

Henrici Cornelij Agrippae ab Nettesheym à consiliis et archiuis Inditiatii sacrae Caesareae Maiestatis: De occulta philosophia Libri Tres

<https://hdl.handle.net/1874/452079>

900

2

HENRICI
CORNELII AGRIPPÆ
 AB NETTESHEYM A' CONSILIIIS ET ARCHIEPISCOPI
 uis Inditiarii sacre CAESAREAE
 Maieftatis: De OCCULTA PHILOSOPHIA Libri
 Tres.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA. *Coloniæ 1533. 5000*

☞ Nihil est opertum quod non reueletur,
 & occultum quod non sciatur.
 Matthæi X.

Cum gratia & privilegio Cesareæ Maieftatis ad triennium.

CHARLES

Par la diuine clemēce eslu Empercur des Romaines tousiours Auguste: roy de Germanie, de Castille, de Leon, Darragon, de Nauarre, de Naples, de Secille, de Maillorque, de Sardaine, des Isles Indes, & de la mer Occéane: Archiduc Daustrice: duc de Bourgongne, de Lothringe, de Brabant, de Lembourg de Luxembourg &c. Conte de Flandres, Dartois, de Bourgongne: Palatin de Haynau, de Hollande, de Zeellande, de Ferrette, de Haquenault de Namur & cat. Prince de Zwaue: Marquis du saint empire: Seigneur de Frise, de Salins, de Malines des pais Dutrecht & dominateur en Asie & en Affricque.

A tous ceulx qui ces presentes lettres verront salut, De la part de nostre ame & feal consilier indiciare & historiographe mesire Henri Cornille Agrippa docteur es deux droitz cheualier nous a este expose: Comme ledit exposant ait nagaires fait & compose quatre liures oeuvres & volumes intitulez en latin,

De Occulta philosophia, De Vanitate scientiarum Declamatio, In artem breuem Raimundi Lulij commentaria: Et Tabula abbreviata. Orationes & Epistolæ lesquelz liures & volumes ledit exposant feroit volentiers imprimer en noz pais & seigneuries: mais il doubte que aucuns imprimeurs diceulx noz pais aiant recoure de chascun de ses volumes ung liure les contreferont que luy retourneroit a grant regret & dommaige, se par nous ne luy est pourueu de grace, En nous suppliant tres humblement que attendu ce que dit est, il nous plaise luy octroier & accorder quil puist faire imprimer lesdis quatre liures & uolumes par tel imprimeur en nosdis pais que bon luy semblera sans ce que les aultres les pourrōt imprimer en dedens le terme de six ans prochain venant, & sur ce faire expedier noz lettres patentes a ce pertinentes. Pource est il, que nous ces choses considerees. Et apres que noz amez & feaulx maistres George de Themsche preuost de Casel, & Herman Sunderhuysen conseillers & maistres des requestes ordinaires de nostre hostel par nostre ordonnance aient bien au long veu, visite & signe lesdis liures. Audit exposant inclinans fauorablement a sadiete supplication & requeste. Auons par bon auis & deliberation de conseil octroie consenti & accorde, octroions consentons & accordons en lui donnant congie & licence de grace especialle par ces presentes quil puist & pourra faire imprimer lesdis quatre liures & volumes en tel nombre & quantite, & par tel imprimeur de nosdis pais que bon luy semblera. Et affin que icellui imprimeur ne perde ses paines fraiz & despens qui luy conuiendra faire & supporter pour ladiete nouuelle impression, & ce qui en depend auōs defendu & deffendons par cesdictes presentes a tous aultres imprimeurs & aultres que endedens le temps & terme de six ans prochainement venant ilz ne imprimēt ou fācent imprimer lesdis liures ne aucuns diceulx, sans le consentement dudit imprimeur sur paine de confiscation des liures & volumes quilz auroient ainsi imprime & par desus ce destre pugniz & corrigez arbitrairement. Si donnons en mandement a noz amez & feaulx les chieffz presidens & gens de noz priue & grans conseaulx Chancelier & gens de nostre conseil en Brabant president & gens de nostre chambre de conseil en Flandres, & a tous noz aultres iusticiers officiers & subiectz qui ce peult & pourra toucher, & a chascun deulx endroit soy & si comme luy appartiendra que de nostre presente grace octroie congie & licence durant le temps selon & par la maniere que dit est, ilz fācent souffre & laissent ledit exposant ensemble ledit imprimeur plainement & paisiblement ioir & user sans leur faire mettre ou donner ne souffrir estre fait mis ou donne aucuns destourbier ou empeschement au contraire. Car ainsi nous plaist il, en tesmoing de ce nous auōs fait mettre nostre seel a ces presentes. Donne en nostre ville de Malines le xij. iour de Ianuier, lan de grace mil cinqcens & vingt & neuf. Et de noz regnes a sauoir des Romains le xi. & de Castille & aultres le xij. signe sus le reply par L'empercur en son conseil.

L. de Zoete.

AD LECTOREM.

NON DVBITO, QVIN TITVLVS LIBRI NO-
 stri de Occulta philosophia, siue de Magia, raritate sua
 q̄ plurimos alliciat ad legendum, inter quos nōnulli ob-
 liquæ opinionis mēte languidi, multi etiā maligni & in-
 ingenium nostrum ingrati accedent, qui temeraria sua
 ignorantia magiæ nomen in deteriorē partem accipien-
 tes, uix conspecto titulo clamabunt nos uetitas artes docere, hæresum semi-
 na iacere, piis auribus offendiculo, præclaris ingeniis scādalo esse, maleficū
 esse, superstitiosum esse, dæmoniacū esse, magus qui sim. Quibus si respon-
 deam magū apud literatos uiros non maleficum, non superstitiosum, non
 dæmoniacum sonare, sed sapientem, sed sacerdotem, sed prophetam: Sibyl-
 las magas fuisse, proinde de Christo tā apertissime prophetasse: iam uero
 & magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipsius mundi autorem Christū co-
 gnouisse natum, omniumq; primos uenisse ad illum adorandum, ipsumq;
 magiæ nomen acceptum philosophis, laudatū à theologis, etiam ipsi euan-
 gelio non ingratum. Credo ego istos tā pertinacis supercilii censors Sibyl-
 lis & sanctis magis, & uel ipso euangelio prius sibi interdicturos, quā ipsum
 magiæ nomen recepturi sint in gratiam, adeo conscientia suæ cōsulentes,
 ut nec Apollo, nec Musæ omnes, neq; angelus de cælo me ab illorū execra-
 tione uendicare queant. Quibus & ego nunc cōsulo ne nostra scripta legāt,
 nec intelligant, nec meminerint: nā noxia sunt, uenenosa sunt, Acherontis
 ostiū est in hoc libro, lapides loquitur, caueāt ne cerebrū illis excutiat. Vos
 autem qui æqua mente ad legendum uenitis, si tantam prudentiæ discretio-
 nem adhibueritis, quantam in melle legēdo apes, iam securi legite, puto nā
 q; uos & utilitatis haud parū, & uoluptatis plurimum accepturos. Quod si
 qua repereritis, quæ uobis non placeant, mittite illa, nec utimini: nam & ego
 uobis illa nō probo, sed narro. Cætera tamen propterea non respuite, nam
 & medicorū uolumina inspicientibus cōtingit cum antidotis & pharmacis
 simul etiā uenena legere. Fateor præterea magiā ipsam multa superuacua,
 & ad ostentationē curiosa docere prodigia, simul hæc ut uana relinquite, cau-
 sas tamen illorū ne ignorete. Quæ uero ad hominū utilitatē, ad auertēdos
 malos euentus, ad destruendū maleficia, ad curādos morbos, ad exterminā-
 da phantasmata, ad conseruandā uitæ, honoris, fortunæ dexteritatē, sine dei
 offensa, sine religionis iniuria fieri possunt: quis illa non tā utilia censeat, q̄
 etiā necessaria? Sed quia admonui uos, multa me narrādo potius q̄ affirmā-
 do scripsisse: sic enim opus esse uisum fuerat quo pauciora præteriremus, mul-
 ta insuper Platoniorū cæterorumq; gentiliū Philosophorū placita secuti
 sumus, ubi instituto nostro scribēdi suggerebant argumentū: ideo si alicubi
 erratum sit, siue quid liberius dictū, ignoscite adolescentiæ nostræ, qui mi-
 nor quāam adolescens hoc opus composui, ut possim me excusare ac dice-

AD LECTOREM

re, dum eram paruulus, loquebar ut paruulus: sapiebam ut paruulus, factus autem uir, euacuaui quæ erant paruuli, ac in libro nostro de Vanitate ac incertitudine Scientiarum, hunc librū magna ex parte retractaui. Sed hic me iterum forte redarguetis inquiētes: Ecce iuuenis scripsisti, & senex retracta-
 sti, ut quid ergo edidisti? Fateor iuuenis admodum hos libros scribere ag-
 gressus sum, spe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq; emissu-
 rus, atq; ea causa Ioanni Tritemio abbati Peapolitano quondā Spanhemen-
 si, uiro arcanarum rerum admodum industrio, primum illos obtuli corri-
 gendos. Contigit autem postea, ut interceptum opus, priusquam illi sum-
 mam manum imposuiffem, corruptis exemplaribus truncum & impolitū
 circumferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorum manus
 uolitarer, iamq; nonnulli impatientius nescio an impudētius, ipsum infor-
 me opus sub prælum exponere uolebant, quo uno percussus malo, ipse e de-
 re cōstitui, cogitans minus periculi fore, si libri isti paulo castigiores mea
 manu prodirent, quàm si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per
 manus aliorū. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentutis meæ specimen pe-
 rire non sinerem. Addidimus autem nōnulla capitula, inseruimus etiā ple-
 raq; quæ prætermittere incuriosum uidebatur, quod curiosus Lector ex ipsi-
 us phrasibus inæqualitate facile deprehēdere poterit, nolimus enim opus in-
 ipsum totū innouare, & (ut aiunt) totā telam retexere, sed paululum castiga-
 re, atq; aliquid splēdoris infundere. Quapropter iterū nunc quæso te candi-
 de Lector, ne de præsentī tempore editionis ista libris, sed ueniam des curio-
 osæ iuuentuti, si quid forte secus quàm placeat in istis deprehendes.

R. P. D. IOANNI TRITEMIO, ABBATI DIVI IACOBI
in suburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa
ab Nettefzheym. S. D.

Vm nuper tecum (reuerēde pater) in cœnobio tuo apud Her-
bipolim aliquandiu cōuersatus, multa de chymicis, multa de
magicis, multa de cabalisticis cæterisq; quæ adhuc in occulto
delitescunt arcanis scientiis atq; artibus unà cōtuliffemus: ma-
gna inter cæteras quæstio erat, cur Magia ipsa, cum olim primū sublimi-
tatis fastigium uno omnium ueterum philosophorum iudicio teneret, & à
prisca illis sapientibus, & sacerdotibus summa semper in ueneratione habi-
ta fuerit: deinde sanctis patribus à principio nascētis ecclesię catholicę odi-
osa semper & suspecta, tandem explosa à Theologis, damnata à sacris cano-
nibus, porrò omniū legum placitis fuerit proscrip̃ta, eius causam specula-
tus meo iudicio nō alia est, nisi quòd fatali quadam temporū hominumq;
deprauatione subintroierunt multi pseudophilosophi, ac mērito nomine
Magi, qui per uarias errorum sectas & falsarum religionum factiones, mul-
tas admodū execrandas superstitiones atq; ferales ritus, multa etiam ex or-
thodoxa religione scelerata sacrilegia, in naturę persecutionē hominumq;
perniciem ac dei iniuriam congerentes, multos admodum quales hodie cir-
cunferri uidemus reprobatae lectiois libros ediderunt, quibus Magiæ ho-
nestissimum nomen atq; titulum furto & rapina præfixerunt. Hi itaq; cum
sacro sancto hoc magiæ titulo suis execrandis nugis fidem sese cōciliaturos
sperarent, id egerūt, quòd laudatissimum olim magiæ nomen, hodie bonis
& probis omnibus odio sissimum redditum sit, ac capitale crimē habeatur
si quis doctrina operibus uē magum sese audeat profiteri, nisi forte demens
aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuini potēs, ut (si
cut ait Apulcius) possit cœlum deponere, terram suspēdere, fontes durare,
montes diluere, manes sublimare, deos infimare, sydera extinguere, tartarū
ipsum illuminare, siue ut canit Vergilius:

Quæ se carminibus promittat soluere mentes

Quos uelit, ast aliis duras immittere curas,

Sistere aquam fluuiis, & uertere sydera retro,

Nocturnosq; ciet manes, mugire uidebis

Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.

Tum quæ referūt Lucanus de maga illa Theffala, & Homerus de Circes o-
mnipotencia, quorū plurima fateor tam fallacis opinionis, tam superstitio-
sæ diligentia perniciosiq; labores existunt, ut cum sub artē non nefandam
cadere nequeant, tamē magiæ uenerabili titulo sese uestiri posse præsumūt.
Cum hæc igitur sic se haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indi-
gnabar, neminem hætenus extitisse, qui tam sublimem sacramq; discipli-

EPISTOLA.

nam ac impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis pure sincere q̄; tradidisset, siquidem quos ex recētoribus ego uidi Rogerium Bachonem, Robertum Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldū de Villa noua, Anselmū Parmensem, Picatricem Hispanū, Cicchum Asculum Florentinum & plerosq; alios, sed obscuro nominis scriptores cū se magiam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ratione subnixa, aut superstitiones probis omnibus indignas præstiterūt. Hinc cōcitus est in me spiritus meus, atq; propter ipsam cum admirationē tum indignationem, uolui & ego philosophari, nō illaudabile opus me facturum existimans, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas mysteriorū operationes curiosus intrepidusq; extiti explorator, si Magiam ipsam uetustam sapientumq; omnium disciplinam ab impietatis erroribus redimitam purgatamq; & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium uindicarem, quod ut iam diu ipse mecum deliberaui, nunq̄ tamen in hanc arenam descendere hæctenus ausus fui, uerum post collatum inter nos Herbi poli de his rebus sermonē tua præcellens peritia & doctrina tuaq; ardēs adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaq; electis è Philosophorum exploratæ fidei sentētiis, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorū traditiones ab ipsis tenebrarū reprobatis libris, uelut ab ipsis adytis mirandorum operationes requirendas docebant, discussis tenebris tres libros de Magia compendio breuitatis cōplexos recētibus his diebus composui, & de Occulta philosophia minus infenso titulo inscripsi, quos nunc tuo exanimi, qui harum rerum plenissimā peritiam tenes castigandos, censendos, indicādosq; submitto, ut si quid in illis à me scriptum sit, quod aut in naturæ contumeliam, aut cœlitum offensam, religionis'ue iniuriam uergere queat, cōdemnes errorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, ueritatis traditionē tueare: sicq; cum his libris nostris, atq; cum ipsa magia agere uelis, ne occultetur aliquid quod prodesse queat, nec probeatur quod possit non nisi nocere, quo sic tandem libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquando felicibus auspiciis in publicum egrediantur, nec timeāt iudicium subire posteritatis. Vale, & his audacibus parceto cœptis.

IOANNES TRITEMIVS ABBAS DIVI IACOBI HER-
bipolis quondam Spanhemensis, suo Henrico Corne-
lio Agrippæ ab Nettefzheim, salutem
& charitatem.

PVS tuū ornatissime Agrippa de occultiore Philosophia præ-
notatum, quod nobis examinādum per latorem præsentium
obtulisti, quāta cum uoluptate susceperimus, nec lingua mor-
talis unquā potest exprimere, nec scribentis calamus resera-
re. Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non uulgari, qui &
iuuenis tam secreta penetras & arcana, multis etiā uiris doctissimis abscon-
dita, nō solum pulchre ac uere, sed etiam proprie & ornate proferre in lucē
potuisti. Vnde imprimis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, & si po-
terimus unquā, pro uiribus indubitanter referemus gratias, tuum opus,
quod nemo doctissimorum etiam uirorū satis laudare sufficiet, probamus:
deinde ut studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec finas tam excellentes in-
genii tui uires otio tepescere, te qua possimus instantia monemus, perimus
& rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen
ueræ sapientiæ quo maxime & diuinitus illustraris, etiam ignorantibus de-
monstres. nec te retrahat à proposito quorumcunq; cōsideratione bulonū,
de quibus uere dictum est: Bos lassus fortiter figit pedem. Cum nemo, sa-
pientum iudicio, ueraciter doctus esse queat, qui in unius duntaxat faculta-
tis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & sub-
limi, non ergo boues imiteris, sed uolucres: nec circa particularia arbitreris
tibi esse morandum: sed uniuersalibus confidenter intendito animum, tan-
to enim quisq; doctior esse putatur, quanto ignorat pauciora. Ingeniū ue-
ro tuum ad omnia pleniter aptum nō paucis nec infimis, sed multis & sub-
limioribus est rationabiliter occupandū. Vnū hoc tamen te monemus cu-
stodire præceptū, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus
atq; secretis tantum cōmunicēs amicis. Da scēnū boui, saccarū psitaco tan-
tum: intellige mentē, ne boum calcibus, ut plerisq; contigit subiiciaris. Va-
le scēlix amice, & si quid penes nos est quod tibi conducere queat, iube & fa-
ctum sine mora intelliges, & uires ut nostra dietim sumat amicitia, sæpius
ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito instanter oramus.
Iterum uale. Ex nostro cœnobio Peapolitano. VIII. die Aprilis, Anno

M. D. X.

REVERENDISSIMO IN CHRIS

TO PATRI, AC PRINCIPI ILLUSTRISSIMO HERMANNO è comitibus Wydæ, Dei gratia sanctæ Colonienſis eccleſiæ Archiepiſcopo, ſacri Romani Imperii Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, Weſtphaliæ & Angariæ Duci &c. Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali, Henricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheym. S. D.

HAEST ILLUSTRIS FAMAE TVAE CElebritas reuerēdiſſime & illuſtriſſime Princeps, ea uirtutum tuarū magnitudo & doctriņę ſplendor, & frequens optimarum literarum exercitiū, & cū ſolida prudētia grauis oratio, & elegādicēdi promptitudo, multarū rerum cognitio, conſtans religio, ac mores laudatiſſimi, quibus ſupra communē aliorū conſuetudinē præditus es: taceo priſcas eminētis nobilitatis imagines, ac diuitiarum cum antiquarum tum nouarum theſauros, amplitudinē domini, ſacrarumq; dignitatū mitras, quorum etiam præſtantia anteaſtas cū corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima ſint, ego te tñ his omnibus longe maiorem exiſtimo heroicis illis & ſuperilluſtribus tuis uirtutibus, quibus ſane effeciſti, ut quanto quiſq; doctior eſt, ac uirtutum amantiſ, tanto magis beneuolentiæ tuæ ſeſe cupiat inſinuari, unde & ipſe etiam illud decus tuum petendū mihi conſtitui, ſed Parthorū more, hoc inquam eſt, non ſine munere. Quem equidem ſalutandi Principis morem à priſcorum uſq; ſeculis in hæc noſtra tempora deriuatum, & ad uſq; huc obſeruatū uidemus. Cumq; uiderē alios quoſq; uiros egregie doctos, doctriņarū ſuarū pulchris magnisq; muneribus te ornare, ne ſolus ego uelut cultus & uenerationis tuæ deſertor, ad tuam amplitudinem uacuis manibus applicare auſim: cogitabundus ac circunſpiciens in cella mea libraria, quo munere te tam inſignem Principem condonare poſſem, en inter recondita offerēbant ſeſe ſubito libri de Occulta philoſophia, ſiue de Magia, quos iuuenis admodū ſcribere aggreſſus, & iam multis annis uelut oblitus intermiſeram: mox tuæ amplitudinis ueneratiōe ad illos cōſummandos, uelut ad uota reddenda properaui. Sane quōd perſuaderem mihi, nihil me tibi gratius dare poſſe, quā antiquiſſimæ abſtruſiſſimæq; doctriņæ nouū opus, opus inquam curioſæ iuuentutis noſtræ, ſed antiquitatis doctriņam, auſim dice-

EPISTOLA.

re, à nullis hætenus restituere tentatã. Attamen non in hoc tibi adscribun-
tur hæc nostra, quod te digna sint: sed ut patefaciant mihi aditum ad bene-
uolentiam tuam. Quæso itaq; si non est improbum, habeant apud te quan-
dam excusationem. Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ stu-
dia, tuæ amplitudinis auspicio in notitiam ueniant, ac fugata inuidia peren-
nitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructũ bonæ conscientiaë,
cum plura in illis etiam seniori mihi uisa sint cū utilissima, tum cognitu ne-
cessaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis, quã etiã præsentis æta-
tis nostræ, multa siquidem iuuenilis operis errata castigauit, multa
cõpluribus locis interfulsi, multis capitibus adauxi, quæ ex
ipsa orationis inæqualitate facile deprehendi possunt,
atq; sic cognosces me omnem ætatem meam
rui obsequiis fore deuotum. Vale fœli-
cis Coloniaë fœlicissimus Prin-
ceps. Ex Mechlinia. Anno

M. D. XXXI.

Mense Ianu-
ario.

CAPITVLO

RVM OMNIVM QVAE IN HOC OPE
RE CONTINENTVR, ELENCHVS.

PRIMI LIBRI ELENCHVS:

1. cap.

28	Quæ sint Venerea	eodem
29	Quæ sequuntur Mercurium	35
30	Quod totus sublu naris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur	eodem
31	Qualiter prouincij, & regna planetis distri buuntur	36
32	Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus	eodem
33	De signaculis & characteribus rerum natu raliu	38
34	Quomodo per res naturales earumq; virtu tes, possumus allicere & attrahere influxus atq; virtutes corporum cœlestiu	40
35	De commixtionibus rerum naturaliu ad inuicem earumq; utilitate	41
36	De vniõe rerum commixtarum, atq; intro ductiõe nobilioris formæ vitæq; sensibilis	42
37	Quomodo certis quibusdam præparamen tis naturalibus & artificialibus, cœlestia quæ dam & vitalia dona desuper trahimus	43
38	Quomodo dona, non solum cœlestia & vita lia, verum etiam intellectualia quædam & di uina desuper suscipere possumus	44
39	Quod certis quibusdã mundi materijs mun dana numina, & horum numinum ministros dæmones allicere possumus	45
40	De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis soleant fieri	eodem
41	De veneficijs, earundemq; potentia	46
42	De quorundam veneficiorum admirandis virtutibus	47
43	De suffitibus, & earũratiõe & potentia	49
44	Compositio quorundam suffituum plane tis accommodatorum	51
45	De collyrijs, vnctionibus, philtris, eorumq; virtutibus	52
46	De alligationibus, & suspensionibus phy sicis	53
47	De annulis & eorum compositionibus	55
48	De locorum virtutibus, & quæ loca cuique stellarum correspondent	eodem
49	De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, qbus stellis, domibus & elementis distribuuntur	57
50	De Fascinatione, atq; eius artificio	58
51	De certis observationibus, admirandas vir tutes producentibus	59
52	De vultu, ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his quibus stellis responde ant, vnde physionomia, & metoposcopia, & chiromantia, diuinationũ artificia, sua fun damenta habeant	61
53	De diuinatione auspicioꝝ, & augurioꝝ	63
54	De diuersis quibusdã animãtibus, & alijs re bus, quã in augurijs significationẽ habeãt	64
55	Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundã aliquot regulis	68
56	De aruspicina fulgurũ & fulminũ, & quõ por	
1	VOMODO A TRIPLI	
2	ci mundo magi virtutes colligant, tribus his libris monstrabitur	FOLIO 1.
3	Quid sit magia, & eius partes, & qualẽ oporteat esse magi professorem	eodem
4	De quatuor elementis, & eorundẽ qualitati bus & in se inuicem permixtionibus	3
5	De triplici elementorũ ratiõe cõsideranda	4
6	De mirabilibus ignis, ac terræ naturis	5
7	De admirandis aquæ, & aëris atq; ventorũ naturis	6
8	De generibus compositorũ, quomodo se ha beant ad elemẽta, atq; quid elementis ipsis cõ ueniat cum anima, & sensibus, & moribus	10
9	Quomodo elemẽta sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo	12
10	De virtutibus rerum naturaliu ab elemen tis proxime dependentibus	13
11	De virtutibus rerum occultis	14
12	Quomodo virtutes occultæ infundũtur re rũ speciebus ab ideis, per rationes animæ mũ di, stellarumq; radios: & quæ res hac virtute magis abundant.	15
13	Quomodo diuersis indiuiduis, etiã eiusdẽ speciei, diuersæ virtutes influuntur	16
14	Vnde proueniat virtutes rerũ occulte. eodẽ	
15	De spiritu mundi quis sit, & quod sit vincu lum occultarum virtutum	18
16	Quomodo debemus inuestigare, et experi ri virtutes rerũ, p viã sumptã à similitudine	20
17	Qualiter diuersarum virtutum operatiõe transfundantur ab vna re in aliam, & sibi mu tuo communicantur	21
18	Qualiter per litem & amicitia, virtutes reꝝ inuestigandæ, & experiundæ sunt	22
19	De inimicitiarum inclinationibus	23
20	Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum virtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnata.	25
21	Quod virtutes naturales quibusdam insunt per totam suã substantiam, quibusdã vero in certis suis particulis aut membris	26
22	De virtutibus rerum quæ insunt ipsis in vita tantum, & quæ remanent in illis etiam post in teritum	eodem
23	Quomodo res inferiores subsunt corporib; cœlestibus, & quomodo humanum corpus, ip saq; hominum exercitia & mores, stellis atq; signis distribuuntur	28
24	Quomodo cognoscendũ, quibus stellis res natura'es subsunt, atq; quæ res sunt solares	29
25	Quæ res subsunt Lunæ	31
26	Quæ subsunt Saturno	32
27	Quæ sunt Iouialia	33
28	Quæ referunt Martem	34

ELENCHVS CAPITVM.

portenta & prodigia interpretanda sint 72
 57 De Geomãtia, Hydromãtia, Aëromãtia, Pyromãtia quatuor elemẽtorũ diuinatiõibus 73
 58 De mortuorum reuiuifcentia, de longæua dormitione atq; inedia 74
 59 De diuinatione, quæ per fomnia fit 77
 60 De furore & diuinationibus, quæ in vigilia fiunt, de melancholici humoris potẽtia, quo etiã dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur 78
 61 De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus voluntatis 80
 62 De passionibus animi, & earum origine, differẽtia & speciebus 82
 63 Quõ passioẽs animi mutãt corpus propriũ permutando accidẽtia, & mouẽdo spiritũ 83
 64 Quõ passioẽs animi immutãt corpus p modũ imitationis à similitudine. Item de trãsfornatione ac translatione hominũ, & quas vires vis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat 84
 65 Quomodo passioẽs animi etiam operantur extra se in corpus alienum 86
 66 Quõd passioẽs animi plurimũ iuuãt ab oportunitate cœlesti: & quã necessaria sit in omni opere ipsa animi constantia 87
 67 Quõ aius hũanus potest coniũgi cũ cœlestiũ aĩs & intelligẽtijs, atq; simul cũ illis mirabiles quasdã virtutes reb; inferiorib; imprimere 88
 68 Quõ animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat 89
 69 De sermone, atq; virtutibus verborum 90
 70 De virtute propriorum nominũ eodem
 71 De sermonebus cõplexis, & carminibus, incantamentorũq; virtutibus & astricõibus 91
 72 De incantamentorũ mirabili potentia 93
 73 De virtute scripturũ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis 94
 74 De proportiõẽ, correspondẽtia, reductione literarũ ad signa cœlestia & planetas secundũ varias linguas cũ tabella hoc indicãte eodem
CAPITVM LIBRI II. ELENCHVS.
 1 De necessitate Mathematicarũ disciplina 1
 2 De drũ, atq; de mirandis multis operibus, q; solis mathematicis artibus perpetrantur 99
 3 De numeris eorundẽq; potẽtia & virtute 101
 4 Quantas virtutes numeri possideant in rebus cũ naturalibus tum transnaturalibus 102
 5 De vnitãte & eius scala 103
 6 De dualitate & eius scala 104
 7 De triade & eius scala 105
 8 De quaternario & eius scala 108
 9 De quinario & eius scala 111
 10 De senario & eius scala 113
 11 De septenario & eius scala 114
 12 De octonario & eius scala 122
 13 De nouenario & eius scala 124
 14 De decade & eius scala 126
 15 De vndenario & duodenario cũ duplici duodenarij scala, Cabalistica & Orphica 130
 16 De numeris qui supra duodenarium sunt, eorumq; potentia & virtutibus 136
 17 De numerorum notis in certis gestulationibus constitutis 138 (observatis 139)
 18 De varijs numerorũ notis apud Romanos 140
 19 De notis Hebræorum & Chaldæorũ, & quibusdam alijs Magorum notis 141
 20 Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem 143
 21 Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & quibus elementis adscripi 144
 22 De Planetarũ mensuris, earumq; virtutibus & formulis, & quẽ illis præficiantur, diuina nomina, intelligentiã & dæmonia 145
 23 De Geometricis figuris atq; corporibus quã virtute in Magia polleant, & quã quibus elementis conueniant atq; cœlo (itiã 155)
 24 De Musicali harmonia eiusq; virib; ac potẽtia 154
 25 De sono atq; concentu, & vnde illis mirabilitas in operando 156
 26 De cõueniẽtia eorũ cũ cœlestibus: & qui cõcetus quicq; soni singulis stellis respõdent 158
 27 De humani corporis proportione & mensura harmoniaq; 160
 28 De aĩẽ humanẽ cõpositiõẽ & harmonia 170
 29 De obseruatione cœlestium, in omni opere Magico necessaria 171
 30 Quãdo planetæ sunt potẽtioris influẽtiẽ 172
 31 De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis eodem
 32 De Sole & Luna, eorũq; magicis ratiõib; 174
 33 De xxviii. mansionibus Lunæ earundẽq; viribus 175
 34 De vero cœlestiũ motu in octaua sphaera obseruando, ac de ratiõẽ horarũ planetariarũ 178
 35 Quomodo res quẽq; artificiales vt imagines & sigilla similiaq; virtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus eodem
 37 De imaginibus Zodiaci, quas insculptã suis stellis concipiant virtutes 197
 38 De imaginibus facierũ earũq; virtutibus, atq; de his q; extra zodiacũ sunt imaginibus 180
 39 De imaginibus Saturni 181
 40 De imaginibus Iouis 184
 41 De imaginibus Martis eodem
 42 De imaginibus Solis eodem
 43 De imaginibus Veneris 185
 44 De imaginibus Mercurij eodem
 45 De imaginibus Lunæ eodem (nã 186)
 46 De imaginibus capitis & caudæ dracõis eodem
 47 De imaginibus Mansionũ Lunę eodem
 48 De imaginibus stellarũ fixarũ beheniarũ 188
 49 De figuris geomanticis, q; inter imagines & characteres medig; sunt, & earundẽ tabula 189
 50 De imaginibus, quarũ figura est nõ ad similitudinẽ alicuius figurę cœlestis, sed ad similitudinẽ illius qd; desiderat anim; operantis 191
 51 De obseruatiõib; quibusdã cœlestib; & practica quarũdam eiusdẽ imaginum eodem
 52 De characterib; q; ad cœlestiũ normam imitationẽq; fabricati sunt, & quõ ex geomanticis figuris deducitur cũ eorundẽ tabula 194
 53 De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadã abstrahuntur 196 (ita 198)
 54 Quod nulla diuinatione sine astrologia sit pfecta
 55 De sorte, & quando, ac vnde illi diuinatiõis virtus contingat 199
 56 De anima mundi & cœlestium iuxta traditiones poëtarum & philosophorum 200
 57 Idem confirmatur ratione 201
 Quod anima mudi ac cœlestes aĩẽ sint rationales, ac mentẽ participantẽ diuinã 202
 De no-

19 De notis Hebræorum & Chaldæorũ, & quibusdam alijs Magorum notis 141
 20 Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem 143
 21 Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & quibus elementis adscripi 144
 22 De Planetarũ mensuris, earumq; virtutibus & formulis, & quẽ illis præficiantur, diuina nomina, intelligentiã & dæmonia 145
 23 De Geometricis figuris atq; corporibus quã virtute in Magia polleant, & quã quibus elementis conueniant atq; cœlo (itiã 155)
 24 De Musicali harmonia eiusq; virib; ac potẽtia 154
 25 De sono atq; concentu, & vnde illis mirabilitas in operando 156
 26 De cõueniẽtia eorũ cũ cœlestibus: & qui cõcetus quicq; soni singulis stellis respõdent 158
 27 De humani corporis proportione & mensura harmoniaq; 160
 28 De aĩẽ humanẽ cõpositiõẽ & harmonia 170
 29 De obseruatione cœlestium, in omni opere Magico necessaria 171
 30 Quãdo planetæ sunt potẽtioris influẽtiẽ 172
 31 De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis eodem
 32 De Sole & Luna, eorũq; magicis ratiõib; 174
 33 De xxviii. mansionibus Lunæ earundẽq; viribus 175
 34 De vero cœlestiũ motu in octaua sphaera obseruando, ac de ratiõẽ horarũ planetariarũ 178
 35 Quomodo res quẽq; artificiales vt imagines & sigilla similiaq; virtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus eodem
 37 De imaginibus Zodiaci, quas insculptã suis stellis concipiant virtutes 197
 38 De imaginibus facierũ earũq; virtutibus, atq; de his q; extra zodiacũ sunt imaginibus 180
 39 De imaginibus Saturni 181
 40 De imaginibus Iouis 184
 41 De imaginibus Martis eodem
 42 De imaginibus Solis eodem
 43 De imaginibus Veneris 185
 44 De imaginibus Mercurij eodem
 45 De imaginibus Lunæ eodem (nã 186)
 46 De imaginibus capitis & caudæ dracõis eodem
 47 De imaginibus Mansionũ Lunę eodem
 48 De imaginibus stellarũ fixarũ beheniarũ 188
 49 De figuris geomanticis, q; inter imagines & characteres medig; sunt, & earundẽ tabula 189
 50 De imaginibus, quarũ figura est nõ ad similitudinẽ alicuius figurę cœlestis, sed ad similitudinẽ illius qd; desiderat anim; operantis 191
 51 De obseruatiõib; quibusdã cœlestib; & practica quarũdam eiusdẽ imaginum eodem
 52 De characterib; q; ad cœlestiũ normam imitationẽq; fabricati sunt, & quõ ex geomanticis figuris deducitur cũ eorundẽ tabula 194
 53 De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadã abstrahuntur 196 (ita 198)
 54 Quod nulla diuinatione sine astrologia sit pfecta
 55 De sorte, & quando, ac vnde illi diuinatiõis virtus contingat 199
 56 De anima mundi & cœlestium iuxta traditiones poëtarum & philosophorum 200
 57 Idem confirmatur ratione 201
 Quod anima mudi ac cœlestes aĩẽ sint rationales, ac mentẽ participantẽ diuinã 202
 De no-

ELENCHVS CAPITVM.

58 De nominibus animarum cœlestium, eorūdemq; dominio in hūc inferiorem mundū videlicet hominem 203

59 De septem mūdi gubernatoribus planetis, eorundemq; varijs nominibus, magicis sermonibus deseruientibus 204

60 Quod humane imprecationes naturaliter imprimūt suas vires in res exteriores. Et quōd animus humanus p̄ singulos dependentiarū gradus ascendit in mundū intelligibile, sitq; similis spiritib; & intelligentijs sublimioribus 206

CAPITVM LIBRI III. ELENCHVS.

1 De necessitate, virtute & vtilitate Religionis 211 (religione sunt eodem

2 De silētio & occultatiōe eorū, quę secreta in Quę dignificatio requirat, vt qs euadat in verum Magū, & mirādorū operatorē 213

4 De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis, religione & superstitione 215

5 De tribus ducibus religionis, qui nos ad veritatis semitam perdu cunt 217

6 Quōd his ducibus aīa humana scādit in naturā diuinā, efficiēq; miraculorū effectrix 218

7 Necessariā eē magoveri dei cognitionē, & qd de deo veteres senserūt magi atq; philosophi 219

8 Quid de diuina trinitate veteres senserint philosophi 221 (orthodoxa fides 223

9 Quę sit vera de deo & sanctissima Trinitate

10 De emanatiōibus diuinis quas Hebræi Numerationes, alijs attributa, Gētilēs, deos & numina nūcupabant: de q; decē Sēphiroth, ac de cē sacratissimis dei nominibus illis præfidētib; eorundemq; interpretatione 224

11 De diuinis nominibus, eorundemq; potētia & virtute 227

12 De influxu diuinorū nominum per singula media in hęc inferiora 232 (fluxu 234

13 De mēbris dei, & de eorū in nostra mēbra in-

14 De dijs gētiū, & animis cœlestiū corporū, & qbus numinibus, q̄ loca olim sacra fuerūt 235

15 Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt Theologi 238

16 De intelligentijs & dēmonib; ac triplici illorum genere, eorumq; cognomēris varijs, de q; infernis & subterraneis dæmonibus 239

17 De eisdē iuxta Theologorū sententias 242

18 De ordinibus malorum dæmonū, eorundēq; casu & naturis varijs 243

19 De corporibus dæmonum 246

20 De infestatione malorū dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum 248

21 De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda 250

22 Triplicem vniuscuiusq; hominis custodem esse, & a quibus singuli procedant 252

23 De lingua angelorum, eorumq; cum inter se tum nobiscum colloctionibus 253

24 De nominibus spiritūū, eorumq; varia impositiōe, de q; spiritibus q̄ præsent stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis 254

25 Quōd Hebręorū meubales sacra angelorū nomina ē sacris scripturis eliciāt, atq; de septuagīta duobus angelis q̄ ferūt nomē dei, cū tabulis ziruph, & cōmutationū literarū & nūmerorū 256

26 De inueniēdis nominibus spiritūū & geniorum a dispositione corporū cœlestium 266

27 De arte calculatoria nominū eiusmodi extra

ditione Cabalistarum 269

28 Quomodo nonnunq; spiritūū nomina accipiuntur a rebus ipsis quibus præficiuntur 271

29 De characteribus & sigillis spirituum 272

30 Alius characterizandi modus, a Cabalistic traditus 275

31 Adhuc aliq; characterū modus, atq; de signaculis spiritūū q̄ sola reuelatiōe recepta sunt 276

32 Quōd alliciant a nobis boni dēmones, & quōd mali dēmones a nobis conuincantur 278

33 De vinculis spirituum, eorumq; adurationibus & exterminijs 280

34 De ordine animastico atq; heroibus 281

35 De dijs mortalibus atq; terrenis 288

36 De hoīe q̄ modo creatus ad imaginē dei 284

37 De anima humana, & per quę media iungatur corpori 289

38 Quę diuina dona homo desuper a singulis cœlorū & intelligentiarū ordinib; accipiat 290

39 Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauantur, & malorum causę efficiantur 291

40 Quod vnicuiq; homini impressus est character diuinus cuius vigore potest peringere ad operandum mirabilia 295

41 Quid de hoīe post mortē, opiniōes varię 240

42 Quibus ratiōibus Magi & Necromates mortuorum animas euocare se posse putabāt 304

43 De humanę animę potestate, in mente, & tione & idolo 306

44 De gradibus animarum, & earundem interitu aut immortalitate 309

45 De vaticinio & furore 310

46 De prima specie furoris a Musis 311

47 De secunda specie a Dionysio 312

48 De tertia specie furoris, ab Apolline 314

49 De quarta specie furoris a Venere 316

50 De raptu & extasi, & vaticinijs quę ijs qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quę agonizantibus contingunt eodem

51 De somnio prophético 318

52 De sortibus & notaminibus certam oraculorum vim possidentibus 320

53 Quomodo se disponere debeat volens suscipere oracula 322

54 De munditia & quomodo obseruanda 323

55 De abstinentia & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atq; ascensu 325

56 De poenitentia & elemosyna 327

57 De his quę extrinsecus administrata ad expiationem conducunt 328

58 De adorationibus & votis 329

59 De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generibus & modis 331

60 Quas imprecationes & ritus veteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus 334

61 Quomodo hęc tum ad deum tum ad inferiora numina exhibenda sunt 335

62 De cōsecrationibus & earum ratione 336

63 Quę dicantur sacra, quę consecrata: & quomodo hęc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporibus 338

64 De religiosis quibsdā obseruatiōibus, ceremonijs & ritibus suffitiū, vnctionū & similiū 341

65 Operis totius conclusio 345

NOBILIS VIRI HEN

RICI CORNELII AGRIPPÆ EQVITIS AVRATI,
& utriusq; Iuris Doctōris, Sacræ Cæsareæ Maiestatis à Consilio & ar-
chiuis indiciarii, de Occulta Philosophia, siue de Magia
Libri tres.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus
his libris monstrabitur. Caput primum.

V M TRIPLEX SIT MVNDVS,
elementalis, cœlestis & intellectualis, & quisq;
inferior à superiori regatur, ac suarum uirium
suscipiat influxū, ita ut ipse archetypus & sum-
mus opifex, per angelos, cœlos, stellas, elemen-
ta, animalia, plātas, metalla, lapides, suæ omni-
potentiæ uirtutes exinde in nos transfundat, in
quorum ministerium hæc omnia condidit atq;
creauit: non irrationabile putāt Magi, nos per

eosdem gradus, per singulos mūdōs, ad eundem ipsum archetypum mun-
dum, omnium opificem, & primam causam, à qua sunt omnia, & procedūt
omnia, posse conscendere: & non solum his uiribus, quæ in rebus nobiliori-
bus præexistunt, frui posse, sed alias præterea nouas desuper posse attrahe-
re. Hinc elementalis mundi uires, uariis rerum naturalium mixtionibus à
medicina, & naturali philosophia uenantur: deinde cœlestis, mundi radiis
& influxibus, iuxta astrologorum regulas, & mathematicorū disciplinas,
cœlestes uirtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligentiarum di-
uersarum potestatibus per religionum sacras ceremonias corroborāt atq;
confirmant. Horum omnium ordinem & processum, tribus his libris nunc
tradere conabor: quorum primus cōtineat Magiam naturalem, alter cœ-
lestem, tertius ceremoniam. Sed nescio an planè uenia dignum sit, me ho-
minem ingenii ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduū, tam intrica-
tum negotium, in ipsa mea adolescentia tam libere aggressum esse: quam-
obrem quæcunq; hic à me dicta sunt, & inferius dicentur, his nolo quenq;
plus assentiri, neq; ipse ego plus assentior, nisi quatenus ab ecclesia catholi-
ca, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat
esse Magi professorem. Caput II.

Magica facultas potestatis plurimæ cōpos, altissimis plena my-
steriis, profundissimam rerum secretissimarum contemplatio-
nem, naturam, potentiam, qualitatem, substantiam, & uirtutē,
totiusq; naturæ cognitōnē complectitur: & quomodo res inter se differūt,

& quomodo conueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos produ-
cens, uniēdo uirtutes rerū per applicationē earū adinuicem, & ad sua passa
congruentia inferiora, superiorū dotibus ac uirtutibus passim copulās atq;
maritās. Hęc perfectissima summaq; sciētia, hęc altior sanctiorq; philoso-
phia, hęc deniq; totius nobilissimæ philosophiæ absoluta consummatio.
Nā cū oīs philosophia regulatiua diuisa sit in physicā, mathematicā & the-
ologią: physica docet naturā eorū q̄ sunt in mūdo, illorūq; causas, effectus,
tēpora, loca, modos, euentus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aēr,
Quid generent: unde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, uariis ue coloribus Iris.
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde uel ætherea fulmen iaculetur ab aula.
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat, quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq; naturæ uis ingeniosa latentis.

Hęc omnia naturarū speculatrix physica cōplectit, & quæ canit Vergilius:

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,
Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant
Obiicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.
Herbarum uires, animos, irasq; ferarum,
Omne genus fructicum, lapidum quoq; reptiliumq;.

Mathematica uero docet nos planā, & in tres porrectā dimensiones natu-
ram cognoscere, motumq; ac cœlestium progressus suspicere.

Aurea quò celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam,
Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quo circa certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq; uias, & sidera monstrat,
Defectus solis uarios, lunæq; labores,
Arcturum pleiadesq; hyadas, geminosq; triones.
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.
Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor

Conueniat, quando armatas deducere classes,

Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid deus, ipsa docet, quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid religio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes sacraq; mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uerbor; & figurar;, de arcanis operationib; & mysteriis signaculorū, & quod ait Apuleius, docet nos rite scire atq; callere leges ceremoniarū, fas sacror;, atq; ius religionū. Sed iā me recolligā. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa cōplectitur, unit, atq; actuat, merito ergo ab antiquis summa sanctissimaq; scientia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipue Zamolxis, & Zoroaster effulserunt adeo, ut inuectores huius sciētia à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariore alii extiterunt antistites, ut trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iāblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus, Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus. Offhānes etiā egregie scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis cōmentariis illustrauit. Præterea ad hanc artē Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorū discendā nauigarūt: hanc reuerſi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerūt. Quin & Pythagorā Platonemq; ob eam discendā compertū habemus, Memphiticōs uates accessisse, & penè totā Syriam, Aegyptū, Iudæam, & Chaldeorū scholas peragrassè, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerētur. Quicumq; igitur nūc in hac facultate studere affectat, si non fuerit eruditus in Physica, in qua de claratur qualitates rerū, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis, & si nō fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus, & figuris stellarum, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietates dependet: & si nō fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substantiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, nō poterit intelligere Magiæ rationabilitatē: nullū enim opus ab ipsa magia perfectum extat, nec est aliquod opus uere magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in se inuicem permixtionibus. Caput III.

Quatuor sunt elementa & primaria fundamenta rerū oīm corporaliū, ignis, terra, aqua, aër: ex quibus oīa elementata in istis interibus cōponunt: nō per modū coaceruationis, sed secūdū trāsmutationē & unionē: rursusq; cū corrūpunt in elementa resoluuntur. Nullum autē sensibilibus elementorū purū est, sed secūdū magis & minus permixta sunt, & in se inuicem transmutilia: quemadmodū terra lutescens dissoluta q; fit aqua, atq; illa ingrossata densata q; fit terra: per calorē

autem euaporata transit in aërem, & ille supercalescens in ignem: & hic extinctus reuertitur in aërem, in frigidatus autem ex superadustione, fit terra aut lapis, aut sulphur, sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato autem censet terram omnino intransmutabilem esse, cetera autem elementa & in hanc, & in se inuicem transmutari. Diuiditur itaque terra à subtilioribus non transmutata, sed soluta aut permixta in illa, quæ illam dissoluunt, rursusque in seipsam migrans. Vnūquodque autem elementorum duas specificas qualitates habet, quarum priorē sibi propriam retinet, in altera tanquam media cōuenit cum sequenti. Est enim ignis calidus & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aër humidus & calidus. Atque hoc modo secundum duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt, ut ignis aquæ, & terra aëri. Adhuc secundum alium modum elementa sibi opponuntur: Nam quedam grauiora sunt, ut terra & aqua: & alia leuiora, ut aër & ignis: quamobrem priora passiuia, posteriora uero actiuia Stoici nuncupauerunt. Proinde adhuc Plato secundum alium modum distinguens, tres unicuique assignat qualitates: igni uidelicet acuitatem, raritatem & motum: terræ autem obscuritatem, densitatem & quietem. Et secundum has qualitates contraria sunt elementa ignis, & terra. Reliqua autem elementa ab illis qualitates mutant, ita ut aër duas accipiat qualitates ignis, raritatem & motum: atque unam terræ uidelicet obscuritatem. Contra aqua duas quidem terræ, obscuritatem & densitatem: & unam ignis uidelicet motum. Sed ignis aere duplo rarior, triplo mobilior, quadruplo acutior: Aer autem duplo acutior aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior quadruplo mobilior. Quemadmodum itaque se habet ignis ad aërem, sic aer ad aquam, & aqua ad terram, rursusque; sicut terra ad aquam, sic illa ad aërem, atque hic ad ignem. Atque hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, uirtutum & operum mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facile perficiet opera miranda atque stupenda, eritque consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione consideranda. Cap. IIII.

Quatuor itaque quæ diximus sunt elementa, sine quorum noticia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia, ut sic quaternarius cōpleat duodenarium: & per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem, unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mutantur, nec patiuntur commixtionem, sed incorruptibilia sunt, & non à quibus, sed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt pertinere potest. Secundi ordinis elementa cōposita sunt multiplicia, & uaria, & impura, reducibilia tamē per artem ad puram simplicitatem: quibus tunc

ad suam simplicitatem reuersis, uirtus est super omnia cōplementum dans omnium operationum occultarum & operationū naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertiū ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elementa, sed decomposita, uaria, multiplicia, & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile medium ideoq; uocantur media natura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligant. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est cōsummatio omnis effectus in quacunq; re naturali, cœlesti & supercœlesti. miranda sunt, & plena mysteriis quæ operari possunt in Magia tam naturali q̄ diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes etiam solutiones & trāsmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio & bonorum spirituum conciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & naturæ scientiis quicq; posse operari. Quicunq; autem hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorundemq; naturam, uirtutem, potestatem in numero, gradibus & ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit omniū naturalium rerū, & cœlestiū secretorū scientiam & operationē perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. Caput V.

Domnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionysius) in omnibus & per omnia clare uenit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusq;: ipse quādo per se ipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem immensus est, & inuisibilis, per se ipsum potēs ad actionem propriam, mobilis tradens se ipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturę custodia, illuminatiuus, circūuelatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferēs, acute means, excelsus, nō receptus contumelia minorationis, semper motus mouens, alterum comprehendens, incomprehensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestās suimet magnitudinem, actiuus potens simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse nō patitur, ad certam sicut quædam uindicta generaliter & propriæ subito reducens in rationem, incomprehensibilis, inpalpabilis, non minutus, in omnibus ditissimus suimet traditionibus. Immensa & improba rerū naturæ portio ignis est (ut ait Plinius) & in quo dubium sit plura absumat, an pariat. Ignis ipse unus est, & per omnia penetrās, ut aiunt Pythagorici, sed in cœlo dilatatus, collustrans, in inferno uero coarctatus, tenebrosus, & crucians, in medullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unus, in recipiente multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, ut apud Ciceronē testatur Cleanthes. Est itaq; ignis hic adinuentitius quo utimur: est in lapidibus, qui ictu cha-

lybis excutitur: est in terra, quæ ex refossione fumat: est in aquis, quæ fontes & puteos calefacit: est in profundo mari, quod uentis agitatū tepescit: est in aëre, quæ sepe feruescere uidemus: & animalia quæque & uiuentia omnia, & uegetantia calore nutriuntur: & omne quod uiuit, propter inclusum ignem uiuit. Superni ignis propria sunt calor omnia fecundans, & lux omnibus uitam tribuens. Inferni ignis propria sunt ardor omnia consumens, & obscuritas cuncta sterilitate complens. Fugat itaque cælestis & lucidus ignis tenebrosos demones: fugat & hic noster ligneus eosdem, quatenus habet simulachrum, & uerū lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait: Ego sum lux mundi, qui uerus ignis est, pater luminum, à quo omne datum optimū uenit, splendorem ignis sui emittens & communicans primo soli, & cæteris cælestibus corporibus, & hæc tanquam per media instrumenta illū in hūc ignem nostrū influens. Sicut ergo tenebrarū demones in tenebris ipsis robustiores sunt: sic boni demones, qui sunt angeli lucis, incrementa suscipiunt à luce, non solum diuina, solarī, & cælesti, sed etiam ei⁹ qui apud nos est ignis. Hinc primi religionū & ceremoniarum sapientissimi institutores orationes & psalmodias, & sacra quæque non nisi accensis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum: Ne loquere de deo absque lumine, iusseruntque ad fugandos malos demones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes, nec illa amoueri, quousque perfectis sacro ritu expiationibus terra condantur: ipseque omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offerri, atque ut in altari semper ignis arderet, quæ etiā apud Romanos Vestæ sacerdotes perpetuum seruabāt custodiebantque. Omnium autem elementorū basis & fundamentum, terra est: ipsa enim est obiectum, subiectum, & receptaculum omnium radiorum influxuumque cælestium: ipsa in se continet omnium rerum semina seminalesque uirtutes: ideo ipsa dicitur animalis, uegetalis, & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cælis fecundata, omnium ex se ipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium fecunditatum, & ueluti prima parens etiam omnium pululatiua, centrum & fundamentum & mater omnium. Tolle de illa quantumcumque secreta, lota, depurata, subtiliata, si dimiseris aliquādiu sub diuo, mox cælestibus uiribus fecundata & prægnas, ex se ipsa producet plantas, producet uermiculos & animalia, producet lapillos, lucidasque metallorum scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quando fuerit per artificium ignis purgata, & ad simplicitatem suam congrua lotione reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia & restauratiōis ac conseruationis nostræ uerissima medicina.

De admirandis aquæ, & aëris atque uentorū naturis. Cap. VI.

Non minoris potētis sunt reliqua duo elementa, aqua uidelicet & aër: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aquæ enim tanta necessitas est, ut absque illa nullū animal degere possit: nulla herba, nec plāta quæuis, circa aquæ humectationē possit perger-

minare. In ipsa est seminaria oim reru uirtus aialium primo, quoru semen aqueu esse manifestu est: sed & fruticu, & herbaru semina licet terrea sint, ta beferi tame aqua necesse est, si focuda esse debeat: siue id fiat humore terre imbibito, aut rore, uel pluuia, uel de industria adiecta aqua. Sola siquide ter ra & aqua, a Mose describunt producere animu uiuentu. Sed aqua duplicu productione tribuit, natantiu uidelicet in aqs, & uolantiu in aere supra ter ra. Terrenar; etiã productionu ipsi aque partim deberi, eadẽ scriptura testa tur, inquit, quod post creatione uirgulta & plãta nõ germinauerãt, qa de us nõ pluerat super terrã. Tãta eius elemẽti potestas est, ut nec spũalis rege neratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemu testatus est. Maxi ma quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor q̃ ignis necessitas. Infinita ei^o utilitates sunt, & usus multiplex, resq; ocs ex eius potestate consistunt: ut que generandi, alendi, augmentãdi uim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquam oim rerum principi um statuerunt, omniumq; elementorum antiquissimum esse dixerunt atq; potentissimu, quippe quod cãteris omnibus imperat. Nã, ut ait Plinius, ter ras deuorat aque, flãmas necãt, scandũt in sublime, & nubium obtẽtu cœlũ sibi uendicãt: eadẽ cadentes oim terra nascentiu causa fiũt. Innumera sunt aquarum miracula a Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quaru mirabili uirtute etiam meminit Ouidius in his uersibus:

Medio tua corniger Hammon

Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calescit.

Admotis Athamantis aquis accendere lignum

Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.

Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit

Viscera, quod tactis, inducit marmora rebus.

Crathis & hinc Sybaris uestris conterminus oris,

Electro similes faciunt, auroq; capillos.

Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,

Verum animos etiam ualeant mutare liquores,

Cui non audita est obscenã Salmacis unda:

Aethiopesq; lacus: quos si quis faucibus hausit,

Aut furit, aut patitur mirum grauirate soporem.

Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,

Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.

Hinc fluit effectu dispar Lynceãstius amnis:

Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,

Haud aliter titubat, quã si mera uina bibisset.

Est lacus Arcadiã Pheneum dixere priores,

Ambiguus suspectus aquis, quas nocte timeto,

Nocte nocent potã, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceam & Raphaneã Syriæ urbes admirabilem naturam: Qui cum pleno deferatur aluco, per integrum sabbathum mox ceu obturatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccum aluei sui præbet transitum: rursusq; septimo die ignotis naturæ causis ad priorem redit aquarum abūdantiam: quāobrem incolæ illum Sabbathæum nuncuparunt, ob sacrum Iudæis septimum diem. Testaturq; nobis euāgelium de piscina probatica, in quam post commotam ab angelo aquam qui prior in illam descendisset, à quacunq; ægritudine liberabat. Eadem uis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidum Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heraclæam pagum iuxta Cytheron fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore descēdisset, abacto omni corporis uitio sanus & integer inde exiret. Narrat Pausanias esse in Lycæo Arcadiæ mōte fontē qui Agriæ uocabatur, ad quē quoties regionis siccitas frugū interitum minaret, ingressus Iouis Lycæi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros ueneratus latices, quercus ramum manu tenēs, ad sacra fontis summos latices demittebat: tūc commotis aquis uapor exinde in aëra sursum latus in nubes cōflabatur, cōcurrentibusq; nebulis cælū omne obducebatur nubibus: quibus paulo post in pluuiam resolutis, omnem regionē salubriter irrigabāt. Verū de aquarū miraculis præter cæteros autores multos scripsit Ruffus Ephesus medicus mirāda, & apud nullum alium quod sciam autorem reperta. Superest de aëre dicere. Hic spiritus est uitalis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & consistentiam præbens, ligans, mouēs, & implens omnia. Hinc Hebræorum doctores illum non inter elementa numerant, sed uelut medium & glutinum, diuersa in simul coniungens, & tanquā spiritum mundani instrumenti reboantē habēt. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se concipit, aliisq; cum elementis tum mixtis singulis communicat, nō minus etiam rerū omnium cum naturalium tum artificialium, & sermonum quorumcunq; species, uelut deificum quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; secum ferēs corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quàm in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium somniorum, præsagiorum & auspiciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur transiens locum, in quo homo occisus fuerit, uel cadauer recens absconditum, timore atq; pauore cōcitur: quia aër ibidem plenus horribilibus homicidii speciebus, spiritum hominis, dum unā inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat, unde contingit sequi pauorem: Omne nanq; subito imprimens, naturā stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aëre causam esse somniorum, pluriumq; aliarum animæ impressionum, per dilationē idolorū, seu similitudinum, seu specierū, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aëre multiplicatis, quo usq; perueniant ad sensus, & tandem ad phātasiam, & animam recipientis, uidelicet quæ soluta curis, nec impedita, species hu-

huiusmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipsæ nanq; rerum species, licet ex propria natura deferantur ad sensus hominū & animalium, possunt tamen à cælo, dum sunt in aëre, acquirere aliquam impressionē, ex qua unà cum aptitudine, à dispositione recipiētis magis ferantur ad sensum unius, quàm alterius. Atq; hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominē homini ad quācunq; longissimā etiā uel incognitā distantia & mansionē, breuissimo tēpore posse nunciare mentis suæ conceptū: etsi tēpus in quo istud fit, non possit præcise mensurari, tamen intra uigintiquatuor horas id fieri omnino necesse est: & ego id facere noui, & sæpius feci. Nouit idem etiam, fecitq; quondam abbas Trite-mius. Quō etiā idola quædā, non modo spiritalia, sed etiā naturalia à rebus effluant, ut puta per influxum quendā corporum à corporibus, atq; in ipso aëre conualescant, tum per lumen, tum per motū, tum ad uisum, tū ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus quomodo austro flāte aër densatur in tenues nubes, in quibus ueluti in speculo reflectuntur imagines ualde distātes castrorū, montium, equorū & hominū, & aliarū rerum, quæ decedētibus nubibus mox euanescent. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quoniam in nube aëris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus, effigies corporum, inquit, naturæ ui in aëre humecto facile effingi possunt eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidā ex uisus debilitate contigisse, ut speculum illi fieret propinquus aër, & radii uisuius ad ipsum repercuteret, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, idolum suum aduersa facie, sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorum quorundam artificio, quas uolumus imagines in aëre, etiam remote, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti homines uidentes, dæmonum, aut animarum umbras sed uidere putant: cum tamē non sint, nisi simulacra quædam sibiipsis cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum est, si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quod per minimū foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo plano, uideri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigiū admirandū magis, ubi pictis certo artificio imaginib⁹, scriptis uel literis, quis nocte serena plenæ lunæ radiis opponat, quarum simulacris in aëre multiplicatis, sursumq; raptis, & unà cū lunæ radiis reflexis, alius quispian rei conscius per longam distantiam uidet, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nūciandorū secretorū obsessis uillis, & ciuitatibus utilissimū artificio est, olim à Pythagora factitatū, & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi nō incognitū. Atq; oīa hæc, & multo plura, maioraq; in ipsa aëris natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad uisum, ita nōnunq; etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultiora

artificia, quo quis etiam per remotam distantiam, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, uel susurret in occulto. Ex aereo elemento sunt etiam uenti: ipsi enim nihil aliud sunt, quam motus aer, & concitatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cœli cardinibus flâtes, uidelicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidēte, & ab oriente Apelcotes siue Eurus: quos Pontanus his duobus uersiculis complexus ait:

A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.

Occasum insedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis est, nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus, quem Hieronymus uocat pincernam pluuiarum. Ouidius sic describit:

Madidis Notus euolat alis

Terribilem picea tectus caligine uultum,

Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,

Fronte sedent nebulæ, rorant pennæq; sinusq;.

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis uentus est, uiolentus & sonorus, qui nubes discutiens aërem serenum reddit, aquam gelu cōstringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem:

Apra mihi uis est, qua tristia nubila pello,

Et freta concutio, nodosaq; robora uerto,

Induro nubes, & terras grandine pulso:

Idem ego, quum fratres cœlo sum nactus aperto,

(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,

Vt medius nostris concussibus insonet æther,

Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.

Idem ego, cum subii conuexa foramina terræ,

Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,

Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem

Concutio.

Zephyrus uero, qui & fauonius, uentus leuissimus ab occidente flans, & placide spirans, frigidus est & humidus, resoluēs hyemes, germina floresq; producens, huic cōtrarius Eurus, qui & subsolanus, & Apelcotes, ab oriente, uentus aquosus & nubificus, & rapidæ uoracitatis, de istis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram, Nabathæaq; regna recessit,

Persidaq; & radiis iuga subdita matutinis.

Vesper, & occiduo quæ littora solæ repescunt,

Proxima sunt Zephyro, Scythiam septemq; triones,

Horrifex inuasit Boreas: contraria tellus

Nubibus assiduis, pluuioq; madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeant ad

elementa, atq; quid elementis ipsis conueniat cū

anima, & sensibus, & moribus. Cap. VII.

Est quatuor simplicia elementa, proxime sequuntur ex illis composita perfectorum quatuor genera, quae sunt lapides, metalla, plantae, & animalia: & licet ad singulorum generationem omnia elementa in compositionem conveniant, singula tamen unum precipuum elementum sequuntur imitanturque: Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descendunt, & ita concreti siccitate, ut liquefieri nequeant. Metalla autem aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua viscosa, siue ex aqueo argento uiuo generata sunt. Plantae sic cum aere conueniunt, ut nisi sub diuo non pullulent, neque coalescant. Sic animalibus omnibus,

igneus est illis vigor & caelestis origo.

Adeoque cognatus illis ignis est, ex eo extincto mox tota uita deficiat. Rursum unumquodque illorum generum in se distinctum est per elementorum gradus. Nam inter lapides praecipue terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei autem, qui transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystalus, berillus, & margaritae in conchis: & sunt aerei qui aquae supernatant, & spogliosi sunt, ut lapis, spogiae, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur, aut ex ipso geniti sunt: sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atque asbestus. Similiter inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentum uiuum: aerea, cuprum, & stannum: ignea uero, aurum atque ferrum. In plantis quoque, terram imitantur radices, propter densitatem: folia autem, aquam propter succum: flores aërem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum gignitium. Praeterea aliae dicuntur calidae, aliae frigidae, aliae humidae, aliae siccae, elementorumque nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quaedam praeter ceteris terrea sunt, & terrae uiscera inhabitant, ut uermes, & lumbrici, & talpae, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aerea, quae extra aërem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitantes, ut salamandrae, & quaedam cicadae, pyraustas uocant, & quae igneo quodam calore ferunt: ut columbae, strutiones, leones, & quas uocat Sapiens bestias uaporem igneum spirantes. Praeterea in animalibus terram referunt ossa, caro aërem, & spiritus uitalis ignem, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt, nam rubra cholera cedit igni, sanguis aëri, pituita aquae, nigra bilis terrae. In ipsa denique anima, teste Augustino, refert ignem intellectus, aërem ratio, aquam imaginatio, terram uero sensus. Atque hi etiam inter se elementis dispartiuntur, nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aereus est, nam aere percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor nec odor fit: denique tactus totus terreus est, & crassa corpora sibi adhaerens. Actus quoque & operationes hominis ab elementis moderantur: tardus enim motus & solidus, a terra signatur: pauorem, & inertiam, & remissum opus, aqua signatur: alacritatem, & amicabiles mores, aere: impetum

acutū & iracundū, ignis. Elementa itaq; omniū prima sunt, & omnia ex illis & secundū illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & p̄ omnia uires suas diffundunt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo. Cap. VIII.

ST Platoniarum omnium unanimis sententia, quemadmodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mūdo, omnia in omnibus esse, modis tamē diuersis, pro natura uidelicet suscipientiū: sic & elementa non solum non sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elemēta sunt crassæ quædam formæ, immensæ materiæ, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœlestis & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine aquæ: & aeris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non urens, sed lucens omniaq; suo calore uiuificans. Ex stellis præterea ignei sunt Mars, atq; Sol: ærei, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolant orbem octauū, atq; Luna (quæ tamē à plerisq; aquea putatur) quādo uidelicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita uicinitate sua illas nobis influit & cōmunicat. Sūt etiam inter signa quædam ignea, quædam terrea, quædā ærea, quædā aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuentes illis cuiusq; elementi principium, medium & finem: sic & principium ignis Aries, progressum & augmentū Leo, finem Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium Gemini, processum Libra, terminū Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex horū itaq; planetarum & signorum mixtionibus simul cum elementis, conficiuntur omnia corpora. Iam uerò etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alii dicantur ignei, alii terrestres, alii ærei, alii aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluuii, igneus Phlegethon, æreus Cocytus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in euangeliiis legimus ignē gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legit, stagnū ignis: & Esaias de damnatis ait, Percutiet eos dominus aëre corrupto: & apud Iob: Ad nimium calorē transilient ab aquis niuium: & apud eundem legimus, terrā tenebrosam & operam mortis caligine, terrā miseræ tenebrarum. Proinde etiā in supramundanis angelis & beatis intelligentiis hæc elementa ponunt: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea uis, qua sunt firma dei sedilia: est & clementia pietasq; aquea uirtus mundans: Hinc à Psalmista uocantur aquæ, ubi de cœlo ait, Qui regis aquas superiora cis: sunt etiā in illis aër subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc uocantur à sacris literis, pennæ uentorum: & alibi de illis ait Psalmista: Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignē urentē.

Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin, & uirtutes & potestates: terrei cherubin: aquei throni, & archangeli: aërei dominationes & principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerum opifice nonne legit, Aperiat terra, & germinet saluatorē: nonne de eodē dicitur, fons aquæ uiuæ mūdificans & regenerans: nōne idē spiritus spirans spiraculū uitæ: idēq; etiā Mose & Paulo testibus, ignis consumens est: Elementa igitur ubiq; & in omnibus Elementa oib; in sunt rebus. reperiri suo modo, nemo negare potest: primū in istis inferioribus, sed seculā & crassa, in cœlestibus aut puriora & nitida: in supracœlestibus uero uidentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elemēta, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentiis distributæ potestates, in cœlis uirtutes, in inferioribus crassiores formæ.

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. Caput IX.

Virtutes rerum naturales quædā sunt elementales, ut calefacere, frigefacere, humefacere, exsiccare: & uocantur operationes seu qualitates primæ, & secundū actū: hæ enim qualitates solæ totā omnino transmutāt substantiā, quod alia; qualitatū nulla facit: quædā uero insunt rebus ab elemētis cōponentibus tales, etiā ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, styptice, absterſiuæ, corrosiuæ, causticæ, apertiuæ, euaporatiuæ, cōfortatiuæ, mitigatiuæ, cōglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retētiuæ, attractiuæ, repulsiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubricatiuæ, & alia; plures: multa enim habet agere qualitas elemētalis in mixto, q̄ per se nō operat. Et hæ operationes dicuntur qualitates secundariæ, quæ sequuntur naturā & mēsurā mixtionis primæ; uirtutū: quæadmodū de his in medicorū libris copiose tractat: sicut maturatio, quæ est operatio caloris naturalis secundū certā mēsurā in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & cōgelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quādoq; agūt in mēbrum determinatū, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menstrua, & dicuntur qualitates tertiæ, quæ sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundū has itaq; primas, secundas & tertiās qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiā artificialiter fiunt, quæ homines ualde admirantur: sicut est ignis aquā Artificiosas multas admiranda. cōburens, quæ uocat ignē Græcū: cuius plures cōpositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiā ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando rorat desuper: & ignis qui pluuia, uel uēto, uel sole accēdit. & fit ignis, qui uocatur aqua ardēs, cuius cōfectio notissima est, qui nihil cōsumit præter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & olea incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uidet, nisi fuisset famosissima illa lampas, quæ in templo Veneris quōdam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquā extinguitur. Cō-

tra etiam præparatur lignum, uel aliud quoddam combustibile, ut ab igne lædi nō possit. & sūt cōfectiones qbus inunctis manibus possumus portare ferrū ignitū, aut mittere manū in metallum liquefactū, seu toto corpore ire in ignē absq; ullo malo, & horū similia. Et est gen^o lini, quod Plinius asbestū uocat, Græci ἀσβεστόν dicūt, quod ignibus nō absumitur, de quo Anaxilaus ait, circundatam eo arborē surdis, & qui non exaudiant iētibus cēdi.

De uirtutibus rerum occultis. Cap. X.

Nsunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementī, sicut fugare uenenū, pellere anthraces, attrahere ferrum, uel quid aliud: & hæc uirtus est sequela speciei, & formæ rei huius, uel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementalī qualitati concessum. Nā hæc uirtutes, quia multum formales sunt, ideo cum minima materia plurimū possunt: elementalī autē uirtus, quia materialis est, ut multū agat, multā etiā desiderat materiā. Vocātur autē proprietates occultæ: quia causæ earū latentes sunt, ita quod humanus intellectus non potest eas usquequaq; inuestigare: quare philosophi maximā earū partē longa experiētia, plus q̄ rationis indagine adepti sunt. nā ut in stomacho cibus digeritur per calorē, quē cognoscimus: sic transformatur per uirtutē quādam occultam, quam ignoramus: non quidē per calorē, quia sic in foco potius apud ignē q̄ in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus ultra elementales qualitates quas cognoscimus innatæ quædā aliæ uirtutes, & ita à natura cōcreatæ, quas admiramur, ac sæpe stupefcimus nobis ignotas, uel raro uel nusq̄ conspectas: ut de phœnice aue unica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Vna est quæ reparat, sese ipsa resemnat ales,
Assyrii phœnica uocant. Et alibi:
Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uisus,
Et raram uolucrum turba salutat ouans.

Admirationem grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matreas peperit: Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur, quæ nam sit Matrea fera. Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt: Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pausanias, oīa sunt occultarū uirtutū opa. Sic auis struthio ferrū frigidū atq; durissimū coqt, & digerit in corporis sui nutrimentū: cui^o stomachus tradit etiā ferro ignito nō lædi. Sic pisciculus ille echines, ita frenat uictorū imper^o, & domat æquoris rabiē, ut quantūcunq; etiā imperēt & sæuiāt procellæ, infinitis etiā uelis per uentū tensis, tamē usq; adeo solo tactu compescit & cogit stare nauigia, ut moueri nullo modo possint: sic salamandra & pyrausta bestiolæ uiuunt in igne: & licet quandoq; ardere uideantur, tamē non læduntur. simile est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonū, quod

Proprietates occultæ cur diste.

Matrea fera.

nec ferro, nec igne soluitur: cū quo etiam & portæ Caspiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiam bitumine legitur arcā Noë cōglutinatam fuisse, ipsa à tot milibus annorum super montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiq̄uitas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & rationis capacia: quorū unū quempiam beato Antonio eremitæ quondā locutū, & gentilem errorem in se animalibus colendis dānasse, cōmunemq̄; deum pro se precandū orasse, ipse refert sacer Hieronymus, eorumq̄; uiuentem unum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Constantinum principem destinatum.

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi, stellarumq̄; radios: & quæ res hac uirtute magis habundant. Cap. XI.

Platonici omnia inferiora ferūt esse ideata à superioribus ideis: ideam autē definiunt esse formā supra corpora, animas, mētes, unam, simplicem, puram, immutabilem, indiuisibilē, incorporeā & æternā: atq; eandē idearū oīm esse naturā. Ponūt autē ideas primo in ipso quidē bono, hoc est deo, per causæ modū, solū esse relatiuis quidusdam rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine ulla uarietate sit unicū: conuenire tamen inter se essentia, ne deus sit substantia multiplex. Ponunt secundo in ipso intelligibili, hoc est in anima mūdi, per formas proprie, atq; insuper absolutis formis inuicem differētes, ita ut ideæ in deo quidē omnes una forma sint: in anima mundi uero multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisq; distinctæ. Ponunt in natura tanq̄ semina quædā infima formarū ab ideis infusa. ponunt in materia deniq; ut umbras. Accedit adhæc, quòd totidē sunt in anima mundi rationes rerū seminales, quot ideæ sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis ultra stellas etiā figuras, impressitq; his omnibus proprietates. Ab his itaq; stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierū inferiorum uirtutes & proprietates depēdent, ita, ut quælibet species, habeat figurā cœlestē sibi conuenientē, ex qua etiā prouenit sibi mirabilis potestas in operādo, qualem per rationes animæ mūdi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideæ nō modo causæ essendi alicuius speciei, sed etiā sunt causæ cuiusq; uirtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est, quod multi dicunt philosophorū, quod uirtutibus certis, scilicet certam & stabilem rationē habentibus, non fortuitis, nec casualibus, sed efficacibus, sed potentibus & indeficientibus, nihil frustra, nihil incassum agētib; mouentur uirtutes in natura rerū existentes, quæ quidē uirtutes sunt idearū operationes: quæ nō errant nisi per accidens ex impuritate uidelicet

& inæqualitate materiæ: hoc enim modo inueniuntur res etiã eiusdẽ speciẽi magis ac minus potentes, secundũ puritatẽ uel confusionẽ materiẽ, omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per cõfusionem & inabilitatẽ materiæ. Vnde Platonicis ipsis in prouerbio fuit, secundũ merita materiæ infundi uirtutes cœlestes: de quo & Virgilius meminit ubi canit:

igneus est ollis uigor, & cœlestis origo

Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaq; situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis nobilis uirtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciẽi, diuersæ uirtutes influuntur. Cap. XII.

Indiuiduorum singulares etiã dotes plurimis insunt, tam mirabiles, quàm in speciebus, etiam à figura cœlestium situq; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cũ esse mirabilem quandam uirtutem operãdi & patiendi, rem mirabilem, etiam præter eam quam habet à sua specie, cum per influxum cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quæ quidem talis est, qualis est obediẽtia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quòd ad quamcunq; formam concipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, uel horrende, uel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersa concipiunt, tũc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam uirtutes diuersas, nõ modo res naturales, sed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna, quæcunq; hic fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uarii effectus, inclinationes & mores, non tãtummodo à materia uarie disposita, ut pleriq; opinantur, sed ab influxu uario & forma diuersa: nõ quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus uarie distribuuntur ab ipsa omnium prima causa deo, qui idem manens distribuit singulis ut uult, cui tamen cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis commissa disponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ.

Caput XIII.

In nullo notum est, uirtutem quãdam magneti inesse, qua fer-
 rum attrahit: & quod adamas sua præsentia uirtutem magne-
 tis tollit: sic electrum & balagius cõfricati & calefacti paleam
 deducunt, lapis asbestus accensus, nunquam aut uix extingui-
 tur: carbunculus in tenebris lucet: ætites fœtus mulierum & plãtarum, su-
 perpositus corroborat, suppositus trahit: iaspis sanguinem cõprimit: echi-
 neis nauem sistit: rabarbarum, cholera depellit. Chamæleontis iecur sum-
 mis regulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis uisum
 perstringit, & gestantẽ inuisibilem reddit: lyncurius lapis præstigia ab ocu-
 lis aufert: lipparis suffitus omnes bestias euocat: Synochitides umbras infe-
 rorum educit: anachitides diuorũ imagines apparere facit: Ennectis somni-
 antibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopica, qua ferunt sicari
 stagna, & clausa omnia aperiri, & latacem herbam legimus à Persarum regi-
 bus dari legatis, ut quocunq; uenissent, rerum copia abundarent. Est & her-
 ba Spartanica, siue Scythica, qua gustata uel saltẽ in ore detenta, ferunt Scy-
 thas duodecim dies fame & siti durare. & dicit Apuleius se à numine edoctũ
 multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuã
 uitam sibi contribuere possunt: sed fas non esse, scientiam eorum homines
 cognoscere: qui cum paruũ tempus uiuentes, malis auide studeant, & nul-
 lum non scelus audeant, si prolixitatem temporis accipiant, neq; diis ipsis
 paruos. Verum unde nam sint hæc uirtutes, nemo ex his prodidit, qui de re-
 rum proprietatibus ingentia uolumina ediderũt, nõ Hermes, nõ Bochus,
 nõ Aaron, nõ Orpheus, nõ Theophrastus, nõ Thebith, nõ Zenothemis, nõ
 Zoroaster, nõ Euax, non Dioscorides, non Isaac Iudæus, nõ Zacharias Ba-
 bylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi fassi sunt, quod
 Zacharias ad Mithridatem scribit, magnã uim, & humana fata lapidũ her-
 barumq; uirtutibus inesse. Vnde igitur hæc ueniant altior speculatio requi-
 ritur. Opinatur Alexander Peripateticus, à suis sensibus & qualitatibus nõ
 discedens, hæc ab elementis earundemq; qualitatibus prouenire: quod for-
 te uerum putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes
 autem lapidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo Aca-
 demici cum suo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuũt:
 Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas
 rerum specificas huiusmodi operationes reducunt. Et quãuis hi autores si-
 bi inuicem aduersari uideantur, nullus tamen eorũ, si recte intelligatur, à ue-
 ritate discedit: cum omnia eorum dicta ad eundem effectũ in pluribus con-
 ueniant. Deus enim in primis omnium uirtutũ finis & origo, sigillũ idearũ
 ministris suis præstat intelligẽtiis: qui tanquã fideles executores, res quasq;
 sibi creditas ideali uirtute consignãt cœlis atq; stellis, tanquã instrumenta,
 materiam interim disponentibus ad suscipendum formas illas, quæ in ma-
 iestate diuina, ut ait Plato in Timæo, per astra deducenda residet: easq; da-

tor formarum distribuit per ministerium intelligentiarū, quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est, ut omnis uirtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligentiis præsentibus. Prouenit itaq; forma & uirtus primo ab ideis, deinde ab intelligentiis præsentibus & genibus, postea à cælorum aspectibus disponentibus, porro ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cælorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cælis autem per uirtutes disponentes, in intelligentiis per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusq; rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaque herba & lapide, sed maior in stella, ultra quā etiam ab intelligentiis præsentibus unaquæq; res multa sibi comparat: potissime autem à suprema causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonantia suo harmonico concēru, ueluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudātes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite dominum uniuersa germinantia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres cæli, bestia & pecora simul cum filiis hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectū, quā rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas, unde unaquæq; res determinatū habet in archetypo particularem locum, unde uiuit & originē trahit: omnisq; uirtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, uerborum & orationum & omnium quæ sunt à deo, insita est. Qui licet per intelligentias, & cælos in hæc inferiora operatur, nōnunquam tamen omissis his mediis, aut suspensio eorum ministerio, immediate ex seipso illa facit deus, quæ opera tūc miracula uocantur: nam cū primæ causæ imperio & ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alii uocant, necessario agāt, & effectus suos necessario producāt, nōnunq̄ tamē pro libitu suo sic illas absoluit aut suspēdit deo, ut ab illius imperii & ordinis necessitate penitus desistant. Et hæc maxima dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica nō cōbussit pueros: sic sol ad imperium Iosue à cursu suo unius diei spatio retrocessit: sic ad Ezechia petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationū rationes nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum. Cap. XIII.

Emocritus aut & Orpheus, & multi Pythagoricoꝝ, cœlestium uires inferorumq; naturas diligentissime perscrutati, omnia plena diis esse dixerunt: nec abs re, siquidē nulla res est tā præstantibus uiribus, quæ uiduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos aut uocabāt uirtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alii uitas, alii etiā aīas nominabāt: & ab his uirtutes rerum depēdere dicebāt: quia solius animæ sit, ab una materia extendi in res alias, circa quas operatur: sicut homo, qui extēdit intellectū ad intelligibilia, & imaginationē ad imaginabilia: & hoc est quod intelligebant dicētes, uidelicet unius entis animā egredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quæ admodum adamas impedit magnatē, ne ferrum attrahat. Cū uero anima primū mobile sit, & ut dicunt, sponte & per se mobile: corpus uero uel materia per se ad morū inefficax, & ab ipsa anima longe degenerans, iccirco ferunt opus esse excellentiori medio, scilicet, quod sit quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus, quo uidelicet anima corpori cōnectatur. Medium aut tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiā quintā: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum super illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessario requiritur tanq̄ mediū, quo animæ cœlestes insint corpori crassiori, & mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi, qualis in humano corpore noster: sicut enim animæ nostræ uires per spiritum adhibentur membris, sic uirtus animæ mundi per quintam essentiā dilatatur per omnia: nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ uirtutis scintilla careat. Magis tamē ac maxime infunditur his, quæ huiusmodi spiritus plurimum hauserint: hauritur aut per radios stellarū, quatenus res his se reddūt conformes. Per hunc itaq; spiritū oīs occulta proprietas propagat, in herbas, lapides & metalla, & in animantia, per solē, per lunā, per planetas, perq; stellas planetis sublimiores. Potest aut hic spiritus nobis prodesse magis, si quis illū sciuerit ab aliis elementis plurimū segregare: aut saltem his rebus plurimū uti, quæ hoc spiritu plurimū abundant. Hæ siquidem res, in quibus spiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, potentius perfectiusq; agunt, tum etiā promptius generant sibi simile: est enim omnis generatiua & seminaria uirtus in eo: quare Alchymistæ nituntur eū spiritum ex auro argentoq; secernere: quem rite segregatum & extractū, si postea illum cuius eiusdem generis materiæ, hoc est, cuius metalloꝝ adhibuerint, aurū statim argentum uel conficiant. Et nos illud facere nouimus, & aliquādo uidimus: sed non plus auri fabricare potuimus, nisi quantū erat illud auri pondus, de quo spiritū extraximus. Nam cum sit ille spiritus forma extensa & nō intensa, non potest ultra suā mensurā imperfectū corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inuestigare, & experiri uirtutes rerum, per
uiam sumptam à similitudine. Cap. XV.

Atet ergo in rebus proprietates occultas non ab elemē tali natura, sed cœlitus insitas, sensibus nostris occultas, rationi uix deniq; notas, quæ quidem à uita spirituq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur: quæ à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ô cupiēs, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd unaquæq; res mouet & conuertit ad suum simile, & inclinatur ad seipsum, secū dum totum posse suum, tam in proprietate, scilicet in uirtute occulta, quàm in qualitate, scilicet uirtute elementalī. Quandoq; etiam in ipsa substantia, sicut in sale uidemus, nā quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cū agere cœperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodammodo quoad fieri potest, ad sui par & cōsentaneum: quod etiam manifeste uidemus in animantibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam, uel plantam, nutritiua uirtus trāsmutat, sed in carnem conuertit sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qualitatis uel proprietatis excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracundia, amor, odium, uel quæuis alia passio, aut uirtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoq; etiam per artem uel casum, ut audacia in meretrice: hæc res ad talem qualitatem, passionem, uirtutem, maxime mouent & prouocāt. Sic ignis mouet ad ignē, & aqua mouet ad aquam, & audax mouet ad audaciam. Et est notum apud medicos, quòd cerebrum iuuat ad cerebrum & pulmo iuuat ad pulmonem: sic ferunt, quòd ranæ dexter oculus dextro, sinister sinistro, suspensi è collo natiui coloris panno, lippitudines sanant: simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagricis, ad alligati ita, ut pes pedi, manus manui, dextro dextro, sinistro laeuo suspendatur. Hoc modo dicūt, quòd omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: & ex eo maxime testiculi, & matrix uel urina. Sic ferūt mulierem non concipere quæ accipit omni mēse de urina mulæ, uel aliquid infusum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquā proprietatem uel uirtutem, quæ in ramus animantia, uel alias res, quibus talis proprietas excellentius inest, & ex his assumamus nobis partem, in qua talis proprietas uel uirtus maxime uiget. ut si quando uelimus promouere amorem, quæramus aliquod animal quod maxime diligit, cuiusmodi sunt columba, turtur, passer, hirūdo, motacilla: & ex his assumamus mēbra uel partes, in quibus maxime uiget Veneris appetitus, quæ sunt, cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, menstruum. Atq; id fiat eo tēpore, quādo hæc animalia tali affectu maxime capiuntur, & intendunt: tunc enim ualde prouocant amorem, & inferunt. Simili modo ad augendam audaciam, quæramus leonē, uel gallum, & ex his capiamus cor, uel oculos, uel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit Pfellus Platonius, quòd canes, & corui, & galli, conferunt ad uigiliā: etiam

philomela, & uespertilio, & noctua, atq; ex his maxime caput, cor, & oculi. Ideo dicunt, si quis cor corui, uel uespertilionis super se portauerit, nō dormitabit donec deponatur. Idem facit caput uespertilionis aridum alligatū in dextro brachio uigilantis: nam si ponatur super dormientem, fertur nō excitari, donec depositum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiūt loquacem, & ex his maxime lingua & cor: sic lingua ranæ aquaticæ supposita capiti, facit loqui in somnis: & cor bubonis impositū mammæ mulieris dormientis sinistra, fertur efficere, ut omnia secreta pronūciet: idem fertur efficere cor noctuæ, & sepum leporis positum supra pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitā conferunt longæuam: & quęcunq; habentia in se uirtutem renouatiuam, conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuentutis restitutionem, quod medici se nosse multoties ostenderunt: sicut manifestum est de uipera & serpentibus. Et notū est, quōd cerui renouant senectutem suam comestione serpentum: eodem modo phoenix renouatur per rogum, quem sibi construit, & similis uirtus est in pellicano, cuius dexter pes si sub fimo calido ponatur, post tres mēses regeneratur ex eo pellicanus. Idcirco medici quidam quibusdam confectio- nibus ex uipera & elleboro, & ex quorundā eiusmodi animalium carnibus cōfectis, promittunt restituere iuuentutē, & restituūt quandoq; nōnunq; etiā talem, qualē Medea Pelia seni promissam restituit. Creditū quoq; est, ursi sanguinē applicato ore ē recenti uulnere haustū, hoc potionis genere corpori roboris incrementa præstari: quia id animal robustissimū sit.

Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & sibi mutuo comunicantur. Caput XVI.

Sire debes, tantam esse rerum naturalium potētiam, quōd nō modo cunctas res sibi propinquantes sua uirtute efficiant, uerum etiā præter hoc, infundunt ipsis cōsimilē potētiam per quā hac eadē uirtute ipse etiā cetera afficiāt, quēadmodū in magne re uidemus: qui quidē lapis nō solū annulos ferreos trahit, sed uim etiā annulis ipsis infundit: qua hoc idē efficere possunt, qualē se uidisse referūt August. & Albertus. Hoc modo fert, quōd meretrix publica in qua est audacia & impudētia exterminata, hac ipsa proprietate cūcta sibi propinqua afficit quæ deinde reddūt eā aliis. Ideo dicūt, quōd si quis induat uestē uel camisiam meretricis, uel secū habuerit speculum in quo ipsa se quotidie speculauerit, reddetur audax, intimidus, impudēs & luxuriosus: simili modo dicūt pānū, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatē aliquā tristitiæ & saturnalem: & laqueū suspensiosus similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat Plinius, si quis terram substernat lacertæ uiridi excæcata, & unā in uitreo uase annulos includat ferro solido uel auro, cum recepisse uisum lacertam apparuerit, per uitrum emissa annulos contra

lippitudinem ualere. Idem quoq; in mustela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam uisum reuerti: simili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundinum, quibus postea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt. Cap. XVII.

Estat nunc uidere, quod omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile inimicum & destructiuum: contra, aliquod exultans, lætificans & confortans: sic in elementis, ignis aduersatur aquæ: & aër terræ: cæterum inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habent, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes præter Saturnum: Mercurii amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autem amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habent domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorū, quorū exaltationes oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurii. Fortissima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorū quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cum Venere. Et cuiusmodi sunt amicitia & inimicitia superiorū, tales sunt inclinationes rerum illis subditarū in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitia & inimicitia, nihil aliud sunt, quàm inclinationes quædam rerum in se inuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illā, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrariū, & horrēdo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaq; sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litem, & amicitiam. Inclinationes uero amicitia in uegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuā in ferrum: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partum: achates in facundiam: Simili modo naphtha trahit ignem, profilitq; in eā undecunq; uisam: similiter a proxima herbe radix, à longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmam masculinā & fœminam: quarum cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina absq; masculo: & amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant uites, ulmum, & oppium: & oliua myrtum mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uero amicitia est inter merulā

& turdum, cornicē & ardeolam, inter pauones & columbas, turtures & psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

Et uariis albæ iunguntur sæpe columbæ,

Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cū aliis rebus, ut cum metallis, & lapidibus, & cum uegeta
 libus: sic feles siue catus gaudet nepeta herba, ad cuius affricationem concipi
 pere tradit, & defectū masculi supplere: & equæ in Cappadocia se flatui uen
 ti exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu cōcipiunt: sic ranæ, buffones, ser
 pentes, & quæcunq; uenenoſa reptilia, gaudent in planta quæ apium risus
 dicitur, de qua ferunt medici, si quis comederit, ridendo moritur. Rursus te
 studo quando uenatur à serpente, comedit origanum, & confortatur per il
 lud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustella
 pugnatura cōtra regulum, comedit rutam: unde cognoscimus origanum
 & rutam uirtutem possidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus
 est naturalis peritia, & ars innata medicinalis: nā buffo quādo alieno mor
 su & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris
 affricare, & sic se à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa ad
 modum morborum remedia, & rerum uirtutes edocti sunt: sic chelidoniā
 uisui salubrem herbam hirundines monstrauere, quæ cum ea pullorū suo
 rum oculis medentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immit
 tit, & ita conualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merule lauri folis
 annum fastidium purgant, quo etiam corui chamæleontis uenenum ex
 tinguunt: & leo si febricitat, uorata simia cōualescit: upupa uua pasta læsa,
 adianto sibi medetur: sic dictamnum herbam ad extrahendas sagittas uti
 lem cerui docuerunt: siquidem percussi telo, hoc eius herbæ pastu eiiciunt:
 idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulo ante partum, purgant se
 quadam herba, quæ felis dicitur: similiter phalangio tacti, cæcros edendo
 sibi salutem quærunt: Sues etiam à serpentibus læsæ, eodem sibi pastu me
 dentur: & corui cū uenenatos se sentiūt toxico Gallico, quercū, uel ut alii di
 cunt, coruatiam quærunt pro medela: Elephantes chamæleonte deuorato,
 sibi succurrunt oleastro: Vrsi à mandragora læsi deuoratis formicis eua
 dunt: medentur sibi anseres, anates, cæteræq; aquaticæ aues herba sideriti
 de: Columbæ, turtures, gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantheræ con
 tra aconitum sibi humanis stercorebus medentur, Apri hedera: Ceruæ her
 ba cinnare.

Animalium
 cū alijs rebus
 amicitia,

Homines à bru
 tis quomādi
 dicerint,

De inimicitiarum inclinationibus. Cap. XVIII.

Conuerso se habent inimicitiarum inclinationes: sunt autem
 sicut odium nature inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, in
 dignatio & contrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suū
 contrariū, ut propellat tanq̄ fugientia à facie eius. Eiusmodi

inclinationes habet rabarbarum in choleram, theriaca in uenenum, sapphi-
 rus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorum: amethystus
 in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phāta smata: smaragdus,
 & agnus castus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum cadu-
 cum, corallus in atre bilis illusiones, & dolores stomachi: topazius in ardo-
 res spirituales, ut sunt auaritia, luxuria, & omnes excessus amoris. Similis
 est inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam uespertilionis,
 & ad cor upupæ, à quorum præsentia fugiunt: estq; etiam origanum solifu-
 gis contrarium, & salamandris resistit: & cum brassica tam pertinaci odio
 dissentit, ut alternatim sese conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, ut in
 hamum sese curuent, ne attingat: & dicitur quòd fel corui fugat & deterret
 homines à loco ubi absconditum fuerit cum quibusdam aliis rebus: sic ada-
 mas dissidet cum magnete, ut iuxta positus non finat ferrū attrahi: & apiū
 raninum fugiunt oues tanq̄ mortiferum: & quod mirabilius est, signum hu-
 ius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apii ranini
 descripta naturaliter apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, ut nihil
 sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiant mures & muste-
 læ: unde caseos, si cerebrum mustelæ coagulo addatur, negant à muribus
 attingi, nec corrumpi præterea uetustate: sic scorpionibus contrarius est
 stellio intātum, ut uisu quoq; pauorem eis afferat, & torporem frigidi sudo-
 ris: itaq; in oleo putrefaciunt, & interficiūt cum eo ictus inungētes scorpio-
 num. Est etiam inimicitia inter scorpiones & mures: quare etiam mus lup-
 positus puncturæ scorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiam scor-
 pius & stalabotes, aspidēs, & ichneumones. Fertur quoq; serpentibus nihil
 æque aduersari quàm cancos, suesq; percussos hoc pabulo sibi mederi. Sol
 etiam cum sit in cancro torqueri serpentes. etiam scorpium & crocodilus se
 mutuo perimunt: & si quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilē red-
 det: otidis auis euolat uiso equo, & ceruus fugit uiso ariete: fugit etiam uisa
 uipera: elephas audito grunnitu suis, & leones uiso gallo timēt: & pantheræ
 non attingūt perunctos iure gallinarum, præcipue si allium ei fuerit in co-
 ctum. Est etiā inimicitia inter uulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues
 quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pi-
 talle & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepii & aquilæ, cerui
 & dracones. Inter aquatilia etiam inimici sunt, delphines & balenæ, cestris &
 lupo, muræna & congrus. Itē polypum intantū locusta pauet, ut si iuxta
 uideat omnino moriatur. Locustam congrus, rursus polypum congrus lace-
 rant: pantheris quoq; esse in metu hyæna dicitur, ut ne conetur quidem re-
 sistere, & aliquid de corio earū attingere: & si pelles utriusq; contrarie suspē-
 dātur, ferunt decidere pilos pantheræ. dicitq; Orus Apollo in hieroglyphi-
 cis, si quis hyæna pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo læditur,
 & intrepide præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi

*Animalium
 antipathia
 atq; disidi-
 um.*

contra se, & horret & fugit ipsum atq; timet. Et dicunt quòd si suspendatur cauda, uel pellis, uel caput lupi supra præsepe tristatur oues, nec comedunt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius, quòd esalon parua auis oua corui frangens, cuius pulli infestantur à uulpibus; inuicem hæc catulos ipsius, ipsamq; uellit: quod ubi uiderint corui contrà auxiliantur, uelut aduersus communem hostem. A canthis auicula in spinis uiuens, iccirco a sinos odit flores spinos deuorantes, Egithus uero auis minima intantū cum asino dissentire fertur, ut sanguinem eorum constet non coire, quo etiā rudente egithi oua, & pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intantū dissentire fertur, quòd si ab eadem plantata fuerit uel infructuosa perpetuo manere, uel omnino arescere dicitur. Nihil magis timet leo, q̄ faces ardentes, neque ulla alia re atq; his domari creditur: & lupus neq; ferrum timet, neq; hastam, sed lapidem, cuius proiectu uulnere factò gignuntur lupo uermes: reformidat camelum equus, adeo ut nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furēs uiso ariete mitescit. coluber nudū hominē timet, quem uestibus persequitur: taurus ferociens si ficui alligetur conflacessit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum, & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet.

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum uirtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. Cap. XIX.

NSuper considerare debes uirtutes rerū inesse quibusdā secundum speciem: ut audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu uoracitas in lupo, insidiositas & fraudulentia in uulpe, adulatio in cane, auaritia in coruo & cornice, superbia in equo, ira in tygride & apro, tristitia & melancholia in cato, libido in passere, & sic de similibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum species comitatur. Quædam uero insunt rebus secundum indiuiduum, quemadmodum sunt quidā homines, qui uehementer abhorrent aspectum cati, ita ut sine horrore grauissimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicenna, tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata omnia, morientibus omnibus, quæ forte mordicus illum apprehendissent, ipso omnino illæso: & refert Albertus se in Agrippina Colonia uidisse puellā, quæ araneas in escam uenabatur, eoq; cibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi, quòd indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem, confert omni ægritudini: ideo dicunt quòd os hominis motui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem, liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares multæ uirtutes, à corporibus cælestibus infusæ, quod superius monstrauius.

Virtutes rebus dupliciter insunt.

Quod uirtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam uero in certis suis particulis aut membris. Cap. XX.

Rursus considerare debes, uirtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, uel eius omnes partes: sicut pisciculus ille echeneis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam precipuam suam partem, sed secundum suam totam substantiam: Sic hyena habet secundum suam totam substantiam, quod umbræ eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert uisui, non secundum aliquam, sed secundum omnes suas partes non minus radice, quam foliis & semine: & sic de similibus. Quædam autem uirtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solū in lingua, uel oculis, uel aliis quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & cantablepæ est uirtus uiolentissima occidendi homines, ubi ipsos uiderit: similis uirtus est in oculis hyænæ, quæ quodcumque animal lustrauerit, euestigio hæret stupefcit, & mouere se non potest: similis uirtus est in oculis luporum quorundam, qui se quæ prius uiderint, stupefcit, & rauescit adeo, ut si clamare uoluerit, non habeat uocis ministerium: de hoc Vergil. meminit, ubi canit:

Vox quoque Mærim

Iam fugit ipsa, lapi Mærim uidere priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi leguntur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius commutauerant, propterea à Ioue submersi. Idcirco fascinatores huiusmodi animalium oculis in collyriis utuntur ad similes passiones, per fascinationes operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde upupæ, non ex capite, pede uel oculis: sic fel stellionum in aqua tritum, fertur congregare mustelas, non cauda, uel caput: & fel caprarum uase æneo in terram conclusum, ranas congregat: & iecur caprinum papilionibus & tineis omnibus contrarium est: & cor canis habentem fugiunt canes: & uulpes gallinacos non attingunt qui uulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuersas uirtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas, prout ipsis secundum receptibilem diuersitatem cœlitus infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiunt nisi uitam, oculi uero uisum, & aures auditum. Et est in humano corpore os quoddam minimum, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris munitum, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, sed semper conseruatur illæsum: ex quo (ut dicunt) uelut planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animale repullulascet. Et hæc uirtutes non declarantur ratione, sed experientia.

De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum. Cap. XXI.

Cur oculis
et non alijs
partibus potissimum utatur
fascinatores.

Cire præterea oportebit quasdam proprietates inesse rebus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catablepa interimunt uisu, quando uiuunt: post mortem uero nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate uiua apposita uentri transire morbum, anatemque mori: simile est quod dicit Archytas: si accipiatur cor recenter extractum ex animali, & adhuc calens, atque uiuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor upuæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriã, reminiscẽtiam, intellectum & diuinationem. Hinc totum est generale præceptum, quod scilicet quæcunq; colligenda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, stercus, unguis, hæc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent, atque etiã, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam uiuam remittas in aquam: si colligas dentem uel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, si quis extrahat ranæ marinæ uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adherente, ipsaque demissa in mare, imponat supra cordis palpitacionem mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittant in aquam, tertianas abigi promittunt: eosdemque cum carnibus luscinia in pelle ceruina adalligatos præstare uigiliam somno fugato, tradunt. Similiter pastinace radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuenti ablarus sit, ipsaque demissa in mare demissa. Sic ferunt serpentis oculum dextrum adalligatum contra epiphoras prodesse, si serpens uiuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui si eruatur oculus, & alligetur fronti patientis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uero oculus renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Item dentes omnium serpentum, quando uiuis exempti sunt, suspensi supra patientem, quartanam sanare dicuntur: similiter dente talpæ uiuæ exempto ea demissa, sanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ demissa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleontis, si uiuenti erepta sit, ad iudiciorum euentum pollere, eandemque salutarem esse parturientibus circa domum: cauendum autem, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimum. Sunt adhuc proprietates post mortem remanentes: ac de his dicunt Platonici, quod res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquam mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat: sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & operatur ipsa uirtus ab idea quondam infusa. Inde est, quod sicut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum auium penas & plumas destruuunt & corroduunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles

Ab animalibus colligenda, illis uiuentibus auferri debent.

Quæ post mortem uires suas retinent.

*Tympano
rū ex diuer
sis pellibus,
diuersi esse
et us.*

cōsumit: & pellis hyænæ, destruit pelles pantheræ: & pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt solum in contactu corporeo, sed etiã quandoq; in harmonia uocali: sic tympanum factum de pelle adib, hoc est lupi, obmutescere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle Ericii marini, procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit: & fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fidibus in lyra, aut cythara tēsæ fuerint, nullam inde fieri posse consonantiam, manifestum est.

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus, ipsaq; hominum exercitia & mores, stellis atq; signis distribuuntur. Cap. XXII.

Manifestum est, quòd omnia inferiora subsunt superioribus, & quodam modo (ut inquit Proclus) sibi inuicem insunt, scilicet in infimis suprema, & in supremis infima: sic in cœlo sunt terrena, sed sicut in causa modoq; cœlesti: & in terra sunt cœlestia, sed modo terrestri, scilicet secundum effectum. Sic dicimus esse hic entia quædam solaria, quædam lunaria, in quibus sol & luna causant aliquid suæ uirtutis. Vnde res huiusmodi recipiunt plures operationes & proprietates cōsimiles operationibus stellarū ac figurarū, quibus subsunt: sic cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis, propter leonē solis domū, & arictē solis exaltationē: sic Martialia conferūt capiti & testiculis, propter arictem & scorpionem: hinc quibus uino inebriatis, sensus titubant & caput doler, missis in aquam frigidam testibus, aceto'ue dilutis, præsentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire, quomodo corpus humanum distribuitur planetis atq; signis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionē, solem præesse cerebro, & cordi, femori, medullis, oculo dextro & spiritui uitæ: linguæ uero & ori, & cæteris instrumētis siue organis sensuum, tam interiorū q̄ exteriorū: insuper manibus, pedibus, cruribus, neruis, & uirtuti phantasticæ præesse: Mercurium spleni, lieni, stomacho, uesicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiuæ uirtuti: Saturnū hepatis & carnosiori parti stomachi: uentri quoq; & umbilico louē: unde in louis Ammonii tēplo effigiē umbilici repositā tradit antiquitas. Sūt præterea q̄ illi etiã costas, pectē, intestina, sanguinē, brachia & dextrā manum, ac sinistram aurē, ac uirtutē naturalem attribuunt: sanguini autem & uenis, & renibus, & chystris fellis, natibus, & dorso, & decursui spermatis, & ui irascibili, præficiant Martem. Iterū renibus & testiculis, uulua, & matrici, & genitali semini, & ui concupiscibili Venerem: insuper & carni, & pinguedini, uentri, pectini, & umbilico, & eiusmodi omnibus quæ operi Venereo inseruiunt, ut ossi sacro, & spinæ dorfi, & lumbis: præterea, capiti & ori, quo osculū amoris pignus donat, præesse dicif. Luna uero erfi totū corp⁹, & singula mēbra pro uarietate signorū sibi uēdicet, tamē peculiariter sibi adscribunt cerebrū, pulmo, medulla spinæ dorfi, stomachus,

*Umbilici effigies cur
in tēplo Iouis
Ammonij*

& menstrua, & omnia excrementa, atq; oculus sinister cum crescendi uigore. Ipse uero Hermes in animalis capite septē dicit esse foramina, septē planetis distributa: uidelicet aurem dextram, Saturno: sinistram, Ioui: narem dextram, Marti: Veneri sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunę: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmōni, stomacho & lacertis: Leo præest cordi, & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & uulnam, & matricē: Sagittarius dominatur femori atq; subinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias: Pisces regūt pedes. Et sicut horum signorū triplicitates sibi correspondent, & conueniunt in cœlestibus: sic etiam conueniunt in membris, quod ea experientia satis cōstat, quoniā ex frigore pedum dolet uenter & pectus, quæ membra eidem triplicitati respondent. Vnde & medela uni apposita, alteri prodest: ut calefactis pedibus cessat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, scias quod res quæ alicui planetarum subsunt, singularem quendam habent aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetæ, & suis præcipue domiciliis & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates & termini, & facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia, citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycniū, cinnamomum, crocus, lignum aloës, thus, ambrā, muscus, & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: sic arnoglossa herba Martis, medetur capiti & testibus propter Arietem & scorpionem: & sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristitiam & melancholiam: Ioualia ad lætitiā & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriam & uictoriam & animositatem: Venerica ad amorem, libidinem & concupiscentiam. Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad uulgarem uitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secundum planetas distributa sunt: Nam Saturnus regit senes, & monachos, & melancholias, & thesauros absconditos, & quæ longis itinibus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter uero habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licite acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, pistores, milites, qui passim Mauortii dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significāt, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

Humani corporis partes quibus planetis atq; zodiaci signis subsunt.

Hominum mores & exercitia planetis subsunt.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. Cap. XXIII.

Væ uero res cui stellæ uel signo subsint, cognoscere difficile est ualde: cognoscuntur tamen per imitationem radiorū, uel motus, uel figuræ superiorū: quædam etiam per colores & odores, quædam etiam per suarum operationum effectus quibusdam

stellis consonantes. Sic solaris sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus sanguis purior, & spiritus uitæ: inter lapores, qui est acutus, dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter splendorem: habetq; à Sole, quòd sit cordis confortatiuum. Inter lapides uero qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis æcites aureis guttis Solem imitans, uirtutem habet contra morbum caducum, & contra uenena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similè pupillæ oculi ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert uisui: sic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum acreum & uaporosum: sic chrysolithus lapis habens in colore tenuem et lucidam uiriditatē, in qua quādo Soli opponitur stella aurea emicat, cōfortat spiritualia, cōfert asthmaticis: & quando perforatur, et setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatus, fugat phātasmatas, et terrores melancholicos stultitiamq; repellit: sic lapis Iris similis in colore crystallo, qui ut frequēter, reperitur hexagonus, quādo sub tecto pars eius radiis Solis opponitur, et pars altera in umbra tenet, colligit radios in se solares, quos prouiciēs reflectēdo facit apparere Irim in opposito pariete. Itē heliotropius lapis uiridis ad modū iapidis, uel smaragdi, guttis rubeis stellatus facit cōstantē, gloriosum et bonæ famæ, cōfert ad uitæ longitudinē: & est uirtus eius mirabilis, quā habet in radios solares, quos in sanguinē cōuertere dicit, hoc est, apparere sanguineos, quasi Sol pateret eclipsim, quādo uidelicet inungitur succo herbæ eiusdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & est alia uirtus eius mirabilior in oculos hominū, quorum aciem ita prestingit, atq; ita obæcat uisum hominum, ut uideri non permittat gestantē se, quod tamen non facit sine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc est solsequium. Has uirtutes & Albertus magnus, & Gulielmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutem à Sole cōtra uenena, & pestiferos uapores, reddit gestantem tutum & gratum, confert ad diuitias, & ingeniū, confortat cor: retentus in ore, uehementer animū exhilarat. Item pyrophilos lapis rubicundus permixtus, de hoc teste Alberto refert Aesculapius in una epistolarum suarum ad Octauium Augustum, quòd aliquod uenenū est tantæ frigiditatis, quòd cor hominis interēpti conseruat ab ustione, ita quòd si aliquādiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic est ille, qui uocatur pyrophilos ab igne. Habet mirabilem uirtutē cōtra uenena, & reddit gestantem gloriosum, & formidolosum aduersariis. Præ omnibus autē solaris est lapis, quem inuenisse fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad se trahit, quemadmodum magnes ferrum, cōtra omnia uenena efficacissimus, ab aliis pantherus dicitur, quia pantheræ animali maculoso adsimilatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illū Euanthum nūcupat. Solares præterea sunt, topazius, chryso passus, rubinus, balagius: Item solaris sunt auripigmentum, aureiq; colo

Chrysolithus lapis.

Iris lapis.

Hyacinthi uirtutes.

Pyrophilus.

ris, & luminis plurimi. Ex plātis uero & arboribus, sunt solares, quæ uertuntur ad solē, ut heliotropium, & quæ implicant in se folia recedēte Sole, oriente uero, explicant paulatim: ut lotos, quam quidam arbusculam solarē esse, & fructuum & foliorum figura testatur: Sic Pæonia, chelidonia, citraria, ziber, gentiana, dictamnus, uerbena quoq; præstans uaticinium & expiationem, fugansq; cacodæmones. Laurus etiam Phœbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus, & hederā, & uitis: & quæcūq; uenena, & fulgura repellūt, & perpe tuo uirentes hyemis algores non uerentur. Item solaria sunt mētra, mastix, zedoaria, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignū aloës, gario- phyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus uocat solis thymiama. Inter animalia uero solaria sunt magnanima, animosa, studiosa uictoriæ & gloriæ: ut leo ferarum rex, crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorū rex, ab Aegyptiis apud Heliopolim soli sacratus, quem ueritem nomināt: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Præterea solaris est cynocephalus, qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctii tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, unde illum in hydrologiis sculpebant Aegyptii. Item solares sunt inter aues, phœnix auis unica, & aquila auiū regina: item uultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgēti soli, & quasi aduocant, ut gallus & coruus, accipiter etiam, quia in Aegyptiorum theologia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quæcūq; colligunt solis operū similitudinem, ut uermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quē felē uocāt, forma lucida, quē etiam cantharum dicunt, qui pilulas uoluit, ac desuper incubat, aliosq; generat. Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum uariari constat, solaris esse iudicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisciculis autē maxime solaris est uitulus marinus, fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & Stella ob adurentem feruorem, strombi regem secuti: similiter & margari regem habentes, exsiccati q; in lapidem aurei coloris durefcunt.

Quæ res subsint lunæ. Caput XXIIII.

Lunaria uero sunt inter elementa terra, deinde aqua, tam maris quam fluuiorū, & omnia humida, humores arborū, & animalium, maxime albi, ut albumina ouorū, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporū. Ex saporibus salsus & insipidus: Inter metalla uero argentū: Inter lapides illius est crystallus, argentea marca sita, & omnia alba & uirida. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunæ figuram in se habēs, reddensq; eā in dies singulos crescētis, minuētis uel numero. Itē margaritæ, q̄ ex aquæ stillicidiis in conchis generant: similiter & crystallus,

Cynocephalus in hydrologijs Aegyptij cur pingit.

Arbores & plantæ lunares.

& berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion quæ uertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad solem, & palma arbor ad singulum lunæ ortum, singulum ramum emittens: hyssopus etiam species roris-marini, minima arbor & maior plantarum, de utrisq; participans: est etiam lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostates, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & uirtute: quod singulæ plantæ quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicissima est.

Animalia lunaria.

Animalia lunaria sunt quæ humana consuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canes omnis generis. Lunaris etiam est chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti similem semper induit: quæadmodum luna pro uarietate signi, in quo reperit, naturâ uariat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunq; quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera: fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescētem in orbem, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt, ut sanguis mēstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam sexū mutans, uariisq; obnoxia ueneficiis, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt: ut castores & lutres, & quæ uentantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absq; manifestis seminibus aut æquiuoce generantur, ut mures ex coitu & ex terræ corruptescentia. Inter aues, lunares sunt anseres, anates, merguli, & oēs aquatiles & piscium uenatrices, ut ardeæ: & quæ æquiuoce producunt, ut uespæ, ex cadaueribus equorum: apes ex putrefactione uaccarum: musciliones ex uino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maxime uero lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem uocant: qui pilulam defodiēs, relinquit octo & uiginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur, nono autem & uigesimo die, quibus luminariū coniūctionem futuram putat, adaperiens in aquam proiicit, unde tūc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad uices lunæ uariantur: & quicunq; lunæ motum obseruant, ut torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchylia & ranæ.

*Aues lunares.**Pisces lunares.*

Quæ sunt sub Saturno. Cap. XXV.

Aturnalia sunt inter elemēta terra, & etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduentitia præter adustam: Ex saporibus acetosi, acriores, & graues. Inter metalla plumbum, & propter pondus aurū, aurea q; Marcasira. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plantas & arbores, aspho-

delus, serpentaria, ruta, cyminum, helleborus, silphium, mandragora, opiu:
 & quæ stupefaciunt, & quæ neq; seruntur unquã, neq; fructus ferunt, & quæ ni-
 grantes baccas, nigros'ue fructus producunt: ut ficus atra, pinus & cupressus
 arbor feralis, & non regerminans baccis, torua, sapore amara, odore uiolen-
 ta, umbra nigrata, pice acerrima, fructu superuacua, duratione incorrupta, Cupressus
feralis ar-
bor.
 funesta & diti sacra sicut apium, quo antiquitus tumulorũ thecas, antequã
 in illis mortuorũ imponerent corpora, sternere consueuerunt: quãobrem in
 conuiuiorum coronamentis ex omnibus passim herbis & floribus ferta ne-
 ctere fas erat præterquã ex apio: quoniã lugubre sit, & hilaritati non conue-
 niat. Animalia reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, cõtemplatiua
 uel penitus bruta, auara, timida, melancholica, multi laboris, tardi motus,
 immundi uictus, & quæ fœtus suos deuorant. Ex istis ergo sunt, talpa, asi-
 nus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, ursus, sus, simia, draco, basiliscus, bu-
 fo, serpentina omnia & reptantia, scorpiones, formicæ, & quæ ex putrefacti-
 one nascuntur in terra, in aquis, in ædium ruinis, ut mures uermesque mul-
 tiplices. Inter aues uero Saturniæ sunt, quæ sunt longi colli & grossæ uo-
 cis, ut grues, struthiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacre. Item bu-
 bo, noctua, uespertilio, upupa, coruus, & origis auis inuidiosissima. Ex pi-
 scibus uero anguilla, seorsum ab aliis piscibus degens, muscipula, & canicu-
 la fœtus suos deglutientes. Item testudines, ostreæ, conchylia, & spongiæ
 marina, & quæ ex eis sunt.

Quæ sunt Iouialia. Caput XXVI.

Iouialia sunt inter elementa aër: inter humores sanguis, & spi-
 ritus uitæ, cuncta quoque ad uitæ augmentum nutrimen-
 tumque & uegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt
 dulces & suaues. Ex metallis, stannum, argentum & aurum,
 propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, sapphirus,
 turchia, smaragdus, iaspis uiridis, & perpetuo uirides, aërei'que colores. In-
 ter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, buglossa, macis, spica, menta,
 mastychæ, inula, uiola, lolium, hyoscyamus, populus: & quæ fœlices arbo-
 ret traduntur, ut quercus, æsculus, ilex, phagus, corilus, populus, sorbus,
 ficus alba, pirus, malus, uitis, prunus, fraxinus, & cornus, atque oliua & ole-
 um. Insuper frumētum, hordeum, triticum, passulæ, liquiricia, zaccharum,
 & omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis, participans aliquid sty-
 ptici & acuti saporis, ut sunt nuces, amygdalæ, pineæ, auellanæ, pistaceæ, ra-
 dices pæoniæ, myrobalani, & rabarbarum, & māna. Orpheus quoq; illi attri-
 buit styracem. Inter animalia sunt, quæ præferunt aliqualem dignitatẽ & sa-
 pientiã: & quæ sunt mitia & bonæ disciplinæ, ac bonorũ morum, ut ceruus,
 taurus, elephas: & mansueta quæq; animantia, ut ovis & agnus. Ex auib; au-
 tem quæ sunt complexionis temperatæ, ut gallinæ & uitella ouorum. Item
 perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues

Aquila imperatorum
insigne, &
iustitiæ
symbolum.

piissimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne, ac iustitiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphynus, anchia, silurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. Cap. XXVII.

Artialia sunt inter elementa, Ignis: pari modo adusta & acuta omnia: inter humores cholera: Sapores autem amari, acres & linguam perurentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum: & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius, amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scâmonia, & omnia uenenosa ex caloris superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt uel contactu suo cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ comesta lachrymas excutiunt, ut cepæ, ascalonia, porrum, sinapium, castoreû: & arbores omnes spinosæ, atq; cornus Marti sacer. Animalia autem quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, ut equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpentes quoq; & dracones ueneno insensiti: & quæcunq; hominibus infesta, ut pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, ut aquila, falco, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tinunculi, miluii: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quæ glutunt, & quasi uocem strangulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arictem, hircû, lupum, glaucum, qui uoracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea. Cap. XXVIII.

Enerea sunt inter elementa, aer atq; aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitili: inter sapores habet dulcem unctuosum & delectabilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atq; rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolitus, smaragdus, saphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis acrites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulchri, uarii, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue ualeriana quæ Arabice dicitur phu. Item thymus, ladanû, ambra, muscus, sandalum, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaves, ut pira dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Venere primo sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperietiam myrtus. Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, scrofa oues, capræ & hircus, & cæteris animantibus citius generas, quem etiam post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitululus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus uero cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maxime amâtes. Item

Hirci salaci
t46.

coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus, passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martii mali, quo nil eque proficuum resistit: Aquilam etiam Aegyptii Venerem uocāt, quod sit in Venerē pronā, terdecies, enim in die oppressa, si mas uocet, denuo accurrit. Ex piscibus uero Veneri sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merulæ ob fœtus amorem, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. Cap. XIX.

Mercurialia sunt inter elemēta aqua, licet indistinēte omnia moueat: similiter & humores, præcipue tamē permixtos: sed & spiritum animale[m] regulat, sapesq; uarios & peregrinos permixtosq;: ex metallis illius sunt, argentum uiuum, stannū, marcata argentea. Inter lapides, smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figuræ uariæ à natura insitæ, aut qui ab arte factitii sunt, ut uitrum, & quæ croceum cum uiridi miscent. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, Mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in foliis sunt, mixtisq; naturis & uario colore compositæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strenua, uersatilis ingenii, uelocis cursus, & facilem cōsuetudinē cum hominibus habentia, ut canes, simiæ, uulpes, mustelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrunq; sexum uicissim mutant, ut lepus, & hyæna & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & uersatiles, ut cardueles, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus unicornis. Inter pisces uero trochus qui seipsum inuit, quo circa masculo, fœminā uocāt. Item polypus fraudulentus & colore uersatilis, & pastinaca ob solertiam: similiter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quod rotus sub lunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur. Cap. XXX.

Ræterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, uirtutemq; sortitur: sic in igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies uaria Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in mediis elementis, ubi regit, humor aëreus subiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agentes sequuntur Solem, materia uero Lunam, fœcunditas causarum agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem & Mercurium: illum propter uehementiam, hunc propter dexteritatem multiformemq; uirtutē: cūctorum autē continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilium numero omne fructum

ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio, omnis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt & non florescunt, Saturni & Iouis sunt: quæ uero florescunt, & semina, non autem fructum producant, hæc Venere sunt, atque Mercurii: quæ autem sine semine sponte producuntur, à Luna & Saturno sunt: pulchritudo omnis à Venere est, & robur à Marte: & unusquisque planetarum regit & disponit id, quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus glutimen & stypticitas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, uita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur.

Caput XXXI.

Pse etiam terrarum orbis per sua regna & prouincias, planetis atque signis distributus est: Nam Saturno cum Capricorno subiiciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana quarum regionum multæ sunt in Asia minori. Cum Aquario autem subsunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hæc regiones pro maiori parte ad Asiam interiorē pertinent. Ioui autem subiiciuntur cum sagittario, Tuscia, Celtica, Hispania, & fœlix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Nasamonia, & Garamantica. Mars regit cum Ariete, Britanniam, Galliam, Germaniã, Barstaniam, concaua Syria, Idumæam & Iudæam. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam: Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orsenii siue Orchenii. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima parua Asia, Cyprum, Parthiam, Mediã & Persidē. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caspiis, Sericæ, Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uero, Græciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamitę in scriptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Ptolomei sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrologorum scripta alia multa addi possent. Verum qui has prouinciarum partitiones supra syderalem hanc distributionem cum regentium intelligētiarum ministeriis, ac Israëlitarum tribuum benedictionibus, apostolorum sortitionibus, ac sacrarum literarum typicis signaculis cōferre nouerit, grandia, quin & prophetica super unamquamque regionem elicere poterit futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumque imaginibus.

Caput XXXII.

Imilis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti cœlesti uolūt subiici arietem terrestrem, & Tauro cœlesti, taurum, atq; bouem terrestrem: sic Cancro, cācros, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Pesciū subesse pisces. Similiter Vrsa cœlestis præsidet urfis: Hydra serpentibus, & cani subsunt canes: & sic de singulis. Ipse uero Apuleius signis atq; planetis, præcipuas ueluti proprias quasdam herbas distribuit, uidelicet Arieti elisphacon, Tauro peristereona orthion, Geminis peristereona hyption, Cācro symphyton, Leoni cyclaminū, Virgini calamynthū, Libræ scorpiuron, Scorpioni arthemisiā, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario draconteā, Piscib⁹ aristolochiā. Planetis uero, Saturno semperuiuum, Ioui eupatorium, Marti peucedanum, Soli heliotropium, Veneri panacem, siue callitrichum, Mercurio phlomum, Lunæ agloophotim. Verū Hermes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphodelū, Ioui hyoscyamum, Marti arnoglossam, Soli polygoniam, Veneri uerbenā, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenostacen. Iamq; etiam experiētia cognoscimus, asparagos subesse Arieti, & basilicon Scorpioni. Nam seminata rasura cornu arietis, nascuntur asparagi, & basilicon cōtritum inter duos lapides gignit scorpiones. Præterea ex stellis insignioribus, iuxta Hermetis, & Thebit doctrinam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol, & præst ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemisiæ. Sequuntur Pleiades, præsidentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & sceniculo: præterea subesse sibi uolunt ex metallis argētum uiuum. Tertia Aldeboran habet sub se ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plātis tithymallum, & matrisyluam. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapibus, sapphirū, ex plantis, marrubium siue prasium, mentam, Arthemisiam & mandragoram. Quinta Canis maior, hic habet ex lapidibus sub se berillum: ex plantis sauinam, Arthemisiam, & dracontem: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropii & pulegii. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum Arthemisia, & mastyche. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores uoluuntur ad septentrionem, & Arthemisiam cum flore peruincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicitur Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lappacium, quadraginum, hyoscyamus, & consolida: ex animantibus uero, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis, saluiam, trifolium, peruincam seu promarullam, Arthemisiam & mandragoram. Undecima dicitur Alchamech, præst ex lapidibus, iaspidi: ex plātis, plantagini, Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plātis præst,

Asparago-
rum satio
mira.
Scorpionū
productio.

rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus, sardonius, & amethystus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta uultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plantis satureia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maioranam, Arthemisiam, neperam, & quam calamintham dicunt, pulegio similem, & radicem mandragoræ. Illud præterea sciendum est, non quamlibet, aut lapidē, aut plantam, aut animal, aut aliud uno solo sydere regi, sed multa etiā à pluribus recipere influxum, & non tam separatim, quàm coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni, sapphirus autem Ioui & Saturno, & stellæ Alhayoth. Tuthia Ioui & Iumiuaribus: smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac spicæ: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac stellæ Alchamech: chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio, & stellæ quæ dicitur Vultur cadens: topazius Soli, & Elpheia: adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba serpentaria subest Saturno & Serpentario cœlesti: mastiche & menta Ioui atq; Soli, sed mastiche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: sic elleborus Marti & capiti algol. Muscus & sandali, soli cum Venere: coriandrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam uitululus marinus subest soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurii, & canes domestici Mercurii sunt, & Lunæ, & iā plura ex istis in superioribus docuimus.

De signaculis & characteribus rerū naturalium. Cap. XXXIII.

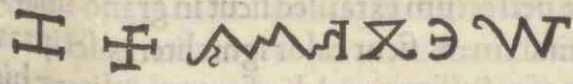
Mnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, conditiones: quorum signacula & characteres per suos radios etiā in istis inferioribus producant, in elemētis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde unaquæq; res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterem sibi impressum, illius stellæ siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem uirtutem, ab aliis differentem, uel genere, uel specie, uel numero præiacentis materiæ. Habet itaq; quælibet res suum characterem ad aliquem peculiarem effectum sibi à sua stella impressum, maxime ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatum: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, uirtutes & radices in se continent atque retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producant, & stellarum suarum influxus uocant adiuuantq; siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium, quoties uidelicet in debita materia, suo tempore debitisq; solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad inuestigandas occultas rerū conditiones plurimum laborauerunt, stellarum imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres

Res quælibet suam habet characterem.

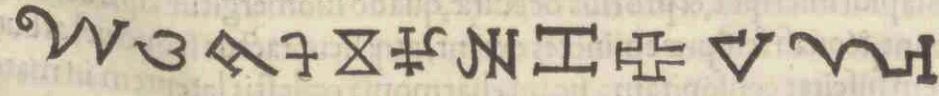
adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plātis, & ramusculorum iuncturis atq; nodis, alios in animalium membris diuersis: Nam laurus, lotus, heliotropiū, plantę solares in suis radicibus ac nodis præcis, Solis characteres ostendūt, sic & in animalium ossibus, & spatulis: unde spatularia diuinationis species *Spatularia unde processit.* processit, atq; in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non raro inuentæ sunt. Sed cum in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudētia percipi possunt, iccirco relinquentes nunc ea, quæ in plantis & lapidibus, cæterisq; rebus, & multorū animalium membris inuestigari possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cum sit rotius uniuersi completissima imago, in se ipsa omnē cœlestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium stellarū, cœlestiumq; influxuum signacula characteresq; abunde reperimus: & illa *In hūana natura cœlestium influxuum signacula abunde reperiuntur.* in hūana natura cœlestium influxuum signacula abunde reperiuntur, quidem eo efficaciora, quo ab cœlesti natura minus sunt remota. Verum si cut stellarum numerus soli deo cognitus est, sic etiā eorum circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde ualde pauca innotuerunt, quæ ueteres Philosophi & Chiromantici partim ratione, partim experientia sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædam planetarum signacula, siue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromantici in hominum manibus cognouerūt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbum scripturæ sacræ, per illas scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntq; ubilibet nationum & linguarum semper eadem atq; sibi consimiles permanentesq; quibus adinuerunt postea multas alias, cum ueteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui nosse uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic est ostendisse undenam characteres naturæ suam ducāt originem, atq; in quibus rebus sunt perquirendi.

SEQUUNTUR FIGURAE LITERARVM DIVINARVM.

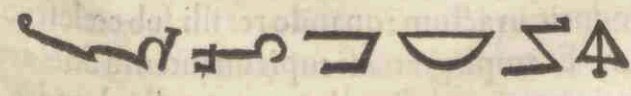
Literæ seu characteres Saturni.

Literæ seu characteres Iouis.

Literæ seu characteres Martis.

hæc sunt adhibenda, hæc sumēda: potissime uero quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis cōferunt: sic singulare munus à Sole trahes per radios Solis simul opportune susceptos, perq; spiritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem,
earumq; utilitate. Cap. XXXV.

Ompertum habemus in natura inferiori, non inueniri in uno quodam comprehensas cūctas superiorum corporum dotes, sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen unaquæq; non cunctas Solis complectitur uirtutes: sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, ut si centum uel mille Solis uirtutes per tot plātas, animalia & similia sparsæ fuerint, possumus has simul cōflare & in unam redigere formam, in qua dicta uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Est autem in commixtione uirtus duplex: una uidelicet, quæ partibus suis prius insita est, & cœlestis, alia per certam & artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, & secundum certas portiones commixtionum, quales cum cœlo consentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc uirtus descēdit per similitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum superioribus, in quantum sequentes uirtutes antecedētib; gradatim correspondent, ubi præsertim patiens ad suū insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, uaporum & similiarum compositione, cum physicè, tum astronomicè confecta, resultat quædam communis forma, pluribus syderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilium florum succis exceptum & in unam formam redactum, omnium continet uirtutem, diuino propè & admirabili muscarum artificio. Quo tamen haud minus mirandum est, quod Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quod gigātum in Libya gens quædam ex floribus cōficere nouit optimum, adeo ut ab apum melle minimum distare uideatur. Omnis autem commixtio, quæ constat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut unum fiat, undiq; sibi constet, neque facile dissipetur: sicut uidemus aliquando lapides & corpora diuersa, ui quadā naturali sic conglutinari & uniri, ut penitus unū uideantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostrea cū lapidibus ui quadam naturæ occulta: uisaq; sunt animalia in lapides uersa, atq; sic cum lapidis substantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneous efficere uiderentur. Sic hebenus in arborum genere, modo lignum, modo lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis sub cœlestibus influxibus, tūc uarietas illinc quidem cœlestiū actionū, hinc uero potentiarū naturaliū cōgregata, facit qdā mirabilia, per unguēta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia uidelicet legūtur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis q̄ Alchorat inscribit, & aliorū pluriū.

Duplex in
cōmixtione
uirtus.

De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris

formæ uitæq; sensibilis Cap. XXXVI.

*Variã uario
rũ animalium
pcreatio.*

*Materia ad
animã mundi
colligantia.*

Ciendum uero, quo alicuius rei nobilior forma est, eo res ipsa prõptior est, & propẽsior ad recipiendum, eo etiã potẽtior ad agendũ. Reddunt itaq; incõprehensibilia resq; mirabilia, quando scilicet materiis commixtis, opportunisq; tẽporibus præparatis, ad uiuificandum ponuntur, uitam illis ex stellis, animamq; sensibilem, tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe est in materiis præparatis potentia, quas tunc uitam adipisci uidemus, quando qualitatum perfecta commixtio priorem iam contrarietatem fregisse uidetur: perfectiorem uero adeptæ sunt uitam, quatenus complexio à contrarietate est remotior. Cœlum uero causa præpotens ab initio cuiusq; rei generanda, concoctione materiæ & digestionẽ perfecta, cœlestes influxus doresq; mirificas cũ uita simul largit, quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est cõprehẽsio ad nobiliores uirtutes ac sublimiores cõcipiẽdas. Virtus præterea cœlestis alibi quidem sopita iacet, ceu sulphur à flamma remotum: in uiuẽtib; autem corporibus sæpe flagrat, sicut sulphur accensum: tum uapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreatur, qualia leguntur in libro Nemith, qui & legũ Plutonis inscribitur, quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt, neq; secundum leges naturæ producunt. Nos enim scimus, quòd ex uermibus generantur culices, ex equo uespæ, ex uitulo & boue apes, ex cãcro ablatis pedibus inhumato generatur scorpis, ex anate tosta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta & per frustra incisa in loco humido & subterraneo dimittatur, generantur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitã concipit, & trãsit in uermem perniciosum. Et est artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quæ & quales materiæ, siue natura siue arte inchoatæ uel perfectæ, siue ex pluribus aggregatæ, quales cœlitus influxus suscipere possunt. Cõgruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiã nullã permittunt expertem fore suæ uirtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum nõ ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, ut impossibile sit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem quandam formam.

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus
& artificialibus, cœlestia quædam & uitalia dona de-
super trahimus. Cap. XXXVII.

Incunt Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachma-
nus, atq; Hebræorum Mecubales fatentur, omnia quæ sunt sub
lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptio-
ni subiecta, eadem etiam esse in cœlesti mûdo, sed modo quo-
dam cœlesti, deinde etiam in mundo intellectuali, sed multo perfectiori
& meliori nota, per fectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie unum-
quodq; infernum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respon-
dere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem uim illam cœlestem, quam quin-
tam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam uocant: ab intel-
lectuali autem mundo spiritualem, uiuentemq; uigorem, omnem qualita-
tiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo deniq; per hæc intermedia
pro gradu suo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab istis inferiori-
bus ad sydera, ab illis ad eorūdem intelligentias, & inde ad archetypum una
quæq; res aptè reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occulti-
or philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artē, *Magia unde emanet.*
trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam, quod intuētes Aegyptii,
naturam magam uocauerunt, hoc est, uim ipsam magicam, in attractu simi-
lium per similia, & conuenientium per conuenientia. Attractus autem hu-
iusmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad se inuicem superiorum cū
inferioribus, Græci συμπάθειαν uocauerunt: sic conuenit cum terra aqua
frigiditate, aqua cum aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cū
cœlo in materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aërem, nec aër cum
terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum:
nec intellectus spiritui, nisi per animam. Sic uidemus, cum natura fœtus
corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamento, spiritum statim
ab uniuerso deducit: spiritus hic fomes est in spiritu corporeq; ad intelligē-
tiam, mentemq; diuinitus consequendam: sicut in ligno siccitas parata est
ad penetraturū oleum: oleum huic imbibitum esca est ad ignem: ignis ipse
luminis est uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibusdā
præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona desu-
per suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis,
& hæc cum animalibus, hæc uero cum cœlis, & hi cum intelligentiis, & istæ
cum diuinis proprietatibus & attributis, atque cum ipso deo, ad cuius si-
militudinem, & imaginem omnia creata sunt. Prima autē dei imago, mun-
dus: mundi homo, hominis animal, animalis zoophytū, illius uero planta,
plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq; re-
præsentant. Rursus in spiritualibus conuenit planta cū bruto uegetatione,
brutum cum homine sensu, hic cum dæmone intellectu, illi cum deo im-

Natura mi-
ra colligan-
tia.

mortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intēioni, hęc imagini: illa sensationi, ea sensibus, ipsi tandē rebus. Ea enim est naturę colligantia & continuitas, ut omnis uirtus superior per singula inferiora longa & continua serie radios suos dispertiendo usq; ad ultima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perueniāt. Sic enim inferiora ad superiora inuicē connexa sunt, ut influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quędam tensa, usq; ad infima procedat: cuius si unum extremum tangatur, tota subito tremat, & tactus eiusmodi usq; ad alterum extremum resonet, ac moto uno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Quomodo dona, nō solum cęlestia & uitalia, uerū etiam intellectualia quędā & diuina desuper suscipere possumus. Cap. XXXVIII.

Magus per
manifesta,
occulta at-
trahit.

Radunt Magi per inferiora superioribus conformia, posse opportunis cęli influxibus cęlestia dona trahi: atq; sic quoq; per hęc cęlestia cęlestes dęmones, quatenus stellarū pedisse quos nobis cōciliari & insinuari. Quare certis quibusdam materiis naturalem uim diuinitatis habentibus, hoc est, quę naturaliter superioris cōsentaneę sunt, rite collectis, partim physicē, partim astronomicē, undiq; opportune conflatis, dona non solum cęlestia aut uitalia, uerum etiam intellectualia, quędam dęmoniacā & diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atque Synesius, cū tota Platoniorum schola confirmant: & Mercurius Trismegistus scribit ex propriis certisq; rebus certo cuidam dęmoni congruentibus, compositam rite statuat, confestim per dęmonem cōgruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de ciuitate dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, ut etiam supercęlestia trahantur a cęlestibus, & supernaturalia a naturalibus conspirēt ac trahantur: quia una uirtus opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quę quidē uirtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magus assumit manifesta, occulta ut attrahat: puta, per stellarū radios, per suffumigationes, per lumina, per sonos, per res naturales cęlestibus congruas: quibus ultra corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & numeri, & mensurę incorporeę atq; diuinę. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus sępe diuinum aliquod & mirandum suscipere solitos: sic lapis qui nascitur in pupilla oculorum hyęnę, sub lingua retentus, diuinationem prestare dicitur. Idem fertur selenites lapis lunaris, efficere: sic anchitide dicunt euocari imagines deorum, synochiride umbras inferorum euocatas teneri: Similia aglaoptis herba, quę & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabię nascens Persico latere, efficit, ut narrat Plinius, atque magos ea uti, cum uelint deos euocare, esseq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Pręterea etiam esse herbas quędam, quibus mortui reuocantur ad uitam. unde Xanthus historicus narrat herba quędam nomine bali,

occisum draconis catulum, uitæ restitutum à parente, eademq; Tillonem quendam, quæ draco occiderat, resuscitatū: Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verum an possint talia reuera fieri ui herbarū, uel cuiusuis alterius rei naturalis in hominem, in sequētibus differemus: posse autem fieri in cæteris animantibus certū & manifestum est. Sic muscæ submersæ si ponantur in cineribus tepidis, reuiuiscunt: & apes submersæ similiter uitam recuperant in succo neperæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, si corpore integro existēte ponantur sub fimo in aceto, & addatur de sanguine uulturis, post paucos dies oēs recuperāt uitā. Echeneim si quis in frustra discerpserit, & in mare proiecerit, paulo post partes cōuenire, & reuiuiscere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos suos reuocare ad uitam proprio sanguine.

Tillo p herba uitæ restitutus.

Alia ad uitā reuocari possunt, homo non ita.

Quod certis quibusdam mundi materiis mundana numina, & horū numinū ministros dæmones allicere possumus. Cap. XXXIX.

Nemo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allicere posse, quemadmodum narrat Psellus Gnosticos magos consueuisse, quos pene execrandæ & abhominabiles turpitudines exequantur, quales olim in sacris Priapi, & in seruitio idoli quod uocabatur Panor: cui pudendis discoopertis sacrificabatur. Neq; istis dissimile est, si modo ueritas & non fabula est, quod legit de tēplariorū detestanda hæresi, & similia horū de maleficis mulieribus cōstāt, quæ quidē anilis demētia sæpe in eiusmodi flagitiis errare deprehenditur. His igit & horū similibus mali dæmones alliciuntur, atq; conspirant: quæadmodum malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: omnis, inquit, potestas satanæ illic inhabitat, & conuersione inquit cū uniuersis principatibus &, pariter nos ipsi cū eo, & obedit nobis Cynops, & nos uicissim obediunt illi. Nemo rursus ignorat ecōuerso bonis operibus, pura mente, mysticis orationibus, deuotis suppliciis, & similibus, supercælestes angelos nobis cōciliari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdā mūdi materiis mūdāna numina quoq; allici posse, uel saltē dæmones horū numinū ministros siue pedissequos, ut inquit Mercurius, dæmones aëreos, non supercælestes, nedū sublimiores. Sic legimus ueteres sacerdotes fecisse statuas & imagines futura prænūtiātes spiritusq; stellarum ipsis infundisse, nō tam materiis certis cohibitos, q̄ eisde gaudentes: quatenus uidelicet eiusmodi materias sibi ipsi congruas dignoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, nō secus atq; soleāt dæmones humana corpora occupantes.

Dæmones mali, malis alliciuntur artibus.

Angeli boni bonis cōciliantur opibus.

De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis soleāt fieri. Ca. XL.

Actum est de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturalium. Restat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem uel in odium, in ægritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio furū & latronū, ut in aliquo loco

Ligatio multiplex.

furari non possint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquā transire non possit: ligatio nauium, ut nulla uis uentorum, etiam infinitis uelis per uentum tensis portum egredi minime ualeant. Item ligatio molēdini, ut nullo imperu uolui possit: ligatio cisternæ uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non possit: & quod aliquod combustibile appposito fortissimo igne nō ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, ut nocere non possint. Item ligatio canum, ut latrare non possint: ligatio auium & ferarum, ut uolare uel fugere nequeant: & horum similia uix credibilia, quæ tamen sæpius experiētia cognita sunt. Fiant autem ligationes huiusmodi per ueneficia, per collyria, unguēta, potiones siue philtia, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incantationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiōes, perq; uarias superstitiones & obseruationes, horūq; similia.

Ligationes
p quæ fiunt.

De ueneficiis, earundemq; potentia. Cap. XLI.

Ueneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credantur omnia inferiora subuerrere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi læta uenena

Ipsæ dedit Mæris, nascuntur plurima Ponto:

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,

Mærim, sæpe animas imis exire sepulchris,

Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Item alibi de fociis Vlyssis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis

Induerat Circe, in uultus ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equum domitor, quem capta Cupidine coniunx,

Aurea percussum uirga, uersamq; uenenis

Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi ueneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de uenefica illa Thessala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura sinistro

Miscetur, non spuma canum, quibus unda timori est,

Viscera non lyncis, non duræ nodus hyænæ

Defuit, & cerui pasti serpente medulla.

Non puppim retinens Euro tendente rudentes

In mediis echeneis aquis, oculiq; draconum:

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis utribus detōsos, pro Bœotii adulescentis capillis, attulit Pamphilæ, inquiens: iam uecors animi, tectum scādulare conscendit, quod altrinsecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maxime his artibus suis cōmodatum secreto colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinā, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durātibus clauis defletorum, sepulcorum etiam cadauerum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnosī clauī pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirantibus fibris litat uario latice, nūc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle mōtano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutuuntur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quo nidor suarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuene Bœotio aditum gestientes fores insiliūt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam ueneficas, artibus adeo imbutas, ut dato caseo statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & hos finito opere in homines iterum restituerent.

*Hoies subta
to in iumen
tauer si.*

De quorundam ueneficiorū admirādis uirtutibus. Cap. XLII.

Nunc uero narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo sit parata uia ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstrualis, qui quantas in ueneficio uires habet, uideam? Nam ut dicunt, accescunt eius superuentu musta nouella, uitis eius tactu in perpetuum læditur, sterilefcunt tactæ fruges, moriunt insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsoriis eborisq; nitro præstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiā contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem, in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insanabili ueneno morsus infigitur, aluei apum moriuntur, tactisq; alueariis fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigrescunt, equæ si sint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitū prægnantibus. A sinæ non concipiunt tot annis, quot grana hordei eo cōtacta comederint: cinisq; pannorum mēstruosorum si quis cum aspergat lauandis uestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluso. Præterea tertianis quartanisq; efficacissimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiā ignorāti: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si

*Sanguinis
menstrui
uires.*

Hydropho-
bi remediū.

aqua potus'ue formidetur à morſu canis, ſuppoſita tantū calyci lacinia mē-
ſtruo tinēta, ſtatim metum eius diſcuti. Præterea ferūt nudaras in menſe,
ſi ſegetem ambiant, erucas ac uermiculos, ſcarabeosq; ac cantharides & no-
xia quæq; decidere: cauendum uero, ne id oriente ſole faciāt, ſementē enim
areſcere. Similiter abigi grandines turbinesq;, ac contra fulgura prodeſſe.
horum plura Plinius ipſe recitat. Illud ſcias, maius uenenum eſſe, ſi decre-
ſcente luna accidat: ſed uim eius maiorem eſſe, ſi in ſilente luna contingat:
ſi uero in defectu lunæ ſolis'ue euenit, irremediabile fieri: maxime uero ac
potentiſſimi uigoris eſſe, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in
uirginitate prima ſit, id quoq; conuenit tunc ei: nam tactis omnino poſti-
bus domus, irritum in ea ſit omne maleficium. Præterea ferūt, quòd ſila ue-
ſtis contactæ, ne igne quidem uincuntur, atq; ſi in incendium proiiciantur,
non dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd ſi radix præoniæ cum caſtoreo &
litura pannorum menſtruoſorum detur patienti, ſanari morbum comitia-
lem. Præterea ſi ſtomachum cerui cremaueris uel affaueris, adiungasq; de
pannis menſtruoſis ſuffitus, eo baliſtas nihil proficere ad uenationem: ca-
pillos etiam mulieris menſtruoſæ, ſi ſub ſimo ponantur, generari ſerpen-
tes: ac etiam ſi cremenur, fugari corū odore ſerpenſes, tanta uis eius uene-
ficii eſt, ut etiam uenenofiſ ſit uenenum. Eſt & hippomanes carūcula, inter
ueneficia haud parū famoſa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fron-
te naſcentis pulli equini apparet: quam niſi ſtatim mater uorauerit, animū
à filio penitus auerſum habet, & ſœrum nō alit: ob hoc maximam uim eius
ad amorem concitandum ferunt, quando in puluerem uerſa cum amantiſ
ſanguine propinatur in poculis. Eſt & aliud ueneficium quod eodem nomi-
ne hippomanes dicūt, uirus ſcilicet illud, quod ex equarum inguinibus de-
fluit, quo tēpore ferūtur in amoris furorē, cuius meminit Vergil. ubi canit:

Hippoma-
nes.

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt

Pastores, lentum diſtillat ab inguine uirus.

Hippomanes quam ſæpe male legere noueræ,

Miſcentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iunenaliſ Satyricus:

Hippomanes carmenq; loquor, coſtumq; uenenum

Priuigno datum.

Narrat Apolloniniſ in ſuis Argonauticis, Promethei herbam quam naram
ait ex ſanie & cruore in terrā ſtillante, dum iecur Promethei uultur in Cau-
caſo laceraret ac depaſceretur: cuius floſ, inquit, aſſimiliſ croco, colore co-
rycto, caule gemino, cubiti menſura prominens, radix ſub terra uelut caro
recenter incifa ſuccum nigricātem tanq̄ phagi emittit: Quo ſi quiſ Proſer-
pinæ prius re diuina peracta corpus illiniat, illum nec ferro nec igne obla-
di poſſe, tradit. Et Saxo Grammaticuſ ſcribit, Frotoni cuidam ueſtē fuiſſe,
qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyana etiam multis ue-

neficii inficitur: nam ut refert Plinius, sanguine eius tactis postibus, ferunt ^{Hi enim uene-}
 præstigiõrũ infestari artes, nec posse elici deos, nec colloqui quocunq; mo- ^{ficia.}
 do tententur. Item tali sinistro cinere decocto, cum sanguine mustellæ per-
 unctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rursus extremam
 fistulam intestini contra ducum ac potestatum iniquitates administrari,
 & ad successus petitionum, iudiciorum ac litium euentus pollere, si omnino
 aliquantulum quis secum habeat, eiusdem quoque cauerna sinistro lacerto
 religata, si quis mulierem aspiciat, amatoriũ esse tam præsens, ut ilico sequa-
 tur: frontis uero corium fascinationibus resistere. Basilisci quoq; sanguinẽ, ^{Basilisci, &}
 quem & Saturni sanguinem uocãt, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ^{illius san-}
 ut gerenti ipsum, tribuat successus petitionum à potestatibus, tum etiam à ^{guinis uene-}
 diis precum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ^{ficia.}
 ricinum, si euellatur ex aure leua canis, cui nõ insit alius, q̃ niger color, in au-
 gurio uitæ uim magnam obtinere, nam si æger respondeat ei, qui intulerit
 à pedibus stanti interroganteq; de morbo, certam esse spem uite: moriturũ
 uero, si nihil respondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioso morsum, ha-
 bere uim discordiæ, si ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina
 in calceamento subdita pollici, præsertim si iungatur cum herba eiusdẽ no-
 minis, scilicet cynoglossa. Idem fieri membranam ex secundis canis habentem:
 fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas
 rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficio-
 rum, miranda de his fieri: nam ossiculo quod est in sinistro latere, deiecto in
 aquam frigidam, statim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem con-
 citari, & iurgia, addito in potione: libidinem adligatũ, stimulare contra ossi-
 culo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec postea fer-
 uere nisi exempto, quartanas cũ eo sanari adligato in pellicula anguina re-
 centi, aliasq; febres, atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uero atq; cor ex
 his ranis contra ueneficia quæ fiunt ex ipsis efficaciter auxiliari. hæc Plinius
 recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occisus sit, mirandam inter
 ueneficia uim habere: nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferunt cum
 eis omnem equum uel ferocissimũ facilime regi & superari. Et si ex eis fer-
 rentur equi pedes, ferunt ipsum uelocissimum fieri, nec ullo labore lassescere.
 Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicunt
 etiam, si quis gladium cum quo decollantur homines uino immergat, qui-
 cunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiã poculum
 ex ursino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, ursinã ra-
 biem inducere, ita, ut homo ille qui biberit, se in ursam trãfiguratum putet,
 omniã que uisa sub urforum specie diiudicet, & sic in illa rabie perseverare,
 quousque poculi uis fuerit resoluta, nullo alio malo in complectione sua
 inde percepta.

De suffitibus, & earum ratione & potentia. Cap. XLIII.

Vffumigationes etiam quædam ad stellas accõmodatæ plurimum possunt, quatenus aërem spiritumq; uehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportune sub stellarum radiis capesendas: spiritus enim noster ab huiusmodi uaporib⁹ plurimū trāsmutatur, siquidem uterq; sit uapor quidam alterius similis. Aër etiam per dictos uapores inferiorum & cœlestium qualitatibus facillime affectus, in præcordia assidue & repente penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinatio adhiberi solent suffumigationes ad phantasmiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accõmodant: sic dicunt quòd suffitus ex semine lini, & semine psyllii, & radicibus uiolæ & apii, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quantū uero suffumigationes in aërem possint nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdā uaporibus à propriis suffumigationibus exhalantibus, aëreos dæmones statim allici & insinuari, tonitrua & fulmina induci, & similia: quemadmodum iecur chamæleontis in summis tegulis ustum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accēdatur, imbrium & tonitruum cõcussus facere. Fiūt etiam suffumigationes sub opportunis stellarum influxibus, facientes dæmonum idola in aëre uel alibi protinus apparere. Sic inquirunt, si ex coriandro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones statim congregari: hinc illas herbas spirituum uocant. Similiter dicunt, si ex radice canne ferulæ cum succo cicutæ & hyoscyami, & rassi, barbassi, & sandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectio fiat suffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & si istis additum fuerit apium, fugat dæmones ex omni loco, & destruit idola illorum. Simili modo suffitus factus ex calaminto, pæonia, menta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phantasmata propellit. Præterea certis suffumigiis, quædam animalia cõgregari uel fugari tradunt, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias euocari: sic è summo gutture cerui ustis ossibus congregari serpentes, cornu uero ceruino suffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonū suffitæ. Similiter accenso pulmone asini, uenenata omnia fugere: ungula eque suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungula mulæ. Muscas quoq; ea fugari, si de sinistro pede fuerit. & dicunt, quòd si suffumigetur domus aut locus aliquis cum felle sepia, confecto cum thimymate, & rosis, & ligno aloës, si tunc proiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de sanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut sanguinis: & si proiciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Vapores autē eiusmodi corpus aliud quod efficere, & uirtutē huic infundere atq; diutissime perseuerare, nō secus arbitrādū est, atq; cõtagiosus aliquis aut uenenosus pestilentiæ uapor etiā ultra bienniū in pariete domus seruat⁹, habitātes inficit, ac qualis ex epidemia uel lepra latēs in ueste calamitas, diu postea inficit utētē. Idcirco imaginib⁹

Suffitus ad
prophetiam
conducens.

Spirituum
herba.

& annulis, & similibus magiæ instrumentis, & thesauris absconditis suffumigationes certæ adhibentur, quas haud parū conferre Porphyrius testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum uel argentum uel aliquod pretiosum, luna soli coniuncta in imo cæli, & suffumigauerit locum cū coriandro, & croco, & hyoscyamo, & apio, & papauere nigro æquis ponderibus contusis, & cū succo cicutæ distemperatis, nunquā inueniri aut auferri poterit quod sic absconditū est, semperquē dæmones custodiēt illud: & si quis nitatur inde aliquid auferre, infestabit ab illis, & incidet in phrenesim. & dicit Hermes, quod sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos dæmones: quare si ex eo & ligno aloës, costo, musco, croco, thymiamate, cū sanguine upupæ distemperatis fiat suffitus, ualde cito cōgregat spiritus aëreos: & si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorū, cōgregat manes & umbras mortuorum. Sic quories ad solem opus aliquod dirigimus, suffumigamus cum solaribus: si ad lunam, cū lunaribus, & similiter de ceteris faciebant. Et est sciendū, quod sicut cōtrarietas & inimicitia est in stellis & spiritibus, ita etiā in suffumigiis ad eosdē: sic contrariatur inuicem lignum aloës & sulphur: thus, & argentū uiuum: & spiritus inducti per suffitū ligni aloës, accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitum apparere in forma leonis, obiecto gallo, mox disparuisse, quia gallus contrariatur leoni, & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Cōpositio quorundā suffitū planetis accōmodatorū. Cap. XLIII.

Sic cōficimus pro Sole suffumigationem, ex croco, ambra, musco, ligno aloës, ligno balsami, & ex fructibus lauri, cum gario-phyllis, & myrrha, & thure, quæ omnia contusa & certa proportione commixta, ea uidelicet quæ suauiore reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquilæ, uel sanguine galli albi, in modum pilularum uel trochiscorum.

Lunarem uero suffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri, & semine papaueris albi cū thure & camphora, quæ incorporantur cum sanguine menstruo, uel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri, semen hyoscyami, radix mādragoræ, lapis magnes & myrrha, & conficiuntur cum cerebro cati uel sanguine uespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aloës, storax, gummi benzæ, lapis lazuli, & de summitate pennarum pauonis, & incorporantur cum sanguine ciconiæ, uel hirundinis, uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdelliū, armoniacū, radices utriusque ellebori, lapidem magnetis & parum sulphuris, & incorporantur omnia cū cerebro corui, sanguine humano, & sanguine cati nigri.

Pro Venere cōficim⁹ furnigiū ex musco, ambra, ligno aloës, rosis rubcis, & corallo rubeo, & cōficiuntur cū cerebellis passerū & sanguine colubarū.

Pro Mercurio fit suffumigium, ex mastiche, thure, gariophyllis & herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporantur omnia cū cerebro uulpis uel mustelæ, & cum sanguine picæ.

Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut costi & herba thuris. Iouis suffitus, odiferi quiq; fructus, ut nux muscata, ut gariophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupressi, balsami, & ligni aloës. Solis omne gūmi, thus, mastiche, benzaë, storax, ladanū, atq; ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosæ, uiolæ, crocus, & consimiles. Mercurii oēs cortices lignorū & fructuū, ut cinnamomū, cassia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæq; etiā odorifera semina. Luna habet pro suffitu uegetabiliū omniū folia, ut foliū Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quòd in omni opere bono, ut sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolēs & pretiosum. In malo aut opere, ut sunt odiū, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse fœtidum & uile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costū: Gemini, mastichen: Cæcer, cāphorā: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanacen: Sagittarius, lignum aloës: Capricornus, asam: Aquarius, Euphorbium: Pisces, thymiana. Potētissimum aut suffituum describit Hermes, ex septem aromatibus, iuxta septem planetarū uires conflatū: recipit nanq; à Saturno costū, à Ioue nucem muscatā, à Marte lignū aloës, à Sole mastichem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyriis, unctiōibus, philtis, eorūq; uirtutibus. Cap. XLV.

Collyria etiā & unguēta naturalium cœlestiumq; uires conspiciantia circa spiritum nostrū, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, alias aliter: iam uero & transpositionem inducere potentiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam non solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquū, atq; illud per radios uisuales, per fascinationes, perq; cōtractus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autē noster, quia uapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aëreus, atq; unctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus uaporibus conficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt spiritūq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiōes possident: hinc per cōtractus quādoq; ægritudines, ueneficia, uel amores inducuntur quibusdam rebus manibus uel uestibus inunctis: similiter per oscula quibusdam rebus in ore retentis amores inducuntur, ut apud Vergiliū legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

Vt te gremio accipiat lætissima Dido

Regales inter mensas, laticemq; Lyæum

Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,

Occultum inpires ignem, fallasq; ueneno.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigens, maxime ac plus aliis conuenit cū spiritu phantastico, quod apparet in somniis, ubi sapius nobis uisa sese offerūt quàm audita, uel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quando uisuales spiritus transformant, spiritus ille imaginationem facile afficit, quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem uisus, quo casus causatur in eo talium specierū ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, ut putet se uidere imagines terribiles, dæmones & similia: sic fiunt collyria facientia nos dæmonum umbras in aëre uel alibi protinus aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis catti nigri, & ex quibusdam aliis rebus conficere. Simile huic etiam ex sanguine upupæ, uespertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur speculum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quædam suffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiã quandoq; quæ uigilantes uix possint uel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, uel delectabiles nusq; præsentis & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea uidere uel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timēt non timenda, & in suspiciones mirabiles, ac falsissimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascuntur & luctantur nemine præsentente, timent ubi non est timor: cuiusmodi passiones etiam magicæ confessiones inducere possunt, per suffumigationes, per collyria, per unguenta, per potiones, per ueneficia, per lampades & lumina, per specula, per imagines, incantamenta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa harmonia constantibus, etiã per uarios ritus, obseruationes, ceremonias, religiones, & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; solum his artificiis eiusmodi passiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsæ atq; homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimento, Acheloo, & Metra Erifichthonis filia narrat poëta: sic Circe socios mutauit Vlyssis: & quondam in louis Lycæi sacris gustatis sacrificiorum extis, homines in lupos uertebatur, quod dicit Plinius accidisse cuidam Demarcho, putat idem Augustinus. Narrat etiam dum esset in Italia, accepisse quosdam fœminas, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse, rursusq; cū portassent, quæ uoluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantii nomine tunc accidisse. & ipsæ sacra litera testantur magos Pharaonis mutasse uirgas suas in dracones, & aquam in sanguinem, & alia quædã.

Visus purior est quàm auditus.

Maniacorum & melancholicorum affectus unde.

De alligationibus, & suspensionibus physicis.

Caput XLVI.

*Palma fœ-
mininæ ad
masculinam
inclinatio.*

*Torpedo
stuporem in-
ducit.*

*Alligatiões
& inuolutio-
nes quomō fi-
eri debeant.*

Nima mundi quando per suam uirtutem omnia uel naturali-
ter generata, uel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipsis
proprietas cœlestes, ad aliquos mirabiles effectus quos ope-
rantur, tunc res ipsæ nō solum applicatę per suffumigationes,
uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiusmodi modorum, ue-
rumeriam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo suspendū-
tur, uel alio quouis modo supponuntur, uel leuissimo contactu approxi-
mantur, suam nobis imprimunt uirtutem: per has itaq; alligationes, suspē-
siones, inuolutiones, suppositiones cōtactusq; corporis & animæ acciden-
tia mutantur, in ægritudines, in sanitates, in audaciam, in timorem, in tristi-
tiam, in lætitiā, & similia: & reddunt gestantes gratiosos uel terribiles, ac-
ceptos uel reprobatos, honoratos & dilectos, uel odiosos & abominabiles.
Passiones autem eiusmodi per supradicta infundi non secus arbitrantur, q̄
in insitionibus arborum manifestum est, ubi uirtus uitalis transfunditur à
trunco in surculum illi insitum cum alia ligatura, qua cōtactus sibi inuicē
non hæcant: sic in palma fœminina quādo appropinquat ad masculinam,
rami eius declinant ad masculum & incuruantur: quod uidentes hortulani,
ligant funes de masculo ad fœminam, quæ redit erecta super seipsam, tanq̄
iam adepta sit per cōtinationem funis masculi uirtutem. Simili modo ui-
demus, quòd torpedo marina etiam per longissimam uirgam procul tacta
subito manum stupefacit tāgentis. Quod si quis etiam leporem marinum
attingat, aut manu aut baculo dum in morbo est, animi defectum incurrit.
Similiter dicunt, quòd stella marina uulpino sanguine & clauo æreo ianua
affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiā, quòd si mulier ac-
cipiat acum, inficiatq; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanū
defossū fuerit, & secum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, non
poterit uir quispiam cum ea coire q̄ diu secum habuerit. Iam his exēplis ui-
demus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel suspensionibus,
& quodam simplici contactu, aut per alicuius filii cōtinationē quasdā
uirtutes inde suscipere possumus. Oportet autem nosse certam alligandi &
suspendendi legem & modum huic artificio congruentem, scilicet ut fiant
sub certa constellatione & consona, fiantq; dicuntur alligationes & suspē-
siones cum filis metallicis uel sericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis, uel seris
certorum animalium factis. Inuolutiones uero fiāt in foliis herbarum, uel
pelliculis animalium, uel certis pāniculis & similibus, quatenus res inter se
consentiant: ut si solarem alicuius rei uirtutem tibi cōciliaturus fueris, hęc
inuolutam lauri folio, uel pelle leonis, filo aureo, uel sericeo crocei coloris,
collo suspēdas, Sole in figura cœli regnāte: sic enim solaris uirtutis illius rei
poteris euadere cōpos. Quod si Saturnalis rei alicuius uirtutē opras, hęc simi-
li mō, Saturno domināte, inuoluas pelle asini, uel pāniculo funerali, p̄sertim
si ad tristitiā oparis, & filo nigro suspēdas: simili mō de reliqs estimādū est,

De annulis & eorum compositionibus Cap. XLVII.

Annuli etiā quos semper magnificet antiquitas, quando oppor-
tune fabricantur, simili modo suam in nobis promunt uirtutē,
quatenus gestantem, eiusq; spiritum afficiunt lætum, uel tristē,
mansuetum uel terribilem, audacem uel timidum, amabilem
uel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra ægrotudines, uenena, ho-
stes, cacodæmones, & contra quæuis alia noxia, uel non obligant eisdem.

Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando uidelicet *Annulorum
compositio.* stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna fœliciter aspecta, uel sibi coniun-
cta, debemus lapidem herbamq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulū
ex metallo huic stellæ conformi fabricare, & in eo lapillum infigere herba
uel radice subiecta: deniq; inscriptiones imaginum, nominum, characterū,
præterea suffumigationes nō prætermittere: sed hæc alibi discutiemus, ubi
de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philo-
stratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac le-
ge confectos & septem planetarū uirtutibus, ac nominibus insignitos tra-
didisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierū
nomina distinguens, quorum beneficio ipse supra annum centesimum ac
tricesimū uixerit: insuper & iuuetē nitorem semper retinens. Simili modo
Moses Hebræorū legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annu-
los amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephū. Erat etiā narrante
Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habens
argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annu-
los cōtra serpentū morsus, fascinationes atq; dæmonia cōfecisse. Idē de Sa-
lomōne narrat Iosephus. Quin & apud Platonē legimus Gygi Lydorū regi
annulum fuisse mirandæ ac inusitate uirtutis, cuius sigillum cū ille in pal-
mā conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportu-
nitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscūq;
sibi obstare arbitrabatur interemit, atq; in his eum facinoribus nullus uide-
re poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

De colorū uirtutibus, & q̄ loca cuiq; stellarū correspōdent. Ca. XLVIII.

Vnt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab
influxibus stellarū illa comitantes, aut alio quouis modo ad-
uentitiæ: Nam ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco pri-
mū audiat alitē illā, si dexter pes circūscribat, ac uestigiū id ef-
fodiatur, nō gigni pulices ubicunq; spargatur. Sic ferunt puluerē è uestigio
anguium collectum, si cū eo respergantur apes, in alueare reuerti: similiter
puluerem in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitigare ardores
amoris: puluerē aut in quo se accipiter uolutauerit, si alligēt linteolo rutilo,
ferūt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirūdinū lapillus collectus,
recreare cōfestim dicit comitiales, & adalligatus, perpetuo tueri, potissime

*Loca plane-
tis respon-
dentia.*

*Mundi pla-
ge planetis
subiecta.*

si sanguini uel cordi hirundinum fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa ue-
na & ieiunus transierit super locum ubi recenter ceciderit corruens morbo
comitiali, in eum trāfire morbum. & narrat Plinius, quòd clauum ferreum
defigere in quo loco primum caput defixerit corruēs morbo comitiali, ab-
solutorium eius mali fore. Sic herbam in capite statuæ natam collectamq;
alicuius, in uestis panno adalligatam lino ruffo, capitis dolorem cōfestim
sedare tradunt: & herbam quamcunq; è riuis, aut fluminibus collectam an-
te solis ortum, ut nemo colligentem uideat, tertianam leuo brachio, ita, ut
æger quid sit illud ignoret. Ex locis uero quæ stellis appropriata sunt, Satur-
no correspondent loca quæuis fœtida, tenebrosa, subterranea, religiosa & fu-
nesta, ut cœmeteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & uetustate ca-
duca, loca obscura, & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea pi-
scinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribuntur loco quæuis priuile-
giata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, &
omnia loca nitida, munda, uariis suauibus odoramentis respersa. Mars te-
net loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibu-
la, & loca in quibus bellorum strages, cedēsque factæ sunt, & carnificinas, &
eiusmodi. Ad Solem pertinent lucida, aër serenus, palatia regum, & princi-
pū aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæq;. Venus
autem incolit fontes amœnos, uiridantia prata, floridos, hortulos, ornata
cubilia, & lupanaria, (& ut Orpheo placet) cerulea, littora & balnea, chorea-
rum palæstras, & muliebria cuncta. Mercurius obtinet officinas, scholas, ta-
bernas, mercatorum foros & cōsimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes,
& immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, na-
ues: dicitur quoque uarios lucos inerrans, possidetq; uias publicas, & recon-
ditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ ar-
tis instrumēta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod
certum tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quod ex loco illo Ve-
neria quadam facultate adficiantur: quod nō secus fieri putant, q̄ res quæ stāt
in loco foetido, efficiuntur fœtidæ: & quæ in loco aromatico, fiunt aromati-
cæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos
herbam Saturnalem, uel Martialem, uel Iouiam, iubent ad oriētem specta-
re, uel ad meridiem. Primum, quia gaudent esse orientales à Sole: alterum,
quia principalia eorum domicilia, scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius,
signa sunt meridionalia: Similiter Capricornus & pisces. Collecturos uero
rem Veneream, Mercurialem uel Lunarē, spectare iubent uersus occiden-
tem, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionem, quia domi-
cilia eorū principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cācer, Virgo, signa sunt
septentrionalia: sic in opere solari spectādum est contra orientem, uel me-
ridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus,

& q̄ colores, q̄bus stellis, domibus & elementis distribuant. Ca. XLIX.

Vmen etiam qualitas multum formalis, & simplex actus intelligentiæ, & imago: primo à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso deo patre, qui est pater luminū, est prima uera lux: deinde in filio illius illustrans splendor & exuberans: in spiritu sancto ardens fulgor, superans omnem intelligentiam etiam, ut inquit Dionysius, seraphinorum. In angelis itaq; diffusa fit splendens intelligentia, profusumq; gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamen gradibus secundum suscipientis intelligentiæ naturā suscepta: descendit deinceps in cœlestia, ubi fit copia uitæ & efficax propagatio, etiā uisibilis splendor: In igne uero naturalis quidā uigor à cœlestibus insitus: In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaq; rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione corporis, ut uolunt Peripatetici, aut quod uerius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout uult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tādē ad sensum maxime uero oculorum. In eo fit uisibilis claritas, porrigiturq; alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus quædam benefica & generans, penetratq; usq; ad centrum, ubi radiis eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, cruciās & exæstuas, adeo omnia lucis uigorem, pro eorū capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se uiuifico calore connectens, tum cūcta permeans entia, earum qualitates uirtutesq; conducit per omnia. Iccirco uetant magi umbra cuiusq; infirmi aspergi, uel infirmi alicuius urinam cōtra solem lunam uel nudari: quia radii luminis penetrantes, subito morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, trañciunt in aduersum, atq; illud eiusmodi qualitate male afficiunt: Hæc ratio est, cur fascinantes obseruant, ut umbra sua fascinatum contegant: sic hyæna umbræ suæ cōtractu facit obmutescere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lampades, lychnos, cādelas, & eiusmodi ex certis q̄busdam rebus & liquorib⁹, ad stellarū normā opportune electis, & ad eorūdem cōgruitatē inter se compositis, quæ quādo accenduntur, atq; solæ lucent, solent nonnullos mirabiles & cœlestes producere effectus, quos sæpe hominēs admirantur, quemadmodū ex Anaxilao narrat Plinius, equarum uirus à coitu in lychnis accensum, equinorū capitum uisum, monstrifice repræsentrare: simile fieri etiam ex asinis. & musciliones cum cera distemperatæ & accensæ, faciunt uidere muscas: & corium serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt quando uuæ sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiserit ita donec fuerint maturæ, illuminato illo postea in lâpade, facit uidere uuas. Idem ualere etiam in cæteris fructibus. Quod si centaurea permisceatur cū melle & sanguine upupæ, & ponatur in lucerna, circūstātes apparebūt solito maiores: et si per noctē illuminetur in sereno, uidet, quod stellæ discurrāt

adinuicem. Piscis sepiæ atramento etiam ea uis est, ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur quoq; quòd candela ex quibusdam Saturnalibus rebus confecta, si accensa extinguitur in ore hominis recenter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circumstātibus tristitiam maximam, atq; timorem. Huiusmodi plures consimiles lychnos, & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrannides, & ex posterioribus Albertus, in quodā tractatu de hoc singulari. Colores etiam lumina quaedam sunt, qui rebus immixti, solent eas stellis ac cœlestibus corporibus, quibus ipsi congruunt, exponere. Et nos in posterioribus dicemus, quorum colorum sint planetarū lumina: secundum quos etiam fixarum stellarum naturę deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammam huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumq; colores, uariis planetis distribuuntur referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plūbei, fusci, Saturnum referentes. Colores uero sapphirei, aerei, perpetuo uirides, clari, purpurei, obscuriores, aureiq; argēto mixti, pertinent ad Iouem. Colores autem rubei, ardentes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, sanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores, referunt Solem. Colores uero omnes albi, pulchri, uarii, uirides, rubicundi, aliquantulum crocei siue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; lunam. Quin etiam ex domibus cœli, prima & septima, habēt colorem album: secunda & duodecima, uiridem: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: sexta & octaua, nigrū. Habent etiam elementa suos colores, per quos phisici de complexionē & proprietate naturæ iudicant: terrenus enim color, ex frigido siccoq; conductus, fuscus & niger est, & atram bilem, Saturniamq; naturam pollicetur: cœruleus ad albedinem tendens, denotat pituitam: nam frigus albefacit, humidum, ficcumq; denigrat: subrubeus color sanguinem indicat: sed igneus, siue flammus excandescens cholera: quæ cum propter subtilitatem suam, omnibus facile est cōmixtibilis, uarios deinceps causat colores: nam si sanguini miscetur, illo dominante rubore uiget: si dominetur cholera, subruffum efficit: si æqualis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sanguine est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum sanguine dominante, aut subrubicundum, præualente cholera: quod si cum humore melācholico misceatur, nigredine tingit, sed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: si superabūdat phlegma, luteum: si melācholia uincit, glaucum: si autem cum solo phlegmate misceatur, æqua portione, facit citrinum: si per excessum alterius, pallidum aut suppallidum. Sunt autē colores omnes magis potentes, quando sunt sericei uel metallei, uel in substantiis perspicuis, uel lapidibus pretiosis, & in his, quæ cœlestem similitudinem propinquius imitantur, maxime autem in uiuentibus.

Planetarum
colores.

Domorum
cœli colo-
res.

Humorum
colores.

De fascinatione, atq; eius artificio. Cap. L.

Fasciatio est ligatio, quæ ex spiritu fascino per oculos fascino ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis autem instrumentum spiritus est, scilicet uapor quidam purus, lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radii isti emissi uapore spiritali secum ferunt: uapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius usque ad obuios spectantis oculos emissus, uaporem unam secum corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sic patefactus, & in aliquo intentus oculus cum forti imaginatione pro suorum radiorum aculeis, qui spiritus uehicularum sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidem lentus spiritus fascino diuerberans oculos, cum à percutientis corde incitatur, percussis præcordia, tanquam regionem propriam sortitus, cor uulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapsi præcordia, acerrimum meis medullis commouent incendiū. Scias itaque homines tum maxime fascino, quando frequentissimo intuitu aciem uisus ad aciem dirigentes, oculi oculis reciproce inhiant, radii radiis copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tunc spiritus spiritui iungitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radiis accenduntur etiam uel repente quodam intuitu, uel uti iaculo seu ictu totum corpus penetrante: unde tunc spiritus & sanguis amatorius sic uulnerati, non aliter in amorem & fascino transferuntur, quam sanguis & spiritus uindictæ alicuius cæsi prolabuntur in cadentem: unde Lucretius de his amatorii fascino cecinit:

Idque petit corpus mens unde est saucia amore,

Namque omnes plerumque cadunt in uulnus, & illam

Emicat in partem, sanguis quoque icimur ictu,

Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascino potentia, præsertim quando affectui uapores oculorum subseruiunt. Idcirco utuntur fascino collyriis, unctioibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritum tali uel tali modo afficiendum & corroborandum. Ut ad inducendum amorem collyriis utuntur Venereis, ex hippomane, sanguine columbarum uel passerum, & ex similibus. Ad inducendum timorem, collyriis utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hyænæ, & similibus. Ad calamitatem uel egritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

De certis obseruationibus, admirandas uirtutes
producentibus. Cap. LI.

Atus quoque certos & obseruationes, certam naturalium uim possidere tradunt, ut credant morbos quosdam sic uel sic auferri posse aliquando, uel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si resermina unguium ægri ligentur ad collum anguillæ uiuæ in linteolo,

Fasciatio
quid.

Fascinationis
instrumentum,
spiritus.

Radii, uehicularum
spūs.

Fasciatio
quofiat.

Resermina
unguiū esse
Atus.

ipsa sic in aquā remissa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro resegmina unguū
 è pedibus manibusq; cera permixta, ita ut dicatur, quartanæ, tertianæ, uel
 quotidianæ feбри remedium fieri, atq; sic ante solis ortum alienæ ianux affi-
 gantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina ungui-
 um, si ad cauernas formicarum adiiciantur, eam quæ primo cœperit trahere,
 correptam iubent collo subnecti, atq; ita discuti morbum: è ligno fulgure
 reiecto, reiecto post terga manibus, aliquid demorbari ferunt: & in quartanis
 fragmentum clauis è cruce inuolutum lana, subnectunt collo, aut spartum
 è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam sol non attingat. Item immatura
 morte raptorum manu, strumas parotidas gutture tacto, sanari affir-
 mât. Item dicunt difficiles partus statim solui, cū quis lectum in quo sit gra-
 uida transmiserit, lapide uel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus
 interfecerūt, scilicet, hominem, aprum, ursam. Idem quoq; efficere hastam
 militarem, euulsam à corpore hominis, si terram non attigerit, sagittas etiã
 corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt ama-
 torium esse. dicunt etiam comitiales morbos sanari cibo è carne feræ occi-
 sæ eodem ferro quo homo interfectus sit: negatur oculorum uitia fieri, nec
 lippiri eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: in guinibus
 medentur aliqui licium telæ detractum, nouenis septenis'ue nodis adalligã-
 tes, ad singulos nodos uiduam aliquam nominantes. Item pecudis lien su-
 per dolentes lienen extenditur, dicente eo qui medetur lieni se remedium
 facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorii, tecto'ue includi & obli-
 gnari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat eodem uitio lacertæ uiridis
 urina, in olla ante cubiculum dormitorii eius cui medetur suspensa, ita quòd
 æger egrediens reuertensq; attingat manu. Item in urina uituli lacerta ne-
 cata, Venerem eius qui fecerit cohiberi dicunt: qui uero in urinam canis suã
 ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborū torporē sentire: fe-
 runt contra omnia mala medicamenta auxiliari suam cuiq; urinam maruti-
 nis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scandens, in eius os
 si quis expuat, ipsamq; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoq; est,
 sed experimēto facile quod narrat idem Plinius, si quē pœniteat ictus emi-
 nus cominus'ue illati, & statim expuat, mediam in manum qua percussit, le-
 uatus ilico percussus à pœna, hoc delūbata quadrupede approbari, statim
 à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiã aggrauāt ictus ante
 conatum. simili modo salua manu ingesta, expuere similiter in calceamen-
 tum dextri pedis antequam induatur, bonum est, cum quis transit locum,
 in quo aliquod periculū aderit. Despuimus quoq; comitiales morbos, con-
 tagia, repercutiendo: ueniam etiam à diis spei alicuius audacioris perunt ali-
 qui in sinum despuendo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni
 medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum
 non accedere, si capti unius pedibus infractis, cultroque adacto paulatim

sputi uel sa-
 liuæ effica-
 cia.

Lupi quòd à
 finib' arcedi

sanguis circa fines agri spargatur, atq; ipse fodiat in eo loco, à quo cœperit primo trahi. Methanenses Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriam ad præseruandas uites præsentaneū remediū certissimo semper experimēto cōpertū habuerunt, si flante adhuc uento, gallū gallinacē albū dud uiri diuersum trahentes discerperent mediū, et uterq; suā partē retinens uineta perlustrarēt, quousq; circuitu peractō ad eum ex quo mouerāt loco, ambo sibi obuii redissent, tūcq; eo loci gallinacē frustra defodissent. Tradunt etiā si quis uiperam in uaporē baculo sustineat, cum futura præcinere, baculum quoq; quo angui rana excussa sit parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis ante gladio circumscribere, postea effodere, cauere præterea contrarium uentū. Item dicitur, quod si quis mensurauerit hominem mortuum cum fune, primo à cubito ad maiorem digitum, deinde ab humero ad eundem digitum, & postea à capite usq; ad pedes, faciendo ter omnes istas mensurationes, si alius quispiam postea cum eodem fune simili modo mensuretur, ferunt illum improspari, & infortunari, ac cadere in calamitatem & tristitiam. Et narrat Albertus ex Chyrannide, quod si qua mulier te ligauit maleficiis in amorem suum, accipe carnisiam suam & per caputium, & per manicā eius dextram minge foras & dissoluetur malefium. Et narrat Plinius, quod ad fidere grauidis, uel cum remedium alicui adhibetur, digitis pectinatim inter sese complexis, ueneficium esse, idq; compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, si circa unum ambo ue genua id fiat: Similiter poplites alternis genibus imponere ueneficiū est: ideoq; hæc in consiliis dum potestatumq; fieri uetitum, uelut omnes actus impediencia: & dicitur si quis ante ostium stans nomine uocet cum muliere iacentem atq; ille respondeat, si tūc aut cultrum, aut acum infigat ostio, frangatq; acie demissa, non poterit iacens coire cum illa, quam diu hæc ibi fuerint.

De uultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his quibus stellis respōdeāt, unde physiognomoniam, & metoposcopia, & chiromātia, diuinationū artificia, sua fundamenta habeāt Ca. LII.

Vltus uero ac gestus, corporisq; motus & situs, & figuræ nobis insuper adhibitæ, ad cœlestia mūnera capiendā conducunt, nosq; superis exponunt, certos in nobis effectus producant, non secus atq; in elleboro, quam quidē herbam colligens, siue folium sursum trahat, siue deorsum, hoc ipso motu causat, ut humores sursum trahat, uel deorsum. Quantum etiā uultus atque gestus, uisum, imaginationem spiritumq; animale afficiunt, nemo ignorat: sic cōcūtes ad prolem, plerunq; uultus quos ipsi tunc uel agunt, uel imaginantur, solent nascituris filiis imprimere: sic elemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel tristis, repēte perterret: sic facile misericordiam mouet gestus ac figura lugētis: sic facile amorem excitat amabilis personæ

Vultus atq;
gestus quæ
imaginatio
nē efficiat.

figura. Scire autem debes huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicina spiritum, atq; passiones interiores animam. Nā quemadmodū medicina & passiones animi certis cœli dispositionibus coalescūt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam nanciscuntur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, ut sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, ut genuflexio aspectu deorsum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus uultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Qui gestus,
quos nā refe-
rāt planetas.

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Figura qui-
bus planetis
refrōdeant.

Iouem uero referunt, uultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum eleuato tanquam adorantis. Martem referunt, gestus acres, feroces, crudelēs, iracundi, truces, uultusq; consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, uultusq; consimiles: item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Venerei sunt, ut chorea, amplexus, risus, uultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt inconstabiles, strenui, lubricosi & huiusmodi, uultusq; cōsimiles. Lunares sunt mobiles, uenefici, pueriles & eiusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt: Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus uenis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis superciliis, rara barba, grossis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter uero hominē significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ staturæ, caluū, habentē oculos maiusculos, nō prorsus nigros, pupillā latā, nares breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam, boni animi & bonorū morū. Mars hominē facit rubeū, capillitio ruffo, facie rotūda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacē, festiuū, superbū, callidum. Sol hominem significat colore fuscum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, staturæ breuioris, pulchri tamē corporis, corpore caluū, & crispum, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidū. Venus hominē significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen albū, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, neque nigrum, facie oblonga, fronte eleuata, pulchris oculis, nō ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentē digitos, ingeniosum, subtilē inquisitorem, uersipellem & uariis

fortunis subiectum. Luna uero significat hominē colore album, mixto rubore, pulchra statura, facie rotūda, & sepe signata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; superciliis, beneuolum, facilem & sociabilem. Habent etiā Signa, & facies signorum suas figuras, quas qui scire uelit in Astrologorum libris eas requirat. Ex istis deniq; figuris & gestibus, physiognomoniam, & metoposcopia, diuinationū artes dependent: ipsaq; etiam chiromantia, prædicentes futuros euentus, non ut causæ, sed ut signa per effectus cōsimiles, ab eadem causa causatos: & licet hæc diuinationum species per inferiora & debiliora signa uaticinari uideantur, non tamen aspernanda nec damnanda sunt eorum iudicia, quādo nō ex superstitione, sed ex partiū omniū corporis harmonica correspondētia prognosticantur. Quicūq; autē nūc natura, studio, actione, motu, gestu, uultu, animi affectibus tēporisq; opportunitate cælestia melius imitat, is tanq̄ supis illis similior, ampliores inde pōt recipere dotes.

De diuinatione auspiciorum, & auguriorum. Cap. LIII.

Vnt quædam alia diuinationū genera à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia cōstant in uariis rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nauarum, unusquisq; ex probabilibus signis prognosticantur: quorum multa tradidit Aristoteles libro de temporibus. Inter quæ diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in pretio fuerunt, ut nihil eorū quæ ad publica uel priuata negocia pertinerent, inauspicate perfecerint: populum uero Hetruscum hoc artificio maxime præstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiose declarat. Sunt uero auspiciorum plures species: nam quædam dicuntur pedestria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædam cælestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quædam caduca, ut cū in templo uel alibi, quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificiis capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & tristia auspicia, ut cum hostia profugisset ab ara, uel percussa mugitum dedisset, uel in aliam partem corporis, quàm oportet cōcidisset. His superadditur Exauguratio, quando uidelicet è manu augurantis uirga decidisset qua contemplari & auspiciū capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat auguriorum genera, sex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponēthem, sonnasarhoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, confernoua, conferuetus, uiarā, herrenam, scassarnoua, scassaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quādo tu exiueris domum tuam causa facienda aliquid, & eundo uides hoīem, uel auē, eundo uel uolando, ita quòd se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotiū. Feruetus est auguriū, quando tu exiueris domū causa faciendi aliquid, & eūdo prius inuenis uel uides auem, uel hoīem pausantē ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est

Romani mē
inauspicatū
fecerunt.
Auspiciorū
species.

Auguriorū
genera duodecim.

augurium, quando homo, uel auis, suo itinere uel uolatu ante te transit, ueniens à dextra parte tui, & tēdens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonū signum super negotio. Confer noua est augurium quando prius inuenis hominem uel auem, euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris, te uidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Confer uetus est augurium quando prius inuenis uel uides hominem uel auē, reclinantem à dextris tuis uidente te: est tibi signū malum super negotio. Scimasar noua auguriū est, quādo homo uel auis post terga consequit te, & trāsit te, sed anteq̄ perueniat ad te, uel tu ad eam, alicubi pauset te uidente à dextris tuis: est tibi signum bonum. Scimasaruetus est augurium quando uides post te hominē uel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scassar noua est, si uideris post te hominem uel auem, sed antequam perueniat ad te uel tu ad eam, pauset in loco te uidente: signum est bonum. Scassaruetus est, si uideris hominem uel auem prætereuntem, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponenthem, quando homo uel auis ueniens à sinistris, & transiens ad dextrā, euanescit à conspectu tuo absq; quod uideas repausantem: signum est tibi bonum. Hartenam auguriū est, si homo uel auis à dextris ueniens, post terga tua trāsiens in sinistram, uiderisq; eam alicubi pausantem: hoc signum est malum. hæc Scotus hæctenus. Augurabant etiam ueteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odysea libro decimosextimo, quia putabant illa procedere ex loco sacro uidelicet capite, in quo uiget & operatur intellectus: unde & sermo quicunq; mane surgenti inopinato in buccam mentem ue uenerit, præfagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus, & aliis rebus, quā in auguriis

significationem habeant. Cap. LXIII.

Rima quæq; auspicia in opis cuiusq; initio accipienda sunt: ut si uestē tuā in initio opis à foricibus corrosam senseris, desine ab inceptis: si egrediēs offenderis in limine, aut in uia impegeris pedē, cōtine iter: si qd mali ominis in principio negotiorū tuorū tibi occurrerit, differ inchoata: ne, uel tota intentio frustet, aut inutiliter cōpleat: sed expecta donec omine meliore faustā agēdis arripas horā. Videm^o aīalia p̄mul ta ex ui quadā ipsis à natura insita, præstigiōsa atq; fatidica: nōne gallus cātū horas solertissime indicat: & alis aptis leonē fugat: aues cōplures cātū & garritu, muscæ acri pūctura pluuiā p̄nūciant: & delphines crebris supra aquas saltibus tēpestates p̄currūt. Lōgū esset retexere oīa præfagia q̄ ex auibus, & animalibus didicere Phrygii, Cilices, Arabes, Umbri, Tusci, & alii populi, q̄ auguria sequuti sunt: q̄ pillos multis expimētis & exēplis cōprobata sūt. In oībus nāq; sunt abscondita futuroꝝ oracula: maxima autē q̄q; tibi aues ominales p̄nūtiabūt. Hæ sunt quas ex hoīb^o in aues cōuersas eē referūt poētē. Itaq; quid cornix loquat diligēter ausculta, sitūq; ei^o sedētis, aut uolātis à dextris

Ominales
aues quæ
sunt.

an à sinistris, loquax an clamosa an filens, præcedat an sequatur, transeun-
tis'ue expectet aduentum, an fugiat, quo'ue discedat, omnia diligēter atten-
de. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminae cornices nuptias signifi-
cant, quoniā hoc animal duo oua parit, ex quibus marem & foeminam ge-
nerari oportet: si autē, quod rarissime euenit, duo mares generētur, aut duæ
foeminæ, iugatae mares cum foeminis alteri cornici non admiscētur: itidem
neq; foeminæ alteri mari, sed dissociatae, solæ degunt: Ideo unice cornici oc-
currentes, augurantur futurum, ut uiduali uita sibi uiuēdum sit. Idē etiam
portendit columba nigra: hæc enim post maris interitum, semper sola de-
git. Coruos autem non minore diligentia obseruabis, hos nanq; rebus ma-
ioribus præferri, & cornici præiudicare dicūt: & sensit Epicetus Stoicus phi-
losophus & grauis autor, si cui coruus aduersum crocitaret, uel corpori uel
fortunae, uel honori, uel uxori, aut natis aduersa portēdere. Deinde cygnos,
qui aquarum secreta prænoscent considerabis, eorum nanq; hilaritas non
modo nautis, sed quibusq; præterea peregrinātibus felices præsagiunt euen-
tus, nisi fortioris superentur superuentu, ut puta aquilæ, quæ potentissima
imperii sui maiestate, omnium auium fidem, si contra loquatur, euacuat:
cunctis siquidem auibus altius uolat, profundiusq; perspicit, & ab ipsius lo-
uis arcano nunq̄ excluditur: altitudinem & uictoriam, sed per sanguinē por-
tendit: quia non aquam, sed sanguinem bibit. Locrensibus aduersus Croto-
nienses dimicantibus, aquila superuolans contulit uictoriam: Hieroni ad
prima belli egredienti, aquila ex improviso residens in clypeo, regem illum
futurum prænuntiavit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota
die supra domū sedentes, omen duplicis imperii Asiae & Europæ ei porten-
derunt. Eadem Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthii filio ob sedi-
tionem domo profugo, & in Hetruriam profecto Romamq; petenti, pileū
auferens ac alte uolans rursus capiti reponēs, Romanorū regnū illi por-
tendit. Iam uero & uultures significant difficultatem, duritiem, & rapacita-
tem, quod in origine urbis cōdendæ experiētia uerificatū est: futurae quoq;
stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam par-
tem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquā inhiās occiden-
dorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere,
qui renuntiarent, quam in partem uersi respicerent uultures. Phœnix autē
singularis felicitatis successus pollicetur, qua uisa noua Roma, melioribus
auspiciis condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat
hominem amicitiae suæ pietate subiturum discrimen. Pieta auis Pietauorū
urbi nomen dedit, ac gētis lenitatem colore & uoce præfigurauit. Ardea re-
rum arduarum auspiciū est. Ciconia, concordiae auis, concordiam facit.
Grues à gruere antiquo uerbo, quasi congruere dicti, semper adferūt quod
expedit, atq; inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinē in-
dicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: contra Hip-

*Auguria
maioribus
auibus sit
menda.*

A minorib. que sumantur auguria. popotamus paricida, ingratitude meritorū & iniustitiā nunciat. Origis auis inuidiosissima, inuidiā significat. Iamq; etiā ex minoribus aibus, Pica loquax, hospites nuntiat: albanellus præteruolans, si à sinistris ad dextrā feratur hospitii hilaritatē: si contrario, contrarium indicat. Stryx auis semper infausta est, & etiam noctua: quæ quia noctu ex improviso aggreditur pullos, quæadmodum mors de improviso superuenit, ideo mortem prænuntiare dicitur, nonnunq̄ tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hoīs diligentiā & uigilantiā significat, quod residens in Hieronis hasta cōprobauit. Bubo bonē uero Dido dū misceret Aeneæ infaustum sensit, inde cecinit Poëta:

Solaq; culminibus ferali carmine bubo

Sæpe queri & longas in fletum ducere uoces.

& alibi:

Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in capitolio cecinit, quum res Romana apud Numatiā inferior fuit, atq; quum Fregellæ ob factā in Romanos coniurationē sunt dirutæ. Inquit Almadel, bubones & nycticoraces cum ad insolitas regiones mansionesq; diuertūt, iudicio esse earundē regionū & ædiū hoīs morituros, propterea quod aues illæ delectantur cadaueribus, eaq; præsentunt: morituri aut̄ homines, iā potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis p̄nütio canit Naso

Odimus accipitrem, quia uiuit semper in armis.

Domestica r̄ū auguria. Lælius Pompei legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput uolitans, sibi prænütiasse dicitur. Et inquit Almadel, quod eiusdem speciei aues inter se pugnātes, regni mutationem significāt: si uero specie diuersæ contra se inuicem bellum gerant, & quæ amplius non uisæ conueniant, nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, aduentu uel recessu suo familiam augeri uel minui portēdunt: earum uero uolatus quanto serenior, tanto laudabilior. Vnde Melampus augur, ex auicularum uolatu Græcorum stragem coniecit, quando ait: *Viades ut nulla serenos ales agit cursus.* Hirundines quoniam moribundæ pullos latebras parant, patrimonium amplum uel à mortuis legatum portendunt. Vespertilio fugienti occurrens, euasione significat: nā ipsa licet penas non habeat, tamen euolat. Passer autem fugienti malum omen est, ipse enim accipitrem fugiens ad noctuam percurrit, apud quam æque periclitatur: tamen in amoribus boni auspicii est, siquidem libidine cōcitus, septies in hora coit. A pes regibus bona omina sunt, nam populū obsequentē monstrant: muscæ uero importunitatem & impudentiā significant, quia sæpius abactæ, continuo nihilominus redeunt. Aues etiam domesticæ, auguriorū non sunt expertes, nam galli cantu suo spem & iter inchoantis pro mouēt. Quin & Tiberio nascituro prægnans Liuia mater ouum gallinæ subductū, eouq; sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est, unde augures interpretati sunt, nasciturum puerum fore regnaturum. Et scribit Cicero apud Thebaidam gallos gallinaceos canendo totis noctibus Bæotiis,

aduersus Lacedæmones præfagisse uictoriam: quod augures ita interpreta-
 ti sunt, quoniã auis illa uicta filet, canit autẽ si uicerit. Simili ratione etiã ab
 animalibus & bestiis, euentuũ omina capiuntur, nã occurfus mustelæ omni-
 nosus est. Leporis occurfus, itinerãri timẽdus est, nisi captũ ceperit. Mulus ^{Ab aialibus}
 quoq; infensus est, quia sterilis est. Porcus uero perniciosus, talis est enim ^{omina qua}
 eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgioꝝ & pugneꝝ ra- ^{sumantur.}
 tionem habet: Vnde apud Vergilium uisis equis albis exclamat Anchises:

Bellum ô terra hospita portas,

Bello armanur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahũt, pacem
 significant sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario, qui cum
 hostis patriæ pronunciatu, uidit asinum oblatum pabulum spernẽtem, ad
 aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis uiam ratus, auxili-
 arẽ amicorũ turbã orauit hoc unum auxilii genus exhiberent, & se ad mare
 cõducerẽt, quo impetrato, paruæ superimpositus carinæ Syllæ uictoris mi-
 nas euasit: ut cunq; tamen asellus in augurio occurrat, semper laborẽ, paciẽ-
 tiam, impedimenta significat. Lupus uero obuius bonus nuncius est, cuius
 efficacia uisa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eri-
 piẽs, successum regni firmavit: tamẽ eius quẽ ante uiderit uocẽ præcludit.
 P. Africano & C. Fuluiο Coss. Minturnis lupus uigilem lanauit, quando
 Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos signifi-
 cat, & malæ fidei homines: quod notum est in Romuli progenie: nam fides
 quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerũt, uelut
 lege quadam naturæ, manauit ad posteros. Leoni occurrere, cũ sit hoc ani-
 mal inter cetera fortissimũ, omnibus terrorẽ incutiens, bonum est: sed læ-
 nam mulieri occurrere, malum est quia conceptũ impedit, nam læna non
 parit secundario. Ouibus & capris occurrere bonum est. Legitur quoq; in
 Ostentario Tuscorum, si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portẽ
 di imperatori rerum omnium cum felicitate largitatẽ: Vnde Vergilius ad
 Pollionem canit:

Ipsa sed in pratis aries iam suaue rubenti

Murice, iam croceo mutabit uellera luto.

Bonum etiã est occurrere bobus tritulantibus, sed melius arãtibus, qui etsi
 uiam rumpentes iter tardant, moram tamen hanc auspicii gratia compen-
 sant. Canis in itinere faustus est, quod Cyrus expositus in syluis, à cane ad
 regnũ enutritus est: quẽ & angelus, Tobiaẽ socius, nõ est aspernatus comitẽ.
 Castor quia uenatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, ma-
 li ominis est, & homini sibi ipsi damnũ illaturũ portendit. Iamq; etiã ex mi-
 nutis animalibus mures dãnũ significãt: quẽ quũ in capitolio aurũ xoserũt, ^{Minutorum}
 eodẽ die ambo cõsules iuxta Tarẽtum insidiis ab Annibale intercepti sunt. ^{omina ani.}
 Locusta quasi loco stare faciẽs, aut loca exurẽs, uota præpedit, & mali omi- ^{malium.}

nis est: contra cicadę iter promouent, & bonum rerum nuntiant euentum. Aranea à superioribus filum ducens, spem uenturę pecunię nunciare dicitur. Similiter & formicę, quia norūt sibi prouidere, & ruras parare latebras, ideo securitatem & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitū significāt. Hinc cum Tiberii Cęsarıs mansuefactum draconē formicę deuorassent. responsum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio mēbro pollet, quā ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronii Gracchi reperti sunt, dictum illi ab aruspice, si marem aut fœmellam emitteret, aut sibi aut uxori breui moriendū: ille uxoris uitam suę pręferēs, occiso mare fœmellam emisit, paucisq; post diebus uita excessit. Sic uipera mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominem significat omnibus infensum: hęc enim seorsum ab aliis piscibus degit, nec iuncta cum aliis inuenitur. Inter omnia autē auspicia & omnia, nullum homine efficacius est, nullum potentius, nullum quod euidenti-
 us ueritatem exponat: eius igitur occurrenti cōditionem, ætatem, sexum, professionem, situm, gestum, motum, exercitium, complexionem, habitū, nomen, uerba sermonemq; omnia diligenter notabis, & requires: nam cum cæteris animalibus tam multa insunt pręsagiorum lumina, non dubiū est, hęc multo efficaciora clarioraq; humanę animę esse infusa, quod & Tullius ipse testatur inquiring, humanis animis naturaliter quoddam auspiciū inesse suę æternitatis, ad omnes rerum series & causas cognoscēdas. In fundamentis Romanę urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperii pręsagiuit, & monti capitolii nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium pręliaturi, in castrorum porta Acæthiopem offenderunt: quem licet, ut aduersę rei augurium ilico trucidarēt, tamen infeliciter pugnatū est, atq; Brutus & Cassius ambo duces interiere. Ipse etiam monachorum occurus uulgo ominosus habetur, magis autem si marutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticiniis uictitat.

*Efficacissimu ab hoie
auspicium,*

Quomodo uerificantur auspicia per lumen sensus naturę, ac de eius experiundę aliquot regulis. Cap. LV.

Vspicia & auguria, quę ex animantibus & auibus futura prędicent, Orpheum illum theologum primo monstrasse legimus, quę de post apud omnes gentes magni habita sunt. Verificantur autem ipsa per luminositatem sensus naturę, quasi ab hoc quædam lumina diuinationis descēdant super quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quę habeant nobis de euentibus humanis pręsagire: quod etiam sentire uidetur Vergilius ubi canit:

Haud equidem credo, quia sit diuinius illis
 Ingenium, aut rerum fato prudentia maior,

Eiusmodi aut̄ sensus naturæ, ut inquit Guilielmus Parisiensis, ipse est omni
 humana apprehensione sublimior, & prophetiæ uicinissimus uehemēterq; <sup>Sensus natura sublimi-
tas</sup>
 similis. Ab hoc sensu mirabilis quidam diuinationis splendor aliquibus ani-
 malibus naturaliter inditus est: quæadmodum in quibusdam canibus mani-
 feste apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi & hominibus penitus
 incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inueniunt, inuestigant, cōprehen-
 dunt, in eos faucibus & dentibus irruētes. Simili sensu uultures futuras præ-
 uident strages ex præliis, & cōgregantur in locis ubi futuræ sunt, tanquam
 præuideant sibi futuram escam cadauerum. Eodem sensu perdices cogno-
 scūt matrem suā, quā nunquam uiderūt, & relinquūt perdicem quæ furatur
 oua matris, & fouet ea. Hoc eodē sensu, omnino ignorante anima humana
 sentiuntur quædam nociua & terrifica, unde terror & horror inuadit pluri-
 mum homines nihil de rebus huiusmodi sentiētes uel cogitantes. Sic latro
 latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi esse nesciatur uel cogitetur, hor-
 rorem, timorem & cordis inquietudinem incutit eiusdem domus habitato-
 ribus, fortasse non omnibus, quia eiusmodi splendor nō omnibus homini-
 bus inest, sed paucis. Sic meretrix abscondita in domo aliqua amplissima, ali-
 quando ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est histo-
 riis, Heraiscū quendam Aegyptium, diuinæ naturæ uirū, immundas mulie-
 res nō oculis tantū sed uoce procul audita cognouisse, statimq; capitis do-
 lore eā ob rē non mediocriter affectū. Refert quoq; Guilielmus Parisiensis
 mulierē quandā suo rēpore, uirū quē adamabat, quando adiret locū in quo
 ipsa morabat, eiusmodi sensu lōge à duobus miliaribus præsensisse ueniētē.
 Refert etiā tēpore suo ciconiā quandā adulterio cōuictā per olfactū mascu-
 li cōgregata à masculino multitudine ciconiarum ac detegēte ipso crimē fœ-
 melle, ipsam à tota illa multitudine tanq̄ omnium iudicio reā iudicatā, deplu-
 matā ac laceratā fuisse. Recitat etiā de quodā equo, qui cū ignorans cū ma-
 tre sua cōcubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi propriis dētibus, ge-
 nitalia abscidisse, tanq̄ uindicantē in se incestū. Similia de equis recitant Ari-
 stoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadā simile factū,
 q̄ cū ad mēsam cuiusdā ueniēs in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos
 quorū ab uno filius hospitis interēpt⁹ est, illa reuersa & cognita culpa, necē
 intulisse catulo, nec postea in teētū id reuersam fuisse. Iam his exēplis uide-
 mus, quō sup animātia quædam prælagiorū lumina descēdere possunt, ue-
 lut signa rerū in eorū gestu, motu, uoce, uolatu, incessu, cibo, colore, & eius-
 modi cōstituta. Nam iuxta Platoniorū doctrinam, est rebus inferioribus
 uis quædam insita, per quā magna ex parte cū superioribus conueniūt, un-
 de etiam animalium taciti cōsensus cū diuinis corporibus consentire uident̄,
 atq; his uiribus eorū corpora & affectus affici, quarum nomine suis adscri-
 buntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Satur-
 nalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & sic de singulis, & secūdum eorū

proprietates elicere præfagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas supra recitauimus, bubo quoq; quia auis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poëta:

Fœdaq; sic uolucris venturi nuncia luctus

Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis deliciofa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi dicitur esse præfagii, præsertim in auspiciis nautarū, quia aqua non mergitur, unde canit Ouidius:

Cygnus in auspiciis semper lætissimus ales.

Osciua
aues.

Sunt præterea osciua aues, quæ ore cantuq; auspicium faciunt: ut sunt coruus, picus, cornix, unde Vergilius.

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

In auiū uolatu
quid cōsiderandū.

Aues uero quæ futura uolatu portendunt sunt, sicut buteones, sanquialæ, aquilæ, uultures, grues, cygni, & similes: in uolatu nanq; considerantur, utrum tarde an festinanter uolant, si quando ad dextram, uel ad sinistram uoliter, quot numero in simul conuolent: hoc modo grues quando festināter uolant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatē. Item quando duæ aues simul cōuolant & ferales sunt, malum portēdere dicuntur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cæteris inuestigabis rationem de numeris huc transferendo: præterea similitudinem obseruare in his coniecturis magistrale est, quemadmodū apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filiū Aeneam his carminibus edocet:

Ni frustra augurium uani docuere parentes,

Aspice bis senos lætantes agmine cygnos,

Aetherea quos lapsa plaga louis ales aperto

Turbabat cælo, nunc terras ordine longo,

Aut capere, aut captas iam despectare uidentur:

Ut reduces illi ludunt stridentibus alis,

Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:

Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum

Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilissimum autē augurandi genus est corū, qui audiunt & intelligunt sermones animalium sicuti apud ueteres Melāpus & Tiresias & Thales atque quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrat Philostratus & Porphyrius, quod cū olim Apollonius in cœtu amicorum confedisset, spectans ad passerem in arbore cunctos, uenisse unum aliunde passerulum garritu & uoce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos euolasse, dixit ad socios, passer ille reliquis nūciauit a sinum prope urbem in angiportu onustum tritico cecidisse, triticūq; humi diffusum: his uerbis affatim permulti commoti iuere spectarū, & ita

factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerunt: Porphyrus autem Platonius libro tertio de sacrificiis hirundinē fuisse dicit. Certū enim est, quia omnis uox cuiuscūq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, uel affectus læti, uel tristici, uel iracundi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeo mirandum. Verum Democritus ipse, hanc artem tradidit, ut ait Plinius nominando aues, quarum cōfuso sanguine serpens gignatur: quē quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes. Si quis certo die kalendarū Nouēbriū egressus ad uenandū, primam auem quā ceperit coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint auium cæterorumq; animalium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconū comedissent. ipseq; Proclus Platonius credidit tradiditq; cor talpæ ad præfagia cōferre. Erant etiā diuinationes & auspicia, quæ ab extis, & fibris sacrificiorū capiebantur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis

Finxerit illa Tages:

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebant, duobus in eo cōstitutis capitibus, quorū unū ciui, alterū hosti nūcupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronūtiabāt uictoriā, quē admodū apud Lucanū Pōpeianorū cædē, ac Cæsareanorū uictoriā exta significasse legimus in his uersib⁹:

Quodq; nefas nullis impune apparuit extis,

Ecce uidit capiti fibrarum increfcere molem,

Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,

Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis uisceribus cor perquirebant. Quod si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset, pestifera hæc erāt auspicia, & peculiararia dicebātur: Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliā quā oporteret corporis partē cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpurea processit, & in sella aurea sedit sacrificati cor in extis bis defuisse. Et C. Mario Vtica immolati, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello, C. Claudius & L. Perellius Coss. cum immolassent uictimas, iecur subito tabuit: nec multo post hic morbo, alter Ligurū armis interiit, extis ita prædicētib⁹: quod profecto aut deorum uirtute, aut dæmonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres momēti habitum est, quoties insolitū quid in extis appareret: quemadmodum Syllæ apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi uictoriā cū regno portēdere interpretatus est, admonuitq; iccirco, ut solus Sylla extis illis uesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

LXXII. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,

Terruit ipse color uatem, nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus asperso uariabat sanguine liuor.

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentissimi & sapientissimi
quiq; uiri illas sectarentur, imò senatus atq; reges nihil inauspicate agerēt.
Sed hæc omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum
abolita sunt.

De aruspicina fulgurum, & fulminum, & quomodo portentâ &
prodigia interpretanda sunt. Cap. LVI.

*Prodigiõrũ
interpretẽ
qualem esse
oporteat.*

Aeterum autem in augurio fulgurum & fulminum, ostento-
rumq;, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt,
Hetrusci uates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt
enim sexdecim cœli regiões, & cuiq; sua numina adscripta, præ-
terea undecim fulminum genera: & nouem deos qui ea iacularentur, ratio-
nes prodendo quid ex quaq; parte significant. Portenta uero, & prodigia, ostē-
taq; quotiescunq; contingūt, semper aliquid magnum prænũtiare certum
est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum cõ-
iectorem simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo uer-
santur principum prouinciarumq; negotia. Solorum siquidem principũ, &
populorũ prouinciarumq;, ea cœlestium cura est, ut præ cæteris per astra,
per sydera, per portenta, perq; prodigia præfigurentur, admoneanturq;.
Quod si etiam præteritis sæculis idem aliquod, uel cõsimile quid apparue-
rit, id ipsum quoq; & quid inde secutũ sit considerare oportebit, & iuxta hæc,
uel eadem, uel consimilia prædicere, quia eadem sunt signa rebus eisdem, si-
miliaq; similibus. Sic multos excellētes uiros & reges, prodigia præuenerunt
in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ
tritici grana in os coniecere, quod omen fuit magnarum diuitiarũ. Sic Pla-
toni cum in cunis dormienti apes in ore consedisent, orationis suauitas
prænunciata est. Hecubæ Paridem parituræ, uisum fuit parere ardētem fa-
cem, quæ Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis uisum fuit
Mercurii simulachrum sanguinem in terram effundere, quo tota domus
inundaret. Genitrici Dionysii uisum fuit parere satyriscum, quæ prodigio-
sa somnia, ipse euentus secutus est & comprobauit. Tarquinii Prisci uxor ui-
dēs flammam lambere Seruii Tullii caput, regnum illi prædixit. Simili mo-
do post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, ap-
paruit flamma uerticem lambens Ascanii, nullamq; eis inferens lētionem:
quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit, omnes & insi-
gnes clades portentis & prodigiis præuentæ sunt. Sic legimus apud Pliniũ:
M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluisse, quod sequenti
anno pestem ualidam Romam inuasuram prænuntiauit. Item in Lucanis
pluit ferrum spongiarum fere simile anno antequã M. Crassus in Parthis

interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorū magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lanapluuit circa castellum Corisanum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorū crepitus & tubę sonitus è cęlo auditus est. & Liuius de bello Macedonico, Anno inquit quo discessit Annibal per biduum pluit sanguis. Item de secundo bello Punicō, refert aquā sanguini permixtam de cęlo descendisse in modum pluuię, tēpore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmoniis paulo ante Leuctricā calamitatē in phano Herculis arma sonuerunt, & eodē tempore Thebis in tēplo Herculis ualuę clauſę repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euerus de similibus prognosticare cōuenit, quę admodū diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cęlestium influxuum iudicia nō negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia quatuor elementorum diuinationibus.

Cap. LVII.

Amq; etiam ipsa elementa nos fatales euentus edocent, unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia, nomen adepta sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa est quando inquit:

Ad uerum tellus, aërq;, ætherq;, chaosq;,

Equoraq;, & campi, Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Geomantia.

Prior itaq; Geomantia, ex terrę motibus, crepitu, tumore, tremore, scissurā, uoragine, exhalatione, cæterisq; impressionibus suis futura præmonstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomantię species, quę per puncta ui quadam, in casu terrę inscripta diuinatur, quę præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequētib;.

Hydromantia autem uaticinia præstat, per impressiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrescentias & depressiones, tempestates & colores, & similia: cui iunguntur etiam uisiones quę in aquis fiunt: Genus diuinationis à Persis repertum, qualem refert Varro puerum uidisse in aqua Mercurii effigię quę centum quinquaginta uersibus omnem Mithridatici belli euentū prænuntiavit. Legimus etiam Numam Pompiliū hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quod artificium etiam Pythagoras longo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno pretio hydromantię species, Lecanomantia, nuncupata, à pelui aquę plena: cui imponebantur aureę & argenteę laminę, & lapides pretiosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiam referri potest artificium, per quod plumbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam scire cupimus, manifestis

Lecanomantia Hydromantię species.

exprimunt imaginum notis. Erant etiam olim fontes fatidici, sicut Patris fons Achaia, & quæ dicebat aqua Iunonis apud Epidaurū, de quibus plura in sequentibus ubi de oraculis loquemur. Verū huc etiā referri poterit Aruspicina piscium cuiusmodi olim apud Lycios capiebat in loco quæ Dina dicebat iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excauatus, in quē confulurus de futuris affatas carnes demittēs, subito locus ille aquis replebat, magnaq; pisciū multitudo ac admirabiliū figurarū hoībus ignotorū apparebat, ē quorū formis uates quod futurū esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorū historiis refert Atheneus: Simili modo Aëromātia prognostica præbet, per impressiones aëreas, per uentorū flatus, per irides, per halones, per nebulas & nubes perq; imaginationes in nubib⁹, & uisiones in aëre. Ita etiā Pyromātia diuinat per impressiones igneas, per stellas caudatas, per igneos colores, perq; uisiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illū sequēti anno consulē futurū prædixit, eo quod cū quēdā post peractū sacrificiū in cineribus conspiceret uellet, flamma repente exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurantesq; , repestatum nuntii sentiuntur: pluuia etiā si in lucernis fungi: si flexuose uolitet flamma, uentū portendi: & lumina cū præ se flāmas elidūt aut uix accenduntur: itē cū in eo pendentes coaceruantur scintillæ, uel cū tollentibus ollas carbo adhærescit, aut cum contentus ignis è se fauillā discutit, scintillam uel emit tit, uel cū cinis in foco cōcreuit, & cū carbo uehemēter perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta, quia flammā & fumū scrutatur, eorū que colores, sonos & motus: quādo in rectū protenditur, uel in obliquū fertur, siue in orbē uoluit, quēadmodū de his legitur apud Statiū his uersibus:

Vincatur pieras, pone eia altaria uirgo,

Quæramus superos, facit illa acieq; sagaci

Sanguineos flammaram apices, genitumq; per auras

Ignem, & clara tamen mediæ fastidia lucis

Orto, docet tunc in speciem serpentis ianem

Ancipiti gyro uolui, frangi q; rubore.

Iam uero etiam in Aethnæis crateribus atq; in Nymphæis cāpis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur læta quidem, si quæ iniecta fuissent corripent: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorū reuiuiscētia, de lōgæua dormitione atq; inedia. Ca. LIII.

Onueniunt philosophi A rabes, quod aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis, & supra uires sensitivas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorem. Cū itaq; animæ hominū omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediūt, putant magi perfectos homines per suæ animæ uires alias inferiores animas iam quodammodo sepa

ratas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, non se-
 cus atq; mustela interempra spiritu & uoce parentis reuocatur in uitā: atq;
 leones inanimem partum inhalando uiuificant: & quoniā, ut aiunt, omnia
 similia similibus applicata similiū naturarū efficiuntur, & omne patiens &
 actum alicuius agentis in se recipiens etiam agentis illius naturā induitur
 atq; connaturatur: hinc putant ad hāc uiuificationē haud parum cōferre,
 etiā herbas quasdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, &
 serpentum exuuuis confici tradunt, quod tamen plerisq; fabulosum & mul-
 tis etiā impossibile uideri posset, nisi historica fide haberetur cōprobarum.
 Nam plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, ali-
 os in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiā dies reuixisse le-
 gimus, quē admodum de Auiola uiro consulari, de L. Lamia, Cælio Tube-
 rone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; aliis testatur Plinius. Similiter Aesopū
 fabulatorem, Tindorem quoq; & Herculem, atq; Palicos Iouis & Thalię si-
 lios mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos & medi-
 cos in uitam reuocatos, sicut de Aesculapio ab historiis proditū est, & nos
 superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillōne & Arabe
 quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiā mortuū,
 quem præter omnium expectationem accurrentibus medicis, herba quam
 draconem uocant uiræ restitutum dicūt: alii gustato mellito pharmaco re-
 uixisse aiunt, unde ortū est adagium: Glaucus potō melle resurrexit. Apu-
 leius etiam ritum huiusmodi reuocationū referens de Zachla Aegyptio p-
 pheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiā ob os corporis,
 & aliam pectori eius imponit, tunc orientē obuersus, uel incrementa solis au-
 gusti tacitus imprecatus, uenerabili scena facies ad studia præsentū tantum
 miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena
 pulsari, iam spiritu corp⁹ impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescēs.
 Quæ si uera esse debeant, oportet moribundas animas nōnunquam in cor-
 poribus suis latere uehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corpo-
 rea actione solutas: sic ut uita, sensus, motus, corpus omne deserant, ita ta-
 men, quod homo uere nondum mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tāquam
 mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissime compertum est,
 pestilentiarum temporibus multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi
 ferebantur in sepulchris reuixisse: multoties etiam mulieribus accidisse le-
 gimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex li-
 bro Galeni, quē transtulit Patriarcha, quod accidit homini suffocatio quæ *Suffocatiois*
 durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. *et extasis*
 Et dixit in eodem libro, quod accidit homini repletio ex aqua, amittit pul- *mira exem-*
 sus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuū. Et dicit, quod *pla.*
 accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora sub aqua
 syncopis, durans quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus,

In cuius facie surgit puluis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui se-
 peliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & inter-
 fecit eum, quia sepeliuit eum uiuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur,
 quod isti sint uiui licet iaceant similes mortuis, & certo moriantur nisi suc-
 curratur illis, aut per phlebotomiam, aut alias curationes: & hæc sunt ex his
 quæ ualde raro contingunt. Hic est modus per quem intelligimus magos
 & medicos suscitare mortuos, sicut per serpentum ictus examinati olim per
 Marsorum & Pistorum gentem uitæ restituebantur. Posse autem huius-
 modi extases longo tempore durare, absq; hoc quod homo uere mortuus
 sit, non secus arbitrandum est atque in gliribus & crocodilis, & plerisque ser-
 pentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirant,
 ut uix igne reuocari queant: & ego sæpe uidi dissectum glirem immobilem
 manere, tanquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primum in buli-
 enti aqua dissecta membra uitam demonstrasse. Similiter licet difficile cre-
 ditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam homines quosdam
 longæuò somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec cui-
 gilassent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodã,
 quem æstu & itinere fessum in specu septem & quinquaginta annos dormi-
 uisse narrat. Legimus etiam Epimenidem Gnosum annis quinquaginta
 septem dormiuisse in spelunca. Hinc natum adagiũ: Ultra Epimenidẽ dor-
 mire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticũ
 sub sceni tumulo per totũ autumnũ, sequentemq; hyemem continuo dor-
 miuisse, donec æstare sceno paulatim depasto experrectus tãquã semimor-
 tuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hanc opinionẽ ec-
 clesiasticæ historiæ de septem dormientibus, quos annos centum & nona-
 ginta sex dormiuisse ferũt. Est in Noruegia sub eminenti littore antrũ, ubi
 ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt, septem uiri dormien-
 tes iacuerunt sopiti longo tempore sine ulla corruptione, & sæpe populos
 ad ipsos lædendum ingressos cõtinuo fuisse contractos: deniq; accolas pœ-
 na præsentis cautos ab ipsorum læsione destitisse aiũt. Ipse autem inter phi-
 losophos non infimi nominis Xenocrates, longæuã hanc indormitationẽ,
 quandã naturalẽ pœnã, certis quibusdã animarũ demeritis ab æterno depu-
 tatã putauit. Ipse M. Damascenus multis rationib; possibilẽ & omnino na-
 turalẽ probat, nec absurdũ putat, quod cũ cæteris animãtibus quibusdã con-
 cessum est, ut sine cibo & potu, sine excretionẽ, sine tabefactione & corrupti-
 one plurib; mēsis dormire possint: id etiã homini, siue hic accidat illi po-
 tione aliqua uenefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodã so-
 pore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mēsis, aut annis, secũdũ
 intentionẽ uel remissionẽ uiriũ, & passionũ aĩæ suę posse cõtingere. Et nar-
 rãt medici antidota, de quibus si quis nimĩã portiũculã ederit, diuturnã de-
 inde posse pferre inediã, ceu quondã Helias certo esculẽto ab angelo pass;

sōni diutur-
 ni exempla.

ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioānes Bocatius, fuisse suo tempore uirum apud Venetias, qui in singulos ^{Miraculū orū exempla.} annos per quadraginta dies absq; ullo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil unquā cibi sumpserat, quod quidem nobis incredibile uideri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duobus & uiginti annis, quousq; uita excessit, sine omni cibo uixisse cōstat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus, fuisse Philinū quendam qui nullo fit usus potu uel cibo, præterquā lactis. Et sunt graues authores qui herbā quādam Sparranicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, uel in ore retenta tradunt.

De diuinatione, quæ per somnia fit. Cap. LIX.

ST etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorū traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, nō quod phantasma, uel insomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habēt: sed ex uigiliarum reliquiis aut corporis turbatione nascuntur: quoties nanque oppressi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius in somnio decepti. Somnium igitur ^{Somnium.} hic, quod in spiritu phantastico, animo & corpore bene se habentibus, cælestiū causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamē parū sufficiens, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniūt, iuxta diuersam spiritus phantastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem cōmunisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesii sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus, sic qui in idem aut simile uisum sæpius inciderit, eandem aut simile sibi designauerit sententiā, passionē, fortunā, actionem, euentum deniq; quem admodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria uero eiusdem rei sæpius obtēta nascitur peritia, ex pluribus peritiis paulatim cumulaturs ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenq; somnia sua & suos inde obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cum somniis, tum uigiliæ memoriæ commendare, atque sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare, ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatori, & suorum cuique somniorum interpretandorum paulatim confurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem sunt somnia, quan-

do luna illud preuertit signum, quod fuit in nona radice natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono signo à signo perfectionis. Verissima autem atq; certissima diuination, neq; natura neq; humanis artibus, sed purgatis mentibus prouenit, inspiratione diuina. Quod uero hic ad uaticinia & oracula spectat discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur.

Cap. LX.

Furor diuinationis species,

Contingit etiam, non modo dormientes, sed & uigilantes nonnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulso diuinare, quam diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de diuinatione inquit: Melancholici propter uehementiam longe bene coniectant, & cito habitum imaginantur facillimeq; cælestium recipiunt impressionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Amonem à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atq; poetas. Causa itaq; furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melancholicus: non quidem ille, qui atra bilis uocatur, qui a deo praua horribilisq; res est, ut impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humore igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis uocatur: Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad scientiam nobis ad diuinationem conducentem, maxime autem si iuuetur influxu aliquo cælesti, præcipue Saturni, qui cum ipse frigidus sit atq; siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanae contemperationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animam ipsam cum ab externis officiis ad intimam semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima scientiasq; ac futuroꝝ præfagia largitur: & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquit, quidam facti sunt sicut diuini prædicentes futura, & quidam facti sunt poetas. Ait præterea omnes uiros in quauis scientia præstantes, ut plurimum extitisse melancholicos: quibus etiã Democritus & Plato attestantur asserentes melancholicos nonnullos in tantum præstare ingenio, ut diuini potius quàm humani uideantur. Sic melancholicos per plures primū rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiunt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinensem, Homerum & Lucretium, saepe furore subito corripiti, ac in poetas euadere, & miranda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipsimet uix intelligant. Vnde diuus Plato in Ione, Pleriq; inquit, uates postquã furoris remissus est impetus, quæ scripserunt non satis intelligunt, cū tamē recte de singulis artibus in furore tractauerint, quod singuli harum artifices legendo diiudicant. Tantum præterea tradunt melancholici hu-

Melancholici ingenio pollent.

moris imperium esse, ut suo impetu etiā cœlestes dæmones in humana cor- *Melancholi-
ci humoris
imperium.*
 pora nonnunquā rapiantur, quorū præsentia, & instinctu, hoies debaccha-
 ri, & mirabilia multa effari omnis restatur antiquitas: idq; sub triplici diffe-
 rētia, iuxta triplicē animæ apprehensionē, uidelicet imaginatiuā, rationalē
 & mentalem contingere putant. Dicunt itaq;, quando anima melancholi-
 co humore impulsā, nullo cohibente, habenas corporis, mēbrorumq; uin-
 cula transgressa, tota in imaginationē transfertur, subito efficitur inferiorū
 dæmonū habitaculū, à quibus manualiū artiū sæpe miras accipit rationes.
 Sic uidemus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium
 aut architectum, uel alterius cuiusq; artis euadere magistrū. Quando uero
 eiusmodi dæmones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad ele-
 mentorū turbationes, temporumq; uicissitudines attinent, ut futuram plu-
 uiam, tempestatē, inundationem, terrēmotū, mortalitatem, famē, stragem
 & eiusmodi: quæadmodum apud Aulū Gelliū legimus, Corneliū sacerdo-
 tem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant, Pataui fu-
 rore correptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugnæ prænarasse. Quā-
 do uero anima tota in rationem conuertitur, mediōrū dæmonum efficitur
 domicilium: hinc rerū naturaliū humanarumq; nanciscitur scientiam atq;
 prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum, uel
 medicum uel oratorem egregiū euadere, ex futuris aut prædicere quæ ad re-
 gnorum mutationes & seculorū restitutiones pertinent, quæadmodum Si-
 bylla Romanis. Cū uero anima tota in mētem assurrexerit, tunc sublimiū
 dæmonum receptaculum effecta, ab illis arcana ediscit diuinorū, puta dei
 legem, ordines angelorum, & quæ ad æternarum rerum cognitionē anima-
 rumq; salutem pertinent. De futuris uero præuidet, quæ diuinæ prouiden-
 tiæ adiacēt, ut futura prodigia seu miracula, futurū prophetā, uel legis mu-
 tationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uati-
 cinatæ sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelli-
 gens, Cumanæ Sybillæ recordatus, cecinit ad Pollionem:

Ultima Cumæi iam uenit carminis ætas,
 Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.

Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,

Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo post innuens originalem culpam irritam fore, ait:

Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri

Irrita, perpetuo soluent formidine terras.

Ille deū uitam accipiet, diuisq; uidebit

Permixtos heroës, & ipse uidebitur illis,

Pacatumq; reget patriis uirtutibus orbem.

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni &
 mali uenenum sopitum iri, inquiens:

& subiungit:

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni.

Mansuram tamen originalis peccati fomitem innuit, cum dicit:

Pauca tamen suberunt priscae uestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem acclamando dei sobolem, adorat his uerbis:

Chara deum soboles magnum Iouis incrementum

Aspice conuexo nutantem pondere mundum

Et terras, tractusque maris, caelumque profundum,

Aspice uenturo latentur ut omnia seculo.

O mihi tam longe maneat pars ultima uitae,

Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quaedam prognostica, quae inter confinia naturalis & transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui morti proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura praudent, quia ut inquit Plato, in repub. qui sensibus minus praepediti sunt, eo acutius intelligunt, & quia loco quo sunt migraturi uiciniores sunt, & quasi iam paululum relaxatis uinculis, cum oino corpori amplius obnoxii sunt, diuinæ reuelationis lumina facile percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animae appetitu, ac passionibus uoluntatis. Cap LXI.

ST Theologorum quorundam opinio, deum ipsum hominis primæui corpus non immediate creasse, sed cœlitum adiutorio ex elementis cōposuisse atque formasse, cui opinioni ad stipulatur etiam Alcinoüs ex Platonis dogmate, putās summū deū mundi totius deorumque & dæmonū creatorem esse, atque illa iccirco immortalia esse, cetera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatum summi dei procreasse: nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dii itaque ex terra & igne aëreque & aqua, portiones quaedam mutantur ligantesque inuicem, corpus unum ex omnibus confecerunt, quod animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentiis singulas in eoprouincias assignantes, humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini uterum, nobiliores autem sensus in caput, ueluti in totius corporis arcem: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem sensus in externos & intimos: externos deinde in quinque omnibus notissimos partiuntur, quibus pariter quinque organa siue subiecta, quasi fundamenta quaedam attribuuntur sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiore quoque puritatis ordinem obtineant: oculi enim supremo loco collocati purissimi sunt, ignis lucisque nature sunt cognati: deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, continentur aëri: tertium possident nares, mediam inter aërem aquamque continent: deinceps uero gustandi organum crassius & aqueæ naturæ simillimum: postremo gradu tactus per totum diffusus, terræ crassitudini deputa-

*Sensus exte-
riores quibus
elementis re-
spondeant.*

tur. Puriores autem sensus sunt, qui non appropinquantes sensibilibus à longinquo percipiunt, ut uisus, & auditus: deinde etiam odoratus per medium aërem non appropinquantia percipit: gustus autem nō nisi propinqua sentit. Tactus utroq; modo se habet, nam appropinquantia corpora sentit: & quemadmodum uisus per medium aërem cernit, ita etiam tactus per mediam uirgam uel baculum, dura, mollia & humida sentit. Verum tactus solus è sensib^o omni animali communis est: certissimum autem hūc sensum homo possidet, hoc nanq; & gustu reliqua animalia præcellit, sed in aliis tribus sensibus à quibusdam animalibus euincitur, sicut à cane qui homine acutius uidet, audit, atque olfacit, similiter acutius multis cæteris animantibus & homines uident lynces & aquilæ. Sensus uero interiores, ut uult Auerrois, in quatuor partiti sunt, quorum primus cōmunis appellatur, eo quod omnes quæ per externos sensus hauriuntur imagines primus colligit atque perficit. Secundus uis imaginatiua, cuius officium est cum ipsa nihil præsentiat, imagines à prioribus sensibus acceptas retinere, easq; tertiæ sentiendæ naturæ, quæ phantasia existimandi atq; cogitandi uis est, offerre, cuius opus est, acceptis imaginibus, quid aut quale sit id cuius illæ imagines sunt, percipere atq; iudicare, atq; ea ipsa quæ sic discreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit, quartæ potentia, quam memoriam dicimus, seruanda commendare. Etenim illius in genere uirtutes sunt, discursus, dispositiones, persecutiones & fugæ, atq; cōcitationes ad agendum. At in specie intellectualiū inlectiones, uirtutes, disciplina ratio, consiliū, electio. Hæc aut est, quæ per somnia nobis futura monstrat: unde phantasia aliquādo nominatur intellectus phantasticus: est enim ultimū uestigiū intelligentiæ, quæ ut ait Iamblichus, omnibus animi uiribus adnata, omnes figuras effingit, similitudines specierum, & operationes, uisaq; seu impressiones uiriū aliarum trāsmittit in alias: quæ quidē à sensu micāt, in opinionē excitat: quæ uero ab intellectu, secundo loco offert opinioni, sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atq; p̄ suā proprietatē, secundū assimilationē proprie designat, omnes actiōes animæ fingit, atq; externas accōmodat intimis, etiā corpori impressiōes imprimi.

Habet aut sensus isti sua organa in capite, nā sensus communis cū imaginatione, priores cerebri cellulas possidet, licet Aristoteles organum sensus cōmunis posuerit in corde, cogitatiua aut uirtus, supremum, & medium capitis obtinet, deinde memoria postremum. Porro organa uocis, atq; sermonis, multa sunt, siquidem interni pectoris inter latera, musculi, thorax, pulmo, thracea, arteria, fauces, & horū maxime, quod est cartilagosum, secundū recurrentes neruos, & plectrū linguæ, & omnes hæ particulae & musculi, q̄ exufflationis organa sunt. Sermonis uero organū propriū, os est, in quo plasmantur, formantur, & figurantur uerba & loquelæ, lingua, & gurgulione, in illo plectri obtinentibus uicem, & palato sonum faciente, dentium & oris apertione, ueluti in lyra chordarum similitudinem referentibus naso,

Gustu & tactu homo reliqua præcellit animalia.

Sensuum organa in capite

Mentis ge-
mina natura

M. 10. 11. 12.
et 13. 14. 15.
16. 17. 18.
19. 20. 21.

Triplex in
anima appe-
titus.

insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibile ani-
mam, quæ per corporis organa vires suas explicat, supremum locum occu-
pat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens: Vnam rerum
earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressusque
perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco cō-
templatiuum intellectum uocant: Alteram mentis natura siue uis, quæ agē-
da, quæque fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione &
actione uersatur, quem iccirco actiuum intellectum uocant. Hunc itaque
ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus co-
gnosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporū, &
ulterius per mentem siue intellectum abstracta quæ nec corpora sunt, nec
illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres na-
scuntur in anima appetitus: Primus naturalis, qui est inclinatio quædā na-
turæ in suū finē, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis quæ se-
quitur sensus, diuisus in irascibilem & cōcupiscibilem: tertius intellectiuus,
qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo qui est per se illos, quæ
possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehen-
sum. Voluntas uero etsi sit per se omniū possibiliū, quia tamen libera est per
essentiam, potest etiā esse impossibiliū, qualis fuit in dæmone appetente se
esse æqualē Deo, itaq; uoluptate & dolore cōtinuo alteratur & deprauatur,
dum inferioribus potentiis assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato ap-
petitu nascuntur in eo passiones, quibus similiter corpus nonnūquam afficit,
quarū prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uolūtatis quædā mol-
lities atq; assentatio, quia illi quomodo sensus porrigūt suauitati libētissime
consentit, parat, atq; obsequit: quā iccirco definiunt esse inclinationē animi
ad emollientē uoluptatē. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remissio aut
dissolutio uirtutis, quando uidelicet ultra oblectationē tota mētis uis atque
intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffun-
dit & effert ad eo fruendū. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gesties, ex-
istimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione
se insolentius efferēs, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est ma-
leuolentia, uoluptas quædam ex malo alterius sine suo emolumento. Dici-
tus aut sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alte-
rius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quàm ex maleuo-
lentia in alios: Atq; his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appe-
titu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, puta horrore,
tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam
dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodū miseri-
cordia tristitia quædam est in alienis malis.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus.

Cap. LXII.

Passiones animi nihil aliud sunt, quàm quidam motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, tanquam boni uel mali, conuenientis uel discōuenientis. Apprehensiones autem huiusmodi sunt triplices, uidelicet sensuales, rationales, mentales. Et secundum has triplices sunt in anima passiones: nā quandoq; sequuntur apprehensionem sensitiuam, & tūc respiciūt bonū aut malum temporale, sub ratione cōmodi uel incōmodi, delectabilis & offensiui, & dicuntur passiones naturales siue animales: quandoq; sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malum sub ratione uirtutis & uitii, laudis & uituperii, utilis & inutilis, honesti & turpis: & dicuntur passiones rationales seu uoluntariæ: quandoq; sequuntur apprehensionem mentalē, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, ueri & falsi, & tunc dicuntur passiones intellectuales, siue syndæresis. Subiectū autem passionum animæ, est ipsa uis animæ concupitiua, & diuiditur in concupiscibilem & irascibilem, & utraq; respicit bonū & malū, sed diuersimode: Vis enim concupiscibilis quandoq; respicit bonum & malum absolute, & sic causatur amor seu libido, & è contrario odium: uel respicit bonum, ut absens, & sic causatur cupiditas: seu desiderium & malū ut absens, sed ut imminens, & sic causatur horror, fuga & obominatio: uel respicit bonū & malum ut præsens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, lætitia, uoluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malum sub ratione difficultatis ad adipiscendum siue obtinendū, fugiendū uel depellendū: & hoc quandoq; cum fidentia: & sic causatur, hinc quidem spes, inde uero audacia: quandoq; cū diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quandoq; uis ipsa irascibilis surgit in uindictam, & hoc fit solum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ seu læsionis, & causatur ira. Et sic reperimus undecim passiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, lætitia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo passiones animi mutant corpus propriū permutando accidentia, & mouendo spiritum. Cap. LXIII.

Passionum autem animæ quando sensualem apprehensionem sequuntur, uim regitiuam habet phantasia, seu uirtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primo diuersimode alterat & transmutat corpus proprium transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum uel deorsum, ad extra uel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris: Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum: Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, sed subito. Rursus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis

Animi passi-
ones mortē
nonnunq̄ in-
ferunt.

trepidationem, uocis defectum, atq; pallorem. Tristitia sudorem, & albedinem cæruleam. Misericordia etiam quæ tristitia quædam est, sæpe miserantis corpus male afficit, ut alterius corpus uideatur affectū. Palam quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorum, patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccitatem, & nigredinem: quantos etiam colores cupidus amoris concitet, in hepate & in pulsu, noscunt medici, eo iudicio nomen amatae in passione heroica deprehēdentes. Sic Naustratus cognouit Antiochum amore Stratonice captum. Manifestū præterea est passionibus eiusmodi quando uehementissimæ sunt, posse mortē inferre: & hoc apud uulgus palam est, nimia lætitia, tristitia, amore, odio, interdum mori homines, sæpe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionysium Siciliae tyrannum, utrunq; accepto tragicæ uictoriae nuntio, subito mortuos. Sic mater uiso filio è Cænensi prælio redeunte, repente obiit. Quid etiam tristitia possit, omnibus notū est. Scimus etiam canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sæpe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi passionibus morbi diuturni sequuntur, & quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio contremiscunt, caligant, infirmantur, quandoq; sensus amittunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quandoq; sequuntur, quādoq; uero recedunt, quādoq; mirabiles quidam effectus proueniūt, ut in Cæli filio, quem genitrix mutum ediderat metus uehemens auiditasq; uocem excussit, quam naturā diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectū, sepe uita, sensus, motus, subito membra deserunt, ac sæpe statim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ, uehemens ira faciat, ipse ostendit magnus Alexander, qui in India prælio circumuentus, lumen & ignem ex se profunderē uisus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legit, ita, ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono profilirent. Atq; horum similia nonnunquam in beluis apparent, sicut de Iberii equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Quomodo passionibus animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas uires uis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat.

Cap. LXIII.

Passiones supradictæ quandoq; alterant corpus per modū imitationis, propter uirtutem quam habet similitudo rei ad transformandum, quam uehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex uisu uel auditu aliquo, uel quæ uidemus uel imaginamur alium comedere res acres: sic uidens aliū oscicare etiā oscitatur, & aliqui cum audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiā terri alicuius spectaculi gustum inficit, & prouocat nauseam: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur: nonnulli cum alicui animarum

cibū afferri uident, sentiūt in ore saliuā amarā. Et narrat Gulielmus Parisien-
 sis se uidisse hominē, qui solo aspectu medicinæ mouebat quoties opus erat
 motu expurgatiōis: cū tñ nec substātia medicinæ, nec sapor nec odor ipsius
 ad ipsum peruenisset: sed sola similitudo apprehensa. Hac ratiōe somniātes
 se ardere, uel esse in igne, quandoq; cruciātur intolerabiliter, tanq̄ si uere arde-
 ant, cū tñ ueritas & substātia ignis apud eos non est, sed sola similitudo per
 imaginationem apprehensa. Nonnunq̄ etiā ipsa humana corpora transfor-
 mant̄ trāsfiguranturq; & transportātur, sæpe quidem in somniis, nonnunq̄
 etiā in uigilia. Sic Cyppus qui postea electus est rex Italię, dū tauroꝝ pugnā
 uictoriāq; uehementius admirās meditatur, in illa cura obdormiens noctē,
 mane corniger repertus est, nō aliunde q̄ uirtute uegetatiua uehementi ima-
 ginatione stimulata, corniferos humores in caput eleuāte, & cornua produ-
 cente. Vehemēs enim cogitatio, dum species uehementer mouet, in illis rei
 cogitatæ figuram depingit, quam illi in sanguine effingunt, ille nutritis à se
 imprimit membris, cum propriis, tum aliquando etiam alienis: sicut imagi-
 natio prægnātis in fœtum imprimit rei desideratæ notā, & imaginatio mor-
 si à cane rabido, in urinam imprimit imagines canū. Sic multi subito cane-
 scunt: alius è puero, unius noctis somnio, in uirum perfectum excreuit. Huc
 multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre uolūt,
 dum ille correptionem uehementer timet, alter Christi uulnera uehemen-
 tius contemplatur. Sic multi etiā transportantur de loco ad locū transeun-
 tes flumina, & ignes, & loca inaccessa: quādo uidelicet uehementis alicuius cō-
 cupiscentiæ, aut timoris, uel audaciæ species spiritibus impressæ, uaporibus
 permixtæ mouēt organū tactus in sua origine, unā cū phātasia, quæ motus
 localis principiū est. Vnde cōcitātur mēbra & organa morus ad motū, mo-
 uēturq; sine errore ad locū imaginatū, non quidē ex uisu, sed ex phantasia in-
 teriore. Tāta est uis animæ in corpus, ut quorsum ipsa imaginatur & somni-
 at, ipsum corpus simul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla
 quibus uis animæ in corpus cū admiratione explicat, quale illud scribit Aui-
 cenna de quodā, qui cū uellet, corpus suū paralyti oblatēbat. Narrat de Gal-
 lo Vibio, cui hoc accidit uni, ut in insaniā nō casu incideret, sed iudicio pueni-
 ret: nam dū insanos imitat, dū ingenii lenociniū furorē putat, quā adsimula-
 bat insaniā, ad uerā redegit. Et Augustin⁹ refert quosdā q̄ aures pro arbitrio
 mouerēt, & q̄ immoto capite uerticē totā deponerēt ad frontē, reuocarētq;
 cū uellent: & aliū quendā solitū sudare ubi uellet. Notū quoq; est aliquos fle-
 re cū uolūt, & ubertim lachrymas profundere: quosdā etiā repertos, qui eorū
 quę deglutissent, uaria paulatim tanq̄ de sacco, quod placuisset, proferrēt.
 Et hodie adhuc uidemus plures, qui auium, pecorū, canū hominumq; quo-
 runq; uoces sic imitātur exprimuntq; ut discerni omnino nō possint. Iam
 uero & fœminas in mares mutatas fuisse, multis exemplis narrat Plinius: si-
 milia & suo tēpore accidisse testatur Pontanus, de quadā muliercula Cai-

Mira imagi-
nationis uis.Francisci
stigmata.

tana, & altera quadam Aemilia, quæ cum utraq; nupta, post plures annos in uiros mutata sunt. Quantum aut ipsa imaginatio possit in animam, nemo ignorat: est enim substantiæ animæ uicinior quàm sensus, quare etiam plus agit in animã quàm sensus: sic mulieres per introductas certis magicis artificiiis fortes imaginationes, somnia, suggestiones, sepiissime ligantur in amore alicuius arctissimũ. Sic perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in speculationem à corpore omnino abstrahitur, quemadmodum Celsus narrat de quodã presbytero, qui quoties collibuisse auferebat se à sensibus & iacebat similis mortuo, ut cum pungeretur & ureretur, nõ sentiret ullum dolorẽ, iacebatq; immotus & sine anhelitu: hominũ tamen uoces, si altius inclamassent, tanquã ex longinquo se audisse postea referebat. Verum de his abstractionibus latius in posterioribus differemus.

Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. Caput LXV.

Passiones animæ quæ phantasiã sequuntur, quando uehementissime sunt, non solum possunt immutare corpus proprium, uerum etiam possunt transcendere ad operandũ in corpus alienum, ita, quod admirabiles quædam impressiones inde producuntur in elementis & rebus extrinsecis, atq; etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic possent auferre uel inferre: Nam passiones animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter eleuata & uehementi imaginatione accensa, immittit sanitatem uel ægritudinem, nõ solum in corpore proprio, sed etiam in corporibus alienis. Sic putat Auicenna, quod ad imaginationẽ alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiẽ incidit, apparent in urina eius figurẽ canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit, quando inficit fœtum in aluo, rei desideratẽ nota. Sic multæ monstrosæ generationes prodeũt ex monstrosis prægnantiũ imaginibus, ceu qualẽ refert Marcus Damascenus apud Petrã sanctam, oppidum in Pisanis confinibus sitũ, Carolo Boemix regi & Imperatori oblatam puellã, toto corpore feræ instar hirsutã & uillosam, quã mater religioso quodam horrore, in imaginẽ diui Ioannis Baptistæ, quæ ad lectulum erat, dum conciperet affecta, talẽ postea progenerauit. Atq; id non solũ in hominibus, sed etiã in brutis animãtibus fieri spectamus. Sic legitur Iacobũ patriarchã, uirgis in aquã proiectis, discolorasse oues Laban. Sic pauonũ aliarũq; uolucrũ cubatiũ imaginariẽ uires, pennis colorẽ imprimũt: unde albos producimus pauones, cubantiũ habitacula albis linteis circũpendentes. Iamq; his exẽplis patet, quomodo phantasiæ affectus, ubi uehementius se intenderint, non modo corpus propriũ, sed & alienũ afficiũt. Sic etiã maleficorũ nocendi cupiditas, fixis obtutibus quæ perniciosissime homines fascinat. Assentiunt istis Auicenna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestũ enim

*Pauones albi
quõ produ-
cantur.*

est, corpus à uapore alterius corporis morbidi facillime infici, quod in peste & lepra palam uidemus. Rursus, in uaporibus oculorū tāta uis est, quod possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus & catablepa aspectu suo homines interimūt: & fœminę quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ aspexerant, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atq; animam unius, ab animo alterius posse similiter affici, cum sit animus longe potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quàm uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subiicitur corpus alieno animo, quàm alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: Ideoq; præcipiunt philosophi, consortium malorū atq; infœliciū hominū procul fugiendum, horum siquidē anima noxiorum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrā, bonorum ac fœliciū consortia præcipiūt appetenda, quoniam sua propinquitate multum nobis profunt. Sicut enim odor ex asa fœtida, uel musco, sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid profilit in proximum, ac diu quandoq; perseverat, infusum. Nūc uero si passionēs supradictæ tantam uim habent in phantasia, certe maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo denique maiorem in mente, hæc enim quādo ad beneficium aliquod, tota animi intentione erga superos defigitur, sepe corpus tā proprium quàm alienum, circa quod est affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, & etiā nostræ religiōis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, ubi de religione differemus.

Ratio excellentior phantasia.

Quod passionēs animi plurimum iuuantur ab opportunitate celesti: & quàm necessaria sit in omni opere, ipsa animi constantia.

Caput. LXVI.

Passionēs animi cum cælo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq; euadunt, quatenus cum cælo consentiunt uel naturali quodā pacto, uel uoluntaria electione seu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus, qui elegit id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maxime in quouis opere ad beneficia cæli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus & similibus, nos quoq; cælo cōsonos præstiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritū nostrū ad similitudinē suam uehementer agitāt, ac subito nos nostraq; superis exponūt eiusmodi passionēs significātibus: tū etiā ob dignitatē & propinquitatē suam cū superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiūt, quàm res quæuis materiales. Potest enim animus noster per imaginationē uel rationē quadā imitatione, ita alicui stellæ cōformari, ut subito eiusdē stellæ muneribus impleat, tanquā sui influxus proprium receptaculum

Mens uero cōtemplatrix quatenus se ab omni sensu, imaginatione, natura deliberatione seuocat, & ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, presentis indagationis non existit. Multa enim mens nostra p̄ fidem operat̄, quæ est firma adhæsiō, fixa intentio, & uehemens applicatio operantis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem uim ad opus, quod facere intendimus, adeo, ut fiat quodāmodo in nobis idolū uirtutis suscipiendæ, & rei in nobis uel à nobis faciendæ. Debemus igit in quouis opere & rerū applicatiōe uehementer affectare, imaginari, sperare firmissimè que credere, id enim plurimū erit adiuuēto. Et uerificatum est apud medicos, firmā credulitatē, spem indubiā, & amorē erga medicū, & medicinā, ad sanitatē plurimū cōferre, etiā aliquādo uel plus q̄ medicinā. Nā cū hoc quod operatur medicinæ uirt^o & efficax uis, operatur etiā medici fortis anim^o, potēs immutare qualitatis in corpore ægroti, maxime quādo ille medico adhibens fidē eo ipso sese disponit ad medētis & medicinæ uirtutē suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantē esse cōstanti credulitate, confidentem, & de consecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hēsitare. Nā sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiā nonnunquam in operibus falsis, sic diffidētia atq; hēsitatio uirtutē animi operantis, quæ inter utrumque extremū mediū est, dissipat atq; frangit, unde cōtingit optatū à superioribus influxū frustrari atq; deperdi, q̄ sine animi nostri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris coniungi atq; uniri minime potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cū cœlestium animis & intelligentiis, atq; simul cum illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere.

Cap. LXVII.

Res oīs naturalē habet ad animū humanū obedientiā.

Icūt Philosophi, maxime Arabes, animū humanū quādo per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, cōiungi ipsum cū stellæ animis, etiā cū intelligentiis: & ita quoque coniunctū causam esse ut mirabilis quēdā uirtus operibus ac rebus nostris infundatur, cū quia est in eo rerū omniū apprehēsiō & potestas, tū quia omnes res habēt naturalē obedientiā ad ipsum, & de necessitate efficaciam, & mouent ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundum hoc uerificatur artificiū characterū, imaginum, incantationū & sermonum quorundā, & plurimorū aliorū experimentorū mirabilium ad omnem rem quā animus affectat. Hoc modo quicquid dicitur animus uehementer amantis, efficaciam habet ad amorem, & quicquid dicitur animus fortissime odientis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in cæteris quæ affectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dicitur ex characteribus, figuris, uerbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitum animæ & acquirūt mirabiles quasdam uirtutes, tū ab anima operantis in illa hora quando ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente

Animus enim noster quando fertur in aliquem magnū excessum alicuius passionis uel uirtutis, arripit sepiissime ex seipso horam uel opportunitatem fortiozem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro cōtra Gentiles fatetur. Sic mirandæ multæ uirtutes admirabiles quasdam operationes causantur, & sequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dicitur tunc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, uel saltem parum nisi auctori eaz conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas ac si iam esset auctor illarum: & hic est modus per quem inuenit ^{Regula gē} ^{neralis,} efficacia ipsarū. Et est generalis regula in istis, quod omnis animus qui est magis excellēs in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quęcunq; uolentē operari in magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatē, uirtutē, mensurā, ordinem & gradum in potentia ipsius uniuersi.

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. Cap. LXVIII.

Nest etiam hominum animis uirtus quædam immutandi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi, quando fertur in magnum excessum alicuius passionis uel uirtutis intantū, ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit, & inferius eadem ratione ad superius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obtinent gradum, ligant, uel attrahunt, uel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter se conueniunt uel disconueniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsentia solaris uirtutis conuenit gallo magis q̄ leoni: sic magnes trahit ferrū, quia in ordine cœlestis ursæ superiorē obtinet gradum: sic adamas impedit magnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cum per sui animi affectiones, tum etiam per rerum naturalium ritas adhibitiōes cœlestibus dotibus opportune expositus, si in uirtute solari fortior euaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad seruitutē uel infirmitatem: in Saturnali ad quietem uel tristitiam: in Iouio ad uenerationem exhibendam: in Martio ad timorem uel discordiam: in Venereo ad amorem uel lætitiā: in Mercuriali ad persuasionem & obsequiū, & similia. Radix uero eiusmodi ligationis ipsa est affectio animæ uehemens & exterminata, cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autē uel impeditiōes huiusmodi ligationis fiunt per contrariū effectum, & illū excellentiorem & fortiozem: nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiam soluit & impedit. Deniq; ubi times Venerem, oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martē, Venerē oppone uel Iouē: hos enim inimicos & maxime contrarios inuicem ferūt esse astrologi. Hoc intellige, affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes: nam in cœlo quidem ubi ni-

Ligationis
radix.

hil deficit, ubi amore cuncta regunt, odiū seu inimicitia esse minime potest.

De sermone, atq; uirtutibus uerborum.

Cap. LXIX.

Stenſo itaq; nunc in animi affectibus magnam reſidere uirtutem, ſciendum inſuper eſt, nō minorem in eſſe uerbis rerumq; nominibus, maximam præterea in ſermonibus & orationibus complexis. Quibus potiffimum à brutis differimus & rationales dicti ſumus, non à ratione quæ ſecundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiſcum habere communem, licet alia magis, alia minus: ſed rationales dicimur à ratione quæ iuxta uocem in uerbis & ſermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciatiua qua parte cæteris animantibus maxime antecellimus: nam λόγος Græcis & rationem & ſermonem & uerbum ſonat. Eſt autem uerbum duplex, internum uidelicet & prolatum: internum uerbum eſt conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præſentia ſine uoce fit: quæ admodum dum in ſomniis nobis loqui & diſputare uidemur, & in uigilia etiam ſilentes ſæpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quendam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, oris apertione & ſermone linguæ profertur: in quo parcs natura corpoream uocem & ſermonem, menti & intellectui copulauit, enūciatiuam & conceptuam intellectus noſtri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum eſt. Sunt itaq; uerba aptiſſimum medium inter loquentem & audientem deferentia ſecum non tantum conceptū, ſed & uirtutē loquentis energia quadam transfundentes in audientes & ſuſcipientes, tanta ſæpe potentia, ut non immutent ſolummodo audientes, ſed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficacię ſunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœleſtes, & tranſnaturales, cū expreſſius, tū myſterioſius repræſentant: quæq; à digniore lingua, & ſanctiori dignitate inſtituta ſunt, hæc enim ueluti ſigna quædam & repræſentationes, ſeu ſacramenta rerum cœleſtium & ſupernaturalium uim obtinēt, cum ex uirtute rerum explicatarum quarum uehicula ſunt, tum ex ui inſita illis à uirtute inſtituentis & proferentis.

Quæ uerba
maioris ſunt
efficaciæ.

De uirtute priorum nominum.

Cap. LXX.

Propria rerum nomina magicis operationibus plurimum neceſſaria teſtantur ſerme omnes: Nam quum uis rerum naturalis procedit primo ab obiectis ad ſenſus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac deniq; ad mentem, in qua concipitur quidem primo, deinde p uoces & uerba exprimitur. Dicunt ideo Platonici in hac ipſa uoce, ſiue uerbo, ſiue noie iā ſuis articulis formato ipſam uim rei ſub ſignificatiōis forma quaſi uirā aliquā latere: primo ab ipſa mēte quaſi p ſemina rerū conceptā, porro p uoces ſiue uerba quaſi partū aditā, poſtremo etiam ſcriptis ſeruata. Hinc dicūt Magi propria rerū noia eſſe quosdā rerū radios ubiq; ſemp præſentes, rerūq; uim ſeruantes, quatenus eſſentia rei ſignata in

ipsis dominat & discernit, atq; res per illa tāq; p proprias & uiuas imagines a
 gnoscūt. Sicut enim ex cœlorū influxibus & elemētis cū uirtutibus planeta-
 rū summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secūdū ea
 rundē influxuū & influentiū proprietates propria rebus nomina resultāt &
 imposita sunt ab eo, qui numerat multitudinem stellarū omnibus eis nomi-
 na uocans, de quibus nominibus alibi dicit Christus: nomina uestra scripta
 sunt in cœlis. Hos itaq; cœlestiū influxus rerūq; singularū proprietates co-
 gnoscēs protoplastes, noīa rebus secūdū earū quiditates imposuit sicut scri-
 ptū est in Genesi: quia adduxit de^o cūcta quę creauerat corā Adā ut nomina-
 ret illa: & sicut ipse uocauit rē, hoc est nomē illius, quæ quidē noīa profecto
 admirandas in se rerū significatarū continent uires. Omnis itaq; uox signifi-
 catiua primo significat per influxū harmoniæ cœlestis, secūdario per impo-
 sitionē hominis, licet frequētius aliter & aliter per hanc atq; per illā: quando
 aut in aliqua uoce siue nomine concurrūt utræq; significationes, quę ab har-
 monia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tūc geminata uirtute, naturali
 uidelicet & uoluntaria, nomē illud ad agendū redditur efficacissimū quoties
 debitis locis & tēporibus & solēnitare cū intentiōe exacta in materiā disposi-
 tā, & à natura sua ab illo patibilē fuerit prolatū. Sic legimus apud Philostrata,
 quod cū Romę puella quędā nuptiarū die mortua Apollonio oblata es-
 set, cōtacta uirgine nomē eius accurate inq; sicut, quo cognito aliquod occul-
 tū pronūciasse, quo puella reuixerit. Erat etiā Romanis in sacrorū ritu obser-
 uatio, ut cū urbē aliquā obsiderēt, eius propriū nomē, nomenq; illius numi-
 nis in cuius tutela esset urbs illa, diligēter exquirerēt: quibus cognitis carmi-
 ne quodā tunc eius urbis tutelares deos euocarēt, urbēq; ipsam habitantesq;
 deuouerēt, atq; sic tandē absentibus diuis deuincerēt, sicut canit Vergilius:

Excessere omnes, aditis arisq; relictis,

Dii quibus imperium hoc steterat.

Carmē uero quo euocabātur numina hostesq; deuuebantur cū oppugna-
 tione ciuitas cingeretur, qui nosse uelit apud Liuium & Macrobiū requirat
 sed & plura illorū narrat Serenus Samonicus in libris reconditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq;
 uirtutibus & astrictiōibus. Cap. LXXI.

Utra uerborū atq; nominū uirtutes alia quoq; maior uirtus re-
 perit in orationibus cōplexis à ueritate in eis cōtenta, quę maxi-
 mā uim imprimēdi, immutandi, ligādi & stabilīēdi habet, adeo
 ut exagitata magis splēdeat, impugnata magis firmetur & con-
 solidetur: quę ueritatis uirtus nō est in uerbis simplicibus, sed in enūciationi-
 bus, quibus aliquid affirmatur aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incan-
 tamēta, imprecationes, deprecationes, oratiōes, inuocationes, obtestationes,
 adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In cōponendis itaq; carminibus &
 orōibus pro attrahēda stellę aut numinis alicuius uirtute, oportet diligēter

considerare quas in se quælibet stella continet uirtutes, effectus & operationes, atq; hæc carminibus inserere laudando, extollendo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere, deprimendo & improbando quæ solet destruere & impedire, supplicando & obtestando pro eo quod cupimus adipisci, accusando & detestando id quod uolumus destrui & impediri, atq; ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegãtem, ac per articulos certis competentibus numeris & proportionibus debite distinctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum per nomina eiusdem stellæ siue nominis, quibus tale carmẽ attinet, & per sua mirabilia siue miracula, per cursus suos & uias suas in sphæra sua, per lumen suum, per nobilitatem regni sui, per gratiam & claritatẽ quæ in eo est, per fortes & mirabiles uirtutes suas, & per horum similia. Quemadmodũ apud Apuleium Psyche precatur Cererem: Rogo te, inquit, per frugiferam tuam dexterã constanter deprecor per lætiferas messium ceremonias, per tacita secreta ciuitarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ sulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatarũ Proserpinæ nuptiarum demeacula, & luminosarum filia inuentionum remeacula, & cætera quæ silentio regit Eleusis, Attice sacrarium. Præterea cũ multiugis stellarum nominibus, iubent nos etiam inuocare per nomina intelligentiarum ipsis stellis præsentium, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, quibus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita harmonia cum omni attentione ceteraq; circumstantiæ, quas norunt sapientes, adhibita fuerint. Sed ad propositum nostrum reuertamur. Eiusmodi itaq; carmina apte atq; rite ad stellarũ normã cõposita intellectu sensuq; plenissima, uehementi affectu opportune pronunciata, tum secũdum eorum articulorum numerũ & proportionem, atq; secundum formam ex articulis resultantem unã, atq; per imaginationis impetum uim maximam conspirant in incantante, atque subinde traiciunt in rem incantatam ad illam ligandam aut dirigendam, quorsum affectus sermonesq; incantantis intenduntur. Instrumentũ uero ipsum incantantium est spiritus quidam purissimus harmonicus, calens, spirans, uiuens, motum, affectum, significatum secũ ferens, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione deniq; conceptus: per huius itaq; spiritus qualitatem, per cælestem eius similitudinem, præter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate tẽporis excellẽtissimas cœlitus cõcipiunt carmina uirtutes, multo quidem sublimiores & efficaciores q̃ spiritus & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gũmis, aromatibus, sufficibus, & his similibus exhalantes. Atq; ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & uerba carminis inhalare, ceu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ uirtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam dictam uirtutem dispositam. Atq; hic est notandum, quod omnis oratio, & scriptura, & uerba, si

uerba, sicut per consuetos suos numeros & proportiones atq; formam consuetos inducunt motus, ita etiam præter solitū ordinem & retrograde prolata aut scripta ad insolitos mouent effectus.

De incantamentorū mirabili potentia. Cap. LXXII.

Incantationum itaq; siue carminum tantam ferunt esse potentiam, ut penè omnem naturā posse subuerrere credantur, quæ admodū inquit Apuleius: Magico susurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, uentos unanimes expirari, solē inhiberi, lunam despumari, stellas euelli, diem tolle, noctem teneri. & de eisdem canit Lucanus:

Cessauere uices rerum, dilataq; longa

Hæsit nocte dies, legi non paruit æther.

Torpuuit, & præceps audito carmine mundus.

& paulo ante:

Carmen Thessalidum dura in præcordia fluxit,

Non satis adductus amor.

& alibi:

Mens hausti nulla sanie polluta ueneni

Excantata perit. Item Vergilius in Damone:

Carmina uel cælo possunt deducere lunam,

Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis.

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis,

&

Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbam,

Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.

Illicibus glandes cantataq; uitibus uua

Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ si uera non essent, non tam arcte statuta pœna legibus sancitū esset cōtra eos qui fruges excantassent. Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cælo ducentem sydera uidi,

Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.

Hæc cantu finditq; solum, manesq; sepulchris

Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.

Cum libet hæc tristi depellit nubila cælo,

Cum libet æstiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa se multum iactare uiderur apud Ouidium cum ait:

Cum uolui ripis ipsis mirantibus amnes

In fontes redire suos, concussaq; sisto,

Strantia concutio cantu freta, nubila pello,

Nubilaq; induco, uentos abigoq; uocoq;

Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,

XCIIII. DE OCCVLTÀ PHILOSOPHIA,

Viuâq; saxa sua conuulsaq; robora terra,
 Et syluas moueo, iubeoq; tremiscere montes,
 Et mugire solum, manesq; exire sepulchris,
 Te quoq; luna traho.

Omnes præterea poëta canūt, & philosophi non negant, posse carminibus miranda multa effici: ut pelli segetes, cogi fulmina uel imperari, curari morbos & eiusmodi. Nã & Cato in re rustica contra bestiarū morbos quibusdā utebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomonem quoq; eiusmodi incārationes calluisse, Iosephus testat. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinam, humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem scilicet triginta sex demones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atq; tuentur, quorū nomina patria uoce appellant, quibus inuocatis incantamentis suis uitiatas corporis partes sanitati restitunt.

De uirtute scripturæ, & de imprecationibus & inscripti-
 onibus faciendis. Cap. LXXIII.

Officium uerborum atq; sermonis est interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum secreta depromere, uoluntatemq; pandere loquentis. Scriptura autem ipsa ultima mentis expressio est, sermonis uocisq; numerus, collectio, status, finis, continentia & iteratio faciens habitum, qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur, nō etiam scribitur. Atq; iccirco iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum: ut si herbam colligat, uel lapillum, proferat ad quem usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum ea fiat, quas quidem imprecationes & inscriptiones etiam Albertus in speculo suo non improbat: sine quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio nō causat effectum, sed actus dispositionis. Inuenimus quoq; idem præceptorum genus antiquis in usu fuisse, quod uel ipse testatur Vergilius ubi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore

Licia circundo, terq; hæc altaria circum

Effigiem duco. & paulo post:

Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,

Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.

Limus ut hic durefcit, & hæc ut cara liquefcit

Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.

& ibidem

De proportiōe, correspondētia, reductione literarū ad signa cœlestia & planetas secūdū uarias linguas cū tabella hæc indicāte. Ca. LXXIII.

Edit deus homini mentem atq; sermonem, quæ (ut ait Mercuri
 us Trismegistus) eiusdem uirtutis, potētia, atq; immortalitatis
 præmium censentur. Sermonem uero hominum ipse omni po
 tens deus sua prouidentia in diuersas linguas diuisit: quæ quidē
 linguæ iuxta suam diuersitatem etiam diuersos ac proprios receperunt scri
 pturæ characteres, suo quodam certo ordine, numero & figura constantes,
 non fortuito, nec casu, nec fragili hominum arbitrio sed diuinitus sic disposi
 tos atq; formatos, quo cum cœlestibus atq; ipsis diuinis corporibus uirtuti
 busq; consentiant. Præ omnibus uero linguarum notis Hebræorū scriptu- *Hebræorum
scriptura
sanctissima*
 ra omnium sacratissima est in figuris characterum, punctis uocaliū & api
 cibus accentuum: ueluti in materia, forma & spiritu consistens: In sede dei,
 quod cœlum est, siderum positione primum exarata, ad quorum figuram,
 ut testantur Hebræorum magistri, sunt formatæ ipsæ literæ mysteriorū cœ
 lestium plenissime, cum per eorum figuram & formam & significata, tum
 per numeros in illis significatos, tum per earundem uariam colligantię har
 moniam. Vnde secretiores Hebræorum Mecubales ex literarum illarum
 figura & characterū formis earundemq; signatura, simplicitate, compositio
 ne, separatione, tortuositate, directione, defectu, abundantia, maiortate,
 minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligan
 tia, reuolutione literarum & punctorum & apicum, ac supputatione nume
 rorum per literas significatorum omnia explicare promittunt, quomodo à
 prima causa profecta sunt, & rursus in eandem reducibilia. Trifariam præte
 rea partiuntur Hebræi alphabeti sui literas, uidelicet in duodecim simplices,
 septem duplices, & tres matres: quas tanquam characteres rerum significare
 dicunt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem,
 aquam, terram, nam aërem non elementum, sed uelut elementorum glutinū
 & spiritum habent. His etiam puncta & apices coordinant. Sicut itaq; ex pla
 netarum & signorum aspectibus simul cum elementis opifice spiritu & ueri
 tate omnia producta sunt & producuntur, ita ex his literarum characteribus
 & punctis illa producta significantibus constituuntur rerum omnium no
 mina, ueluti sacramenta quædam & uehicula rerum explicatarum, illarum
 essentiam & uires ubiq; secū ferentes. Horum profunda sensa & sacramenta
 in characteribus illis illorumq; figuris, numeris, situ, ordine & reuolutione in
 hærent, ut Origenes iccirco existimet ea nomina in aliud idioma traducta
 propriam uim minime retinere: quia non retineant suam naturalem signifi
 cationem: sola enim nomina primaria quæ sunt recte imposita, quia signifi
 cant naturaliter, actiuitatem habent naturalem: non sic est de his quæ signi
 ficant ad placitum, quæ actiuitatem non habent ut significatiua sed ut in se
 res quædam naturales. Si qua autem est lingua prima & causalis, cuius uerba
 habent naturalem significationem, hanc constat esse Hebraicam, cuius ordi
 nem qui profunde & radicaliter tenuerit, atq; illius literas proportionabili

ter reuoluere nouerit, cuiuscunq; idiomatis perfecte inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; uigintidua litera fundamentu mundi & omnium creaturarum quae sunt & nominantur in eo, & omne dictum, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earum reuolutiõibus nomen, & esse, & uirtutem sortiuntur. Oportet autem illarum inuestigatorem per singulas literarum combinationes tam diu discurrere, quousq; pateat uox dei, & apertus sese offerat sacratissimarum literarum textus: hinc enim uoces & uerba in magicis operibus efficaciam habent: quia illud in quo primum magicam exercet natura, uox est dei. Sed haec altioris speculationis existunt quam ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebraeos tres matres sunt uidelicet: א ב ג Septem duplices, uidelicet, א ב ג ד ה ו ז Reliquae duodecim uidelicet, ח ט י כ ל מ נ ס ז ט י ח טו פ ק ר ש ת Simpliciter sunt. Par ratio apud Chaldaeos est. Ad harum imitationem etiam ceterarum linguarum litera signis & planetis atq; elementis suo quodam ordine distribuuntur: Nam ex Graecis Α Ε Η Ι Ο Υ Ω septem planetis respondet, Β Γ Δ Ζ Κ Λ Μ Ν Π Ρ Σ Τ duodecim signis zodiaci attribuuntur. Ceterae quinque Θ Ξ Φ Χ Ψ quatuor elementa & mundi spiritum representant. Apud Latinos uero haec eadem, sed alio ordine significantur: Nam uocales quinque, Α Ε Ι Ο Υ, atq; I & V consonantes septem planetis adscribuntur: Consonantes uero Β C D F G L M N P R S T praesunt duodecim signis: Ceteri, scilicet κ Q X Z quatuor faciunt elementa. H aspiratio mundi spiritum representat. Y, quia Graecus & non Latinus character est, & Graecis uerbis solum inserviens, sui idiomatis sequitur naturam. Verum illud non est ignorandum, Hebraeos literas compertum a sapientibus omnium esse efficacissimas, quia habent similitudinem maximam cum caelestibus & mundo. Ceterarum uero linguarum literas tantam efficaciam non habere, quia ab illis remotius distant. Harum uero dispositiones sequens tabella explicabit. Habent etiam litera quaeq; sui ordinis numeros duplices, extensos uidelicet qui quotas literarum secundum suum ordinem simpliciter exprimunt: atq; collectos, qui praecedentium omnium literarum numeros secum recolligunt: deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus iuxta uarios numerandi modos resultant. Quorum numerorum uires qui cognouerit, poterit in unaquaque lingua per suas literas admiranda elicere mysteria, pariterq; & praeteritorum & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt in super & alia literarum cum numeris mysteriosa coniugia, sed de his omnibus in sequentibus libris abunde differentes, huic priori libro hic finem imponemus.

AMPLISSIMO DO-

MINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO, AB
Vuyda, Principi electori, Vuestphaliae & Angariae Duci, Domino &
Archipraesuli Colonienfi & Padebornenfi, Domino suo gratio-
sissimo, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettefzheim. S. D.

N NVNC (princeps illustrissime amplissime que
praesul) reliquos occultioris philosophiae siue magiae li-
bellos, quos nuper me editurum fuisse, quando priorem
illorum in lucem dedi, tuae magnidecentiae promiseram:
sed repentina ferme & inopinata Diuae Margaretae Au-
striacae principis meae obitus superueniens, ab illo eden-
di studio tunc me retardauit. Deinde quo minus ederem
tur, obstitit nonnullorum rostratorum sycophantarum, atque scholasticorum
aliquot sophistarum improbitas, ob editam de Vanitate scientiarum & ex-
cellentia uerbi dei declamationem, sine intermissione contra me saeuientium,
& acerba odii, inuidiae, liuoris & calumniarum continuatione contra me cer-
tantium, quorum alii elato supercilio, plenis buccis, declamatoria uoce in
templis apud promiscuum populum me impietatis traducebant: alii angu-
laribus susurramentis per singulas domos uicatim imperitorum aures mea
infamia complebant: alii per publica & priuata conciliabula, Pontifices &
principes ipsumque Caesarem contra me instigabant. Hinc haesitare ceppi, ef-
sem ne residuos hos libellos editurus, quum subdubitarer hoc ipso me ma-
ioribus obuiere calumniis, & ueluti ex fumo in flammam conuicere, timor-
quidam rusticus inuasit, ne illos edendo tibi molestus plus quam officiosus
uiderer, ac etiam tuae sublimitati zoilorum illorum conflare inuidiam, pa-
riterque detrahentium linguis te obuiere. Quae omnia cum me uaria despe-
ratione perturbarent, haesitationem meam tuae intelligentiae perspicacitas,
exacta discretio, candor iudicii, sine superstitione religio, ceteraque in te no-
tissimae uirtutes, & maior omni exceptioe autoritas atque integritas, quae ob-
trestantium linguas facile continere atque etiam refrenare possent, excusso ti-
more crexerunt impuleruntque id rursus audetius adgredi, quod iam propere
ex desperatione deserueram. Accipe igitur nunc (Princeps illustrissime) bo-
no animo hunc secundum occultioris philosophiae librum, in quo caelestis ma-
giae mysteria intimamus, patefactis omnibus atque monstratis quae de iis peri-
ta rerum prodit antiquitas, quaeque ad notitiam nostram peruenerunt, quo studio-
sis & horum arcanorum curiosis post naturalium uirium ostensionem, etiam cae-
lestis magiae arcana (haecenus neglecta et parum iusta notitia a posteris ap-
prehensa) nunc tuo auspicio per nos proponantur: e quibus quotusquisque post
hac profecerit aut aliquid fructus excerpterit, tibi referat adscribatque grati-
am, qui huius editionis occasio fuisti, quodque foribus patefactis haec e uin-
culis emitterentur, facultatem praestitisti.

VALE.

HENRICI CORNE

LII AGRIPPÆ DE OCCULTIORE PHILO-

sophia siue de magia, Liber secundus.

De necessitate Mathematicarū disciplinarū, atq; de mirandis multis
operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. Cap. I.

MATHEMATICAE DISCIPLINAE AD

magiam tam sunt necessariae atq; cognatae, ut qui hanc
absq; illis profiteatur, is tota aberret uia, frustra q; la-
boret, minime q; desideratum adsequatur effectū: quæ
cunq; enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturali-
bus uirtutibus, omnia hæc numero, pondere, mensu-
ra, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: & o-

mnes res quas uidemus in istis inferioribus, habent radicem & fundamen-
tum in illis: nihilominus tamen etiam absq; naturalibus uirtutibus, ex solis
mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, ut in-
quit Plato, res non quidem ueritatis & diuinitatis particeps, sed simulachra
quædam sibiipsis cognata, ut corpora euntia uel loquentia, quæ tamen ca-
rent uirtute animali, quales fuerunt, quæ apud antiquos Dædali simulachra
& αὐτόματα appellata sunt, & quorū Aristoteles meminit, Vulcani & Dæda-
li tripodes seipso mouentes, quos sponte sua in certamen prodiisse narrat
Homerus, & quos legimus in Hiærbæ Gymnosophistæ conuiuio seipso
morasse: aureasq; statuas pincernarum & structorum operam conuiuio præ-
stasse. Leguntur etiam statuæ Mercurii quæ loquebantur, & columba Ar-
chitæ quæ lignea uolabat, & quæ narrat Cassiodorus Boëthii miracula, Dio-
medem in ære buccinantem, æneum anguem insibilantem, simulatas aues
cantilenæ dulcedinē emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geo-
metria & Optica prodeunt simulachrorum miracula, de quibus in priori-
bus, ubi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mentionē. Sic fiunt specu-
la, alia concua, alia columnaria, facientia rerum simulachra in aëre, remo-
tis extra se spatiis uelut umbras uideri: cuiusmodi Apollonius & Vitellius
in suis libris de Perspectiua & speculis docuere. & legimus Magnum Pom-
peium speculum quoddam inter spolia ex oriente Romam attulisse, in quo
armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quædam tralucida,
quæ certis quibusdam herbarum succis infecta, artificialiq; lumine irradia-
ta, totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantasmatibus. Et
noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucente sole omnia quæ
cunq; illius radii illustrantur, per remota plurium miliarium spatia euidē-
tissime cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis & mathe-
sæ, cognitisq; mediis sciētis ex his utrisq; existētibus, Arithmetica, Musica,

Speculorū
mira artifi-
cia.

Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mensuris, proportionibus, articulis & iuncturis scientiæ sunt, cognitisque etiam mechanicis artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentissimi quique & scientissimi ualde admirentur. Nonne in hunc diem uestigia extant antiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caspiæ ex ære conflata, & ferreis trabibus obserata, ut nullo ingenio nec arte elidi possint? & Iulii Cæsaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes, & arces saxorumque moles, cuiusmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas ualles, & ætos in planum montes, perfossa saxa, ad aperta mari promontoria, excauata terræ uiscera, diducta flumina, iuncta maribus maria, coercita æquora, scrutataque maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas nouas insulas rursusque alias restitutas continenti, quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare uideantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum uestigia, cuiusmodi uulgus dæmonum opera fuisse fabulatur, cum eorum artes atque artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atque scrutari. Ideoque mirandum spectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reiiciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Ut si quis ignoret uirtutem magnetis, uideatque graue ferrum sursum ferri, aut in æra suspendi, sicut olim Mercurii idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante uersiculo:

Ferreus in mediis uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est: si uero cognouerit uirtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atque hic uos scire conuenit, quod sicut per res naturales uirtutes colligimus naturales, ita per res abstractas mathematicas & cælestes, uirtutes suscipimus cælestes, puta motum, uitam, sensum, sermonem, præsagium & diuinationem, etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite æneo sub ortu Saturni conflato, quod humanis uocibus loqui perhibent. Qui uero eligere nouerit materiam dispositam & patiendi paratissimam, agensque fortissimum, hic indubios potentioresque producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Physicis, ita esse actiualiora: & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse

actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malū, non solum ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum ac Christianorum attribuunt theologi.

De numeris eorundemq; potentia & uirtute.

Cap. II.

Nquit Seuerinus Boëthius, omnia quæcunq; à primæua rerum natura constructa sunt, numerorum uidentur ratione formata, hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata est, hinc temporum uices, hinc motus astrorum & cæli conuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaq; numeri magnarum sublimiumq; uirtutum potētes. Neq; enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifestarum operationū, esse in ipsis numeris multo quidem maiores, occultiores, mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cælestibus insiti, separatis substantiis immixti, deniq; maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas uires sortiuntur: quam ob rem etiam ad dæmonica & diuina munera consequenda plurimum ualent, plusq; possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multum ualent atq; possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt uirtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisq; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atq; uoces per numeros eorumq; proportionem uim habent atq; constant, proportionēsq; ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprii operibus magicis, medio existente inter utrosque appropriato per declinationem ad extrema, ut in usu literarum. Denique omnes species naturalium & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit quo cuncta constant, distribuitq; singulis singulas uirtutes. & Proclus ait: Numerus semper existit: alius tamen in uoce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius uero & Boëthius & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, ut neminem absque illis posse recte philosophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue uocali, numero mercatorū, de quo Pythagorici & Academici, & Augustinus noster nihil curant, sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationalem uocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; cælestibus. Per illum habetur uia ad omnia scibilia indaganda & intelligēda. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiam naturalem: atque ipse abbas Ioachim in prophetiis suis alia uia quàm per numeros formales non processit.

Omnia certis constant numeris.

CII. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,
 Quantas uirtutes numeri possideant in rebus cum naturalibus tum
 transnaturalibus. Cap. III.

*Pentaphylli
 herba uirtu-
 tes.*

*Septenarij
 mirū experi-
 mentum.*

*In numeris
 hic quid cō-
 siderādum.*

*Numerorū
 significatio.*

Numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modo splendidissimi philo-
 sopher unanimiter docent, sed etiam doctores catholici, præ cæ-
 teris Hieronymus, Augustinus, Origenes, Ambrosius, Gre-
 gorius Nazianzenus, Athanasius, Basilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plu-
 res alii confirmant. Hinc Hilarius in commentariis super Psalmos, testatur
 septuaginta seniores secundum numerorum efficaciam psalmos in ordinē
 redegisse. Rabanus quoque doctor præclarus, de numerorū uirtutibus sin-
 gularem librum composuit. Cæterum nunc in natura quantas uirtutes
 possident numeri, patet in herba quæ pētaphyllon, hoc est quinquefolium
 dicitur: hæc enim uirtute quinarij resistit uenenis, pellit dæmonia, confert
 expiationi: atq; eius folium bis quotidie unum uino sumptum, curat ephē-
 meram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter seminis heliotro-
 pii grana quatuor pota, quartanis: tria uero, tertianis prodesse dicuntur. Si-
 mili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, si in tertianis à tertio
 geniculo: in quartanis, à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo per-
 cutiatur, interit: si secundario, confirmatur. Hæc & eiusmodi plura apud ua-
 rios autores testificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, causam certe ha-
 bent, quæ est ipsa uaria uariorum numerorum ad se inuicem proportio.
 Mirum quoque de septenario experimentum, quòd masculus omnis septi-
 mus absque scemella intermedia natus, uim habet curadi strophulas, solo
 tactu uel uerbo. Similiter filia quæque septima nata, miro modo partum
 adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, sed formalis ratio
 quæ est in numero. Illudq; quod supra diximus, semper mente teneatur, nō
 in uocalibus & mercatorijs numeris has uires esse, sed in rationalibus, for-
 malibus & naturalibus, hæc dei & naturæ sacramenta distincta atq; conten-
 ta. Quicumque autem nouerit numeros uocales & naturales cum diuinis
 coniungere, & in eandem consonantiam temperare, hic per numeros po-
 terit operari mirabilia & etiam cognoscere. Pythagorici etiam multa sese
 prognosticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profecto
 nisi magnum aliquod lateret mysterium, non dixisset Ioannes in Apoca-
 lypsi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestię, qui est
 numerus hominis, & hic modus computandi, penes Hebręos & Cabalistas
 celeberrimus est, sicut infra ostendemus. Sed illud sciendū est, quod nume-
 ri simplices significant res diuinas: denarii, cœlestes: centenarii, terrestres:
 millenarii, quæ futuri sunt seculi. Præterea cum partes animi secundum
 Arithmeticam mediocritatem, propter identitatem seu excessuum æqua-
 litatem inuicem copulantur: corpus uero, cuius partes magnitudinibus
 differunt, secundum Geometricam mediocritatem compositum sit: animal

uero ipsum ex utroque, anima scilicet ex corpore, secundum eam quæ harmoniæ conuenit mediocritatem constet, hinc est quod numeri plurimum operantur in animam, figuræ in corpora, concentus autem in ipsum animal.

De unitate & eius scala.

Cap. III.

Vnc particulatim de numeris ipsis determinemus: quia uero numerus nihil aliud est quàm unitatis repetitio, primo ipsam unitatem consideremus. Vnitas enim omnem numerum simplicissime penetrat, omniumq; numerorum communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se unice coniunctum continet, multitudinis omnis in fons, semper eadem & immutabilis: unde etiam in se ipsam multiplicata, nihil producit nisi seipsam: indiuisibilis est, partium omnium expers: quod si diuidi aliquando fingatur, non secatur, sed multiplicatur scilicet in unitates: nulla tamen harum unitatum maior uel minor est tota unitate, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaque non in partes, sed in seipsam: ideoque hanc alii concordiam, alii pietatem, alii amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, ut non secetur in partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinem asserit nominatam, ex eo quòd unum solum ipsa sit, & se quæri semper uelit, & ultra nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulæ, in se proprias detorquet ardores. Vnum itaque omnium rerum principium est & finis, neque ipsum principium aut finem habens: nihil uno prius est, nihil uno posterius.

Vnitatis nomina.

Vnum omnium rerum principium est, & usque ad unum omnia sunt, & ultra ipsum nihil est, & omnia quæ sunt, unum ipsum desiderant, quia omnia ab uno processerunt, & ut sint eadem omnia, ab illo uno participare necesse est: & sicut omnia ab uno in multa processerunt, sic cuncta quæ ad illud unum à quo processerunt redire conantur, necesse est exuere multitudinem.

Vnitatis excellentia.

Vnum igitur ad summum refertur deum, qui cum ipse sit unus & innumerabilis, innumeras tamen res de se creat & intra se continet. Vnus itaque est deus, unius dei unus mundus, unius mundi unus sol, unus quoque in mundo phoenix, rex unus in apibus, dux unus in gregibus, in armentis rector unus, & grues unam sequuntur, & multa alia animantia unitatem uenerantur. Inter membra corporis, unum est principium à quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (ut alii uolunt) cor. Vnum est elementum uincens & omnia penetrans, ignis. Vna res est à deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cælis est, ipsa est actu animalis, uegetalis & mineralis, ubique reperta, à paucissimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa, sed innumeris figuris & ænigmatibus uelata, sine qua neque Alchymia, neque naturalis magia, suum completum possunt attingere finem.

In rebus unitæ quæ sint.

Ab uno homine Adamo, omnes producti sunt: ab uno illo omnes mortui sunt: ab uno I E S V C H R I S T O, rursus regenerati sunt:

& quod ait Paulus, unus dominus, una fides, unum baptisma. Vnus deus & pater omnium, unus mediator dei & hominū, unus altissimus creator qui super omnes, per omnia & in omnibus nobis: unus enim pater deus, à quo omnia, & nos in illo: unus deus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum: unus deus spiritus sanctus, in quem omnia, & nos in ipsum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetypo.	☉ Iod	Vna diuina essentia, fons omnis uirtutis & potestatis, eiusq; nomen unica simplici summa litera expressum.
In mundo intellectu ali	A nima mundi.	Vna suprema intelligētia, prima creatura, fons uitarum.
In mundo coelesti	Sol	Vnus rex stellarum, fons lucis.
In mundo elemētali	Lapis philosophorum.	Vnum subiectum & instrumētum omnium uirtutum naturālium & transnaturalium.
In minore mundo	Cor	Vnum primum uiuens & ultimum moriens.
In mundo infernali	Lucifer.	Vnus princeps rebellionis angelorū & tenebrarum.

De dualitate & eius Scala.

Cap. V.

Binarij ap-
pellationes.

Binarius primus numerus est, quia prima multitudo est, à nullo potest numero metiri præterquā à sola unitate omnium numerorum mensura communi: non est compositus ex numeris, sed ex sola unitate una & una coordinatus: nec dicitur numerus in compositus, sed magis propriè, non compositus: ternarius autem primus numerus in compositus dicitur: Binarius autem primum unitatis germē & prima procreatio: hinc Genesis dicitur, & luno, & opinabilis corporatio, motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq; iustitiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eo quod duobus gaudeat pariter pōderatis: diciturq; numerus scientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & societatis, sicut dictum est à domino: Erunt duo in carnem unā. & Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quàm unū, habent enim emolumentū suæ societatis: si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet: & si quispiam præualeat contra unum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubii & sexus, duo enim sunt sexus, masculinus & fœmineus: & columbæ bina oua pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo fœminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; par

icipans, principiu diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus discordia & confusionis, infortunii & immundicie. unde diuus Hieronymus contra Iouinianu inquit, quod ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictu, & uidit deus quoniam bonu ga binarius numerus sit malus. Hinc est etia, quare iusserit deus omnia animalia immuda in arca bina ingredi: qui binarius (ut dixi) numerus immundicie est, estq; in auspiciis infelicissimus, praesertim si res illa a quibus auspiciu capitur, Saturnia sint uel Martia: nam ha duae infortuna numerantur ab astrologis. Fertur etia binariu adferre occuracula umbraru, terriculamenta laruaru, nocumenta maloru spiritu u his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (ut Eusebius refert) unitatem deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uero daemone ac malu, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binariu no esse numeru, sed confusionem quandam unitatu. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos unitate Apollinem nuncupare: diadema litae & audacia: triada iustitia, q est summa perfectio, neq; tamen uacat multis mysteriis. Hinc duae tabulae legis in Sina, duo cherubim respicientes in propitiatoriu apud Mosen, duae oliuae stillantes oleum apud Zachariam, duae naturae in Christo, diuina & humana: hinc duas dei apparitiones, uidelicet facies & posteriora, uidit Moses, ite duo testamenta, duo precepta charitatis, duae primae dignitates, duo primi populi, duo genera demonum, boni & mali, duae creaturae intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia, duo aequinoctia, duo poli, duo elementa productia animam uiuentem, terra & aqua.

SCALA BINARII.

In Archetypo.	יׁה Iah אֵל El		Nomina dei duarum literarum
In mundo intellectuali	Angelus	Anima	Duae substantiae intelligibiles
In mundo coelesti	Sol	Luna	Duo luminaria magna
In mundo elemental	Terra	Aqua	Duo elementa productia animam uiuentem
In minori mundo	Cor	Cerebrum	Duae principales sedes anime
In mundo infernali.	Beemoth	Leuiathan	Duo duces demoniorum
	Fletus	Stridor dantiu	Duo quae cominatur Christus damnatis

Ternarius primus numerus in compositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt personæ in deo, tres sunt uirtutes theologales in religione. Hinc est quod ad ceremonias deorum & religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Vergilius:

Numero Deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebantur eo in sanctificationibus & purificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit unda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus, hinc illud Vergilii:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore

Licia circundo, terq; hæc altaria circum

Effigiem duco. Et paulo post:

Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,

Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.

Et de Medea legimus,

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Pliniū, Terna de spuere deprecatione in omni medicina mos fuit,

atq; ex hoc effectus adiuuari. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progressio,

unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quod corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cælo, illum quasi legem uocat, secundum quam omnia disponuntur.

Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mūdus, Hemarmene, necessitate & ordine, hoc est, conuentione causarum adinuicem, quam plerique fatum dicūt, & executione ad factum, ac facturæ debita distributione. Tota temporis mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præsentī, futuro.

Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres symphonias cōtinet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria que sunt animarum genera, uegetatiua, sensitua & intellectualis: atque hanc rationis, iracundiæ cupiditatisq; distribuit tritatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à deo disponitur mundus, numero, pondere, & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt, Oromasim, Mitrim, Araminim, hoc est, deum, mentem & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, ui-

*In rebus
tria q̄ sunt.*

*Ternarius
idealibus for-
mis deputa-
tus.*

delicet supercœlestium, in nouem intelligētiarum ordines: cœlestium, in nouem orbis: inferiorum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti septem, omnes musicae proportionēs includuntur, ut Plato & Proclus longa serie differunt, habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintæ. Iamq; etiam in intelligentiis tres sunt angelicorum spirituum hierarchiæ. Tres sunt in intellectualium creaturarū potentiæ, memoria, mens & uoluntas. Tres sunt ordines beatorum, uidelicet, martyrum, confessorum, innocentum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, cōmunium: similiter & domorum, uidelicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parca: tres iudices, tresq; furia, tricepsq; cerberus. Legimus etiam Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianę. Tres personæ in supersubstantiali diuinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres theologicæ uirtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in uentre piscis: totidem Christus in sepulchro.

SCALA TERNARIJ.

In Archetypo	Pater	¹⁷⁸ Sada Filius	Spiritus sanctus	Nomen dei trium litterarum. Tres persone in diuinis
In mundo intelle ctuali	Suprema Innocentes	Media Martyres	Infima Confessores	(glorū. Tres hierarchiæ an Tres gradus beato rum.
In mundo cœlesti	Mobilia Cardines Diurnus	Fixa Succedentes Nocturnus	Communia Cadentes Particeps	Tres quaterniones signorum. Tres quaterniones domorum. Tres dñi triplicitatū.
In mūdo elemēali	Simplicia	Composita	Decomposita	Tres gradus elemē torum.
In minore mūdo	Caput, in quo uiget intellectus respondens mundo intellectuali.	Pectus, ubi cor sedes uitæ, respondens mundo cœlesti.	Vēter, ubi gignitur uirtus membraq; genitalia, respondens mūdo elemēali.	Tres partes ressondentes triplici mūdo.
In mūdo infernali	Alecto Minos Malfici	Megera Acacus Apostata	Cte siphone Rhadamantus Infideles	Tres furie infernales. Tres iudices infernales Tres gradus dānatorū.

Quaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellant, ipsumq; omnibus numerorum uirtutibus præferunt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum numerorū, unde & omnia fundamenta tā in artificialibus, quā in naturalibus & diuinis quadrata sunt, ut infra ostendemus: significatq; soliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportiōibus, quarū prior est unius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nasciturq; gemina processione & proportione, uidelicet unius ad unum, & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaternitate desinens: quæ proportiōes in eo differunt, quod iuxta arithmeticam, sunt sibi inæquales: iuxta geometricam uero æquales. Itaq; quadratus deo patri adscribitur: quin & totius trinitatis mysterium complectitur: nam ipsius simpla proportione, prima scilicet unius ad unū, unitas paternæ substantiæ significatur, ex qua unus procedit filius, illi æqualis, altera autem processione, etiam simpla, uidelicet duorum ad duo, notatur secunda processione ex utroq; spiritus sanctus, ut sic sit æqualis patri filius, processione prima: æqualis utriq; spiritus sanctus, processione secunda. Hinc superexcelsum deo diuinæq; trinitatis nomen tetragramaton est, scilicet Iod, He & Vau, He: ubi aspiratio He, spiritus ab utroq; processione denotat: ipsa enim He duplicata, utranq; syllabam totumq; nomen terminat, pronuntiatur autē Ioua, ut aliqui uolunt, unde gentiū ille Iouis, quæ & ueteres quatuor auribus pingebāt. Unde quaternarius est fons et caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipsum perpetuū naturæ fontē: quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendens, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cælo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cæli et imū cæli. Quatuor sunt sub cælo elemēta, scilicet ignis, aer, undaq; tellus: secundum hæc, quatuor in cælo triplicitates: quatuor sub cælo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum, ab his quatuor humores, sanguis phlegma, cholera, melancholia. Item annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt uer, æstas, autumnus et hyems: similiter aer in Eurum, Zephyrum, Austrū & Boreā, diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet scientiam: primo omnem numerorum simplicem progressum quatuor implet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parē, & primū imparē in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiā uocis

Nomen dei quadri- literum.	י ה ו ה				In mundo arche- typo unde lex providentia
Quatuor tripli- citates siue hierar- chie intelligibiles	Seraphim Cherubim Throni	Dominaciones Potestates Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confissores	In mundo intelle- ctuali unde lex fatalis
Quatuor angeli presidentes car- dinibus caeli	מִכָּאֵל Michael	רפאל Raphael	גבריאל Gabriel	אוריאל Uriel	
Quatuor prese- nti elementorum.	שרף Seraph	כרוך Cherub	חרשׁישׁ Thar sis	אריאל Ariel	
Quatuor anima- lii sanctitatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor tripli- citates tribuum Israel.	Din Aser Nephtalim	Iehuda Isachar Zabulon	Manasse Beniamin Ephraim	Ruben Simehon Gad	
Quatuor tripli- citates apostolicae.	Matthias Petrus Iacobus maior	Symon Barptolomeus Matthaeus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadæus Andreas Thomas	
Quatuor euange- listæ.	Marcus	Ioannes	Matthæus	Lucas	
Quatuor tripli- citates signorum.	Aries Leo Sagittarius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus	In mundo caelesti à quo lex naturæ
Stella & planeta ad elemēta relati.	Mars & Sol	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	Stella fixæ & Luna	
Quatuor qualita- tes caelestium in elementorum.	Lumen	Diaphanum	Agilitas	Soliditas	
Quatuor ele- menta.	אש Ignis	אוויר Aer	מים Aqua	אדמה Terra	In mundo elemen- tali ubi lex gene- rationis & cor- ruptionis.
Quatuor quali- tates.	Calidum	Humidum	Frigidum	Siccum	
Quatuor tem- pora.	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus	
Quatuor cardines orbis.	Oriens	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixto- rum genera per- fecta.	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia.	Progressiva	Volatilia	Natantia	Reptilia	

Quæ respōdēt ele- mentis in plātis	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in metallis	Aurū & ferrū	Cuprū & stannū	Argentū uiuum	Plumbū et argentū	
Quæ in lapidibus	Lucētes & ardētes	Leues & trāspētes	Clari et cōgelati	Graues et opaci	
Quatuor hominis elementa.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In minore mūdo scilicet homine à quo lex prudentiæ
Quatuor potentie anime	Intellectus	Ratio	Phantasia	Sensus	
Quatuor iudicia- ria potestates	Fides	Scientia	Opinio	Experimentum	
Quatuor uirtutes morales	Iustitia	Temperantia	Prudentia	Fortitudo	
Sensus responden- tes elementis	Visus	Auditus	Gustus et olfactus	Tactus	
Quatuor humani corporis elemēta	Spiritus	Caro	Humores	Ossa	
Quadruplex spūs	Animalis	Vitalis	Gignitiuus	Naturalis	
Quatuor humores	Cholera	Sanguis	Pituita	Melancholia	
Quatuor cōplexio- num mores	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas	
Quatuor principes demoniorum no- cētis in elemētis	𐤇𐤍𐤃𐤀 Samaël	𐤇𐤍𐤃𐤀 Azazel	𐤇𐤍𐤃𐤀 Azaël	𐤇𐤍𐤃𐤀 Mahaazael	
Quatuor flumina inferna	Phlegethon	Cocytus	Styx	Acheron	
Quatuor principes demoniorū super quatuor angelos orbis	Oriens	Raymon	Egyth	Amaymon	

De Quinario & eius Scala.

Cap. VIII.

 Vinarius numerus haud parua est potētie, cōstat enim ex pri-
mo pari & primo impari, tāquā ex fœmina, & masculo: impar
enim numerus mas est, par uero fœmina. Vnde Arithmetici il-
lū quidē patrē, hūc uero matrē uocant. Igitur haud parua per-
fectiōis atq; uirtutis est quinaris, qui ex horū numerorū permixtiōe gene-
ratur: est q; præterea uniuersi numeri, uidelicet denarii, iustissima medietas.
Nā si altrinsecus circa quinariū, denariū diuidendo adsumas, hinc nouē, in-
de uero unū: uel, hinc octo, inde uero duo: siue septē & tria, seu sex & quatu-
or, unaquæq; collectio denariū cōstituit, & semper eius perfectū mediū est
quinaris, & eius equedistans: & iccirco numerus cōnubii appellatur à Py-
thagoricis, dicitur & iustitiæ, quia denariū ex æquilibrio secat. Sensus in ho-
mine quinq; sunt, uisus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinque in anima
potestates, uegetatiua, sensitua, cōcupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinq;

Quinarij
nomenclaturæ.

sunt in manibus digiti, quinq; sunt in cœlestibus errantes planetę, secundũ quos quintuplices in quouis signo termini. In elementis quoq; quinq; genera mixtorum, uidelicet lapides, metalla, plantę, zoophyta, animalia totidemq; animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptãtia, natãria, uolantia. Sunt & quinq; genera quibus à deo cõponuntur omnia, scilicet essentia, idem, alterũ, sensus, motus. Hirundo non nisi quinq; pullos parit, quos magna pascit æquitate, incipiẽs ab eo qui maximus est natu, & ita in cæteris ortus rationẽ habens. Habet quoq; hic numerus uim magnã in expiationibus: nã in sacris, pellit malos dæmones: in naturalibus, pellit uenena. Dicitur quoq; numerus fœlicitatis & gratiæ, & est sigillũ spiritus sancti, & nexus omnia ligãs, atq; numerus crucis, etiam Christi uulneribus principalibus, quorũ cicatrices etiam in glorificato corpore suo seruare dignatus est, in signis. Gentiũ philosophi illũ Mercurio sacrũ dedicarunt, tantoq; uim eius quaternario excellentiorẽ, quantum animatum inanimato præcellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiam corã domino, & præseruatus fuit in diluuiio aquarũ. In huius numeri uirtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria steriliq; fœmina, supraquã à natura concessum est, genuit filium, creuitq; in populum magnũ. Hinc in tempore gratiæ, quinq; literis inuocatur nomen diuinæ omnipotentia. Nam in tempore natura, inuocabatur nomen dei trigrammaton, **שרי** sadai: in tempore legis, nomẽ dei tetragrammaton **יהוה** ineffabile, cuius loco Hebræi exprimũt **יהוה** adonai. In tempore gratiæ, nomen dei pentagrammaton effabile **יהוה** Ihesu, quod non minore mysterio etiam trilaterum inuocatur **יהו**.

SCALA QVINARIJ.

Nomina dei pentagrammaton. Nomẽ Christi pentagrammaton.		אֱלֹהִים אֱלֹהִים יהוה	Elion Elohim Ihesus			In mundo Archetypo.
Quinq; substantia intelligibiles.	Spiritus primæ hierarchie, uocati dij, siue filij dei	Spiritus secundæ hierarchie, dicti intelligentia	Spiritus terciæ hierarchie, uocati angeli, qui mittuntur	Anima corporum cœlestium.	Heroës siue anima beate	In mundo intellectuali
Quinq; stellę erraticę, domini terminoriam	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	In mundo cœlesti.
Quinq; genera corruptibilium	Aqua	Aër	Ignis	Terra	Mixtum	In mundo elementalibus
Quinq; species mixtorum	Animal	Planta	Metallum	Lapis	Zoophytum	
Quinq; sensus	Gustus	Auditus	Visus	Tactus	Olfactus	In minore mundo
Quinq; tormẽta corporalia	Amaritudo mortificans	Ulutus horroni	Tenebrę terribiles	Ardor inextinguibilis	Fætor penetrans	In mundo infernali.

De senario & eius scala.

Cap. IX.

Enarius numerus est perfectionis, quia perfectissimus natura, in toto numerorum contextu, ab unitate usq; ad denariū, solus ipse adeo est perfectus, ut collectione suarum partium idem resulter, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia superfluus. Nam si partes eius, mediam scilicet, tertiam & sextam, quæ sunt tria, duo, unum, congregantur, totum senarii corpus perfecte implēt: quæ quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis genesi, nuptiisq; prorsus accommodatus asseritur, mundi q; signaculum appellatur: senario enim numero constitutus mundus, neq; immoderata abundantia superfluus, neq; frustratus egensq; necessariis. Hinc est, quoniam die sexto perfectus est & consummatus à deo mundus: sexto enim die uidit Deus cū cæta quæ fecerat, & erāt ualde bona. Igitur perfecti sunt cæli & terra, & omnis ornatus eorum. Dicitur etiā numerus hominis, quia sexto die homo creatus est: & dicitur etiam numerus redemptiōis, nam sexta die Christus pro redemptiōe nostra passus est: unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & seruitutis: hinc in lege præceptum erat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum manna, sex annis seminanda terra, & quod seruus Hebræus sex annis seruiat domino suo. Sex diebus gloria domini inclinauit super monte Sina, cooperiens eum nube: sex alæ sunt cherubinis, sex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctialis & ecliptica. sex sunt erroneæ planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem ultra citraq; eclipticam discurrentes. Sex sunt in elementis substantificæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus, & horum opposita, obtusitas, dēfitas, quies. Sex sunt differentiæ positiōis, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil potest, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallum, status, motus, solida etiam figura quadrati sex superficies habet. Totius harmoniæ toni sunt sex, uidelicet quinque toni, & duo hemitoniam, quæ faciunt tonum unum, qui est sextus.

SCALA SENARII.

In Archetypo	אל גבור אלהים						Nomina dei sex literarum.
In mundo intelligibili	Seraphim	Cherubin	Throni	Dominatio- nes	Potestates	Virtutes	Sex ordines angelorū qui ad inferiora non mittuntur.
In mūdo cœlesti	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	Luna	Sex planetæ per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrātes.
In mundo elementali	Quies	Raritas	Acuitas	Obtusitas	Densitas	Motus	Sex substantificæ qualitates elementorum.
In minore mundo	Intellectus	Memoria	Sensus	Motus	Vita	Essentia	Sex gradus hominis.
In mundo infernali	Asteus	Megalesius	Ormenus	Lycus	Nicon	Mimon	Sex demones calamitatū omnium autores.

Septenarius numerus uariae & multiplicis potentiae est, constat enim ex uno & sex, uel ex duobus & quinque, uel ex tribus & quatuor, habetque unitatem tanquam copulam geminae trinitatis: unde si singula eius membra eorumque compagine consideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quam seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocantque ipsum Pythagorici humanae uitae uehiculum, quod non tam ex partibus suis mutuatur, quam totalitatis suae proprio iure perficit, complectitur enim corpus & animam: nam corpus constat ex quatuor elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoque ad animam spectat, propter triplicem uim eius, scilicet rationalem, irascibilem & concupiscibilem. Septenarius itaque, quia ex tribus constat & quatuor, animam corpori coniungit, ad genituram quoque hominum uis huius numeri pertinet, hominemque concipi, formari, edi, nutrir, uiuere, omninoque constare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per horas septem absque effusione permanserit, habuisse in uitam certum est: tum primis septem diebus coagulatur, fitque ad recipiendum figuram humanam idoneum: deinde maturos infantes producit, qui septimestres uocantur, hoc est, qui septimo mense nati. Post partum deinde an uiicturus sit infans, septima hora discernit: ultra hunc enim numerum, qui aeris halitum sustinuerit, intelligitur natus ad uitam. Post dies septem, iactat reliquias umbilici: post bis septem, incipit ad lumen uisus eius moueri: in tertio septenario, iam libere oculos totamque faciem uertit: post septem menses, fiunt dentationes: post secundum mensium septenarium, sedet sine casus timore: post tertium septenarium, sonus eius in uerba prorumpit: post quartum septenarium, stat firmiter & ambulat: post quintum septenarium mensium, incipit lac nurrice horrescere: post annos septem, cadunt primi dentes, & nascuntur alii ad cibum solidum aptiores, absoluiturque integritas loquendi: post secundum annorum septenarium, pueri pubescunt, fitque generationis initium: ad tertium annorum septenarium, crescit homo in longum, ostenditque flores & lanugines, fitque genitura pollens atque robusta. Usque ad quartum septenarium, crescit homo in latum, & consummantur incrementa staturae. In quinto, omne uirium & roboris completur augmentum: Sextus uero annorum septenarius, uires seruat collectionis: septimo septenario consummatur prudentia, perfectamque reddit hominum aetatem. Cum uero ad decadas septenas peruenitur, ubi septenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communem uiuendi habet, dicente Propheta: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescendi modus, est se-

prem pedum. Septem quoque sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complēt in superficiem, scilicet medulla, os, neruus, uena, arteria, caro, cutis. Septem sunt quæ à Græcis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus pedesque & pudendum. De spiritu quoque & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas septem uita non durat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non uiuunt. Venæ quoque & arteriæ (ut tradunt medici) numero mouentur septenario. Iudicia quoque in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est iudiciarios uocant. Ex septenis quoque portiōibus creat deus animam, ut testis est diuus Plato in Timæo. Anima quoque septenario recipit corpus. Ad septimū usque gradū omnis uocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum uocum modulamina, ditonus, semiditonus, diatessaron, diapente cum tono, diapente cum semitonio, & diapason. Estque in cœlestibus potentia septenarii potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemque constituit, figuram omnium potētissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud nō ignoretur, septenarium magnam habere in cruce cōmunionem, simili radiatione & numero distāt solstitiū à bruma, & æquinoctiū hyemale ab æstiuale, quæ omnia septenis signis fiunt. Septē præterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresque. Item septem Vergiliæ quas Pleiades uocant, septē quoque planeta, secundum illos quoque septem dies constituentes hebdomadam. Luna quoque planetarum septima, & nobis proxima, hunc numerum præ ceteris obseruat, motumque eius ac lumen hic numerus dispensat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab uno uidelicet usque ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficitque quatuor septenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem atque latitudinem emetiendo remetiendoque circum perque discurret: similibusque dierum septenariis lumen suum sempiterna lege uariando dispensat: Primo enim septenario usque ad medietatem tanquam diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbem contrahitur diuisum: post quartum uero septenarium ultima luminis sui diminutiōe renouatur, eisdemque septenariis maris incrementa decrementaque disponit, nam primo ab initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoque septenarius fit similis primo,

& quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimū indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellāt: quia primus est, qui neq; generatur neq; generat, neq; enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiā numerum parit duplicatus, qui intra denarii limites coartetur, quem primum limitem constat esse numerorum: & iccirco septenarium Palladi sacrum fecere. Habet & in religione potentissima suæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramēti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septē obtestari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit septem agnas in testimonium. Dicitur quoq; numerus beatitudinis & requiei, unde illud:

O terq; quaterq; beati.

Scilicet in anima & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrem hæc dies apud Mosē sabbathum appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut superius demonstratum est, & cum Christo magnam communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq; ait, protinus purificandi studio marino lauachro trado, septies submergo fluctibus capite. Et leprosus quoq; mūdandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine, & Helizæus propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait leproso: Vade & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatē carotua, & mundaberis. & sequitur paulopost: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem propheta, & mundatus est. Estq; numerus pœnitentiæ & remissionis. Hinc statuta septennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiam dicentis: & super peccatorē septuplum: septimo quoq; anno fiebant remissiones, & post quadratum septenarium dabatur plena remissio, ut in Leuitico legitur. Septē petitionibus cōsummauit Christus orationē expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebræus libertatem sibi uendicabat. Estq; diuinis laudibus accōmodatissimus. Vnde ait propheta: Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. Dicitur etiam numerus ultiois, sicut dicit scriptura: Septuplum ultio dabitur de Cain. & Psalmista ait: Redde uicinis nostris septuplum in sinu eorum. Hinc septem nequitia apud Salomonē, & septem spiritus nequiores assumpti leguntur in euangelio. Significat etiā præsentis circuli tempus, quod septem dierū circulo peragitur: estq; spiritui sancto sacer, quem septuplum iuxta eius dona propheta Esaias describit, uidelicet spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilii & fortitudi-

nis, spiritum scientiæ & pietatis, & spiritum timoris domini, quos apud Zachariam legimus septem oculos dei. Septem quoq; sunt angeli spiritus adstantes ante faciem dei, ut legitur apud Tobiam, & in Apocalypsi, septem lampades ardebant ante thronum dei, & septem candelabra aurea, & in medio eorum similis filio hominis, & habebat in dextra sua stellas septē. Item spiritus septem erant in conspectu throni dei, & septem angeli adstabāt in conspectu dei, & datæ sunt illis septem rubæ. Vidit quoq; agnum habentem septem cornua, & septem oculos, & uidit librum obliuatum septem sigillis, & cum apertum fuisset septimum sigillum, factum est silentium in cælo. Ex suprædictis omnibus apparet, septenarium inter cæteros numeros merito dici omnis efficaciam plenissimum. Habet præterea septenarius magnam cum duodenario conformitatem: nam sicut tria & quatuor septē constituunt: sic ter quatuor duodecim reddūt, qui sunt numeri cælestium planetarum & signorum, ex eadem radice resultantes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum est in sacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obseruantia, magnaq; & multiplicia eius mysteria, quorum multa è sacris eloquiis repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile constabit, septenarium plenitudinem quandam sacrorum mysteriorum significare. Legimus enim in Genesi, septimum diem quietis domini, septimū ab Adam Enoch, uirum sanctum & pium, & alium etiam ab Adam septimum uirum nequam & digamum nomine Lamech, item septima generatione abolitum peccatum Cain: sicut scriptum est: Septuplum punietur Cain: & septem uindictas ex oluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magister historiæ septem colligit fuisse peccata Cain. Item septena & septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, similiter & de uolatilibus: deinde post septem dies pluuisse dominum super terram, septimoque die ruptos omnes fontes abyssi, & inundasse aquas super terram. Item septem aquas Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Iacob pro Lia, & aliis septem pro Rachel: & septem diebus populus Israël luxit mortem Iacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis & septem sterilitatis legimus ibidem. In Exodo uero, septimo die præcipitur sabbathum sabbathorum, requies sancta domino: quia septimo die ab opere requieuit dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ouis sit cum matre sua, septimo anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis, septimus dies erit sanctum sabbathum & requies: septimus dies quia sabbathi est, uocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior & sanctior, & septimi mensis primus dies erit sabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocausta domino, septem diebus celebrabantur feriæ domini, septem diebus per

annum legitimū sempiternum erit in generationibus uestris. Septimo mēse festa celebrabitur, & habitabitur in tabernaculis septē diebus: septies asperget coram domino qui tinxerit digitū in sanguine: septies tinget in sanguine passeris mundatus à lepra: septem diebus lauabitur aquis uiuētibus qui patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sanguine uituli: septies percussam uos propter peccatum. In Deuteronomio septē populi terram promissionis habebant. Legitur & septimus annus remissionis, & septē lucernę candelaborū in australi parte erectę. Et in Numeris leguntur septē agnas immaculatas obtulisse filii Israēl; & quod septem diebus uescebatur azymis, & quod septem agnis & hirco expiabatur peccatū, & septimus dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies uenerabilis & sanctus, & septimus mensis scenopegię, & septem uitulos offerebat die septimo, & septem aras erexit Balaā, septem diebus Maria soror Aaron leprosa egredietur extra castra, septem diebus immūdus erit qui tetigerit cadauer. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & septem diebus circuibant ciuitates, & septem buccinę portabantur per septem sacerdotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item in libro Iudicum septem annis Abessa regnauit in Israēl, septē diebus fecit nuptias Samson, & septimo die exposuit uxori problema, septem funibus neruicis ligatus est & septem crinibus capitis sui, septē annis oppressi sunt filii Israēl per regem Madian. Et in libris Regum septem uicibus & septima uice ecce dicit Helias nubecula parua, septem diebus filii Israēl dirigebāt acies, & septimo die commissum est bellum: septem annorum cōminata est fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per Helisęum, & septem uiri crucifixi sunt simul in diebus messis primę: septem lotiōibus mundatur Naaman per Helisęum, septimo mense occisus est Goliath. Et in Paralipomenis legitur, quod septimo mense cōpletus est aceruus fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos regis Persarum: & in Tobia, septem uiri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Daniele septem uicibus incenditur fornax Nabuchodonosor, & septem leones erant in lacu, & septima die uenit Nabuchodonosor. In libro Iob exprimuntur septem filii Iob, & septem diebus & noctibus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, septimo non tanget te malū. In Esdra legimus septem hebdomadas annorum, septem cōsiliarios Artaxerxis: & ibidem septimo mense clāges buccina: septimus mensis scenopegię sub Esdra erat, dum filii Israēl erant in ciuitatibus: & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et in Psalmis septies in die laudem dicit Dauid: septuplum probatur argentum, septuplum reddit uicinis nostris in sinu eorum. Et Salomon ait septem columnas excidisse sibi sapientiam, & septem uiros loquentes sentētiās, septem quę odit & detestatur dominus: septem nequitię in corde inimici, septem circumspectores, septē oculi in-

insipientes. Numerat Esaias septem dona spiritus sancti, & septem mulieres uirum unum apprehendentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ, & septem filios peperit mater quæ infirmata est & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta mœrens permansit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri, & septem oculi discurrentes in uniuersam terram, & septem oculi super unum lapidem, & septimi diei ieiunium uertitur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam uero & in euangelis leguntur septem beatitudines, septem uirtutes quibus septem uitia opponuntur, septem petitiones orationis dominicæ, septem uerba Christi in cruce, septem uerba beatæ Mariæ uirginis, septem panes per dominum distributi, septem sportæ fragmentorum, septem fratres uxores unam habentes, septem discipuli domini piscantes, septem hydriæ, in Caria Galilææ, septem iræ quæ dominus hypocritis comminatur, septem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium Reguli. In epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septem gradus uirtutum. Et in Actibus numerantur septem diaconi, & septem discipuli electi per apostolos. In Apocalypsi quoque multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus dei, septem angeli cum septem tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis quæ septem habebant diademata: item septem plagæ, & septem phyalas quas habet unus de septem angelis, septem capita bestię coccineæ, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires habet hic numerus, cum in naturalibus tum in sacris & cæremoniis, tum etiam in aliis: itaque huc referuntur septem dies, septem planetæ, septem Pleiades, septem ætates mundi, septem mutationes hominis, septem artes liberales totidemque mechanicæ, & totidem prohibitæ, septem colores, septem metalla, septem foramina in capite hominis, septem parua neruorum, septem montes in urbe Roma, septem reges Romani, septem bella ciuilia, septem sapientes tempore Ieremiæ propheta, & septem sapientes Græciæ. Item septem diebus ardebat Roma sub Nerone. Per septem reges occisa sunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, septem sunt Romæ ecclesiæ principales, totidem Gregorius construxit monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septem constituti sunt electores imperii, & septem sunt actus solennes in Imperatore coronando, septem testes requirunt leges in testamento, septem sunt pœnæ ciuiles, & septem canoni

ca, & septem horæ canonica, septies salutat sacerdos in missa, septem sacramenta & septem ordines clericorum, & septem annorum puer potest ordinari ordine minori, & potest obtinere beneficium sine cura. Septem sunt psalmi pœnitentiales, & septem mandata secundæ tabulæ, & septem horis Adam & Eva fuerunt in paradiso, & septem sunt uiri per angelum prænuntiati antequam nascerentur, uidelicet Ismaël, Isaac, Samson, Hieremias, Ioannes Baptista, Iacobus frater domini, & Christus Iesus. Deniq; hic numerus & in bono & in malo omnium est potentissimus: de hoc Liuius uetus

stiffi

S C A L A.

In Archetypò	Ararita	ארריתא		
In mundo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צדקיאל Zadkiel	כמאל Camael	רפאל Raphael
In mundo cœlesti	שבתאי Saturnus	צדק Iupiter	מארים Mars	שמש Sol
In mundo elemētali	Vpupa Sepia Talpa Plumbum Onychinus	Aquila Delphinus Cerus Stannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Ferrum Adamas	Olor vitul ^o marin ^o Leo Aurum Carbūculus
In minore mundo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris sinistra	Manus dextera Naris dextra	Cor Ocul ^o dexter
In mundo infernali	Gehenna גיהנם	Portę mortis צל מות	Vmbra mortis ירעש תום	Puteus interitus באר שחת

malo omniū est potentissimus: de hoc Linus uetustissimus Poëta cecinit:

Septima cum uenit lux, cuncta absolueræ cœpit

Omnipotens pater, atq; bonis est septima & ipsa.

Est etiam rerum cunctarum septima origo,

Septima prima eadem, perfecta & septima septem:

Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum

Voluitur, & circulis totidem circum undiq; fertur.

SEPTENARI I.

Affer Eheie	אשר אהיה	Nomina dei septem literarum
האניאל Haniel	מיכאל Michaël	גבריאל Gabriel
נוגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna
Columba Thimallus Hircus Cuprum Smaragdus	Ciconia Mugil Simia Argētum uiuum Achates	Noctua Aelurus Feles Argentum Crytallus
Pudēdum Naris fini- stra	Manus si- nistra Os	Pes sinister Oculus si- nister
Lutum fe- cis שט היין	Perditio אברון	Fouea שאול

*Septem angeli qui adstant an-
te faciem dei.*

Septem Planetae

Septem aues planetarum

Septem pisces planetarum

Septem animalia planetarum

Septem metalla planetarum

Septem lapides planetarum

*Septem membra integralia
planetis distributa.
Septem foramina capitis pla-
netis distributa.*

*Septē habitacula inferorū,
quæ describit Rabi Ioseph
Castiliensis cabalista in Hor-
to nucis.*

Octonarium uero uocant Pythagorici numerū iustitiæ & plenitudinis: primum, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, uidelicet in quatuor: diuisio quoque ipsa in bis bina eadē ratione contextitur, uidelicet per bis bina bis: & propter hanc diuisionis æqualitatem, iustitię sibi nomen inoleuit: alterum uero, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeā soliditatis contextum: primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutū per octo numina iurātis, sicubi diuinā iustitiam obtestari uellet, quorum nomina hæc, Ignis, Aqua, Terra, Cælum, Luna, Sol, Phanes & Nox. Octo quoque sunt duntaxat cælorum uisibiles sphæræ: corporalisque naturæ proprietates per illum nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimum complexus est. Estque hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circūcisionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta est. Octo etiā erant in uetere lege ornamenta sacerdotis, uidelicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumeralis, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem & mūdi consummationē, quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolum est: hinc etiā hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus salutis & conseruationis, tot namque anime in arca Noë saluæ factæ sunt à diluuiō aquarum. Iam quoque & octo fuerunt filii Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohānis pater octauo die recepit loquelā. Hunc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucē editus est, in cuius sempiternum testimonium Naxos insula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, ut solæ Naxię mulieres octauo mense salubriter pariant, fœtusque uirales edant, cum ubique ferè gentium omnes sic geniti intereant, & etiam matres manifesto uersentur in periculo.

SCALA SEPTENARIJ.

Ouenarius numerus musis sacer, cœlestium sphaerarum diuino-
 norumq; spirituum ordini adiuucto: hinc nouem sunt sphæ-
 ræ mobiles, & secundum illas nouem sunt musæ, scilicet, Calli-
 ope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Era-
 to, Euterpe, Thalia; quæ quidem musæ nouem sphaeris nouem sunt adco-
 modatæ, ita ut prima referat supremam sphaeram, quam uocant primum
 mobile, & sic gradatim descendendo secundum scriptum ordinem, usque
 ad ultimam quæ referat sphaeram lunæ, ita scilicet, Calliope accommoda-
 tur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore,
 Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio:
 Thalia, Lunæ. Nouem quoque sunt angelorum beatorum ordines, scili-
 cet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates,
 Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechi-
 el, qui sunt sapphirus, smaragdus, carbūculus, berillus, onyx, chrysolithus,
 iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultū cru-
 cis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit
 spiritum: nouemq; diebus antiqui mortuos funerabant, toridemq; annis di-
 cunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Ho-
 mero præcipue obseruatus est, ut quando leges cōdende, aut responsa dan-
 da, aut sæuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est nouena-
 rios, in hominum ætatibus non secus atq; septenarios, quos climactericos
 uocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam

imperfectiōis & incompletiōis habet, quod ad denarii nō per-
 tingat perfectiōnē, sed unitate minor, citra illū deficiat,

sicut super euangelio de decē leprosis interpre-
 tatur Augustinus: nec uacat mysterio

longitudo nouē cubitorum

Og regis Basan, qui
 typus est di-
 aboli.

SCALA NOVENARIE

in faciente Ogo quatuor	Beata Ogo quatuor	beatissima Ogo quatuor	Ogo quatuor	in faciente Ogo quatuor	Beata Ogo quatuor	beatissima Ogo quatuor	Ogo quatuor
in faciente Ogo quatuor	Beata Ogo quatuor	beatissima Ogo quatuor	Ogo quatuor	in faciente Ogo quatuor	Beata Ogo quatuor	beatissima Ogo quatuor	Ogo quatuor
in faciente Ogo quatuor	Beata Ogo quatuor	beatissima Ogo quatuor	Ogo quatuor	in faciente Ogo quatuor	Beata Ogo quatuor	beatissima Ogo quatuor	Ogo quatuor
in faciente Ogo quatuor	Beata Ogo quatuor	beatissima Ogo quatuor	Ogo quatuor	in faciente Ogo quatuor	Beata Ogo quatuor	beatissima Ogo quatuor	Ogo quatuor

Nonina dei nouem literarum.	Tetragrammaton S aboeth. יהוה צבאות	Tetragrammaton Zidkem. יהוה צרקב	Elohim Gibor. אלהים גיבור	In Arche- typo.				
	Seraphim Cherubim Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Ay changel Michael	Angeli	
Nouem ebori ange- lorum.	Metatron Ophaniel Zaphiel	Zadkiel	Camael	Raphael	Haniel	Michael	Gabriel.	In mundo in- telligibili.
Nouem sphaerae mo- biles.	Primum mo Caelum stel- latum	Sphaera Iouis	Sphaera Martis	Sphaera Solis	Sphaera Venus	Sphaera Mercurij	Sphaera lu- nae	In mundo caelsti.
Nouē lapides repre- sentantes nouē cho- ros angelicos	Sapphirus	Smaragdus Carbunculus	Onyx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	In mundo oc- limentali.
Nouem sensus cum ex- tremi sunt inimi.	Memoria	Sensus communis	Auditus	Visus	Oloratus	Gustus	Tactus	In minore mundo.
Nouem ordines ca- codemonum.	Pseudochi spiritus mendacij.	Vitiores scelerum	Praestigia- tores.	Aëre po- tates.	Terre seminari- es malora.	Criminatosores exploratosores	Tentatosores sue insidi- atosores	In mundo in- fernali.

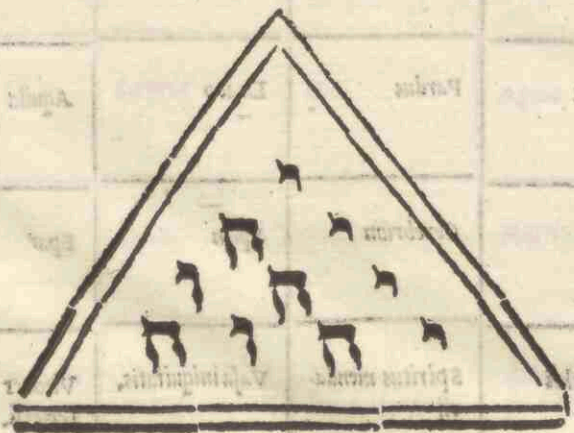

Denarius. Hic dicitur omnis numerus siue uniuersus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim ultra non numeratur, nisi per replicationē: uniuersosq; numeros uel intra se implicat, uel per se suosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur & potētia animisq; purgandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi aut sacra adituri essent, per decem continuos dies à certis quibusdam rebus abstinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat illi qui sacris Isidis initiari uellet, decem dierum ieiuniū indicis solitum, quod testatur Apuleius de seipso inquit: Illud plane cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coërcerem, & neq; ullum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinei hominis partes, menstruū, sperma, plasmatius spiritus, massa, humores, organicum corpus, uegetatiua, sensitiua, ratio & mens. Decem quoq; simplicia integralia hominem cōstituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in psalterio, decem instrumenta musica quibus canebantur psalmi, quorum nomina sunt, Neza, in quo canebantur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudatiōes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Afre, in quo alicuius fœlicitas: Halleluia, in quo laudes dei tantū atq; contemplationes. Decem quoq; sunt cantores psalmorum, uidelicet, Adam, Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, David, Salomon, & tres filii Chora. Decem quoq; præcepta legis. Et decimo die post ascensionem Christi, descendit spiritus sanctus. Hic deniq; est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, uicit in certamine: & oriente lucifero benedictus est, & uocatum est nomen eius Israēl. In hoc numero Iosue uicit triginta unum reges: & David uicit Goliath & Philistæos: & Daniel pericula euasit leonū. Hic numerus sicut unitas etiam circularis est, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipse numerorum omnium finis est & complementum, & principiū decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua processit, sic omne fluens reuertitur ad id à quo habet principiū sui fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem; corpus in terram, à qua sumptum est reuertitur: tempus redit in æternitatem à qua fluxit: mens à deo facta, ad eundem reuertitur: fluit deniq; omnis creatura in nihilum ex quo creata est, nec nisi diuino uerbo sustentatur, in quo condita sunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit Proclus, à deo incipientia,

& in ipsum desinentia. Deus quoq; ipse prima Monas priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum & rerum omnium faciendarum, quas Hebrei decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa ulterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam à deo propria exiguntur, simul cum primitiis, ut rerum primordia, uelut principium numerorum, & decima quæque tanquam finis illi redantur, qui principium & finis

est omnium.

SCALA DENARII.

I III

In archetypo	יהוהיהויהי Nomen quadrilaterum collectum decem literarum.			אד הא Nomen quadrilaterum ex	
	אהיה Eheie	יהוה Iod tetragramma- ton	יהוה אלהים Tetragramma elohim	אל El	אלהים גבור Elohim gibor
	כתר kether	חכמה Hochmah	בינה Binah	חסד Hesed	גבורה Geburah
In mundo intelli- gibili	Seraphim Haioth hakados Metatron	Cherubim Ophanim Iophiel	Throni Aralim Zaphkiel	Domina- tiones Hafmal- lim Zadkiel	Potestates Seraphim Camael
In mundo caele- sti	Reschith hagal- laim Primum mobile	Masloth Sphera zodiaci	Sabbathai Sphera Saturni	Zedek Sphera Io- uis	Madin Sphera Martis
In mundo elemē- tali	Columba	Pardus	Draco	Aquila	Equus
In minore mun- do.	Spiritus	Cerebrum	Splen	Epar	Fel
In mundo infer- nali.	Pseudothi	Spiritus mendaci	Vasa iniquitatis.	Vltores scelerū.	Prestigiatores.

N A R I I.

<p>יוד דא Iudaeum decem literarum.</p>	<p>אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth</p>				<p>Nomina dei decem literarum.</p>
<p>אלוה Eloha</p>	<p>יהוה צבאות Tetragramaton Sabaoth</p>	<p>אלהים צבאות Elohim Sabaoth</p>	<p>סדאי Sadai</p>	<p>אדוני Adonai melech</p>	<p>Decem nomina dei.</p>
<p>תפארת Tiphereth</p>	<p>נצח Nezah</p>	<p>הוד Hod</p>	<p>יסוד Iesod</p>	<p>מלכות Malchuth</p>	<p>Decem Sephiroth.</p>
<p>Virtutes</p>	<p>Principatus</p>	<p>Archangeli</p>	<p>Angeli</p>	<p>Anima beata</p>	<p>Decem ordines beato- rum secundum Dionysium. Decem beatorum ordines iuxta traditiones Heb. Decem angeli prae- sidentes.</p>
<p>Malachim</p>	<p>Elohim</p>	<p>Bene Elohim</p>	<p>Cherubim</p>	<p>Issim</p>	
<p>Raphaël</p>	<p>Haniel</p>	<p>Michaël</p>	<p>Gabriel</p>	<p>Anima Messiae</p>	
<p>Schemes</p>	<p>Noga</p>	<p>Cochab</p>	<p>Leuanah</p>	<p>Holom iesodoth</p>	<p>Decem sphaera mun- di.</p>
<p>Sphaera Solis</p>	<p>Sphaera Veneris</p>	<p>Sphaera Mercurij</p>	<p>Sphaera Lunae</p>	<p>Sphaera elemen- torum</p>	
<p>Leo</p>	<p>Homo</p>	<p>Serpens</p>	<p>Bos</p>	<p>Agnus</p>	<p>Decem animalia san- ctitatis ad superos relata.</p>
<p>Cor</p>	<p>Renes</p>	<p>Pulmo</p>	<p>Genitalia</p>	<p>Matrix</p>	<p>Decem artus intrin- seci hominis.</p>
<p>Aëres po- testates</p>	<p>Furie seminatri- ces malorum</p>	<p>Criminatores si- ue exploratores</p>	<p>Tentatores, siue insidiatores</p>	<p>Animae pravae & damnatae</p>	<p>Decem damnatorum ordines.</p>

Undenarius numerus sicut transgreditur denarium, qui legis & præceptorum est, ita deficit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis est: ideo numerus peccatorum & pœnitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iussa sunt fieri undecim saga cilicina, qui est habitus pœnitentium & lugētium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœlestibus communionem, nec attractum, nec scalam ad supera tendentem: nec ullum meritum habet, sed tamen aliquando gratuitam gratiā percipit à deo, sicut ille qui ad undecimā horam uocatus fuit in uineam dōmini, accepitq; mercedē illorū, qui portauerunt onus diei & estus. Duodenarius autē numerus est diuinus, & quo cœlestia meriūtur: est enim signorum cœlestium spirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim sunt in zodiaco signa, quibus præfunt duodecim angeli præcipui, subfulti irrigationibus magni nominis dei. Duodecim annis Iupiter cursum suum perficit, & luna quotidie duodecim gradus percurrit. Duodecim in humano corpore præcipuæ sunt iūcturæ, scilicet in manibus, cubitis, spatulis, femore, genibus & uertebis pedum. Magna

...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...

Nomina dei duodecim literarum			הוא Sanctus	ברוך Benedictus	הקדוש ipse	
Nomen magnum in duodecim uexilla reuolutum	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה
Duodecim ordines beatorū spirituum.	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes
Duodecim angeli praesidentes signis.	Malchidiel	Asmodel	Amriël	Muriel	Verchiel	Hamdiel
Duodecim tribus	Dan	Ruben	Iehuda	Manasse	Aser	Symeon
Duodecim prophetae	Malachias	Aggeus	Zacharias	Amos	Oseas	Micheas
Duodecim Apostoli.	Mathias	Thadæus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus
Duodecim plantae	Eleliphacos	Peristerconorthios	Peristerconhyptios	Symphytus	Cyclaminus	Calaminthus
Duodecim lapides	Sardonius	Sardius	Topazius	Chalcedonius	Iaspis	Smaragdus
Duodecim membra principalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter
Duodecim gradus damnatorum & demoniorum	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vltiores scelerum	Præstigiatores	Aëreæ potestates

אב בן ורור הקדש Pater, filius & Spiritus sanctus.						In Arche typo.
והיה	יורה	והרי	היהו	היה	הרוי	
Principatus	Archangeli	Angeli	Innocentes	Martyres	Cōfessores	In mūdo intelligi bili
Zuriel	Barbiel	Adnachiel	Hanael	Gabiel	Barchiel	
Isachar	Beniamin	Nephtalim	Gad	Zabulon	Ephraim	
Jonas	Abdias	Sephonias	Naum	Abacuk	Io'el	
Bartolomeus	Philippus	Iacobus maior	Thomas	Mattheus	Iacobus minor	
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mūdo coelesti
Septēber	October	November	December	Ianuarus	Februarius	In mūdo elemēti.
Scorpius	Artemisia	Anagallis	Lapathus	Dracontea	Aristolochia	
Berillus	Amethystus	Hyacinthus	Chrysopasus	Crystallus	Sapphyrus	
Renes	Genitalia	Anche	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo.
Furie, semi natrices malorū	Criminatores si ue explorator s	Tentatores, siue insidiatores.	Malefici	Apostatæ	Infideles	In mūdo infernali
					m	

SCALA DVODE-

Duodecim numina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus
Duodecim sacre aues	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Passer
Duodecim sacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Cervus	Porca
Duodecim sacre arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aesculus	Pomus
Duodecim hominis membra signis distributa	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter

NARII ORPHICA.

Vulcanus	Mars	Diana	Vesta	Iuno	Neptunus	In mundo intelli- gibili
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricor- nus	Aquarius	Pisces	In mundo caelesti
September	October	November	December	Ianuarus	Februarius	In mundo elemen- tali
Anser	Picus	Cornix	Ardea	Pavo	Cygnus	
Asinus	Lupus	Cervus	Leo	Ovis	Equus	
Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhamnus	Vlmus	
Renēs	Genitalia	Anche	Genus	Crura	Pedes	In minore mundo

De nūeris qui supra duodenariū sunt, eorūq; potētia & uirtutibus. XV.

Eliquis etiā ultra duodenariū numeri multis & uariis effectibus decorati sunt, quorū uirtutes ex origine partibusq; eorū deprehēdere oportet, quatenus ex simpliciu aggregatiōe uaria, aut multiplicatiōis ductu cōstituuntur: nonnunq; etiā ex diminutione aut supergressione alterius præcedētis, præcipue perfectioris, significata eorū resultant, tum etiā ex seipsis mysteriorum quorundā sacramēta continent: sic tertius supra decimū numerus, apparitionis Christi ad gentes mysterium indicat: decimotertio nanq; post eius natalē diē, stella duce magis facta est. Decimusquartus & ipse Christi typū gerit, qui decimaquarta luna primi mēsis pro nobis immolatus, quo die & filii Israel Phasē domino, hoc est, transitum celebrare iussi sunt. Hunc numerū tam solícite obseruat Matthæus, ut quo posset illum in generationibus Christi ubiq; retinere, nōnullas generationes prætermiserit. XV. numerus spiritaliu ascensionū symbolū est, ideoq; canticū graduū in quindecim psalmis illi adaptatum est: cui etiā XV. anni additi regi Ezechię deputant: & decimusquintus dies septimi mensis erat uenerabilis & sanctus. XVI. numerū ex quadrato æquilatere & parente denarii cōpositum, iccirco Pythagorici numerū felicitatis appellant: ipse etiam ueteris testamenti prophetas oēs, tum noui testamenti apostolos & euangelistas cōplectitur. Numerum XVIII. & uigesimum, utrunq; infaustum interpretantur theologi: nā in priore seruiuit Israel Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & uēditus est Ioseph. Numerus autē XXII. plenitudinē sapientiæ significat, totidē siquidē sunt Hebraicarum literarum characteres, totidemq; libris totū uetus testamentū cōtinetur. Numero autē uicesimooctauo lunę fauor designatur, eius enim motus distans à cursu aliorū syderum, quasi solitarius uicesimooctauo die cōpletur, quo redit ad idē punctum zodiaci unde processit. Hinc & uiginti octo māiones lunæ, singulari uirtute & influentia pollentes, in cælestibus numerantur. Tricesimus numerus multis mysteriis memorabilis est, quo dominus noster Iesus Christus appretiat, qui ipse quoq; tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnū dei. Ipse etiā Ioannes Baptista tricesimū annū agebat, cū incœpisset prædicare in deserto, & præparare uias domini. Ipseq; Ezechiel eadē annorum ætate incœpit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit Aegypti principatū. Tricesimumsecūdū numerū Hebræorum doctores sapientię adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapientiæ: Pythagorici uero hunc numerum iustitiæ appellant, quia semper diuisibilis in partes æquales usq; ad unitatē. Quadragenarium numerum ueteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationē efficere, totidē diebus

femē aptari & transformari in utero, quousq; in corpus organicū perfectū, suis debitis & harmonicis mensuris conducatur dispositum, ad suscipiendū animam ratiōalem. Totidem diebus mulieres post partū grauiori morbo conflictari, quousq; adaptētur muliebria in partu commota, antequā purificentur: totidē etiam diebus infantes risum continere, morbosos esse, magnōq; discrimine uiuere: estq; hic numerus in religione expiationis & penitentię, magnorumq; mysteriorum significatiuus: siquidem quadraginta dies & noctes diluuii tēpore pluit dominus super terrā: quadraginta annis filii Israhel habitauerunt in deserto: quadraginta dies dilata est subuersio Niniuę. Idemq; numerus sanctorum ieiuniis sacer habitus est: siquidē per quadraginta dies Moses, Helias & Christus ieiunauerūt. Quadraginta septimanis Christus in utero uirginis portatus est: quadraginta diebus à natiuitate mā sit Christus in Bethlechem antequā offerretur in tēplo: quadraginta mensibus publice prędicauit: quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro: quadragesimo die post resurrectionem in cęlos ascendit, quę omnia nō sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse nostri tradūt theologi. *Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorū & seruitutis libertatisq; significatiuus: secundū legem enim quinquagesimo anno remittebātur debita, & reuertebatur unusquisq; in possessionem suam. Hinc per Iubilæi annū atq; per penitentię psalmū, indulgentię atq; penitentię sacramentū ostendit. Lex quoq; & spiritus sanctus in eodē declarantur: nā quinquagesimo die post exitū Israhel de Aegypto, lex data est Moysi in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionē descendit spiritus sanctus super apostolos in monte Sion: unde dicitur & numerus gratię, & attribuitur spiritui sancto. Erat & sexagenarius numerus Aegyptiis sacer: nā crocodilo proprius, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq; diebus foueat: tot annos præterea dicatur uiuere, & dentes eodē numero habere: deniq; totidē diebus in secessu quiescere quotannis sine cibo. Habet & septuagenarius numerus sua mysteria, nam totidē annis ignis sacrificiū in Babylonica captiuitate sub aqua latens uixerat: totidē annos prædixerat Ieremias templi destructionem: totidem annos durauit captiuitas Babylonica, totidem annis cōplebatur desolatio Ierusalem. Item septuaginta palmę erant in loco ubi castrametati sunt filii Israhel: septuaginta animabus descenderūt patres in Aegyptum: septuaginta reges amputatis manuū & pedū summiritibus, colligebāt cibū sub mensa Adonibesech: septuaginta filii egressi sunt de femore Ioas, septuaginta uiri omnes filii Ieroboal: septuaginta pondera argenti dabantur Abimelech: totidē uiros occidit Abimelech super uno lapide. Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super septuaginta pullos asinarum. Septuaginta milia uirorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filii Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta psalmistam sunt anni annorum ætatis nostrę.*

Quinquagenarius

ptuagesies septies iudicatū est de Lamech: septuagesies septies peccata donantur delinquenti. Est & numerus secundus supra septuagesimū totidem linguarum sermonibus, totidem Synagogæ senioribus, totidem ueteris testamenti interpretibus, totidemq; Christi discipulis insignis: habetq; cum duodenario magnā communiōem: hinc in cœlestibus quouis signo in sex partes diuiso, resulant septuaginta duo quinarij, quibus præsidēt totidem angeli, & totidē influūt nomina dei, & quilibet quinaris uni præest idioma ti, tanta efficacia, ut inde Astrologi & Physiognomi cognoscere queant cuius idiomatis quisq; fuerit oriundus: respondent istis etiam totidē patentes in humano corpore articuli, quorū in quouis digito manū & pedū habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius in duodenario numeratis, constituunt septuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiā de sinistra transit ad dexteram, sacratu inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductu gignitur, completam designat perfectiōem. Complementum uero omnium numerorū millenarius est, qui est cubus denarii, significans consummatam & absolutam perfectiōem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non improbat, quibus ciuitatibus magnę mutatiōes portenduntur: hi sunt duodenarii quadrat⁹, & eiusdē cubus uidelicet quadragesimus quartus supra centenariū, & septingentesimus uicesimusoctauus supra millenariū, qui numerus fatalis est: ad quē cū ciuitas quæuis siue respublica peruenit, cōpleto cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutatiōem subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato tunc, sed imprudentia collabi poterit: atq; hæc de numeris particulatim dicta sufficiant.

De Numerorū notis in certis gesticulatiōibus cōstitutis. Ca. XVI.

LEgi sepissime in magicis libris eorundēq; operibus & experimētis mirabiles quosdā, & quales mihi uidebantur ridiculas gesticulationes, & putabā illa esse occulta quædā dæmonū pacta, propter quod respuebā & proieci ea: sed postquā rē profundius examinavi, tunc primū intellexi in illis magicis gesticulationibus, nō dæmonū fœdera, sed numerorū delitescere rationē, qua ueteres per manū & digitorū uarios inflexus & reflexus numeros representabāt: quorū gesticulatione magi, ineffabiliū uirtutū uocabula, sono ignota, nūeris uaria, iugatis alternatisq; digitis tacitus inclamāt, ueneranturq; sacro silentio mūdi præfulles deos. Eius ritus meminit etiā Martianus de Arithmetica, inquiēs: Digi ti uero uirginis recurstantes, & quadā incōprehensæ mobilitatis scaturigine uermiculati, quę mox ingressa, septingentos decē & septē numeros cōplicitis digitis, Iouē salutabunda surrexit: Tum Philosophia, ut Tritonidē propter adstabat, quid nūero tali Arithmetica intulisset, exquirat. Cui Pallas: Proprio, inq; Iouē nomine salutauit. Ut ergo hæc melius intelligātur, placuit illa ex traditiōe Bedæ hic subiūgere, inquit itaq; Cū dicis unū, minimū

in leua digiti inflectens, in medium palmae locū figes: cū dicis duo, secundum à minimo inflexū ibidem impones: cū dicis tria, tertiū similiter inflectes: cū dicis quatuor, itidē minimū leuabis: cū dicis quinque, secundū à minimo similiter eriges: cū dicis sex, tertiū nihilominus leuabis, eo solo qui medicus appellatur, in mediū palmae fixo: cum dicis septem, minimum solum supra palmae radicem, ceteris interim leuatis, impones, iuxta quem cum dicis octo, medicum: cum dicis nouem, medium ē regione compones: cū dicis decē, unguē indicis in medio figes articulo pollicis: cū dicis uiginti, summitatē medii digiti inter nodos pollicis & indicis arctē figes: cū dicis triginta, unguis indicis & pollicis blando cōiunges amplexu: cū dicis quadraginta, interiora pollicis lateri uel dorso indicis superduces, ambobus dūtaxat erectis: cū dicis quinquaginta, pollicē exteriore articulo instar Græcæ literæ gāma, curuatim ad palmā inclinabis: cū dicis sexaginta, pollicē ut supra curuatim indice circūflexo diligenter à fronte præcinges: cū dicis septuaginta, indicē ut supra circūflexū, pollice in longū tēso implebis, ungue illius dūtaxat erecto trans mediū indicis articulū: cum dicis octoginta, indicē ut supra circūflexū pollice in longum extenso implebis, unguē uidelicet illius in medium indicis articulū fixo: cum dicis nonaginta, indicis inflexi unguē radici pollicis erecti cōfiges. Haecenus in leua. Centū uero in dextra, quomodo in leua decem facies, ducta in dextra, quomodo uiginti in leua sinistra; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in leua, &c. usq; ad nouē milia. Porro decē milia cū dicis, leuā in medio pectoris supinā appones, digitis tantū in cælū erectis: uiginti milia cū dicis, eandem pectori expansam late superpones: triginta milia cū dicis, eadem prona sed erecta, pollicē cartilagini medii pectoris immittes: quadraginta milia cū dicis, eadem in umbilico erectā supinabis: quinquaginta milia cū dicis, eiusdem prone, sed erecto pollicem umbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur leuum desuper comprehendes: septuaginta milia cū dicis, eandem supinā femori superimpones: octoginta milia cū dicis, eandem pronā femori superpones: nonaginta milia cū dicis, eadē lumbos cōprehendes, pollice ad imum uerso. At uero centū milia, ducenta milia, & cetera usq; ad nongenta milia, eodem modo quo diximus ordine in dextra corporis parte cōplebis. Decies autē centenā milia cum dicis, ambabus sibi manibus cōsertis, inuicē digitos implicabis. Hæc ex Beda adnotata hæctenus sufficiāt. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

De uariis numerorum notis apud Romanos obseruatis.

Caput XVII.

Numerorum notæ apud uarias gentes diuersimode pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic uidelicet:

Lucas de
S. Sepul-
chro.

CXL. DE OCCVLTA PHILOSOPHIA,

^{Vnum.} I. ^{Quinq.} V. ^{Decem.} X. ^{Quinquaginta.} L. ^{Centum.} C. ^{Ducenta.} CC. ^{Quingenta.} D.
^{Mille.} M. ^{Decem milia.} S. I. CXD. ^{Quinq. milia.} ICC. ^{Ducenta milia.} CC. ^{Quingenta milia.} D.
^{Decem milia.} CCDD. ^{Centum milia.} CMC. ^{Mille milia.} IMI. ^{Ducenta milia.} DDD. ^{Quingenta milia.} DDD. ^{Centum milia.} CM. ^{Ducenta milia.} CC.
^{Quingenta milia.} DM. ^{D.} DC. ^{Mille milia.} CMC. ^{D.} CP. ^{M. S.} M. S.

Sunt alia numerorum nota, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitata, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, o: quæ licet numerum nullum significet, alios tamē aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per uirgulam quæ lineam transversim agat, notant: quinarium autem per eam, quæ lineam contingat, nō autem secet: uniratem uero per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: † significat decem: ‡ significat decē & quinq;: †‡ significat sexdecim: †‡‡ decem & septem: orbiculus uero denotat centum, sic scilicet o, seorsum positus: coniunctus uero, totidem quot numeris apponitur cētenarios indicat, ut sic, oo, uel sic II °, ducenta, sic ooo, uel sic III °, trecenta: † ° quingenta: † ° ° decies centena, siue mille. Atq; hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectæ cōspiciuntur.

De notis Græcorum. Cap. XVIII.

Notis numerorum utuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis, primo singulis elemētis secundum alphabeti seriē loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum representat, ut hic uidere licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι
10	11	12	13	14	15	16	17	18
Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ
19	20	21	22	23	24			
Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω			

Et hic est primus ordo numerorū apud Græcos. Secundario diuidūt Græci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha unitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à

Rho, est centenariorum: & hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorum imitatiōem institutus est. Quia uero Alphabetū eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras ad fingere, & literis intercalare, quibus uidelicet sextum, nonagesimum & noningentesimū numeros explicarent, ut in sequentibus liquet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	Γ	Δ	E	ς	Z	H	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
I	K	Λ	M	N	Ξ	O	Π	ς
100	200	300	400	500	600	700	800	900
P	ς	T	Υ	Φ	X	Ψ	Ω	ς

Quod si alicui harum literarum subfignetur uirgula tōni acuti, tunc totidē millenarios significat, ut in his exemplis:

1000.	10000.	100000.
Α̇	Ι̇	Ρ̇

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Græci utuntur, uidelicet I, pro unitate: Π, pro quinario, quia caput est dictiōis πέντε, hoc est quinque: Δ, pro denario, à δέκα: Η, pro centenario, ab ἑκατόν: Χ pro millenario, à uoce χίλια: Μ, pro decē milibus, à μύρια. Ex quibus sex literis suo modo usq; ad quatuor numero iunctis, uel aliis adiūctis, cæteros numeros formant, præter Π, quæ non multiplicatur, nec sibi iungitur, sed semper aliorum quinariorum significatur, ut in sequentibus exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	ΙΙ	ΙΙΙ	ΙΙΙΙ	Π	ΠΙ	ΠΙΙ	ΠΙΙΙ	ΠΙΙΙΙ
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔΙ	ΔΙΙ	ΔΙΙΙ	ΔΙΙΙΙ	ΔΠ	ΔΠΙ	ΔΔ	ΔΔΙ
50	60	100	200	5000	1000	5000	10000	50000
ΠΙ	ΠΙΔ	Η	ΗΗ	Π	Χ	ΠΧ	Μ	ΠΜ

De notis Hebræorum & Chaldæorum, & quibusdam aliis Magorum notis. Cap. XIX.

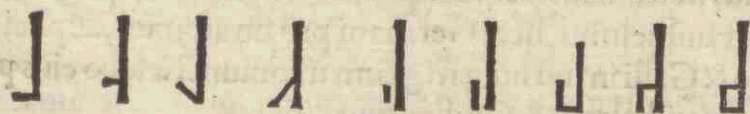

Hebræorum etiā literæ numerorum notas habent, sed longè excellentius quàm ulla aliarum linguarum, cum maxima lateāt in Hebraicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, quæ Notaria conuocāt. Sunt aut Hebræorū literæ numero uiginti duæ principales, quarum quinque alias quasdam diuersas figuras in fine dictiōis sortiuntur, quas iccirco quinque finales uocant: quæ superioribus additæ, uiginti septē cōstituunt: quæ deinde in tres gradus partitæ, quæ in primo gradu sunt, unitates referunt: quæ in secundo, denarios: quæ uero in tertio gradu sunt, centenarios significant: quælibet autē illarum, si grandi depingatur caractere, totidem significat millenarios, ut hic:

1000	2000	1000
א	ב	ג

1000. 2000. 3000. 4000. 5000. 6000. 7000. 8000. 9000.

Atq; ex harum notarum compositione & mixtione, ceteri quoq; mixti & compositi numeri elegantissime exeunt, sicut hoc in his paucis facile deprehendi potest.

1510.

1511.

1471.

1486.

3421.

Ad quorum exemplum & in reliquis compositis procedendum est: atque hæc de notis numerorum hæctenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem. Cap. XX.

Radunt Pythagorici, adsentiunt Aristoteles & Ptolemæus, ipsa literarum elementa certos quosdam diuinosq; possidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in summâ collectos, de rebus occultis futurisq; eliciamus sententiâ. Vn

de hanc diuinationis speciem Arithmantiâ uocant, quia uidelicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his uersibus:

Arithmantiâ diuinationis species.

Et nomina tradunt ita literis peracta,

Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,

Quandoq; subibunt dubiæ pericla pugna:

Maior numerus qua steterit, fauere palmam:

Præfagia læti minima patere summa.

Sic & Patroclum Hæctorea manu perisse,

Sic Hæctora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impositiuorum nominum impari uocalium numerum, clauditates oculorum uel orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignatæ partibus: parem uero numerum læuis: docuitq; Alchandrinus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum horoscopia dominatricesq; stellas inuenire poterimus, quisq; inter uirum & uxorem prior moriturus sit aut superuicturus, ceterorumq; operum nostrorum prosperos infælices uel euentus, eiusque traditiones hic subiungere libuit etiam à Ptolemæo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso Alphabeto in tres classes, quarum prima est unitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum. Cumque in Romano alphabeto ad complementum uigintiseptem characterum desint quatuor, illorum locum suppleant i & u consonantes simplices, ut in Iohannes &

CXLIII. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,

Valentinianus nominibus: deinde hi & hu consonantes aspiratæ, ut in Hieronymus & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplici w utantur, Itali uero & Galli in suo uulgari g cum u coniuncti loco eius ponunt, sic scribentes, Vuilhelmus & Guilhelmus.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 20. 30. 40. 50. 60. 70. 80.
 A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R.
 90. 100. 200. 300. 400. 500. 600. 700. 800. 900.
 S. T. V. X. Y. Z. I. V. HI. HV.

Quod si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellam, computa nomen suum & utriusque parentis sui per singulas literas secundum numerum suprascriptum, collectamque totius summam diuide per nouenarium, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit unitas, aut quaternarius, uterque solem indicat: si uero binarius aut septenarius, uterque signat lunam. Cæterum ternarius, Iouem: quinarius, Mercurium: senarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notat, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopton scire desideras, computa nomen illius, & nomen matris suæ & patris sui, & summam totam collectam diuide per duodenarium: si restabit unitas, Leonem notat: si Iunonia dias, aquarium: si ternarius Vestalis, capricornum: si quaternarius, sagittarium: si quinarius, cancerum: si Venerus senarius, taurum: si Palladius septenarius, arietem: si Vulcanius octonarius, libram: si Martius nouenarius, scorpionem: si denarius, uirginem: si undenarius pisces: si Phœbeus duodenarius, geminos repræsentabunt: & horum rationes etiam alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cum testibus Pythagoricis philosophis & Hebræorum cabalisticis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere creauit altissimus, à quibus et literarum et nominum ueritas originem ducit, quæ non casu sed cetera (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestię, qui est numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum ac diuersi gentium ritus, pro locorum causis cultibusque hominibus imposuerunt, sed quæ nascenti cuilibet ab ipso cælo sydereæ cõpagnatione inspirata sunt, quæque ex cuiusque genesi elicere Hebræorum Mæcubales atque Aegyptiorum sapientes olim docuerunt.

Qui numeri quibus diis sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti. Cap. XXI.

Am uero etiam & elementis & cælestium numinibus sacros numeros Pythagorici dedicauerunt, nam aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignauerunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus stellarum rex

est, in quo posuit deus tabernaculum suum: hanc etiam Iouis esse, idealis illius intellectualisq; speciei uis causatiua testatur, qui idem caput & pater est deorum, sicut monas principium & parens numerorum. Dualitas uero datur lunæ, quæ secundum luminare est, & animam mundi figurat, uocaturq; Iuno, quod inter eam & monadem prima coniunctio est, consortiumq; cõsimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud astrologos infortunis. Sic ternarius cõpetit Ioui, Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur Vestæ & Hecaræ & Dianæ: hinc dicunt,

Tergeminam Hecaten, tria uirginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata est huic uirgini, quam dicunt cœlo Ereboq; potentem.

Quaternarius ipse Solis est, qui eo numero cœli cardines constituit, temporaq; discernit: deputatur etiam Cyllenio, quod quadratus deus solus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari, uelut ex fœmineo & ma-

sculo utroq; sexu constans, adsignatur Mercurio: etiam mundo cœlesti attribuitur, qui super quatuor elementa ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur, uelut ex utriusq; sexus com-

mixtione, à Pythagoricis genesi nuptiisq; accommodatus, ptinet ad Venerem & lunonem. Septenarius quietis numerus, Saturni est: idem etiam lunæ motum lumenq; dispensat, ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulum possidet, quia nihil gignit: Mineræ adsignat, quod à nullo nascit: Palladi quoq; uiragini, quæ ex numeris tã masculis q̃ fœmineis cõstat. Hinc Plutarchus etiã dat Apollini. Octonarius ob iustitiæ sacramentũ Iouis est: dicatur etiã Vulcano, nã

ex primo motu & diade quæ Iuno est, in se bis ducta, constat: etiam matri deũ Cybelæ attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illũ Baccho seu Dionysio adsignat, qui ipse octauo mēse natus dicitur: alii, quoniã octimestres partus uitales non sunt, Saturno atq; Parcisi illum constituerunt.

Nouenarius ad lunam omnium cœlestium influxuũ uirtutumq; ultimum receptaculum pertinet, nō minus & noue Musis dicatus, tum etiã Marti, à quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis, ea ratione qua monas ad Solem spectat, datur etiam Iano, quia primi uersus finis, secundæ monadis implet auxilium: insuper etiam mundo adsignatur: similiter & duodenarius, quia sol duodecim signa per mēas annũ duodecim mēibus distribuit, mundo & cœlo & soli attribuit. Undenarius uero, quia semicircularis est, attribuitur lunæ, & deputatur etiam Neptuno.

De planetarum mensulis, earumq; uirtutibus & formulis,

& quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ

& demonia. Cap. XXII.

Raduntur insuper à magis quædam numerorum mensulæ, planetis septem distribute, quas planetarum sacras tabulas uocant multis admodum magnisq; cœlestium uirtutibus insignitas, quatenus repræsentant diuinam illam cœlestium numerorum rati-

onē à diuinā mētis ideis per rationē animā mūdi cœlestibus impressam, illorumq; suauissimā cœlestiū radiorū harmoniā, secundū effigierū proportionē, intelligentias supramundanas consignantīū, quæ aliter exprimi nō possunt, quàm per notas numerorum & characterū: nihil enim materiales numeri & figuræ possunt in mysteriis rerū abditarū, nisi repræsentatiue p numeros & figuras formales, quatenus regunt & informant ab intelligentiis & numerationibus diuinis, quæ nec sūt extrema materiæ atq; spiritus ad uoluntatē animæ eleuatæ, per magnū affectū, operantis cœlesti uirtute, potestatē accipiens à deo, per animā uniuersi & cœlestiū cōstellationū obseruationes in materiam applicatā ad formā cōuenientem, dispositis mediis solertia & sciētia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim explicandas properemus. Harum prima Saturno ad signata, ex quadrato ternario cōstat, cōtinēs numeros particulares nouem, & in qualibet linea tres quaq; uersum, & per utrāq; diametrum cōstituentes quindecim: rota autem numerorū summa, quadragintaquinq;. Huic ex diuinis nominibus præficiūtur, prædictos numeros implentia nomina, cū intelligentia ad bonū & dæmonio ad malū: eliciturq; ex eisdem numeris signaculum siue character Saturni & spiritū eius, quales inferius suæ tabulæ adscribemus. Dicūt hanc tabulā fortunato Saturno in lamina plumbea sculptā, adiuuare partum, reddere hominē tutū & potentē, atq; p̄stare successus petitionū apud principes & potestates: si uero infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plārations & cōsimilia, hominē deiicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discordias, & dispergere exercitus. Secūda dicitur tabula Iouis, quæ cōstat quaternario in se ducto, cōtinens numeros particulares sexdecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor, cōstituentes trigintaquatuor: omniū autē summa centūtrigintasex. Et præsumt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, cū dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Iouis & spiritū eius. Ferūt illam si Ioue potente dominatēq; argenteæ lamine fuerit impressa, conferre lucrū & diuitias, gratiā & amorē, pacem & cōcordiā hominū, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & consilia: & dissoluerē maleficia, si in corallo insculpta fuerit. Tertiā tabulā ad Martē spectat, quæ quinario quadrato constituit, cōplectens nūeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinq;, qui faciūt sexagintaquinq;: & oīm summa est CCCXXV. Et p̄sumt illi noīa diuina cū intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elicit ex ea character Martis & spiritū ei. Hęc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentē facit in bello & iudiciis, & petitionibus, & terribilem aduersariis suis, & uictoriā præstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinē & mēstrua: si uero infortunato Marte sculptatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potētes à dignitatibus & honoribus & diuitiis, generat discordiā & lites & odia hominū & bestiarum, fugat apes & columbas & pisces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad uenati-

Saturni tabula.

Iouis tabula.

Martis tabula.

ones & prælia, & generat sterilitatē in uiris & mulieribus & cæteris animati-
 bus, aduersariisq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiā exhibendā
 compellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario constituta est, & conti-
 net numeros triginta sex, quorū sex in quolibet latere & diametro, produ-
 cunt centum & undecim, & summa omnium sexcentum sexaginta sex. Præ-
 sunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malum,
 & eliciuntur ex ea characteres solis & spirituum eius. Hęc fortunato sole in
 lamina aurea sculpta, reddit gestantem gloriosum, amabilem, gratum, po-
 tentem in omnibus operibus, & cōparat hominem regibus & principibus,
 eleuans eum ad sublimia fortunæ fastigia, impetrare faciens quicquid uo-
 lucrit: sole autem infortunato, facit tyrannum, superbum, ambitiosum, in-
 explebilem, & malo fine terminantem. Quinta tabula Veneris est, cōstans
 septenario in se ducto, numeris uidelicet quadragintanouem, quorum se-
 ptem in omni latere & diametro constituunt centum & septuagintaquinq;
 & summa omnium mille ducenta uiginti quinq;. Et præ sunt illi nomina di-
 uina cum intelligentia ad bonū & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea cha-
 racter Veneris & spirituum eius. Hęc fortunata Venere in lamina argenti
 sculpta, conciliat concordiam, dirimit lites, largitur amores mulierū, con-
 fert ad conceptum, pellit sterilitatem, reddit potentes in coitu, & dissoluit
 maleficia, & pacē generat inter uirum & mulierem, & quorumcunq; anima-
 lium & pecorū greges copioso partu fœcundat: & posita in columbari, mul-
 tiplicat columbas. Confert aduersus omnes egritudines melancholicas, &
 generat lætitiā, & gestata fortunat itinerātes: quod si infortunata Venere
 in ære formetur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurii
 est, ex octonario in se ducto resultans, numeros continens sexagintaquat-
 or, quorum octo in quouis latere & per utranq; diametrum faciunt ducen-
 ta & sexaginta: & summa omnium duo milia octoginta. Et præ sunt illi no-
 mina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malū, & elicitur
 ex ea character Mercurii & spirituum eius: & si fuerit Mercurio fortunato
 sculpta in argēto uel stanno, uel ære citrino, uel inscripta in pergameno uir-
 gineo, reddit gestantem gratum, fortunatum ad impetrandū quicquid uo-
 lucrit: confert lucrum & pellit inopiam, confert memoriā & intellectum, &
 diuinationē, & notitiā occultorū per somnia: & si fuerit Mercurius infor-
 tunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunę est, constans ex
 nouenario in se multiplicato, habēs numeros octoginta & unū, in quolibet
 latere & diametro nouem, producentes tercentū sexaginta nouem: & omni-
 um summa est, tria milia trecenta & uiginti unū. Et præ sunt illi nomina di-
 uina cum intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū: & eliciuntur ex ea cha-
 racteres Lunę & spirituum eius. Hęc fortunata Luna in argēto sculpta, facit
 gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens
 omnem malitiā & malam uoluntatem: præstat securitatem in itinere, &

profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunque loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, ubicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitates & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molendina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem rite facta fuerit, facies illum profugum de terra & patria sua, & e loco mansionis suae ubi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciantur signacula & characteres cum stellarum tum spirituum ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harum mensularum uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina respondentia numeris Saturni,

3.	Ab.		אב
9.	Hod.		הד
15.	Iah.		יה
15.	Hod.		הוד
45.	Tetragrammaton extensum.		יהוה ואו דהא
45.	Agiel.	Intelligentia Saturni.	אגיאל
45.	Zazel.	Demonium Saturni.	זאזל

Nomina diuina respondentia numeris Iouis.

4.	Abba.		אבא
16.			הה
16.			אהי
34.	El Ab.		אל אב
136.	Iohphiel.	Intelligentia Iouis.	יופיהל
136.	Hismael.	Demonium Iouis.	הסמאל

Nomina respondentia numeris Martis.

5.	He litera nominis sancti.		ה
25.			יהי
65.	Adonai.		אדני
325.	Graphiel.	Intelligentia Martis.	גראפיהל
325.	Barzabel.	Demonium Martis.	ברזאבל

Nomina respondentia numeris Solis.

6.	Vau, litera nominis sancti.		ו
6.	He extensum, litera nominis sancti.		וה
36.	Eloh.		אלה
111.	Nachiel.	Intelligentia Solis.	נכיהל
666.	Sorath.	Demonium Solis.	סרת

Nomina respondentia numeris Veneris.

7.			אהא
49.	Hagiel.	Intelligentia Veneris.	הגיאל
157.	Kedemel.	Demonium Veneris.	קדמאל
1252.	Bne Seraphim.	Intelligentia Veneris.	בני שרפים

Nomina respondentia numeris Mercurii.

8.	Asboga, Octonarius extensus.		אזבוגה
64.	Din.		דין
64.	Doni.		דני
260.	Tiriel.	Intelligentia Mercurij.	טיריאל
2080.	Taphthartharath.	Demonium Mercurij.	תפתרתרת

9	Hod	הד
81	Elim	אלים
369	Hasmodai, <i>Demonium Lunæ.</i>	השמדאי
3321	Schedbarschemoth Scharathah, <i>Demonium demoniorum Lunæ.</i> <i>Intelligentia intelligentiarum Lunæ.</i>	שרבשהמעת שרתתן
3321	Malchabethar sifim hed beruah schehakim.	מלכא בתרשיתים עד ברוח שרקים

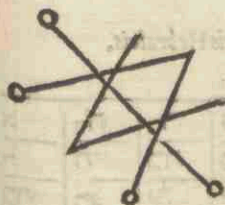
Tabula Saturni in abaco.

4	9	2
5	5	7
8	1	6

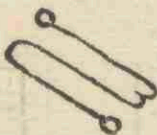
In notis Hebraicis.

ד	ט	ב
ה	ה	ז
ח	א	ו

Saturni.

Signacula siue characteres,
Intelligentiæ Saturni,

Demonij Saturni.

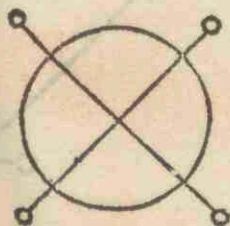
Tabula Iouis in abaco.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

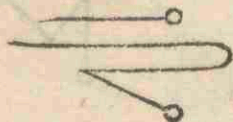
In notis Hebraicis.

ד	ז	טו	א
ט	ז	ו	ב
ה	א	י	ה
י	ד	ג	יג

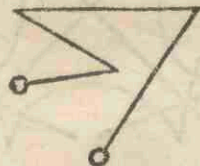
Iouis,

Signacula siue characteres
Intelligentiæ Iouis,

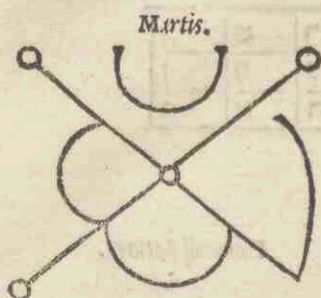
Demonij Iouis.

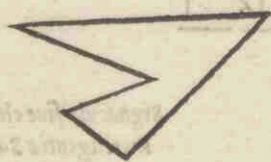
11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

מ	ט	ו	ז	ח
י	כ	ל	ד	ה
יב	יג	יד	טו	טז
יז	יח	יט	כ	כא
כב	כג	כד	כה	כו

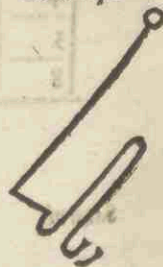
Signacula siue characteres

Intelligentiae Martis.

Demonij Martis.

Tabula Solis in abaco.

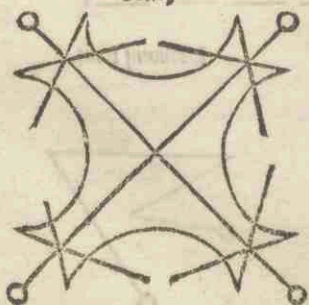
In notis Hebraicis.

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

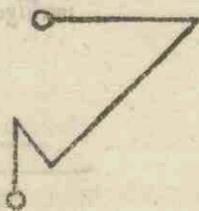
ו	ז	ח	ט	י	יא
יב	יג	יד	טו	טז	יז
יח	יט	כ	כא	כב	כג
כד	כה	כו	כז	כח	כט
ל	מ	נ	נד	נה	ו

Signacula siue characteres

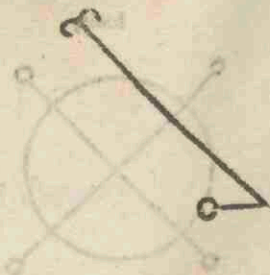
Solis,

Intelligentiae Solis,

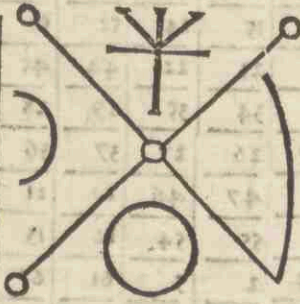
Demonij Solis.

Tabula Veneris in abaco.

Signacula siue characteres Veneris.

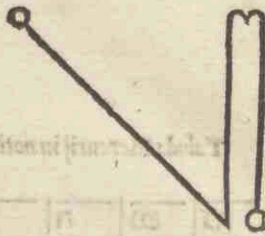
22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
15	51	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

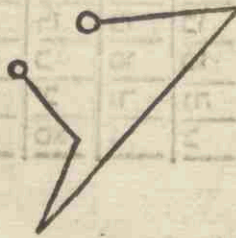
Intelligentia Veneris.

Tabula Veneris in notis Hebraicis.

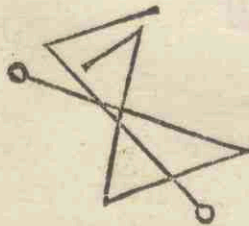
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש
ת	י	י	י	י	י	י

Demonij Veneris.

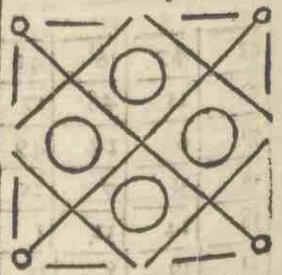
Intelligentiarum Veneris.

Tabula Mercurij in abaco.

Signacula sive characteres Mercurij.

8	58	59	5	4	62	65	1
49	15	14	52	55	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	35
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

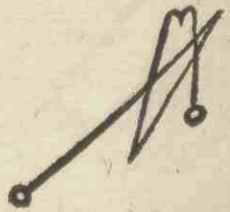

Intelligentia Mercurij.

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ה	ב	ט	ה	ו	ס	ס	א
ט	ה	ו	ו	ג	א	י	ו
כ	נ	נ	ט	ה	ט	ה	ב
ל	ה	ה	ט	ה	ה	ט	ה
ס	ט	ט	ה	ה	א	א	ה
י	ב	ט	ו	א	ב	ו	י
ט	ו	ו	ב	ס	ו	ו	ב

Demonij Mercurij.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or reference.

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in magia polleant, & quæ quibus elementis cōueniant atq; cælo. Cap. XXIII.

Figuræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ, non minoris potētiae putantur. Ex his imprimis circulus respondet unitati atq; denario, nam unitas omnium rerum centrum atq; circumferētia est: ipseq; denarius coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit, numerorum omnium finis & complementum: diciturque circulus linea infinita, in qua non est terminus à quo, nec terminus ad quē, cuius principiū & finis est in quolibet puncto: unde & motus circularis dicitur infinitus, non quidem quo ad tempus, sed quo ad ubi. Hinc circularis figura omnium amplissima & perfectissima, ligatiōibus & exorcismis aptissima censetur. Vnde qui malos dæmones adiurāt, circulo sese communicare solent. Ipse etiam pentagonus cum uirtute quinarium numeri mirandum in malos dæmones habet imperiū, tum ex lineatura sua qua habet intus quinque angulos obtusos, & extra quinque acutos, quinque triangulorum hexagonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in se cōtinet mysteria, quod ita etiam de ceteris figuris, triangulo, quadrangulo, hexagono, heptagono, octogono & reliquis inquirendum & intelligendum est, quarum plures quatenus multiplicibus diuersisq; intersectionibus cōstituuntur, diuersas etiam nanciscuntur significationes atq; uirtutes, iuxta diuersimodū linearum numerorumq; ductum & proportionem. Figuram autem crucis Aegyptii atq; Arabes summam potentiam habere confirmabant, quodque sit omnium cælestium uirium atq; intelligentiarum firmissimum receptaculum, quia ipsa sit figura omniū rectissima, continens quatuor angulos rectos, sitq; prima superficiei descriptio, habēs longitudinem & latitudinem: dicebantq; eam cælestium fortitudine conspiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum resultat: suntq; stellæ tunc maxime potentes, quando in figura cæli quatuor obtinent cardines, atq; radiorum suorum in se inuicem proiectione crucem constituunt. Habetq; præterea (quod supra ostendimus) cum quinario, septenario, nouenario potentissimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptiis etiam sacerdotibus ab initio religionis inter sacras literas relata fuit, uitam futuræ salutis apud eos allegoricè significans. Fuit etiā Serapidis pectori impressa, & apud Græcos magna ueneratione habita. Verum quod hic ad religionē attinet, discutiemus alibi. Illud aduertendum est, quicquid mirificum operatur figuræ, quando à nobis in chartis, uel laminis uel imaginibus inscribuntur, id non agunt nisi per uirtutē ipsis acquisitam à figuris sublimioribus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut similitudo cōparat, quatenus admissim ad illas configurantur, quemadmodum ex opposita pariete causatur echo, atq; in speculo cōcauo collectio radiorum solarium, quos postea reperiens in oppositum corpus uel lignum uel aliud combustibile, pro

tinus comburat: siue quemadmodum cithara causat reboatum in alia cithara, non nisi quia figura conformis & consimilis è cõspectu sit posita, siue ut duæ in lyra fides æquo interstitio tractæ, & ad eandem intentionem temperatæ, quando pulsatur una, subito tremat & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus, atq; characteres quicunq; concipiunt uirtutes figurarum cœlestium, quatenus dominantibus illis opportune fuerint rebus impressæ aut rite fabricatæ, tanquam cõspiret figura ad consimilẽ figuram atq; exigat. Et sicut hæc de figuris dicta sunt, ita pariter etiã de Geometricis corporibus intelligenda sunt, quæ sunt sphæra, tetracedron, hexacedron, octocedron, icocedron, dodecacedron & consimiles. Neq; uero prætereundum est, quas figuras Pythagoras & illum secuti Timæus Locrus atq; Plato, elemētis & cœlis adsignarunt: nam terræ primum cubũ, octo angulorum solidorum & uigintiquatuor planorum & sex basium quadratũ in forma tessere dederunt. Igni autem pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidem angulorum solidorum & duodecim planorũ tribuerunt. Aëri autem constituerunt octocedrontẽ, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & uigintiquatuor planis. Aquæ deniq; adsignarunt icocedrontem, basium uiginti, angulorum solidorum duodecim. Cælo autem dederunt dodecacedrontem, ex duodecim basibus pentagonis & uiginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiua, maxime quidem in speculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & specula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uoluerit à longissima distantia.

Elementorũ
& cœli figure.
Terræ.
Ignis.
Aëris.

Aquæ.
Cæli.

De Musicali harmonia eiusq; uiribus ac potentia. Cap. XXIII.

Musicalis etiam harmonia nõ est syderum muneribus uiduata: est enim imitatrix omnium potētissima: quæ cum corpora cœlestia opportune insequitur, cœlestem influxum mirificè prouocat, omniumq; audientium affectus, intētionēs, gestus, motus, actus atq; mores immutat, & ad suas proprietates subito prouocat, ut ad lætitiã uel lamentationem, ad audaciam uel tranquillitatem & ad similia, ipsas quoq; bestias, serpentes, uolucres, delphines ad auditum suæ modulatiõnis prouocat. Sic aues fistulis alliciuntur, eisdem capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexandria crepitu detinentur. Fides delphinis hominũ amicitias persuasere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organica uoces permulcent. Ipsa etiam elementa modulis gaudēt. Hælesius fons, aliàs tranquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabũdus eleuatur, & ultra margines intumescit. Sunt in Lydia quæ Nympharũ insulæ nuncupant, quæ ad cantum tiliarum in medium stagnum à continenti procedentes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertunt. Eas

M. Varro se uidisse testatur. Et sunt istis mirabilia: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxū quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeo magna uis est Musicæ. Ipsa quidem animū mulcet, mentē erigit, præliatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq; solat. Lapsos & desperatos reuocat, uiatores confortat. Et dicunt Arabes, quod cameli onera portantes confortantur canētib; ductoribus. Simili modo ferentes onera graua cantant, & abilitantur atque alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & abilitationem, iracundos mitigat, tristes & anxios lætificat, discordes pacificat, phreneticorū rabiē temperat, uanas cogitationes dissipat: hinc est quod morbos aliquos corporis & animi sic uel curari uel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmāt. Sic legimus Terprandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios & Iones ægrotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quam plurimos grauiſſimis morbis uexatos concentibus curasse. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concentibus atq; sonis mira quædā facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpētes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cōhibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tāta uis hominibus in amentia furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumq; regis iussu præstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflectere aggressus, inusitata seueritatis concentu edito, prima specie audiētes ueluti mæstitia & stupore cōpleuit, deinde uegetioribus sonis seueritate in plāusum permutata, ad iucundiorē mentis statum petulantioresq; corporis motus gestulationesq; inflectebat: postremo acrioribus modis ad tantum amentia spiritum cōcitauit, ut furor ad rabiem usq; & temeritatē processerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalāgio tacti sunt, stupescere, examinesq; iacere, donec certum sonum audierint, quo quisq; suo auditu saltat aptè ad numerum ac cōualeſcit, atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, subito concitatur ad saltum. Et creditū est (Gellio teste) ischiacos cū maxime dolēt, tibiae modulis minui dolorem. Narrat idem ex Theophrasto, uiperarum morsibus adhibitum tibiae modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur tiliarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinā.

De sono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando. Caput XXV.

Sic præterea in sono uirtutem ad cœlestia dona capienda non negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus cœlū harmonica compositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare ac efficere: cantus quàm instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmonicum concentum, ex mentis conceptu ac imperioso phantasiæ cordisq; affectu proficiscens, simulq; cū aëre fracto ac temperato aëreū audiētis spiritum, qui animæ atq; corporis uinculū est, motu facile penetrans, affectū animūq; canētis secū trāsferens audientis affectū mouet affectu, phantasiā afficit phantasia, animū animo, pulsātq; cor, & usq; ad penetralia mētis ingreditur, sensim quoq; mores infundit: mouet præterea mēbra atq; sistit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut nō modo naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atq; corporibus inferāt. Necessesse est autem omnes concentus ex cōuenientibus fundamentis procedere, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in unum debeant cōuenire. Neq; enim rugitum leonum, mugitum bouum, hinnitum equorum, rudium asini, grunitum porci quis cōuenire faciet: nec ex lupi & agni neruis factæ fides in consonantiam aliquam deduci possunt, quia eorū dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamen multorum hominū uoces uariæq;, quia unicuique secundum speciem est ipsis fundamentū. Conueniunt & multæ aues, quia unicuique illis propinquum genus & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta & cum uocibus naturalibus, quia utrobique similitudo, aut uera & expressa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, sonorum aut uocum est: sonus spiritus est, uox est sonus & spiritus animatus, sermo est spiritus cum sono & uoce aliquid significāte prolarus, cuius spiritus cum sono & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocē ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente spiritu, quā neruis obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, utroque & uitalibus ceteris, quo faucium angustias pulsante formanteq; lingua, & cæteris uocalibus organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verum Lactantius ait, uocis rationem admodum obscuram esse, ut non sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota deniq; musica in uoce & sono & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeo necessarius sit auditui aër, tamen ut aër per se non est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi per accidens: neq; enim uisus uidet illum nisi coloratum, nec auditus nisi sonātem, nec odoratus nisi olentem, nec gustus nisi sapidū, nec tactus nisi calidum aut frigidum aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aëre non fiat, non tamen est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus uitæ spiritus nostri sensitiui existit aër, & nō est naturæ alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris uirtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem

uiuificare sibi cōiunctū, & in uiuificato & cōiuncto spiritui aëre sentire species obiectorum in actu positos, idq; in aëre uiuo: sed in diaphano & subtili species uisibiles, in communi audibiles, in grossiori species aliorū sensuū.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus quiq;

soni singulis stellis respondent. Cap. XXVI.

Acterum nunc scias, quod ex planetis septem Saturnus, Mars atq; luna plus uocis habent quam concentus. Habet autem Saturnus uoces tristes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad centrum coartatos sonos: Mars uero asperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas: inter has Luna obseruat medias. Iupiter uero, Sol, Venus atque Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter cōcentus graues, cōstantes, intentos, suaues, hilares & iucundos: Sol uenerabiles, intētos, puros, & cū gratia dulces: Venus aut lafcuios, luxuriosos, molles & uoluptuosos, & in circumferentia dissolutos dilatatosq;: Mercurius uero habet cōcentus remissiores, multiplices, & cū quadā strenuitate lætos & iucundos. Ex particularibus uero concentibus & proportionatis, tonus musis nouem obteperat, Iupiter habet gratiam uocis octauæ simul & quintæ, scilicet diapason cum diapente: Sol obtinet octauæ uocis melodiam, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason: Venus tenet gratiā uocis quintæ, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiam quartæ. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elementorum numero contenti, Mercurio inuentore quatuor neruos habuere, ut Nicomachus autor est, quorum hypate terrā, parhypate uel mese aquam, nete uel diezeugmenon aut hypboleos ignē: parenete uel synemmenon aërē resignare uoluerunt. Deinde uero Terpader Lesbios septimā chordā inueniēs, illas planetas numero æquauit. Præterea qui elementorū numerū secuti sunt, quatuor musica genera illis simul atq; quatuor humoribus cōuenire dicebāt, & Dorium aquæ & phlegmati, Phrygiū cholerae & igni, Lydiū sanguini & aëri, mixolydium atræ bili & terræ cōsonare putabant. Alii ad cœlorū numerum uirtutemq; respicientes, Doriū Soli, Phrygiū Marti, Lydiū Ioui, mixolydiū Saturno, hypophrygiū Mercurio, hypolydiū Veneri, hypodoriū Lunæ, hypomixolydiū cœlo stellato cōtribuerūt. Præterea cū his cōcentuū modis etiā musas & chordas ad cœlos referebāt, sed nō eo ordine quo inter numeros & cœlorū aīas de nouē musis narrauimus: nā Thaliā musam dicūt concentū nō habere, silētio & terræ eā adscribētes: Clio aut cū Luna hypodoriū modū & chordā proslābanomenos mouēt: Calliope & Mercuriū hypophrygiū modū & chordā hypatehypaton possidēt. Terpsichore cū Venere hypolydiū & parhypatehypaton: Melpomene & Soli Dorium & lichanos hypatō coaptatur. Erato cū Marte Phrygiū & hypatemeseon custodiūt. Euterpe & Ioui Lydius & parhypate meseon cōueniūt. Polymnia & Saturni mixolydiū & lichanos meseon seruāt: Vrania ac cœlo stellato hypmixolydius modus atq; me

ses chorda adscribuntur, quæ ita in sequentibus uersibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,

Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.

Persephone & Clio spirant, hypodorius ergo

Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.

Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipsa

Calliope, interpres parturit ipse deum.

Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,

Terpichore occurrit, ordinat alma Paphis.

Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, qui

Dicitur in quarto Dorius esse loco.

Vult Erato quintum Phrygio perscribere neruum,

Mars quoque non pacem, prælia semper amans.

Lydius Euterpes Iouis & modulamen habebit,

Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.

Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,

Principium mixolydius unde capit.

Vrania octauam dum perscrutatur amicam,

Versat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cælorum cœtus ex eorundem adinuicem distantia rimantur: nam id spatium quod à terra ad lunam interiacet, uidelicet cœtum & uigintis sex milia stadiorum Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercurium dimidium illius spatii facit semitoniū: tantundem ab illo ad Venerem facit aliud semitoniū: inde uero ad solem triplum quasi tonū & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciēs diatessaron: à sole uero ad Martem rursus tantū est interualli, quātū à terra ad lunam, faciēs tonum: inde ad Iouem dimidiū illius aliud faciēs semitoniū: tantundē ab illo ad Saturnū etiam constituēs semitoniū: à quo ad stellatum orbem iterum semitoniū spatium interiacet. Est itaque à sole ad cœlum stellatum diastema diatessaron duorum tonorum cum dimidio: à terra autē perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam uero etiā ex proportione motuum planetarum adinuicē, & cum octauo cœlo resultat harmonia omnium suauissima. Est autē proportio motuum Saturni ad Iouem dupla sesquialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerē & Mercurium, qui pariter iter perficiūt, proportio dupla: illorum ad lunam, duodecupla: Saturni uero ad stelliferū orbem millicupla & ducentupla, si uerum sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primū mobile in cœtum annis gradu uno. Motu itaque proprio lunæ motus uelocior est, & acutiorem sonū facit stellato orbi, qui omnibus tardior, sonū grauissimū facit: sed motu uolēto qui est primi mobilis, omnium uelocissimus est & acutissimus: lunaris uero tardissimus & grauissimus, quæ motuum proportio & reciprocatio

suauissimum concentum edit. Hinc nulli cātus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouēdis affectibus hominū & inducendis magicis impressionibus potentiores sunt, quā qui ex numeris & mensuris & proportionibus ad instar cœlestiū componūtur. Elementorū etiam concentus ex eorū basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur: nam cum inter ignē & aërem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason & diapente. Inter aërem & aquā proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapēte: in angulis uero dupla, unde iterum diapason: inter aquā autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitercia, unde confurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis uero sesquialtera iterum constituens diapente. Porro inter terram & ignē proportio est in basibus sesquialtera, faciēs diapēte: in angulis uero dupla, constituēs diapason. Verū inter ignē & aquā, atq; inter aërē & terrā deficit quodāmodo cōsonātia: siquidē inter hęc est plena qualitātū cōtrarietas: cōuenit autē p̄ intermediū elementū.

De humani corporis proportionē & mensura

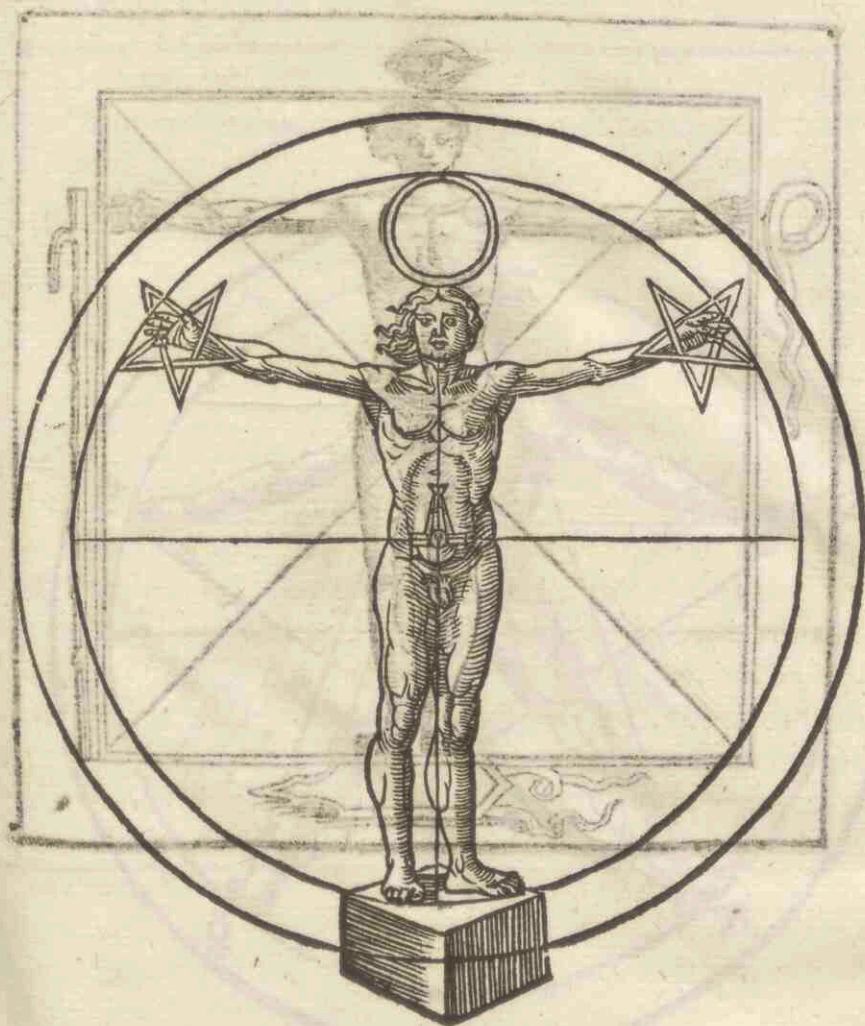
harmoniaq; Cap. XXVII.

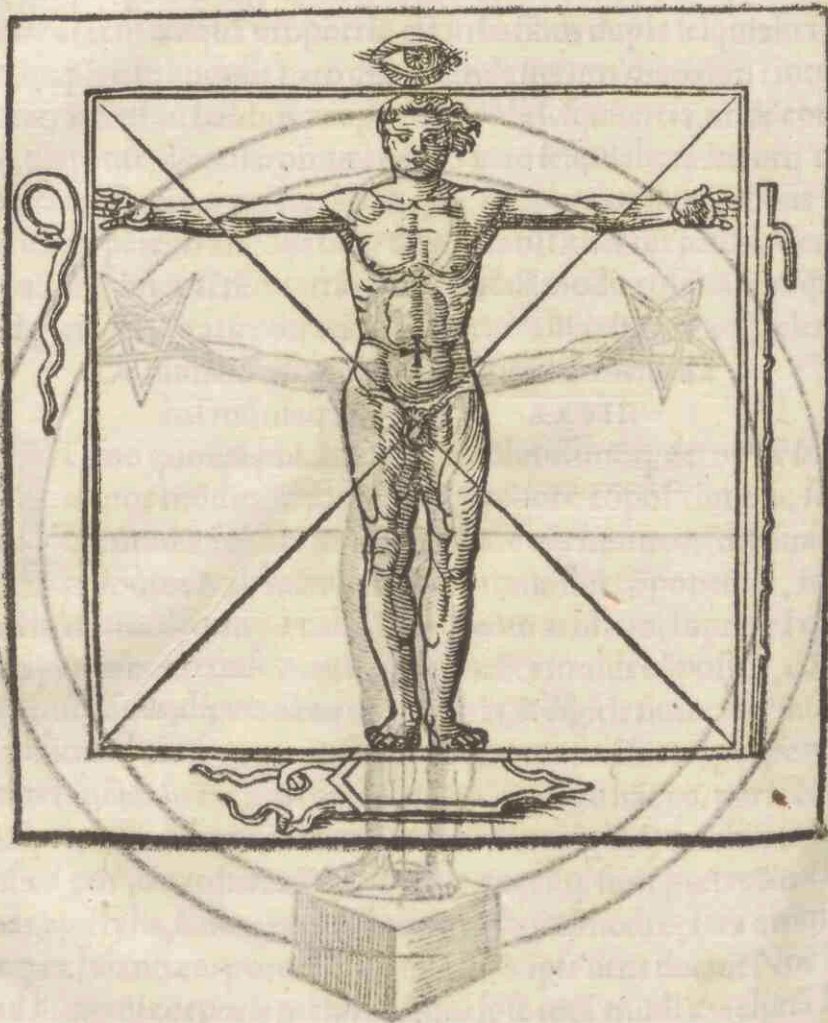
Omo quoniā pulcherrimū absolutissimūq; dei op^o & imago, & minor mūdus, ideoq; etiā perfectiore cōpositione ac suauiori harmonia, sublimiori q; dignitate oēs numeros, mēsuras, pōdera, motus & elemēta, cētera q; omnia illū cōponentia, in se cōtinet ac sustinet, omnia q; in eo uelut in supremo artificio, supremā quādam sortē ultra cōmunem consonantiā quam habēt in aliis cōpositis, cōsequuntur. hinc antiqui oēs, digitis olim numerabāt, & digitis numeros indicabāt, ex ipsis q; humani corporis articulis, oēs numeros, mēsuras, porportioēs ac harmonias inuētas fuisse, probare uisi sunt. Vnde ad hāc corporis cōmensurationē, tēpla, ædes, domos, theatra, insuper & nauigia, & machinas, & quodcūq; artificii gen^o, & artificiorū edificiorū q; quęcūq; sunt partes & mēbra, putra colūnas, epistylia, bases, antes, stilobates & huiusmodi cētera omnia partuntur, atq; ex hūano corpore deducūt. Quin & ipse deus docuit Noē fabricare arcā ad humani corporis mēsurā, ut qui ipse totā mūdi machinā humano corpori symmetrā fabricauit: unde ille magnus, hic uero minor mūdus nūcupatur. Hinc microcosmologi nōnulli, humanū corpus per sex pedes, pedē uero per X. gradus, & gradū quēq; per minutias V. meriunt: unde numerātur LX. gradus, qui faciūt minutias CCC. quibus æquiparantur totidē cubiti geometrici, qbus descripta est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecentorum minorū, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arcę fuit cubitorū trecentorum, latitudo quicquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobic; longitudinis ad latitudinē sescupla pportio, ad altitudinē decupla, latitudinis ad altitudinē supparties duas tertias: pari q; modo oīm mēbrorū cōmensurationes sunt pro-

Ex huanis
articulis nu-
meri & mē-
surę repte.

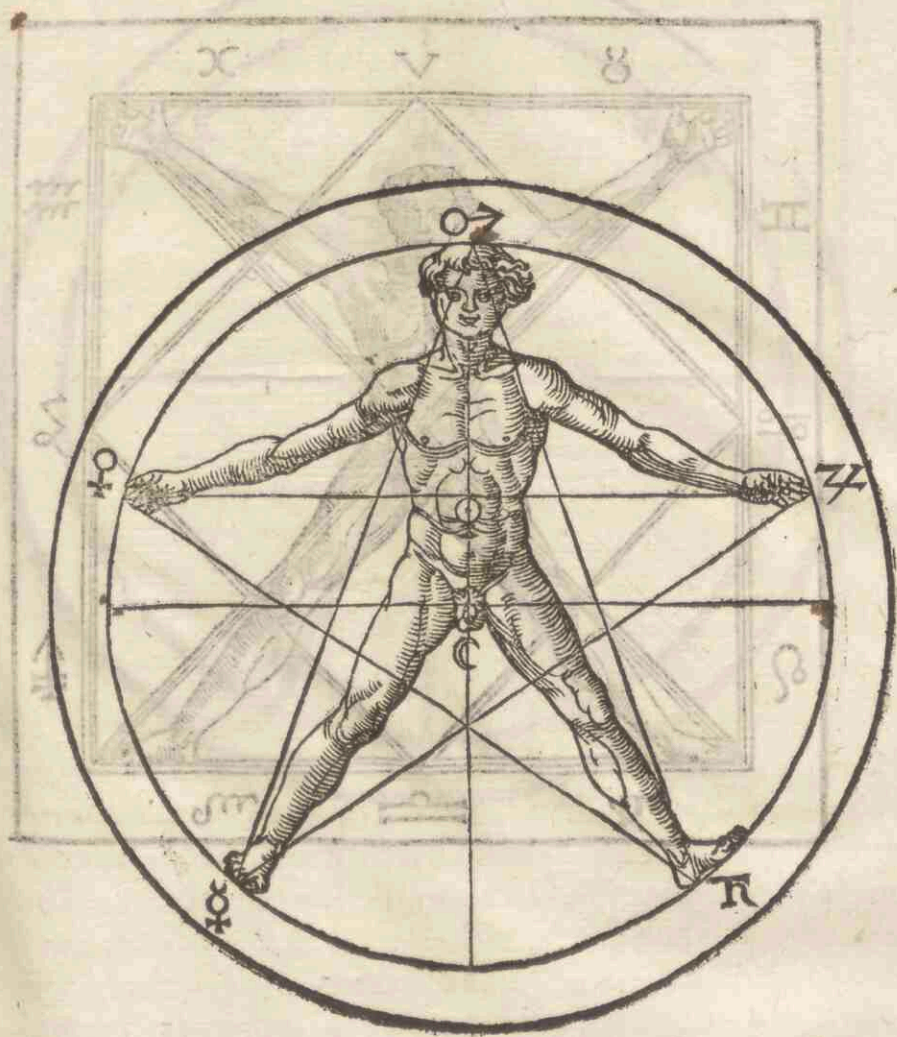
portionata & consonantes, & cum mundi membris atq; archetypi mensuris sic conuenientes, ut nullum sit in homine membrum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo deo. Tota autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam tendere dignoscitur.

Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statua
tur ex passis brachiis in conuinctos pedes erectus homo, quadratum con
stituet æquilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

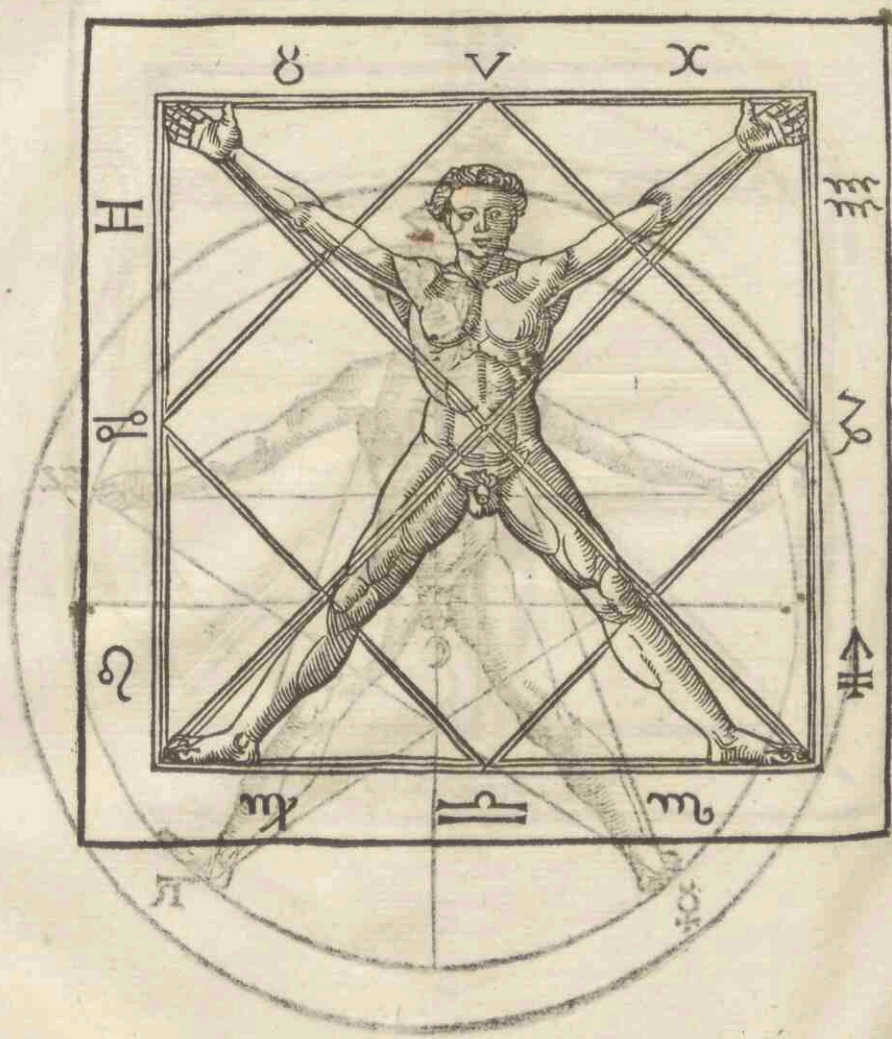

Quod si super eodem centro circulus fabricetur per summum caput, demissis brachii quousq; extremi digiti circuli illius circumferentiam contingant, passiq; pedes in eadem circumferentia, quantum extrema manuum à summo uertice distant, tunc circulum illum super ini pectinis centro ductum in quinque æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

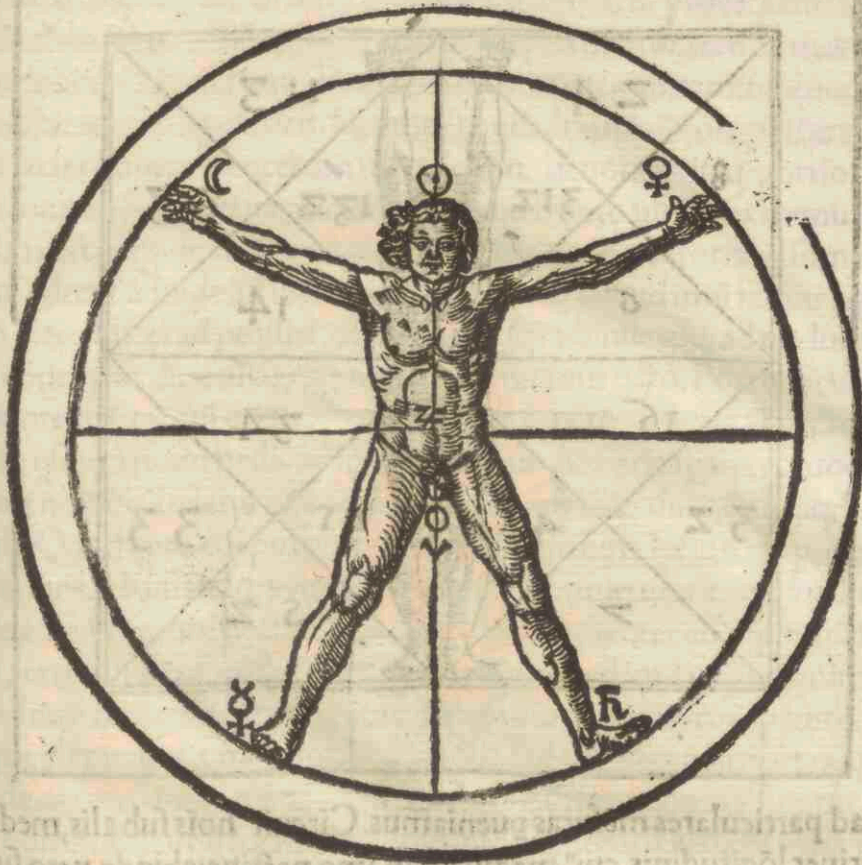

Quod si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumq; in utrunque latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleventur, ipsi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilaterum quadratum dabunt, cuius centrum supra umbilicum est in cinctura corporis.

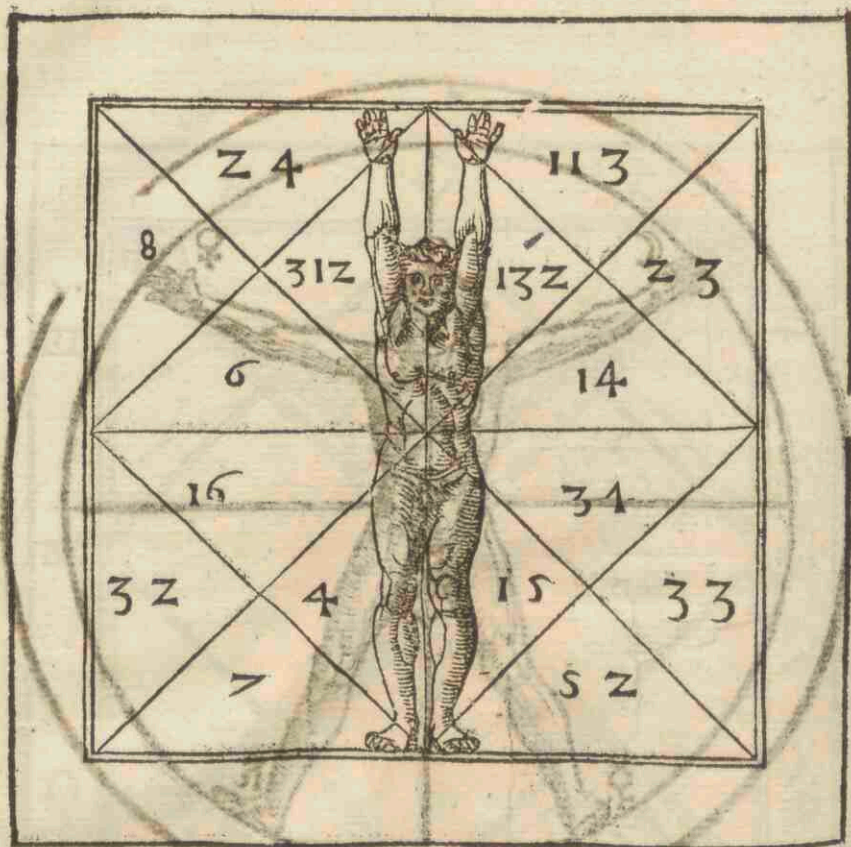

Quòd si manibus sic eleuatis taliter pedes & crura pandatur, quo homo de cima quarta parte erectæ staturæ suæ breuior sit, tunc pedum distantia ad inum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

Sed si ad partem ulcram...
 lux cõter loquidus...
 ad mediū pectus inter...
 et utroq; par...
 nemos talos par...
 in alieu: eadē est longitudo...
 cubitū dicitur...
 dicitur uero par...
 ruz cubitū...
 or dicitur...
 dicitur lex...
 ris pars longitudo...
 ces imz capillorū...
 quadran per...
 test Vatore & Cello...
 dam excedet.

CCLXVI. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,
 Quod si manus supra caput quàm altissime extendantur, cubitus equabunt
 uerticem: & si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratum, equilatero
 locetur, per extrema manuum & pedum conductum, cœtrum illius quadra-
 ti in umbilico erit, qui idem medium est inter summum uerticem & genua:

Sed iã ad particulares mēsuras pueniamus. Circuit^o hoīs sub alis, medietatē
 suæ cōtinet lōgitudinis, cui^o mediū est in imo pectine: abinde uero sursum
 ad mediū pectus inter utraq; mamillas & à medio pectore in summū uerti-
 cē, utrobq; pars quarta: similiter ab imo pectine usq; sub genua, & inde ad ex-
 tremos talos, pars hoīs quarta. Eadē est latitudo spatularū ab uno extremo
 in alterū: eadē est longitudo à cubito in extremū longioris digiti, ideoq; hic
 cubitus dicit: hinc quatuor cubiti constituunt longitudinē hominis: latitu-
 dinem uero quæ in spatulis est, cubitus unus: quæ uero in cinctura est, pes
 unus, cubitum autem constituūt palmi sex: pedem uero quatuor, & quatu-
 or digiti palmum, totaq; hominis lōgitudo palmarum uigintiquatuor, pe-
 dum sex, digitorum sex & nonaginta. Ab imo pectinis ad lummum pecto-
 ris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremum frontem & radi-
 ces imas capillorum, pars longitudinis septima: corporis robusti & bene
 quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris autem septima: nec po-
 test Varrone & Gellio testibus, humanum corpus proceritatem septem pe-
 dum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à restricta manus usq; in

interiorem plicaturam cubiti spatium est: & quod à pectore usq; ad utraq; mamillas sursum ad suprema labra, siue deorsum usque ad umbilicum est, quodq; est inter extrema ossiū supremi pectoris gulam cingentiū, & quod à plāta pedis ad finē lacerti, & exinde in mediani genu rotulam, omnes hæc mēsuræ sibi coæquales sunt, & septimā totius altitudinis cōstituūt. Caput hominis ab imo mēto in summū uerticē, pars lōgitudinis octaua: totidem à cubito in finem spatularum: tantus etiam reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per supremū frontem & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partem quintam: tantundem etiam præstat latitudo pectoris. Hominem quadratum & compactum constituunt facies nouem, procerum uero decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à supremo fronte usq; in extremum mentum, una est: deinde ab imo gutturis siue supremo pectoris ad summū stomachū, altera: abinde ad umbilicum, tertia: ab hoc ad imū femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitē, constituūt duas: abinde usq; ad nodum pedis crura continent duas alias, quæ omnes partes sunt octo. Porro arcus à summo fronte ad summū uerticem, & quod est à mēto ad summū pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imam plantam, hæc tria spatia cōiuncta constituant nonam. In latum quoq; pectus habet partes duas, & utraq; brachia septem. Quod uero corpus decem facies cōstituunt, ipsum est proportionatissimum. Huius itaq; prima portio est à summo uertice ad imas nares: abinde ad supremum pectus, secunda: & consequenter ad supremū stomachum, tertia: ab eo ad umbilicum, quarta: & inde ad imū pecten quinta, ubi est medium humanæ longitudinis: à quo usque in extremas plantas, sunt quinque alia partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decem integras, quibus proinde corpus omne mensura proportionatissima commēsuratur: nam facies hominis ab imo mento ad summum frontem & radices imas capilli est, quanta pars una decima. Manus hominis à restricta usque ad extremū longioris digiti, etiam pars una: similiter inter utraq; mamillarum puncta, pars una: & ab utrisq; ad imam gulam, triangulus æquilaterus. Frontis inferioris ab una aure ad alteram, latitudo est partis unius: totius autem pectoris latitudo, uidelicet à supremo pectore ad iūcturas spatularum, utrobique partis unius, quæ faciunt duas. Circulus capitis trāuersus ab interstitio superciliarum per supremum frontem usque in finem occipitis ubi terminatur capillitium, etiam partium duarum: ab humeris extrinsecus ad iūcturas articulorum manus, & intrinsecus ab ascillis ad confinia palmæ & digitorum, partes tres: circulus capitis per medium frontem, partium trium. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robusto homine: in delicatori corpore, partes tres cum dimidia, seu, quantum est à summo pectore in imū pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinque, uidelicet quantum longitudinis totius mediū. A summo uertice ad nodum gule, sunt to

tius altitudinis duæ decimatertiæ: eleuatis in altū brachiis, cubitus accedit summo uertici. Cæterum nunc quæ adhuc reliquæ cōmensurationes sibi æquales sunt, spectemus. Quantum est à mento ad summū pectus, tāta est latitudo colli: quantum à summo pectore ad umbilicū, tanta est colli circūlatio: quantum à mento in supremū uerticē, tanta est latitudo cincturæ: quantum est ab interciliis ad summā nares, tantū à iugulo distat productio menti: quantumq; à summis naribus ad mentū, tantū à iugulo ad imā gulā. Itē oculorū ab interciliis ad interiores angulos concauitas, ac summā nariū prominentia, & quod ab imis naribus ad extremū supremi labri interstitiū est, hæc tria sunt inter se æqualia. A summo ungue indicis ad imā eius iun-

cturam, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte syluestri, in domestica quoq; à summo ungue medii usq; in imā iuncturā, & abinde ad restrictam manus, omnes hæc portiōes inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinē frontis æquat: residui duo, ad extremū unguē æquant nasum ab interciliis uidelicet in summā nares primus & maior articulus medii æq; pollex illi spatio quod est ab imis naribus in extremū mentū: & secundus medii tantus est, quantum ab imo mento ad supremū inferioris labri: tertius uero, quantum ab ore ad inferiora nariū: tota autē manus, quātus totus uultus.

Maiores pollicis articulus dat oris aperturam: & quod est ab imo mēto ad supremum inferioris labri: minor uero quātum à supremo imi labri ad imas nares, omnium extremorum articulorum quos onychios uocant, ungues obtinent iustam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum est, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo nasi, latitudo oris per supremum labrum, inter se sunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ est ab imo talo ad summum pedis, æqualis est longitudini, quæ est à summo pedis ad extremum unguem. A summo frontis ad interstitium oculorum, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremum mentum, partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularū equant os apertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spatii illius quod est inter utranque extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam nasus intermedius excipit. A summo uertice in genua, medium facit umbilicus: à supremo pectore ad imam narem, medium designat nodum gulæ: à summo uertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum, medium dat extremum inferioris labri, eiusdem autem distantia pars tertia, dat ab imis naribus labrum superius. Sunt præterea omnes istæ mensuræ per proportionem multiplices & harmonicos concentus sibi inuicem consonantes: nam digitus grossior qui pollex dicitur ad brachium in extremo lacerti apud pulsum & iuncturam manus, in circuli mensura, est in proportione subdupla sesquialtera: continet enim illam bis & mediam, sicut quinque ad duo. Eiusdem uero ad armum brachii in la certo propinquo spatulis, subtripla: cruris autem siue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachii, est proportio sesquialtera, sicut trium ad duo: similis que proportio colli ad tibiæ est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncum est proportio sesquioctaua: à trunco siue thorace ad crura usque ad plantas, sesquitertia: pectoris à collo usque ad umbilicum ad lumbos uel aluum usque ad finem trunci, dupla: latitudo iliorum ad coxæ latitudinem sesquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu, tripla: eademque ad pernam & petasone. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani membra secundum eorum longitudinem, latitudinem, altitudinem & circumferentiam inter se, & cum cœlestibus ipsis conueniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportionem, aut superpartientes, aut mixtas, ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pari que modo elementa, qualitates & cōplexiones & humores sunt proportionata: nam homini sa-

no & bene cōposito hęc humorū & cōplexionū pondera adsignantur: uidelicet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholere, duo: melācholicę, unū, ut utrobique per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, & secūdi ad quartum, quadrupla: primi autē ad ultimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarū duarū: in secundo, quatuor: & inde pro cursu pari in annū quinquagesimum habere centū drachmarū pondus, à quo decremēta rursus ad æquilibriū supputentur, quæ ambitu peracto ad metā redeant eandem, nec superesse spatia uitæ eius uisceris dilapsu: ex qua ratione cētum annorū hominū uitā circumscripsit: & hanc etiā Aegyptiorū hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiā humanorum membrorū motus, cœlestibus motibus correspondent, & habet quisque homo in se motū cordis sui, qui solis motui respondens, per arterias in totum corpus diffusus, & annos, & menses, & dies, & horas, & momēta nobis certissima regula indicat. Compertus præterea est per anatomistas neruus quidā circa micam, qui tractus sic cū cetera hominis mēbra mouet, ut singula propriis motibus moueantur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à deo etiā mundi mēbra moueri. Et sunt in collo duæ uenæ, quæ in iugulo ubi scinduntur, caput subeunt, quibus foris ualide apprehensis, mox collabuntur homines sensibus ereptis, quousque remittantur. Ipse itaque mundi æternus opifex, missurus animū in corpus uelut domiciliū, prius id atque eodignū meritur hospitium, nobilissimūque animū etiā specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adstringit atque adoratur. Hinc Aethiopū populi, qui Gymnosophistarum sapiētia regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi non ex his qui fortissimi & opulentissimi essent, creabāt, sed eos tantū, qui forma essent pulcherrimi atque præstantissimi: quippe quoniā animorū magnidecētriā ex corporis effigie sese uicissim intueri posse arbitrabant. Quod cōsiderantes multi admodū tū ueteres tū recentiores philosophi, qui abditarū in ipsa naturæ maiestate causarū secretera rimati sunt, ausi sunt asserere, nullū corporis uitiū euenire, nullāque disproporcionē corpori inesse, quæ nō etiā animi uitiū intemperantiāque sequatur: quæ certū sit, alterū alterius officio uicissim crescere & coalescere atque operari.

De animæ humanæ compositione & harmonia. Cap. XXVIII.

Sicut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonantia constat debito temperamento proportionēque suarum uirtutum & operationum, quæ sunt concupiscibilis, irascibilis & ratio, quæ sic comproporcionantur: nam ratio ad concupiscentiam habet proportionē diapason, ad irā uero diatessaron: irascibilis autē ad concupiscibilem habet proportionē diapente. Quādo itaque cū proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniungitur anima, constat talē hominē etiā in donorū distributione felicissimā sortiri sortē, prout anima cū corpore in naturaliū dispositiōe cōue-

niunt, quæ quidem conuenientia reconditissima est, tamen à sapiētibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animæ harmoniā properantes, oportet illā nos à medijs illis per quæ ad nos transitū habēt, inquirere, hoc est, à corporibus sphaerisq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarū responddēt, ex his quæ superius dicta sunt, earundē inter se cōcentus facile cognosceamus. Luna enim crescēdi & decrescēdi uires regit: phātaistica uis atq; ingenium à Mercurio pēdet: concupiscibilis uirtus à Venere, uitalis à Sole: impulsua quæ & irascibilis dicit, à Marte: naturalis à Ioue: receptiua omnis à Saturno: ipsa autem uoluntas tanquam primum mobile & omnium illarum uirum ductrix ad libitum, ipsaq; cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: nō tamen ipsam mouet, sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adæquatum tendat, aliquando tamen ex cæcata errore, & ui animæ impellente, malum eligit, credēs illud esse bonum: ideoq; definitur liberū arbitrium esse facultas intellectus & uoluntatis, qua bonū eligitur gratia assistente, & malum, ea deserente. Ipsa itaq; gratia, quam etiam charitatē siue amorem infusum uocant Theologi, est in uoluntate sicut primū mouens, qua absente uniuersus cōcentus labitur in dissonantiā. Præterea anima correspondet terræ, per sensum: aquæ per imaginationem: aëri, per rationem: cœlo, per intellectum: exitq; anima in illorum harmoniam secundum quod tēperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas, iuxta diuersitatē complexionū hoīm, nō frustra usi sunt musicis sonis & cātibus, cū ad cōseruandā corporis sanitatē & amissam restituendā, tum etiā ad conducēdum animos ad salutiferos mores, quousq; hominē cœlesti harmoniæ contemperēt, reddantq; totū cœlestē. Nihil præterea pulsandis malis dæmonibus musicali harmonia efficacius, ut q; ab harmoniā illa cœlesti collapsi, cōcentum aliquē uerū tanquā sibi inimicū nequeūt sustinere, proculq; fugiunt: sicut Saulū spiritu nequā furentē, Dauid cithara repressit. Hinc ab antiquis prophetis atq; patribus, qui hæc harmonica sacramēta cognouerūt, cantus & musici soni sacris officiis illati sunt.

Liberū arbitrium.

De obseruatione cœlestiū, in omni opere magico necessaria. Cap. XXIX.

Omnis uirtus naturalis multo quidē agit mirabiliora, quādo non solū pportione physica cōponitur, sed etiā opportuna ad hoc cœlestiū obseruationē electa (uidelicet quādo uis cœlestis fortissima ad talē effectū quē desideram⁹, esse probatur, tū etiā cœlestibus multis adiuta) informatur, inferiora cœlestibus tanq; proprias scēminas suis matibus scēcūdandas passim subiiciēdo. Sūp itaq; obseruāda in quouis ope situs & motus, & aspectus stellarū & planetarū in signis & gradib⁹, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinē & latitudinē climatis: ex hoc

Quæ in quouis opere obseruanda.

Planete quo
modo obser-
uandi.

Luna quo-
modo obser-
uanda.

Mercurius
diligenter
obseruandus.

enim uariatur qualitates angulorū, quos describūt radii corporū cœlestiū super figurā rei secūdum quos infundunt uirtutes cœlestes. Sic quoties operaturus fueris quę ad planetam aliquem pertinent, oportebit te eum in suis dignitatibus collocare fortunatum & potentem, & in die, & hora, & in figura cœli dominantem: nec solum significatorē operis expectabis potentē, quin etiam lunam ad hunc obserues opportune directā: nihil enim sine lunę beneficio p̄feceris. Quod si plures habueris operis patronos, oēs obserua potētes, & amicabili aspectu seinuicem contuentes: quod si nequeas eiusmodi aspectū habere, cōuenit tibi saltē angulares accipere. Lunā uero obseruabis, quādo uel ambos intueſ, uel iungit uni & aspicit alterū: uel quādo à coniunctione siue aspectu unius transit ad coitū uel ad aspectū alterius. Illud etiā neutiq̄ credo omittendum, quin Mercuriū in omni opere diligēter obserues: hic enim utrorumq; inferū & superū deorū cōmeator, quando cōgreditur bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorū malitiam influit. Infortunatū autē dicimus signū uel planetā, per Saturni uel Martis aspectū, maxime oppositū uel quadratū: hi enim aspectū sunt inimicitia: coitus uero & trinus atq; sextilis aspectus, sunt amicitia: inter hos fortior est cōiunctio: ueruntā si p̄ trinū iā aspiciēs, planeta etiā suscipiat, estimat quasi iā coniūctus. Solis uero coniunctionē oēs planetæ timēt, aspectu gaudēt, trino & sextili.

Quando planetæ sunt potentioris influentia. Cap. XXX.

otētes uero habebimus planetas, qñ sunt in domicilio, uel exaltatione, uel triplicitate, uel termino, uel facie, extra cōbustionē directi, in auge & in figura cœli dominātes, scilicet quādo sunt in angulis, maxime oriētis, uel decimę, uel in plagis mox succederibus, uel in suis gaudiis. Cauēdū autē, ne sint in finib⁹ uel sub dñio Saturni uel Martis, nec sint in gradibus tenebrosis, puteis uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascēdentis & decimę & septimę sint fortunati, & ascēdentis dñs, & locus solis, & loc⁹ lunę, & loc⁹ partis fortunę, & eius domin⁹, dñs coniūctionis uel p̄uentionis p̄cedentis: planetę uero maleuoli cadāt infortunati, nisi forte opis tui significatores extiterint, uel quouis pacto utiles tibi esse possint: uel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint, tūc enim minime sunt deprimendi. Lunam uero habebimus potentem si sit in domicilio suo, uel exaltatione, uel triplicitate, uel facie, & in gradu sibi ad opus optatum conuenienti, atq; si mansionē ex uiginti illis & octo sibi & operi competentē obtineat: nō sit in uia cōbusta, nec tarda cursu: nō sit in ecliptica, nec cōbusta à sole, nisi forte sit in unitate cū sole, non descēdat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, non sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic lōgius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in astrologorū uoluminibus sufficienter tradita sint.

cap. xxxi.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis. Cap. XXXI.

Imilis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quædam sunt de natura unius planetæ, quædam uero duorum: hinc quotiescunq; iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ, efficitur significatio illius stellæ potentior, & natura planetæ augmentatur: quod si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum eâ fortior, illius natura uincet in significatione, ut puta si sit de natura Martis & Veneris, si fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: si uero Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscunt autem naturæ stellarum fixarum ex coloribus earum, quemadmodum illi certis planetis congruunt, eisq; adscribuntur. Colores uero planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum orientur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero cædens, uespero refulgens: Mercurii radians, Lunæ blondus. Scias quoq; stellas fixas quanto maiores & lucidiores sunt & apparent, tanto maior & fortior est eorum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secundæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatē, quæ sunt Umbilicus Andromedæ, in uicesimosecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurii: alii Iouiam atq; Saturniam dicunt. Caput Algol, in decimo octauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdem gradu uicesimosecundo, sydus natura Lunare, & complexione Martiū. Item in Geminarum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & cōplexione Veneris: sed Hermes hanc locat in uicesimoquinto Arietis. In eorundem Geminarum gradu decimotertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Veneris: in eiusdem decimoseptimo Canis minor, Mercurialis natura, & cōplexione Martius: in uicesimoprime gradu Leonis est stella regia quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimonono, Cauda ursæ maioris, Venerea & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiusdem decimotertio, Ala sinistra, utraque de natura Saturni & Martis: in eiusdem gradu decimoseptimo Spica, Venerea & Mercurialis: in eiusdem gradu decimoseptimo, Alca-meth, de natura Martis & Iouis: sed huius cū luminare bene aspexerit, illius cum ex contrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarii gradu tertio, Cor scorpionis, de natura Martis & Iouis: In Capricorni gradu septimo, Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Veneris: in XVI. gradu Aquarii, Cauda capricorni, de natura Saturni & Mercurii: in Piscium tertio, Humerus equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; stellarum propria dona sperare ipsa dominante: impediri uero, ipsa infortunata & opposito modo se habente, quod superius ostensum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter uel infor-

Stellæ fixæ planetarum naturas sortiuntur.

Stellarum fixarum naturæ unde dignoscantur. Planetarum colores.

Stellæ fixæ lucidiores.

runate sunt affecta, eatenus & nos & nostra opa, atq; ea quibus nos utimur, feliciter uel calamitose afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuantur tamen planetis, cum quia nobis uicinioribus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequantur quæcunq; superiores stellæ influunt.

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus. Cap. XXXII.

Solis præstā
tia.

Cœlorum, & omniū quæ sub cœlo sunt corporum administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementarium omniū uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunā uitā cunctis infundi, quos idcirco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat. Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in cœlo & aëre, sed etiā in terra & intimis profundis abyssi, quicquid habemus boni, ut ait Iamblichus, habemus à Sole, uel ab ipso solo, uel ab ipso per alia. Heraclitus Solem cœlestis luminis fontē appellat: & multi Platonicorū mūdi animā in sole principaliter collocarunt, ut quæ globū solis totū implēs, radios suos undiq; quasi spiritū effundit per oīa, uitam, sensum & motū ipsi uniuerso distribuēs. Hinc ueteres physici Solē ipsum cor cœli appellauerūt: & Chaldæi illū mediū planetarū posuerunt. Aegyptii etiā illū in medio mūdi collocarūt, puta inter duos mundi quinarior, nempe supra Solē planetas quinque collocāt, sub sole autē Lunam & quatuor elemēta. Ipse inter reliqua sydera est imago & statua summi principis, utriusq; mundi, terrestris & cœlestis, uera lux, atq; ipsius dei exactissimū simulachrū, cuius essentia, patrē: splendor, filiū: calor, spiritū sanctum resignant, adeo, ut nō habeant a cademici aliquid per quod diuinā essentiam expressius monstrare possint. Tanta consonantia deo responderet, ut Plato eū uocet conspicuū dei filiū: & Iamblichus illū imaginē diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illū perspicuā dei statuā uocat. Ipse tanq; rex sedet in meditullio aliorū planetarū luce, magnitudine, pulchritudine oēs excellens, oēs illuminans, uirtutēq; illis ad inferiora quæq; disponēda distribuēs, gressusq; eorū regulans & disponens, adeo ut inde motus eorū dicant diurni uel nocturni, meridionales uel æquonares, oriētales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiā quascūq; tenebrarū potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primū apparuerit aurora, arbitrant umbrā mortis: & Psalmista loquens de catulis leonis querētibus à deo deuorandi licentiā, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exhibet homo ad opus suū. Sol itaq; cū mediam mundi regionem teneat, atq; ut in animātibus uniuerso corpori ipsum cor, sic cœlo & mūdo præest sol, in ipsum uniuersum mundū, & quæ in eo sunt, imperium habēs, ipse temporū autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteraq; temporū qualitates: & ut ait Ptolemæus, cū in alicuius stellæ locū deuen-

rit, illius uim excitat quā in aëre habet: ut, cum Marte calorē, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animūq; disponit: unde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarū princeps ac moderator adferat. Luna autē terris finitima, receptaculum omniū cœlestiū influxuū, cursus sui pernitate singulis mensibus Soli ceterisq; planetis & stellis coniungit, & uelut stellarū omniū uxor facta, stellarū fecundissima, Solis ceterorūq; planetarū atq; stellarū radios & influxus quasi fœtū suscipiens, inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimā susipientem, quæ deinceps omniū superiorū influxus inferioribus cōmunicat, terrisq; refundit: manifestiusq; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusq; eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate quam habet nobiscum, & tanq̄ medium inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus cōmunicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium cōceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus uarie explicat, pro uaria sua complexione, motu, situ, & aspectibus ad planetas ceteraq; sydera diuersis: & licet ab omnibus stellis uires suscipiat, potissime tamen à Sole, quoties illi coniungitur, uiuifica uirtute repletur, ac pro illius intuitu cōplexionem mutuatur: nam in prima quarta, ut tradūt Peripaterici, calida est & humida: in secūda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit syderum infima, superiorum tamen cōceptus omnes explicat: ab ea enim in cœlestibus incipit rerum series, quam Plato uocat catenā auream, qua unaquęq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quousq; deueniatur ad supremam omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quod absq; ipsa Luna intermedia, uim superiorū attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandam alicuius stellæ uirtutem, accipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ, quando Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

Luna in inferiora uires.

Luna motus diligēter obseruandus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. mansionibus Lunæ, earundēq; uiribus. Cap. XXXIII.

Quoniam Luna uigintiocto dierum spatio totum zodiacū metitur. Hinc est quod Indorū sapientes & uetustissimi Astrologi octo & uiginti mansiones Lunę concesserunt, quæ in octaua sphaera fixæ à diuersis earundem syderibus & stellis quæ in eis continentur, ut inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortuntur, quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atque uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, unaquæq; duodecim gradus, unum & quinquaginta minuta, & uigintis sex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earūdem initia in zodiaco octauæ sphaerę sunt hæc: Prima uocatur Alnath, hoc est, cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octauæ sphaeræ. Facit ad itinera & discordiā. Secunda dicta est Allothaim siue Albochan, hoc est, ueter arietis: & initium eius

ad eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimo primo, secunda uigesima secunda cōpletis. Cōfert ad inueniēdos thesauros, ad retentionē captiuorū. Tertia uocat Achaomazone siue Athoraye, id est pluuias siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis uiginti quinque minutis quadraginta duobus, & quinquaginta uno secundis. Prodest nauigantibus, uenatoribus, & operibus alchymia. Quarta mansio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est, oculus tauri, uel caput tauri. Initium eius à gradu octa uo, minuto XXXIII. secunda decima septima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorū, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generandum discordiam. Quinta est uocata Alchataya siue Albachaya. Initiū eius est post Tauri gradū uicesimū primum, minutum uicesimum quintū, secunda quadraginta tria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorū: cōfirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sydus paruū lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimum septimum minutum, & nouem secundas Geminorum. Facit ad uentationem, & obsidionē urbium, uindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operam medentis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach, id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorū decimo septimo, minuto octa uo, secunda XXXIII. & durat usq; ad finem signi. Confert lucrū & amicitia: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita cōpleta est in istis septem mansionibus una cœli quarta: similiq; ordine & graduū & minorum & secundarū numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quod in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancris septē mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza uel Anatrachya, hoc est, nebulosa aut nubilo sa, mansio uidelicet octa uo. Facit ad amorem & amicitiam, & societate itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona uocatur Archaam uel Alcharph, id est, oculus leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id est, ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiam & auxiliū contra hostes. Undecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimoniis, & pro redemptione captiuorū. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc est, cauda Leonis. Prosperitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autē pro seruis & captiuis & lociis meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est, canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiā, lucrū, itinera, messes & liberationē captiuorum. Decima quarta dicitur Achureth uel Arimet, ab aliis Azimeth uel Alhumech siue Alcheymech, hoc est, spica uirginis, uel spica uolās. Valet ad amorē cō-

iugatorum, ad sanandum infirmos, prodest nauigantibus, sed obest itineri-
 bus per terram: & in istis cōpleta est secunda quarta cœli. Sequuntur aliæ se-
 ptem quarum prior incipit in capite libræ, māsiō uidelicet decimaquinta, &
 nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc est, cooperta uel coopertū uolās:
 confert pro extrahendis thelauris, pro fodiēdis puteis, facit ad diuortiū, dis-
 cordiam, & ad destructionē domorū & inimicorum, & impedit itinerantes.
 Decimasexta dicitur Azubene uel Ahubene, hoc est, cornua Scorpii, impedit
 itinera & coniugia, messes & mercimonia, ualet ad liberationē captiuorum.
 Decimasextima dicitur Alchil, id est, corona scorpii. facit ad meliorationē
 iniquioris fortunæ, ad amorē durabilem, ad firmanda ædificia, & cōfert na-
 uigantibus. Decima octaua dicitur Alchas uel Altob, id est, cor scorpii. facit
 ad discordiā, seditionē & coniurationē cōtra principes & potentes, & ad uin-
 dictā de inimicis: sed liberat captiuos, & cōfert ad ædificia. Decimanona dici-
 tur Allacha uel Achala, ab aliis Hycula uel Axala, id est, cauda scorpii. Valet
 ad obsidendū ciuitates & ad capiendū urbes & ad expellendū homines de lo-
 cis suis & ad destructionem nauigantiū & perditionem captiuorum. Vicesi-
 ma uocatur Abnahaya, hoc est, trabs: facit ad cicurationē ferarum, ad cōfir-
 mationem carcerū, destruit diuitias sociorum, cōpellit hominem uenire ad
 locū aliquē. Vigesima prima uocatur Abeda siue Albeldach, quod est deser-
 tum: facit pro messibus, lucro, ædificiis & uiatoribus & pro faciendo diuor-
 tio: & in hac completa est tertja cœli quarta, restant ultimæ septem mansio-
 nes ultimam cœli quartam complentes, quarum prior quæ est in ordine ui-
 cesimasecunda, incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahacha uel Zo-
 deboluch uel Zandeldena, hoc est, pastor: promouet fugam seruorum & ca-
 ptiuorum ut euadant, & ualet sanandis morbis. Vigesimalertia uoca-
 tur Sabadola uel Zobrach hoc est, glutians: facit pro diuortio, pro libera-
 tione captiuorum & sanatione ægrotorum. Vicesima quarta dicitur Sada-
 bath uel Chadezoad, quod est sydus fortunæ: ualet pro beneuolentiā con-
 iugatorum, pro uictoria militum: nocet obeundis magistris, & impedit
 ut non compleantur. Vicesima quinta dicitur Sadalabra uel Sadalachia,
 hoc est, papilio siue expansorium: facit ad obsidionem & uindictā: destruit
 inimicos, facit diuortium, confirmat carceres & ædificia, accelerat nuncios:
 facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunque membrum
 hominis, quod non possit facere officium suum. Vicesimasexta dicitur
 Alpharg uel Phragal Mocaden, id est, hauriens primus: facit pro unione
 & dilectione hominum, pro salute captiuorum, destruit carceres & ædifi-
 cia. Vicesimasextima dicitur Alcharya uel Alhalgalmoad, id est, hauriens
 secundus: auget messes, merces, lucrum, sanat infirmitates, sed impedit
 ædificia, prolongat carceres, facit periclitari nauigantes, & adiuuat ad infe-
 rendum mala cui uolueris. Vicesima octaua & ultima uocatur Albo-
 tham siue Alchalh, id est, pisces: auget messes & mercimonia: securat iti-

nerantes per loca periculosa, facit ad gaudium cōiugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere thesauros. Et in istis uigintiocto mansionibus latēt multa secreta sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in oīa quæ sunt sub circulo lunæ: & attribuerunt singulis mansionibus sua simula chra, & imagines & signacula, & præsidentes intelligentias, & operabantur in uirtutibus illorum uariis modis.

De uero cœlestium motu in octaua sphaera obseruando, ac de ratione horarum planetariarum. Cap. XXXIII.

Vicūq; ad cœlestē opportunitatē opaturi sunt, utrūq; aut duorū alterū obseruare oportet, stellarū uidelicet motus, aut tēpora, motus inquā, quādo sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus siue essentialibus siue accidentalibus. Tēpora autē dico, dies & horas illarū dominiis distributas: de oibus his abūde satis in astrologorū libris docet. Sed duo nobis hoc loci præcipue pensitāda sunt & obseruāda, unū ut obseruemus motū stellarū ascensionesq; & cardines, quēadmodum in ueritate se habent in octaua sphaera, ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos cōtingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis: nam astrologi ferē omnes omnem ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt, uocantq; illas duodecim horas diei. Deinde quod sequit̄ tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, uocant duodecim horas noctis, distribuuntq; deinde horas illas singulas singulis planetis secundū ordinem successionis eorum, dando primā semper horam diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinem usque in finem uigintiquatuor horarū. Et in hac distributione adsentiūt illis Magi, sed in horarū partitione dissentiunt aliqui, dicētes quod ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidenda non est, quodq; horæ illæ ideo in æquales diuise non sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnæ & nocturnæ singulæ etiam inter se inæquales sunt. Habe tergo inæqualium siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruaram mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialib; quæ semper sibi cœquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali unā constituunt horam artificialem, ita etiam in horis planetariis ascensiones quindecim gradū in ecliptica constituunt unam horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarū uniuscuiusq; regionis.

Quomodo res quæq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq; uirtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus.

Cap. XXXV.

Antea est cœlestiū magnitudo, uirtus & potestas, quod nō solū res naturales, uerū etiam artificiales, quādo superis ritē sunt expositæ, subito patiuntur ab agēte potētissimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutē cœlestem sæpe mirificā largitur, quod Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de fato: ubi dicit etiā uestes & ædificia & quæcūq; artis opera, certā à syderibus suscipere qualitatē. Sic magi nō modo mixtionē & applicatione rerū naturaliū, sed etiam imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusdā aliis instrumentis, opportunē scilicet sub certa constellatione fabricatis, cœlestē quandam illustrationem capi, & mirandū aliquod suscipi posse confirmant. Cœlestiū enim corporum radii animati, uiui, sensuales, dotes mirificas, potentiāq; uehementissimā secū ferentes, etiā repentino momento ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires, etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus uirtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricentur, cuius uidelicet uirtus naturalis cum specifica simul operi cōueniat, figurāq; imaginis similis sit figuræ cœlesti: talis nāq; imago, cū propter materiā naturaliter operi ac cœlesti influxui congruā, tū propter figurā cœlesti figure similē paratissima est ad actiones & uires cœlestiū corporū & figurarū capiendas: & cœleste munus subito in se cōcipit, tū agit assidue in alterū, & res aliæ per obedientiā sese inclināt ad illā. Vnde inquit Ptolemæus in Cœtūtiloquio, quod res inferiores obediūt cœlestib⁹, nō solū illis, sed etiā earū imaginibus: sicut nō solū scorpiones terreni obediūt scorpionī cœlesti, sed etiā imaginī scorpionis illius, q̄ fuerit opportunē sub ei⁹ ascēsu ac dñio figurata.

De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipiant uirtutes. Cap. XXXVI.

Magines autē cœlestes, ad quarū similitudinē huiusmodi imagines cōfigurant, in cœlis sunt q̄ plurimæ: quædā uisibiles & cōspiciuæ, quædā saltē imaginabiles, ab Aegyptiis, Indis, Chaldæisq; perspectæ & designatæ: partesq; earū sic se habēt, ut ipse etiā figuræ quædā sint ab aliis distinctæ. Hac ratioe ponūt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales, ad numerū signorū: harū itaq; arietē, leonē, sagittariū, triplicitatē cōstituentes igneā & oriētalem, ferūt prodesse cōtra febres, paralytim, hydropisim, podagram, & cōtra oēs infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantem, gratū, facundū, ingeniosum, & honoratū: quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebāt quoq; leonis imaginē contra phantasmata melācholica, hydropisim, pestē, febres, & ad expellendū morbos, hora solis primo gradu faciei leonis ascēdente, quæ quidē facies ac decanatus Iouis est, sed contra calculū & cōtra renū morbos, ac cōtra nocumenta bestiarum, faciebant eandem quando sol in corde leonis medium cœli obtinebat. Rursus nunc Gemini, libra & aquarius, quia triplicitatem cōstituunt aëream & occidentalem, atq; domicilia sunt Mercurii, Vene-

ris, & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & concordiam, ualere contra melancholiam, & conferre sanitatē: & præcipue aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item cancer, scorpium atq; pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, ualent contra febres calidas & siccas, item contra ethnicam & omnes passionēs cholericas. Scorpium uero, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriā. Cōfigurabant autē ad hoc ascēdente eius facie tertia, quæ est Veneris: & faciebāt eandem contra serpentes & scorpiones, uenena & dæmonia, ascēdente facie eius secūda, quæ est facies solis & decanatus louis. ferturq; gestatē etiā reddere sapientē, & colorē efficere bonū. ferturq; imago cæci efficacissima cōtra serpentes & uenena, quādo sol & luna in eo cōiuncti, ascēdunt in facie prima uel tertia: hæc enim est facies Veneris, decanatus lunæ: illa uero facies lunæ, decanatus louis. Dicunt etiā torqueri serpētes, cū sol sit in cancro. Itē taurus, uirgo & capricornus, quia triplicitatem constituūt terreā & meridionalem, curant infirmitates calidas, ualent contra synocham: reddunt gestantes gratos, acceptos, faciēdos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurii & Saturni. Fertur etiam capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierū earumq; uirtutibus, atq; de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. Cap. XXXVII.

Vnt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerū facierū, de quib⁹ (quod ait Porphyrius) scripsit olim Theophrastus Babylonius, uetustissimus mathematicus, post quē scripserūt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascēdere nigri hominis simulachrum, stantis quidē, & alba ueste induti præcinctiq; magni corporis, ruffis oculis, ualidis uiribus, atq; irato similis. & est imago significans & faciēs audaciam, fortitudinem, altitudinem & inuercundiam. In secunda facie ascēdit forma mulieris, indutæ exterius quidem ueste rubra, & subtrus alba, alterum protēdens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatem, altitudinem regni & magnitudinē domini. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra ueste induti: qui altera manu aureā armillam gestans, & ligneum baculum proferens, inquietus & irato similis est, quia præstare nequeat bona quæ uelit. Cōfert hæc imago ingenium, mansuetudinē, gaudia & pulchritudinē. In prima facie tauri ascendit uir nudus & spiculator siue arator, & proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit uir nudus, tenens in manu clauem: confert potētiam, nobilitatem, dignitatem super populos. In tertia facie ascendit uir, in cuius manu serpens & sagitta. & est imago necessitatis & utilitatis, atq; etiam miseræ & seruitutis. In prima facie geminorū ascendit uir, in cuius manu uirga, & ipse tanquam alteri seruiens, & confert sapientiam & scientiam nume-

rorum & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in cuius manu est fistula, & alter incuruatus fodiens terram, & significant agilitatem infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & prestigatorum, & significat labores & inquisitiones cum labore. In tertia facie ascendit uir querens arma, atque uir stultus, in dextra autem tenens, & in sinistra tibiam: & significationes eorum sunt, obliuionis, indignationis, audaciae, iocorum, trusarum, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellae uirginis, pulchris ornata uestibus, coronam gerens in capite: praestat acuitatem sensuum, subtilitatem ingenii & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus, siue uir & mulier ad mensam sedentes & ludentes: confert diuitias, hilaritatem, iactantiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu, educens canes ad uenandum. significatio eius est contrariandi hominibus, insequendi fugientes, uenandi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans: & significatio eius est audaciae, uolentiae, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis, & uir super cuius caput corona, & forma uiri irati & minabundi, in dextra habens gladium euacuatum, & in sinistra clypeum: & sunt significationes eorum super rixas occultas, & uictorias ignotas, & per uiles homines, & super occasiones litium & praeliorum. In tertia facie ascendit uir iuuenis in cuius manu scutica, & uir uehementis tristitiae, & turpis faciei: & significatio eorum est amoris & societatis, & demittendi de suo pro uitae rixis. In prima facie uirginis ascendit figura puellae bonae, & uir iaciens semina, & significatio eius est congregandi diuitias, dirigendi uictum, arandi, seminandi & populandi. In secunda facie ascendit uir niger, indutus ex corio, & uir habens cornam, & tenens oculos: & significatio eorum est ad lucrum & congregationem substantiae, & ad auaritia. In tertia facie ascendit mulier alba & surge, siue homo senex innixus baculo: & significatio eius est ad debilitatem & infirmitatem, & damnamentum membrorum, & ad destructionem arborum, & depopulationem terrarum. In prima facie librae ascendit forma irati uiri, in cuius manu fistula, & forma uiri in libro legentis: & operatio eius in iustitia & auxilio miserorum & debiliu contra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo uiri saeuientes & irati, & uir ornato uestitu in cathedra sedens: & significatio eorum est ad indignationem contra malos, & ad quietem & securitatem uitae cum bonorum uertute. In tertia facie ascendit uir uehementis, arcum tenens: & ante illum uir nudus, atque alius uir una manu panem tenens, altera uini cyathum: significatio istorum est ad libidinem nefandam, canus & iocos & gulam. In prima facie scorpii ascendit mulier bona faciei & habitudinis, ac duo uiri se percutientes: & operatio eorum est ad decorem & pulchritudinem, & ad rixam, insidias, deceptiones, detractiones & perditiones. In secunda facie ascendunt uir nudus & mulier nuda, & uir in

terra sedens, & ante illū duo canes se mordētes: & operatio eorum est ad impudentiam, deceptionem & sycophantiam, & ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie ascendit uir curuatus super genua sua, & mulier percutiens illum baculo: et significatio eius est ebrietatis, fornicationum, iracundiæ, uolentiæ et litis. In prima facie sagittarii ascendit forma uiri armati lorica, gladium nudum in manu tenentis: et operatio eius ad audaciam, malitiam et libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans et panis cooperta: et operatio eius est ad tristitiam, et timorē de corpore suo. In tertia facie ascēdit uir similis in colore auri, siue uir ociosus, ludens cum baculo: et significatio eius est in sequendo uoluntates proprias, et pertinacia in illis, et in agilitate ad res malas, et rixas, et res horribiles. In prima facie capricorni ascēdit forma mulieris, et uir niger gerēs plenos loculos: et significatio eorum est ad spatiandum et gaudendum, ad lucrandum, et perdendum cum debilitate et uilitate. In secunda facie ascendūt duæ mulieres, et uir respiciens auem in aere uolantem: et significatio eorū est in postulando quæ fieri nequeunt, in inquirendo quæ sciti nō possunt. In tertia facie ascēdit mulier pudica in corpore et sapiens in opere, et nummularius pecunias in mensa colligēs: et significatio eius est in prudentia gubernandi, et in cupiditate substantiæ, et in auaritia. In prima facie aquarii ascēdit forma uiri prudentis, et forma mulieris nētis: & significatio eorum est in cogitatione & labore pro lucro, in paupertate & uilitate. In secunda facie ascēdit forma uiri cum prolixa barba: & significatio eius est intellectus, mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascēdit uir niger & iratus: & significatio eius est in detractione, insolentia & impudētia. In prima facie piscium ascēdit uir onera portans super dorso suo, bene indutus: & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & solitudine inquirendi substantiam & uictum. In secunda facie ascendit mulier boni uultus, & ornata: & significatio eius est petēdi, & intrōmittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascēdit uir nudus uel uir adolescēs, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput florib⁹ ornatū: & significatio eius est ad quietē, & ocīū & delectationem, & ad fornicationē & amplexus mulierum. Ephæc de facierū imaginibus hæcenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecēte & sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarum formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figurae generales, quas descripsit nobis Hyginus & Aratus: & plurimæ particulares, pro facierum & graduū numero ibidem existentium, de quibus omnibus dicere nimis longū esset: ex his tamen magis principales habentur, Pegasus, qui ualet contra morbos equorum, & cōseruat eqtes in bello; deinde est Andromacha, quæ cōciliat amorē inter uirū & uxorē, ita quod dicitur etiam recōciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, & mēbra roborat. Serpētarius fugat uenena, & curat morsus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq;

ursa reddunt hominem astutum, ingeniosum, fortē, diis & hominibus placentem. Hydra confert sapiētiam, & diuitias, & resistit uenenis. Centaurus confert sanitatem & longæuā senectutem. Ara conseruat castitatē, redditq; gratum diis. Cetus reddit amabilem, prudētem, terra mariq; felicē, facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatē in aquis. Lepus ualet contra deceptions & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilentia, & tutū reddit à bestiis & feris. Orion cōfert uictoriā. Aquila largitur nouos honores, ueteresq; conseruat. Cygnus liberat à paralyfi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficiis, & præseruat à fulgure & tēpestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hæctenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni.

Cap. XXXVIII.

Aeterum nunc quas imagines planetis attribuebāt, quāuis de his amplissima uolumina apud antiquos sapientes habeantur conscripta, ut nō sit opus illas hic narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipso ascendente, in lapide qui magnes dicitur, imaginē hominis, ceruinum uultū & camelii pedes habentis, super cathedrā uel draconem sedentis: in dextra falcē, in sinistra sagittā tenētis: quam quidem imaginē sperabant sibi ad uitæ longitudinē profuturam. Saturnū enim ad uitæ longitudinē conferre probat Albumasar in libro sadar, ubi etiā narrat quasdam Indiæ regiones Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuios ualde fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliam ad uitæ longitudinē Saturni imaginem, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente uel feliciter cōstituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedram sedens, habēs manus supra caput erectas, & in eis piscem tenens uel falcem, & infra pedes eius racemū, caput tectum habens panno nigro uel fusco, & omnes uestes eius nigrae sint uel fuscae. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascendente cū tertia facie Aquarii. Faciebant quoq; ex operibus Saturni imaginem ad potestatem crescendi, ascendente Saturno in Capricorno, cuius forma erat uir senex baculo innixus, habens in manu falcem decuruam, nigris indutus uestibus: faciebant quoq; imaginem ex ære fusam, Saturno ascendente in ortu suo, scilicet primo gradu arietis: uel, quod uerius est, in primo gradu capricorni: quam quidem imaginem humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atq; Mercurii imaginē ex metallo fusam, ad pulchri hominis formam, quam futura prædicere pollicebantur, faciebantq; eam die Mercurii hora tertia scilicet Saturni, ascendente Geminorum sydere Mercurii domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio cōiunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aspiciat ascendentem, ac luna similiter, & Sol coniunctionis locum aspiciat. Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidentalis: Mars à Sole cō-

buratur, sed non aspiciat. Saturnum neque Mercurium: Dicebant enim, quod splendor potentiarum stellarum illarum diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annunciabit eis utilia.

De imaginibus Iouis.

Caput. XXXIX.

Operibus Iouis faciebant ad uitę longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus croceis indutus uestibus, equitans super aquilam uel draconem, in dextra sagittam habens tanquā missurus eam in caput aquilę uel draconis eiusdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipue in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tanquā deprecans, sedens in cathedra quadripedali, quę feratur à quatuor pueris alatis, quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & conferre beneuolentiam & prosperitatem, & ab inimicis liberare confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam & gloriosam uitam, atq; ad fortunę dexteritatem: cuius figura erat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus uestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis.

Caput. XL.

Operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secunda facie arietis, in lapide Martiali, præcipue in adamante: cuius forma erat homo armatus supra leonē equitans, in dextra habens ensē nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominē potētem in bono & in malo, ita quod timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuūt ei uim fascino di, ita quod terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam, animosiratem & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis.

Caput. XLI.

Operibus Solis faciebant imaginē hora Solis, prima facie Leonis cū Sole ascendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedens, coruū habens in sinu, & sub pedibus globū crocea ueste indutus. Ferunt hanc imaginē reddere hominē inuictum & honoratū, & incepta deducere ad finē, ac somnia uana pellere, ualere etiam cōtra febres & pestē: faciebantq; eādem in lapide balayo uel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebant aliā solis imaginem in lapide adamante, hora solis, ipso in sua exaltatione ascendente: cuius figura erat mulier coronata cū gestu saltantis & ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra speculū uel clypeū, in sinistra baculū super pectus innixum;

flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominē fortunatum & diuitem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardo hora solis ipso ascendente in prima facie leonis, cōtra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustionē lunæ.

De imaginibus Veneris Cap. XLII.

X operibus Veneris faciebant imaginem, quæ cōueniabat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipsa ascēdente in piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebāt aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascēdente in tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculū habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenens eam per catenam: dextro uero eius aptans capillos, sintq; ambo amicabiliter se intuentes, & circa eas sit puer paruus alatus, ense uel sagittam tenens. Faciebāt aliam Veneris imaginem prima facie tauri uel librae uel piscium cum Venere ascēdente, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induta uestibus, laurum, uel pomū, uel flores in dextera tenens: in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucūdum, robustum, alacrem & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurii. Cap. XLIII.

X operibus Mercurii faciebant imaginē hora Mercurii, ipso ascēdente in Geminis, cuius forma erat adolescens pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceū, uidelicet uirgā, in qua inuolutus sit serpens, in dextera gerēs sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginē hanc conferre scientiam, & facundiam, & solertiam in mercibus atq; lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, & febres curare. Faciebant aliā Mercurii imaginem, ipso ascendente in uirgine, ad beneuolentiam, ingenium & memoriam, cuius forma erat homo sedens supra cathedram, uel pauonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite cristam, & in sinistra gallum tenens uel ignem.

De imaginibus Lunæ. Cap. XLIII.

X operibus Lunæ faciebāt imaginē pro itinerantibus cōtra lassitudinē, hora Lunæ, ipsa in exaltationē sua ascēdente, cuius figura erat homo super baculū incūbens, habens in capite auē, & ante se arborē floridā. Aliā faciebāt Lunæ imaginē pro augmēto terre nascentiū, & cōtra uenena, atq; infirmitates pueros, hora Lunæ, ipsa ascēdente in prima facie cācri: cuius figura erat mulier cornuta, equitās supra taurū, uel draconē septicipitē, uel cancrū, habeatq; in dextera sagittā, in sinistra speculū, uestibus induta albis, uel uiridib⁹: habēsq; in capite duos serpētes cornib⁹ circūuolutos: & cuilibet brachio unū habēs serpentē circūuolutū: & cuilibet pedi unū similiter. Et hæc de figuris planetarū dicta sufficiant.

Aciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum æreum & igneum serpētis effigiem, cum capite accipi ad istar Græ

q; quando Iupiter eū capi nebat, quam quidē imaginum multum conferre af eam imaginē bonum ac re: uolebātq; cum per serpentis imaginem figurare: hūc enim Aegyptii atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinā naturā celebrāt: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cū ex illo celeri gressu ostēditur, sine ullis pedibus manibusq; uel aliis instrumētis, tum quod ætatem subinde cum exuuiis renouat ac iuuenescit. Caudæ uero imaginem faciebant confimilem quādo luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte male affecta: faciebātq; illam ad anxietatē & infirmitatem & infortuniū inducēda: & uocabāt illam malum genium. Talem imaginē Hebræus quidā incluserat aureo gemmatoq; baltheo quem Blanca ducis Borbonii filia marito suo Petro Hispaniarum regi eius nominis primo (siue conscia siue ignoias) dono dedit: quo cū ille cingeretur, serpēte succinctus sibi uidebatur: cōpertoq; deinde uim magicam cingulo insertam, eam ob causam uxorem repudiavit.

De imaginibus Mansionum Lunæ. Cap. XLVI.

Aciebant etiā imagines in singulis mansionibus Lunæ. In prima ad destructionē alicuius faciebant in annulo ferreo imaginē hoīs nigri induti cilicio & præcincti, dextra lanceolam iaciētis: sigillabantq; in cera nigra & fumigabant storace liquida & imprecabant. In secunda contra irā principis & pro reconciliatione illius sigillabāt in cera alba & mastiche, imaginem regis coronati, & fumigabāt cum ligno aloës. In tertia faciebant imaginē in annulo argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta sedēs in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & sigillabant & fumigabant cum moscho, camphora & ungula aromatica: hanc prosperitatem fortunæ & omne bonum elargiri asserabant. In quarta ad uindictam & separationem, inimicitiam & maleuolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea & storace. In quinta pro gratia regum & officialium & bona receptione, sigillabant ex argento, caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba, duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloës & ambra. In septima ad acquirēdum omne bonū, sigillabant ex argento, imaginē hominis bene uestiti, manus ad cælum pro

tendentis, tanquam orantis & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octauo ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno, imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad adiuuandum partum, & ad sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiã & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationem amantium, sigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & assa foetida. In decimatertia pro concordia coniugatorum & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusque imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloës & ambra. In decimaquarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decimaquinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decimasexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decimasextima contra fures & latrones, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decima octaua contra febres & dolores uentris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idemque sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decimanona ad facilem partum & pro uocationem menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In uicesima pro uenatione, sigillabant ex stanno imaginem sagittarii semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite uulpis. In uicesima prima pro destructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplici uultu ante & retro, & fumigabant cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerant. In uicesimasecunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uicesimatertia ad destructionem & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loco ubi nocere prætendebant. In uicesimaquarta ad multiplicandum greges armentorū accipiebant cornu arietis, uel tauri, uel

hirci, siue illius armenti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lactantis filium: & suspendebant ad collum illius armenti, quod erat dux gregis: uel sigillabāt in cornu illius. In uicesima quinta pro salute arborum & messium, sigillabāt in ligno fici, imaginem hominis plantantis: & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborem. In uicesima sexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba et mastiche, imaginē mulieris abluentis et peccentis capillos suos: et fumigabant cū rebus bene redolentibus. In uicesima septima ad destruendum fontes, puteos, thermas, et balnea, faciebāt ex terra rubea imaginem hominis alati, uas uacuum et perforatum in manibus tenētis: et cōsta imagine, ponebant in uase assam sœridam, et storacem liquidam: et demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere uolebāt. In uicesima octaua ad congregandum pisces, sigillabant ex ere imaginē piscis, et fumigabant cum corio piscis marini, et proiiciebant in aquam, ubicunq; pisces congregare uoluerant. Præterea unā cū imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, et characteres eorum: et inuocabāt, et imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. Cap. XLVII.

Actes, nunc ex operibus stellarū fixarū, ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebāt imaginē, cuius figura erat caput hoīs cū longa barba, habēs collū sanguinolentū. Ferūt cōferre euentus petitionum, reddere gestātem audacem, & magnanimum: conseruare membra corporis illaesa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos & incantationes malas in aduersarium. Sub sydere pleiadum faciebāt imaginem puellæ uirginis, uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dæmones, citare uentos, reuelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei uel hominis uolātis: cōfert diuitias & honorem. Sub hirco faciebāt imaginem, cuius figura erat tanquam homo uolens latari in instrumentis musicis: efficit gestantem gratiosum & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub cane maiore faciebant imaginem canis leporarii, uel puellæ uirginis. Confert honorem & beneuolentiā & gratiam hominum, & spirituum aëreorum: & dat potestatem pacificandi & cōcordandi reges & principes & alios homines. Sub cane minori, faciebāt imaginem galli, uel trium puellarum. Confert gratiam deorū, spirituum & hominum: dat posse cōtra maleficia, & cōseruat sanitatem. Sub corde leonis, faciebant imaginem leonis, uel cati, uel figuram hominis honorati, sedētis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebāt imaginem hominis cogitabundi, uel tauri, uel figuram uituli. Valet contra incantationes, & reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala corui faciebant imaginem corui, uel colubri, uel

hominis nigri induti nigra ueste. Efficit hominem iracundū, audacem, animosum, cogitandum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi dæmones & congregandi. Proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & uentorum. Sub spica faciebant imaginem auis uel hominis, onusti mercibus. Confert diuitias: facit uincere lites: aufert angustiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elpheya faciebāt imaginem gallinæ, uel hominis coronati & sublimati. Confert bene uolentiam & amorem hominum, & dat castitatem. Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, uel figurā Scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atq; constringit eos. Sub Vulture faciebāt imaginem uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias. Sub cauda capricorni faciebant imaginem cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat prosperitatē, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundam stellarum fixarum, quas iubent insculpi in lapidibus suis sub eis.

De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula. Cap. XLVIII.

Vnt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros stellarumq; situs fabricatæ, atq; cum elementis, tū planetis atq; signis adscriptæ, quas geomanticas uocant, eo quod geomantici diuinatores proiecta fortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducant: & ipse etiam sub suorum planetarum & signorum dominio insculptæ siue impressæ, imaginum uirtutem potestatemq; concipiunt: & sunt istæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarū naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes & apotelesmata, qui examussim scire desiderat, apud geomanticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quàm sexdecim, quorum nomina & themata sunt hæc:

II	6	ingl	orden	
		ma		
		ingl		

FIGURA.	NOMEN	ELEMENTVM	PLANETA	SIGNVM.
* * * *	Via Iter	Aqua	☾	♋
* * * * * *	Populus Congregatio	Aqua	☾	♄
* * * * * *	Coniunctio Coadunatio	Aër	♁	♍
* * * * * *	Carcer Constrictus	Terra	♁	♁
* * * * * *	Fortuna maior Auxilium maius Tutela intrans	Terra	♁	♌
* * * * * *	Fortuna minor Auxilium minus Tutela exiens	Ignis	♁	♍
* * * * * *	Acquisitio Cõprehẽsum intus	Aer	♁	♎
* * * * * *	Acquisitio Cõprehẽsum extra	Ignis	♁	♏
* * * * * *	Letitia Ridens Sanus Barbatus	Aër	♁	♐
* * * * * *	Tristitia Damnatus Transuersus	Terra	♁	♑
* * * * * *	Puella Mundus facie	Aqua	♁	♒
* * * * * *	Puer Flauus Imberbis	Ignis	♁	♓
* * * * * *	Albus Candidus	Aqua	♁	♈
* * * * * *	Rubeus Ruffus	Ignis	♁	♉
* * * * * *	Caput Limen intrans Limen superius	Terra	♁	♊
* * * * * *	Cauda Limen exiens Limen inferius	Ignis	♁	♋

De imaginibus, quarū figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius quod desiderat animus operātis. Cap. XLIX.

EST & adhuc alius imaginum modus, non secundum similitudinem figurarum cœlestium, sed secundum similitudinem illius quod desiderat animus operātis, cuius sunt effigies & uestigia: sic ad amorē fabricamus imagines se inuicem amplectentes, ad discordiam se percutiētes, ad inferendam uero calamitatem uel destructionem, uel impedimētum, uel homini, uel domui, uel urbi, uel alteri rei, conficimus imagines distortas, contractas in membris & partibus, ad similitudinem & figuram eius rei, quam destruere uoluerimus uel impedire: & uident Magi in fundendis uel sculpendis imaginibus, inscribere sibi nomen sui effectus: & hoc in dorso quando malus, ut destructio: in uentre, quando bonus, ut amor: præterea in fronte imaginis nomen speciei uel indiuidui quam designat imago, uel propter quem, siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi uel faciei ascendētis, & eius domini: etiā characteres, atq; suorum angelorum nomina. Iubet præterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quē conficitur, debere nō taceri: quæ quidem omnia etiā Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Confectis uero imaginibus secundū diuersas eius uirtutes, ipsi diuersimode utuntur: aliquādo enim suspenduntur uel alligantur corpori: aliquādo sepeliuntur sub terra uel sub flumine: aliquādo suspenduntur in camino super fumū, uel ad arbore ut moueantur à uento: aliquādo capite sursum: aliquādo deorsum: aliquādo in aquā feruentem mittuntur, uel in ignē. Dicunt enim quod quatenus imaginū operarii ipsam imaginem afficiunt, eatenus illā similes passiones inferre his, quibus adscripta est, prout illud animus operātis dictauerit: quæadmodum legitur Nestanabum Magum nauium imagines cercas eo modo & artificio confecisse, ut cum ipse imagines mergebat in aquā, hostium suorum naues in mari simili modo mergebantur, atq; periclitabatur. Constellationes uero ad huiusmodi imagines & cōsimiles obseruandas, docet nos ea pars astrologiæ, quæ de electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. Cap. L.

MODO narrabo tibi obseruationes corporum cœlestium, quæ requiruntur ad practicam aliquarum eiusmodi imaginum. Sic ad fortunandum aliquē conficimus imaginē in qua hæc fortunata sunt, scilicet illius significator uite, uiteq; datores, & signa, & placet: fortunemus præterea ascendens, & medium cœli, & eorū dominos. Item locū Solis, & locū Lunæ: partē fortunæ, atq; dominū cōiunctionis uel præuentionis ante suā natiuitatem factæ, planetas maleuolos deprimēdo. Si uero ad calamitatē imaginē fabricare uoluerimus, è cōuerso agemus: atq; quæ

hic fortunata, ibidem infortunata locemus, stellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro destruendo, uel impediendo aliquo supradictorū, fiat imago sub ascensione illius rei, quam destruere, uel impedire uolueris, & infortunabis dominum domus uitæ illius, dominum ascendens, & lunam, dominum domus lunæ, & dominum domus domini ascendens, & domum decimam, & dominū eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in ascendente eius: & in domo prima, & decima, & secunda & octaua, fortunabis dominum ascendens, & dominum domus lunæ. Ad fugandum uero animalia certa à certis locis, ut in eis generari, uel habitare, uel persistere non possint, fiat imago sub ascensione illius animalis, quod fugare uoluerimus, & ad similitudinem illius: ut si fugare uelimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascendente signo scorpionis cum luna, & infortunabis ascendens, & dominum eius, & dominum domus Martis: & infortunabis dominum ascendens in octaua: & iungantur aspectu maleuolo, opposito, uel quadrato: & inscribatur in imaginem nomen ascendens, & domini eius, & lunæ nomen, & nomen domini diei, & nomen domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdem, & sepeliatur ibidem imago, capite deorsum, imprecando siue proferendo, hæc est sepultura scorpionū, ut non ingrediantur istum locū: & sic de similibus. Item pro lucro fiat imago sub ascendente natiuitatis hominis, uel sub ascensione illius loci, cui lucrum addicare uolueris, fortuna ascendens, & dominum eius: & facias dominū domus secundæ, quæ est domus substantiæ, iunctum cum domino ascendens in trino, uel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis undecimam, & dominum eius, & octauam: et si poteris, pone partem fortunæ in ascendente, uel secunda: & sepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrū addicare uoluerimus. Item pro concordia & amore fiat imago in die Iouis, sub ascendente natiuitatis illius, quem uis amari, fortuna ascendens, & decimā: & absconde malos ab ascendente: & habeas dominum decimæ & undecimæ planetas fortunæ, iunctos domino ascendens, ex trino uel sextili cū receptione: deinde fac aliam imaginē, uidelicet pro illo quem uis incitare ad amandum: cōsidera si sit amicus, uel sodalis illius, quem uis amari: & si sic, fiat imago sub ascensione domus undecimæ ab ascendente primæ imaginis. Si uero fuerit uxor uel maritus, fiat sub ascensione septimæ. Si frater uel soror uel consanguineus, fiat sub ascensione tertiæ: & sic de similibus: & pone significatorem ascendens secundæ imaginis, iunctum significatori ascendens primæ imaginis: sitq; inter eos receptio: sintq; cætera fortunata, ut in prima imagine, post iunge simul ambas imagines in amplexū, uel pone faciē imaginis secundæ, ad dorsum imaginis primæ: & inuoluantur in sindone & deferantur, uel spoliētur. Item ad successus petitionū, & pro adipiscēda re dene-

gata, siue ab alio accepta uel possessa fiat imago sub ascendente illius qui petit rem: & fac dominum secundæ iunctum cum domino ascendentis, à trino uel sextili: sitq; inter eos receptio: & si fieri potest, sit dominus secundæ in signis obediētibus, & dñs ascēdentis in imperantibus, fortuna ascēdens, & dñm eius: & caue ne sit dñs ascēdentis retrogradus, uel cōbustus, uel cadens, uel in domo oppositionis, hoc est, in septima à domicilio suo: non sit impeditus à malis, sit fortis, & in angulo: fortunabis ascendens & dominū secūde, & lunam: & fac aliam imaginem pro eo apud quē est quod petitur: & incipe eam sub ascēdente pertinēti ad eum: ut si sit rex uel princeps, incipe sub ascēdente decimæ domus, ab ascendente primæ imaginis: si pater, sub quarta: si filius sub quinta, & sic de similibus: & pone significatorem secundæ imaginis iunctū cum dño ascendentis primæ imaginis, à trino uel sextili: & ipse recipiat eū, & pone utrosq; fortes & fortunatos absq; impedimēto: fac omnes malos ab eis cadentes: fortunabis decimā & quartā, si poteris, uel aliquid eorū: & cum fuerit perfecta secunda imago, iunge eam cū primā, facie uersus faciē, & inuolue in linteo mūdo, & sepeli in medio domus illius qui petit rem, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ uersus septentrionem, uel potius uersus locū ubi moratur ille apud quē est quod petitur: uel si contingat petentē pergere ad eum, apud quem res est petita, deferūt imagines secū, quousq; pergit. Et fit etiā imago somniorū, quę posita sub capite dormientis, uera somnia efficaciter præstat, de quacūq; re animus iā antea deliberauerit, figura illius, est figura hoīs dormiētis in sinu angeli, quā facies ascendente leone, sole in ariete nonam domum tenente, tum in pectore hominis inscribes nomen desiderati effectus, in capite autem angeli nomen intelligētis solis. Fit eadē imago ascendente uirgine, Mercurio in ariete in nona domo fortunato, aut ascēdentibus geminis Mercurio fortunato, & in aquario nonā tenēte: sitq; à Saturno felici aspectu receptus, inscribiturq; nomen spiritus Mercurii. Fit eadē etiā ascēdente libra Venere in geminis, in nona domo à Mercurio recepta, inscribēdo angelū Veneris: & fit adhuc eadem imago ascēdente aquario, Saturno in exaltatiōe sua, quæ est in libra, nonā feliciter possidente: & inscribit angelus Saturni. Fit adhuc etiā ascendente cācro, luna in piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spūs lunæ: & fiunt etiā annuli somniorū mirabilis efficacix: & sunt annuli solis & Saturni & constellatio eorū est quādo Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt: & quando luna Saturno iungitur in nona domo: & in eo signo quod fuit nona domus nauitatis: & inscribitur annulis nomen spiritus solis uel Saturni: & infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulam quam alibi tradidimus. & hæc de imaginibus dicta sufficiāt, nam plura eius modi nunc per teipsum inuestigare poteris. Illud autem scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi uiuificetur ita quod ipsis aut naturalis aut cœlestis

Somniorū
imago.

Annuli so-
mniorū.

aut heroica, aut animastica, aut demoniaca uel angelica uirtus insit, aut adfi-
stat. At quis modo animā dabit imaginī, aut uiuificabit lapidē, aut metallū,
aut lignū, aut cerā: atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahæ: Certè nō pene-
trat hoc arcanū ad artificē durę ceruicis: nec dare poterit illa, qui non habet.
Habet aut nemo, nisi qui iā cohibitis elemētis, uicta natura, superatis cœlis,
progressus angelos, ad ipsum archetypū usq; transcendit, cuius tūc coopera-
tor effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus qui ad cœlestium normam imitatio-
nemq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomanticis figu-
ris deducuntur cum eorundem tabula.

Caput LI.

Characteres etiā habent cōmunitatem suā ex radiis cœlestiū, se-
cundum certū numerum in seinuicē peculiari quadam propri-
etate coniectis, quæ quidē cœlestia, sicut in diuersis radorū suo-
rum iētibus inter se aliter atq; aliter incidentibus, diuersas con-
spirant uirtutes: sic etiam characteres, iuxta diuersas eiusmodi radorum cō-
cursus aliter atq; aliter protracti, diuersas subito nanciscuntur operationes:
sæpe etiam multo efficaciores, q̄ physicalium commixtionū proprietates.
Veri autem characteres cœlorum, ipsa est scriptura angelorum, quæ apud
Hebræos uocatur scriptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta &
significata omnia, cuiuslibet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam ue-
ro etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant, uario modo singula-
rum puncta inter se colligantes, & iuxta earundem figurationum rationem
ex quibus formati fuerint, planetis, atq; signis illis attribuentes, horumq; fa-
bricam sequens tabula exponet.

CHARACTERES LVNAE,

Ab uia

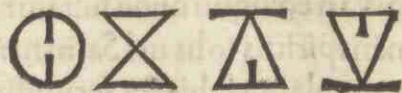
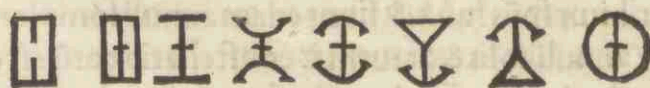

Ab populo

CHARACTERES MERCVRII,

Ab cōiunctione

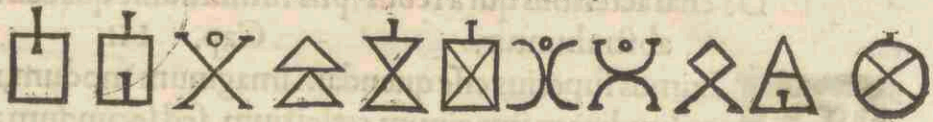

Ab albo

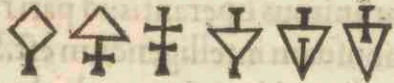

CHARACTERES VENERIS.

Ab emissioe

A puella

CHARACTERES SOLIS.

A fortuna
maiore.

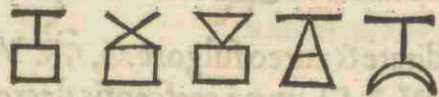

A fortuna
minore.

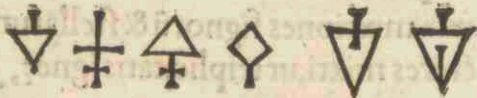

Characteres Martis.

A rubeo

A puero

Characteres Iouis.

Ab acqui-
sitione.

A letitia.

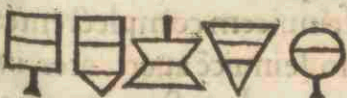

Characteres Saturni.

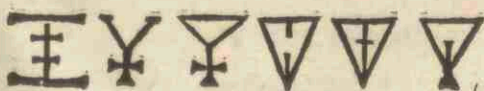
A carcere

A tristitia.

Characteres capitis Draconis.

Characteres caudae Draconis.

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. Cap. LII.

Characte-
res quid.

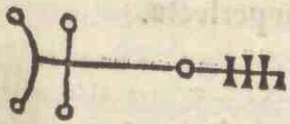

Iximus superius esse quendam imaginum modum, non ad similitudinem imaginum cœlestium, sed secundum æmulationem eius quod desiderat animus operantis: id pari ratione etiam de characteribus quibusdam intelligendum est. Sunt siquidem nihil aliud characteres huiusmodi, quàm imagines male dearticulatæ, habentes tamen quandam probabilem similitudinem cum imagine cœlesti, aut cum eo quod cupit animus operantis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totam imaginẽ exprimente. Quemadmodum characteres Arietis & Tauri, à cornibus formamus tales. ♈. ♉. Geminorum ab amplexu, ♊. Cancrì à progressu & regressu. ♋. Leonis, Scorpionis & Capricorni, à cãuda. ♌. ♍. ♎. Virginis à spica. ♍. ♎. Libræ, à bilance. ♎. Sagittarii à sagitta. ♏. Aquarii, ab undis. ♐. Et Piscium à piscibus. ♑. Simili ratione character Saturni tractus est à falce. ♄. Iouis à sceptro. ♃. Martis à dardo. ♀. Solis à rotunditate & aureo fulgore. ☉. Veneris, à speculo. ♀. Mercurii à caduceo. ☿. Lunæ à crescentis & decrescentisq; cornibus. ☾. Ex istis deinceps iuxta mixtiones signorũ & stellarum naturarumq; constituuntur etiã characteres mixti, ut triplicitatis igneæ, terreæ, æreæ, aqueæ, & similiter iuxta ceterum & uiginti planetarum comunctiones rotidem complexi siue compositi characteres multiplicibus figuris resultat: ut Saturni & Iouis, sic scilicet. ♄♃ uel sic: ♄♃ uel sic: Saturni & Martis. ♄♂ uel sic: ♄♂ Iouis & Martis, ♄♂ uel sic: ♄♂ Saturni Iouis & Martis, ♄♂ uel sic: ♄♂ Et sicut hæc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiã de reliquis & pluribus formari debent: eademq; ratiõ cæterarum imaginum cœlestium, in aliqua facie uel gradu signorum ascendentium characteres ad similitudinem imaginis quàm compediõse protrahendi sunt, sicuti in his quæ secundum uiam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operantis: ut ad amorem, figuræ sibi permixtæ, se inuicem complectentes, sibi inuicem obedientes: ad odium uero contrario, se inuicem auertentes, impugnant, dispares & dissolutæ. Ceterum nunc quos characteres Hermes ad signa uerit stellis fixis & beheniis, non pigebit huc adpingere, sunt autem tales:

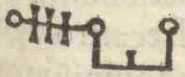

Characteres fixis & beheniis

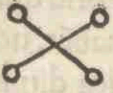

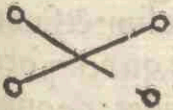
Caput Algol,

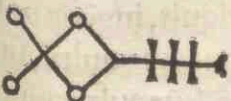
Pleiades,

Aldebaram,

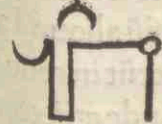
Hircus,

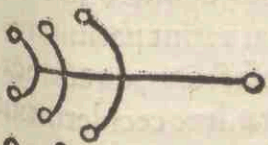
Canis maior,

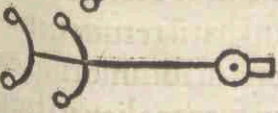
Canis minor,

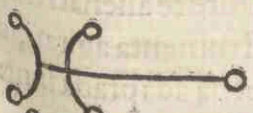
Cor leonis,

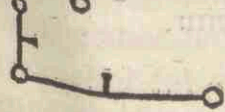
Cauda ursæ,

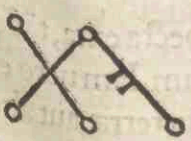
Ala corui,

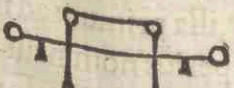
Spica,

Alchameth,

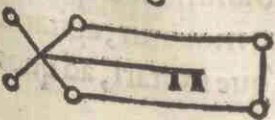
Elpheia,

Cor Scorpii,

Vultur cadens,

Cauda capricorni,

Loquuti sumus in præcedentibus, de uariis diuinationum generibus: sed illud animaduertendum est, omnia hæc astrologiæ usum canonesq; sibi deponere, ueluti clauem ad omniũ arcanorum notitiã pernecessariam: omniaq; diuinationũ quarumcunq; genera: sic in ipsa astrologia suas radices & fundamẽta habet, ut absq; hac parum aut nihil uideantur adferre: ipsa tamen astrologica diuinitio, quatenus cœlestia sunt causæ & signa, omnium eorum quæ sunt & fiunt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporum cœlestium, quæcunq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstratiões: de quibus plura dicere hic locus nõ exigit: cū de hac scientia, ab antiquis, ingēria uolumina scripta sunt: & palã omnibus extant. Itaq; siue corpus, siue uultũ, siue frontem, siue manũ, inspiciat physionomus, siue somniũ, siue auspiciũ, cõiectator scrutatus fuerit, si rectũ futurũ sit iudiciũ, cœli figura pariter scrutanda erit: ex cuius indiciis, unã cū similitudinũ signorumq; cõiecturis, ueridice significatorũ nascantur opiniões. Quod si etiã prodigiũ aliquod apparuerit, cœli figura erigēda erit: scrutanda etiã quæ præcesserũt in reuolutionibus annorũ, ex magnis cõiunctionibus & eclipsibus: deinde etiã considerandæ principũ, gentiũ, regnorũ, urbiũ, ubi hæc apparuerint natiuitates, origines, intronizatiões, foundationes, reuolutiões, profectiões, directiões, & quæ ex eis sunt: atq; in quẽ cuiusq; locũ cœlestis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem & uerisimilimam harũ rerum uenemur significationẽ: eadẽ serie, minori tamen labore etiã in somniorum expositionibus, incedendũ esse perhibet. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non nisi per astra horum uel inferiora instrumenta agitati, id faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœlestia adaptãda sunt: quemadmodum apud Lucanum legimus Tuscum Vatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq; calentes

Fibrarum, & motus errantis in aëre pennæ.

Post lustratam urbem, post mactatam uictimã, post inspecta exta, tandem ex cœlestium syderũ dispositionibus, protulisse sententiam. Iam uero etiã ipsa geomantia sortilegiorũ accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alterius superficiei, uel casu, uel ui quadam inscripta diuinatur, illa primum ad figuras reducit cœlestes: uidelicet ad eas sesdecim quas superius nominauimus: ex eorum proprietatibus & ratiõibus, astrologico more iudicium formãs. Atq; huc spectant, quæcunq; naturalium sortilegiorum diuinacula: quorum uis aliunde esse non potest, quã à cœlo, atq; ab animo illa operantis. Siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitur & producitur, necesse est superiorum motus influxusque imitari, ad quos

uelut ad radices, & causas atq; signa, cum reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex astrologicis regulis indicat sententiam. Hinc tessera, tetracedron, hexacedron, octocedron, dodecacedron, icocedron, certis numeris, signis, atq; stellis, opportunis temporibus sub cœlestiū influxibus fabricatæ, & inscriptæ mirandam diuinandi prædicendiq; suis iactibus obtinēt uirtutem, ceu qualem Prænestinæ illæ tessera, in quibus Romanorum fata contenta fuisse leguntur.

De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis uirtus contingat. Cap. LIII.

Væcunq; per sortem diuinationes, ac euentuum humanorū fiunt prædictiones, præter sortē causam certē aliquam sublimē & latentem & occultam habere necesse est: quæ quidē nō erit causa per accidens, qualē Aristoteles fortunam descripsit. Siquidē in serie causarū, cum secundum Platonicos causa per accidens nunq̄ possit esse prima & sufficiens causa, oportet nos altius speculari, & inuenire causam quæ effectum ipsum cognoscat, atq; intēdat. Hæc autē nō incorporea natura, sed in substantiis immaterialibus & incorporeis, quæ re uera sortē administrant, & ad ueritatis iudiciū dispensant, collocare necesse est: ut in humanis animis, aut separatis spiritibus & dæmonibus, aut in cœlestibus intelligentiis, uel in ipso deo. Quod autē in humana anima esse possit sufficiens potestas & uirtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina uirtus ac similitudo, omniumq; rerum apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam: & de necessitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes uirtutes & operationes rerū naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in magnum excessum sui desiderii: & omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum, & acquirūt sibi mirabiles præfagiorum uirtutes, cum ab illa, tū ab opportunitate cœlesti in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maxime inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omniū astrologicarum quæstionum, quoniam anima eleuata in alicuius desiderii excessum, arripit ex se horam & opportunitatem magis conuenientem & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc astrologus in ea iudicare & planè cognoscere de eo quod querēs, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia uero nō semper humano animo, sed etiam quod diximus aliorū spirituum ministerio sortes nonnunq̄ diriguntur, nec semper dispositus est uatis animus ad eū quem diximus passionis excessum, hinc apud ueteres mos erat ante sortis projectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem rectē dirigendam aduocabant. Quātulumcunq; ergo præfagii sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius ui mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis tra-

hæntis ue, siue illa uis prodeat ab anima operantis per magnum affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodã aut spiritu altrinsecus adfistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorũ iactu: siue in tesserarum impulsu: siue in occursum uersiculorum, quales erãt olim sortès Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus imperator, & obuenisse illi hos Vergilianos uersus:

Maro,

Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ

Sacra ferens, nosco crines lucanaq; menta:

Regis Romani primam qui legibus urbem

Fundauit curibus paruis & paupere terra,

Missus in imperium magnum.

Quibus uersiculis in spem potiundi imperii, non frustra euasit. Similiter & apud Hebræos; & penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam theologis, sortès ex psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, & sunt sortès humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres & apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatæ in deligendis magistratibus, inuidiæ uitandæ causa de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit: sed illa nostri propositi non existunt. Quæ uero diuinæ ac sacræ sortès sunt ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro differemus: modo illud uos admoneam, quantumcunq; præsagii, diuinationis, aut uaticinii, sortès habere comperiantur, non propter hoc quod sortès sunt illud habent, sed per uirtutem alicuius sublimioris operatiõis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poetarum & philosophorum. Cap. LV.

Oelum corporaq; cœlestia cum ipsa uim habeãt & influxum ac manifestam operationem in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore prouenire minime potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter, & illam quidem intelligentem, omnes nobilissimi tum poetarum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:

Manilius,

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,

Membraq; naturæ diuersa condita forma,

Aëris atq; ignis, terræ pelagiq; iacentis,

Vis animæ diuina regit: sacroq; meatu

Conspirat deus, & tacita ratione gubernat.

Item Lucanus:

Lucanus,

Aëre libratum uacuo, qui sustinet orbem,

Totius pars magna Iouis.

Et Boëthius:

Boëthius.

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.

Quæ cum secta duos motus glomeratur in orbes,

In semet reditura meat, mentemq; profundam

Circuit, & simili conuertit imagine cœlum.

Et Vergilius omnis philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit:

Virg.

Principio cœlum & terras, camposq; liquentes,

Lucentemq; globum Luna, Titaniaq; astra,

Spiritus intus alit: rotamq; infusa per artus

Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Inde hominum pecudumq; genus, uitæq; uolantum:

Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus.

Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo:

Seminibus quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum nō modo habere spiritum & animam, sed etiā mentis diuinæ esse participē, atq; omnium inferiorum originem, uirtutem, uigoremq; ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatentur atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione.

Caput LVI.

Abet mūdus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animā, cū qua causant animā in istis inferioribus atq; mixtis. Habent etiam spiritū ut in priori libro diximus: qui mediante anima sua adest corpori: nam cum mundi corpus totū quoddam est corpus, cuius particulae sunt omniū animantiū corpora, atq; quanto totū partibus est pfectius & nobilius, rāto mūdi corpus pfectius nobiliusq; est singulorū animantiū corpore: absurdum foret, quod imperfecta quæq; corpuscula, & mundi particulae, & uilissima quæq; animalcula, muscæ & uermi cūli uita digna sint, uitā possideant, animā habeant, mūdum ipsum integrū, perfectissimū, totale ac nobilissimum corpus, neq; uiuere, neq; animā habere. Nō minus absurdū est, cœlos, stellæ, elemēta, quæ singulis uitā animāq; largissime præbent, ipsos uita animāq; carere: sitq; plāta, uel arbor quæuis, nobilioris cōditionis, q̄ cœlū, q̄ stellæ, q̄ elementa, quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim nisi uitæ infors, terrā & aquam neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, uiuificant, nutriunt, augent & quod uel manifestissime apparet in sponte nascentibus, & in his quibus semina corporalia desunt. Neque enim possent elementa eiusmodi uiuentia generare & nutrire, si ipsa uita animāq; carerent. Dicent forte ali-

qui uiuentia eiusmodi non ab anima terræ uel aquæ, sed ex cœlestiū animarum influxibus progigni. His respondent Platonici, non posse accidens generare substantiam, nisi forte ut instrumentum proximæ substantiæ subiiciatur. Dicunt aut̄ proximæ substantiæ, quia instrumentum ab artifice remotum non mouetur ad artis effectum: Sic etiam cœlestes illi influxus cū sint accidentiā quædam à suis uitalibus substantiis siue ab ipsa uita longe remota, uitalē substantiam in istis inferioribus non generabunt. Et Mercurius in Tractatu quē de cōmuni inscripsit, inquit: Totū quod est in mundo, aut crescendo aut descendo mouetur. Quod autem mouetur, id propterea uiuit: & cum omnia moueantur, etiam terra, maxime motu generatiuo & alteratiuo, ipsa quoq; uiuit. Si quis autē cœlos dubitet uiuere, inquit Theophrastus, is non censetur philosophus: & qui negat cœlum animatum esse, ita ut motor eius nō sit forma eius, totius philosophiæ fundamēta destruit. Viuit itaq; mundus, habetq; animam, & sensum: siquidem uitam dat plantis, quæ ex semine non gignuntur: & sensum præbet animalibus, quæ non gignuntur per coitum.

Quod anima mundi ac cœlestes animæ sint rationales,
ac mentem participantes diuinam.

Cap. LVII.

QUOD etiam animæ quas diximus rationem habeant, ex eo patet: Nam cum uniuersa dictarum animarum opera perpetuo quodā ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigāt & perducant. Neesse est enim terram rationes habere terrenorum, & aquā aquarum: similiter in cæteris quibus singula suo tēpore, loco & ordine procreantur, & sæpe læsa recreantur. Non ergo terræ animam, ueluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi, sed rationalem, insuper intellegere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cum nos nostrorum operum possidemus rationes, animas cœlestes, ipsamq; animam uniuersi, suorum rationes non habere. Quod si (ut inquit Plato) mundus ab ipso bono quā optimus effici poterat, est effectus, erit certe non solum uitæ, sensus, & rationis, sed etiam intelligentiæ mētisq; particeps. Siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorē habet animā. Neesse ergo est, cum cœlestia corpora perfectissima sint, perfectissimas etiam habeāt animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes: quod Platonici etiā ex ordinis tenorisq; eorundē perseuerantia comprobant: quia motus cum sit natura sua liber, præuaticari facile potest, ac uicissim peruagari, nisi intellectu mētēq; regatur: & ea quidem perfecta, electissimam uia, atq; optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissime adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporū cœlestium & elementorum, proculdubio ordinatissime & perfectissime ad

scriptum sibi opus gubernat. Siquidem potentissimæ animæ corpora non resistunt, & mens perfecta non uariat consilium. Est itaq; anima mundi, uita quædam unica omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & cōnectens, ut unam reddat totius mundi machinam: sitq; uelut unum monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuali, cœlesti & incorruptibili reboans, unico flatu tantummodo & unica uita.

De nominibus animarum cœlestium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, uidelicet hominem. Cap. LVIII.

Nimarum autem cœlestium nomina, multa admodū sunt atq; diuersa, pro multiiuga earum in ista inferiora potentia atq; uirtute: à quibus diuersa nomina sortite sunt, quibus ueteres in eorū hymnis & inuocationibus usi sunt. Circa quod aduertendū, quod unaquæq; eiusmodi animarū, iuxta Orphicam theologiā, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoscēdo positam, alterā in uiuificando & regendo corpus suum esse sitam. Hoc modo in sphaeris cœlestibus, priorem illam uirtutē, uocat Orpheus Bacchum: alterā appellat Musam. Hinc non inebriatur per aliquē Bacchum, qui suæ Musæ prius copulatus non fuerit. Itaq; nouē Bacchi, circa nouem Musas designantur: unde in nona sphaera ponit Orpheus Bacchum Cribronium, & Musam Calliopem: in cœlo stellato Picionium & Uraniam. In cœlo Saturni Amphictum & Polyhymniā. In cœlo Iouis, Sabasium & Terpsicorem. In cœlo Martis, Bassarium atq; Clio. In cœlo solis Trietericū & Melpomenen. In cœlo Veneris Lysium & Erato. In cœlo Mercurii, Silenū & Euterpen. In cœlo Lunæ, Bacchum Lyæum, & Thaliā Musam. Similiter & in sphaeris elementorū, animas nominat hoc modo. In igne ponit planetā & aurorā. In aëre fulminatorē Iouem & Iunonē. In aqua oceanum, & Thetym. In terra Plutonē, & Proserpinam. Animam uerō mūdi siue totius uniuersi, uocant magi Iouē mundanū: mentem uerō mūdi Apollinem nūcupant: naturā mundi Minervam. Præterea in igne Vulcanū: in aqua Neptunū: & nominabant ipsos diuersis nominibus. In syderibus quoq; zodiaci, duodecim ponebāt Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiusmodi syderū sitas: atq; exinde totū sydus regentes: scilicet in corde arietis, Pallas particularis: in corde tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: cancri, Mercurius: leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: sagittarii, Diana: capricorni, Vesta: Aquarii, Iuno particularis: in corde piscium Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uersibus:

Lanigerum Pallas, taurum Cytherea tuctur,

Formosus Phœbus geminos, Cyllenius cancrum.

Iupiter & cum matre deūm regit ipse leonem.

Specifera est uirgo Cereris, fabricatam libra

Vulcano, pugnans Mauorti scorpius hæret.
 Venantemq; Diana uirum: sed partis equinæ
 Atq; angusta fouet capricorni sydera Vesta.
 Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est.
 Agnoscitq; suos Neptunus in æquore pisces.

Ipseq; antiquissimus Orpheus ad Musæum scribens ampliora istis enume-
 rat cælorum numina, eorundemq; uaria nomina, respectusq; & officia adfi-
 gnans: singulaq; propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malo-
 rum & decipientium dæmonum nomina esse: sed naturalium diuinarumq;
 uirtutum, à uero deo in ministerium & utilitatem hominis qui eis uti sciue-
 rit, mundo distributarum: ipsaq; antiquitas singulis his numinibus singula
 hominis membra adscripsit: ut puta aurem memoriæ: quam & Vergilius
 Phæbo dedicat inquit: Cynthius aurem Vellit & admonuit. Sic dextram
 fortitudinis signaculum, & per quam iuramentū fit, Numa Pompilius nar-
 rante Liuius fidei consecrauit: digiti sub Mineræ tutela sunt, & genua mise-
 ricordiæ data. Hinc ea flectunt ueniam precantes, Umbilicum aliqui Vene-
 ri uelut luxuriæ sedem dedicant. Alii qui omnia membra ad ipsum ueluti
 centrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. Hinc in Iouis Ham-
 monis templo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur ue-
 teres etiã minima quæq; membra, & articulos, suis numinibus adscribentes,
 quæ si recte intelligantur, & uera his præsentia cognoscantur numina, nihil
 eorum est à debita pietate alienum, cum & sacra eloquia testentur membra
 omnia nostra à supernis uirtutibus regi, de quibus ampliora in sequenti li-
 bro dicemus, nec membra solummodo, sed & quæcunq; hominū exercitia,
 suis numinibus distributa sunt, ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricul-
 tura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuum, sunt tympana curæ,

Fœmineiq; chori, dura atq; horrentia bella

Pallas amat, nemora & saltus uenatibus apti

Dianam capiunt, Iunoniq; humidus aër

Debetur, Cereriq; seges, perquirat Osyrim

In latis Nili ripis fidissima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemq; uariis nomi-
 nibus, magicis sermonibus deseruientibus. Cap. LIX.

Ræterea septem illos mūdi gubernatores (ut uocat Hermes) Sa-
 turnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & Lu-
 nam, uariis nominibus & epithetis nuncupabāt inuocabantq;
 Saturnū uidelicet uocātes Cœlium, falcigerum, patrem deorū,
 dominum temporis, dominum altum, magnum, sapientem, intelligētem,
 ingeniosum, reuolutorem longi spacii, senem magnæ profunditatis, arcane
 contēplationis autorem, in cordibus hominū cogitationes magnas impri-

mentem uel deprimentem, omnia destruentem & cōseruantem, uim & potestatem subuertentem, & constituentē absconditorū custodem & ostensorē, facientē amittere & inuenire autorē uitæ & mortis. Sic Iupiter dictus, ^{Iupiter,} quasi iuuans pater, rex cœlicolū, magnanimus, tonās, fulminator, inuictus, altipotens, magnipotēs, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonæ uoluntatis, honestus, mundus, bene ambulans & in honore, dominus lætitiæ & iudicio ruin, sapiens, uerax, ostensor ueritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientiæ. Mars ipse dicitur Mauors, belli ^{Mars,} potens, cruentus, sanguineus, armipotens, ensifer, magnanimus, audax, in domitus, generosus, fulmineus, fortis potentiæ & impetuosę festinationis, contra quem nemo defendere se potest si ei obstare uelit: qui fortes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit: dominus caloris & potentiæ, dominus igneæ calefactionis & planeta sanguinis: qui corda litigantiū incendit, eisq; audaciam præstat & tribuit. Sol uocatur Phœbus, Diespiter, ^{Sol,} Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo.

Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas.

Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat,

stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardēs, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multiuidus, omnitenēs, creator lucis, rex stellarū, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgens super uniuersum mundum, gubernans & uiuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi sub se omnes stellas detinens, omnium stellarum lumen & uirtutem sua propinquitate obfuscans, comburens & superans, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens: uocaturq; in nocte Dionysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideoq; Athenienses illum Alexicaon & Homerus Vlion uocauerunt, hoc est, malorum expulsores. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea uiolentia: quia uis eius ex multis ignibus cōstat. Dicitur autem sol, quia omniū stellarum lucem continens: hinc ab Assyriis אדד Adad, quod solum significat: & ab Hebræis שמש Schemesch, quod propriū interpretatur. Venus uocatur domina, alma, formosa, syderea, candida, pulchra, placida, multipotens, ^{Venus,} secunda domina amoris & pulchritudinis, seculorum progenies hominumq; parens initialis, quę primis rerum exordii sexuum diuersitatem germinato amore sociauit, & æterna sobole hominum animaliumq; generā quotidie propagat, regina oīm gaudiorū, domina lætitiæ, amicabilis ductrix, amica, misericors & bonæ receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcē matris affectionē miserorū casibus tribuens, humani gn̄is sospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficiis uacuum

nec ociosum, omnia uirtute sua deuinciens, faciēs humiliari altum depresso, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coæquans: uocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens, Solis annos, ducēs ad lucem, & uocatur Hesperus: quando solem subsequitur, & uocatur Phosphorus quasi per omnia conducens quantumcunq; ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpret superū, stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorumque deorum superum & inferum commemorator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, utroq; sexu fœcū diffimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpret, omnem obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt. Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, femiformis, Noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorū deorumq; regina manium, elementorū omnium domina, cui respondent sydera, redeūt tēpora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugū parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarū uarios meatus cohibēs, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiorum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq; homines protegens, fortunæ tēpestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia enutrens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus comprimēs, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferū deplorata silentia nutibus suis dispensans: regens mundum, calcans tartarum, cuius maiestatem perhorrescūt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natates. Cæterum de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura scire uelit & curiosus illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat, quos re uera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quod humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundū intelligibilem, fitq; si milis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. Ca. LX.

O Elestes animæ uirtutes suas corporibus cœlestibus instituunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt: Non enim ab alia causa q̄ à cœlesti, terreni orbis uirtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, utitur inuocatione astuta superiorum, uerbis mysteriosis & locutione quadam ingeniosa, trahens unum ad

aliud, ui tamen naturali per quendam conuenientiã inter illas mutuam, qua res sponte sequuntur, siue quãdoq; trahuntur inuite. Hinc dicit Aristo. li. VI. Mysticæ philosophiæ. Quòd ubi aliquis ligando aut fascino inuocet solem alias'ue stellas, orãs ut cooperentur operi desiderato, non sol aut aliæ stellæ sermonẽ illum audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuo subordinatæ, habentq; consensum mutuũ, propter magnam unionem earundẽ. Sicuti in corpore humano, membrũ unũ mouetur percipiẽdo motũ alterius: atq; in cythara, mota una chorda, mouet & altera. Sic quãdo aliq; mouet aliquã partẽ mundi, mouentur & aliæ percipiẽdo motũ illarũ. Cognitio itaq; dependentiæ rerũ sese subsequentiũ, est fundamentũ omnis mirabilis operationis, quæ necessario requirit ad uim attractionis superiorũ uirtutũ exercendã. Verba aut hoim res quædã sunt naturales: & quia partes mundi naturaliter seinuicẽ trahunt & in se mutuo agũt, idcirco Magus inuocãs per uerba, operat per uires naturæ aptas, quædã amore unius ad aliã ducẽdo aut trahẽdo propter sequelã unius rei ad alterã, aut repellẽdo, propter odium unius ad aliã, ex rerũ contrarietate & differẽtia, uirtutũq; multitudine: quæ licet sint cõtrariæ aut differẽtes, perficiũt tamẽ partẽ unã: quandoq; etiã dominio quodã cogit res uirtute cœlesti, quoniã nõ est alienus à cœlo. Homo ergo, si q; recipit impressiõnẽ alicuius ligatiõis aut fascinois non recipit secundũ aĩam rationalẽ, sed sensualẽ: & si qua parte sui patit, secundũ aĩalem submundanãq; patit. Nõ enim rõne cognoscentẽ & intelligentẽ trahere possunt, sed tm̃ sensu illã impressiõnẽ & imperũ concipientẽ, quatenus cœlestiũ influxu, & rerũ mundanarũ cooperatiõẽ, spũs animalis hominis afficit ultra dispositiõnẽ suã pristinã aut cõnaturalẽ: quẽadmodũ fili' mouet patrẽ ad labores etiã uel inuitũ seruãdi alẽdiq; illius gratia, quĩs fatiget: & appetitus dominãdi mouet ad iracundiã aliosq; labores adipiscendi dominiũ causa. Et indigẽtia naturæ, & timor paupertatis, mouet ad optandũ diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamentũ est ad illius cõcupiscẽtiam. Et harmonia prudentis musici uariis passionibus mouet audiẽtes: quorum alii sponte sequunt consonantiã artis, alii etiã gestu sese cõformant, etiã inuitẽ, quia sensus illorũ captiuatus est, ratione sese ad hæc nõ intendẽte. Sed has species fascinoũ & ligatiõũ non admirat uulgus nec detestatur, ob consuetudinem: admiratur aut alias phisicas, quoniã ignorat, & non consueuit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturam aut contra illã esse, quod est à natura & secundũ illã. Sciẽdum igit, quòd unumquodq; superius mouet suũ proximũ inferius, in suo gradu & ordine non solũ in corporib; sed etiam in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas particulares: & anima rõnalis agit in sensualem, & illa in uegetabilem: & quælibet pars mundi agit in aliam, & unaquæq; est apta moueri ab alia: & quælibet pars mundi huius inferioris patit à cœlis secundũ naturã aptitudinemq; suã, uelut pars

una corporis aialis patitur ab alia. Et mūdus superior intellectus ualis, mouet omnia infra se, quandoquidē continet omnia eadē entia à primo ad postremū que mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouent corpora elementaris mundi, cōposita, generabilia & sensibilia à concauo ad centrum, per essentias superiores perpetuasq; & spirituales pendētes ab intellectu primario, qui est intellectus agens: sed & uirtute à deo per uerbū eius insita, quod uerbum Chaldæi Babyloniæ sapientes, uocāt causam causarum, quoniā ab eo producunt entia, etiā ipse intellectus agēs ab eo secūdus. Id autē propter unionē uerbi huius cū autore primo, à quo oīa existentia uere producunt. Verbum igitur, id est, simulacrū dei: intellectus agens, est simulacrū uerbi: anima est simulacrū intellectus: uerbū autē nostrū est simulacrū aīæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniā natura opus illius est. Et unumquodq; istorū pficit suū subsequēs sicut pater filiū: & nullū posterius existit sine priore: sunt enim inter se depēdētia, depēdētia quadā ordinata, ita quod quando corrūpitur posterius, reuertit ad proximū prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animā uniuersalē, postea ad intellectū agentē, quo oēs alię creaturæ existūt, quiq; existit in autore principe, quod est uerbū creās, ad quod tandē omnia reuertunt. Oportet igitur animā nostrā uolentē operari aliquod opus mirandū in istis inferioribus, speculari suū principiū, ut ab illo roboretur, illustret, uimq; agēdi recipiat per singulos grad⁹ ab ipso autore primo. Igitur data est opera, ut magis contēplemur animas stellarū q̄ corpora: magis mūdū supercœlestē intellectuālē, q̄ cœlestē corporeū: quoniā ille est nobilior, q̄uis etiā hic insignis & præluminaris ad illū existat: & sine quo medio, nō possit superioris illius influxus cōsequi. Verbi gratia: Sol rex stellarū luce plenissimus, recipit illā à mūdo intelligibili super oēs alias stellas, quoniā anima sua illius intelligibilis splēdoris capacior existit. Quapropter, q̄ solis attrahere cupit influxū, oportet illū contēplari Solē, non tantū speculatione exterioris luminis, sed etiā interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animū Solis, euadatq; illi assimilis, uisuq; intellectuāli cōprehendat illius intelligibile lumē, sicuti oculo corporeo sensibile lumen: hic nanq; illius splēdore implebitur, & lumen eius quod est hypotypus à superno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratiōe indutus, uerē illi par, & tanq̄ subleuamēto adiutus, supremā illā claritatē, oēsq; eius participes formas pro uoto intellectus consequet. Cūq; hauserit lumen gradus supremi, tunc anima illius accedet ad illius perfectionē, assimilabiturq; spiritibus Solis, attingetq; uirtutes & illustratiōes uirtutis supernaturalis, illarūq; potestatem fruet, si nacta fuerit fidē in autore primo. Imprimis igitur implorare oportet opē & assensum ab ipso autore primo: neq; id ore tantū, sed & cū gestu religioso & supplici animo, etiā abūde, incessanter & integre orātes, ut ille illustret mentē, dimoueatq; tenebras aīabus superexcrecentes propter corpus.

Quid speculandum ei, q̄ opus mirandū uult operari

AMPLISSIMO DO

MINO, PRINCIPI ILLUSTRISSIMO HERMANNO
 ab Wyda, Principi electori, Westphaliæ & Angariæ Duci, Domi
 no & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domi
 no suo gratiosissimo Henricus Cornelius
 Agrippa ab Nettefzheym.

ST VETERVM MAGORVM NOBILIS
 admodum sententia (Princeps illustrissime) nul
 la in re nobis in hac uita magis elaborandū esse,
 q̄ ut ab animi nobilitate, quo deo proximè acce
 dimus diuinamq; induimus naturā, minime de
 generemus, nequando inani otio torpescens ani
 mus, ad terreni corporis fragilitatē carnisq; uitia
 resoluatur, illumq; tāquā proiectū per peruer
 sarum cupiditatum tenebrosa præcipitia perda
 mus. Quare nos ita animū instituere decet, ut ipse per semet dignitatis suæ
 nobilitatisq; memor dignū aliquod seipso & cogitet semper & faciat & ope
 retur. Hoc autem solum & maxime præstat nobis diuinæ scientiæ notio,
 quando eius maiestatis recordatione diuinis semper studiis occupati, res di
 uinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisitione con
 templamur, & per singulos creatorū gradus ad ipsum usq; archetypū ascē
 dentes, ab illo rerum omnium inerrabilem haurimus uirtutem: quam qui
 negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo cōfidentes, hi solent ua
 riis sæpe erroribus ac fallentiis confundi, & à malis dæmonib⁹ sæpissime fal
 li. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq; diui
 nam, uirtutem operibus nostris infallibilem præstat, & malorum omnium
 dæmonum fraudes & obstacula longe propellit, illosq; simul imperio no
 stro subiicit, etiam bonos angelos & uniuerfas mundi uirtutes in nostrū mi
 nisterium cogit, attracta uidelicet ab ipso archetypo operū nostrorum uir
 tute, ad quem quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obe
 dire, totusq; nos sequitur cœlestiū chorus. Nam (ut inquit Homerus) Nul
 lus deorum aufit in suis sedibus permanere moto Ioue: Statimq; tunc regit
 (ut ait Aristophanes) per aliquem deorum, cui iussa capeffere phas est, qui
 tūc ex officio suo petitiones nostras pro uoto nostro exequatur. Cum itaq;
 (Princeps illustrissime) diuinus atq; immortalis tibi datus sit animus, qui
 cum diuinæ prouidentiae benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas te
 taliter dotarunt, ut mentis acumine, & sensuum incolumitate, rerum natu
 ralium amœna spectacula sublimesq; cœlorum ædes difficilimosq; rerum
 diuinarū adytus intueri, scrutari, cōtemplari, discernere, & diiudicare uale
 as: tārarum uirtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debitor sum, eti

am quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ mysteria sine fictiōe didici, ueris sententiarum definitionibus sine inuidia communicare, & intelligentiā eorum non abscondere, quicquid de his Isiaci Aegyptiorum ueteres sacerdotes, ac Chaldæi Babyloniorum prisca uates, atq; Cabalistsæ Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorū profundissimi philosophi, tum Indorum Bragmani, Aethiopum Gymnosophistsæ, ac nostræ religionis intemerati theologi tradiderūt, & qua uerborum uis, qua signaculorum potentia, quibus benedictionum & imprecationū carminibus, qua obseruationum uirtute tam stupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine uelut Cimmeriis tenebris hucusq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenū igitur nūc & integrum his tribus libris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos per uigili cura atq; animi pariter & corporis labore cum maximo etiam conatu perfecimus, sermone licet incultum, re tamen plane arduissimum. Quare hanc unā ueniam me præfatum uolo, ne orationis gratiam sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cum esset adhuc sermo rudis informisq; oratio, scripsimus: atq; nūc nō orationis contextum sed sententiā seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegantiæ sermonis studuimus, succedente in eius locū ubertate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quæ de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro uirili nostra præstitimus, & à munere tibi debito conscientia nostram liberauerimus. Sed cum nullum mihi dubium sit, conspiraturos cōtra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se dei nepotes diuinitate plenissimos iactant, & de Sybillæ foliis sibi iudicium arrogant, qui hæc nostra (cum ob dissimiles suis labris lactucas, insuerumq; suis naribus amaracinum, tum etiam ex olim cōcepti aduersum me odii scintillis ægre sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggressuri sint, etiam priusquam quicquàm eorum legerint aut omnino recte perceperint. Idcirco (Princeps Illustrissime sapientissimeq; antistes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectū, insuper tuæ censuræ subiicimus, & protectioni tuæ commendamus, ut si improbi & perfidi sophistsæ, crassa liuoris & calūniandi insania illud arroderent uelint, ipsorum tuæ discretionis perspicacia ac iudicii candore, feliciter protegas atq; defendas. Vale felicissime.

HENRICI CORNELII

AGRIPPÆ DE OCCULTIORE PHILOSOPHIA,
siue de Magia, Liber tertius, & ultimus.

De necessitate, uirtute & utilitate Religionis.

Caput primum.

EMPVS EST NVNC AD ALTIO-
ra nos conuertere, & ad eã Magiẽ portionẽ, que
nos docet callere & scire leges religionũ: & quo-
modo ueritatẽ religionẽ diuina debeamus adi-
pisci: & quomodo animum & mentem qua sola
possumus ueritatẽ cõprehendere, rite debeam⁹
excolere. Est enim Magorũ uulgaris sententiã,
quod nisi mens atq; animus bene ualuerint, cor-
pus bene ualere non posse. Tunc autem esse ho-

minẽ uere sanũ, quando anima & corpus ita copulantur, & inter se conueni-
unt, ut firmitas mentis & animi, corporis uiribus non sit inferior. Firmam
autem & robustam mentem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde pos-
sumus, quã à uitæ integritate, à pietate, à diuina denique religione. Reli-
gio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiam naturam, na-
turalesq; roborat uirtutes, quẽ admodum medicus corporis iuuat sanitatẽ,
& agricola terræ uirtutem adiuuat. Quicunq; uero religione relicta natu-
ralibus tantum confidunt, solent à malis dæmonibus sæpissime falli. Ex in-
tellectu autem religionis, contemptus medelãq; nascitur uitiorum, & con-
tra malos dæmones tutamentũ. Deniq; nil deo grãtius & acceptius, quã
homo perfecte pius ac uere religiosus: qui tam homines ceteros præcellit, q̃
ipse à diis immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidẽ purgatõs
offerre & cõmendare diuinæ pietati & religioni, & tunc diuinum illud am-
brolianum nectar (nectar inquam, quod Zachariã propheta appellat uinũ
germinans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudãtes
& adorãtes, supercœlestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdo-
tum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum ueteres cecinerẽ
poẽtã, à quo tam diuinissimi ritui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum, quæ secreta in reli-
gione sunt. Cap. II.

Vicunq; igitur nũc in hac scientia studere affectas, tam sacrum
dogma intra secreta religiosi pectoris tui penetrabilia silẽtio regi-
to, & cõstanti taciturnitate celato. Sermonẽ enim tanta numi-
nis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosã

mentis est multorum conscientia publicare: & diuinus Plato præcepit, nõ esse populo inuulganda, quæ sacra & arcana in mysteriis sũt. Pythagoras quoque & Porphyrius sectatores suos silentio religioso cõsecrabant. Orpheus etiã ab his quos factorum ceremoniis initiabat, silentii iusiurandum cũ terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur: unde in carmine de uerbo sacro canit:

Orpheus.

Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite uestros.

Contra qui sacra leges contemnitis, hinc uos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.

Tu uero qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæ, uoces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.

Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interituq; carentem:

Quem nos præsentis quis sit, sermone docemus.

Mars.

Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:

Aduentante dea, procul o, procul este prophani:

Conclamat uates: totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusinae Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agente hoc præcone, qui procul esse prophanũ uulgus acclamabat, & apud Esdram legimus idem præceptum, de Hebræorũ Cabalisticis arcanis, his uerbis explicatum. Tradas eos libros sapientibus de populo, quorũ corda scis capere posse, & seruare secreta hæc. Idcirco religiosa Aegyptiorũ uolumina & ad ceremoniarũ arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacra cõficiabantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras uocãt. Macrobius, Marcellinus & cæteri hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet à prophanis, eiusmodi scripta nosci possent, quod etiã Apuleius testatur his uerbis: Peractõ inquit sacrificio, de opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animalium, cõcepti sermonis compendiosa uerba suggerentes: partim nodosis, & in modũ rota tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanos, lectiõne munita. Silentes igitur & becultates quæ secreta in religione sunt, erimus eius scientiæ digni discipuli: Silentii enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debet: quæ uero secus agunt, periculo sunt pximi. Vnde Apuleius, de arcanis sacris: Dicerẽ si dicere liceret, cognosceres si liceret audire, sed parẽ noxam contraherẽt aures & linguæ temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodorum tragediarum poëtam, cum nonnulla ex Iudaicã scriptura mysteriis, ad fabulam quãdam referre uellet, luminibus priuatum. Theopompus quoq; qui cõperat nonnulla ex lege diuina trãsferre in Græcam linguã, turbatione mentis quadam & animi ilico percussus est: unde postea

Tertullianus.
Apuleius.

magnopere deum orās, quare id sibi contigisset, responsum accepit per so-
 mniū, quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicū promulgaret. Nu-
 menius etiā quidam occultorū curiosior, offensam numinū contraxit quod
 Eleusinae deae sacra interpretando euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas
 deas habitu meretricio ante apertū lupanar prostātes, quod cū admiraret,
 irate responderūt, ab ipso se aditu pudicitiae suae ui abstractas, & passim ad eū
 tibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deorū minimē inuul-
 gandas esse. Ideo antiquorū studiū semper fuit, dei & naturae sacramenta in-
 uoluerē, & uariis ænigmatibus obtegere: quā legem sic obseruarūt Indi, Bra-
 chmanes, Aethiopes, Persae, Aegyptii. Hinc Mercuri^o, Orpheus, oēsq; antiq-
 uates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius,
 inuiolabili fide seruarūt. Hinc Plotinus, & Origenes, ceteriq; Ammonii di-
 scipuli, ut narrat Porphyrius in libro de educatione & disciplina Plotini, iura-
 rūt ne Magistri dogmata ederēt: & quia Plotinus, uiolato iureiurādo Ammo-
 nio prestito, sacramenta publicauit, in transgressiōis poenā, ut nonnulli adserūt,
 horredo pediculorū edulio consumptus est. Ipse etiā Christus dū adhuc in
 terris ageret, ea lege & ratiōe loquit^o est, ut tantūmodo secretiores discipuli
 intelligerēt mysteriū uerbi dei, ceteri autē solas parabolas sentirēt: precipiēs
 insuper non dandum sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis.
 Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut nō peccē tibi.
 Nō decet itaq; arcana quae inter paucos sapientes solo ore communican-
 da sunt, publicis committere literis. Quare ueniam mihi dabit, si multa ea
 q; potiora, ceremonialis magiae arcana sacramenta, silentio fuerim praeter-
 gressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quae scitu necessaria sunt re-
 seremus, atq; uos ab huius libri lectione non abeat, mysteriorum illorum
 omnino inanes: sed ea lege haec uobis communicata sunt, qua Dionysius
 adstringit Timotheum, uidelicet ut ab his qui percipiunt, indignis non ex-
 ponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia cu-
 stodiantur. Illud praeterea uos in hoc initio admonitos esse uolo, quod quae
 admodum ipsa numina detestantur publica atq; prophana, amantq; secre-
 ta, sic experimentum omne magicum, fugit publicum, quærūt occultari, silen-
 tio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur
 effectus. Patiuntur enim haec omnia iacturam, cum loquacibus & incredulis
 animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, si fructū inde
 consequi uelit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tē-
 pus, neq; desiderium, neq; uoluntatē suam propalare: nisi autē praecptori, aut
 coadiutori, siue socio qualem etiā oportebit esse fidelem, credentē, & taciturnū,
 & à natura, aut institutione dignificatū. Siq; de ipsa etiā socii loquacitas,
 incredulitasq; atq; indignitas, in oī operatione effectū impedit atq; turbat.
 Quae dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum Magum, &
 mirandorum operatorem. Cap. III.

Circa principiū primi libri huius operis, loquuti sumus qualē oporteat esse magū: nūc uero narrabimus rē arcanā, necessariā, & secretā, unicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principiū & complementū & clauis omniū magicarum operationū: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tam sublimem uirtutē ac potestatem. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationē: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandus operator: quæ cum fuerit nimio carnis demersus commercio, & circa sensibile corporis animā occupatus, nullū meretur diuinarū substantiarum imperiū: ideoq; multi frustra hanc artē prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantā celsitudinem nitimur, duo potissimū meditari: unum uidelicet qua ratione affectus carnales, caducūq; sensum, materialesq; passionē deseramus. Alterū qua uia, & quo modo ad purū ipsum intellectum, deorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquam ad rerū secretarū scrutiniā, atq; ad mirabilium operationum uirtutem scādere possumus. In his enim tota consistit dignificatio, quam præstāt natura, meritū, & ars quædam religiosa, naturalis dignitas: ipsa est corporis organūq; optima dispositio, animā ipsam nulla crassitudine obscurās: nec ullo tumultu, aut humore præueniēs: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influentiā corporum, animarūq; cœlestiū, quæ in genesi cuiusq; uersantur: ut sunt quorum nona domus per Saturnū, Solem, Mercuriūq; fortunata est. Mars etiā in nona domo spiritib; imperat. Sed de his copiose tractat in libris astrorū. Qui uero talis non fuerit, necesse est ut naturæ defectum educatione, optimoq; regimine, & rerum naturalium prospero usu, recōpenset, quousq; omni perfectione intrinseca & extrinseca completus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere uirgine, à menstruata: quòd sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia, sitq; integer in omnibus membris: non cæcus, non claudus, non gibbus, non naso deformi. Et Apuleius in Apologia sua dicit puerum magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere sanum, incolumē, ingeniosum, decorum, integrum, animo solertem, & ore facundū, ut in eo diuina potestas quasi bonis adibus uersetur: atq; ipse pueri animus cito expertus, ad diuinitatē suam redigatur. Meritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis est, uerū cognoscere. Oportet ergo sicut circa principium primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimentis, animam ipsam contemplationi penitus admouere: & in seipsam conuertere. Inest enim nobis ipsis rerum omniū apprehensio & potestas. Prohibemur autem quò minus his fruamur, per passionē ex generatione nobis obstātes, per imaginationes fallas, & appetitus immoderatos: quib; expulsis, subito adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio autem religiosa, non minorem efficaciam sortitur, quæ

sæpe etiam se sola efficax est ad acquirendam nobis deificam uirtutem. Tanta enim est uirtus sacrorum operum rite factorum exhibitorumq; ut etiam licet non intellecta, pie tamen & integre obseruata, stabiliq; fide credita, non minorẽ habeant efficaciam, nos diuina potestate decorare. Quæ uero arte religionis acquirat dignitas, ipsa religiosi quibusdã ceremoniis, & expiationibus, cõsecrationibus, sacrisq; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica religio consecrauit: qui potestatem habet impositionis manuũ, & initiandi uirtute sacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atq; potestatis, quem uocant diuinum consensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitum consors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui pie constantissimeq; de religione sentias, & sine hæsitacione credas, fuerisq; talis cui autoritas sacrorum, naturaq; præ cæteris contulerint dignitatem, quæ numina minime cõtemnant, poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, uirtutes spirituales atq; cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq; scientiæ magicalis opus ea ipsa uiuificare. Quisquis autẽ præter autoritatẽ officii, absq; sanctitatis & doctrine merito, præter naturæ educationisq; dignitatẽ aliquid in magicis operari præsumperit, sine fructu laborabit, ac se simul & credẽtes sibi decipiet: ac numinum indignationẽ cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis,
religione & superstitione.

Cap. III.

VO sunt quæ regunt omnem ceremonialis Magiæ operationẽ, religio uidelicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorũ assidua contemplatio, piisq; opetibus cũ deo diuinisq; numinibus religatio, per quam reuerenti famulatu, digna illis ueneratio, & cultus sanctificatio impenditur, ceremoniãq; diuini cultus rite exercetur. Est itaq; religio, disciplina quædam externorum sacrorum ac ceremoniarũ, per quam rerum internarum & spiritualium, tãquàm per signa quædam admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicumq; igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut supra diximus) tantũmodo confidunt, solent à malis dæmonibus sepius falli. Idcirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborẽ plantant, nec uinẽã inserunt, nec modicũ quoduis opus absq; diuina inuocatiõne adgrediunt, sicut ad Colossenses præcipit doctor gentiũ, inquiẽs: Quæcũq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine domini Iesu Christi facite, gratias illi agẽtes & deo patri per ipsum. Religiois igitur uires, physicis ac mathematicis uirtutibus superaddere, tantũ abest à culpa, ut non adiungere, sit impiũ scelus. Hinc in libro senatorũ ait Rabi Henina: Quicũq; omissa bñdictione, aliqua creaturarum fungit hęc ueluti furto & rapina, à deo & ecclesia

usurpasse creditur: de quo scriptum est per Salomonem: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem deus est, mater uero ecclesia, sicut scriptum est: Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ. Nihil deo magis displicet, quam negligi, quam cõtemni: nihil placet magis, quam uenerari, quam adorari. Hinc nullam mundi creaturam religionis permisit expertem, cuncta deum uenerantur, cuncta precantur (ut inquit Proclus) hymnis concinnant ad ordinis sui duces. sed alia quidem naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidem intellectuâli: & omnia suo modo, iuxta Canticum trium puerorum, benedicunt dño. Religionis autem ritus, ceremoniæq; pro temporum regionumq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad deum ipsum creatorem dirigitur: & licet unam solam Christianam religionem deus approbet, ceteros tamen eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobat: & si non eterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit: uel saltim minus punit: impios uero & penitus irreligiosos, tanquam hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illorum impietas, quam eorum qui falsam & erroneam religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea, quam non aliquid sapientiam contineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summum hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram autem religionem homo per seipsum peruenire non potest, nec nisi doceatur à deo. Omnis itaque cultus qui à uera religione alienus est, superstitio est: & omnis ueneratio, quam plus exhibet in cultum diuinum quam uera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quam exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo non debet. Cauendum est igitur summo opere, ne quando peruerso aliquo superstitutionis cultu, summo ac omnipotenti deo, sacrisque sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefarium esset, & philosophis indignissimum. Superstitio itaque, licet à uera religione aliena sit, non tamen tota, aut omnis reprobata est, quoniam in multis etiam toleratur, & à religionis antistitibus obseruatur. Dico autem superstitutionem eam maxime, quam est similitudo quadam religionis, quæ quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramentis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi ceteris, haud paruam inde nanciscitur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constans credulitas, in primo libro dictum est, & apud uulgum palam notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quæ ad modum religio fidem. Tanta siquidem potest constans credulitas, ut etiam miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione, etiam falsa, modo firmissime credat ueram, spiritum suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis: eaque operetur, quæ ratio & natura non discernunt. Hæsitatio autem credulitatis, & diffidentia, omne opus, non mo-

Lactantius.

do in superstitione, sed etiam in uera religione infirmant, & effectum quaeritum, licet fortissimorum experimentorum eneruant. Quomodo autem superstitio imitetur religionem, ista tibi exempla ostendunt: uidelicet, quando excommunicantur uermes & locustae, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanae, & imagines, & eiusmodi plura. Quia uero prisca illi magi, & eius artis autores apud ueteres extiterunt, fuerunt Chaldaei, Aegyptii, Assyrii, Persae & Arabes, quorum religio omnis peruersa erat, & idololatria inquina, cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostrae catholicae religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & maledictioni subiectum: & ego etiam blasphemus essem in hac scientia, si uos de illis non admonerem. Ubique ergo huiusmodi a nobis scripta reperietis, scitote illa uobis ex alienis autoribus narrata, & per me uobis non pro ueritate tradita, sed pro coniectura, quae est affinis ueritati, & imitationis instructio, in his quae uera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, ueritatem nos colligere: quod quidem non nisi profundae intelligentiae, integre pietatis, difficilis & laboriosae diligentiae, existit opus: & sapientia, quae de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum, usum eorum quae gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quam recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt. Cap. V.

Res sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usque perducunt, & qui religionem totam gubernant: in quibus tota consistit, scilicet amor, spes, atque fides. Amor enim uehiculum animae, omnium praestantissimus, supernè ab intelligibilibus usque ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentem nostram congregat atque conuertit, nos quoque in omni operatione conseruat, & effectus ad uota largitur, uirtutem supplicationibus nostris subministrat: sicut apud *Homod. 1.* *Ilud. 1.* legitur, Chrysen Apollo supplicante exaudiuit, quia multum sibi amicus erat: & de Maria Magdalena legitur in euangeliis: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes uero immobiliter ad ea quae appetit suspensa, quando indubia atque imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim omnia sistens: Fides uero uirtus omnium superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum omnia lustrat: nam cum ipsa superne à primo lumine descendat, atque illi uicinior existat, longe est nobilior atque excellentior, quam scientiae & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptam ad intellectum nostrum accedentes. Denique per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis: eademque potestate fruatur. Hinc Proclus ait: Sicut fides quae est credulitas, infra scientiam est, *Proclus.*

Iliad. a.

Linus.

fic fides quæ est uera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos deo immediate coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonici restantur) ad deum accedimus, diuina namq; adsequimur protectionem uirtutemq;. Sic legimus Danielem leonum pericula euasisse, quia credidit deo suo, & Hæmorroissæ ait Christus: Fides tua te saluam fecit: & à cæcis petentibus lumē, fidē requisit dicens: Creditis quod possim uos illuminare? sic Pallas apud Homerum his uerbis consolatur Achille:

Veni ego pacificatura tuam iracundiam si credideris.

Idcirco Linus poëta canit credenda esse omnia, quia facilia deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciscimur uirtutem. Vbi uero de fide defecerimus, nihil admiratione, sed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circumstantibus ludæis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen IESU dicentes: A diuro uos per IESUM quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESUM noui, & Paulum scio: uos autē qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum, & dominatus amborum, inualuit contra eos: ira ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. Cap. VI.

Ens itaq; nostra pura atq; diuina, religioso amore flagrans, spe decora, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, ueritatē attrahit, omnesq; rerum tam naturalium q̄ immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa ueritate diuina, tanquam in quodam æternitatis speculo intuetur, subito comprehendens. Hinc prouenit, quod nos in natura constituti, ea quæ supra naturam sunt cognoscimus, ac inferiora quæq; intelligimus, atque non modo ea quæ sunt, & quæ fuerunt, uerum etiam eorum quæ mox fient, & quæ longe post futura sunt assidue recipimus oracula. Præterea non solum in sciētijs, & artibus, & oraculis mens eiusmodi uirtutem sibi diuinam uendicat, uerum etiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quibus obediunt manes, turbentur sidera, cogantur numina, seruiant elementa: sic homines deo deuoti, ac theologice istis uirtutibus eleuati, imperant elementis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in pluias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia apud uarias gentes facta fuisse, canunt poëta, recitant historici: atq; ea ipsa fieri posse, splendidissimi quiq; philosophi unā cū Theologis confirmant: sic propheta, sic apostoli, sic ceteri uiri dei maximis claruere potētis: sciendū ergo, quod sicut per primi agentis in fluxū,

sæpe producitur aliquid sine cooperatione mediarum causarum, sic etiam per solum opus religionis, fit aliquòd sine applicatione naturalium cœlestiumq; uirtutum, sed nemo potest operari per puram & solam religionem, nisi qui totus factus est intellectus ualis. Quicumq; autem sine admixtione aliarum uirtutum, per solam religionem operatur, si diu perseuerauerit in opere, absorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicumque autem non purificatus accesserit, superinducit sibi iudicium & traditur ad deuorandum spiritui nequam.

Necessariam esse Mago ueri dei cognitionem, & quid de Deo ueteres senserunt Magi atq; philosophi.

Caput VII.

Quoniam omnium rerum esse atque operari, à summo deo omnium creatore depēder, deinde etiam à cæteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; potestas data est, non quidem principaliter sed ratione instrumentali in primi creatoris uirtute (rerum enim omnium principium, prima causa est: quod autem à secūdis causis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & secundarum causarum productrix est: quos idcirco secundarios deos nūcupamus) necesse igitur est magum quæque ipsum deum omnium productorem & primam causam cæterosq; deos siue numina (quas secūdas causas dicim⁹) cognoscere: & quo cultu, qua ueneratione, quibus sacris, uniuscuiusq; cōditioni cōformibus colendi sunt singuli, nō ignorare. Quicumq; enim inuocatis diis, illos nō proprio honore prosequitur, nec illis quod cuiq; cōgruit rite distribuit, illorū præsentiam & opertos ab illis effectus nō adsequit: quæadmodum in harmonia, si una chorda frāgatur, tota subito dissonat: nōnunq; etiā periculū cū pœna incurrit, sicut scriptum est de Assyriis, quos trāstulit Salmanasar in Samariā, quia ignorabant legitima dei terræ, immisit in eos dñs leones, qui interfecerunt eos, eò quòd ignorabant ritum dei terræ. Nūc igitur quid ueteres magi & philosophi de deo consonū senserint uideamus. Legimus enim quod Nicocreonte tyrāno Cypriorū quondā quis summus deus foret interrogante, Serapidis illi respondisse oraculū, illū pro maximo deo habendū, cuius caput cœlum esset, uenter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur, oculi præfulgentis solis lumen: cui haud absimile cecinit Orpheus in his uersibus:

Sydereæq; domus rex est & Iupiter ipse,
Principium atq; ortus: uerum uis una deusq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & ær:
Nox simul atq; dies, sapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelsi: ceruicem nanq; uidebis,
Cœli suspiciens reuerentia magnaq; recta.

Orpheus,

Hoc caput auricomum, flauī de uertice crines
 Stellarum rutilant radii, dehinc aurea pandit
 Cornua bina caput capitisq; similima tauri.
 Vnum est ortus ipse occasus.

& aliud:

Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
 Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
 Præscia uenturi mens constat regius æther
 Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere
 Arcanum'ue potest, penetratq; per omnia uictrix.
 Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;
 Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata
 Est ær, alas quoq; uentis possidet ille.
 His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.
 Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
 Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
 Quem medio pontus subcingit rite sonorus.
 Vltima præterea terrarum limina, & ampli
 Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
 Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
 Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
 Ex imis reperens, in lucem protulit almam.

Sophocles. Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitratur: atq; sane ipsius mūdi mētem
Euripides. quæ in seipsa mūdum continēs produxit: unde Sophocles, in ueritate Inq̄
 solus unus est deus, qui cœlū hoc & terrā pacem cōdidit. Et Euripides inq̄:
Ennius. Vides ne excelsum, qui illū infinitū ætherē, & terrā undiquaq; completi
 tur ulnis? Hūc crede Iouem, hunc arbitrare deū. Vnde Ennius poëta canit:

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes
 Iouem.

Porphyrus Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius) animal ex ani-
 malibus, deus ex diis constitutus. Iupiter autem est in quantum intellectus
 est à quo uniuersa producuntur, cuncta creās intelligendo. Hinc Orpheus
 de uerbo sacro canit:

Orpheus. Vnus perfectus deus est, qui cuncta creauit:
 Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
 Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
 Qui nullumq; malum mortalibus inuehit unquam,
 Quem præter non est alius.

Et paulo post:

Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
 Præcorum hæc nos docuerunt omnia uates:
 Quæ binis tabulis deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

Mundi

Ingentem autorem solum, interituq; carentem, Zoroastes quoque in sacra historia de rebus Persicis sic deum definit: Deus est inter omnia quæ labem nullam & corruptionem sentiunt, primus: ingenitus, nec interiturus unquam, partiu expers, sibiq; ipsi similimus, bonorum omnium auriga & autor, reru pater omnium, optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuictor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basileum, hoc est regē, totius rerum naturæ causam, rationem, & originem initialem, summū animi genitorē, æternū, animantium sospitatorē, sine propagatione genitorē, neq; loco, neq; tēpore, nec ulla uice cōprehensum, eoq; paucis cogitabile, nemini effabilem. Hinc itaq; summū deum Euripides Iouē præcipit nominandū: per cuius caput cecinit Orpheus uniuersa in lucem processisse: cæteras aut potestates, ministras esse censendas: quæ uidelicet extra deū sunt, & ab ipso separata. Hinc ipsi dei ministri, & intelligētiæ separata, à philosophis nuncupantur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultū religiosum deberi dicūt: cæteris uero numinibus non deberi nisi propter ipsum.

Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi. Cap. VIII.

Augustinus atq; Porphyrius testātur, Platonicos, tres in deo personas posuisse, quarum primam uniuersitatis patrem appellāt: secundam, filium atq; primam mentē uocāt: etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam

Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, ubi canit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus

Mens agitat molem.

Dei filium, primam mentem, diuinum scilicet intellectū, tradūt Plotinus & Philo, à deo patre manantem, quemadmodum abs loquēte uerbum, uel sicut à lumine lumen. Hinc & uerbum, & sermo, & splēdor dei patris, nomina accepit: diuina enim mens, cum se unico & nunquam interrupto actu, absq; ulla internotione, aut uicissitudine, intelligit summum bonum: prole & filium in se progenerat, quæ est plena intelligētia, plena sui imago, & plenū mundi exemplar: quod Ioānes noster, & Mercurius uerbū nominant, siue sermonem: Plato dei patris filium: Orpheus uero Palladē ex Iouis capite natam, hoc est sapientiam. Hæc est altissima dei parentis imago, quæ dā tamen relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquā genita distincta à generāte, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altissimi prodii, primo genita ante omnem creaturam. Filium autem hunc eū patre unum & eundem in essentia deum esse testatur Iamblichus, deum uidelicet suiipsius patrem filiumq; nominās. Mercurius quoq; Trismegistus in Asclepio, dei filium diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, & in se suū reflectit ardorem, & in Pimandro (ubi uaticinari uidetur de futura lege græ

tia ac de regenerationis mysterio) ait, regeneratiōis autor est filius dei homo, unius uoluntate dei. Vocat etiam deum utriusq; sexus fecunditate plenissimum. Similiter Indorum philosophi adserunt mundum esse animal partim masculum atq; fœminā: & Orpheus naturam mundi Iouemq; mundanum marem simul appellat & fœminam: adseritq; utrunq; diis sexū inesse. Hinc in Hymnis Mineruā sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es, Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia hunc uersiculum traduxit de Ioue;

Iuppiter & mas est & fœmiua, nescia mortis.

Et Vergilius de Venere inquit, canit:

Maro.

Descendo, ac ducente deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextrā oranti deus abfuit.

Tibullus.

Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni uiolau numina uerbo.

Et Carenus populus deum Lunum mirifica ueneratione coluisse legit. Ex hac plena summæ fecunditatis intelligentia, amor producitur, ligas intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est quàm aliæ proles cum eorum parētibus, quæ est tertia persona, scilicet spūs sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldeoꝝ oracula, ponentia in deo paternā potestātē: Intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedentem, eundemq; deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformātem se in quodcumq; uoluerit, & coæquātem se uniuerfis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, deum in ignea essentia habitare posuit, intelligens uidelicet, inenarrabilem dei in seipso splendorem, & circa seipsum amorem. Et apud Homerum legimus, æthera esse regnum Iouis, ubi canit:

Homerus.

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

αἴθερ.

αἴψ.

πυρπιπνί.

Dicitur autem æther iuxta Græcoꝝ grammaticā, ab ætho, quod significat ardeo, & aër spiritus, quasi æthaër, id est, ardēs spiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit pyripnon, id est igneum spiraculum. Pater ergo, & filius, & spiritus amatorius, idemq; igneus, uocant à theologis tres personæ: quas etiā Orpheus in adiuratiōibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quam locutus est primum, quando mundum uniuersum suis firmavit consiliis, Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineruæ & Bulæ nominibus, in Theogonia sua, duplicem Io-

uis partum his uerbis enuncians: Primam certe filiam cæsis oculis Tritoni
am, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulem, hoc est confi-
lium. Quod Orpheus in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter du-
plicem eius emanationem: producit enim à Ioue & Minerua pariter.
Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate dei, testatur Porphyrium Pla-
tonicum tres in deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuersita-
tis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio di-
ctum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiri-
tum uocat, inquit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus

Mens agitat molem.

Est igitur deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem o-
mnia. A patre enim tanquam à primo fonte emanant omnia: in filio uero
tanquam in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctū uero
explicantur omnia, & propriis gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit uera de Deo & sanctissima Trini-
tate orthodoxa fides.

Caput IX.

DE creuerunt doctores catholici populusq; fidelis, ita sentiendū
ac profitēdum esse, quod unus sit solus uerus deus, increatus,
immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus,
tres quidem personæ, sibi inuicem coæternæ & coęuales: una
tamē essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hęc est fides catholi-
ca, hęc est orthodoxa religio, hęc est Christiana ueritas, ut unum deum in
trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas,
neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filiū, suamq; illi dedit
substantiam: ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit
substantiam: non tamen personam propriam patris adsumpsit, neq; pater
illam in filium transtulit: sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed
diuersarum personarū. Filius quoq; hic licet patri coæternus sit, ex substan-
tia patris ante secula genitus, tamē nihilominus ex substantia uirginis in se-
culo natus est, & uocatum est nomen eius Iesus: perfectus deus, perfectus
homo, ex anima rationali & humana carne subsistens: cui nihil humanum
defuit, præter peccatū. Necessarium est igitur credamus, quia dominus no-
ster Iesus Christus dei filius deus & homo est: una persona, duæ nature. An-
te secula genitus est deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de
uirgine, & ante & post partum incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed
in cruce uitam restaurauit, & mortem morte resoluit: sepultus est, & descē-
dit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutē

propriam tertia die ascendit in cœlos, & misit spiritum suum paracletum, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad eiusq; aduentum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis propriis rationem. Hæc est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitæ ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi Numerationes,

alii attributa, Gentiles deos & uumina nuncupa-

bant: decq; decem Sephiroth ac decem sacra-

tissimis dei nominibus illis præsi-

dentibus, eorundemq; in

terpretatione.

Caput X.

Eus ipse, licet in trinitate personarum unitissimæ essentiæ sit, esse tamen in eo multa quædam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi deos, Hebræorum magistri Numerationes, nos attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercuriû: formæ foeturam, quam Saturnum: uim productricem, quâ Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidâ uitam, quem Solem siue Apollinem: uniuersi mundi ratiõem, quem Panæ nuncupat: animam uero, ut inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est.

Sed cur bis loquimur, deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse deusq;

Progenitor genitrixq; deûm deus unus & omnis.

Ita prudentissimi illi gētium theologi sub uariis nominibus numinibusq; sub uario etiam sexu unum deum colebant. Quem ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisq; coleret, quo maxime indigeret. Sic quibus fidei opus erat, touem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus sapiëntia, Mineruam: & quibus aliis rebus opus erat, aliis quoq; nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem, deus autem unus à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit unus deus, inquit, idemque numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam

mundi siue uniuersi, sic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem deus, sub uariis colitur numinib⁹. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per uia secretioris analogiæ, perfecte intellectualizare. Quicumq; hymnos Orphei, & ueterum magorū sane intelligere debeat: ita nanq; comperiet hæc ab cabalisticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus, m̄ nimū differre. Nā quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionysius potestates appellat: Cabalisticæ illos numerationi pahad, hoc est, timori diuino appropriant: ita quod est ensoph in cabala, Orpheus nō est uocat: idē est Typhon apud Orpheum, qui Zamael in cabala. Verum Hebræorum mecubales, rerum diuinarum eruditissimi, decē principalia nomina diuina, ueluti numina quædam, eeu dei membra acceperunt, quæ per decē numerationes, quæ Sephiroth uocant, ueluti per uestimenta, siue instrumenta, uel exemplaria archetypi, influūt in omnia quæ creata sunt, per singula superiora, usq; in infima ordine tamen quodam. Nā primo & proxime influūt in nouem angelorū ordines, & animarum beatarum chorū: & per illos in cælestes sphæras & planetas, & homines: à quibus deinde res singulæ accipiūt uim atq; uirtutē. Primum horum est nomē Eheie, nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius uocata est cether, quod interpretatur corona, seu diadema: & significat esse simplicissimū diuinitatis: & uocatur, quod oculus nō uidit: & attribuit deo patri: & influit per ordinē Seraphim, uel ut uocāt Hebræi Haiioth Hacadosch, hoc est, animalia sanctitatis: & exinde per primū mobile, omnib⁹q; essendi munus largitur, ipsum uniuersum per totam circumferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nūcupatur meratron, hoc est princeps facierum, cuius officium est introducere alios ad faciem principis, & per hunc loquutus est dominus Moyse. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctum: numeratio eius hochma, hoc est sapientia: & significat diuinitatem plenam idearum, & primogenitū: & attribuit filio, & influit per ordinē cherubin, siue quæ uocant Hebræi Ophanim, hoc est formæ, uel rotæ: & exinde in cælum stellatum, totidem illic fabricās figuras, quot in se continet ideas, ipsum chaos creaturarum distinguēs, per intelligentiam particularem nomine Razielem, qui fuit præfectus Adam. Tertium nomē uocatum est tetragrammaton Elohim, numeratio eius uocatur bina, hoc est prouidentia, seu intelligētia: & significat remissionem, & quietem, iubileum, pœnitentialem conuersionem, tubam magnam, redemptionem mundi, & uitā ucturi seculi: & attribuitur spiritui sancto, & influit per ordinem thronorū, siue quos Hebræi uocāt Aralim, hoc est angeli magni, fortes & robusti: atq; exinde per sphæram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & alia intelligētia Iophiel, præfectus Sem: & hæc sunt tres numerationes summæ & supremæ, ueluti sedes diuinarum personarum, quarum iussu sunt omnia: sed per reliquas septem exequuntur, quæ iccirco dicuntur nu-

CCXXVI. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,

merationes fabricæ. Est itaque quartum nomē El, cuius numeratio hæsed, quod est clementia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem Dominationū, siue quem uocant Hebræi Hasmalim, per spherā Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iustitiam omnibus donans: & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahamæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est deus robustus, puniēs culpas improborum, & numeratio eius uocatur Geburach, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal dei, & cingulum dei, & gladium, & brachium sinistrum: & uocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem Potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per spheram Martis, cuius est fortitudo, & bellum & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Samsonis. Sextum nomen Eloha, siue nomen quadrilaterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo, gloria, uoluptas: & significat lignum uitæ: & influit per ordinem Virtutū, siue quem uocant Hebræi Malachim, hoc est angeli, in spheram Solis, claritatem illi & uitam donans: & exinde metalla producens: & intelligentia eius particularis Raphael, qui fuit præfectus Isahac, & Tobie iunioris, atque angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra: & significat æternitatem, & iustitiā dei ulciscantis: & influit per ordinem Principatū, siue quem uocant Hebræi Elohim, hoc est deos, in spheram Veneris, Zelum & amorē iustitiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauū nomē dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur deus exercituum, non belli & iustitiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & attribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinem archangelorū, siue quæ Hebræi uocant Bne elohim, id est filios deorum, in spheram Mercurii, ornatus elegantiam & consonantiā, producens animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai, hoc est omnipotens & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est deus uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est, fundamentum, & significat intellectum bonum, fœdus, redemptionem, & quietem: & influit per ordinem angelorum, siue quem Hebræi uocant Cherubim, in spheram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum: hominū quæ genios & custodes curat atque distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimum nomen est, Adonai melech, hoc est,

dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium: & significat ecclesiam, & templum dei, & ianuam: & influit per ordinem animasticum, animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebraeis dicitur Issim, hoc est, nobiles, heroës & principes: suntq; Hierarchiis inferiores: & influunt filiis hominum cognitionem, mirificamq; rerum scientiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Messihæ, siue (ut alii dicunt) intelligētia Metatron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mundi, & præfectus Moſæ.

De diuinis nominibus, eorumdemq; potentia & uirtute.

Caput XI.

Eus ipse licet sit unitissimus, fortitur tamen diuersa nomina nō quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant, sed quasdam proprietates ab eo emanantes, per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata sunt, multa beneficia, & diuersa munera, uelut per canales quasdam distillāt. Horum nominum decem superius descripsimus, quæ etiam Hieronymus ad Marcellā numerat: Dionysius quadragintaquinque, tum dei patris, tum Christi nomina colligit. Hebræorū meubales ex quodam textu qui est in Exodo, septuagintaduo cum angelorum tum dei nomina deducunt, quod nomen septuagintaduarum literarum, & Schemhamphoras, hoc est expositorium, uocant. Alii ulterius progredientes, ex singulis scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorum numerus, & quæ significāt, sint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ supra memorauimus, est nomen diuinæ essentiæ Eheie אהיה, quod Plato transtulit εἶπε, Hinc deum uocant εἶπε, alii εἶπε. Est aliud nomen Hu הוה, reuelatum Esaia, diuinitatis abyssum inuens: quod Græci traduxerūt τὸ ὑπερ, Latini idem ipsam. Est & aliud nomen Esch אש, à Moſe receptum, quod ignem sonat: & est nomen dei Na נא, in perturbationibus & molestiis inuocādum. Est etiam nomen Iah יה, & nomen Elion עליון, & nomen Macom מקום, nomē Cahu, כהן, nomen Innon, און, & nomen Emeth אמת quod interpretatur ueritas: & est sigillum dei. Et alia duo nomina, Zur צור, & Aben אבן, quorum utrunque solidam petram significat, & alterū illorum patrem cū filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius. Et extrahūtur multa nomina dei & angelorum ex sacris scripturis, per artē Cabalisticam, Calculatoriam, & Notariacā, & Gimetriam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אגלא ex hoc S. scripturæ uersiculo: אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֱלֹהֵינוּ hoc est Tu es fortis in æternū deus. Similiter nomen Iaua יְהוָה, ex illo uersiculo יְהוָה יְהוָה הוּא הוּא hoc est, deus deus noster deus un⁹. Similiter nomē Iaua יְהוָה

CCXXVIII. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,

ex illo uersiculo ^{יהי אור והי אור} hoc est, fiat lux & facta est lux. Similiter no-
 men Ararita ^{אר אריתא} ex hoc uersiculo, unum principiū unitatis suæ, prin-
 cipium singularitatis suæ uicissitudo sua unum ^{אור ראש אורות ראש יודו}
^{תמורתו אור} Est & aliud nomen Hacaba ^{הקבא} extractum ex hoc uersiculo,
^{יה קרוש ברוך והוא} hoc est, sanctus benedictus ipse. Similiter nomē Iesu ^{ישו} cō-
 peritur in capitibus istorum duorum uersiculorum uidelicet, ^{ביא שלמה}
 hoc est, Quousq; ueniat Messias: Et aliud ^{יגון ישמו הית} id est, permanet nomē
 ei⁹. Similiter hoc nomē Amē ^{אמן}, ex hoc uersiculo. ^{ארי מלך} id est, do-
 minus rex fidelis. Quandoq; extrahūtur hæc nomina à finibus dictionum,
 sicut idem nomen Amen ex hoc uersiculo ^{לא כן הרשעים} hoc est, nō sic im-
 pii, sed trāspōsitis literis. Sic in finalibus hui⁹ uersiculi ^{לימה שמו מה} id est, mi-
 hi quidē nomen eius quidē inuenitur nomen tetragrammaton: in his omni-
 bus, litera ponitur pro dictione & litera extrahitur ex dictione, uel à capite,
 uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus
 literis singulatim, quemadmodum extrahūtur illa septuaginta duo dei no-
 mina, ex illis tribus uersiculis qui habentur in Exodo, incipientes ab his tri-
 bus dictionibus. ^{יוסע ויבאו יט} primo & ultimo uersiculis à dextra ad sinistra
 conscriptis, sed medio cōuersim à sinistra ad dextram, sicut in posteriorib⁹
 ostendemus: & sic quandoq; extrahitur dictione à dictione, siue nomen à no-
 mine, per transpositionem literarum, sicut Messias ^{משיח}, ex Iismah. ^{ישמה}, &
 Michaël ^{מיכאל}. Ex ^{מלאכי} Malachi. Quādoq; autem per alphabetariam cō-
 mutationem, quam Cabalistsæ Ziruph ^{צירוף} uocant, sicut ex nomine tetra-
 grammaton ^{יהוה}, eliciuntur nomina. ^{מצפצ} Mazpaz. ^{כזוז} kuzu: nōnunq; etiā
 per numeri æqualitatem nomina commutantur, ut Metatron, ^{מטטרון} pro
 Sadai ^{שדאי} utrunq; enim facit tercentum decem & quatuor. Eadem ratione
 nomen Iai ^{יאי}, æquipollet nomini El ^{אל} per numeri æqualitatem, utrunq;
 enim facit triginta & unum. Atq; hæc sunt arcana abscondita de quibus diffi-
 cilimum est adferre iudicium, & completam tradere scientiam: nec in ulla
 alia lingua, quā in Hebraica intelligi & doceri possunt. Verum cū diui-
 na nomina (ut ait Plato in Cratilo) habita sunt à barbaris, q̄ habuerūt à deo
 sine quo nullatenus quis capere potest ueros sermones, ueraq; nomina, qui-
 bus deus nuncupatur, ideo de ipsis alia dicere non possumus, nisi quæ à deo
 sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotētiae sacra-
 menta atq; uehicularia, non ab hominibus, non etiā ab angelis, sed ab ipso
 summo deo, certo modo, pro suorum characterum immobili numero & fi-
 gura sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisq; harmoniam spirantia, di-
 uinaq; assistentia consecrata: quare illa timent superi, tremunt inferi, colūe
 angeli, pauent cacodæmones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur
 religio: quorū religiosa obseruatio, deuotaq; cum timore ac tremore inuo-
 catio, uirtutem nobis magnam præstant, deificantq; unioem, atque etiam
 supa naturam mirabilium operum effectuumq; potentiam. Ideoq; nullis

quidē illa ulla unquam ratiōe fas est permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in suis ipsiſ characteribus incorrupte conſeruanda: & Zoroaſtes etiā uerba barbara & antiqua uerba mutari: nā ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba ſiue nomina, uel à diis primum, uel ab antiquitate, cuius initiū haud facile ſcitur, uel à barbaris prodiſta ſunt. Iā blichus quoq; ſimiliter præcipit, ea non eſſe ex ſua lingua in aliam transferenda, non enim eandem, inquit, mentem ſeruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaq; diuina nomina, ſunt aptiſſimum atq; efficaciſſimum medium hominis cum diis conciliandi atque uniendi, ſicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi. In Numero rum uolumine ait dominus: Ponant nomen meum ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis. Iccirco diuinus Plato in Cratylo & in Philebo, diuina nomina uenerari iubet plusquā delubra ſtatuasq; diuinas: quia expreſſior dei imago atq; uirtus ſit in officio mentis, præſertim afflatæ diuinitus, quā in manuum operibus reſeruata. Verba itaq; ſacra, nō iam ex ſeipſis, quatenus uerba ſunt, uim habent in magicis, ſed ex occulta ui numinum per illa operante in animis eorum, qui illis ſecundum fidem hærent, in quibus occulta dei uirtus per ea tanquā per uehicularia in eos tranſmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatiſſimos mores, & per inuocationes diuinorum facti ſunt habitaculum dei, & capaces horum diuinorum influxuū. Quicunq; igitur diuinis hiſ uerbis ſiue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita ſunt, rite utitur, mirifica multa & impe- trabit & efficiet quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit, placidos facientia ſomnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita liſtunt.

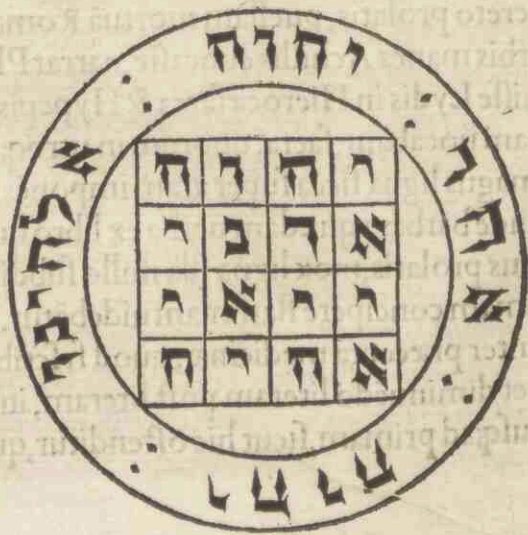
Quod Hebræorū antiqui doctores præ cæteris obſeruarunt, qui uerbis mirabilia multa efficere conſueuerunt. Pythagorici etiā demonſtrarunt, tam animi quā corporis morbos uerbis quibuſdam mirifice curantes. Sic etiam legimus Orpheum cum eſſet unus ex Argonautis, tempeſtatem quandam ſæuiſſimam uerbis quibuſdam auertiſſe. Simili modo Apollonium, quibuſdam uerbis ſecreto prolatis, puellam mortuā Romæ reſuſcitariſſe, & aliis à quibuſdam uerbis manes Achillis euocaſſe, narrat Philoſtratus. Sed & Pausanias refert, fuiſſe Lydis in Hierocaſarea & Hypepis urbibus, duo tēpla deæ quam Perſicam uocabant, ſacra, quorum in utroq; cum res diuina peragenda eſſet, uir magus ligna ſicca ſuper aram imponēs, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam uerba ex libro quem manu tenebat pronūtiabat: quibus prolatis, mox ligna illa nullo ſubdito igne, ſponte ſua ardere, & lucidiſſimam concipere flammam uidebātur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta medicinæ, quod ſi ſcribatur hoc nomē Abracadabra, uidelicet diminuēdo literam poſt literam, iuxta ordinem reſſionis, ab ultima uſq; ad primam, ſicut hic oſtenditur, quicunq; eger he-

CCXXX. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,
 mitriteo laborans, siue alia febrī, hanc schedam alligatam & à collo suspen-
 sam gestauerit, ualere illi contra aduersam ualitudinem, morbumq; paula-
 tim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominū aduersas ualitudines, & quas-
 cunq; alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum si-
 gnaculum, cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata dei nomina, si-
 bi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor
 sacratissima nomina siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in
 circumferentiali circulo continetur inscripta, à tergo autem inscribitur no-
 men septiliterum Araritha, & circūscribitur illi sua interpretatio, hoc est,
 uersiculus à quo extractum est, quemadmodum hic depictum uides.

PARS ANTERIOR.

PARS POSTERIOR.

Oporteret autem hæc omnia fieri in auro purissimo, aut in uirginea membra
na, tanquam syncera, munda & immaculata, etiam incausto ad hoc forma-
to, ex fumo sacrati cerei uel incensi, & aqua sacrata, atq; hæc ab actore pur-
gato & expiato, infallibili spe & constanti fide, ad deum altissimum mente
cleuata, si diuinam hanc obtinere debeant ac præstare possint uirtutem.
Simili ratione contra terriculamenta & nocumenta malorum dæmonum
atq; hominum, & contra quæcunq; ad eunda pericula, siue itinerum, siue a-
quarum, siue hostium, siue armorum, modo quo supradictum est, inscri-
bunt hos characteres ab uno latere, בוון : & hos à tergo, צמרבה, qui sunt
capita & fines primorum quinq; uersuum Geneleos, & totius mūdane creationis
symbolum, ea' que ligatura aiunt hominem, modo firmissime spe-
ret in deum uniuerfitatis conditorem, fore omnium malorum emunem.

IN PARTE ANTERIORE. A' TERGO.

צמרבה

בוון

Neque uero diffidat quisquam, miretur uerba sacra, quibus deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum posse, siquidem experimēto compertum est, ut ait Rab Costa Ben Luca, plures alias res nō phisicas, posse quam plurimum: sicuti experientia comprobatum est, digitum abortiui à mulieris collo suspensum, impedire cōceptum, quamdiu collo illius hæserit. Præterea in uerbis quibusdā sacris & nominibus diuinis, uim esse magnam atq; diuinam, quæ sit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoarastes, Orpheus, Iamblichus, Synesius & Alchindus, & quiq; splendidissimi philosophorum testantur, & Artephius magus atq; philosophus, de uirtutibus uerborum atq; characterum singularem librum conscripsit. Origenes splendidissimis quibusq; philosophis non inferior, adserit contra Celsum, in quibusdā diuinis uerbis mirandam latere uirtutem: & in libro ludicum ait dominus: Nomen meum quod est Peleⁿ, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, siue efficiens mirabilia. Verum autē dei nomē, nec hominibus, nec angelis notum est, sed ipsi soli deo, nec antè publicabitur (ut testantur sacrę literę) quā dispositio dei fuerit impleta. Habet tamen præterea deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen dei est apud nos (ut inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cū participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton, quod est sanctum, significans substantiam creatoris significatiōe pura, in qua nihil aliud participat cum creatore deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neq; exprimitur apud nos, sed nominatur: & significat secundum idioma supernum, quod est dei, & fortassis etiam angelorū. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cætera autem illorū nomina, omnia ab officiis & operibus illorū sunt decisa, quæ nō sunt tantæ efficaciam, ideoq; magi illos ueris suis nominibus cient, illis uidelicet cœlestibus, quæ in literis sanctis continentur.

De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora. Caput XII.

Vmmus creator & prima causa, & si omnia regit & disponit, curam tamē exequendi uariis ministris distribuit, beneficis & maleficis, quos in Apocalypsi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocētes: de quibus alibi canit propheta. Moratur angelus domini in circuitu timentiu eum, ut eripiat eos, & alibi describit immissiones per angelos malos: Quodcunq; autē per angelos tanquā per ministros exequitur deus, idem etiam facit per cœlos & stellas, sed tanquam per instrumenta, ut hoc modo oīa cooperentur in ministerium: ut sicut quælibet cœli portio, & quodq; astrum, certam terræ plagam locum uel tēpus, & speciem, & indiuiduum decernit: sic etiam angelicam illius portionis astriq;

uirtutem, eisdem loco, tempori, speciei, accommodare fas est. Vnde Augustinus libro *Quæstionum*: Vnaquæq; (inquit) res uisibilis in hoc mundo, angelicam habet potestatem sibi propositam. Hinc Origenes in librū *Numerorum* ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præ sint exercitiis terrenis, regionis, prouinciis, hominibus, bestiis, animalium natiuitati & progressui, uirgultis, plantis, cæterisq; rebus, eam uirtutem donantes, quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multo magis opus est angelis qui præ sint operibus sanctis, uirtutibus & hominibus, ut ipsi qui semper uident faciem patris summi, recto ducatu possint conducere homines, & unumquodq; etiam minutissimum ad locum suum, tanquam membra huius mundi concinna, in quo deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissime disponens inhabitat, non contentus aut circumscriptus, sed continens omnia sicut Ioannes in *Apocalypsi* describit cælestē illam ciuitatē, cui à duodecim portis præ sident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino noīe suscipiūt duodecies reuoluto, & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum, & agni: nam sicut in lege, in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctæ per Ezechielem descriptæ, inscripta erāt nomina tribuum Israel, & dominabatur illis nomen quadrilaterum: sic in euāgelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cælestis ciuitatis, nomina apostolorum, qui stant pro tribubus Israel in ecclesia, super quos influit nomē agni, hoc est nomen IESV, in quo est omnis quadrilateri uirtus: siquidem tetragrammus ille pater, dedit illi omnia. Ab angelis itaque suscipiūt cæli, quod influunt: illi autem à magno nomine dei & IESV, cuius uirtus prima est in deo, post diffusa in duodenas & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & cosequenter in omnes cæteros ministros & instrumenta dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis, & resurgens ait: In *Ioan. 14.* nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequuntur: ut ultra necessarium nō *Marc. 16.* sit quadrilaterum nomen, cuius tota uirtus translata est in nomen IESV, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cælo *Actu. 4.* datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quod nominando IESVM polluto ore tanquam nomen hominis cuiusdam, in uirtute illius facere possumus miracula, sed oportet illud inuocare in spiritu sancto, mente expurgata, & animo feruenti, ut adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maxime cognitione præuia, sine qua non exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam *Psal. 90.* cognouit nomen meum. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cælestib; nisi interueniat autoritas, fauor, ad sensus nominis IESV. Hinc Hebræi & *Ca-*balistæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post CHRISTVM in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorum patres. Et iam, experimēto cōprobatum est, nullū malū dæmonē, nullā inferorū uirtutē ex his quæ

uexat aut obfident homines posse huic nomini resistere, quin uelint nolint genua flectat, & obediant: quando nomen Iesu debita pronuntiatione illis proponitur uenerandum: nec solum nomen sed etiam illius signaculum crucem, paueant: nec solum terrestrium, celestium, inferorum genua flectuntur, sed etiam insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius contremiscunt omnia, quoniam ex fidei corde, ore ueridico, nomen Iesu pronuntiat, & crucis salutarium signum manus imprimunt innocentes. Neque uero in uacuum dixit Christus discipulis: In nomine meo daemones eiciant, & quae sequuntur: nisi uirtus quaedam esset in nomine illo expressa, super daemones & infirmos, serpentes & uenena, & linguas, & huiusmodi: quae uirtus cum in sit nomini illi, tum a uirtute dei instituta, tum a uirtute illius qui hoc nomine exprimitur, & a uirtute ipsi uerbo. Hinc est, quod cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eam, nonnunquam etiam mali & immundi homines, modo credant huiusmodi diuinorum inuocationi, daemones astringunt & alia quaedam magna operantur.

Marc. 16.

Nomen Iesu
uirtus unde
sit.

De membris dei, & de eorum in nostra membra influxu. Cap. XIII.

Membra dei
quae.Vestimenta
dei, quae.

Luc. 8.

Cant. 7.

Chermel qd.
Oculi domini.Nares do-
mini.

Egimus in uariis sanctae scripturae locis, uaria dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra dei, uires quaedam multiplices & simplicissime in ipso deo permanentes, per sacra dei nomina inter se distincta: uestimenta autem dei & ornatus, sunt tanquam uiae quaedam seu relationes, siue emanationes uel canales, per quas sese diffundit: quarum simbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quemadmodum de haemorrhoea clamauit Iesus: Tetigit me aliquis: nam sensi de me exire uirtutem. Sunt itaque in deo haec membra familia nostris: sed membrorum nostrorum ideae & exemplaria, quibus si membra nostra rite conformemus, tunc in eandem imaginem translati, ueri efficiamur filii dei, deoque similes, agentes & operantes opera dei. De membris itaque dei multa in scripturis deprompta sunt: nam de capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, & comae capitis tui sicut purpura regis: significat autem hic Chermel, non montem illum in maritimis Syriae, sed uermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebrae eius interrogant filios hominum. De ore etiam, & gustu, & gutture, & labiis, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut uinum optimum. Dignum est uinum dilecto meo ad potandum, & cibus labiis & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam & nares, quibus (ut in lege saepe reperitur) odoratur sacrificia in odorem suauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius. Brachium domini cui reuelatum est: & regius uates canit: Manus tuae domine fecerunt me, & plasma-

mauerunt me. Et: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram: hinc Psalmista ait: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in euangeliis, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro Regum, quod inuenerit deus Dauid uirum secundum cor suum. Habemus & in euangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana cœcepit, & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Moysen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiam: simili ratione & multiplicia dei uestimenta & ornamenta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicēs: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam uero etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circudabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legitur gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamentis diuinis, nō dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus dominus deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri nō peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, membra, artus, ac figuras, in nobis multis modis resecretas, ad latentium suarum uirtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruatiã. Vnde dicunt Hebræorum ^{Hebræorum} Mecubales, ^{Mecubaliū} quod si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum expiatumq; constituat, tunc illud latentis dei artus uirtutisq; cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriaq; sedes euadit, ita, ut si circa id membrum de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet. ^{Psalm. 99.}

De diis gentium, & animis cœlestium corporum,
& quibus numinibus, quæ loca olim sacra
fuerunt. Cap. XIII.

Osuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, celos ac stellas esse diuina animalia, & animas eorū intelligentes, mentē participantē diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias uero subesse substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas uocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquā corporibus suis cohiberi, quemadmodū animā nostrā corporibus nostris, sed ubiq; uelint esse, & simul dei uisione gaudere, & sine ullo labore & solitudine corpora sua regere & mouere, & unā his mouendis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas deos uocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarūt eisdē, & diuerso cultu uenerabātur. Et hi sunt dii, quibus attributi sunt omnes populi, de quibus præcepit Moses in Deuteronomio inq; ens: Ne forte eleuatis oculis ad cœlū, uideas solem, & lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quib; attributi sunt oēs populi, qui sub uerso cœlo sunt: uos autē tulit dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hereditarium. Et in eodem uolumine capite decimo septimo, solem & lunam & astra deos uocat. Et Hebræor; doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamū filiis cōcubinarum largitū esse munera, uidelicet Shemoth steltoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse heredem omnium quæ possederat: dicunt, filios concubinarū in benedictione Abrahæ non esse attributos deo tetragrāmo, & summo creatori, sed alienis diis & numinibus: Isaac autē & semen eius ad signatū ipsi omnipotenti deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributū alienis. Vnde impropèratur illis in Deuteronomio, quia seruiuerūt diis alienis, & adorauerūt eos quos nesciebant, & quibus nō fuerūt attributi. Quin & Iesus Naue post introductū populum in terrā promissionis, & superatos hostes & distributas sortes possessionū Israël, optionē dedit populo, ut eligerēt numen quod colerent, inq; uens: Optio uobis datur eligere hodie quod placeat, cui seruire potissimū debeatis, utrum diis quibus seruiuerūt patres uestri in Mesopotamia, an diis Amorrhæorū, quor; terrā habitatis: Respondente autem populo, seruiemus dño tetragrāmo, & ipse erit deus noster, dixit illis Iesus: non poteritis: quia dñs deus tetragrammus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerate autē populo ut seruirent tetragrāmo, ait illis: Testes uos estis, q̄ ipsi eligeritis uobis dominū ut seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio uestri, & inclinate corda uestra ad dominū deū Israël. Erexitq; lapidem prægrandē, dicens: Lapis iste erit uobis in testimoniū, ne fortē postea negare uelitis, & mētiri dño deo uestro. Erāt itaq; dii quib; attributa erāt cetera gētes, sol & luna, duodecim signa, ceteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: nō tamē secundū quod corpora, sed quatenus eis inhaeret anima, uersaq; militia cœli, & quā uocat Hieremias reginā cœli, hoc est, uirtutē quæ cœlū regit uidelicet animā mūdi, de qua inq; Hieremias: Filii colligūt ligna

& partes succedunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginæ, cæterarumq; cœlestiū animarum cultus Dulix, illis prohibitus erat: sed Latræ tantum, quem qui adhibuerūt, reprobati sunt à domino. Nomina uerò istarum animarum, deorum'ue in præcedētibus narrauim'. Verum quibus regionibus, & populis, & urbibus, tanquam proprii, & tutelares dii adscripti fuerint, partim referūt nobis Origenes, Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & pleriq; alii historici: Coluerūt itaque singuli populi propriis ceremoniis, suos deos: Beotii, Amphiarum: Aphri, Mopsum: Aegyptii, Osirim & Isidem: Aethiopes, qui Meroën habitant, Iouem & Bacchum: Arabes, cum Baccho Venerem: Scythæ, Mineruā: Naucratis, Serapim: Syrii Atargatē: Arabes, Diaphären: Aphri, Cœlestū: Norni, Tibelanū. In Italia quoq; municipali cōsecratione Crustumēsium deus erat, Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aesculanorū, Aucharia: Volfinensium, Nursia: Otricularorū, Valētia: Sutrinorū, Nortia: Phaliscorū, Curis cū primis celebres fuere. Coluerūt summa ueneratione Latii, Martē: Aegyptii, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabirū: Pœni, Vranū: Latini, Faunum: Rhomani, Quirinum: Sabini, Sangum: Athenæ, Mineruā: Samos, Iunonem: Paphos, Venerem: Lemnos, Vulcanū: Naxos, Liberū: Delphis Apollinem, & quos cānt Ouidius in Fastis: Pallada, Cecropidæ: Minōia Cræta Dianam: Vulcanum, tellus Hypsipylæa colit: Iunonem, Spartæ: Pelopeiadesq; Mycenæ, Pinnigerum: Fauni Menalis ora caput: Mars, Latio uenerandus erat: quia præsidet armis. Colebant Saturnū, Carthaginenses & Leucades: Iouem, Cræta, Pyreus, Hómole, Idæ, Elis & Lybia, ubi eius erat oraculū: Epirus, Latium, Gnidus, Lycia, Pifa Macedonia: Martē, Thermodonii, Scythæ, & Thracia: Solem, Scythæ unicū deum uenerabātur, equum illi immolantes: eundemq; colebāt Heliopolitæ, Assyrii: & sub Apollinis nomine Rhodii, & Hyperborei, & Milesii: Erantq; sibi sacri Parnasus, Phaselus, Cynthus, Soractæ mōtes, atq; Delos, Claros, Tenedos insulæ & Mallois locus in Lesbos, & Grynæum nemus, seu oppidū: Præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Delphi, Arréphnia, Entrofi, Tegyra ciuitates. Erant etiā illi sub Bacchi & Dionysii nomine sacra, Thebæ & Naxos insula, Nisa urbs Arabiæ, Callichoros fluitius Paphlagoniæ: Itē Parnasus & Cytheros mōtes Beotiæ, in quibus alternis annis Bacchanalia fiebāt, etiā Thamaritæ populi, Hircanis uicini, propriis sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrii primi omnium induxerunt, dein de Paphii in Cypro, & Phœnices, & Cytheræ: quos, Agæo autore, secuti sunt Athenienses. Apud Lacedæmonios colebatur Armatha: & Delphis, Venus, Epytibia. Colebatur etiā à Cois, & in Amathio Aegæi maris insula, & in Memphi urbe Aegypti, & in Gnido, & Sicilia, & Idalio nemore, & Hypæpa urbe, &

Variorū gē
tū uarij tu-
telares dij.

Eryce Siciliae monte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nullumq; (Aristotele teste) ueterum deorum numen propè maioribus ceremoniis frequentioribusq; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maxime colebant, Teutatem illum appellantes: præterea Arcades & Hormopolitæ, Aegyptii & Mæphitæ. Lunã sub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat, & in Epheso illi laudatissimum templum erat, & in Mycena post occisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste raptum eius simulachrũ, mutato sacrorum ritu, prope Ariciam culta est: colebatur etiam à Magnesiis Thessaliæ populis, & in Pisa Achaia urbe, & in Tybure, & Auëtino Rhomano monte, & in Perga Pamphylia oppido, & in Agras Atticæ regione, & Carenus populus. Lunam sub masculino sexu coluisse legitur. Erãt & reliquorum numinum sacra, ut Palladi quæ & Minerua sacra erant Athenæ, & Pyreus Aracynthus mōtes, Tritones fluuius, & Alcomencum Bœotia oppidũ, & Neoua Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt Eleusis Attica, Enna & Catania urbes Siciliae, & Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula, & in Imbros insula Thraciæ, & Therasia insula Vulcano sacra, etiamque Silicia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidemque tribuuntur Phryges, atque Ida & Dindymus Phrygiæ mōtes, & Reatum Umbriae oppidum. Item Berecynthus mons, & Pessinuntium Phrygiæ oppidum. Junonem coluerunt Carthago & Proserina, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus urbs Bœotia, & Tenarus Laconia promontorium, & Trazenii populi, & urbs in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant diigentium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, nõ alios significans, quàm cœlestia sydera illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt
theologi. Cap. XV.

Sse igitur cœlos corpora que cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modo poetarum philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumque adsertio: nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expresse fatetur: similiter Origines in suo libro de principiis, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus: Quinimò ab peccati labe non sciungi stellas omnino consensisse aduertitur Iob, ita enim legitur: Stelle quoque in conspectu eius mundæ non sunt, id quod ad corporis fulgorem utique referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pamphilus in solutionibus theologicis, atque Augustinus in Enchiridio. Ex recentioribus uero Alber

tus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis, & Thomas Aquinas in libris de Spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit uir doctissimus Nicolaus Cusanus Cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione conuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Dulix cultu uenerari, earundem'que suffragia auxilia'que implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quot uota cognoscunt nostra, exaudiunt quoque. Quod si quis istis omnino aduersari uelit, & tãquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractionum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, & in Quolibetis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Parisiensem, in Summa de uniuerso, unanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur, quod ipsæ animæ in sphaeris & stellis collocentur, & ueluti dii gentium, quisque suis præsideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur sanè intelligentibus.

De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumque cognomentis uariis, de quibus infernis & subterraneis dæmonibus. Cap. XVI.

Nunc consequenter de intelligentiis, spiritibus & dæmonibus nobis est differendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisque corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adiciens, cunctis influens. Atque eadem est omnium intelligentiarum, spirituum, dæmonum'que natura.

Dico autem dæmones hic non illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uero secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercœlestes uocant, atque mētes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphaeras, deum unum tanquam ipsorum firmissimam stabilissimamque unitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participationem quãdam: quia semper sunt deo pleni, diuinoque nectare ebrui. Hi circa unum deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsent, nec inferiorum ministratiōni adaptantur, sed susceptum à deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisque singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proxime sequuntur cœlestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinum cultum mundi sphaeris accommodatos, unicuique cœlorum & stellarum præsidentes, unde eos in totidem distribuunt ordines, quot in mundo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ: & uocabant alios saturnios, quæ præessent cœlo saturni & ipsi saturno: alios louios, qui præessent cœlo louis & ipsi loui: similiter pro aliarum

intelligentiæ
quid.

Dæmones
hic, qui sint
et quot illorum
genera.

*Demonū nu-
merus & of-
ficia.*

*Demonū di-
finitio.*

stellarum tam nomine quàm uirtute uarios dæmones cognominat: & quia ueteres astrologi quinque supra quinquaginta adseriebant motus, hinc totidē illis adinuerunt intelligentias, siue dæmones: posuerūt quoque in cælo stel lato dæmones qui præessent signis, & triplicitatibus, & decanis, & quinatiis, & gradibus, & stellis: nam licet unicuique orbi stellarū unā solam intelligen- tiam totam schola philosophorū etiam Peripateticorū adsignet, tamen cū unaquæque stella & cæli particula suam propriam & differētem habeat uim & influxum, necesse est ut & ipsa suam habeat præsentem intelligentiam quæ uim conferat & agat. Posuerunt itaque duodecim dæmonum principes, qui præessent duodecim signis zodiaci, & triginta sex, qui præessent totidem decuriis, & septuaginta duos, qui præessent totidem cæli quinatiis, & homi- num linguis & gentibus, & quatuor qui præessent triplicitatibus & elemen- tis, & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas, & posuerūt omnibus nomina, & signacula, quos uocant characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarū operationum instrumentis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, ce- reis, & eiusmodi, ut si quando operabantur ad solem, inuocabant per nomi- na solis, & per nomina dæmonum solarium, & ita de cæteris. Tertio ponūt dæmones quasi ministros, ad ea quæ sunt in inferioribus disponenda, quos Origenes uocat inuisibiles quasdam uirtutes, quibus ea quæ sunt super ter- ram disponēda credita sunt: sæpe enim nemini conspicui, itinera & negotia nostra quæcunq; dirigunt, sæpe etiā præliis intersunt, clandestinisq; subfi- diis opratos amicis præbent successus, quippe concilare prospera, inflige- re aduersa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines di- stribuūt, ut alii ignei, alii aquei, alii aërei, alii terrei, quæ quidem quatuor dæ- monum species, iuxta quatuor cælestium animarum uires, mentem, ratio- nem, imaginationem, naturam scilicet uiuificam & motricem, computan- tur: hinc ignei cælestium animarum mentem sequuntur, unde ad sublimi- ora contemplāda concurrunt. Aërei autem rationem sequuti, rationali fa- uent potentiæ, eamq; à sensuali uegetabiliq; quodammodo segregātes, ser- uiunt igitur uitæ actiuæ, quemadmodum ignei cōtemplatiuæ: Aquei uero imaginationem sensumq; sequuti, uitæ seruiunt uoluptuosæ: Terrei naturā sequuti, uegetali naturæ fauent. Præterea distinguunt etiā hoc dæmonū ge- nus in Saturnios & Iouiales, iuxta stellarum cælorumq; nomina. Præterea alios esse orientales, alios occidentales, alios meridionales, alios septentrio- nales. Deniq; nulla mundi pars est propria horum dæmonum adfinitia destituta, non quia ibi solū sunt, sed quia ibi maxime regnant, sunt enim ubique, quamuis alii alibi potissimum operantur atq; influunt. Neq; uero ita intelligenda hæc sunt, quasi influxibus syderum subiecti sint, sed ut re- spondeant supra mundano cælo, à quo præcipue omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet, unde sicut uariis stellis, sic etiam uariis locis, &

temporibus hi dæmones adaptantur: non quod tempore aut loco coartentur, quemadmodum nec corporibus quibus præfides statuuntur, sed quia sic sapientiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atque patrociniatur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios uocat syluestres, alios montanos, alios campestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Amadryades, Potamides, Hinnides, Agapæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Pareæ, Musæ, Aonides, Castalides, Heliconides, Pegafides, Mæonides, Phebiades, Camœnæ, Charites, Genii, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebeni superum, alii semideos deas uel. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresq; sunt, ut etiam perturbationibus afficiantur humanis, quos in instructione purat Platonio homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum in instructione hominum bestię nonnulla nobis propinquiores, ut simia, canes elephantes, mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorū & Noruegiorum scripserunt, testantur uarii generis dæmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq;, quorū corpora gignantur & intereant: uita tamē longeuos. Aegyptiorū opinio est Platoniorūq; præsertim à Proclo cōprobata, Plutarchus quoq; & Demetrius philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmāt: testantur enim, ex multis sui temporis prodigiis, Pana magnum dæmonem, pluresq; alios euulasse primum, deinde etiam obiisse. Horum itaq; dæmonum tertium generis, ut Platoniorum sententia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cœlo sunt stellæ: totidem quoq; quot stellas cœlum ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones, uerum dæmonum bonorum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum, nonaginta nouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de centum ouibus: alii duntaxat nouē partes putant iuxta parabolam de decem drachmis: alii æqualem cum hominibus angelorum numerum eēsent, quia scriptum sit: constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum dei. Et de numero eorum multi multa scripsere: Verum recentiores theologo secuti magistrum sententiarū, Augustinum & Gregorium, facile se absoluunt, dicentes, quod bonorum angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contra respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologo, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum siue tenebrosū, quos uocant Platonici desertores angelos, scelerū & impietatis uicinos, iuxta iustitiæ diuinæ sanctionem: uocantq; malos dæmones & spiritus nequam: quia etiam ultrò plerunq; lædunt atq; nocent: horū etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elemētorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntq; ipsis reges, & princi-

mutatōna
ordīnūlib
x. x. x. x.

mutatōna
ordīnūlib
x. x. x. x.

pes, & præfidentes, & eorundem nomina. Ex his præfunt cæteris quatuor re-
ges nocentissimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alii plures dominant
principes legionum, multi quoq; priuatorū officiorum. Hinc Gorgones,
starenoctæ, furæ. Hinc Crephone, Alecto, Megera, Cerberus: De hoc dæ-
monum genere inquit Porphyrius. Locū incolunt terræ uicinum, imò in-
tra ipsam terram. Nullum est malum quod perpetrare nō audeant. Habēt
omnino uiolentum & male sanū morem: ideoq; uehementes repentinasq;
insidias plurimum machinantur moliunturq;: ac dum agunt incurfiones,
partim latere solent, partim uero inferre uiolentiam, omnibusq; rebus ini-
que discorditerq; factis, admodum delectantur.

De eisdem iuxta theologorum sententias. Cap. XVII.

Angelorum
distinctio
triplex.

Theologi uero nostri cum Dionysio similiter ponunt triplices
angelorum distinctiones: harum quamlibet in tres diuidūt or-
dines, ut uidelicet sint tres distinctiones, nouē ordines: has uo-
cant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus noue
natio numero distinguit. Ponunt itaq; in superiori hierarchia Seraphim,
Cherubim, Thronos, tanquam supercælestes dæmones, diuinæ prouidētiæ
ordinem contemplantes: primi, in dei bonitate: secundi, in essentia dei tan-
quam forma: tertii, in sapientia. In media hierarchia ponūt Dominationes
Virtutes & Potestates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi guberna-
tionem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur:
secundi administrant cælos, nonnunquā ad miracula facienda conspirant:
tertii arcēt quæ diuinam legem perturbare posse uidentur. In inferiore au-
tem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiā lam-
blichus numerat: hi tanquam dæmones ministri, ad inferiora curāda descē-
dunt: horum primi curant publica, principes & magistratus, prouincias &
regna, singuli singula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Per-
sarum restitit mihi uiginti uno dieb⁹: & Iesus filius Sirach testatur unicuiq;
genti præpositum esse rectorem angelum: quod etiā indicare uidetur Mo-
ses Deuteronomii cantico inquit: Cum diuideret excelsus gentes, statuit
eorum terminos secundum numerum angelorum dei. Secundi sacris inter-
sunt, diuinum cultum circa singulos homines dirigūt, precesq; hominum
& sacrificia coram diis offerunt: Tertii minora quæq; disponunt, ac singuli
singulis custodes adsunt. Suntq; ex ipsis etiam qui minutissimis herbis & la-
pillis, & omnibus inferioribus uirtutē subministrant, quibus multa cū deo,
multa cum hominibus sunt communia, suntq; mediātes ministri. Verum
Athanasius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos deo proximos, illūq;
indefinitibus hymnis, & irrequieta laude magnificātes, & pro nostra salu-
te orantes, septem alios nuncupat ordines: quos communi uocabulo uo-
cat militiam cæli. Horum primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui
locutus est Danieli inquit: Veni ut docerem te quæ uentura sunt populo

Athanasii
de angelis
opinio.

tuo in nouissimis diebus: Deinde est ordo Tutelaris, de quo etiã in Daniele legitur: Ecce Michaël unus de principibus uenit in adiutoriũ meum: & ibidem: In tempore illo consurget Michaël princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiã Raphaël ille qui duxit & reduxit Tobiam iuniorem. Post hunc est ordo Procuratorius, cuius mentio est in libro Iob, ubi legitur: si fuerit pro eo angelus loquẽs, deprecabit dominum, & placabilis e'erit: & de eisdem exponitur etiã quod scriptum est Ecclesiastici decimo sexto capite circa finem: In iudicio dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominum ipsarum distinxit partes illorum, & initia eorũ in generibus suis: ornauit in æternum opera illorum, nec esurierunt nec laborauerunt, & non destiterũt ab operibus suis, unusquisq; proximum suum nõ angustiauit usq; in æternũ. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nõne omnes sunt administratorii spiritus, missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis: Post hos est ordo Auxiliaris de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus domini, & percussit in castris Assyriorũ centũ octogintãquinq; milia. Hunc subsequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinũ Abraham: & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiãt in æterna tabernacula. Porro est ordo Adfistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filii olei splendoris, qui adfistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupantq;: nam supremo loco sunt quos uocant *הוי"ה* id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos deus *יהוה* essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim *אופנים* id est forma, seu rota, per quos deus *יהוה* chaos distinguit: Tertio loco sunt Aralim *אראלים* angeli magni fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronuntia- tus, siue tetragrammus cum he cõiuncto, *יהוה* formam fluxæ materiæ ministrat: Quarto loco sunt Hasmalim *חשמלים*, per quos El *אל* deus, corpore effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim *שרפים*, per quos deus Elohim *אלהים* elementa depromit. Sextus Malachim *מלאכים*, id est angelorũ, per quos deus Eloha *אלוה* metalla producit: Septim^o Elohim *אלהים* id est dii, per quos deus tetragrammus Sabaoth *צבאות* producit uegetabilia: Octauus Bne elohim *בני אלהים*, id est filii deorum, per quos deus Elohim Sabaoth *צבאות* procreat animalia: Nonus & infimus Cherubim *כרובים*, per quos deus Sadai *שדי* genus hominum curat. Sub istis est ordo an- masticus, dictus Iffim *אישים* id est heroës, uiri fortes, & beati, per quos deus Adonai *אדני* prophetiam largitur.

Tutclaris ordo.
 Procuratorius ordo.
 Ministerialis ordo.
 Auxiliaris ordo.
 Animarũ receptiuus ordo.

Adfistentiũ ordo.
 Hebræi angelorũ ordines quomodo uocauerũt.

De ordinibus malorum dæmonum, eorumdemq; casu, & naturis uariis. Cap. XVIII.

Primus de
monū ordo.

Secundus.

Tertius.

Psal. 7.

Esai. 15.

Ierem 50.

2. Corint. 6.

Quartus.

Quintus.

Sextus.

Septimus.

Octauus.

Vnt etiam ex theologorū schola qui malos dæmones in nouē gradus distribuunt, ueluti ipsis nouem angelorum ordinibus aduersantes. Horum itaque primi sunt, qui pseudothei, hoc est falsi dii nuncupantur, qui dei nomen usurpantes, pro diis colunt, sacrificia & adorationes expetunt, sicut dæmon ille qui ait ad Christum: Si cadēs in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostendens illi omnia regna orbis terrarum, atque horum princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinem nubium, & similis ero altissimo. qui ideo uocatur Beelzebub, hoc est, uetustus deus. Hos secundo sequuntur spiritus mendaciorum, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum Achab: & horum princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, & mulier illa Pythonia apud Samuelem, & alia in euangelis, quæ Pythonem habebat in uentre. Hoc ergo dæmonum genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus & prædictionibus hominibus illudit, quo usq; decipiat. Tertio ordine sunt uasa iniquitatis, quæ & uasa iræ dicuntur: hi sunt inuectores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit: ex ipsis enim omne scelus, malitia & deformitas procedit, de quibus in Genesi in benedictionibus Symeon & Leui ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorum, in consilium eorum non ueniat anima mea: quos Psalmista uocat, uasa mortis, Esaias uocat uasa furoris, & Ieremias uocat uasa iræ, Ezechiel uasa interfectionis & interitus: & princeps eorum Belial, quod interpretatur sine iugo siue inobediēs, præuaricator, & apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conuentio Christi ad Belial? Sequuntur quarto ultores scelerum & princeps eorum Asmodeus, uidelicet faciens iudicium. Post hos quinto ordine ueniunt præstigiatores, qui imitantur miracula, & inseruiunt Cacomagis & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Euā seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quod seducit uniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cælo descendere in terram in conspectu hominum, seducens habitantes in terra, propter signa quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt æreæ potestates: hæc semiscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpētes ærem, pestilētias & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorū dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furens in meridie, quæ Paulus ad Ephesios uocat principem potestatis æris huius, & spiritum qui operatur in filios diffidentie. Septimam mansionem tenent furia, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & uastationum: quorum princeps in Apocalypsi uocatus est Græce Apollion, Hebraice Abaddon, hoc est exterminās & uastans. Octauo loco stant criminatores siue exploratores, quorum prin-

ceptus Astaroth, hoc est, explorator, Græcè dictus diabolus, hoc est crimina-
 tor uel calumniator, qui in Apocalypsi uocatur accusator fratrum nostro-
 rum, accusans illos ante cōspectum dei nostri die & nocte. Porrò ultimum
 locum habent tentatores siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli
 adsunt, quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon,
 qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimiter
 astruūt in hoc infamiori mundo uagantes omnibus infensos, quos iccirco
 diabolos uocāt, de quibus ait Augustinus libro primo de incarnatione uer-
 bi ad Ianuarium inquit: De diabolo quoq; & angelis eius contrariis uir-
 tutibus ecclesiastica prædicatio docuit, quoniam sint quidem hæc: quæ autē
 sint, aut quomodo sint, non satis clare disposuit. Apud plurimos tamen ista
 habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quā-
 plurimos angelorū secū declinare persuaserit, qui & nunc usq; angeli ipsius
 nuncupantur. Hos tamen Græcia non omnes damnatos putat, nec hos qui
 dem omnes esse ex proposito malos, sed quòd ab condito æuo rerum dispē-
 satio ea sit ratione instituta, ut illis animarum peccatricū carnificina dele-
 gata sit. Cæteri theologi dicūt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bono-
 rum ordinibus propter præuaricationem cælis pulsos & deiectos: quorū ca-
 sum non solum nostri & Hebræorum theologi docent, sed etiā Assyrii, Ara-
 bes, Aegyptii & Græci suis dogmatib⁹ cōfirmant. Pherecydes Syrus casum
 dæmonum describit, & Ophin, hoc est, serpentem dæmoniacū, caput fuisse
 rebellantis exercitus. Eundē casum Trismegistus in Pimādro, & Homerus
 sub nomine Ararum suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de
 scænore, Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi
 quoq; dæmones multoties casum suū confessi sunt. Hi itaq; deiecti in hanc *Dæmonū ua-
ria studia.*
 uallem miseræ, partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis oberrāt: alii lā-
 cus, fluuios & æquora habitant: alii terras, terrestria territāt, & qui puteos
 & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamē-
 ta concutiūt, nec homines modo, sed & animalia uexant: alii solo risu & illu-
 sione contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alii ultra proceri-
 tatem giganteo corpore sese sustollentes, nūc sese accliuos ad pygmæorum
 paruitatem submittentes, & in uarias figuras sese uertentes, homines inani
 terrore perturbant: alii mendaciis student & blasphemiiis, qualem unum in
 tertio Regum libro legimus, inquentem: Egrediar & ero spiritus mendax *3. Reg. 22.*
 in ore omnium prophetarum Achab. Pessimum autem dæmonum genus
 eorum, qui obsident itinera, irruentes transeuntibus, gaudent bellis & effu-
 sione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus: tales legimus
 apud Matthæum, ob quorum metum per uiam illam transire iam nullus
 audebat. Iam uero nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones scriptura
 cōmemorat: & alios nequitie spiritus uariis uocabulis describit, quales apud
 Esaiam legimus, Onocentauros, ericios, pilosos, Sirenes, lamias, ululas, stru *Esai. 34.*

thiones: & in Psalmis, aspidēs, basiliscos, leones, dracones: & in euāgelio scorpīus legitur & mammona, & princeps huius mūdi, & rectores tenebrarum, quorum omnium princeps Beelzebub, quem scriptura prauitatis principē appellat. Porphyrius illorum principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præst illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aëre, aqua, terra uersatur, perniciosissimus dæmon: unde etiam quæ in illis tribus elemētis plurimum potest Proserpina, illorum princeps est, quod & ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,

Taurea, itemq; triceps, missa è cælo aurea Phœbe,

Quam multæ uariant formæq; trinaq; signa,

Quæ terna & simulachra fero, terræ, aëris, ignis:

Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Origenis placitum de dæmonibus.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab dei ministerio recesserunt, si paululum respicere cœperint, humana carne circundari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionem eodem curriculo quo in carnem uenerunt, ad dei uisionem postliminio redeant, liberati tunc etiamnum æthereis & aëreis corporibus: tunc que genua deo curuanda omnia, cœlestium, terrestrium & inferiorum, ut sit deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenæus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanam nusquā ausum dicere blasphemiam aduersus deum, priusquā aduenisset in terras dominus, eo quod nondum cognosceret damnationem suam. Esse autē plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pauli eremitæ historia ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis uenerata: atq; ex Brandani legēda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas uel hoc argumento adserunt, quod in euāgelis legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac cōcessisse illis quod ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam psalmus septuagesimus primus secundum nostrā supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus, ubi nos legimus, coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur: Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est aëri spiritus eum adorabūt, ut Cabalists adserunt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ: & alibi dicit Propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalists etiam dæmones nonnullos saluandos putant, quod etiam sensisse constat Origenem.

Dæmones
a saluandi.

De corporibus dæmonum,

Caput XIX.

DE corporibus dæmonum magna est recētorum theologorū cum philosophis dissensio: nam Thomas adfirmat angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuātur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos cōstanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prōdit: Dæmones ærea atq; ignea dicuntur animalia: quia corporum æreorum natura uigent, nec per mortem dissoluntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendū aptius quā ad patiendū. Idē astruere uidetur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse ærea, ex puriore superioreq; æris parte formata, ad agēdum idonea, non ad patiendū: eaq; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in æris crassioris qualitatem, ut etiam igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dæmonibus modo, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues & æreos atq; puros. Cōsentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: siquidē in libro de dæmone Socratis, Genus aliud augustius (ait) dæmonū, qui semper à corporeis cōpedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verū Psellus Platonius & Christianus, dæmonum naturam nō putat esse sine corpore: nō idē tamen angelicum & dæmonum corpus, nā illud omnis expers materia: Dæmonicum uero quōdammodo materiale sicut umbrarū corpora, & subiectum passioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuas cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet spiritale corpus sit, maxime tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectū, coit rursus recreatq; sicut aer & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timēt aciē ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergiliū Sibylla ait Aeneæ:

Tuq; inuade uiam, uaginaq; eripere ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensē consecratum. Genus dæmonicorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantum constat, sed uisum non patitur, quos igneos & celestes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis ærisq; mixtione cōtemperatum, unde ætherei & ærei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nūcupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorum ex purissimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere uisibilia, nisi diuinitus speciem suam offerat: filis adeo texta sunt splēdidis & usq; adeo tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant, & splēdore reuertērent, & subtilitate frustentur, de quibus Chalcidius ait: Aetherei æreiq; dæmones, quia corpora eorū neq; tantū ignis habēt ut sint perspicua, neq; tan-

Varia dæmoniorū corporum genera.

tum terræ, ut soliditas eorum tactui renitatur, totaque eorum compago ex ætheris serenitate & aëris liquore connexa, indissolubile coagmentauit superficiem. Reliqui dæmones neque ita probabiles, neque ita incommodi, nec inuisibiles semper, interdum conspicui, in diuersas cōuertuntur figuras, exanguium quoque simulachrorum umbraticas formas induunt, obesi corporis illuuiam trahentes: habentque nimiam cum sylua (quam malignam animam ueteres uocabant) communionem, atque ex uicinia terræ & aquæ, etiam terrenis uoluptatibus ac libidine tanguntur: cuius generis sunt lamie, & incubi, & succubi, e quorum numero fuisse Melusinam forte non absurda est coniectio: nullus tamen (quod Marcus arbitratur) dæmonum, alius mas censendus, alius fœmina: cum hoc sexuum discrimen ad cōposita pertineat, dæmonum uero corpora simplicia sint: neque tamen unumquodque dæmonum genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis & aëreis facilis ea suppetit facultas, sese in omne id deformare, quod illorum concipit imaginatio: subterranei autem tenebrosi dæmones quæ eorum phantasticum crassi & inagilis corporis angustiis cōcluditur, eam nequit efficere diuersitatem figurarum quam ceteri. Aquei autem & que humidam superficiem terræ habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimum adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: que uero in aquosa & arida incolunt, corporibus aridioribus sese mares exhibent, aut Satyros, aut Onoscelos a sinibus cruribus, Faunos, Sylvanos & incubos, de quibus Augustinus multos tradit experientia magistra didicisse, illos sæpe improbas extitisse mulieribus, earumque appetisse & pegisse concubitum: & quosdam dæmones, quos Galli Dufios nuncupant, hæc assidue teterare libi

In dæmonibus nullus sexus.

De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis (dinem) adhibita bonorum dæmonum. Cap. XX.

omnibus
-no
-no

ST theologorum communis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint & homines: ideo diuina prouidentia dæmones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquam pastoribus seu rectoribus cōmendauit, ut nos quotidie adiuuent, dæmonesque malos arceant, cōpescant & religant, ne noceant nobis quantum uellent, quemadmodum legitur in Tobia, Quod apprehendit Raphaël dæmonium nomine Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Terdecem mille sunt super terra uiuentes pascente immortales Iouis custodes mortalium hominum, qui utique obseruent in stitias & miseranda facta aëre induti, ubique eutes super terram: nullus enim principum, nullus magnatum incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hominum in hac ignorantie ualle ad cōstitutum sibi à deo finem perueniret, si boni dæmones nobis pro custodia non adfisterent: uel si mali dæmones malis hominum uoluntatibus satisfacere permetterent. Sicut igitur ex bonis dæmonibus unicuique proprius deputatus est custos, corroborans spiritum hominis ad bonum: ita ex malis aliquis demittit hostis, perfidens carni & prurienti eius, pugnatque pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atque carnem:

homo autem inter hos concertantes medius, & relictus in manu cōsiliū sui, cui uult uictoriam præstar: non possumus ergo angelos accusare, si gētes illis creditas ad ueri dei cognitionem, ad ueram pietatem & religionē nō deducant, & in errores & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinarūt, adhærentes spiritibus erroris, uictoriam dantes diabolo, in manu enim hominis est cui uelit adhærere, & quem uelit uincere, à quo si semel superatus hostis dāmō est, eius seruus effectus est, uictusq; alium ultra impugnare nequit, uelut uespa amisso aculeo: cui sententiā ad stipulatur etiā Origenes in libro Periarchon cōcludens, quod sancti repugnantes aduersus malos dāmōnes & uincētes, eorum minūit exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quærit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu uinū cum aqua: bonus quidē per bona opera ipsi conformia, nos in angelos uniendo transmutat, sicut de Ioāne Baptista scriptū est in Malachia: Ecce ego Gentiū malitia angelis nō imputāda Malach. 6. mitto angelum meum ante faciem tuam: de qua transmutatione & unione, alibi scriptū est, qui adhæret deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dāmōn per mala opera nos sibi conformes & unitos reddere studet, sicut de Iuda ait Christus: Nonne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis Ioan. 6. diabolus est: & hoc est quod ait Hermes, quādo dāmōn in humanā influit animam, semina propriæ notionis inspergit, unde anima talis, seminibus conspersa, furore prægnās, parit inde mirabilia, & qualia cunq; dāmōnum sunt officia: bonus enim dāmōn quādo in sanctam influit animam extollit eam ad sapientiæ lumen: malus uero dāmōn, in prauam transfusus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dāmōnum sunt officia, Boni dāmōnes (ut inquit Iamblichus) animas perfectissime purgant, exhibent insuper alii nobis alia, ipsi præsentēs dant corpori sanitatem, uirtutem animo, menti securitatem, quod in nobis est lætiferum delent, calorem fouent, efficaciorēq; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili menti lumen semper infundūt. An autem multi sint hominis custodes, uel unus solus, inter se contēdunt theologi, nos plures putamus, dicēte Propheta: Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus Psalm. 90. uis tuis: quod teste Hieronymo, non solum in Christo, sed in quocunq; homine locum habet. Omnes itaq; homines diuersorū spirituum ministerio reguntur: ducunturq; ad quæcunq; gradum uirtutum meritorū, & dignitatis, qui se illis dignos præstiterint: qui uero indignos, hi à malis dāmōnibus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad extremum miseræ gradum, prout eorum exquirunt mala merita: quicunq; autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præferuntur: nam angeli eorum curam habentes illos euehunt, aliosq; illis sub-

iiciunt ui quadam occulta, quam & si neuter illorum percipit, sentit tamen
 subditus iugum quoddam præsidetia, à quo facile se absolueri nequit, imò
 timet & reueretur uim illam, quam superioribus, superiores angeli influunt,
 & terrore quodam inferiores in præsidetia timorem inducunt. Hoc sensisse
 uidetur Homerus ubi ait, Musas Ioue genitas, regibus Ioue genitis indi-
 uulsas semper comites assistere, perq; illas fieri eos uenerabiles & Augustos.
 Sic legimus M. Antonium olim cum Octauiano Augusto singulari amici-
 tia iunctum, sæpe unà ludere solitos: Verum cum semper Augustus uictor
 abiret, magnum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse:
 Quid tibi ô Antoni cum adolescente isto: Fuge illum & uita: nam & si tu na-
 tu grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & pluri-
 um imperator bella multa exantlasti, tamen huius adolescentis genium ge-
 nius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblandit: ni procul fu-
 geris, tora ad illum defectura uidetur. Nonne princeps homo est cæteris
 hominibus similis: quomodo eum timerent & reuereretur cæteri homines,
 nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprime-
 ret, ut ipsum tanquam principem reuerentur: quare nitendum nobis est,
 ut expurgati recte agendo, sublimiaq; sequendo, etiã tempora & loca oppor-
 tuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorū gradu cōmittamur,
 qui de nobis curam gerentes, aliis merito præferamur.

Augusti ge-
 nius, M. An-
 tonij genio
 præstator.

De obsequendo proprio genio, eiusque natura indaganda.

Caput XXI.

Sicut unaquaq; regio in cælestibus certam stellam cælestemq;
 imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in su-
 per cælestibus certam nanciscitur intelligetiam, præsidetiam
 atque tuentem, cum sui ordinis infinitis aliis ministris spiri-
 tibus siue dæmonibus, qui omnes communi uocabulo dicti sunt filii Elohim
 sabaoth בני אלהים צבאות, hoc est, filii dei exercituura. Hinc quoties bellum,
 aut stragem, aut regni alicuius desolationem populiq; subactiōem delibe-
 rat altissimus in istis inferioribus, tunc non secus atq; hæc in terris uentura
 sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in
 Esaia: Visitabit dominus exercituū super exercitum excelsi in excelsis, & su-
 per reges terræ in terra, de quo spirituum ac præsidum conflictu, etiã apud
 Danielem legimus, uidelicet de principe regni Persarum, de principe Græ-
 corum, de principe populi Israël, eorundemq; adinuicem cōflictu. De quo
 etiam quondam sensisse uidetur Homerus, ubi cecinit:

Danic. 10.

Tantus cælesti rumor percrebuit aula,
 Cum sæua alterni ruerent in prælia diui:
 Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo,
 Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
 Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.

Laronam telis uolucer Cyllenius urget.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atque dæmones illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, qui eiusdem ordinis sunt cum præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris uigent spiritus solares: in lunari lunares, & ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque consequimur, ut nobis loca & prouincias mutantibus, uarii sese offerant se-
 quantur que rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortuna-
 tiores, ubi uidelicet dæmon genius noster maiorem fortitus fuerit poten-
 tiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorum ibi adepti fuerimus dæmonem.
 Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem siue prouinciã,
 longe ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodiores que ibi
 suos habituri sunt duces siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, om-
 nia sua sæpe etiam præter opinionem & suarum uirium mensum ad feli-
 ces exitus perducuntur. Hinc est, quod loci, & regionis, & temporis electio,
 ubi quis se ad sui genii naturam & instinctum exercitet, habitet & frequen-
 ter, ad uiræ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nonnunquam
 nominis mutatio, nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indi-
 ces sunt tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones:
 inde fit, ut mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc scriptura
 sacra non sine causa introducit deum, dum benedicturus esset Abramo & Ia-
 cob, eorum nomina immurasse, & uocasse hunc Abrahamum illum israë-
 lem. Naturam autem genii uniuscuiusque hominis antiqui sapientes ex sy-
 deribus & influxu eorum, eorundemque aspectibus, qui in genesi cuiusque
 uersantur, cognoscere docent: sed tam diuersis & dissidentibus inter se insti-
 tutis, ut difficilimum sit hæc cælorum sacramenta è manibus eorum pos-
 se eripere. Nam Porphyrius ex stella genituræ domina, genium quaerit: Ma-
 ternus uero, uel inde, uel ex planeris, qui plures ibi habent dignitates: uel ex
 eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine
 detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt.
 Alii autem & Hebræorum multi, ex aliquo cælorum cardine, aut omnibus
 illis, hunc exquirendum censent. Alii bonum genium ab undecima do-
 mo, quam iccirco bonum dæmonem uocant: malum autem genium à sexta,
 quam malum dæmonem appellant, requirunt. Horum itaque cum labo-
 riosa & occultissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genii nostri
 naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis con-
 tagiis distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis & sinistris af-
 festibus, a motisque impedimentis suggerit animus, dictat naturæ instinctus,
 cælumque inclinat. Hæc proculdubio genii suadela sunt, qui unicuique da-
 tus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens & persuadens, quò nos illi-
 us sydus inclinat.

Genius ad loci
mutatio
ne mutatur.

Nominis mu-
tatio nomen
quæ cõducit.

Genij natu-
ra unde di-
nosci possit.

Triplicem uniuscuiusq; hominis custodē esse, & à quibus singuli procedant. Cap. XXII.

Sacer dæmon

*Genitura
dæmon, gē-
nius,*

*Professionis
dæmon.*

Riplex unicuique homini dæmon bonus est proprius custos, unus quidē sacer, alter genituræ, tertius professionis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, nō ab astris neq; à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonum præside deo descendenti animæ rationali adsignatur, uniuersalis, supra naturā. Hic uitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti semper exhibet, assidue agens in nobis illuminando, quāuis non semper animaduertimus, sed quando purgati sumus, atque tranquille uiuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quasi nobiscum loquitur, suamq; nobis communicat uocem, antea silentio præsens, studetq; assidue ad sacram nos adducere perfectionē. Huius quoque dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putant Platonici, mire nos ab eo iuari, tum somniis, tum signis, mala auerendo, bona anxius sospirando: quare concinentes Pythagorici, Iouem precari consueuerunt, ut uel ipse à malis abduceret, uel à quo dæmonū id possit præstari monstraret. Dæmon autem genituræ, qui & genius dicitur, hic à mūdi dispositione syderumq; circuitibus qui in generatione uersantur descendit. hunc sunt qui opinantur animam iam iam in corpus descensurā, ex dæmonum choro custodem sibi naturaliter discernere, nec tam eligere sibi hūc ducem, quā uicissim etiam ab illo optari in tutelā. hic exequutor uitæ, atque custos, eam corpori cōciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascentē cœlestia deputarūt. Qui cunque igitur genium fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuosi, efficaces, fortes & prosperates: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon uero professionis, hic datur à syderibus quibus talis professio uel secta, quam homo aliquis professus fuerit subiicitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; sibi mores induerit, latēter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores ad sunt nobis professionis dæmones, qui successiue curant hominem, qui aliū & alium sibi indies comparat professionis custodem, prout conscēdit de uirtute in uirtutem. Quando itaque professio cum natura nostra consentit, similis nobis atque cum genio concors adest professionis dæmon, uitaq; magis efficitur tranquilla, fœlix atq; prospera: quando uero professionē genio subimus dissimilem uel contrariam, uita nobis redditur laboriosa, & discordantibus patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua sciētia, aut arte, aut ministerio, exiguo tēpore & labore, qui in aliis multo sudore & studio frustra laborat: & licet nulla sciētia, nulla ars, nulla uirtus, sit contenta, tamen ut prospere uiuas, fœliciterq; agas, imprimis cognosce genium

tuum bonū, & naturā tuā, & quid tibi boni promittat dispositio cœlestis, atque horum omnium distributos deus, qui distribuit singulis ut uult, horū exordia sequaris, hæc profitearis, in ea uirtute uersare, ad quam te summus distributor eleuat atq; conducit, qui Abrahamum iustitia & clemētia, Isaac timore, Iacob robore, Moſen mansuetudine & miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Dauidem religione & uictoria, Solomonem sciētia & præconio, Petrum fide, Ioannem charitate, Iacobum deuotione, Thomam prudentia, Magdalenam cōtemplatione, Martham ministerio excellere fecit. Itaque in qua uirtute facilius te proficere senties, ad eius apicem cōscendere cures, ut in uno præstes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantum uales proficere ne contempnas: quòd si concordēs habueris naturę & professionis custodes, geminū naturę & professionis senties profectum & augmentum: si uero dispares fuerint, sequere meliorem: nam melius aliquando momentum percipies egregiæ professionis quàm natiuitatis.

De lingua angelorum, eorumq; cum inter se tum nobiscum collocationibus.

Caput XXIII.

Vbitare possemus, si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus, sermone aliquo uocali aut lingua, cū inter se, tum ad nos utātur, nisi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominū loquar & angelorū: sed quis sit iste eorū sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uersatur. Putant enim pleriq; si aliquo idiomate utantur, ipsum esse Hebræū, quia hoc omniū fuit primū, emanauitq; de cœlo, fuitq; ante exortā in Babylone cōfusionem linguarū, in quo data est à deo patre lex, & à Christo filio prædicatum euangelium, & per spiritum sanctū data in prophetis tot oracula: & cum omnes linguæ passæ sint & continuo patiātur uarias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseuerat inuolata. Præterea opinionis huius euidentis signum est, quòd cum dæmones & intelligentiæ singulæ, singularum gentium cum quibus habitant sermonem exercent, scientibus tamen Hebræum sermonem, nunquam in alio idiomate, sed in illo solo loquunt. Quomodo aut angeli loquuntur, occultū nobis est, sicut & ipsi: nobis aut ut loquamur, lingua necessaria est cæteris instrumētis, quæ sunt fauces, palatū, labia, dētes guttur, pulmo, spiritalis arteria, & pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principiū obtinēt. Verū si quis procul alteri loquat, uehementiori clamore indiget: sic propinquus in audientis aurē susurrat: & si posset cū audiēte strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono sermo eius indigeret: sed sine strepitu audiēti, uelut imago oculo aut speculo, illaberet. Sic animæ à corpore egressę, sic angeli, sic dæmones loquuntur: & quod hō facit sensibili uoce, ipsi faciunt imprimēdo sermonis cōceptū, in his qbus loquunt, meliori modo, q̄ si p audibilē uocē exprimeret. Sic dicūt Platonici Socratē suū dēmonē sensu quidē pcepisse, sed non corporis huius, sed sensu ætherei corporis in hoc delitescētis: qua

Angelorum sermo quis.

Angelorum sermo nobis occultus.

item ratione ab prophetis uideri audiriq; solitos angelos credit Auicēna: illud instrumentum, qualiscunq; ea uirtus sit, per quam innotescere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpiissime tamen etiam sensibilem uocem emittunt, ut in ascensione domini clamantes, uiri Galilæi, quid statis spectantes in cælū: & in uetere lege eū multis patribus sensibili uoce loquuti sunt: sed hoc nō nisi in adsumptis corporibus. Verū quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras inuocationes precesq; audiant, nostrasq; uideant ceremonias penitus ignoramus. Est enim spirituale dæmonū corpus magna parte ubiq; & undique sensibile natura, ita quod absq; medio tāgit, uidet, audit, nihilq; illis impedimēto esse potest: nec tamē ea ratione qua nos discretis organis sentiūt, sed forte ueluti spongiæ aquam, sic toto corpore suo sensibilia quæq; hauriunt, aut alio modo nobis ignoto: neq; enim cuncta quæ uidemus animantia sensoriis eisdem sunt communita: nam & multa auri- bus carere nouimus, tamen sonum ab his concipi scimus, sed qua ratione, ignoramus.

Act. 1.

De nominibus spirituum, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus, qui præsunt stellis, signis, cardinibus cæli, & elementis.

Caput XXIII.

Spirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum astrorū, soli deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorū nulla à nobis nisi diuina reuelatione cognosci possunt, atq; admodū pauca nobis in sacris literis expressa sunt. Verum Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est: Adduxit deus cuncta quæ fecerat ad Adam ut nominaret illa: & quomodo eūq; uocauit rē, hoc est nomē illius. Hinc putant Hebræorū meenbales unū cum Magis esse in potestate hominis & spiritibus nomina imponere: sed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutē diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia uero nequit ulla humana uoce componi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentiæ uirtutem exprimere possit, iccirco ab operibus nomina spiritibus plurimū imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effectum, qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc non secus atq; oblationes & sacrificia diis deuota, efficaciam uirtutemq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam substantiam desiderati affectus operantem de superis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscribentem in charta uirginea nomē & signaculum spiritus cuiusdam in hora lunæ: quam cum dedisset postea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquā, mox pluuiæ & imbres oborti sunt. Vidi per eundē inscriptū

Homo spiritibus nomina imponere potest.

Vnde spiritibus nomina imponantur.

alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, idque coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimisso, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concussiones, horribilia que tonitrua consecuta sunt: neque tamen erant illa spirituum nomina ignora linguæ, nec alia quam officiorum illorum significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum nomina, Raziel, Gabriel, Michaël, Raphaël, Haniel: quæ sonant, uisio dei, uirtus dei, fortitudo dei, medicina dei, gloria dei. Similimodo in malorum dæmonum officiis leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsentium planetis atque signis, Saturno, Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camaël: Soli, Raphaël: Veneri, Haniel: Mercurio, Michaël: Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem qui semper adstant ante faciem dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe lunæ est. Hi enim (ut dicunt secretiores theologi) omnia regunt uicissitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præsunt, tradunt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius iccirco uocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentiis, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes quod Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamaël: Soli, Michaël: Veneri, Anaël: Mercurio, Raphaël: Lunæ, Gabriel: & horum unusquisque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor & mensibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni: postquam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris, Iouis, Mercurii, Martis, Lunæ, Solis: reuertiturque deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis specialem tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionem inde elicere potest. Ex signis uero duodecim præsunt Arieti, Malchi-
 daël: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchi-
 el: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Ad-
 uachiel: Capricorno, Hanaël: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel.

De istis spiritibus præsentibus planetis & signis, meminit etiam Ioannes in Apocalypsi, de prioribus in fronte inquires: Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni dei sunt, quos reperi præsidere etiam planetis: in calce autem uoluminis, ubi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur quod in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rursus uigintiocto angeli, qui dominantur in uigintiocto mansionibus lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Gabel, Dirachiel, Seheliel, Amnediel, Barbiel, Ardefiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, kyriel, Bethnaël, Ge-

Angeli, planetis præsidentes.

Abbas Tritemij Tractatus. Angeli, duodecim signis præsidentes.

Apoc. 1.

Apoc. 21.

Angeli mansionum lune.

Ventorum
quatuor an-
geli totidē.

Elementorū
angeli.

Telchines.

liel, Requiēl, Abrinaēl, Aziel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiā quatuor angelorum principes, qui præfecti sunt super quatuor uentos & sup quatuor partes mundi, quorum Michaēl præfectus est super uentum orientalem: Raphaēl, super occidentalem: Gabriel, super borealem: Nariel, qui ab aliis Vriel dicitur, super Australem. Adsignatur etiam elementis, aëri, Cherub: aquæ, Tharhis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quisq; autem horum spirituum grandis princeps est, & habēs potestatem multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in suis elementis, & partibus mundi, & uentis: & unusquisq; illorum dominatur pluribus legionibus, eadem ratione, in malis spiritibus præsentat cæteris quatuor reges potētissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina appellantur, Vricus, rex orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex occidentis: Eryn, rex septentrionis, quos Hebræorum doctores fortē rectius uocant Samaēl, Azazel, Azaēl, Mahazaēl: sub quibus plures alii dominantur principes legionum, & præfides: innumeri quoq; priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum uerusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines uocant, alii Alastores appellant: qui hominibus malefici, stygis aquā manibus haurientes, in terras spargūt: ex quo calamitates, pestes & fames cōsequuntur: Hiq; fuisse perhibentur Aeteus, Megalesius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorū distincta nomina, officia, loca, tempora exacte noscere cupit, illa in rabi Symonis Templorū uolumine requirat, ac in eiusdem libro Luminū, atq; in tractatu de Magnitudine staturæ, & in tractatu Tēplorum rabi Ismaēlis, atq; in omnibus ferē cōmentariis libri Formationis de istis copiose scriptum inueniet.

Quomodo Hebræorum mecubales sacra angelorum nomina cōsacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.

Caput XXV.

Regula generalis.

Vnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multo ualidiora, quæ ex sacris scripturis secundum artem quam de istis tradunt Hebræorum mecubales extrahuntur, sicut etiam quedā nomina dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quod ubi cunq; in sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen rite colligi potest: ubicunq; uero in sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministeriū quod illi ne mini subiacer, perpende. Vbicunq; ergo de spiritus alicuius boni uel mali ministerio uel opere scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen siue boni siue mali extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, ut ex bonis bonos, ex malis ma-

Canō extra.

lorum spirituū accipiamus nomina: nec albo nigrū, nec diem nocti, nec lucem tenebris cōfundamus: quod ex istis uersiculis ueluti exēplo elucescit. Sint tanquā puluis ante faciem uenti, & angelus domini propellens eos. Sint uiz illorum tenebræ & lubricum, & angelus domini persequens eos:

יהיו כמוץ לפני רוח ומלאך יהוה רהה

יהי ורכם השך והלק לקוח ומלאך יהוה דרפם

Psalmo tricesimoquinto apud Hebræos, apud nos tricesimoquarto, è quibus angelorū illorū nomina extrahuntur: מִיִּדְאֵל Midael & מִיִּרְאֵל Mirael de ordine Militantium. Sic ex uersiculo, Constitues super eum impium, & satan stet à dextris eius. Psalmo centesimonono apud Hebræos, apud Latinos autem cētesimo octauo: הַפְקֵר עָלָיו רֶשַׁע וְשַׁחַן יֵאמֶר אֱלֹהִים יִמִּינוּ extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שִׁיחִי quod dæmonem machinatorē designat. Est certus textus in Exodo, tribus uersiculis cōtēntus, quorū quilibet septuaginta duobus scribitur literis, incipiētes: Primus וַיֵּיטֵעַ Vaiifa. Secundus, וַיֵּיטֵעַ Vaiot. Tertius, וַיֵּיטֵעַ Vaiot: qui unam in lineam extēsi, uidelicet primus & tertius à sinistra in dextram, medius uero cōuerso ordine à dextra incipiēs terminetur in sinistra, tunc singulæ tres literæ sibi subalternatę cōstituunt unū nomē, quę sunt septuaginta duo nomina, quę Hebręi Schemhamphoras uocant: quibus si in fine addatur nomen diuinū El אֱלֹהִים, uel iah יְיָ, producunt septuaginta duo angelorum nomina trisyllaba, quorum quilibet fert magnū nomen dei, sicut scriptum est: Angelus meus præcedet te: obserues eum, est enim nomen meum in illo. Et hi sunt qui præsident septuaginta duobus quinariis cœlestibus, totidemq; natiōibus & linguis, & humani corporis artibus, cooperanturq; septuaginta duobus synagogæ senioribus, totidemq; Christi discipulis: & nomina eorum secundum extractionem quā faciunt Cabalistæ, patent in hac sequenti tabella, secundum unum modum quem diximus. Sunt autē & alii plures modi ex eisdē uersiculis fabricandi schemhamaphoras, ut cū omnes tres recto ordine sibi subalternatim à dextra in sinistram scribuntur, præter illos qui per tabulas Ziruph, & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in superioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis tum angelicis nominibus inseruiunt, ideo illas etiam huic capiti subiungemus.

Hi sunt septuaginta duo Angeli, deferentes nomen Dei
Schemhamphoras.

⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Vehuiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Leuiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Ariel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Bschbiab
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Ieliel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Pahliab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Haamiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Poid
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Sitaël	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Nelchaël	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Rehael	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Nemamiab
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Elemiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Ieiæel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Ieiæzel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Ieiæel
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Mahaſiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Melabel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Hahabel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Harabel
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Lelabel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Hahuiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Michael	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Mixrael
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Achuiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Nithhaiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Veudiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Vmabel
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Cahethel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Haiiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Ielabiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Iæbiel
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Hæziel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Ierathel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Sealiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Annauel
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Aladiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Sechiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Ariel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Mechkiel
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Lauiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Reiuel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Aſaliab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Danabiab
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Hahaiiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Omaël	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Mihael	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Meniel
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Iezael	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Lecabel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Vehuel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Eiaël
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Mebabel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Vaſariab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Daniel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Habuiab
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Hariel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Iehuiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Habaſiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Roehel
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Hakamiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Lehahiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Imamiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Iaboniab
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Leuiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Chauahiab	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Nanael	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Haiæiel
⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Caliel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Manadel	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Nithaël	⌣ ⌣ ⌣ ⌣	Mumiab

In nomine domini Amen
 In nomine domini Amen
 In nomine domini Amen

TABVLA COMMVTATIONVM RECTA.

z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y
h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z
g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h
f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g
e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f
d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e
c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d
b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c
a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b
k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a
m	r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k
r	p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m
p	q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r
q	s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p
s	t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q
t	v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s
v	w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t
w	x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v
x	y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w
y	z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x
z	h	g	f	e	d	c	b	a	k	m	r	p	q	s	t	v	w	x	y

ALIA TABVLA ZIRVPH, QVAE DICITVR RATIONALIS.

למ	כנ	יס	טע	חפ	זצ	וק	הר	רש	גת	אב
מג	לס	כע	יפ	טצ	דק	וד	תש	הת	רב	אג
נס	מע	לפ	כצ	יק	טר	דש	זח	וב	הג	צד
סע	נפ	מצ	לק	כר	יש	טת	הב	זג	וד	אה
עפ	סצ	נק	מז	לש	כת	יב	טג	הז	זה	או
פצ	עק	כר	גש	מה	לב	כג	יד	טה	חו	אז
צק	פר	עש	סת	נב	מו	לד	כה	יו	טז	אה
קר	צש	פת	עב	סג	נז	מה	לו	כז	יח	אט
רש	קת	צב	פג	עד	סה	נו	מז	לח	כט	אי
שת	רב	קז	צר	פה	עו	סז	נה	מט	ל	אכ
תב	שג	רד	קה	צו	פז	עה	סט	ני	מכ	אל
בג	הז	שה	רו	קז	צח	פט	עז	סכ	נל	אמ
גד	בה	הו	שז	רה	קט	צי	ככ	על	סג	אנ
דה	גו	כו	תח	שט	רי	קכ	צל	פמ	עג	אס
הו	הז	גח	בט	תי	שכ	לל	קמ	צג	פס	אע
וז	הח	דט	גי	ככ	תל	שמ	רנ	קס	צע	אפ
זה	וט	הי	רכ	גל	במ	תג	שס	רע	קפ	אצ
חט	זי	וכ	הל	דמ	גג	בס	תע	שפ	רצ	אק
טי	תכ	זל	ומ	הג	דס	גע	כפ	תצ	שק	אר
יל	טל	דמ	זג	וס	הע	דפ	גצ	בק	תר	אש
כל	ימ	טג	רס	זע	ופ	הצ	דק	גר	בש	את
שת	קר	פצ	סע	מג	כל	טי	זה	הו	גר	אב

יא	טב	יג	יד	ה
יב	טג	יד	זה	ו
יג	טד	חה	ז	
יד	טו	חו	זז	
יה	טז	חז		
יו	טז	חה		
יז	טח			
יח	טט			
יט				

קי	צב	פל	עמ	סג
קכ	צל	פמ	עג	סד
קל	צמ	פנ	עס	
קמ	צנ	פס	עע	
קנ	צס	פע		
קס	צע	פפ		
קע	צפ			
קז	צצ			
קח				

קז	שג	תז
קח	שז	תח
קט		תט

5	10	10	10	10
ה	ד	ג	ב	א
50	100	100	100	100
ג	מס	לע	כפ	יצ
500	1000	1000	1000	1000
ו	תס	שז	קף	קץ

De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium.

Cap. XXVI.

Radiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomē spiritus ad quemcunq; desideratum effectum, ex cœli dispositione illud elicientes, puta proposita tibi aliqua cœlesti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, seu alio quouis opere, sub certa constellatione peragēdo, spiritum illius operis rectorem inuenire si uelis: Erecta cœli figura proiice literas suo numero & ordine à gradu ascendētis, secundum successione signorum per singulos gradus complendo totū cœli circulū: tunc literis illis quæ ceciderint in loca stellarum, quarū præsidio uteris, iuxta earundē stellarum numerū atq; fortitudines, in numerū & ordinē extranotatis, nomē spiritus cōstituūt, boni scilicet: si uero ab initio gradus occidētis cōtra signorum progressum sic feceris, spiritus resultans erit de gñe malorum. Eo artificio nōnulli Hebræorum & Chaldæorū magi stri, naturā & nomē genii cuiusq; hominis perquirendū docēt, ut uidelicet cognito gradū ascendētis alicuius natiuitatis, coequatisq; cœteris cœli cardinibus, tūc qui planetarū in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitates, quæ Arabes Almutez uocāt, ipse prior notet inter ceteros: & iuxta eū secundo loco, qui sibi in numero dignitatū fuerit proximus, & ita per ordinē reliquos eorū qui aliq; in prædictis cardinibus obtinēt dignitatē: hoc ordine habito scias uerū eorū locū & gradū in cœlo, incipiensq; à gradu ascendētis per singulos gradus secundū ordinē signorū proiicere uiginti duas Hebræorū literas: tūc quæ literæ ceciderint in prædictarū stellarū loca, notatæ & dispositæ iuxta ordinē superius in stellis inuētū, & rite secundū Hebraicę linguę ratiōes cōbinatæ, genii nomē cōstituūt: cui iuxta morē, aliquod diuinæ omnipotētiae monosyllabū nomē puta El uel Iah subiūgit. Quod si proiectio literarū fiat ab angulo occidētis, & cōtra successione signorū & literæ quæ ceciderint in Nadir (hoc est punctū oppositū) supradictarū stellarū, quo diximus ordine coiugant nomē cōstituūt genii mali. Verū Chaldæi alia uia procedūt, nō enim accipiūt Almutez cardinū, sed Almutez undecimę domus, faciūtq; p oīa ut dictū ē: Malū autē geniiū reqrūt ab Almutez anguli duodecimę domus, quā malū dæmonē uocāt, proiiciētes à gradu occidētis cōtra signorū progressum. Sūt etiā Arabes pleriq; & nōnulli Hebræi, q; ex quinque hylegiorū locis nomē genii reqrūt, & faciētes proiectionē semper ab initio arietis, & literis inuētis iuxta hylegiorū ordinē apud astrologos cognitū in ordinē redactis, cōiūctisq; nomē cōstituūt genii boni: mali autē genii nomē eliciūt ex locis hylegiis oppositis, facta proiectione ab ultimo gradu pisciū cōtra signorū ordinē. Alii uero nō loca hylegiorū, sed loca Almutez sup quib; hylegiis accipiūt, faciētes proiectionē ab horoscopo, sicut in priorib; dictū est: atq; hæc noīa ita secundū proportionatos numeros sydereo calculo di-

Atributa, iugatis alternatisq; literis compacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophiæ principijs necesse est confiteri plus posse in opere magico, quã nomina significatiua, dum attonitus in illorũ ænigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinũ aliquod subesse firmiter credens, uerba & nomina hæc, licet nõ intellecta, reuerenter sonat in gloriam numinis, cum spiritali pietatis affectu captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione

Cabalistarum. Cap. XXVII.

St adhuc aliud huiusmodi nominum artificium quod calculatoriũ uocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cum nomine aliquo sacro, siue diuino siue angelico in colũna literaria descẽdenti, accipiendo illas literasquas in angulis cõmunibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinẽ redactis, spiritus nomen constituitur boni de natura illius stellæ uel signi, sub quibus fueris ingressus: quod si fueris ingressus in colũna ascendente, sumendo angulos cõmunes supra stellas & signa in infima linea signata, nomẽ cõstituitur spiritus mali. Et hæc sunt nomina spiritũ ex quolibet ordine siue cœlo ministrantiũ, tam bonorum quam malorũ, quę secundũ hunc modũ in nouem nomina totidem ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediẽdo cũ uno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodẽ elicere potes tã boni quã mali. Principiũ tamen huius calculationis dependet ex nominibus dei: omnis enim uox uirtutẽ habet in Magia, in quantum à dei uoce dependet indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicũ nomen procedere debere ab aliquo nomine dei primario: ideoq; angeli dicuntur ferre nomen dei, iuxta illud quod scriptum est, quia est nomen meũ in illo. Itaq; ut bonorũ angelorum nomina à malorũ nominibus discernantur, solet illis sæpe aliquid diuinæ omnipotentis nomen subnecti, ut El, uel On, uel Iah, uel Iod & cũ illo simul pronounciari: & quoniã Iah nomẽ est beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: Nomen uero El, quod uim & uirtutem importat, iccirco nõ modo bonis, sed quandoq; etiam malis spiritibus adiicitur, neq; enim etiã mali spiritus absq; dei uirtute, aut subsistere aut aliquid agere possunt. Ceterum sciendum est, quoniã sumendi sunt anguli cõmunes eiusdem stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cũ nomine mixto, quemadmodũ sunt nomina genitorũ, & ea de quibus in capitulo præcedenti dictũ est, quæ ex cœli dispositionibus iuxta diuersarũ stellarũ harmoniã cõponuntur: cũ his enim quoties ingrediẽda est tabula, angulus cõmunis sumẽdus est sub stella uel signo literę ingrediẽtis. Sunt præterea qui istas tabulas adeo extendũt, ut arbitretur etiã si cũ noĩe stellæ, uel officii, uel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, damõ eliciat & bonus & malus ad illud officiũ uel effectũ deseruiẽs. Simili ratiõẽ cũ nomine proprio personæ cuiusuis ingrediẽtes, genitorũ noĩa

sele extrahere posse cōfidunt, sub illa stella quæ tali personæ uidebitur præesse, prout ex Physiognomia, uel ex animi passionibus & inclinatione, siue ex professione & fortuna cognouerint illum esse uel Martium, uel Saturnium, uel Solarem, uel de alterius stelle natura. Et licet huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam uel modicam uim habeant, tamen huiusmodi extracta nomina & ab illis deriuata, maximæ sunt efficaciz, quem admodum radii solares in speculo cauo collectæ, fortissimè quidem urunt, sole tamen ipso uix modice calente. Est autem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferè consimilis, qualis est apud astrologos ordo decanorū, nouenariorum & duodenariorum. De hoc calculatorio artificio scripsit quondam Alfonsus Cyprius, & nescio quis alius illud etiã Latinis characteribus accommodauit: uerum quoniã uniuscuiusq; linguæ literæ, quod in primo libro ostendimus, suo numero, ordine & figura cœlestē diuinamq; originem habent, facile concessero, hanc de nominibus spirituum calculationem, non modo per Hebræas literas, sed etiam per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quascunq; alias fieri posse, tabulis ex illis ad imitationem præsidentiu rite fabricatis. Sed hic à plerisq; obiicitur, euenire in his tabulis plures diuersæ naturæ & fortunæ homines, nō raro ob nominis identitatem eundem eiusdem ue nominis genium sortiri. Sciendū igitur est, non absurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabus posse secerni, eūdemq; pluribus posse præesse. Præterea sicut diuersi homines eodem sepe nomine funguntur, sic etiam diuersorum officiorum & naturarum spiritus, possunt uno nomine ac uno eodemq; signaculo siue characterē notari respectu tamen diuerso: nā sicut serpens nunc Christi, nunc diaboli typum tenet, sic eadem nomina eademq; signacula, nunc alicui malorum dæmonum, nunc alicui bonorum angelorum ordini equiparantur. Deniq; ipsa inuocantis intentio ardens, per quam intellectus noster iungitur intelligentiis separatis, facit ut nunc illum, nunc alium spiritū licet sub eodem nomine inuocatum, habeamus obsequentem.

sequuntur tabulæ calculationis nominum spirituum bonorum
& malorum, sub septem planetarū præsidio atq; sub duo
decim signorum ordine Militantium,

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS BONORVM.

	☽	☿	♀	☉	♂	♃	♄	Linea bonorvm
ה	ו	ו	ה	ו	ג	ב	א	א
ש	נ	ט	ל	כ	י	ט	ה	ב
ו	ש	ו	ק	צ	פ	ע	ס	ג
ק	ו	ה	ו	ג	ב	א	ה	ד
א	ט	ל	כ	י	ט	ה	ו	ה
ט	ו	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו
ע	ה	ו	ג	ב	א	ה	ש	ז
ט	ו	כ	י	ט	ה	ו	ו	ח
נ	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ט	ט
ט	ו	ג	ב	א	ה	ש	ו	י
ל	כ	י	ט	ה	ו	ו	ה	כ
כ	א	פ	ע	ס	נ	ט	ל	ל
י	ג	ב	א	ה	ש	ו	ו	ט
ט	י	ט	ה	ו	ו	ה	ו	נ
ה	פ	ע	ס	נ	ט	ל	כ	ס
ו	ב	א	ה	ש	ו	ק	צ	ע
ו	ט	ה	ו	ו	ה	ו	ג	פ
ה	ע	ס	נ	ט	ל	כ	י	צ
ו	א	ה	ש	ו	ק	צ	פ	ק
ג	ה	ו	ו	ה	ו	ג	ב	ו
ב	ט	נ	ט	ל	כ	י	ט	ש
א	ה	ש	ו	ק	צ	פ	ע	ה
Linea malorvm	♄	♃	♂	☉	♀	☽	☿	

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur. Cap. XXVIII.

Nuenio adhuc aliud nominū genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præfident, illis impositum, tanquam mutuato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus similibus uel rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nūcupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimieli: spiritus Solis, Semiel uel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mercurii, Cochabiah uel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel uel Leuanaël. Simili ratione etiam nuncupant spiritus qui præfunt signis, ab ipsis uidelicet signorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Ioui, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunaël uel Lunaiah. Quia uero (quod etiam supra diximus) omnes spiritus tam boni quam mali unionem quærunt cum homine, quam non raro quodammodo etiam adsequuntur, unde in sacris literis homines nonnullos & deos, & angelos, & diabolos uocatos legimus: ita etiam nomina illorū qui singulari aliqua uirtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut immedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrarunt, inter dæmonum bonorum aut malorum nomina locum sortita sunt, numeranturq; cum eisdem, siue hominum illorum animas, siue illorum genios bonos malos uel significari putabimus. Sic legimus apud Esdram nomen archangeli Jeremiel, à Jeremia propheta: sic Zachariel à Zacharia: & Vriel ab Vria propheta quem occidit Iobachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorū pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est & dicitur quasi leo dei: nonnūquam & caco dæmonis nomē est, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in sacris literis comperimus à pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astaroth, quod nomen caco dæmonis est, erat que olim nomen ciuitatis Og regis Basan, in qua habitauerunt gigantes: similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrhæorū: Raphaim uallis: & Ieramiel, regio Allophylorū. Idolorum quoq; & caco dæmonū nomina sunt, ut Remma, simulacrū idoli Damasceni: Chamos, idolū Moab: Melchim, idolū Amonitarū: Bel, idolū Babyloniorū: Adramelech, idolū Assyriorū: Dagon, idolū Allophylorū. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septē simulachra aurea, quas uocabāt sanctas nymphas, quæ inuocate ostenderūt Amorrhæis p singulas horas opera eorū: & nomina eorū nomina mulierū, quæ fuerūt uxores septē uirorū peccatorū, quæ eas consecrauerūt post diluuiū, uidelicet

Planetarum
spiritus.

Signorum
spiritus.

4. Esd. 4.

Septē peccatores,

Chanaan, Phut, Selath, Nēbroth, Abirion, Elath, Desuat: erantq; illis superpositi lapides pretiosi sculpi & consecrati, quorū in uno uirtus erat, ut cęcis lumen restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacrati erant cū lapidibus, qui similiter nō poterant igne cōburi, nec incidi ferro, nec aqua deleri, quousq; auferret eos angelus domini, & sepeliret in profundo maris. Iā uero etiā scimus quia Nimbrot, Chodorlaomor, Balach, Amalech, regum nōia sunt in cacodæmonū ordinē ascita. Similiter gigantes cū dæmonibus cōmuni uocabulo Enakim עֲנָקִים dicuntur, quia nō participarunt cū imagine dei, hoc est, nō acceperunt splendorē spiritualis intellectus, sed ratio illorū multiplicauit species malas fraudū & peccatorū: ideoq; nō numerant de specie hōim (ut ait rabi Moses Aegyptius) sed de specie bestiarū & dæmonū præterquā quōd habēt figurā humanā: & tales (inquit) fuerunt filii Adæ, qui præcesserūt Seth post Abel: de quibus dixerūt sapiētes Hebræorū, Adā genuisse Tochor תוֹכֹר, hoc est diabolos. Postq̄ aut̄ inuenit gratiā in oculis domini genuit Seth ad imaginē & similitudinē suā, hoc est qui ad imaginē dei adeptus est perfectionē humanā, quā qui nō habet, nō numeratur de specie hōim, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & dāni. Est etiā (teste Porphyrio) Magorū sentētia, prauas animas in naturā dæmonū cōuerti, ac p̄nciosas sicut & illi fieri: cui attestatur etiā illud Christi uerbū de Iuda Iscariot, inquit̄: Nōne duodecim uos elegi, & un⁹ uestrū diabolus est: quos ideo dæmones aduētitos nūcupant, quia ex humanis animis inter dæmones sint cēturiati. Vnde & pessimorū hominū & dæmonū eadē nomina sunt, siue per hęc eorū animas, siue malos genios uocemus, qui malorū hominū nomina, quasi p̄sonas aliquas induerūt. Iam uero etiā & Behemoth, & Leuiathanā, beluas & dæmones significāt. His itaq; exēplis, cū bonorū tū malorum dæmonū nomina, curiosus inquisitor facile inuenire & cognoscere potest.

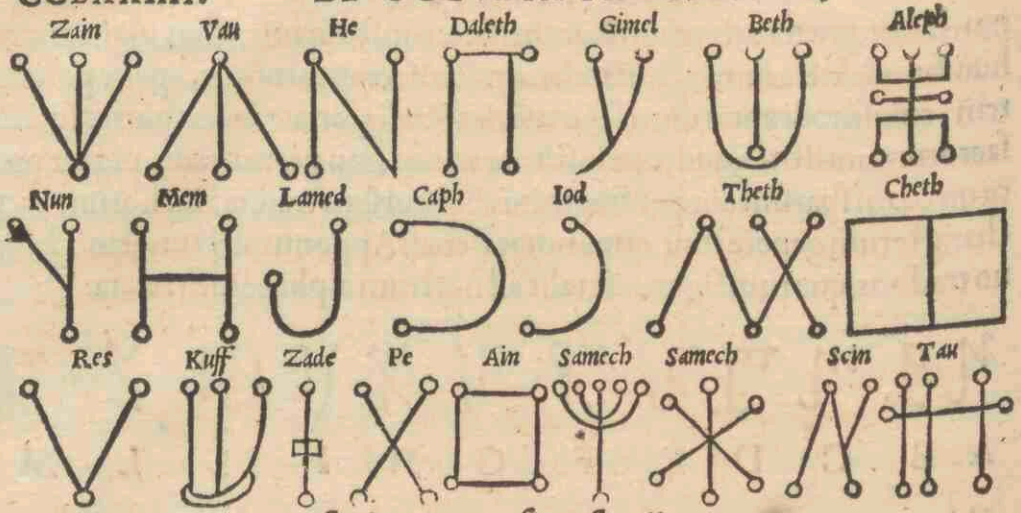
Animas fieri dæmones.

De characteribus & sigillis spirituum. Caput XXIX.

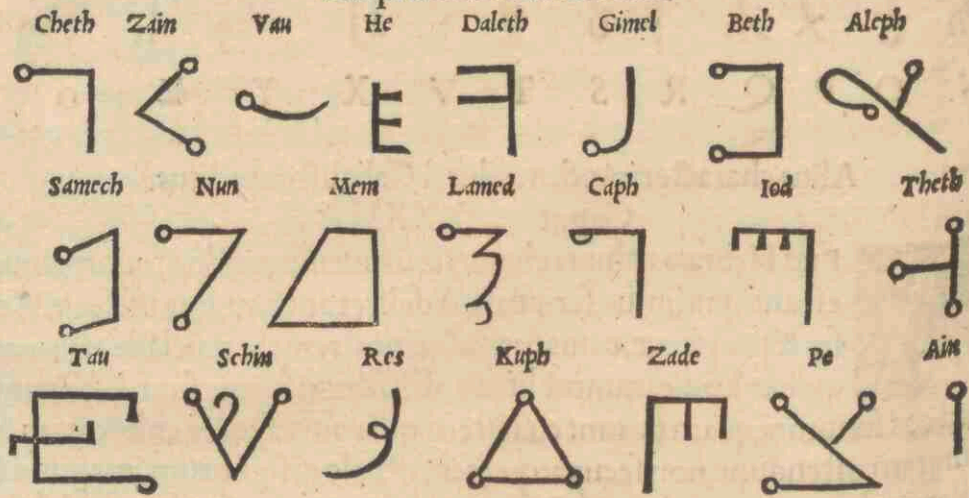

E characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicēdum est. Sunt autem characteres nihil aliud quā ignorabiles quędā literę & scripturę, sacra deorū & spirituum nomina à prophanorum usu lectiōneq; custodiētes, quas literas ueteres hieroglyphicas siue sacras uocabāt, quia solis deorum sacris deuotas: nefas siquidem arbitrabantur, sacra deorū mysteria his characteribus cōmittere, quibus prophanæ & turpia quæq; apud cōmunem plebem conscriberētur. Vnde Porphyrius ait, ueteres deum & diuinas uirtutes celare uolentes, per sensibiles figuras, & per ea quæ uisibilia sunt, inuisibilia significantes, quasi sacris literis magna mysteria tradidisse, & symbolicis quibusdam figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lunæ spei & fortunæ dedicarunt: circulum, cœlo: circuli autem partes, lunæ: pyramides & obeliscos, igni atq; diis olympiis: cylindrū, soli & terræ: penē, generatiōi atq; lunoni, cui & propter muliebrem sexū, figurā triangulatam. Quare hoc genus characterū aliā radicem

Scriptura transitus fluuii.

Est adhuc alius modus apud Cabalistas, olim magna ueneratione habitus, sed hodie tam communis effectus, ut ferè inter prophana locū sortitus sit, est aut talis: Diuidantur uiginti septē Hebræorū characteres in tres classes quarum quælibet nouem contineat literas: Prima scilicet אבגדהוזחט quæ sunt signacula numerorum simplicium, rerumq; intellectualiū, in nouem angelorum ordines distributorum: Secunda tenet יכלמנספצ signacula denariorum rerumq; cœlestium, in nouem orbibus cœlorū: Tertia uero tenet quatuor reliquas literas, cum quinque finalibus per ordinē, scilicet: וזךמנשך signacula centenariorum rerumq; inferiorum uidelicet quatuor elementorum simplicium, & quinque generum compositorum perfectorum. Has tres classes subinde in nouem cameras distribuunt, quarum prima est trium unitatum, uidelicet intellectualis, cœlestis & elementalıs: Secunda est dyadum, Tertia triadū, & sic de reliquis: formanturq; camerae illæ ex interfectione quatuor linearū parallelarum, sese in angulos rectos interfecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

ש	ל	ג	ר	ב	ק	ז
ס	ו	ס	ר	ה	מ	ה
צ	ט	צ	ה	פ	ה	ז

Qua in partes diffecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, scilicet:

Ɑ Ɱ Ɐ Ɒ ⱱ Ⱳ ⱳ ⱴ Ⱶ

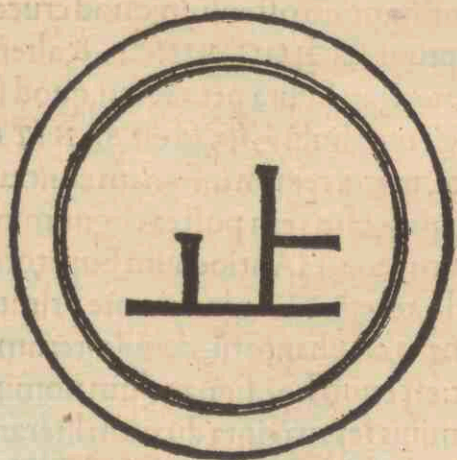
quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantium, per suprascri-
ptum notariacon: qui si unius puncti est, primam illius cameræ literã indi-
cat: si duplicis, secundã: si triplicis, tertiã literã refert: ut, si characterem Mi-
chaël מִיכָאֵל formare uelis, is egredietur talis, quinq; figuris extēsus, scilicet:

Ɱ Ɐ Ɒ ⱱ Ⱳ ⱳ

Quæ deinde contrahuntur ad tres
figuras, hoc modo:

Ɱ Ɐ Ⱳ

Quæ deinceps contrahuntur in unam,
puncta tamē notariacon solent omitti:
euadit itaq; character Michaëlis talis.

Est adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis cõmunis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: ut, si detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabuntur tales:

Hebraicè

Græcè

Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptura aliqua quæ tam prompte atq; eleganter sibi connectatur, sicut Arabica. Scire aut oportet quod angelici spiritus, cum sint puri intellectus, & omnino incorporei, signaculis & characteribus figurisq; pingibilibus, aliis uel humanis nutibus non compelluntur: sed nos eorum essentiam qualitatemq; ignorantes, ab illorū nominibus, siue operibus, siue aliter pro nostris affectibus, characteres illis figurasq; & signacula deuouemus & consecramus, non quibus illos ad nos ullo modo cõpellere possimus, sed quibus nos ad illos adfurgimus quatenus per eiusmodi characteres figurasq; ignorabiles, primo sensus nostros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur uenerationē, atq; exinde tota mente in extaticam rapimur adorationem, ubi tūc fide mirifica, spe infallaci, amore uiuifico, illos in spiritu & ueritate ueris nominibus characteribusq; inuocantes, postulatam ab illis adsequimur uirtutem.

Adhuc alius characterum modus, atq; de signaculis spirituum quæ sola reuelatione recepta sunt. Cap. XXXI.

St aliud characterum genus, sola reuelatiōe acceptum, quod nulla alia ratione potest indagari: quorum characterum uirtus est ex ipso numine reuelante, cuius sunt latentia quædam signacula, diuinitatis alicuius harmoniam spirantia: uel sunt ueluti fœdera quædam seu pacta initi fœderis inter nos & illos: eius generis sunt signaculum Constantino ostensum, quod crucem pleriq; appellabāt, Latinis literis inscriptum, IN HOC VINCE. & alterum reuelatum Antiocho cognomine Soteris, in figura pentagoni, quod sanitatē edicit: nā resolutum in literas, edicit uocabulū *σνιτα*, id est, SANITAS: in quorum signorum fiducia & uirtute, uterq; regum insignem contra hostes uictoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem postea cognominatus est Machabeus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorem, nobile illud signaculum *סנ* ab angelo accepit, in cuius uirtute primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephantorū, deinde iterum triginta quinque milia hostium strauerunt: est enim hoc signaculum nominis quadrilateri representatiuum, atq; nominis septuaginta duarum literarum per equalitatē numeri memorabile symbolū, & expositio illi est, *סני כסוך באלים יהורה*, id est,

Quis sicut tu in fortibus tetragamme. Horum itaq; memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales.

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquiens, deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoq; ipsas simulachrorum quales esse deberent, characteres quoq; & figuras monstrasse, hæc quæ se de Proserpinæ oraculo percepisse. Dicit quæ insuper, Hicaten quomodo simulachra sibi constituenda essent præcepisse: & quod circumdanda absinthio: quod pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo suo gratissima, tot quæ mures, quot eius essent formæ sumendi: tum sanguis, myrrha, storax, & alia quædam incendenda: quæ si fierent, per somnum apparet responderet quæ hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculum subiciemus, ita enim ait:

Quale mihi facias simulacrum, aduerte docebo:

Syluestri cape nata loco, atq; absinthia circum

Ponito, tum totum cæ lato & pingito mures,

Qui soleant habitare domos: pulcherrima sunt

Hæc ornamenta atq; animo gratissima nostro.

Tum myrrham, thus, styracem ipsorum quæ: cruorem

Conterito pariter murum, sacra desuper inde

Verba cane, & tot uero adhibe mures quæ: repone,

Quot mihi tu esse uides formas, tum sumito laurum,

Ex quæ: eius trunco uaginam aprato, pias quæ:

Tunc effunde preces simulacro, & debita solue

Vora hæc si facies, per somnum me quæ: uidebis.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum demoniorum quæ: secreta mysteria, quibus se cogi, detineri & ligari posse hominibus persuadebant. Hinc docet Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros demones inuocantem, unum quæ: proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cui quæ: cõuenit, ex gratiis, oblationibus, donis, sacrificiis, uerbis characteribus eorum cõditioni congruis & quam similibus, alias ipsam numinũ siue demonum præsentiam, optatum quæ: effectum nequaquam adsequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præsertim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Hecates si
mulachru.
et quo pacto
sacra illi sa
cienda.

Oraculum
Hecates

CCLXXVIII. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,
Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali
dæmones à nobis conuincantur.

Caput XXXII.

Efficacia religionis præsentia dæmonū sortitur effectum, neque enim potest in religione fieri opus ullum mirabilis alicuius efficaciz, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, & si à nobis diuersimode alliciantur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sydera, per infernâ numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica & sinistra Phariaca. Et alibi apud Porphyriū: Tu qui è limo emerxisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nonnūquam humanis uisibus sese accommodabant: nō quòd necessitate quadam cōpulsī, sed sponte & consuetudine quadā, ac inuocantium precibus uicti facilius accedunt: unde apud Porphyrium in libro Responsorū ait Hecate:

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus, cœlestia numina terram

Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Adfistentia
dæmonum
ratio.

Sed & diuinitatis consortium cum mēte humana efficit, quod ipsi boni spiritus nobis libenter adfistunt, ac potentiam uirtutemq; suam nobis cōmunicāt, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes operantesq; & agentes in nostras animas, tanquam sibi cōsortes imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; simillimas efficiendo usq; adeo, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uero dæmones à nobis conuincuntur auxilio honorū, præsertim quādo obtestator erga deū sanctimonia pollet, uerbaq; sacra sermonemq; horribilem, incanter, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda supernaturalium uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria & eiusmodi, quæ quidem cōiurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi coniurationibus, malos dæmones constringunt uel abiiciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quod idola dii nō sint, dicit, Quod dæmones ad iurati per deum uerum, nobis statim cedunt & fatētur, & de obfessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescent, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iuratis aspirat. Et Athanasius in libro de

uariis quæstionibus ait, non existere uerbum terribilius atq; magis disperdens potestatem dæmonum, quam initium sexagesimi septimi psalmi: Exurgat deus, & dissipentur inimici eius: quàm primū enim uerbo dicto, mox ululans euanescit & disparet diabolus. Et Origenes contra Celsum ait, notum Iesu nuncupationem spectatum persæpe cum ex hominum animis tum corporibus innumeros dæmones eiecisse, & in iis uim maximam exercuisse, è quibus dæmones fuissent excussi. Sæpe etiam solis minis & contumeliis malos dæmones præsertim minores, ut lamias, incubos & eiusmodi, uel astringimus uel repellimus, quemadmodum legimus apud Lucanum de malefica illa inquitente:

Iam uos ego nomine uero

Eliciam, stygiosq; canes in luce superna

Destituam, per busta sequar, per funera custos

Expellam tumulis, abigam uos omnibus urnis.

Teq; deis ad quos alio procedere uultu

Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma

Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socii eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamia phantasma illis occurrit, modo in hæc, modo in aliam figuram sese conuertere, quandoq; oculis repente euanescere. Apollonius autem quidnam esset quamprimū agnoscens, grauibus contumeliosisq; uerbis illud increpans, socios ut idē facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimū sciebat esse medicamentū. Eius dictis cū socii paruissent, stridens phantasma, celeriter tanq̄ idolum refugit: adeo enim formidolosum est hoc dæmonū genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis impossibilitibusq; minis moueantur & contremiscant, & cōpellantur. Vnde Chæremō sacer scriba, hæc illa dicit esse quibus maxime dæmones cogantur. Est præterea quemadmodū superius dictū est, quoddam dæmonū genus haud adeo noxiū, sed & hominibus proximū, ita ut etiā passionibus afficiatur humanis, atq; horum plures hominū cōuersatione gaudent, libenterq; habitant cū eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alii pueros, alii diuersorū animalium domesticorum uel syluestriū consortio lætantur: alii syluas & nemora incolunt, alii circa fontes & prata habitāt. Sic Fauni & Lemures, cāpos: Naiades, fontes: Potamides, flumina; Nymphae, stagna & aq̄s: Oreades, mōtes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiā habitāt Satyri & syluani, gaudētq; arboribus & cespitibus eadē, sicut Napte & Agaptæ, floribus: Dodenæ, glandibus: Palee & Feniliae, pabulis & rure. Hos itaq; quicūq; inuocare uoluerit, in locis ubi morant̄ id facile potest, allicient eos redolētibus fumigiis, sonis dulciorib⁹, in fidibus & musicis instrumentis quæ ex certorū aīalium intestinis lignisq; appropriatis fabrefactæ sint: adhibitis etiā cantiōibus, carminibus, incātamentis ad hoc cōgruentibus: & q̄

in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenii, innocentia animi, firma credulitas & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: constantes autem animos & audaces, à timore alienos, fugiunt atque contremiscunt, bonis & mundis inoffensi: sed malis & impuris hominibus noxii. Huius generis sunt etiam lemures & lares, & larvæ, & reliquæ mortuorum umbræ & terri-
Ex hominibus lares lemures & larvæ fiunt.
 culamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominum nonnunquam demones esse, & ex hominibus fieri lares, si bene meriti sunt, quos Græci Eudemonas, hoc est, beatos demones uocant: lemures autem & laruas fieri, si male meruerint, illosque esse noxios demones ex hominibus factos, quos Græci iccirco Caco demones dicunt: Manes autem uocari quando incertum est, bene an male meriti sint. Apparitionum illarum plura exempla sunt, quale illud cuius meminit Plinius Iunior de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lantia Menippi Lycii philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuersa, quam Tyaneus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoque apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis, pestilitatis esse causam: qui iussu suo lapidibus obrutus, uisus est canis quasi molossus, moxque pestis cessauit. Illud sciendum, quicumque in malis demonibus intellectualiter operabitur, per imperium bonorum ligabit illos: qui uero mundialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur ad gehennam.

De uinculis spirituum, eorumque adiurationibus & exterminis. Caput XXXIII.

Incula autem quibus alligantur spiritus, obtestanturque uel exterminantur, triplicia sunt: quædam eorum enim sumuntur ex mundo elementalibus, ut puta quando adiuramus spiritum aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduersas, quatenus illum inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem & huiusmodi, pro ut hæc etiam diuinis laudibus & benedictionibus & consecrationibus sæpe inferuntur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in psalmo illo: Laudate dominum de cælis, & in consecratione & benedictione cerei paschalis: hoc siquidem uinculum operatur in spiritus uirtute apprehensiua sub ratione amoris uel odii, in quantum spiritus ipsi alicui rei naturali, siue etiam præter naturam præsent, fauent, aliamque abhorrent: quemadmodum huiusmodi res, etiam inter se sibi mutuo amori uel odio sunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, sic spiritus apprensus in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secundum uinculum sumitur ex mundo cælesti, quando uidelicet adiuramus per cælum, per stellas, per horum motus, radios, lumen, gratiam, claritatem, nobilitatem, fortitudinem, influxum, mirabilia, & huiusmodi: & hoc uinculum operatur in spiritus per modum cuiusdam admonitionis

& exempli. Habet etiā nō nihil imperii, maxime in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinibus sunt. Tertium uinculum ipsum est ex mundo intellectu- Tertium.
 ctuali atq; diuino, quod religione perficitur, ut puta cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cetera religionis mysteria: quare hoc uinculum omnium supremum est & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandum est, Ordo in uinculis seruandum.
 quod sicut post uniuersalem prouidentiam est particularis prouidentia, & post uniuersalem animā particulares animæ: ita primo inuocamus per uincula superiora, & per nomina atq; uirtutes quæ regūt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiam, quoniam per hæc uincula nō solum spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ, ut tempestates, incendia, diluuija, pestes, Quæ per hæc uincula ligentur.
 morbi, uis armorum, & animalia quæq; adsumēdo illa siue per modum adiurationis, siue per modum deprecationis seu benedictionis, ut in adiuratione serpentum, præter naturalia & cœlestia, commemorando ex mysteriis & religione maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto: adsumēdo præterea uersiculum illum nonagesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare aut impedire intēdimus, ut puta excommunicationis, sepulturæ uel exequiarum, ad exterminādos morbos, uel serpentes, mures, uel uermiculos, quod in pluribus locis sic factum legimus, & adhuc fieri consueuit.

De ordine animastico atq; heroibus. Cap. XXXIII.

Ost beatorum spirituum choros, proximus est ordo animasticus, quem Hebræorum theologi Issim uocāt, hoc est uiros fortes & robustos: gentium magi, heroas nuncupant & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non contemnendus auctor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatē cœlo digni nō censeantur, nec terreni tamen putētur propter gratiæ uenerationē, cuiusmodi olim Priapus, Hippos, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanū genus beneficiis, in hac uita præcellentes, post exutum hunc mortalem hominem, in deorū beatorum choros translatae sunt, eisdem, quibus olim in hac uita uirtutibus & beneficiis mortalibus perpetuo prouidentes: aut quia arcano superūm semine procreati sunt, quos ex deorum siue dæmonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturam sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius: Et sunt adhuc hodie qui commercium & coniugalem commixtionem habeant cū dæmonibus: & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannū uatē fuisse filiū dæmonis & uirginis natum. Sed & Platonē sapientiæ principē opinati sunt de uirginis partu, a pollinis phātasmate oppressæ, natū. Et traditū est historiis, quasdam Gotthorū (quas Alumnas uo-

cāt) & specie & ingenio spectabiles scēminas, olim Filimiri, siue (ut alii aiūt) Idanthresi Gotthorū regis castra egressas, in Asiaticā Scythiā solitudines trans Meotides paludes migrasse, ibiq; à Faunis & Satytis cōpressas, primos Hunos progenuisse. Quinetiam autore Psello, dāmones nōnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quēdā oboriūtur. Horum itaq; herōū non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, q̄ deorum dāmonumq; potentia est, habent sibi sua distributa & officia & præsidia: quocirca illis nō secus atq; diis ipsis templa & simulachra, & aræ, & sacrificia, & uota, cæteraq; religionis mysteria nūcupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas magicasq; uirtutes ad miracula quædam peragenda habere, quod de Apollonii Tyanei nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus cum poētas, tum historicos & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris uero sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina. dominatur uero omnibus illis (quod etiā Hebræorum attestantur theologi) anima Meschiæ, ipse est Iesus Christus, qui per diuersos sanctos suos, uelut accommodata ad hoc membra, diuersa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atque distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos uariis precibus & inuocationibus implorati, iuxta multiformem gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissime impartiantur, multò quidem promptius, multo etiam abūdantius, quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiores, atq; naturæ nostræ cognatiores, ut qui ipsi olim & homines fuere, humanos que affectus infirmitates que perpeffi sint, eorum nomina, & gradus, & officia nobis sunt notiora. Ex horum itaq; infinito fermè numero, duodecim principes sunt, ipsi uidelicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait euangelica ueritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israēl, qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus pretiosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina sunt hæc: Primus, שמעון הכפי Symehon Hacaphi, hic est Petrus: Secundus, אילעזר Aleuzi, quem uocamus Andream: Tertius, יעקב Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus, פוליפוס Polypos, quem nuncupamus Philippum: Quintus, ברסיה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus, יוחנה Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus est, תמני Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מרון Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est יעקב Iahacob, hic est, Iacobus minor: Decimus, תשיפא Catepha, hic est Thadaeus: Vndecimus שמוא Samam qui est Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Mattiah, qui dicitur Mathias. Post illos sunt septuagintaduo Christi disci-

*Apostolorū
uera noia.*

puli, qui & ipsi præ sunt totidem cælestium quinariis, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recepere, quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palam uidemus atq; confitemur.

De diis mortalibus atq; terrenis. Cap. XXXV.

Ost istos proximi sunt dii mortales, quos similiter & heroas, & deos terrenos, siue deorum supernorum complices uocamus, uidelicet reges, & principes, & pontifices, quibus mūdus iste regitur, eorumq; legibus disponitur: quos iccirco tanquam deos suspicimus, colimus & ueneramur, quia ipse deus suum nomen communi cari illis passus est, & propria appellatione id illis confirmauit, uocans illos deos, quemadmodum ad Mosen dixit inueniens: Ego te dedi deum Pharaoni, & alibi de illis præcepit dicens: Diis non detrahes: & iterum: Si furtum lauerit, applicabitur dominus domus ad deos: & Psalmista ait: Principes populorum congregati sum cum deo Abraham, quoniam dii fortes terræ uehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem deos diiudicat: & paulo post: Ego dixi dii estis, & filii excelsi omnes. Iam uero etiam de illis colendis & uenerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens, & gladii ius tribuens, atq; illis maledici uetans, obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis præcipiens. Hinc antiquitas omnis principes suos deos appellabat, & uelut numina colebat, Sicut testat Ianus apud Quidium, in primo Faistorum inueniens:

Tunc ego regnabam, potens cum terra deorum

Effet, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes tam uiuos q̄ mortuos diuinis honoribus celebrandos esse: quæ institutio apud omnes gentes, & à primo æuo semper recepta fuit, scilicet principes diuinis honoribus deificare, & æterna memoria consecrare. Hinc urbibus, & prouinciis, & montibus, & fluminibus, & æquoribus, & insulis, & mari, illorum nunquam desitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophæa, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & cælos, & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurii à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue, quem morem non solum ab Aegyptiis Græcis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gothis, Danis, & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurii diem uocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino & Thor Gotthorum & Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quòd summum deum eorum lingua nuncupant Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant

deum Martem, nuncupabant Teutanem, quo nomine Galli etiam Mercurium uocabant. Sunt itaque reges & pontifices (modo iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu aut uerbo morbos curant, temporibus & cælis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane,

Diuisum imperium cum loue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur scriptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli & luna, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna cōtra uallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spatio unius diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis, & obediuit dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerunt populū sicis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo, traducens exercitum. Non nunquam etiam prophetico spiritu pollent, sicut de Caïpha legimus in scriptura sacra, quod prophetauit, eo quod esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quod reges & pontifices terræ dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis, certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare, & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum deū in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem dei.

Caput XXXVI.

Mercurius
Trismegis-
tus.

Dei imago,
mūdi: mun-
di, homo.

Xuperantissimus deus (ut Trimegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mūdum uidelicet atq; hoīem, in quorū altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero uero deliciis frueretur: qui cum ipse sit unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundū creauit incorruptibilem & æuiternū: cum ipse sit immensus, mundū creauit omnium maximum: cum ipse sit summa uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cū ipse sit omnipotens, sola uolūtate sua, nō ulla naturæ necessitate mundū nō ex præiacēte materia, sed ex nihilo creauit: & cum sit summa bonitas, uerbum suū quod est prima omnium rerū idea, optima sua uolūtate essentialiq; amore cōplexus, mundū hunc extrinsecum ad exemplar mūdi intrinseci uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit deus etiam hominē ad imaginem suam: nam sicuti imago dei mundus est, sic imago mundi, homo est: hinc putant quidam dictum esse, quod homo non simpliciter imago dei creatus est, sed ad imaginē, quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mūdus. Mundus animal est rationale, immortalē: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile: Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquam

interire: mori igitur nomen uanum est. Et quemadmodum uacuum, nufquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, non quod aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: uerum tantum uera dei imago uerbum suum est, sapientia, uita, lux & ueritas, per se ipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est, propter quam ad imaginem dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi aut creaturarum: Nā sicut deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: Sic & humanus animus liber est, & nec cogi, nec mensurari potest: tum ut deus totum hunc mundum, & quicquid in eo est, sola mente gerit: sic illum humanus animus etiā cogitatione complectitur, atq; quod soli illi cum deo peculiare est, ut deus mundum totum solo nutu mouet atq; gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atq; regit. A nimū igitur hominis sic uerbo dei figillatum, necesse fuit etiam corporeum hominē ad consummatissimum mūdi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus uocatus est, & altera dei imago: quia in se ipso habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non etiam uere & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officii fungātur. Sunt in ipso elementa, per uerissimas naturæ suæ proprietates. Et in ipso athereum corpusculum, animæ uehiculum, cælo proportionē correspondens. Sunt in ipso plantarum uita uegetatiua, animalium sensus, cælestis spiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum simul in unum confluentiū uera cōiunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis uocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus, ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum deum concipit & continet. Hinc Xystus Pythagoricus, ait hominis animum esse templum dei, quod etiam multo lucidius expressit Paulus inueniens: Templum dei estis uos: idemq; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimū dei simulachrū, quando homo omnia in se continet, quæ in deo sunt: sed deus per eminentiam quandam omnia continet uirtute sua & simpliciter, sicut omniū causa & principium: homini autem dedit uirtutem, ut similiter cōtineret omnia, sed actu & compositione quadam, uelut omnium nexus, uinculum atq; nodus. Itaque solus homo hoc honore gaudet, quod cum omnibus symbolū habet, & cum omnibus operationē, cū omnibus conuersationem. Symbolizat cū materia, in proprio subiecto: cū elementis, in quadrifario corpore: cū plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in sensitiua: cum cælis, in athereo spiritu, atq; influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu & sapientia: cum deo, in omnium continentia: conseruatur cum deo & intelligentiis, per fidem & sapientiam: cum cælis & cælestibus, per rationē & discursum: cū inferioribus omnibus, per sensum & dominiū:

Mortis no-
men humanum.

Homo tem-
plum dei,

agitq; cū omnibus, & in omnia posse habet, etiā in deū ipsum, illū intelligendo & amādo: & sicut deus cuncta cognoscit, sic etiā homo omnia cognoscibilia cognoscere potest, cū pro obiecto adæquato habeat ens in cōmuni, uel (ut alii dicunt) ipsum uerū: nec reperitur aliquid in hoīe, nō ulla dispositio, in quo nō fulgeat aliquid diuinitatis: nec quicq; est in deo, quod ipsum non etiā repræsentet in homine. Quicq; igitur seipsum cognouerit, cognoscet in seipso omnia, cognoscet in primis deū, ad cuius imaginē fact' est: cognoscet mundū, cuius simulachrū gerit: cognoscet creaturas oēs, cū qbus symbolū habet: & qd fomenti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elemētis, à cœlis, à dæmonibus, ab angelis, & ab unaquaq; re habere & impetrare possit, & quō singula singulis suo loco, tempore, ordine, mēsurā, proportione & harmonia aptare queat, & ad se trahere atq; deducere, nō secus atq; magnes ferrū. Et Geber in summa Alchymie docet, neminē ad eius artis pfectionē peruenire posse, q illius principia in seipso nō cognouerit: quātō aut magis quisq; seipsum cognoscet, tantō maiore uim attrahēdi consequitur, tantoq; maiora & mirabilia operat, ad tātamq; ascēdet pfectionē, quōd efficitur filius dei, trāsformaturq; in eandē imaginē que est deus, & cū ipso unit, quōd neq; angelis, neq; mundo, nec cuiq; creaturæ datū est, nisi soli homini, posse scilicet filiū dei fieri, & uniri deo: homine aut deo unito, uniūtur omnia que in homine sunt, mens imprimis, deinde spūs & animales uires, uegetandiq; uis & elemēta usq; ad materiā trahēs secū etiā corpus, cuius forma extitit, deducens illud in meliore sortē & cœlestē naturā, quousq; glorificetur in immortalitatē: & hoc quōd iā diximus, est peculiare hominis donū, à quo hæc dignitas diuinæ imaginis sibi propria est, & cū nulla alia creatura cōmunis. Sunt alii aut theologī, qui tres hominis potētias, memoriā, intellectū, uoluntatē diuinæ trinitatis imaginē adsignant: & sunt qui ulterius progredientes, non tantū in tribus illis potētis, quos uocant actus primos, sed etiā in actibus secundis hanc imaginē locant: ut sicut memoria patrē, intellectus filiū, uoluntas spiritū sanctū repræsentant: sic etiā uerbū ab intellectu nostro productū, & amor à uoluntate manās, ipseq; intellectus habēs obiectū præsens & producens, eundē filiū, spiritum atq; patrem denotant: docentq; secretiores theologī, quōd insuper singula membra nostra aliquid in deo repræsentant, cuius gerant imaginem: quodq; etiā in passionibus nostris deum repræsentamus, sed quandam per analogiam: nam in sacris literis legimus de deo, iram, furorem, pœnitentiā, complacentiā, dilectionem, odium, ludum, delectationem, delicias, indignationem, & horū similia: & nos de mēbris diuinis aliqua loquuti sumus in superioribus, quæ huc congruere possunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illam describit intellectum, uitam & fulgorem, quæ alibi uocat uerbum, mentem & spiritum, hominemq; ad imaginē dei factū, eādē trinitatē repræsentare ait: inest enim illi mēns intelligens, & uerbum uiuificans, & spiritus tāquam

Hoīs perse-
ctio & di-
gnitas.

Trinitatis
mysterium
agnouit
Mercurius
Trismegi-
stus.

fulgor diuinus sese undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectēs: nō tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui est medium per quod unitur anima cum carne & corpore, per quē corpus uiuit & operatur, & unū membrū operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro loquuti sumus: sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodāmodo est, nō tamē habet corpus crassum, tangibile & uisibile, sed corpus subtilissimū & facile unibile cū mente scilicet superiori & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiā, si animā rationalē dicimus esse illum spiritum & quid corporeum, siue habere & sapere aliquid corporeitatis, dū est in corpore & illo utitur tanquam instrumento, si modo intellexeritis quid sit apud Platonicos æthereū illud animę corpusculū ipsius uehiculū. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistū similiter tria ponūt in homine, quæ uocāt Tria in homine ponūt Platonici, supremum, infimum & medium. Supremū est illud diuinū, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum uocant: Moses in Genesi uocat ipsum spiraculum uitarū, à deo uidelicet, uel à spiritu eius in nos spiratū. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolum dicunt: Paulus apostolus animalē hominē nuncupat. Mediū est spūs rationalis utraq; connectēs extrema atq; ligans, uidelicet animā animalē cū mēte, & utriusq; sapiens naturā extremorum: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus illuminatus, mēs, lux & portio suprema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per uirtutem uerbi dei docet Apostolus, dicens: *Viuis est sermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti, pertingens usq; ad diuisionē animæ & spiritus.* Sicut enim portio illa suprema nunq̄ peccat, nunquā malo cōsentit, semperq; errori resistit & ad optima hortatur: sic inferior illa portio & animalis anima, in malo & peccato & cōcupiscentia semper demergitur, & trahit ad pessima, de qua ait Paulus: *Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati.* Mens igitur suprema portio nunquam damnatur, sed puniēdis sociis illa sã abit ad suam originē: spiritus uero, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & utriq; ad libitum adhærere potest, si superiori portioni constanter adhæreat, illi tandem unitur & beatificatur, donec adsumatur in deum: si adhæreat animæ inferiori, deprauatur & demeretur, donec efficiatur malus dæmon. Sed hæc de mente & spiritu hæctenus: de sermone siue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiusdem ad immortalitatem pretii existimat. Est enim sermo siue uerbum, sine quo nihil factum est nec fieri potest: quin est expressio exprimentis & expressi: & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & uerbum est: & concipientis cōceptio, & id quod concipit, uerbum est: & scribentis scriptio, & id quod scribit, uerbum est: & formantis formatio, & quod format, uerbum est: & creatis creatio, & quod creat uerbum est: & facientis factio, & quod factum est, uerbū est: & scientis scientia, & scitū, uerbū est: & omne quod dici potest, nō

est nisi uerbum, & dicitur æqualitas: æque enim se ad omnia habet, cum non sit unum plusquam aliud, omnibus æqualiter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se & omnia sensibilia facit, sicut lux se & omnia uisibilia facit, ideoq; uerbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsam concipit, est uerbum intrinsecū à mente generatum, scilicet sui ipsius cognitio: uerbum autem extrinsecū & uocale, est illius uerbi partus & ostensio, & spiritus cum sono & uoce aliquid significante ex ore procedens: uerū omnis uox nostra, uerbum atq; sermo, nisi dei uoce formetur, aëri miscetur atq; euanescit: spiritus autem & uerbum dei manent sensu & uita comitāte. Omnis itaq; sermo noster, omnia uerba, omnis spiritus & uox nostra, nullam uirtutem habent in magia, nisi quatenus diuina uoce formentur: & Aristoteles ipse in Meteoris, & in fine Ethicorum, fatetur nullam esse uirtutem siue naturalem siue moralem, nisi per deum: & in secretis dogmatibus, adserit intellectum nostrum bonum & sanum posse plurimū in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ uirtutis influētia, aliās nequaquam. Sic & uerba nostra plurima producere possunt miracula, modo formentur uerbo dei, in quibus etiam uniuoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A facie tua domine concepimus, sicut mulieres recte concipiunt à facie maritorum, & peperimus spiritum. Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorum, è latere suo uirginē generasse. Et apud Mahometistas constans opinio est, plerofq; quos sua lingua Nefesogli uocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo sine carnali coitu nasci: quorum uita iccirco mirabilis & impassibilis sit, & uelut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimissis, Solus rex Messias, uerbum patris, caro factum, Iesus Christus hoc arcanū reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mētem propterea persimilem sibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis.)

Sermonemq; homini iam genitor dedit

Vt diis consimiles parturiat deos

Sensu desuper indito.

Fælix ille nimis, qui sua nouerit

Sortis munera, perfecit & libens:

Inter nanq; deos connumerandus est,

Nec diis est superis minor.

Hi fati reprimunt quæq; pericula,

Morborumq; fugant perniciem procul.

Hi dant somnia præfaga, feruntq; opem

Aerumnis hominum, dantq; mala impiis.

Dant præclara piis præmia, sic dei

Complent imperium patris.

Hi sunt discipuli, hi sunt filii dei, qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec menstruatæ, sed ex deo nati sunt. Est autem uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omni moda similitudine, & in qua genitum secundum speciem idem est cum generante. Atque hæc est potentia uerbi à mente formata in subiectum dispositum rite susceptum, ueluti semen in matricem ad generationem & partum coalitum: dico autem dispositum, & rite susceptum, quia non omnia eodem modo uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de recõditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publice pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.

Caput XXXVII.

Anima humana est lux quædam diuina, ad imaginem uerbi, causa causarum, primi exemplaris creata, substantia dei, sigilloque figurata cuius character est uerbum æternum. Item anima humana est substantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuique corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute solùm non ex materiæ gremio dependeat. Est anima numerus substantialis, uniformis, ad seipsum conuersiuus & rationalis, corpora omnia & materialia longo superans interuallo, cuius partitio non est secundum materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiente causa proueniens: non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec dividitur, nec per partes multiplicatur. Est itaque anima diuina quædam substantia, à diuinis fontibus emanans, ducens secum numerum: non quippe illum diuinum, quo opifex omnia disposuit, sed rationalem numerum, quo cum omnibus proportionem habens omnia intelligere possit. Talis itaque humana anima, iuxta Platoniorum sententiã, immediate procedens à deo per media cõpetentia corpori huic iungitur crassiori: unde primo quidem in ipso descensu, cœlesti æthereoque inuoluitur corpusculo, quod æthereum animæ uehiculum uocant, aliter currum animæ appellant: hoc medio, iussu dei, qui mundi centrum est, in punctum cordis mediũ, quod est centrum corporis humani, primũ infunditur, & exinde per uniuersas corporis sui partes membraque diffunditur, quando currum suum naturali iungit calori, per calorem spiritui ex corde genito, per hunc se immergit humoribus, per illos in hæret membris, atque his omnibus æque fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur: quemadmodum calor ignis, aëris & aquæ hæret proximè, licet per aërem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculum, uidelicet æthereum uehiculum, corpore clauditur crassiore & mortali. Quando uero per morbum malum uel soluitur uel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media sese recolligit, refluatque in cor, quod primũ erat animæ susceptaculum: cordis uero deficiente spiritu extinctoque calore, ipsam deserit & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illamque egressam genii custodes dæmo-

Anima hinc
mors quædam

hinc
ad
hunc
modum

nesq; sequuntur, & ducunt ad iudicem, ubi lata sententia, bonas animas deus tranquille perducit ad gloriam, malas uolentis dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum

& intelligentiarum ordinibus accipiat.

Caput XXXVIII.

*A planetis
quidam ho
mo accipiat.*

PER septem planetas tanquam per instrumenta à summo bonorum fonte omnes uirtutes in homines diffunduntur: per Saturnū sublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicii, firma speculatio, stabilitas immobileq; propositum: per Iouem incōcussa prudentia, temperantia, benignitas, pietas, modestia, iustitia, fides, gratia, religio, æquitas, clementia, regalitas: per Martem imperterrita ueritas, constans robur & fortitudo, animositate ardor uisq; agendi & practica, incōuertibilisq; animi uehementia: per Solem nobilitas animi, imaginandi perspicuitas, sciendi & opinandi natura, maturitas, consilium, zelus, iustitiæ lumen, ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantia tenebris purgans, ueritatisq; inuenta gloria, & charitas uirtutum omnium regina: per Venere feruens amor, suauissima spes, desiderii motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incrementi desiderium, & suimet propagatio: per Mercurium penetrans fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretandi & pronuntiandi uigor, grauitas eloquii, acuitas ingenii, discursus rationis, sensuumq; mobilitas uelox: per Lunam pacifica consonantia, fecunditas, uis generandi & augendi, crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum præbet, tum motus ad terrena pro modo uitæ colenda, & augmentum sibi ceterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentiis, quæ stant ante faciem dei, quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planetae autem tantummodo disponunt corpus, reddentes completionem tractabilem, & ad omnia bona comproporcionatam & contemperatam, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum: Deus uero & influxum & incrementum tanquam primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediocri per quæ ad nos transitum habent diuersitate, uarias naturas sortiri diiudicant, & has cum corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi contemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundum quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionem à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroborat, puta ab angelis, ut sit diuinæ uoluntatis nuntius, & diuinæ mentis interpret: ab archangelis, ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est, bestiis terræ, piscibus maris & uolatilibus cœli: à principibus ut subdantur illi omnia, ipse omnium

*Ab angelicis
or dinibus
homo quid
capiat.*

uires amplectens, & omnes ad se ui quadam occultissima & supercœlesti at-
trahens: à uirtutibus uim suscipit, qua in hostes ueritatis & brauii, pro quo
in hac uita stadium currimus, constanter pugnans roboretur: à Potestari-
bus, præsidium aduersus humani huius domicilii inimicos: à Dominationi-
bus auxilium, quo subiicere possimus quem semper nobiscum gerimus do-
mesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur: A Thronis unde cõpa-
ginemur, & unde in nos ipsos collecti, memoriam in illa æterna spectacula
figamus: A Cherubinis mentis lumen, sapientiæ uim, superexcellas imagi-
nes & figuras quibus diuina ipsa contẽplari possimus: A Seraphinis, ut per-
fecto amoris incẽdio, ipsis tandẽ inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ scalæ, per
quas facile ascẽdunt homines ad quæcunq; uirtutũ genera naturali quodã
nexu & curriculo, pro uaria dispositione corporis & animi, atq; fauore stella-
rum in disponendo corpore, & intelligentiarum præsidetium illis, quarum
in descensu anima induit naturã, sicut lux colorẽ uitri per quod transit: fauẽ
te etiam superna opificis uirtute, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni
nec perfecti attingi potest. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali
cursu, inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertin-
gere opinãtur, quiq; in cœlis pedem fingentes, à cœlesti fauore ea capere ni-
tuntur, quæ à deo uno suscipi debent. Habent siquidẽ hæ inferiora, dico ani-
malia, herbæ, lapides, metalla, suam uim subministratam à cœlo: cœlum ue-
ro ab intelligentiis, hæ autẽ ab opifice, in quo omnia uirtute maxima præ-
existunt, sicut & in homine ipso minore mundo nõ est membrum, quod nõ
respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mẽ-
suræ ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis infe-
rioribus deprauantur, & malorum causæ efficiantur.

Caput XXXIX.

Voniam omnis uirtus & potestas desuper est à deo, ab intelligẽ-
tiis & astris, qui nec errare, nec malum agere possunt, necesse est
mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonũ
reperitur, non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione

recipientis prouenire, sicut recte cecinit Chrysippus:

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur

Mortales: etenim nostrorum causa malorum

Ipsi nos sumus, & sua quenq; uecordia lædit.

Hinc Iupiter Aegisthi casus ab Oreste interfecti reminiscẽs, apud Homerũ
in deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum

Inculcat, causamq; putat fontemq; malorum

Quæ ueniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,

Cum præter fatum sibi sponte incommoda quarant.

Quando igitur subiecti peruersitas peruersa suscipit influxus, uel eius debilitas tolerare non potest efficaciam superiorū, tūc ab influxu cœlestiū sic in materiā discordiis plenā recepto, resultat quid dissonū & deforme malumq; cœlestibus tñ uiribus semper bonis permanentibus, quæ dū in se existunt, & à datore luminū per sanctas intelligētias & cœlos influuntur, quousq; ad lunā peruenerint, eorum influētia bona est, tanq̄ in primo gradu: deinde autem quando in subiecto uiliori suscipitur, ipsa etiā uilescit: tunc enim propter diuersam recipiētis naturā diuersimode suscipitur, & qualitatibus in eodē subiecto inter se dissidentibus, & ipsa uariatur, & patiente subiecto patitur: unde ex omnibus tandē in subiecto cōprehensis, aliud quiddā quam superi influunt, resultat. Itaq; qualitas nocens in istis inferioribus, longe aliena est ab influxu cœlestiū. Ideoq; sicut lippientis calamitas luci, & incendiū igni, & uulnera ferro, uincula & carceres iudici imputari non debent, sed male dispositis & male operantibus: ita nec in cœlestes influxus malorū culpa reiicienda est. Itaq; in nobis bene dispositis superiorū influxus omnia cooperantur in bonū: male autē dispositis, & in quibus propter peccata nostra diuinum illud quod nobis inest recessit, omnia cedūt in malū. Omniū itaq; malorū nostrorū causa peccatū est, quod est deordinamentū & distemperamentū animi nostri: cui tunc sic male regente aut prostrato, ac declinante ab eo quod cœlestes influxus requirunt, rebellant omnia, & distemperantur in nostrā perniciē: tunc in humano corpore aliās tēperatissimo & consonantissima harmonia cōposito, oritur elemētorum distemperamentū, insurgūt humores mali, & etiā boni deordinati & segregati ab inuicē, & uicissitudine quadā corpus uexant & torquent: tunc uehementissima sentitur dissonantia, aut ex superfluitate, aut ex diminutione, aut ex intrinseco accidente, aut superfluo cibo, unde superflui gignuntur humores, eademq; ex causa infirmitates suboriuntur, etiā animales spiritus amisso freno in pugnā congregiuntur: tunc cœlestes influxus aliās de se boni, redduntur illis nocui, quemadmodū lux Solis oculis male dispositis: tunc Saturnus influit anxietatē, tēdiū, melācholiā, deliramenta, tristitiā, pertinaciā, rigiditatē, blasphemiam, desperationem, mendacium, laruas lemurum, terriculamenta sepulchrorum, expauescentiam bustorum, irritamenta dæmonum. Iupiter autem tūc influit auariā & diuitiarum occasiones prauas, & tyrannidem: Mars impetuofam irā, prophanam arrogantiam, audaciā temeritatem, & ferocem pertinaciā: Sol autem superbiam imperiosam, & inexplabilem ambitionē. Venus concupiscentiæ deceptiones, lasciuos amores turpesq; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi promptitudinem: Luna rerum omnium instabilem progressum, & quæcunq; sunt humanæ naturæ cōtraria. Atq; hoc modo homo ipse propter suam cum cœlestibus dissimilitudinē, nocumentū suscipit, unde beneficiū reportare deberet. Propter eandē cū cœlestibus dissonantiā (ut inquit Proclus) etiam subiiciuntur

Malis superiora quæ influant.

tunc homines malis demonibus, qui ueluti dei lictores in torquendis illis se expediunt. Tunc ueniunt illis immisiones per angelos malos quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturq; homo ad celestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarū dispositione profectura, cum eorum naturam presentit, praueniendo, precauendo & pramuniendo ne occurrat, & ne male dispositum subiectum sicut diximus, nocumentum suscipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quod unicuique homini impressus est character diuinus cuius uigore potest perungere ad operandum mirabilia. Caput X.

NON mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & litigandi uim: nam quod testat Plinius, elephas homini obuio in solitudine errati, clemēs placidusq; demonstrare, uiam traditur: idem uestigia hominis priusquam hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circumspectare, & expauescere dicitur. Eodem modo tygris, feris cunctis truculētiōr, uiso homine catulos protin⁹ trāsferre dicit: & plura his similia legim⁹ apud uarios auctores q̄ de aīalibus magnis uoluminib⁹ scripserūt: uerū unde cognoscāt animalia hęc hominē timendū quem nunq̄ uiderunt, & si saepe uiderint & cognouerint, unde timēt, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate prestātiores: quæ ue sit hæc hominis natura feris hunc timorē incursions, oēs quidem illi animaliuū historiographi inquirunt & innuunt, sed aliis reliquerunt docendū atq; probandū. De hoc igit Apollonius Tyanēus (ut legitur apud Philostratum) uiso puero ducentē ingentem elephantē, roganti Damo, unde hæc tā uasti animalis erga paruulū obediētia esset, respōdit, id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab epifite immisso: quē presentētes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominē timēt, & reuerentur, qui est, uelut character terrificus & signaculum dei homini impressum, quo quacūq; illi subiciunt superioremq; agnoscūt, siue seruus siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armēta & elephātes: neq; rex perterreret populū, nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hebræorū Cabalists Pahad uocant, & sinistram & gladiū dei. Neq; uero tantūmodo habet homo signū quod timeatur, sed etiā quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationib⁹ uocatur Hased quod clemētiā significat, & dextram & sceperū dei. Ab his diuinis numerationibus, per intelligētias & stellas nobis imprimūtur signa & characteres unicuiq; secundum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat: quādo placida māsuetudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eū cuncta animantia ueluti ad dominū, ut eis nomina imponeret. Verū post præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cū omnibus posteris suis, neq; tamen omnino

Hominē fragilem truces feræ cur timeant.

character ille in nobis extinctus est, sed quanto magis quis grauatur peccato, tanto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum eadē seruitutē atq; timorem, cum animalium tum hominum & demonū. Quod sentiens Cain timebat, inquiēs ad deū: Omnis qui inueniet me occidet me: bestias quippe & demones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebāt, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebātur obedientia & potestate, sicut Samson, Dauid & Daniel in leones, Helisæus in ursas, Paulus in uiperā, & multi anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocuumentum ullum accipientes: sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones uariæ.

Caput XLII.

Omnibus hominibus cōmuniter semel mori statutū est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uiolenta, alia uoluntarie suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse uideantur: quam (ut dicunt Hebræorum magistri) deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechix quod post dirutam sanctuarii domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorum genera quibus condemnari solebāt, neminem mortis reum sine retaliationē euasisse: nam qui lapidibus mortē promeruerat, is dispensante deo, aut recto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uero meruisset ignem, hic aut incendio absuebatur, aut uenenato morsu, aut serpentis ictu, aut toxico uitam finiuit: qui autē gladio interiturus fuisset, aut imperii uiolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quouis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiā magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euāgelium: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adrastiam esse pronuntiant, uidelicet diuinarum legum inuitabilem potestatem, qua futuris circuitibus rependatur unicuique pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniuste dominabatur in uita priore, uita alia in seruilem relabat statū: qui manus sanguine polluerit, talionē subire cogatur: qui bestialē uixerit uitā, in brutale corpus reuolutus præcipitet. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusq; demone, ingens: Quicūq; proprietatē seruauerūt humanam hoies iterum nascūtur: Quicunq; uero solo usi fuerint sensu, bruta animalia redeūt, ita tamen, ut qui sensu præcipue unā cū ira, animalia

Adrastia.

Plotinus.

fera exoriantur: quicumq; autem sensu per concupiscentiam uoluptatemq; utantur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verum si non tam sensu unà cum his quàm sensus degeneratione uixerint, unà cum ipsis plàtæ repululant, solū nanq; uel maxime in his uitale uiguit, omnisq; illis cura fuit, ut in plantas commutarentur. Verum qui musicis modulis nimium delinzi uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnarunt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui uero ciuilem uirtutē consecutus est, homo reuertitur. Et Salomon ipse in Pro uerbiis, hominem nunc leonem, tygridem, ursum uel aprum appellat: nūc leporem, canem leporarium aut cuniculum: nunc formicā, ericium, serpente uel araneam: nunc aquilam, stellionem, gallum, uel auem aliam nominat, & multa huiusmodi. Verum Hebræorū cabalistæ animas in bruta precipitari non admittunt: quæ tamē penitus rationem excusserint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia uita non abnuūt: ter quoque nec amplius, animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abunde sufficere uideatur, iuxta illud Job: Liberauit animam suā ne pergeret in interitum, sed uiuens lucem uideret. Ecce hæc omnia operatur deus tribus uicibus per singulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint ueteres, uideam⁹. Cum moritur homo, corpus in terram reuertitur, de qua sumptum est: mens unde descēdit, in cælos remeat, sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam unde erat, & spiritus redit ad deum qui dedit illum, quod his uersiculis expressit Lucretius:

*Anima ter,
in hęc uitā
redcunt.*

Cedit item retro, de terra quod fuit ante,

In terras: & quod missum est ex ætheris oris,

Id rursum cæli fulgentia templa receptant.

Sed melius Ouidius his uersibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, umbra:

Quatuor ista loca bis duo suscipiunt.

Terra tegit carnem, tumulum circunuolat umbra,

Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod ^{Caro,} ut dicunt Hebræorum theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictum est in scriptura: Terram comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, unde & dæmon ille dicitur dominus carnis & sanguinis quandiu corpus non fuerit iustis exequiis expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causa ordinarunt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quousque super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor, Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis me-

mor, neq; inde discedens, me inhumatū relinque, ne insepultus deorū ira fiā. Mens uero humana, cuius sacra natura & diuinum genus existit, quia culpæ semper in fors, etiam omnis pœnæ expers euadit. Anima uero si bene operata fuerit congaudet menti, & cum æthereo suo uehiculo egrediens, libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit: ubi omnibus sensibus & potentiis suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuinæq; potestatis particeps, in inferiora hæc benefica, uaria dona largitur, ceu immortalis deus: si male egerit, mēs iudicat illam atq; relinquit dæmonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, uagatur apud inferos idolum, quam uocant imaginem, sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, parentis phantasiæ imperio relictæ, etiam corporearum qualitatū cruciatu subiicitur, cognoscens sese iusto dei iudicio, ob suam culpā, diuina uisione, ad quā creata erat, perpetuo priuatā: quæ quidem diuina uisio, sicut testatur scriptura, est præsentia omnium malorum, quæ pœna est omnium acerbissima, quam uocant sacræ literæ effusionem iræ dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoq; aereū corpus ingreditur umbram, qua inuoluta, nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ, inquit:

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Nam cū anima seiuncta à corpore, perturbationes & memoriæ sensusq; remanent, dicūt Platonici animas, præcipue interfectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiēte, quàm etiā diuina Nemese, ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth (ut interpretatur Hebræorū magistri) quia in ipsius uitæ extremo cū ultionis desiderio emigravit, factus fuit (ad explendum uindictā) spiritus mendacii, & egressus est permittente deo, spiritus mēdax in ore omniū prophetarū, donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platoniciis, quibus adhæret etiam noster Augustinus, fatetur animas separatas eorum quæ in hac uita gesserunt, nondum extinctam, retinere memoriam atq; uoluntatem ubi canit:

Quæ gratia curruum

Armorūq; fuit uiuis, quæ cura nitenteis

Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de scientia diuina. Cæteri q; Arabes & Mahometistæ philosophi, sentiunt quod operationes animæ cōiuncto corpori cōmunes, imprimunt in animā usus & exercitiū characterē: quo fortiter impresso utetur, separata ad cōsimiles operationes & passionēs quæ in uita non sunt deleræ, itaq; licet corruptatur corpus & organum, non cessabit propterea operatio, sed remanebunt affectiones & cōsimiles dispositiones.

Et has animas prisci communi uocabulo manes uocant: quarū quæ in hac ^{Manes.} uita innocentes, aut uirtutibus moralibus purgatæ, atq; ut canit Vergilius:

Qui manus ob patriam pugnando uulnera passi,

Quiq; sacerdotes casti, dum uita manebat,

Quiq; pii uates & Phœbo digna locuti,

Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,

Quiq; sui memores alios fecere merendo:

Licet extra gratiam & fidei iustitiam decesserint, putant illas pleriq; theologo-
gi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi: & ut ait Vergilius:

Deuenire lætos locos & amœna uirerā,

Fortunatorum nemorum sedesq; beatas.

Vbi fruuntur miris quibusdam uoluptatibus: atq; etiam cognitione, cū sensitiua tum intellectuali & reuelata gaudere, forte etiam erudiri in fide & iustitia, haud minus atq; quondam spiritus illi quib⁹ Christus prædicauit Euangeliū in carcere: Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hanc fidē adhuc multis paganis & Saracenis post hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia detineri, donec tēpus adueniat quo maximus iudex meritorum factururus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Irenæus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ uero impuræ incontinentesq; & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somniis aguntur, sed horribilibus phantasmatibus locisq; deterioribus uagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per cōcessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiā sensui doloris subiiciuntur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odyssææ introducit matrem Vlyssis defunctam illi immolanti astātem, sed illū nec cognouisse nec allocutum esse, quantisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificii sanguine prohibebat. Postquam uero suadēte Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinem nebulo nigrum, statim cognouit filium, & lachrymans allocuta est: Verum Tyresia uatis anima, nulla obstante euaginati gladii prohibitionē, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlysem, & allocuta est, & matris umbram ad stare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas, quod poëta explicauit his uersibus:

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,

Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes

Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est

Multa diu concreta modis inolescere mores

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominũ in hac uita, tales plerunq; animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente uolunt, quæ quondam in uita gesserat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro quanto cessant tunc uaria uitæ officia, nutriendi, uegetandi, generandi sensuumq; & humanorũ negotiorũ uarię occupationes & solatia, & crassioris torporis obstacula. Occurrunt autem tunc phantasticæ rationi species illæ eò turbulentiores maximeq; furentes, quanto in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitus ue extrinsecta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsissimæ aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibili, concupiscentia imaginarij boni eorumq; quæ quondam in uita affectauerat torquetur, potius di facultate priuata, quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri, quæ admodum apud poetas, Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, ab auro: Sisyphus à potetia: & has animas lemures uocarunt: quarũ si qua domesticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar diciatur familiaris. Acerrime autem in uirtute irascibili torquentur, odio imaginarij mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimæque phantasmata tunc incidunt, uersanturq; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in uarias beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuorari, nunc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterrima inferorum loca passim exagitari: nunc sese à dæmonibus comprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quam in hac uita his qui phrenesi aut mania siue melancholico humore delirant, aut qui in somniis horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si uere hæc illis contingerent, quæ tamen uere apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agitant per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeunt portæ Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quædo in aëreo corpore uagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ dicuntur aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modo tenuioribus, modo crassioribus exuuiis, sub diuersorum animalium & monstrorum specie, quorum moribus sese olim in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poëta:

Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.

Lemures,
Lar.

Laruæ aut
terriculame
ta.

Fiet enim subito sus horridus, atraq; tygris,
 Squamosusq; draco, & fulua ceruice leana.
 Aut acrem flammis sonitum dabit,
 Omnia transformans sese in miracula rerum,
 Ignemq; horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitum contraxit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud sibi corpus ex elementorum uaporibus contexit, ex materia facili, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter euanesceus: cui insuper ueluti carceri & sensibili instrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunque corpus & spiritum & sensum offendunt, scætores, ululatus, planctus, stridores, uerbera, laceratus & uincula sicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
 Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
 Suspensæ ad uentos, aliis sub gurgite uasto
 Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinoüs Vlyssi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum
 Expansumq; nouem corpus per iugera, cuius
 Vtrinq; assidens contundit uiscera uultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora solum inhabitant, sed nimio carnis sanguinisque affectu etiam in animalia sese præcipitant, & reptibilium brutorumque corpora, cuiuscunque speciei ingressa, dæmonum instar illa obsidentes corripunt. Astipulantur istis Pythagoras, & ante illum Trismegistus, adserentes prauas animas sæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neque tamen illa corpora ueluti essentialia forme uiuificant & informant, sed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, siue per indistinctam localem illis adsistunt, ut motor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, ut Ixion ad serpentum rotas, Syphis ad saxum: neque solum bruta, sed quandoque etiam homines corripunt, sicut de anima Naboth diximus, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum. Hinc asseruere nonnulli, scelestorum hominum uitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu male habere, & nonnunquam interire. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, ut bonorum angelorum instar nos habitare & illustrare possint, quemadmodum de Helia legimus, quod sublato eo ex hominibus, inclinauit spiritus eius super Helisæum: & alibi legimus, abstulisse deum de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta uiris. Magnū hic later, sed nō temere reuelandū mysteriū. Quandoq; etiam (quod tamen rarissimū est) tanta insania aguntur animæ,

Animæ præcipitatur, in brutis præcipitatur.

Danica historia lib. 5. ut non uiuērium modo corpora petant, sed in relictā sua cadauera quadam stygia ui remigrent, & ueluti rediuiui horrendā patrānt facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmundū inter se communibus uotis cōiurasse, quem nam illorum uita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cū cane & equo suo uasto mandatur antro: cū quo & Asmūdus ob amicitiae iusiurandum uiuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus uesce retur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, ad aperta specu, eductum Asmūdum luci restituit: quem uidens terro oris habitu, funebri rabo oblitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatū (quippe Asuitus noctib⁹ rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) secti uulneris causam referre iussit: quam ille narrauit iis uersibus:

Quid stupetis qui relictum me colore cernitis,

Obsolescit nempe uiuus omnis inter mortuos,

Nescio quo Strygii numinis ausu

Missus ab inferis spiritus Asuit

Sæuis alipedem dentibus edit

Infandoq; canem præbuit ori.

Non contentus equi uel canis esu,

Mox in me rapidos transtulit unguis:

Discissaq; gena sustulit aurem.

Hinc laceri uultus horret imago,

Emicat inq; fero uulnere sanguis.

Haud impune tamen monstrifer egit:

Nam ferro secui mox caput eius,

Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpretibus acceptū: Esse uidelicet, dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur ossa. Legimus etiā in Cretensiu annalibus, manes quas ipsi Catechanas uocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas uxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitandum, & quo amplius uxores nō infestēt, legibus municipalibus cautū est, surgētium cor clauo transfigere totumq; cadauer exurere. Miranda proculdubio sunt hæc, & opinioni fortè inimica uideri possent, nisi fidem facerent & latę leges, & creditę antiquitatū historiæ. Neq; demū à Christiana religione alienū est, animas multas ante uniuersæ carnis resurrectionem suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singulari dei beneficio cum corporibus in gloriā adsumptos, multos etiam uiuos descendisse in infernum: audiuiusq; non raro mortuorū corpora è sepulchris per dēmones sublata, proculdubio nō in alium usum,

quàm in carcerandis torquendisq; suis manibus. Verum ad hos corporum
carceres & uincula, accedūt etiam uilissimorum ac teterrimorum locorum
habitacla, ubi Aetnei ighes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum
cōcutus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec radiorū solis ca-
pax, ignaraq; syderum splēdoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat.
Quo apud Homerum peruenisse fertur Vlysses ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis

Perpetua nebula cæcaq; caligine mersos,

Quos oriens nunquam, nec cum declinat in undas

Sol uidet, æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; uero oīa illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricii antro, Vulcani spelun-
cis, Aetneis crateribus, Nuriæ specu multi memoria prodiderunt, atq; quæ
inibi uiderunt, & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidē istis maiora Sa-
xo grāmaticus de Geruthi regia & Vgarrhiloci cauo: Tum Plinius, Solinus,
Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupendis prodigiis, de quo &
Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & ua-
ria rerum miracula in eo mari illis uisa testatur, uim scilicet turbinum, in-
auditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habētia homi-
num atq; animalium, & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub
uultu humano membra cætera bestiis æqualia gerunt, illic habitare ait: quæ
proculdubio non nisi manium atque dæmonum opera sunt: de istis etiam
Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit qua Gallia littus,

Oceani prætentus aquis, qua fertur Vlysses

Sanguine libato populum nouisse silentum.

Illic umbrarum tenui stridore uolantum

Flebilis auditur quæstus, simulacra coloni

Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam Insulas, in Lipara tumulum quen-
dam fuisse, ad quem noctu non tuto accederetur: ibiq; cymbala & crotalo-
rum boatus, cū inconditis quibusdam cachinnis, tumultus etiā & inanes so-
nos exaudiri, accolæ cōstanter asseuerabāt. Eoq; loci aliquādo ebriū iuue-
nē accessisse, & sub noctē apud tumuli specū obdormiuisse, ibiq; post tertiū
randē diem à quæritantibus repertū ac pro mortuo sublatum: cūq; paratis
exequiis educeretur funus, subito experrectum, multaq; quæ uidisset, quæq;
perpessus fuisset, magna omniū cū admiratione seriatim narraffe. Est etiā
in Noruergia mōs quidā oīm formidolosissimus, mari circumseptus, uulgo
Hechelbergiū nuncupant, inferni speciē præ se ferēs, unde tantę eiulantiū la-
chrymabiles uoces & clamores exaudiūtur, ut ad unū fermē miliare circū
horrisoni illi strepitus dilatentur, quem insuper horrendis clamoribus in-
gentes uultures atque corui nigerrimi circunuolantes, perterrefaciendo

accessum prohibent: præterea fontes inde duo scaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intensissimo calore intolerabiles, & cætera elementa longe excedentes. Est & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi dæmones loci in aëreo corpore in præsentia cernuntur ab omnibus. Est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrisonum uocant, ubi Syluanos satyrosq; inhabitare cum fama diuulgauit, tum aliorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouinciis istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis uidi & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupendam admirationem, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; uero prætereundum hic censeo, quid de animarum receptaculis pleriq; ex nostris senserint, ab his quæ iam diximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto aduersum hæreses Marcionis ait: Apparet sapienti cuique qui elysios aliquando audierit esse aliqualem localem determinationem, quæ si nus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius, eamq; regionem non cœlestem, sublimiorem tamen inferis, ubi conquiescant animæ iustorum, donec cōsummatio rerum resurrectionem omnium plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clementi de his rebus interroganti, Cogis me (inquit) ò Clemens aliqua de ineffabilibus publicare: uerum tamen quoad usq; proferre licet, nō pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per singulas generationes piis, latenter licet, semper tamen aderat, his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed nō erat tēpus, ut tūc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio uidebatur à deo, ut qui iustus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (sicut de quodam iusto euidenter refertur in literis) quod trāsulerit eum dominus. Simili exemplo etiam cū cæteris gestum est, qui eius uoluntati placuerunt ut ad paradysum translati, seruentur ad regnū: eorum uero qui non ad integrum potuerunt explere normam iustitiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem resoluuntur, animæ uero seruantur in bonis lætisq; regionibus, ut in resurrectione mortuorum cū corpora sua receperint, ipsa iā resolutione purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hæreditate potiantur. Ipse quoq; Irenæus in calce libri quæ aduersus hæreses Valentinianorum conscripsit, ait: Cū dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post deinde corporaliter resurrexit, & post resurrectionem adsumptus est, manifestū est quia & discipulorum eius (propter quos & hæc operatus est dominus) abibunt animæ in inuisibilem locum definitum eis à deo, & ibi usq; ad resurrectionem commorabuntur, sustinentes resurrectionem, post recipientes corpora, & perfecte resurgētes, hoc est corporaliter, quemadmodum & dominus resurrexit, sic uenient ad cōspectum dei: Nemo est enim discipulus super magistrum:

Tertullianus.

Petrus Apostolus.

Irenæus.

perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinens definitum à patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduum resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à deo resurrectionis nostræ tempus præannūciatum à prophetis, & sic resurgentes assumi, quotquot dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactantius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus, De diuino præmio, inquit: Nec quisquam putet animas post mortem protinus iudicari: Nam omnes in una communiq; custodia detinētur, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iustitia, hi præmium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impiis recondentur in eadem tenebras ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambrosius, quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositū est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna est requie uel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dum uiueret. Ambrosius uero in libro de Bono mortis, ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria nuncupauit, quæ occurrens quærelæ humanæ (eo quod iusti qui præcesserunt uideantur usque ad iudicii diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicii diem: Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diem & uicti erubescant, & uictores palmam adipiscantur uictoriæ: ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectāt animæ remunerationem debitam: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodem capitulo, uocat infernum locum qui non uideatur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secūdo de Cain & Abel: Solutur, inquit, à corpore anima, & post finē uitæ huius, adhuc tamē futuri iudicii ambigua suspēditur. Ad stipulatur illis illud euangelicū, de extremo iudicio dicēte Christo apud Matthæū: Multi dicēt mihi in illa die, domine, domine, nōne in nomine tuo prophetauim⁹, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in noīe tuo uirtutes multas fecimus? & tūc cōfitebor illis quā nunq̄ noui uos. Ex quo sermone cōstare uidetur, eos usq; in diē illū fuisse de sentētia sua incertos, ac miraculorū fiducia quæ in Iesu nomine dū adhuc uiuērēt peregissent, quadā spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarū iudiciū in extremū diē dilatū est, putāt pleriq; theologī nō solū iustificādis, sed etiā damnatis, piacularia suffragia ante præstitutā iudicii diē posse opitulari. Sic Traianum Cæsarem à diuo Gregorio ab orco liberatū, iustificatumq; ad salutem: licet aliqui putent illum non mulctæ noxa liberatum, sed animaduersionis iustitiam in iudicii diem prorogatum. Verum Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianum diui Gregorii suffragiis reuixisse, uimq; gratuitam consecutum, quā à pœna scelerumq; nexu fuerit

Lactantius.

Augustinus.

Ambrosius.

liberatus. Et sunt ex theologis, qui suffragiorū inferiis nec pœnam tolli, nec multatæ detrahi, sed duntaxat dolorū solatia & fomenta quædā adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui consperione aquæ uideatur pressu ponderis leuari, siue ad facilius ferendū iuari, quanq̄ nihil sit ex pondere detractum. Cōmunis tamen theologorū sententia negat reis in Ditis antro preces & funebria quicq̄ suffragari. Verū hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis, multi in illis ingeniū frustra exacerunt. Itaq; accedentes Augustini sententiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, dicamus: Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitē in ardore pœnarū, & illum pauperē in refrigerio gaudiorū, intelligendos esse non dubito: sed quomodo intelligenda illa flāma inferni, ille sinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa fisis tormenti, illa stilla refrigerii, uix à mansuetē quærentibus, à contentiose autē certantibus nunq̄ inuenitur. Sed istis iam omissis, ad ulteriora properantes, de animarū restitutionibus differemus.

Præclara
Augustini
sententia.

Quibus rationibus Magi & Necromantes mortuorum animas euocare se posse putabant. Cap. XLII.

L X his quæ iā dicta sunt patet, quod animæ illæ quæ post mortem adhuc relictæ corpora diligunt, quæadmodū sunt animæ corporum sepultura debita carentiū, seu quæ corpus suū uiolenta morte reliquerūt, & adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrant, tanq̄ circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitis his mediis per quæ quondam suis cōiungebantur corporibus, per consimiles uapores, liquores nidoresq; facile euocari & allici possunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantibus, sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuā spiritalemq; cōmoueant harmoniā, sacris etiam inuocamentis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, nō neglectis, propter rationalem animæ portionē natura superiorē. Sic Phytoussa euocasse legit Samuelem: sic Thessala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poëtas & huiusmodi rerum narratores, animas mortuorū non euocari absq; sanguine & cadauere: umbras autē ex illorū fumigiis facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina tanq̄ aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quæadmodū hæc apud Homerū longa instructione Cyree docet Vlysem. Arbitrantur autē, hæc non nisi in his locis duntaxat fieri posse, ubi huiusmodi animæ plurimū uersari dinoscunt, uel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictū eas alliciēs, uel propter affectum aliquem in uita quondam impressum, animā ipsam ad certa loca trahentē, uel propter loci alicuius tartaream naturam iccirco purgādis uel puniendis animis aptum, cuiusmodi loca plurimū experiētia uisionum nocturnarumq; incurfionū & cōsimilium phantasmātū occurfione cognoscuntur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri solet

executio criminalis iudicii, & in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt, uel ubi occisorum cadauera necdum expiata nec rite sepulta recentioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debite adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca iudicii repellit. Hinc necromantia nomē habet, quia in mortuorum cadaueribus operatur, ac per manes & mortuorum umbras, subterraneosq; dæmones responsa petit, alliciens illos in mortuorū cadauera, per stygia quædam carmina & infernales inuocationes, perq; feralia sacrificia & impias immolationes, quales apud Lucanū legimus, de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pompeio omnem Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiam in Phigalia Arcadiæ ciuitate quidam Magi sacerdotes sacrorum peritissimi, & animarum quæ uita functæ essent euocatores, & sacræ literæ testantur, Phytomissam quandam mulierem euocasse animam Samuelis. Ita enim uero etiā sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solent, ubi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromantiæ species, una necyomantia, erigens cadauer, quæ nõ fit absq; sanguine: Altera scyomantia, in qua sola sufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa, & membra, & quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; improborum dæmonum defluxus facile pelliciunt, propter similitudinē proprietatemq; ualde familiarē: qui cū in rebus terrenis humanisq; possunt quamplurimum, illorum opera freti necromantici, illicitos accendūt amores, immittunt somnia, & morbos, & odia, passionesq; consimiles, ad quas tunc posunt etiam conferre uires animarum illarum, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuuias suas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committunt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quod prauæ & impuræ animæ à corporibus suis uolēter auulsæ, hominūq; non expiatorum & sepultura carentium, circa corpora immorantur, & ad cognatum sibi trahantur, facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis uel partis eiusdem assumptione allicientes, tum stygiis inuocationibus compellentes, obtestādo per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura carentium uagabūdas umbras, manesq; Acheronte remissos, & hospites inferūm, quos immatura mors in tartara abstraxit, perq; horrenda damnatorū desideria, dæmonesq; superbos, ultores scelerum. Qui autem uere animas suis corporibus restituere debeat, oportet illum scientem esse, quæ sit animæ natura propria, unde progrediatur, quantis & quot gradibus perfectionis referta, qua intelligentia communita, quibus mediis in corpus diffusa, qua harmonia cū ipso fuerit compacta, quam affinitatem habeat cum deo, cum intelligentiis, cū cælis, cum elementis & ceteris omnibus, quorum imaginē & simulachrū te-

Necromantia species duas.

Animam uerò corpori restituere cupientē, scire quod oporteat

net deniq; quibus influxibus compaginātū sit corpus: hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ non hoīm, sed solius dei est, & quibus ille uoluerit cōmunicare, sicut Helizæo qui filium Sunamiridis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursus diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam uitæ restituit. Atque hic notandū est, quia accidit aliquādo hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appareant mortui & non sentientes, cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamen nō desinit esse: & licet ille homo iam uere mortuus dici possit, quatenus mors est carentia uiuificantis, tamen non foret corpus illud ueraciter separatum, potestq; rursus expergeri & reuiuiscere: & sic multa in his apparēt miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles & Iudæos multa uisa sunt, è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereū quēdam Pamphilium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuisse, bi-duoq; postquam inde sublatu esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quēdam quæ tempore mortis illius uiderit, narraffe: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione & idolo.

Caput XLIII.

Anima humana quibus constat.

Anima humana constat mēte, ratione & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio nisi per mētem illuminetur, ab errore nō est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucente deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in deo est supereminens omnē intellectu: quæ propter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quando infunditur menti, fit intellectualis atque intelligi potest: deinde quando per mētem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur nō solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uero exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifeste sensibilis, donec transferit in corpus elementale, siue simplex aëreūmq; siue cōpositum, in quo efficitur lux manifeste uisibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldeorū philosophi, stupendam quandam narrant mētis nostræ potentiam, uidelicet fieri posse, ut mens ipsa tota acie in deum defixa, diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radiis per singula media usq; ad hoc crassum, tenebrosū, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circumfundat, reddatq; stellis simile & æque coruscās, tum etiā radiorum suorū copia

ac leuitate tollat in altum, tanq̄ stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statim corpus ueluti spiritū ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorum quādo baptizato Eunuchō in India, statim inuērus est in Azoto, & de Abacuc similia apud Danielē. Sic alii penetrantes clausas portas, custodes & uincula euaserūt, ut de Petro apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, q̄ uiderit famosos istos melancholicos, qui ambulāt in somniis, & per inuia uadunt, & ascendunt per inaccessa, & exercent op̄era uigilantium, & quæ uigilantes minime possent: quorum non est alia ratio in natura, quā fortis imaginatio & ex-terminata. In quolibet autē homine est ista uirtus, & inest animæ humane à radice creationis suæ, sed uariatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secūdam exercitium & usum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui rite nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousque imaginatiua uirtus suā transcendat & iungatur cū uirtute uniuersali, quem Alchindus, Bacon & Gulielmus Parisiensis, uocant sensum naturæ, Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum uehiculi appellat: efficiatur que cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam uirtus illa ætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehēdat species, notiones, & scientiam rerum uerarum, adeo ut illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adipiscatur tantam potentiam, ut possit se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de uoluntate & desiderio suo, etiam per magna & remota spatia, ac si illa sensibus suis à præsente obiecto comprehenderent, & potest immodico tempore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quorum uirtus imaginatiua & cogitatiua est fortissima, & peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem uirtutis uniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritualis quæ est super ipsum: & hæc est uirtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur ueritatem. Si itaque nunc tanta uirtus imaginationis, ut se possit insinuare cui uelit, nulla loci neque temporis intercapedine impedita, neque prohibita, atque quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunq̄ secum trahat graue corpus, non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quādo fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseverauerit que incorrupta suiq̄ similis. Sed nunc ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abūdant, & ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Moysis facies splendebat adeo, ut non possent intendere filii Israël illum ob splendorem uultus eius. Sic Socrates trāsfiguratus legitur, solis luciferas uti uicerit lumine rotas: sic Zoroastem trāsfiguratum sublatumq̄ corpore sursum: sic Enoch & Heliā igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic

Sensus natu-
ra, æthereus
& uehiculti.

corpora nostra post mundi iudicium quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; ut solē & lunā hac ratione dicere possumus. Quod quidē fieri posse, factūq; fuisse, Auicebrō Maur^o atq; Arabs Auicēna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldeorū schola fatētur & ostēdunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexādrum in India ingenti periculo circumuentum, animo sic exaruisse, uisumq; barbaris lumē fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: id ipsum & de se prodidit sapiēs quidam ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono profilirent: neq; ea animi uis sola in hominibus, sed etiā in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberii, qui ore flammigerasse uisus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerū naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumq; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & reatricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corp^o per locum, regit in loco, alitq; in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur uirtutes, una uidelicet quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentiam dictum est, atq; etiam ubi de passionibus animæ tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiam dictum est ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaq; per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uero est supra fatum, in prouidentia ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolum, ubi cœlestium corporum influentiis, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibilibusq; passionibus & occursum distrahitur: quandoq; anima sese totā replicat in rationē, uel res alias argumentādo indagans, uel cōtemplando semetipsam. Possibile enim est, ut pars rationalis animæ, quæ possibilem intellectum uocant Peripaterici, ad hoc perueniat, ut sine cōuersione ad phantasmata libere discurrat & operetur. Tātum deniq; est rationis ipsius imperiū, ut quotiescunq; aliqd incurrat uel in mentem, uel in idolum, uel in naturā, uel in corpus, nō potest transire in animā, nisi ratio sese ad hoc intēdat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicq; percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: cōprehendit autem quando uacat, non quando in aliud inhiat, sicut palam uidemus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dum aliud quippiam attentius cogitant. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis

Animæ idolum quid.

Duæ in idolo uirtutes.

quæ animi passiones, nec quodcunq; sensibile in animam posset agere uel penetrare, nisi per rationis ipsius iudiciū. Itaq; per suum actum, non per ullam fornicam uolentiam potest animus uel affici uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comprobarunt. Sic Anasarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxum concavū coniectus, ferreis malleis dum caderetur, corporis pœnam negligens, aisse fertur: Tunde tunde Anasarchi uasculum, Anasarchum ipsum nihil terres. Iusitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille propriis dentibus præscisam in tyranni faciem conspuit.

Anasarchi
constantia

De gradibus animarum, & earundem interitu
aut immortalitate. Cap. XLIII.

Ens quia à deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio aut cœlestis à cœlo suæ originis beneficio longæua est: idolum uero quia ex materiæ gremio ac sublunari natura depēdet, interitui atq; corruptioni subiicit. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationē in æthereo suo uehiculo longæua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nō ergo immortalis est nisi uniatur mēti immortalis: ita idolum animæ siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeæ materiæ gremio edueta est, resoluta corpore unā cum illo interit, aut in corporis sui resoluti uaporibus non diu superest umbra, nihil participās immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentia uniatur. Quæ igitur mēti unita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: uerum nō omnes homines mentē adepti sunt, quoniam (ut inquit Hermes) uoluit illam deus pater tanq̄ certamen præmiūq; animarū proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mācipati, irrationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiūtur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquit: Unus interitus est hominis & iumentorum, & æqua utriusq; conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriūtur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant pleriq; theologorū, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutū corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebāt, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicunq; uero diuina gratia fulti mentē consecuti sunt, hi secundum operum comparationē immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in cœlis: & si quid est præter ea super cœlum, ut ipsum quoq; bonum intueantur: quos uero mediā uitā uiuere contingit, licet diuinā intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandā rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excesserint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, ubi sensibilibus uiribus affectæ ac in quodam actus genere uersantes, ex opi

Non omnes
homines mē-
tem adipi-
suntur.

natione, & irascibili, & concupiscibili uirtutibus, aut effuse latentur, aut gra-
uiter doler, in qua opinione fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem
scripsit, De spiritu & anima. Hanc animam Indorum, Persarum, Aegyptiorum
& Chaldeorum sapientes, corpore suo longae superuivere tradiderunt, tamen
non protinus immortalem fieri, nisi per transcorporationem: uerum theolo-
gi nostri de his longe aliter philosophantur, dicunt enim, quod & si anima-
rum omnium communis sit origo & idem ortus, diuersis tamen gradibus ab opi-
fice inter se distinctae sunt, non solum accidentalibus, sed gradibus quibusdam
intrinsicis, in essentia ipsarum radicatis, quibus unaquaeque anima differt ab
alia, per illud quod est ipsi proprium: quam sententiam ita tenet Ioannes Sco-
tus: & Parisienses theologi ita sentiendum esse in eorum articulis decreue-
runt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & fortitius sum animam bo-
nam, uidelicet meliorem quam multi alii. Et secundum hanc animarum
inaequalitatem in gradibus suis unaquaeque capax est sui muneris, quod susci-
pit a deo donum gratuitum, sicut legitur in euangeliiis: Quia uni dedit quin-
que talenta, alii duo, alii unum, unicuique secundum propriam uirtutem: &
Apostolus inquit: Dedit aliquos fieri apostolos, alios prophetas, alios euan-
gelistas & doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in
aedificationem corporis Christi. Sunt enim (ut inquit Origenes) quaedam
inuisibiles uirtutes, quibus ea quae sunt super terram dispensanda credita sunt,
in quibus non parua differentia est, sicut & in hominibus requiritur: quare
alius summum gradum sapientiae aut dignitatis attingit, alius paulo distat
a bestiis, & bestias pascens fit semibestia: alius uirtutibus abundans & fortu-
na diues, alius uel nihil uel modicum habet, saepe etiam id paululum quod
habet aufertur ab eo & datur habenti. Atque ea est diuina iustitia, in distri-
butione donorum, ut respondeant uirtuti uniuscuiusque recipientis, qui-
bus etiam praemia redduntur secundum opera ipsorum, ut quae sit propor-
tio munerum ad munera, & meritorum ad merita, eadem sit proportio pra-
miorum ad praemia. Illud tandem sciendum est, quia omnis nobilis anima
quadruplicem habet operationem: unam diuinam per imaginem diuinam
proprietas, alteram intellectualem per formalitatem participationis cum
intelligentiis: tertiam rationalem, per perfectionem propriae essentialitatis:
quartam animalem siue naturalem, per communionem ad corpus, & ad haec
inferiora, ut nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile, tam excel-
lens, tam miraculosum, quod anima humana suam diuinitatis imaginem
complexa, quam uocant Magi animam stantem & non cadentem, sua pro-
pria uirtute absque omni externo adminiculo non queat efficere. Forma
igitur totius magicae uirtutis est ab anima hominis stante & non cadente.

Anima nobilis,
quadruplex
operatio.

Anima stans
& non cadens.

De uaticinio & furore.

Caput XLV.

Aticinium est quo perciti sacerdotes uel alii, & rerū causas cer-
nunt, & futura etiam præuident, quando scilicet à diis, uel à dæ-
monibus descendunt in illos oracula, spiritusq; tradunt ab eis,
quos quidem descensus uocant Platonici superiorum animorū
in nostros animos illapiones: & Mercurius uocat eos dæmonū sensus, ac
dæmonum animos. Cuiusmodi dæmones Eurideas & Pythonas ueteres uo-
cauerunt, quos hominū ingredi corpora solitos, & eorum uti uocibus & lin-
guis ad futurorum prædictiones, constanter credidit antiquitas: de quibus
etiā meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum.

*Futurorum
præscientiā
solis dijs cō-
petere.*

Verum Cicero Stoicos secutus, præscientiam futurorum tantundē diis con-
petere affirmat: & Ptolemæus astrologus ait: Soli numine afflato, prædicūt
particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus, inquiens: Non enim uolun-
tate humana allata est aliquādo propheta, sed spiritu sancto inspirati locu-
ti sunt sancti dei homines. Quod autem futurorum uaticinia, deorum illa-
pionum propria sit, affirmat Esaias inquiens: Annuntiate nobis quæ uen-
tura sunt, & dicemus quia dii estis uos. Illapiones uero huiusmodi siue sen-
sus non transferunt in animam nostram, quādo illa in aliud quidem atten-
tius inhians est occupata: sed transeunt quando uacat: uacationis autē eius-
modi tria sunt genera, scilicet furor, raptus & somnium, de quibus singulis
nunc per ordinem dicemus.

*Tria uacati-
onis genera.*

De prima specie furoris à Musis. Caput XLVI.

Furor est illustratio animæ à diis uel à dæmonibus proueniēs,
unde Nafonis hoc carmen:

Est deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Plato hūc definit per alienationem & nexum: abstrahit siquidem ab his qui-
bus corporei sensus excitatur, ab animali homine alienus, numini adhæret,
à quo suscipit, quæ propriis uiribus nequit indagare: quando enim animus
liber & solutus, relaxatis corporis habenis, uelut in custodito carcere, licen-
tius egressus, membrorum uincula transgreditur, nullo cohibente, suis sti-
mulis impulsus, diuino spiritu cōcitatus, omnia cōprehendit & futura præ-
uidet. Sunt autem quatuor diuini furoris species, à singulis numinibus pro-
cedētes, scilicet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque
furor à Musis procedens, hic animū suscitatur atq; tēperat, redditq; diuinum,
per res naturales superiora trahendo ad inferiora: sunt autē Musæ sphæra-
rum cœlestium animæ, secundum quas singuli reperiuntur gradus, qui-
bus superiorum ad inferiora fit attractus: horum inferior sphæram lunæ re-
ferens tenet quæ ex uegetabilibus sunt, ut plantas, fructus arborum, radi-
ces, & quæ ex materiis durioribus sunt, ut lapides & metalla, earum alliga-
tiones & suspensiones: sic fertur quòd lapis selenites, & lapis hyenæ præstant
diuinationem: similiter uerbena & herba theangelida uaticinium præstant;

*Furoris diuini
quatuor
species.*

Furor à Musis.

quemadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus referens Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, & quæ ex diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpæ, si quis ipsum recens palpitansq; uorauerit, diuinationi & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabi Moses Cusensis in commentariis super Leuiticum, esse animal ^{וּרְיָ} Iedua dictum, humanæ formæ, cui de umbilici medio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigitur: & quantum longitudo illius funiculi protrahitur omnia circumuolans deuorat atq; consumit, uisumq; fallens capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præciso expirat: cuius deinde ossibus certa quadam lege ori impositis, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet Sphæræ Veneris: hic tenet pulueres subtilissimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & suffumigationes, de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad Sphæram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus, & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiam turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantem animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem sonis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitrato querula quadam harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes & animi affectiones, cõceptus & motus, de quibus omnibus supra patet. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes moralesq; purgationes: de his partim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet præterea sub se admirationes & uenerationes, quorum stupore aliquando phantasia atque ratio sic infrenantur, ut subito omnes suos actus prætermittant: unde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue deo alicui siue dæmoni exposita, supernos diuinosq; concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas ac Pythiæ sacerdotes in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, & tranquillæ mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapientiæ, cum admiratione suspensam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, speculatio aut discursus quidam est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referens cælum stellatum: hic cœlestium corporum obseruat situm, motum, radios & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de quibus supra dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet nonæ sphæræ siue ipsi uniuerso: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas in

Contemplatio

telligentiarum cœli obseruat influentias, cœteraq; mysteria, quæ quia cœlestium numinum & inuocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facile alliciunt, & uelut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atque ne recedant facile detinent, de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & uerbis parce, uitæq;
Da requiem, soluens prisca cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite ferta pedes, liquidis & spargite lymphis
Aquæ, manum ramum laurus auferte uirentis,
Linea, sitq; omnis delera, omnisq; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicitur inferius.

De secunda specie à Dionysio.

Caput XLVIII.

Secundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorcismata, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc uitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia oraculis quæ repletur, non in signis aut notis, aut coniecturis, sed concitatione quadam animi, ac soluto liberoque motu: sic Bacchus Bœotiis, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uisionem, quandoque per expressam uocem: sic Socrates à suo dæmone regebatur, cuius monitis sedulo obtemperabat, cuius uocem auribus sæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis sæpe uisa est. Solent enim fatidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese uisibiles præbere & comites, cuius exempla multa sunt in sacris literis, ut in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele, & multis aliis. Sic Adam familiarem consuetudinem habuit cū angelo Raziele: Sem filius Noë, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cum Peliele: Ioseph & Iosue & Daniel, cum Gabriele: Moses cum Metatron: Helias, cum Maltiele: Tobias iunior, cum Raphaële: Dauid, cum Ceruele: Manne, cum Phadaële: Cenez, cum Ceruele: Ezechiel, cum Hasmaële: Esdras, cum Vrielle: Solomon, cum Michaële. Nonnunquam spiritus isti uirtute sua animarum & organicum corpus, siue brutum siue rationale, ingrediuntur & corripit, ac anima illius tãquam basi utentes, per corporea

Quot angelos antiqui patres familiares habuerint.

CCCXIII. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,
instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestum est, & in
Saul, in quem insiliit spiritus domini & prophetabat. De istis sic ait Apollo
in responsis apud Porphyrium:

Carminibus domitus Phœbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aëra uectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocua, sanctiq; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline. Cap. XLVIII.

Terminus uero furor ab Apolline procedit, scilicet mundi mente:
Hic sacris quibusdā mysteriis, uotis, sacrificiis, adorationibus,
inuocationibus & sacris quibusdam artificiis, uel arcanis qui-
busdam confectionibus, quibus dii sui spiritus uirtutem infude-
runt, animam supra mentem assurgere facit, ipsum cum numinibus dæmo-
nibusq; coniungēdo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox propheta-
bant: sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaëlem
consecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus
inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate uesceba-
tur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Io-
henam filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum,
oīs literaturæ expertē, taliter illuminasse, ut repētino fulgore circūfusus, in-
opinatē tam alta legis mysteria in cœtū sapientum concionaretur, ut astan-
tibus omnibus stupori fuerit: & de quodā Heraisco Aegyptio memorię pro-
ditum est, illum diuina quadam natura præditum, ita ut solo simulachrorū
contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus conci-
raretur. Legimus quoq; in sacris literis, cum Saul esset inter prophetas, insi-
lisse super eum spiritū domini & prophetasse, cūq; à prophetarū cunco abi-
ret, cessasse prophetare. Simile accidit lectoribus illis quos misit Saul ut ca-
perēt Dauid: qui cū uidissent cuneū prophetarū, & Samuelem stantē super
eos, factus est spiritus domini etiā in illis & prophetarūt etiam ipsi. Tāta est
sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut e-
tiam propinquos illis corripiat, simili que spiritu furere compellat: non er-
go incredibile est aliquem ex ignorante repente posse fieri sapientem, & ite-
rum ex sapiente ignorātem: est enim ars quædam (sed paucissimis cognita)
taliter informandi, exornandi, & illustrandi, fidelem & purum hominis ani-
mū, ut ex ignorantia tenebris repēte ad sapientiæ & doctrinarū lumina eue-
hatur: est econuerso facultas immūdos & incredulos, reconditis quibusdam
arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarū dono rursus exuere, & pristina suæ
ignorantiæ restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præ-
sertim simplex & purus, sacrorū quorundam auocamento ac delinimento,
soporari & externari ad præsentium obliuionē, ita ut remota corporis me-

moria redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine lustratus ac furore diuino afflatus, futura rerum prælagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc suscipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates dei numine afflantur, nihil timent, nihil uerentur: nam per inuia uadunt, atque in ignem illæsi feruntur, & flumina transeunt. Sic legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonii, & tripodas, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo diis sacrata, uel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacerdotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione deum suscipere solita est: aut enim per tenuem spiritum, & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpibat: aut ipsa etiam in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dicatam, & utrobique hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undique circumfunditur, eamque suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adherens, per quam deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in Branchis, quæ in axe confedit, aut uirgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes interdum lymbumque undis proluit, uel ignis uaporem ex undis haurit. His omnibus diuino splendore repletur, editaque plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuisse Libero sacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi solebant: cuius templi antistites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarii Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaïæ Patris fonticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de ægrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, usque ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractis que certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconiæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis, responsa dabantur: prospera, si undè iniectas placide retinuisset: aduersa autem, si ueluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Arnæ crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata aut uictimæ, idem prælagii læti aut tristici, iniectionum retentione uel reiectu ostendebant. Similia quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nympheum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammis coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquã de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoque quod de Paliscorum Siciliæ fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunque affirmare uoluissent, tabellis inscripta & obfignata in fontem deiciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uero falso & dolo malo peierata, statim mergebantur ima petentes: tum exiliens subito ignis, correptum periurii reum, in ci-

Vates numine afflati, ne minè timet.

neres exurebat. Erat quoque in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur & sonitum edidit: erat & ibidem statua uirgam ferens, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ prope aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in epistola Ausonii ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radiis ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. Cap. XLIX.

Virtus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in deum conuertit & transmutat, efficitque deo penitus similem, tanquam propriam dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum: hic enim in naturam dei transiit, qua ipse sit deus: hic demonum genus nouit, utpote qui cum iisdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate confusus. Anima itaque iam conuersa, deo quoque similis effecta, sic à deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis contactu omnia cognoscat: ideoque amorè Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamque etiam anima amore in deum sic conuersa, & supra intellectualem spheram sublimata, præter hoc quod integra sua uirtute uaticinii ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabilia & maiora quam ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quæ admodum cælum imagine sui, & suo lumine atque calore ea agit quæ uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis uel ipsa experientia notissimum est) sic etiam deus per sui imaginem ac lucem ea perficit, quæ mundus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem dei homo est, saltem qui iam Venereo furore deo similis effectus, sola uiuit mente, atque capit toto peccatore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores ac Cabalistas diffinitur, esse lumen dei, & ad imaginem uerbi causæ causarum primi exemplaris creata, substantia dei, sigilloque figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominem ait esse uel cælicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

Amor est cæcus.

Miraculum.

Anima hois.

De raptu & extasi, & uaticiniis quæ iis qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. Cap. L.

Raptus qd.

Raptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ à deo proueniens, per quem deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad supera. Huius causa est in nobis continua contemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione animum incorporeæ sapientiæ coniungit, eatenus uehe-

mētoribus suis agitationibus ipsum à sensibilibus corporeq; seuocat, & (ut inquit Plato) taliter quandoq; quod nonnunq; corpus ipsum uel effugiat & quasi dissolui uideatur, quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sacerdote Calamensi (cuius supra meminimus) lacebat, inq; similitus mortuo, sine anhelitu: & cum ureretur & secaretur, non sentiebat. Tātum igitur est animæ imperium, quādo scilicet suam naturam fuerit adsecuta, nec sensuum illecebris grauata, ut uirtute sua subito ascendat, non modo in corpore manens, sed etiam aliquando compedibus soluta extra corpus uolitans ad supercelestem cohabitationē, ubi iam deo q̄proxima & q̄similima, diuinorum effecta receptaculum, diuino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroastes: Ascēdendum tibi est ad lumen ipsum, & ad patris radios, unde tibi missa est anima, plurimā induta mentē. Et Trismegistus ait: Ascēdere te oportebit supra cælos, chorisq; dæmonum longe abesse, & Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberū transferis, eris immortalis deus. Sic legimus Hermetē, Socratem, Xenocratē, Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagorā & Zoroastem, raptu solitos seuocari, atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam. Legimus etiam apud Herodotum, fuisse in Procōneso philosophum mirifice scientiæ Atheum nomine, eiusq; animā quandoq; corpus exire, ac post uisa longinqua spatia rursus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, consueuisse animā Harmonis Clazomenii, eamq; relicto corpore uagari solitā, multa quoq; ac uera è lōginquo nunciare. Et sunt adhuc in hunc diem apud Noruegios & Pilappios per plures, qui se in totum triduū seuocant à corpore, reuersiq; multa à longinquis repergrediatur contingatq; aliās ferunt in corpus suum non reuerti. Sciendū ergo quod (iuxta Aegyptiorum doctrinā) cum anima lumen sit quoddam spirituale, quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus comprehendit, non secus atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta, usq; quaq; diffunditur, neq; deficit: nā ubiq; est & semper: & Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquādo animus hominis diuinat, nisi cum ita solutus est, ut ei planē nihil sit cum corpore aut parum. Cum igitur peruenit ad illū statum qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionem ad ideas, omniaq; in idearū lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines participes fieri in hac uita, sed pene deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis sæpissime sicut in raptu uaticinia proueniunt, quo quidem uaticinādi genere legimus Herculem Arabesq; q̄ plures excelluisse. Et sunt quædam uaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, uidelicet quæ ex passionis alicuius excessu, ut amore nimio, uel tristitia, uel inter crebra suspiria, aut in mortis agone futu-

Anā à corpore soluta omnē locū & tempus comprehendit.

ra pronuntiant, sicut apud Statium de matre Achillis:

Nec uana parentum

Expauit uitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quædã uis perspicua & capax rerũ oĩm, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortẽ autẽ immortalitã cõsecuta & à corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis & senectã debilitatis, nonnunq̃ aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus præpedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata uinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quo migratura est uicina, reuelationes facile percipit, quæ agonis suis pexmixta, sibi tũc offerũtur. Vnde Ambrosius libro de Fide resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euadere gestit ergastulum quæ motu aereo libera nescit quo uadat aut unde ueniat. Scimus tamẽ quod corpori superuiuat, & ea iam depositis proprii sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ ante sita in corpore nõ uidebat, quod exemplo dormitiũ possumus æstimare, quorum animi uelut quieti sepulto corpore ad altiora se subrigunt, & renunciant corpori rerum absentium uel etiã celestium uisiones.

De somnio prophætico. Caput LI.

Omniũ dico nunc, quod ex spiritu phantastico & intellectu inuicem unitis, aut per illustrationem intellectus agẽtis super animã nostrã, aut per merã reuelationẽ numinis alicuius, purgata atq; trãquilla mente procedit: ab hoc enim anima nostra uera recipit oracula, affatimq; nobis uaticinia præstat: nã in somniis & interrogare uidemur, & discere & legere, & inuenire: multa quoq; dubia, multa cõsilia, multa incognita inopinataq; neq; unq̃ tẽrata animis nostris, nobis in somniis patefiũt, apparentq; imagines ignotorũ locorũ, & simulachra hominũ tam uiuentiũ q̃ mortuorũ: portẽdunturq; futura quæ nondũ prouenerunt, & reuelantur prouenisse uspiã, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt: & hæc somnia nulla egent alia interpretãdi arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitq; eos qui uiderunt, ut plurimũ nõ intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) sicut uidere somnia, est à fortitudine imaginatiõis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus cõmercio sopitus est, aut spiritus imaginatiuus siue phantasticus tã hebes ac impolitus est, ut superni intellectus species influentesq; imagines nequeat excipere exceptasq; retinere, hic ad somniorum uaticinia planẽ inutilis est. Oportet ergo uolentẽ uera recipere somnia, spiritũ phantasticũ purũ, incõcussũ imperturbatũq; seruare, atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præsideat atq; innotescat: talis nanq; spiritus uaticiniis aptissimus, omnium idolorum à rebus undiq; manantium (ut inquit

Somnia uide-
re, & ea in-
telligere, un-
de contingat

Synestius) speculum est clarissimū. Cum igitur corpore iam sani sumus, nō perturbati animo, non cibo potu'ue grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis aut iracundiæ uitiiis, castè cubitū euntes dormimus, tunc anima nostra pura atq; diuina, ab omni noxia cogitatione soluta per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radian-
 tes & refulgentes à mentibus diuinis in se suscipit radios & effigies, atq; tanq̃ in quodam deifico speculo, omni intellectus uulgari indagatiōe rationisq; discursu longe quidem certius, clarius efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neque etiam tūc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicumq; igitur spiritum suū meditatione tranquillâ ac religiosa, tum per uictum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus euadat atq; sciens: quicumq; uero contrâ phâstastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quæadmodum luscus oculus propter debilitatem confuse indiscrereq; iudicat: sic etiam quando crapula uinoq; repleti sumus, tunc spiritus noster noxiis uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit, quâ ob causam Amphiaræus uates (ut legimus apud Philostratū) uolentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à uino autē triduo abstinere: quia non possit recte uaticinari anima, nisi esset uino ciboq; liberata: sobriis enim animis ac religiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent diū tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile:

Philostat^o
lib. 2. ca. 14:

Nuncie futurorum uaticinator maxime,

Accedis ad animas somni quiete demulctas.

Easq; compellans suscitās mentem,

Sententias numinum beatorum eis per somnium subinseris,

Silens silentibus animis uentura pronuncians,

His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectissime utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui respōsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis, peracto diuino cultu, etiam sacratio cubiculo, uel saltem suarum immolationum uelleribus, religiosius incubarent, cuius quidem ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubiis responsa petunt, huc dona sacerdos

Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti

Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulo post canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,

Centum lanigeras mactabat rite bidentes,

Atq; horum effultris tergo stratisq; iacebat

Velleribus.

Et qui Lacedæmoniis præerant (quod ait Cicerò) in Pasiphaë phano somniandi causa recubare solebāt: idem fieri in templo Aesculapii, à quo uera immitti se mnia putabātur. & Calabri Podalyriū Aesculapii filiū consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant: sic nanq; in somniis, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autē tempus somniorum est nox, quando sensus uagis obiectis & erroribus meridians uanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens, diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autē (ut ait Rabi Iohenan in libro Senatorum) somniorū uerorum quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium & uigiliam fit: secundum, quod quis uiderit de altero: tertium, cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostēditur: quartum quod est eidem somniatori reperitum, iuxta illud quòd ait Ioseph ad Pharaonem, inquiēs: Quod autem uidisti secundo ad eandem rem pertinēs somnium, firmitatis indicatiū est. Est autem firmissimum somniū, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit & mēte agitat eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hæc. Oporteret autē alienorum somniorum interpretationem habere scientiam qua possit distinguere & discernere similitudines rerū omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de deo & de angelis. Illud præterea sciēdum, uix aliquod aut nullū somnium esse absq; re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis, quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somniū testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult insomnium hoc quod uidisti: num ego & mater tua & fratres tui, adorabimus te super terram: quod quidem de extincta postmodū matre effectū nō est cōsecutum. Hęc etiā Rabi Iohenā in libro prænominato: cui accedens Rabi Leui, omne somniū propheticū nō pluris q̄ ad usq; duos & uiginti annos ait effectū suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suæ decimo septimo somniauit quod postea ætatis suæ tricesimonono prodiit in actū. Volens itaq; nunc diuina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à uaporibus, animo à perturbationibus libero, eoq; die abstineat à cœna nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculum mundum & nitidum etiam exorcizatū & sacratum, in quo facto susfitu, inunctis temporibus, obuinctis digitis somniorū anulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationib⁹ numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quam scire desiderat: sic enim uerissima & indubia uidebit somnia cum uera intellectus illuminatione. Quicūq; igitur ea quę in his libris sparsim de hac re diximus cōiungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

*somniorū tē-
pore nox est.*

*somniorū ue-
rorū gene-
ra quatuor.*

*inanes res
somnia per-
mixta.*

*Ad diuino
rū somnio-
rū susceptio-
nem quę re-
quirantur.*

De fortibus & notaminibus certam oraculo-
rum uim possidentibus.

Caput LII.

Vnt etiam sortes quædam diuinam oraculorū possidentes uirtutem, ac tanquam diuini iudicii indices, antea multa prece & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petita, aliquādo etiā à deo ipso fieri præcepta, quemadmodum in Leuitico legitur de hirco offerendo domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Israël. Iam uero & Moses, & Iosue, missis sortibus in conspectu domini diuiserunt terras & hæreditates tribubus Israël secūdam præscriptum dei. Apostoli Christi præmissis precibus per sortem elegerūt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cum fugiens à facie domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nauæ per sortem inuenerūt illum causam periculi, proiectumq; in mare cessasse tempestatem. Narrat Cesar de M. Valerio Procillo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reseruandus, sortium beneficio euasisse incolumem. Erat quondam apud Buram Achaia oppidū Hercules oraculum ex talis & abaco constitutum, ubi cōsulturus de re quæpiam, post peractas deo preces, toles quatuor iaciebat, quorum situm atq; figuras obseruans uates, quid uenturum esset, in abaco scriptum cōperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud uero sciendum nō temere sortiebatur antiq̄ patres uetustos partes non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerentia, expiationibus, ieiuniis, munditia, precibus, inuocationibus, uotis, sacrificiis, cōsecrationibus, cæterisq; adhibitis religionum sacris mysteriis. Solent enim sacra ipsa operibus nostris rite præmissa, ut maxime diuinam prouocare uoluntatem ac beneuolentiam, diuinorumq; spirituum præsentiam quorum dispensatione sorte directa, rei quæ sita ueram suscipimus sententiam. Oportet ergo quemcūq; per sortes operantem, accedere animo bene disposito, non perturbato, non distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione ac constanti intentione sciendi id quod quæsitum fuerit: præterea erga deum & cœlestia puritate, castitate, sanctimonia pollentem, in dubia spe & firma fide, sacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini spiritus cōgrediantur, diuinaq; uolūtas innotescat: sic nanq; si fueris dispositus, uirtute sortium maxima secreta tibi patefient, erisq; uates ueridicus, præteritorum præsentium & futurorum, de quibus fueris requisitus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in ominū & notaminum auguriis obseruandum est, quando uidelicet cum formidine, tamen firma cum expectatione nota mina quædam uaticinandi causa nobis præfigimus, aut signū postulamus, sicut uernaculus Abrahæ Eleazar, & Gedeon iudex in Israël fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaia ciuitate medio foro Mercurii simulachrū, ubi omen accepturus, suffito thure & accensis lucernis quæ ante astabāt, oblatoq; patrio numismate in simulachri dexterā, tum quodcūq; percūctari uoluisset, in simulachri aurem insufurrabat, moxq; ambabus manib⁹ obtu-

nō temere
sortiebatur
antiq̄ patres

Dispositio
cuius, qui per
sortes uult
operari.

ratis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico aper-
tis auribus, quã primã uocẽ excepisset, sibi pro rato omine, & tanq̃ dato ora-
culo obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanq̃ à casu uel
à fortuito euentu sint) nihil rationis habere uideantur, tamen à deo & subli-
mioribus uirtutibus certis rationibus disponuntur, neq; cadunt præter intē-
tionē eas moderãtis. Nōne in electione Saul in regem Israēl, fors in illū ca-
su & fortuito cecidisse putabatur? Attamē iam antea à dño statutus fuit rex
& unctus à Samuele propheta: & q̃ statuerat illū regē deus, disposuit & sor-
tes ut caderent super illum. Atq; de his hætenus satis.

Quomodo se disponere debeat uolens suscipere
oracula. Caput LIII.

Vicunq; ad supremū animæ statum accedere cupiens, ad ora-
cula petēda proficiscitur, oportet eum caste sanctēq; dispositū,
purū mundūq; accedere, ita ut nullius sordis impetigine anima
eius inquinetur, nullasq; peccatorū cicatrices pectori gerat im-
pressas: oportebitq; animum penitus segregare & purgare, quatenus natu-
rę permittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi pas-
sionibus, omniq; irrationali cōditione, quæ sequitur eã tanq̃ ferrū rubigo, ri-
te cōponendo & disponēdo quæ ad mētis pertinet trāquillitatē: sic enim ue-
riora efficacioraq; accipiet respōsa. Quibus uero purgetur animus, & in diui-
nã suã restituatur puritatē, à religione nobis sapiētiaq; est perdiscendū: ne-
que enim sine religione sapiētia, nec sine sapiētia probāda est religio. Sapi-
entia enim (inquit Solomon) lignū uitæ est his qui apprehenderint eam: & Lu-
cretius ait, eam esse inuentū dei, seu spiraculum dei, ubi canit:

Hic deus ille fuit, deus in clyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationē diuinã, unde Democritus nullos ui-
ros sapiētes arbitratur, præter illos q̃ furore quodã diuino perciti sunt, quẽ-
admodū Minos ille Cretēsis, quẽ ferunt à Ioue cūcta didicisse, cū esset ei in
Ida mōte frequēs cū deo cōuersatio: sic etiã Melesagorã Eleusinū Atheniẽ-
ses ferūt à nymphis edoctū: sic & Hesiodū cū esset pecudū pastor in Bœotia,
gregem iuxta quendam Heliconã montē egisset, legimus à Musis condona-
tum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, pœsim repente adeptum esse,
quæ quidem & huiusmodi in momēto adsequi, pro certo nō est humani ani-
mi, sed diuinitus inspirati, uidelicet cui inest deus oīa operans: ipse nanq;
deus in animas sanctas se transferēs, prophetas & mirandorū opifices cōsti-
tuit, potentes in opere & sermone, sicut asserūt Plato & Mercurius, atq; ipse
etiã Xystus Pythagoricus, asserētes, eiusmodi hoīem dei tēplum, deum autē

hospitem: cui astipulatur & noster Paulus, hominē uocans templū dei, & a
 libi de seipso inquit: Omnia possum in eo qui me cōfortat deus, ipse em̄ est
 uirtus nostra, sine quo (ut ipsemet perhibet) nihil possumus, quod etiam Ari
 stoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullā esse uirtutem, siue naturalem
 siue moralē, nisi per deū: & in secretis suis astruit, intellectu bonū & sanū pos
 se in naturæ secreta, dūmodo adsit diuinæ uirtutis influentia, aliās nequaquā.
 Hāc autē influentiam tūc solū suscipimus, quādo nos absoluius ab impe
 dimentis aggrauātibus, à carnalibus & terrenis occupationibus, & ab omni
 externa agitatione: neq; enim potest lippus & immundus oculus res nimiiū
 lucentes intueri: nec capere poterit diuina, qui purgationē animi ignorarit.

Oportet autē pedetentim & uelut per gradus quosdā ad hanc animi purita
 tem peruenire: neq; enim unusquisq; de nouo iis mysteriis initiatus, statim
 lucida omnia cōprehendit, sed assuesciendus paulatim est animus, quousq;
 in nobis emineat intellectus, ac diuinæ luci applicans illi permisceat. Ani
 ma itaq; humana quādo rite fuerit purgata & expiata, tum ab omni uarieta
 te soluta, libero motu foras emicat, sursum ascēdit, diuina capit etiā seipsam
 erudit, quādo fortē aliūde erudiri uidetur: neq; enim cōmemoratione, neq;
 demonstratione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mētem
 suam quæ animæ caput & auriga est, suapte natura angelos imitata, nō suc
 cessione, non tempore, sed subitaneo momento quod cupit assequitur. Da
 uid enim literas non didicit, & ex pastore effectus est uates, & diuinarum re
 rum scientissimus. Solomon in unius noctis somnio, omniū superum & in
 ferum sapientia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, cæteri q; propheta
 & apostoli eruditi sunt: potest enim anima (quæ cōmunis Pythagoreorū &
 Platoniorum sententia est) per uiam purgatoriam absq; alio studio uel in
 uestigatione, per solam modicam & facilimam collationē & aduentitiā, sup
 iam desuper habita intelligibilia, perfectā omniū scibiliū scientiā acquirere:
 potest etiā per extrinsecā expiationē ad hoc deuenire, ut omnia per substā
 tialē suā formā indiuisibiliter intelligat. Purgatur autē animus & expia
 tur per mūditiā, per abstinentiā, per pœnitentiā, per eleemosynā: tū etiā
 cōferunt ad idē sacra quædam instituta, ut hic inferius patebit: curāda enim
 est anima per religionū studia, uulgo qdē occulta, ut sanitati restituta, ueri
 tate firmata, & diuinis præfidiis munita nō timeat suboriētes cōcussiones.

*Pedetentim
ad animi pu
ritatē perue
niendum.*

*Dauid, Solo
mō cæteri q;
& prophe
te & apolo
stoli subito
edocti.*

*Animus quō
expiandus.*

De munditia, & quomodo obseruanda. Caput LIII.

Munditiā igitur imprimis oportebit seruare, in uictu, in operi
 bus, in affectibus, sordesq; omnes & animi perturbatiōes, & quæ
 cunq; sensum ac spiritū offendūt, expellere, & quæ insunt homi
 ni dissimilia cælo, non solum si animo & spiritu, uerum etiā si in
 corpore, si circa corpus fuerint: talis nanq; mūditiā exterior animi purita
 tem haud parū creditur adiuuare. Hāc ob causam philosophi Pythagorici
 auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumi

*Lana, uesti-
tus propheta-
nus.* ne uel balneo, uestibus induebantur albis, atque lineis: nam lanam propheta-
*Bragmanorum habitus
& gestus.* num uestitum arbitrabantur, tanquam beluinæ sordis excrementum pecori de-
tractum: cubile purum, & prorsus immaculatum habitabant. Simili modo sole-
bant Bragmani Indorum sapientes in fonte qui Dirce appellatur in Beotia,
exutis uestibus lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei
aptis, deinde postquam pro ritu satis mundi erant, exeundum circiter meridiem, ue-
stiri lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestantes
manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari
aqua frigida sanctum fuit, priusquam sacrorum penetralia ingredi: utebantur etiam
lineis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoque eiusdem ablutionis
ritum apud Hesiodum in Operum atque dierum libro, ubi canit:

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
Non sic exaudire uolunt, spernuntque precati.

Et alibi:

Prauus ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
Huic dii succensent, tribuentes inde dolores.
Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:
Tu genitor cape sacra manu, patriosque penates,
Me bello ex tanto digressum & caede recenti
Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
Abluero.

Mos enim erat gentibus, quando diis superis sacra facturi essent, corpus ab-
lutione purgare: quando uero diis inferis litandum erat, sola sufficiebat asper-
sio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra diis inferis institueret, ait:

Anna chara mihi nutrix huc siste sororem,
Dic corpus properet fluuiiali spargere lympa.

Et alibi, ubi infert Aeneas apud inferos ramum Proserpinæ adferentem, ita canit:
Occupat Aeneas adytum, corpusque recenti
Spargit aqua.

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circumtulit unda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim comparata homo celestis atque spiritualis euadit, & ad dei con-
tuitum unionemque sic disponitur, dum mundo corpore & pura mente deo mi-
mistrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in uisceribus, in cute, in uesti-
bus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostiis, sacri-
ficiis: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, in fluxumque illum
mundissimum celestium & diuinorum attrahit, & mundos dei ministros
dæmonesque bonos allicit & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi
spiritus & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & deci-

piant, huiusmodi munditiā exquirunt: ideoq; imprimis obseruādum est, ut habeatur animus mundus & cor purum, atque tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiuniis, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atq; ascensu.

Caput LV.

Abstinentia quoque suos passim obseruatores contra uitia & malos daemones familiariter munit atq; tuetur, & quasi templum dei incontaminatum reddit animū, mentemq; deo coniungit: nihil etiā ad sanitatem complexionisq; temperantiam melius, quā superflua minime congregare, modumq; necessarij uictus non excedere: neque enim nutrimentum natura ualentius ad sumendum est, sed quo potius natura sit ualentior, sicuti de Christo asserunt nonnulli, quod ea meta cibū sumebat, ut nō generaret superfluum quartæ digestionis. Multi quoque alij parcitate cibi simul & sanitate & agilitate corporis gauisi sunt, ut Moses & Helias, qui usque ad quadragesimum diem ieiunium protraxerunt: Vnde ille splendebat facie, & iste subiectus corpus suum ueluti spiritum facile ducebat ad nutum. Nam asserunt magi & philosophi, spiritum nostrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, sed spongiarum more per totum corpus undique alimentum suum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuissimis corpus undiq; penetrantibus. Itaq; qui spiritum hunc cupiunt habere purū & potentem, cibis utuntur siccoribus, corpusq; hoc crassum ieiuniis extenuant, ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere aut crassescat spiritus aut suffocetur, tum lotionibus & fricationibus, & exercitiis, & amictu corpus ipsum mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus & suffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; sinceritatem perducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atq; abstinentes, quæadmodū philosophi Pythagorici, mēsam sacram atq; sobriam seruantes, uitā in omni temperantia protrahebant. Temperantia enim uitæ cōplexionisq; quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tumultum, qui ^{Temperantia effectus,} ad nullam imaginem commoueat phantasiā, efficit ut anima nostra sæpissimè somnians, nonnunq̄ etiam uigilans, semper supernis influxibus subiiciatur. Insuper Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter moderetur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpetuam utriusq; sanitatem, ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium, nisi abstinentes à uino, & carnibus, & uitis: dicentes neminem posse deū intelligere, nisi qui illum diuina conuersatione æmularerur: quod etiam inferiores Indos apud Philostratum docuit Phraores. Præterea abstinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum spiritumq; inficiūt, à cupiditatibus & inuidentiā, quæ iniustitiæ famulæ sunt (ut

A quibus potissimū homini abstinentum.

inquit Hermes) ad mala facinora mentem ac rē animum impellentes: item ab otio & luxuria: anima enim torpore & libidine suffocata, cœleste aliquid præuidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium qui græce Hierophantæ appellantur (ut refert Hieronymus) quo castius in sacris agerent, diuinis que rebus incumbērent, consueuerunt sorbitione cicutæ seipsostrare. Castitas præterea mentis deo deuotæ, ipsa animam nostram (ut docet Orpheus Museum in omnium deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi passionibus, quæ lædunt animū ac iudicium rationis peruertunt, sicut palam uidemus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius uero furores appellat uel insanias, ubi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Ecclesiast. Sentire quoque uidetur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: unde legitur in Ecclesiastico: Stultorum infinitus est numerus. Idcirco Stoici negant passiones cadere in sapientem, passiones inquam, quæ sequuntur apprehensionem sensitiuam: nam passiones rationales & mentales, sapienti concedunt. Sic sentire uidetur etiam Boëthius ubi canit, passiones aliquas abiiciendas in inquisitione ueritatis, his uersibus:

Tu quoq; si uis	Pelle timorem,
Lumine claro	Nec dolor adsit,
Cernere uerum,	Spemq; fugato,
Tramite recto	Nubila mens est
Carpere callem:	Vinctaq; frenis
Gaudia pelle,	Hæcubi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & auertere, ut ueritatem simplicissimā adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur affecti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum cura solutus, sacris numinibus ac cœlestibus uacans, eadem quotidie sentit, quæ cœlestia munerā cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator & maximus prophetarum, ac omni Chaldæorum & Aegyptiorum sapiētia eruditus, cum sese à sensibus abstrahere uellet, in uastas Aethiopiæ solitudines cōcessit, ubi cūctis humanis negotiis prætermisissis, ad solam diuinarum rerum cōtemplationem animū mentemq; conuertit, in quo sic omnipotenti deo placuit, ut illum facie ad faciem uidere & intueri meruerit, accepta etiā miraculorum illorū stupenda potētia, quæ sacræ literæ de illo testificari cōspiciuntur. Sic Zoroastes Magorū pater ac princeps, omniū rerū naturalium diuinarumq; scientiā uiginti annorū solitudine dicif affectus, ubi de omni

diuinandi atq; uaticinandi arte plura conscripsit ac fecit. Similia operatū esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Museum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem longissimo quodam somno fuisse eruditum, nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur, atq; Heraclitus & Democritus eandē ob causam solitudine delectabatur: quāto magis enim animalē uitā relinquimus & humanam, tanto magis uiuimus angelos & deū, quibus coniūcti & in meliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigendus, quousq; ascēdat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobilium q̄ cognitionū gradus, docet Proclus in cōmentariis super Alcibiadē, ostendens quomodo imprimis fugienda sensibilia, ut ad essentiam incorpoream nos transferamus: ubi animarū ordinē, multiplicatū tamē per rationes plurimas, habitudines proportionēsq; uarias, & uincula multa, uarietatemq; uirium multiformē superare oportet, & ad intellectum & intelligibilia regna contēdere, & quanto interuallo hæc sint animis meliora, contēplari: porro ipsam etiā intellectualem multitudinē licet unitam & indiuiduā relinquere, atq; ad superintellectualem essentialēq; unitatem ab omni multitudine absolutam, ipsiusq; boni & ueri fontem peruenire. Simili ratione fugere nos oportet, oēm cognitionem multifariam distrahentem atq; fallentem, ut ueritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuū, & sensuū, imaginationū, opinionū, quæ tam in se diuersa est, ut alia aliis in quolibet sint contraria, ascendendūq; ad sciētias, in quibus licet uaria multitudo sit, contrarietate tamē habet nullā: omnes enim sibi inuicem cōnexæ, & subalternatim una alteri ministrat atq; inseruit, usq; ad unā ab omnib⁹ præsuppositam, & nullam ulterius supponentē, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est intellectus pur⁹. Itaq; depositis omni compositione, diuisione multiformiq; discursu, ad intellectualem uitam simplicemq; intuitū ascendentes, intelligibilem essentialē præceptionibus indiuiduis & simplicibus speculātes, ut ipsam summam animæ existentiam, per quam unū sumus, & sub qua unitur multitudo nostra, consequamur: atq; sic primum unū, à quo omnibus inest unio, per ipsum unū, tanquā essentialē nostræ florem attingamus: quod tūc demum assequimur, quando omnem multitudinē fugiētes, in ipsam unitatem nostram cōsurgimus, unumq; efficimur & uniformiter agimus.

Homini esse
potissimum
fugienda.

De pœnitentia & elemosyna. Cap. LVI.

Maxima autē purgationū pars est, uolūtaria pœnitentia delictorū: nā (ut ait Seneca in Thyeste) quæ pœnitet peccasse, penē est innocēs. Hęc em̄ maximā nobis adfert expiationē, dū molestiā delictamētis opponit, stupidāq; expurgat ex aīa lētitiā tribuitq; uim q̄dā pecu-

Potior pur-
gationis
pars que sit

*Pœnitentia
quid.*

liarem ad supera reducentem. Est itaq; pœnitentia non modo mortificatio uitorũ, sed & animæ spiritale martyrium, quæ gladio spiritus ex omni parte confoditur: gladius autem spiritus est uerbũ dei. Vnde inquit Hieremias propheta, & etiã Paulus ad Ephesios scribens: Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine: & Psalmista canit: Gladius in labiis ipsorum. Ideo exponendæ sunt cogitationes & affectus animi, & omnia mala quæ exeunt de corde & ore nostro, sacerdoti in confessione, ut ipse iuxta uerbum dei ea iudicet, & secundum potestatem illi concessam à deo, pœnitentia iniuncta mundet & expuret, dirigatq; in bonum, neq; uero ullum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur ualentius sacramentũ: hinc dii ipsi (teste Ouidio in Ponto:)

Sape leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,

Quum bene peccati pœnituisse uident.

*Eleemosy-
ne lus.*

Est adhuc aliud expiationis sacramentũ, ipsa uidelicet eleemosyna, de qua parum aut nihil me legisse memini apud philosophos, sed docuit nos illam summa ueritas, inquit: Date eleemosynam, & omnia munda sunt uobis: & apud Ecclesiasticũ legitur: Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum: & Daniel regẽ Babylonis docuit, ut eleemosynis redimeret peccata, & Raphaël angelus testatur ad Tobiã. Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata & facit inuenire uitam æternã. Hinc Christus ad patrẽ orare iussit, dimitte sicut dimittimus, & da sicut damus: de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & uitã æternam possidebitis. Idẽ iudicaturus uiuos & mortuos, præ ceteris improperebit damnatis, neglectas eleemosynas & misericordiæ opera, dũ dicit: Esuriui & sitiui & nõ distis mihi manducare neq; bibere: & adhuc in alio loco de pauperibus locutus inq;: Quod uni illorũ feceritis mihi fecistis. Quod mihi etiã sensisse uideretur Homerus, ubi introducit iuuenẽ ad Antinoẽ procũ in hæc uerba dicentem: Antinoẽ nõ quidem pulchre cecidisti miserum mendicum, perdet te si usquã deus supracælestis est, nam & dii alienis hospitibus assimilati, in uniuersum exeuntes, ciuitates euertũt, hoĩm iniurias simul & nefas aspicientes.

De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt.

Caput LVII.

Reditum est & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam animam sacris quibusdam institutis & sacramentis ab extra ministratis, ut per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per benedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ uel benedictæ aspersiones, etiam per quasdam inunctiones, & suffumigationes, non tam ad hoc sacratas, quàm etiam naturaliter hæc uim possidentes. Hoc modo habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos demones: ouum quoq; similiter in purgationibus usurpari solebat, hinc oua lustralia dicta sunt, unde Ouidius:

Veniat quæ lustret anus lectumq; locumq;

Deferat & tremulâ sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atque asphaltis, aut ablutione aquæ marinæ: quoniã purificat sulphur propter odoris acumen, aqua uero marina propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatē suam sacerdotes antiqui utebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarū: hæc enim tantæ puritatis esse dicitur, ut ferant oliuā à meretrice plātātam, uel infructuosam perpetuo manere, uel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, uerbena, Valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitum, in his maxime præstare dicitur, tam ad expiandum demones malos, quàm maleficia ubicunq; fuerint: similiter pennæ upupæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirum autem & uix credibile, nisi illud narraret grauis & non contemnendus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macheruntem Iudææ oppidū sic nūcupata, hanc ait colore flammæ, noctu splendorem emittere, captu tamen admodum difficilem, ut captantis manus fallat oculosq; refugiat, neq; prius consistat, quàm mēstruatæ mulieris lotio fuerit cōspersa: neq; tamē hoc modo retēta sine periculo euellitur, quippe extrahentē præsentanea mors cōsequitur, nisi eiusdem radicis amulero fuerit cōmunitus: quo carētes, terram circumcirca scarificātes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente discedunt: tandē nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini persoluēs uices illi cōmoritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius uis in expiationibus præstantissima, ut etiam eos qui à spiritibus uexantur immundis, protinus liberare cōpertum sit. Materias autē huiusmodi in spirituales substantias agere, fugando uel alliciendo, uel mitigādo, uel incitando, non secus arbitrantur, atq; ignis in Sicilia agit in animas: qui (teste Guilielmo Parisiensi) corpora non lædens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim superius tractatum est.

Mira de radice Baaras

Ignis in Sicilia.

De adorationibus & uotis. Caput LVIII.

Adorationes quidem & uota, sacrificia atque oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atq; sacram indissolubilemque ad deos constant animabus communionem, ex orationibus enim quas uerbis ueris & sacris sensu & mēte proferim⁹, magnā uim cōparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum, quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus deus, sed a deo occulte, ut uix pauci percipiant. Percepit autem sæpissime rex ille & propheta Dauid. Quādo (inquit) audiam quid in me loquatur dominus deus? Adoratio itaq; diuissimi-

E

me cōtinuata & sēpissime frequētata, perficit intellectū, & animā ad suscipiēda diuina lumina efficit ampliōrē, amorē diuinū accēdens, spem fidemq; & mores sacros inferens, animam ab omni contrario & aduerso expurgat, etiā mala multa repellit, quę alioquin naturaliter euenirēt. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus uoce rogante deus.

Sæpe Iouem uidi cum sœua mittere uellet

Fulmina, thure dato sustinuisse manum.

Homo ad
deū quō re-
uertatur.

Reuertitur autem homo ad deum per orationes: quo perueniēs (inquit Pla-
to in Phædro) sistit equos, & cubiculū symposii intrat, ubi pascitur ambrosia & potatur nectare. Ideo qui uirtutem aliquā possidere cupiunt, orandum illis est, & supplicandum crebro ad eum qui in se omnem cōtinet uirtutem.

Votū quid.

Melior autem & optima oratio, quæ nō ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra deo offertur, quæq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præfules deos. Votum autem est ardens

affectus casti animi deo deditus, qui uocendo, quod bonū uideretur, exorat: hic affectus (ut testatur Iamblichus & Proclus) ita animas deo coniungit,

ut una aliquando dei atq; animi operatio fiat: dei uidelicet tanq̄ artificis, ani-
mi uero tanq̄ instrumenti diuini: hinc per uota nōnunq̄ fieri miracula mor-
bosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc

legimus, excellentissimos quosq; & apud omnes nationes sapientissimos ui-
ros, Indorum Bragmanas, Persarum magos, Aegyptiorum gymnosophi-
stas, Græcorum Chaldæorumq; theologos, qui festa deorum & abdita my-
steria sanxere, diuinis uotis ac orationibus potissimū incubuisse, ac mirāda

Ad uotū per-
fectionem
duo requirū-
tur.

multa effecisse. Ad uoti autem & adorationis perfectionem (neq; enim sine
adoratione uotum, nec sine uoto usq; quaq; perfecta est adoratio) duo potis-
simum requiruntur, primo uidelicet notio eius quod adorandum & cui uo-
uendū est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colendū: sunt enim

multiplices dei cooperatores & instrumenta, uidelicet cœli, stellæ, admini-
stratorii spūs, cœlestesq; animę ac heroēs, quos ueluti ianitores, interpretes,
administratores, mediatores, primū implorare oportet eū, qui pergit ad ar-
chetypū deū, q̄ solus est termin⁹ extremus adorationis: cetera numina tanq̄

aditus sunt ad ipsum deū. Scias itaq; adorationes ac uota ad solū unū deum,
summū patrē deorū oīm regē ac dñm, pura ac pia mēte principaliter facien-
da esse: quādo uero ad inferiores deos processerint, nisi sub delegatē à sum-
mo patre administrationis minime sit intētio. Itaq; adorationibus ac uotis,

quādo ad inferiora numina dirigunt, Zoroastes & Orpheus suffumigatio-
nes & characteres & eiusmodi, adhiberi licitū putabāt: quādo uero ad supre-
mi Iouis maiestātē erigunt, fieri illa minime debere: quod etiā Hermes & Pla-
to fieri uetāt. Vnde Hermes ad Tatiū: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cū

deū ores, uelle thus & similia accēdere: aliena em̄ hęc sunt (ut ait Porphyri⁹)
ab omni pietate: nihil em̄ materiale inueniri potest, qđ immateriali deo nō

fit obscennum: iccirco neq; oratio ei, quæ uoce proferatur, conuenit: sed nec interior oratio, si animus uitio contaminetur. Secundo autem requiritur af similitudo quædam uitæ nostræ ad uitam diuinam, puritate, castitate sancti- moniâq; proficiscens, cū eius quod optamus licito desiderio: hoc enim sum- me diuinam captamus beneuolentiam, diuinæq; subiicimur largitioni: nā nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quæ petim⁹ digna sint fieri, manifestum est deos precibus nostris minime adesse: unde inquit di- uinus Plato, deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à deo petamus, quod uelle nos indecorum est: hoc enim solo plurimos uide- mus orationibus ac uoto frustrari, quia nec ipsi religiose dispositi sunt, nec desideria & petitiones ipsorū fiunt de his, quæ sunt deo beneplacita, nec sciūt discernere, quo ordine adorandū sit, & per quos meditatores ipse deus sit ad- eundus: quorum ignorātia, orationes ac preces nostras sæpissime ad nihilū redigit, & uota supplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificiis & oblationibus, eorumq; generibus
& modis. Caput LIX.

A sacrificium autem est oblatio, quæ & sacra fit offerēdo, & sacra seu sanctificat offerētem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediatur peccatum. Hæc itaq; sacrificia & oblationes multam nobis præstant fiduciam, & de familia dei efficiūt, ma- laq; multa nobis imminētia repellunt: quod quidem Hebræorum docto- res præceteris confirmant, inquiētes: per hoc quod animalia nostra maeta- mus, atq; res nostras sacrificio dissipamus, imminētia mala à nobis ad eius- modi deflecti, tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mūdo sacri- ficat deo animas animalium irrationabilium, per interitū corporis ab anima, ita Michaël archāgelus sublimioris mūdi sacerdos, sacrificat animas hominū, idq; per separationē animæ à corpore, non corporis ab anima, nisi per acci- dens, sicut cōtingit in furore, raptu & extasi, & somnio, similibusq; animæ ua- cationibus, quem Hebræi uocant mortē osculi. Sacrificia uero & oblationes primo ac principaliter ad summum deū faciēda sunt: quando autem ad se- cunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione & uoto dictum est: tum quæcūq; ibi dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt uero sacrificiorum plura genera: nam quoddam di- citur holocaustū quando igne hostia consumitur: quoddā immolatio pro- pter sanguinis effusionē. Præterea quædā dicūtur sacrificia salutaria, quæ fi- unt pro salute obtinēda: quædā pacifica, pro pace obtinenda: quædā laudes, pro liberatione à malis uel largitione bonorū: quædā gratulatoria, pro uene- ratione diuina & gratiarū actione: quædā etiā fiūt nec propter honorē dei, nec ex bona uoluntate, quale erat apud Hebræos, sacrificiū zelotypiæ, quod solū fiebat causa detegendi occultū adulteriū. Eratq; olim apud gentes sacri- ficium expiationis, quo expurgabātur ciuitates, fame aut pestilētia, aut alia

Sacrificio-
rum genera
multa.

Expiationis
sacrificium.

quavis horrenda calamitate laborantes, cuius ritus erat, disquirere quem in
 ea ciuitate reperire potuissent hominem turpissimum, illumque correptum ad locum
 constitutum deducebant, caseum cum placenta & ficus siccos manibus gestantem,
 illumque septies uirgulis syluestribus uerberatum, lignis syluestribus combure-
 bant, cineremque in mare proiciebant. Meminit horum Lycophron & Hip-
 ponax. Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Apollonio Tiano, dum
 pestilentiam Epheso fugaret. Multa praeterea sacrificiorum & uictimarum gene-
 ra erant, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hecatöbe, Hostia, Hyacinthia,
 Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupcalia, Munychia, Nouedinalia, Nyctilu-
 ca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scenopegia, Solitaurilia, Sta-
 ta, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Pareralia, Inferia, Cösualia, Lapteria, Am-
 burbia, Ambarualia, Viualia, Thyia, Holocaustomata, Orgia, Latialia, Dia-
 metaurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cercalia, Thesmo-
 phoria, Adonia, Teonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertünä-
 lia, Gynecia, Panathenaea, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea,
 Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimae propriae & diuersae:
 nam caper & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianae cerua & canes,
 Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni
 taurus, Mineruae capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiasus praegnas,
 Aesculapii gallus: iam uero & Herculi Gnidio probris & conuiciis sacrificaba-
 tur. Erant & sacerdotum uarii ordines, Pontifices, Flamines, Archiflamines, Phy-
 lades, Salii, Hierophatae, uariaque religionum & superstitionum nomina, sacrifi-
 cia, ceremoniae, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula
 iusiurandum, hostiae, litamina, quibus seducta gentilitas, falsis diis daemoni-
 busque sacrificabat. Verum autem sacrificium purgans hominem, & uniens illum
 deo, duplex est: unum quod obtulit summus Pontifex Christus in remissio-
 nem peccatorum, purificans omnia per sanguinem crucis suae: alterum, quo
 homo offert seipsum mundum, immaculatum, in hostiam uiuentem deo, sicut
 Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerendos simul
 cum eo sicut ipse oblati sunt, dicens de sacramento corporis & sanguinis sui:
 Hoc facite in meam commemorationem: ut uidelicet nos simul mortificatos, per
 passionem corporis mortalis in spiritu uiuificatos, simul offeramus: de quo ait
 Porphyrius: Laboremus uitae nostrae sanctimoniam pro sacrificio offerre: ne-
 mo enim bonus dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam producens,
 propriam animam quasi simulachrum quoddam aedificat, & mentem & intellectum in
 templum constituat, in quo diuinam lucem suscipere possit. Externa autem sacrificia
 (ut ait Heraclitus) medellae quaedam sunt animarum, a summo medico instituta:
 possidet enim malus daemon hominem (quod ait Proclus) quousque per sacrificia
 expietur: exquiruntur igitur sacrificia ad deum & uirtutes caelestes placandas, & ad
 expiandum hominem, qui & ipse dei & mundi gerit imaginem. Verum dominus noster Ie-
 sus Christus, uerus pontifex & summus sacerdos omne sacrificium conclusit

Sacrificio-
rum genera.

Verum sacri-
ficii duplex

Ad placan-
dum deum, ne-
cessaria sunt
sacrificia.

in solo pane & uino, tanq̄ in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfecte mundati sumus. Erant etiam apud Aegyptios sexcēta sexaginta sex genera sacrificiorum, DCLXVI. sacrificiorū genera apud Aegyptios. tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerūt, eo quod essent diuina animalia, intellectualem animam mentemq; diuinā participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, non tam naturali quodam pacto, q̄ libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, cœlestia corpora mundanaq; numina, uires quasdam in se diuinas ac superiores, quasdam uero naturales & inferiores habere, quas quidem Orpheus clauēs appellat ad aperendum & claudendum: atq; per has fatalibus nos influentiis obligare, per illas uero à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod imminet à Saturno, uel Marte, iubent Magi nō protinus ad Iouem uel Venerem, quā ad eum ipsum cōfugere Saturnum uel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsa met Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabāt autem singulis stellis cum illi pertinentibus: soli cum rebus solaribus & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno uel tauro: Veneri per animalia sua, ut columbam uel turturem, & per plantas suas, ut uerbenam, sicut canit Vergilius:

Stellæ preces exaudiunt, & cœlestia dona largiuntur.

Stellis quæ sacrificauerint antiqui.

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitra,
Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quodocunq; confectionem aliquam uel naturalem uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecerant, hæc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportune suscepto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationē ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam fortiolemq; recepturi: oblatio enim cuiuslibet rei, quando deo aliquo modo rite offertur, non secus ac sacrificiū ipsa oblatione res illa & deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœlestibus & æthereis diis candidæ hostiæ mactabantur: terrestribus autem & infernis, nigræ: sed terrestribus super aras, infernis uero in foueis, ac rebus autem & aqueis uolatilia: sed illis alba, istis atra. Deniq; omnibus diis demonibusq; præterq̄ terrestribus & infernis uolatilia immolabantur, illis autem solē quadrupedes, simili nanq; simile gaudet. Ex his deniq; quæ cœlestibus & æthereis immolabantur, solūmodo uesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de aliis minime. Sed hæc omnia Apollinis oraculū his uersibus expressit:

Quibus dijs quæ hostiæ mactari solent.

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est terna & terrestribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
Cœlestes aris, foueas cum numina contrà

Exposcant atro imbutas inferna cruore,
 Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
 Hostia: mel uero nymphæ atq; liquentia uina
 Afferri lætantur, ac ignem accendier aris,
 Quæ circum uolitant terram sibi numina poscunt,
 Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
 Iniiciet salsas fruges & dulcia liba.
 Hæc facito: uerum quibus est data pura profundi,
 His ipsa semper fer sacra in littore, totum
 Proiice in fluctus animal, cœlestibus autem
 Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
 Quod superest propone tibi dapibusq; reserua,
 Sudet adoratis crassisq; uaporibus aër.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui ad sentiunt & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædã esse naturalia, inter deos & homines: quod asserens Aristoteles inquit, sacrificare deo inest homini à natura. Sunt itaq; inquit, media, quæ utriusq; naturam sapiunt, & diuina analogice repræsentat, habentq; cum eo numine cui offeruntur, simul & cum iis qui expiantur, symbola quædã conuenientissima, sed adeo occulta, ut uix capere queat humanû ingeniû, quæ deus & numina in particulari requirunt pro nostra expiatione, quibus placentur uirtutes cœlestes, & sese continent ab executione punitionis, quam merentur delicta nostra: atq; hæc sunt (quas uocat Orpheus) clauis quæ aperiunt portas elementorum atque cœlorum, ut per illas penetrer homo ad supercœlestia, & ad illum descendant intelligentiæ cœlorum & dæmones elementorum. Homines autem perfecti & uere religiosi istis non egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoniã lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quia subiiciuntur cœlis, iccirco fauore cœlestis uirtutis corroborandos putant, quousq; altius euolantes, ab illarum præsentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus ueteres adhibere solebant sacrificiis & oblationibus. Caput LX.

Sacrificiis
 uerba.

Nunc uideamus quas imprecationes oblationibus atq; sacrificiis adiungebant: hæc enim dicebat uel similia, quicūq; offerens & sacrificans deo: Ego seruator tuus hæc tibi offero & sacrifico, auctore sanctitatis te cōfiteor, & ad sanctificandû inuoco hanc oblationem, ut infundas sibi uirtutem spiritus tui alti ac honorari, ut per eam obtineamus quod petimus. Ceterû uero sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi uiuat & moriat, ita & ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem & cōmunionem, per hoc quod ad offerendû & sacrificandû tibi uenio, de familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si

uoluerō, uel ad saluandum: ira in potestate tua est, ad auferendum per iram tuam, uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moritur in me omne uitium, omnis immūditia, uel sic moriatur & annihilē tale uel tale malū siue incōmodum. Item, sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne uitium & immunditia. In holocausto dicebatur: sicut hæc oblatio igne isto præsentī cōsumitur, ita quod nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale uel tale incommodum, quod tūc uoluerimus repellere & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus cōtingere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium: quiq; eius participes esse cupiebant, quia litare sola non potest precatio, nisi is qui precatur etiam aram manibus tangat, unde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis arasq; tenentem

Audiit omnipotens.

Et alibi:

Tango aras medios ignes & numina testor.

Quomodo hæc tum ad deum tum ad inferiora numina exhibenda sunt.

Cap. LXI.

Mnis itaq; adoratio, oblatio siue sacrificatio, deprecatio, inuocatio in hac uersatur differentia, uidelicet quia aut ad solū deū fit, aut ad inferiora numina, ut angelos, stellas, heroas. In his itaque tales tibi obseruandæ sunt regulæ, ut quoties soli deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum, hoc fiat cum cōmemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti uel promissionis, alicubi ex sacris scripturis educta: ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, cōmemoretur, quemadmodum deus destruxerit gigātes in diluuiō aquarum, & conatus Babel in cōfusione linguarum, Sodomam & Gomorram in pluuia ignis, exercitū Pharaonis in mari Rubro, & eiusmodi: addēdo istis quicquid maledictionis ex psalmis, & hinc inde ex sacris literis colligi potest. Cōsimili ratione deprecaturi contra pericula aquarum, commemoremus saluationem Noë in diluuiō, transitum filiorum Israēl per medium maris Rubri, & Christum siccis pedibus ambulātem super aquas, eundemq; periclitantem saluasse nauiculam, imperasse uentis & fluctibus, & Petrum mergentem eduxisse ex aquis maris, & huiusmodi. Quod si pro oraculis uel somniis petendis siue ad deum, siue ad angelos & heroas oratio necessaria est, iam se offerunt ex ueteri testamento innumera loca, ubi deus cū hoībus locutus legitur, cū multis admodū uersiculis, præfagia & reuelationes pollicentibus, tū uaria prophetica somnia, Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tū quicquid in nouo testamēto & uniuersa religiōe inuenit reuelationū, Iōānis, Pauli, Sanctoꝝ Magoꝝ, tū Helenæ & Cōstātini, & Caroli: tū re-

centiorū prophetarum, Methodii, Cyrilli, Ioachim, Merlini, Brigittæ, Me-
chtyndis, Hildegardis, quorum numina pie inuocata, sæpe reddunt nos di-
uinarum reuelationū participes. Præterea inuocamus etiã sacra dei nomi-
na, sed ea præcipue, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo mo-
do accõmodata: ut pro destructione inimicorū inuocamus nomina irę dei,
uindictæ dei, timoris dei, iustitiæ dei, fortitudinis dei: ad euitandum uero pe-
riculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, boa-
nitatis & similia. Porrò postulamus nobis eius quod optamus desiderii exe-
cutorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue unū ex heroibus, cui id
officii incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabri-
canda est debito numero pondere & mensura, iuxta regulas traditas ubi de
incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia in-
cantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; passionibus di-
sponunt certis numinibus conformes: orationes autem sunt, quatenus ali-
cui numini pro cultu ac ueneratione exhibentur, & ex hac eadem radice etiã
consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

*Incantamen-
torū & ora-
tionū diffe-
rentia.*

De consecrationibus & earum ratione. Cap. LXII.

*Consecratio
nū efficacia
duobus per-
ficitur.*

*Oratio
cuius.*

*Aquæ conse-
cratio.*

Consecratio est sublimatio experimentorum, per quam in mate-
riam operum nostrorum secundum artis magicæ traditionem
rite & legitime præparatam, anima spiritalis, proportione & cõ-
formitate tracta, infunditur, opusq; nostrū per spiritum intel-
lectus uiuificatur. Efficacia cõsecrationum duobus potissimum perficitur,
uidelicet uirtute ipsius psonæ cõsecrantis, & uirtute ipsius orationis: ritusq;
quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, uitæ sanctimonia &
sanctificandi potestas: primum natura præstat & meritum, secundum per-
initiationem & dignificationem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde
oportet quod ipse consecrans hanc uirtutem & potestatem firma & indubia
fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur nūc dicere est
intentio. Ipsa est quædam sanctificandi potestas illi diuinitus insita, ut si sit
ad hoc ipsum à deo sic ordinata, quales plerasq; legimus in sacris bibliæ clo-
quiis: uel si sit uirtute spiritus sancti ex ordinatione ecclesiæ ad hoc instituta:
cuiusmodi plures etiam passim extāt: aut inest hæc sanctimonia ipsi oratio-
ni nō uirtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, ut puta
sacrarū literarum, historiarum, miraculorū, operum, effectuum, gratiarū, pro-
missionum, sacramentorum & sacramentalium, quæ rei consecrandæ pro-
prie uel improprie, uel per similitudinem aliquam coherere uidebuntur: at-
que huius nūc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totam
hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quo-
niam deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniã in para-
diso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor sacra flumina
irrigatur uniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iustitiæ suæ instru-

mentum in destructione gigantum, per diluuium generale super omnem terram: & in destructione exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quoniam eduxit populum suum siccis pedibus per medium mari Rubri, & per mediū Iordanis: & quoniam miraculose eduxit aquā de petra deserti, & eduxit fontem aquæ uiuæ ex dente molari maxillæ asini ad preces Samsonis: & quoniā posuit aquas instrumentū misericordiæ suæ atq; lauamen salutis in remissionem peccatorum: & quoniā Christus baptizatus in Iordane, mundauit & sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuocādo in super diuina nomina ad hæc conformia utputa cum deus ipse uocatur fons uiuus, aqua uiua, flumen uiuum. Simili ratione in cōsecratione ignis, fit commemoratio, quoniā deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentum in pœnam, uindictam & purgationē peccatorum, & iudicaturus mundum ipsius conflagrationē præcedere iubebit, qui apparuit Mosi in rubo ignis ardentis, qui præcessit filios Israël in colūna ignis, qui constituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernaculo fœderis, & eundem extinctū miraculose reaccendit, & sub aquis latentem inextinctum seruauit, & consimilia. Tum se etiam offerunt diuina nomina, ut quia deus ignis consumens est, ignis conflans est, & quæ his propria sunt, ut splendor dei, lux dei, lumen dei, & huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodum de oleo unctiōnis & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod unctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades ardentes ante faciem dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancta sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgota per mysterium passionis CHRISTI, & agri qui emptus est de pretio sanguinis CHRISTI: Item montis Tabor, ubi transfiguratio cœlorum que ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominibus, ut loci dei, throni dei, cathedræ dei, tabernaculi dei, aræ dei, sedis dei, habitaculi dei, & huiusmodi. Simili uia in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris scripturis diuinis que nominibus & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo congruere uidentur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysteriis quæ commemoras, tabulas decem præceptorum datas Mosi super monte Sinai, & sanctificationem legis & prophetarum scripturarumq; per spiritum sanctum promulgatarum: atque succurrent diuina nomina, testamēti dei, libri dei, libri uitæ, scientiæ dei, sapientiæ dei & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod commemoras ex secundo Machabæorū: quia Iudæ Machabæo diuinitus missus est gladius, ut concideret inimicos populi Israël: habes & in prophetis uerbum: Accipite uobis gladios bifacutos: habes & in euangeliis, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, uisum angelum cruentatum gladium recondentem: &

Ignis consecratio.

Olei consecratio.

Locorū consecratio.

Alius conse-
crandi & ex-
piandi ritus.

huiusmodi plura in prophetis & Apocalypsi inuenies, sacraque nomina gladii dei, uirgæ dei, baculi dei, uindictæ dei & huiusmodi. Et hæc de consecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata, sufficiant: ex quibus personales consecrationes benedictionesque facile deprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrandi & expiandi ritus, potens & multæ efficaciam, qui ex generibus superstitionum est, quando uidelicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quæ consecranda uel expianda intenditur, ut puta ritus baptismi, confirmationis, funeris & huiusmodi. Sciendum in superuotum, oblationem, sacrificium, uim quandam habere consecrationis tam realis quam personalis, quatenus res uel personæ certis numinibus deuocentur & offeruntur.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atque diuos, ac de sacris temporibus. Caput LXIII.

Sacra.

Incuntur autem sacra, quæcumque ab ipsis diis uel dæmonibus suis adstitiis sunt sacrata, tanquam (ut ita loquar) à diis ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros dæmones, quia in ipsis deus habitat, cuius nomē sepe ferre dicunt. Vnde legitur in Exodo:

Mysterium.

Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eum, nec contemnedum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicuntur. Est enim mysterium quod sacratam & occultam uirtutem habet & gratiam à diis uel à dæmonibus collatam, uel ab ipso summo deo dispensatam, quem admodum sunt sacra nomina & characteres, de quibus supra dictum est. Sic crux ipsa sacra & mysteriosa, Iesu Christi passione sacrata: hinc etiam orationes & preces quædam sacræ & mysticæ nuncupantur, quæ non hominum deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quemadmodum legimus in Euangeliiis, Christum instituisse orationem dominicam. Simili modo & consecrationes quædam sacræ dicuntur, quibus deus singularem suæ uirtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate & oleo unctiois, & sicut apud nos fons sacer & sacrum chrisma, & oleum catechumenorum & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus deo dedicata & consecrata sunt, quemadmodum uota & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho

Mœnia, diis Italis uotum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, quæ cygni uector Achilles

Pallada mactatæ placabat sanguine uaccæ,

Munus ut imposuit profecta calentibus aris,

Et diis acceptus penetrauit in æthera nidor:

Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulachra, delubra, idola, statuae, imagines, picturae ad deorum similitudinem effecta, uel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; duces patriae diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de legibus, praecipit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia deos nobis representant, quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulachrum, ita interpretati: nam per hoc quod hominis simulachrum gerit, significari quoniam mens est, quae cuncta ratione seminali producit: sedere aut fingitur, ut stabilis uirtus atq; incommutabilis exprimat: nuda apertaq; habet superiora, quoniam conspicuus est intelligentiis & superioribus: inferiora uero teguntur, quoniam occultatur inferioribus creaturis: sceptrum laeva tenet, quia in his corporis partibus spiritualissimum uitae domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uero & aquilam protendit, & uictoriam: alterum, quia ceterorum deorum dominus, quemadmodum aliarum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos ueneramur figuram agni, quia representat Christum: & figuram columbae, quia notat spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilae, hominis, significantes euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis uariis locis reperimus expressas. Quin ipsae quoq; ad consimiles reuelationes & somnia conferunt, & sacrae picturee circa dicuntur. Sunt etiam sacri ritus & sacrae obseruationes, quae sunt ad uenerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquae benedictae aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorum & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulachrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad haec quaecumq; speciosissima & pulcherrima & pretiosa, aurum, argentum & lapides pretiosi & eiusmodi: quae quidem uenerationes, & sacra exteriora sunt tanquam eruditiones, & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Quis nam hominum formas aëris neglexerit unquam,

Aut auri flaua, aut argenti candida dona:

Quis non miretur, quis non haec ipsa deorum

Dixerit:

Iouis similitudo
Christi interpretatio.

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacra
ti: tū & sacra quælibet administrantes, resq; consecrātes. Vnde Lucanus:

Pontifices sacri, quibus est permessa potestas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuum, uittasq; resoluit

Sacrati capitis.

Sunt uero sacra huiusmodi tanq̄ quædam pacta inter deos & nos sub laude
uel ueneratione, uel obedientia exhibita, quibus mediātibus sæpe uirtutem
aliquam mirandam obtinemus ab eo numine, cui talis ueneratio impendi-
tur: sic sunt sacri hymni, & sermones & exorcismata, & incantationes, & uo-
ces, quæ ad deorum laudes & uenerationes sunt composita & dedicata. Vn-
de Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris, iam dæmones inuoco puros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incantamentis, contra mor-
bos, & tempestates, quæ omnia sub ueneratione alicuius numinis uel pro-
nunciando orantes, uel etiam aliquādo scripta appensa siue alligata deferē-
tes, sæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines ualde
admirantur: hoc modo sunt etiā sacra nomina, figure & characteres, & signa
cula, quæ contemplatiui homines pro arcanis suis uotis, pura mente, ad dei
uenerationem deuouerunt, dedicarunt & consecrarunt, quæ quidem si po-
stea quispiam eadem mentis puritate, qua primitus sunt instituta pronun-
ciet, mirabilia similiter efficiet, tum etiam quatenus seruetur modus & regu-
la à primo institutore tradita: nam qui hæc ignorāt, operam perdunt, & fru-
stra laborant. Hoc modo nō solum uerbis barbaris, sed etiam Hebræis, Ac-
gyptiis, Græcis, Latinis, & alterius cuiusq; linguæ nominib⁹, deo deuotis, ac
suar̄ essentiæ, uel uirtuti, uel operationi attributis ac dedicatis, mira aliquan-
do efficiuntur. Sic sunt apud Iamblichū nomina scilicet Osiris, Iētō, Emeph,
Ptha, Epies, Amun: sic apud Platonē, & Græcos, ὠν, ῥη ταυ ῥη, sic Græci uo-
cant louē Ζηνά, ἀπὸ τῆς Ζηνῆ quod est uiuere, quia singulis uitā præbet: similiter
Δία, quod signat per, quia per ipsum omnia fiunt: sic ἀθάνατος, quod signi-
ficat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quasi iuuans pater, & ho-
rum similia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam homini-
bus ad uotum tribuuntur, ut Eutychem, Sofiam Theophilum, hoc est pro-
sperum, seruitorem, deo charū. Similiter res quædam materiales concipiunt
haud parum sanctitatis ac uirtutis ex cōsecratione maxime sacerdotali, quæ
admodum uidemus sigilla illa cerea, quibus inscripta habetur figura agno-
rum, uirtutem accipere per benedictionem Romani pontificis, contra ful-
gura & tempestates ne lædant ea gestantes: inspiratur enim diuina uirtus, in
sacratas huiusmodi imagines, & continetur in illis, quasi in sacra quadā lite-
ra, quæ dei habet imaginem. Similem uirtutem accipiunt cerei illi benedicti
in festo paschæ, & in festo Purificationis diuæ uirginis: similiter cāpanæ, ex

Mira in no-
minibus quæ
deq; uis.

consecratione & benedictione sua accipiunt uirtutem, ut arceant & compescant fulgura & tempestates, ne noceant in locis ubi sonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal & aqua per suas benedictiones & exorcismata accipiunt uirtutem expiandi & effugandi malos demones, & sic de similibus. Sunt etiam sacra tempora, apud omnis religionis gentes summa ^{Tempora sacra.} semper ueneratione obseruata, quæ aut à diis ipsis sanctificari nobis præcepta, aut à patribus & maioribus in accepti à diis beneficii commemorationem perpetuamq; gratiarum actionem illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorum nostrorum solennes dies summa semper celebritate accepimus uenerandos. Sunt etiã his contraria tempora, quæ ^{Tempora piacularia.} piacularia dicimus, & quos dies atros uocamus, eo quod illis diebus insignem aliquam cladem calamitatem uel res publica passa esset: cuiusmodi apud Romanos erat ante diem quartum nonas sextilis: quia eo die cladem illam uastissimam pugnam Cannensis passi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti ^{Atri dies.} sunt, quibus sepius ab illis male dimicatum est. Sic apud Iudeos dies atri sunt, decimus septimus mensis Iunii, quoniam eo die Moysen confregisse tabulas, Manassen erexisse idolum in sancta sanctorum, murosque Hierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulii, quia eo die utraq; templi destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies ^{Dies Aegyptiaci.} Aegyptiaci, olim ab Aegyptiis obseruati: & quælibet natio hac ratione simili sibi faustorum infaustorumque dierum calculum facile fabricare potest: atque hos sacros religiososque dies Magi non secus quam planetarios dies celestesque dispositiones obseruari iubent: quin illos multo efficaciores esse perhibent, maxime ad spirituales diuinisque uirtutes adsequendas: quia illorum uirtus atque influenza non tam ab elementis corporibusque celestibus, sed ab intelligibili supercelestique mundo descendens communibusque diuorum suffragiis adiuta, nulla celestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modo non desit firma credulitas ac ueneratio religiosa, hoc est, cum metu horroreque coniuncta, id enim proprie sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos anxie obseruamus, nec metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secus factum sit quam oportet.

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremoniis & ritibus suffutuum, unctionum & similibus.

Caput LXIII.

V igitur quicumque in hac facultate operari desideras, in primis piis precibus obsecra deum patrem unum, ut tu quoque sis unus illius clementia dignus, sis mundus ab intra & ab extra, & in loco mundo quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram domino. Propterea lauare sepius, & per statutos dies, iuxta numeros mysteria, induas ue-

ites mundas, & abstineas ab omni immunditia, pollutione & libidine: nolite enim dii exaudire hominem (ut ait Porphyrius) qui multis diebus ab operatione Venerea se non abstinuit. Non iungaris mulieri pollutæ uel menstruatæ, nec illi qui patitur hæmorrhæam: non tangas rem immundam, nec morticiniū. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuū tetigerit, ei ad oracula accedere non licet: Fortè, quia quadam funebris nidoris affinitate corruptus animus, concipiendis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te & inunges, & fumigabis, & offeras sacrificia: suscipit enim deus in odore suauissimum, quæ illi sunt ab homine purificato & disposito, simulque conscendentem cum illa suffumigatione orationem & oblationem suam, sicut canit Psalmista: dirigatur domine ad te oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo. Præterea deletatur in his suffumigiis & odoramentis anima ipsius dei proles & imago, suscipiens illa per nares illas, per quas & ipsa intrauit in hunc corporeum hominem, & per quas (testate Iob) aliquando emittunt spiritus uiuacissimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili, aut labore æstuatis: unde à multis odoratus omnium sensuum uiuacior & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea, sacrificiū & unctio penetrant omnia, & aperiunt portas elementorum atque cælorum, ut per illas homo possit uidere & cognoscere secreta creatoris, res cælestes, & quæ supra cælos sunt, & quæ descendunt de cælis, sicut sunt angeli, & spiritus speluncarum & profundorum, phantasmata desertorum locorum, ut ueniant, appareant, compareant & obediant: faciuntque pacatos omnes spiritus, & attrahunt sicut Magnes ferrum, coniunguntque cum elementis, & faciunt spiritus accipere corpora: plurimum siquidem spiritale corpus iis crassescit, obesusque euadit: etenim uaporibus uiuit, & fumigationibus, & libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris, fac pleno affectu ac cordis desiderio, ut faueat tibi clementia cæli cælestiumque omnium, quorum fauorem ut magis prosequaris, mirum in modum conferunt adaptatio loci, temporis, professionis, consuetudinis, uictus, habitus, exercitii, etiam nominis: in his enim non solum mutatur uis natura, sed etiam superatur: multum enim confert locus fortunatus ad fauorem. Neque ab re locutus est deus ad Abraham, ut ueniret ad terram quam monstraret illi: & perrexit Abraham uadens & proficiscens ad meridiem. Similiter Isaac uenit in Gerarath, ubi seminauit & collegit centuplum, & effectus est diues ualde. Quis autem sit locus unicuique congruus, ex cuiusque genesi scrutandum erit: quodque nequiuerit, is obseruet ubi potissime spiritus suus recreetur, ubi sensus uegetiores sint, ubi corporis sanitas & robur plus proficiat, ubi negotia melius succedant, ubi plures faueant, ubi infensi succubant: hanc regionem, hunc locum sciat sibi à deo superisque præordinatum, & à cælis dispositum atque paratum. Hunc ergo locum cole, & pro tempore & negotio muta: infaustum autem locum semper fugito. Nomina etiam fausta res nostras fortunatiores reddunt: infausta uero, infelicitatem. Hinc Romani olim in delictu militum conscribendo cauebant, ne primo militi esset nomen aliqua ex parte infaustum. Et in locandis

Fortunatus
locus ad fa-
uorem confert.

uestigalibus, & lustrandis coloniis aut exercitibus, CENSS. bonis nominibus eligebāt. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerū quoq; fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eō nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentū uocauerūt. Lacum uero Lucrinū, ob nominis felicitatem, omnium felicissimum putauerūt. Horas etiam, & dies pro operibus tuis elige, neque enim sine causa dixit saluator: Nonne duo decim sunt horæ diei, & quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certā Tēpora fortunā præstare possunt. fortunam præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt magi. Omnes denique sapientissimi ueteres in hoc consentiunt, permaximi interesse, quo quidq; temporis momento quæ ue cælestium dispositione in hoc mūdo esse suum acceperit, nō tam naturale, q̄ etiam artificiale: Tantā enim uim habere hoc initii momentum tradiderunt, ut omnē fortunæ cursum, inde pēdere & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experiētia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla Astrologus, Caligulæ cōsulti de natura certissimam necē appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Athenicibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: iisdem nauigaturis in Sicilia, Meson astrologus tempestatē prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxum è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factum est ad Aegos Thraciæ flumē. Cōtrā, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atq; fortuna & cōceptionem & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mundi initiū genituram ue, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quod autē tempora in rebus naturalibus plurimū possint, multis exemplis patere potest. Sunt nanq; arbores, quæ post solstitiū inuertūt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilea, alba salix. Et cōchylia, & cancri, & ostrea, crescente luna augetur, decrescēte macrescūt: & maria suo fluxu atq; refluxu, lunæ motus tēporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa nōne septies mira celeritate defluit & refluit: Idē tribus dieb^o unoquoq; mēse, uidelicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus ac salsus, & rursus dulcis. Iam uero die brumali cum marcēt omnia, pulegiū aridū florescit. Eodē die aiunt inflatas uescas dirūpi: salictorū folia, & malorū granuerti ac circumagi. Et manifestū est, id quod ego & in Italia & Gallia uidi, & sationē eius noui, uidelicet nucē quæ per totū annum arida, sub ipsa diui Iohannis Vigilia, & folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totū hoc miraculū ex sola tēporis obseruatione in satione illi^o cōsistit. Quod autē tēpora rebus artificialibus aliquas mirabiles possint p̄stare uirtutes, ipsi Astrologi in suis Electionū & Imaginū libris cōstanter affirmāt. Et hac ratione legimus apud Plutarchū, Simulachrū apud Peleneos ea arte fabricatū fuisse,

CCCXLIII. DE OCCULTA PHILOSOPHIA,

quod quoque uersus spectasset, oīa terrore & maxima perturbatione cōficiēbat ita quod nemo prae timore auderet illud intueri. Et in uita Apollonii legim^o magos apud Babylonē recto alligasse quatuor aureas alites, quas deorum linguas appellabant, uimq; illis fuisse, ut animos multitudinis ad regis amorē obedientiāq; cōciliarent. In Chio insula Dianę facies erat in sublimi posita, cuius uultus introeuntibus tristis, exeuntibus hilaris uidebat. Apud Troadē circa simulachrū Mineruę, relicta sacrificia nō putrescebāt. In phano Veneris apud Paphos, in area nō pluebat. Ex tumulo Antæi siqd erutū fuisset, imbres è cælo spargebant, donec quod effosum fuerat, restitueret. In tumulo regis Bibriæ Pōti, laurus extabat, à qua siqd decerptū in nauimq; intulisset, nō cessabāt illic iurgia, q̄ diu nō fuisset abiectū. In insula Boristhene eadē Achillis nulla auis infestabat. Romę adē Herculis in foro Boario nec musca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat, in quē si scarabæ incidisset, nō poterat exire, sed distortuēs sese, immoriebat. Innumera ferē exēpla adferre possem, & his multo mirabiliora, quæ arti imaginū & obseruatione temporū facta fuisse narrat antiquitas. Sed ne quis ista iam pridē obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recētiora quædā & per hæc tēpora adhuc locis nōnullis extātia, artificiosa miracula istis addā. Nam arte imaginū effectū dicit, quod Byzatio serpētes neminē lædāt, graculiq; intra mœnia nō peruolent. Quod Creta noctuā nō ferat, quod in agro Neapolitano cicadæ nō audiant, quod Venetiis publica tonsorū tecta nullū genus muscarū subit, quod apud Toletū macello publico toto anno nō plus una & ea q̄ dē insigni albedine cernit musca. Et nos iā in præcedenti libro narrauimus, & modos & tēpora, quorū obseruatione hæc & similia fieri possint. Sermonū præterea atq; uerborū uires tibi potissimū obseruāda sunt: per hæc enim expandit aīa in substātiās inferiores, in lapides, in metalla, in plātas, in aīalia, & in omnia naturalia, imprimēs illis figuras & passiones uarias, omnibus creaturis uim inferēs, aut amore quodā ducēs trahēsq;. Sic Cato testat lassatos boues uerbis instaurari. Tū uerbis atq; precibus à Tellure impetrari posse, ut insuetas alat arbores, ipsas etiā arbores similiter exorari, ut trāsmigrēt, & in alieno solo accrescāt. Rapas quoq; ampliores fieri, si dū serūtur, obsecrent ut sibi & familiæ, uicinisq; benigne cōferant. Pauo quoq; laudatus, mox pēnas explicat: cōtrā uero, ocymū herbā, cū maiorib^o maledictis & probris sitū sit, eò fructus adferre lætiores cōpertū est. Garus etiā ambusta & infusa medetur malis, si tamē interim garus nō nomine. Tū & q̄ fascino utūtur, laudādo necāt arbores, nocētq; satis atq; pueris. Tantā præterea humanarū execrationū uim esse dicūt, ut etiā malos dæmones abigāt exterminētq;. Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quibus dæmones expellerent: docuisse etiā quomō dæmones assūptis brutorū figuris insidiētur hominibus. In omnibus deniq; deū præ oculis habere, scriptū est cū in Deuteronomio: Cū quæsieris dominum deum tuū, inuenies eum, si ta-

men toto corde quaeris & tota tribulatione animae tuae. Per ueracem autem constantemque fiduciam potes placare deum daemonesque omnes, unde apud Marcum legitur: Omnia quaecumque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient uobis: & apud Matthaeum dicitur: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit uobis. Multum quoque ualet oratio iusti assidua: Helias enim (ut ait Iacobus) homo erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & menses sex: & rursus orauit, & caelum dedit pluias, & terra dedit fructum suum. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid uanum, uel quod sit contra diuinam uoluntatem: uult autem deus omnia bona: neque enim usurpabis nomen dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re uana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiam, & des elemosynas, quonia dicente angelo ad Tobiam, bona est oratio cum ieiunio & elemosyna: & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces uestras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu domini.

Operis totius conclusio.

Caput LXV.

Haec sunt quae ad magicæ introductionem ex traditione antiquorum, compilatione diuersa in hunc librum coegimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his qui intellecturi sunt. Horum autem quaedam cum ordine, quaedam sine ordine scripta sunt, quaedam per fragmenta tradita sunt, quaedam etiam occultata, & inuestigatione intelligentium relicta, qui in his quae scripta sunt acutius speculantes & perscrutantes, artis magicæ completa documenta simul & infallibilia experimenta consequi possunt: tradidimus enim hanc artem taliter, ut prudentes & intelligentes latere non acciderat: prauos uero & incredulos, ad secretorum illorum arcana non admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantiae & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinae & sapientiae filii, perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecimus illud in alio, ut sapientibus uobis patefiat, uobis enim solis scripsimus, quorum animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinem institutus, quorum casta & pudica mens ac illibata fides deum timet ac reueretur, quorum manus sunt ab omni scelere & crimine separatae, ac mores pudici, sobrii & modesti: uos enim soli seruatam nobis doctrinam inuenietis, & arcana multis aenigmatibus abscondita, quae non eliciuntur nisi intelligentia abscondita, quam ubi adsecuti fueritis, integra se uobis inexpugnabilis magicæ disciplinae scientia insinuabit, apparebuntque uobis uirtutes illae, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius & ceteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos autem maleuoli calumniatores, prauae ignorantiae & insipientis nequitiae filii, haec nostra fugite, nam inimica uobis sunt, & posita in praecipitium, ut erretis & incidatis in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatem & intellectus inertiam, suum desi-

derium non obtineat, ignorantia suæ culpam mihi nō imputet, nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed seipsum accuset qui scripta nostra nō intelligit: obscura enim sunt, uariisq; obducta mysteriis, in quibus facile multos cōtinget errare & perdere sensum suum. Nemo ergo irascatur mihi, si ueritatem huius scientiæ ænigmatibus intricatā, & uariis locis disperfam abscondimus: non enim sapientibus abscondimus, sed prauis & improbis, eamq; tali sermone tradidimus, quæ latere insipientē necessario accider, & ad illius intellectum sapientem admittat.

LIBRI TERTII FINIS.

VENERABILI PA-

TRI SACRAE THEOLOGIAE MAGISTRO

Aurelio ab Aquapendente Augustiniano

Henric. Cornel. Agrippa. S. D.

LX literis quas ad me secundo huius mensis dedisti, perspexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclice doctum, eorumq; quæ adhuc in tenebris delitescunt curiosum exploratorem. Gaudius sum ilico, atque mihi gratulor, nactū me amicitiam talis uiri, qui cum possem aliquando & genium & ingenium excolere: teq; nūc (teste hoc chirographo) inter amicissimos recipio. sed heu tu qui sunt duces tui quos sequeris. tu qui audes irremeabilem domum intrare Dedali, atque tremēdi Minois, ire per excubias, & te committere Parais. Qui sunt magistri tui, tu qui uersaris circa immensa, ausus conari uagum stabilem, perfidum affidum, ac deorum omnium fugacissimum reddere, uel ipsa Adrastia constantiorem. Caue ne decipiari ab his qui fuerūt decepti. Neque enim hic te dirigere poterit quanta cūque librorum lectio, quum non nisi mera ænigmata sonent. O quanta leguntur scripta de inexpugnabili magicæ artis potentia, de prodigiosis astrologorum imaginibus, de monstrifica alchymistarū metamorphosi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ instar contracta æra, mox omnia in aurum argentumue permutentur, quæ omnia comperiuntur uana, ficta & falsa quoties ad literam practicantur. Atque tamen traduntur ista, scribunturq; à magnis grauissimisq; philosophis & sanctis uiris, quorū traditiones quis audebit dicere falsas: Quinimò credere impium esset, illos data opera scripsisse mendacia: Alius est ergo sensus quàm literis traditur, isq; uariis obductus mysteriis, sed hætenus à nullo magistrorum palā explicatus, quem nescio si quis sine perito fidoq; magistro sola librorum lectione possit adsequi, nisi fuerit diuino numine illustratus quo d datur paucissimis: ideoq; in uacuum currunt multi qui hæc secretissima naturæ arcana prosequuntur, ad nudam lectionis seriem referentes animum. Nam inauspicato ingenio à uero intellectu prolapsi, in

falsas imaginationes, exteriorū spirituum uā fragmentis irretiti, illorum quo-
rum dominari datum est, periculosi serui effecti sunt, & ignorantes semeti-
ipsos, abeunt retro post uestigia gregum suorum, quærentes extra se quod in-
tus possident. Atq; hoc est quod te nunc scire uolo, quia in nobis ipsis est o-
mniū mirabilium effectū operator, qui quicquid portentosi mathemati-
ci, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidēs naturæ persecutores alchy-
mistæ, quicquid demonibus deteriores malefici necromantes promittere au-
dēt, ipse nouit discernere & efficere, idq; sine omni crimine, sine dei offensa,
sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirandorum operator.

Nos habitat, non in tartara, sed nec sydera cœli, spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verum de his nobis q̄ latissime tecum conferendum esset, sed corā: Non e-
nim committuntur hæc literis, nec scribunt calamo, sed spiritu spiritui, pau-
cis sacrisq; uerbis infunduntur. Idq; si quando nos ad te uenire contigerit,
Ceterū quos postulas libros, aliqui illorum aliquando fuerūt penes me, sed
iā non sunt: qui uero penes uos circumferunt libri adolescentiæ meæ, de Oc-
cultā philosophia intitulati, horū priores duo in multis deficiūt, tertius totus
mancus, nec nisi scriptorum meorū epitome quoddā continet. Sed ego to-
tum opus, fauente domino, integrū recognitūq; aliquādo in lucē dabo, cla-
ue tamē operis solis amicissimis referuata, quorum te unū esse nō dubites.
Vale felicissime, è Lugduno. XXIII. Septemb. Anno. M. D. XXVII.

liber quartus

AD D. E. V. N. D. E. M.

EX humanissimis tuis literis (uenerande pater) quasi ad speculum a-
nimum tuum introspexi totum, illum que amplector totus, uoloq;
sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quā literis demonstra-
ri possit gratissimum fore, altissime que infidere animo: me uero talem es-
se, qui ex abundantia cordis hoc scribam, qui que eos qui se meæ amicitia
commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare ut tu
uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Mi-
Vbi cum coram dabitur mutuas audire & reddere uoces, scio amicitiam no-
stram indissolubilem fore perpetuoq; duraturam. Jam uero quod ad postu-
latam Philosophiam attinet, te scire uolo, quod omnium rerum cognosce-
re opificem ipsum deum, & in illum tota similitudinis imagine (ceu essen-
tiali quodam contactu siue uinculo) transire, quo ipse transformeris efficia-
re q; deus quemadmodū de Mose ait dominus, inquit: Ecce ego cōstitui
te deū Pharaonis. Hæc est illa uera & summa mirabilium operū occultissi-
ma philosophia: Clavis eius intellectus est: quanto enim altiora intelli-
mus, tãto sublimiores induimus uirtutes, tantoq; maiora & facilius & effica-
cius operamur. Verū intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiam
carnis superauerit, fueritq; propriam naturam sortitus, diuinis illis uirtuti-
bus non poterit uniri (non enim nisi sibi quāmsimilibus congregiuntur) ac

peruidendis illis occultissimis dei & naturæ secretis, omnino inefficax est, at que hoc opus, hic labor est, superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere & mortali puluere seipsum amisit, deum ipsum inueniet? Quomodo apprehendet spiritualia carni immerfus & sanguinis? An uidebit dominum homo & uiuet? Quem fructum adferet granum frumenti si prius mortuum non fuerit? Mori enim oportet, mori inquam mundo & carni, ac sensibus omnibus, ac toto homini animali, qui uelit ad hæc secretorum penetralia ingredi, non quod corpus separetur ab anima, sed quod anima relinquat corpus: de qua morte Paulus scribit Colossensibus: Mortui estis, & uita uestra abscondita est cum Christo. Et alibi clarius de seipso ait: Scio hominem in corpore uel extra corpus, nescio, deus scit, raptum usque ad tertium cælum, & quæ reliqua sequuntur. Hac inquam pretiosa in conspectu domini morte, mori oportet, quod contingit paucissimis, & forte non semper: Nam pauci quos æquus amauit Iupiter, aut ardens euexit ad æthera uirtus, diis geniti potuerunt. Primum qui non ex carne & sanguine, sed ex deo nati sunt: proxime, qui naturæ beneficio ac cælorum genethliaco dono, ad id dignificati sunt: ceteri meritis nituntur & arte, de quibus uiua uox te certiore reddet. Verum hoc te admonitum uolo, ne circa me decipiaris, ac si ego aliquando diuina passus, tibi ista prædicem aut tale quid mihi arrogare uelim, uel concedi posse sperem, qui hactenus humano sanguine sacratus miles, semper fere aulicus, cum carnis uinculo charissimæ uxori alligatus, omnibusque instabilis fortunæ flatibus expositus, totusque à carne, à mundo, à domesticis curis transuersum actus, tam sublimia immortalium deorum dona non sum adsecutus: Sed accepi me uolo uelut indicem, qui ipse semper præ foribus manens, aliis quod iter integriendum sit, ostendit. Ceterum de amore in te meo tu quidem minime falleris, beneficiis meis quid debeas, non uideo, quippe qui non contulerim in te quicquam, nisi quod paratus sum dum dabitur occasio, conferre omnia. Tu nunc felicissime Vale, è Lugduno XIX. Nouemb. Anno M. D. XXVII.

HENRICVS CORNE-

LIVS AGRIPPA CUIDAM AMICO

suo in aula Regis. S. D.

Olebant ueteres ædito pro uerbo insignem stultitiã notare Notuas Athenas inferre: sed non minoris stultitiæ est, impietatis autem maximæ, demones inferno addere. Scis quæ dico infernum, illam inquam scelerum scholam, quam indignatus alibi suis coloribus egregie depinxi aulam. Sed nunquam antea tam iusta scribendi simul & indignandi occasio data est atque nunc, si per occupationes liceret rem pro dignitate tractare. Continere tamen nequeo calamum, quin

argumentū eius tibi exponam. Audi nunc igitur rē stultam simul & impiā: Accersitus est è Germania nō modicis sumptibus uir quidā dē monior; hoc est cacomagus, in quo potestas dēmonū inhabitat, ut sicut Iānes & Mābres restiterūt Moysi, sic iste resistat Cæsari. Persuasum est enim illis à patre mendaciorum, illum futurorū omniū præsciū, arcanorum quorumcunq; consiliorū consciū, ac deliberatarū cogitationū interpretē: tanta præterea prædictū potestate, ut possit regios pueros reducere per aëra, quēadmodū legitur Abacuc cū suo pulmēto traductū ad lacū leonū: possetq; sicut Helisēus obsesus in Dothaim, ostēdere mōtes plenos equorū & curruū igneos, exercitūq; plurimū: insup & reuelare & trāsferre thesauros terræ, quasq; uolet coget nuptias amoresq; aut dirimet: deploratos quosq; curabit morbos, stygio pharmaco, puta radicātā ethicā, cōfirmatā hydropē, inossatā elephātiā, & quā

Soluere nodosam nescit medicina podagram,

Multaq; præterea quæ fama obscura recondit,

Vides ubi fides eorum locata est, ubi spes reposita, qui elemēta, cœlū, fata, naturam, prouidentiam, deum, omnia unius magi imperio subiicere conātur, & regni quærunt salutem, à publicæ salutis hostibus dæmonibus, dicētes in corde suo cum Ochozia: Non est deus in Israël, eamus ad cōsulendum Belsebul deum Acharon. Et sicut Saul locutus ad Pythonē, ait: Philistiim pugnant aduersum me, & dñs recessit à me, & exaudire noluit, uocauit ergo te. Adeo ne & penes istos desperatū est de deo, ut requirēda censuerint auxiliā dæmonū? Nonne hoc est iuxta uerbum Iudæ & Petri, dñm nostrum Iesum Christum saluatorē, & qui nos redemit, deum abnegare, & superinducere sibi celerem perditionem? Nonne thesaurizāt sibi iram indignationis domini, mittentem in eos immissiones per angelos malos? Nōne traditi sunt in reprobū sensum, q̄ ueritatē arcani consilii petūt à patre mendaciorū diabolo, & uictoriam postulant aliunde q̄ à domino exercitū? Atq; tamen huic tam nefario idololatriæ & sacrilegioꝝ artifici, audaciā præstat, quæ istis tam impense fauet orthodoxa illa mater, & Christianissimi filii accommodatur autoritas, & è sacris pecuniis largiuntur munera, cōuiuentibus etiā atq; tan nephariā operam conducentibus colūnis ecclesiæ, episcopis & cardinalibus, & impietatis ministro impii applaudunt proceres, quēadmodum operibus lupi congratulantur corui. Quod maius peccatū commiserunt Pharao, Balach, Saul, Achab cum sua Iezabel: Ochozias, Nabuchodonosor, Balchassar, Sennacherib, & cæteri cultores Baal? Vocauit Pharao contra Moysen magos suos, & illi uicti in tertia plaga confessi sunt digitum dei; rex autem obstinatus per decē plagas periit in mari rubro. Vocauit Balach Moabites Balaam ariolum ut malediceret Israël, & deus ipse maledictionē conuertit in benedictionem, Balach uero maledictus est. Quid Saulo Samue-
lis sui aut Pythonis profuere responsa? Nonne confossus est in monte Gelboë: Achab & Iezabel nefariis nuptiis coniuncti confidebant in prophetas

Baal, & iuxta uerbum dei egressus est spiritus mendax in ore omnium prophetarum, Achab ascensuro in Ramod Balaad prospera promittentiū, ceciditq; Achab, & Iezabel præcipitata est, & canes comederunt eos. Corripitur Asa rex Iuda à propheta domini, quia in ægritudine sua nō quæsiuit dominum, sed in artem medicorum confisus est. Nonne maius peccatū habituri sunt, qui relinquentes deum saluatorem, & salubres naturæ uires, salutem querūt à satana? Fecit ita quondam Ochozias, proptereaq; audiuit à propheta domini, supra lectulum quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Percurratur cæterorum infidelium regum series, etiam gentilium historię, Zoroastes, Diotharus, Cræsus, Pompeius, Pyrrhus, Crassus, Nero, Iulianus, quid lucrati sunt in magis & diuinatoribus suis, qui mentiti sunt illis felicitas. Nonne omnes ad nihilum redacti sunt, & male perierūt in peccatis suis? Sic solent impiæ illæ nugæ semper pernitiæ suis adferre cultoribus, quibus profecto qui maxime confidunt, maxime omnium redduntur infelicissimi. Nō inficior, sunt naturales sciētia, sunt metaphysicę artes, sunt occulta ingenia, quibus citra dei offensam, citra fidei & religionis iniuriam tueri possunt regna, explorari consilia, uinci hostes, eripi captiui, adaugeri diuitiæ, conciliari hominum beneuolentia, depelli ægritudines, conseruari sanitas, prolongari uita, restitui iuuentutis robur. Sunt insuper sacræ religionis intercessionēs, publicæ supplicationes, priuatæ bonorum preces, quibus nō solū iram dei flectere, sed & simul illum nobis beneficū impetrare possumus. Quod si præterea ars quædam est præscientiæ & mirādorū operum, quam Calo magiam siue Theurgiam ueteres uocant, certe hæc istis nugatoribus & dæmoniorum mācipiis incognita est. Quippe explorare de futuris aut imminentibus aliis uel occultis, & quæ hominibus diuinitus portenduntur ueridicas sententias, atque operari opera uirtutum communem naturæ consuetudinem excedentia, non nisi profundæ & perfectæ doctrinæ, integerrimęq; uitæ ac fidei est, non hominum leuissimorum ac indoctorum. Hominibus autem innocētibus & doctis in lege domini, pro uoto fidei seruit omnis creatura, & exaudiuntur ad quæcunque petierint. Sic Heliam coruus pauit, & ad preces eius terra fructus retinet, cælum negat pluuiam, & in impios eumit ignes suos. Sic Heliseo seruiunt ursi, militant angeli, flumina siccis trās-euntur pedibus. Danieli posita ferocitate neglecta que fama adblandiuntur leones: Et succensus in fornace ignis non urit pueros. Eiusmodi sunt non Cacomagorum, non Geoticorum, non dæmoniorum, sed fidelium diuinorumq; hominum opera: non enim dæmones, sed spiritus dei ministrāt illis. Sunt fateor aliqui, etiam in hunc diem (& forte plures) uiri sapiētia graues, scientia insignes, uirtutibus & potestatibus pollentes, uita & moribus in regni, prudentia inuicti, etiam ætate & robore dispositi, ut reipublicæ cōsilio & opera plurimum possint prodesse: sed hos aulici uestri contemnunt, ut ab instituto eorum longe diuersos, quibus pro sapientia malitia est, fraus & do-

lus pro consilio, astus & calliditas pro scientia, deceptio & perfidia pro pru-
 dentia est. Regionis locum possidet superstitio, & in afflictionibus blasphe-
 matur deus: & quæ (ut ait Apostolus) in infirmitate perficitur fides, conte-
 mnitur: sed recurritur ad inuocamenta malorum demonum. Bonus quis-
 que apud eos irridetur, audax hypocrisis prouehit, ueritas pro crimine est,
 laus & præmia stultitiæ & sceleribus reposita sunt. O stulti & impii, qui his
 artibus stabilire uultis regnum, quibus olim potentissima imperia cecide-
 runt funditus que euersa sunt. De quibus uere dictum est per Hieremiam:
 Cecidit corona nostra, uæ quia peccauimus. Quod utinam non tam ue-
 re quàm excogitata ingeniosa sorte in uos quadraret. Siquidem ille uersicu-
 lus collectis inuicem numerabilibus literis. M. C. V. I. annum exprimit
 M. D. XXIIII. quo iuxta uestrum calculum, rex uester apud Papiam ca-
 ptus est. Nōne hæc uidistis & admirati estis, quæ ante facta quæ fuissent impos-
 sibilita iudicastis? Et adhuc superbitis & obdurati estis in infelicitatibus ue-
 stris. Contemnitis prophetas, & dei comminationes uobis pro fabulis sunt.
 En prope est, & adhuc uidebitis & sentietis magnalia dei in orbe terrarum, &
 collapsi in fata cōtremiscetis, quia ueniet super uos repēte miseria quæ nesci-
 tis: quo tūc fugietis? State cum incātatoribus uestris & cū multitudine ma-
 leficiorum uestrorum, si forte quid profint uobis, aut possitis fieri fortiores.
 Nonne accersitus Germanicus cacomagus saluabit uos, & mendaces faciet
 prophetas, ac præualebit contra iram domini, & liberabit uos à malo? Non
 sic impii non sic. Nisi dominus ædificauerit & custodierit ciuitates & re-
 gnum, in uanum laborant & uigilant omnes custodes eius. Solius dei est,
 non demonum, non magorum, suspendere aut mutare prophetarum sen-
 tentiam: si uos toto corde conuersi ad eius misericordiam, uestram muta-
 ueritis malitiam atq; perfidiam. Sic nanq; Nabuchodonosor Danielis con-
 silio peccata elemosynis redimens, & iniquitates in misericordiis pauperum,
 imminentem dei iram ad tempus effugit, donec in aula Babylonis uoce ela-
 tionis suæ rursus illam in se reuocauit. Achab impiissimus cū sua Iesabele,
 cui mortem per Heliam dominus nunciauit, quia cōuersus est ad deum, fa-
 ctus est iterum sermo domini ad Heliam: Quia reueritus est Achab faciem
 meā, nō inducā malum in diebus eius. Niniuitæ quia ex edicto regis & prin-
 cipū egerunt pœnitentiā ad prædicationē Ionæ, ab imminente protinus ex-
 cidio liberati sunt. Intimauit Esaias Ezechia sententiam, ut disponderet do-
 mui suæ cito moriturus: Ille orauit & fleuit, & sanatus est, aduētis ei annis
 uitæ quindecim: Sic enim ad eum per eundem prophetam locutus est domi-
 nus: Vidi lachrymas tuas, & exaudiui orationem tuam: ecce ego adiiciam su-
 per dies tuos quindecim annos. Insuper & de manu regis Assyriorum eru-
 am te, & ciuitatem istam, & protegam eam. Tantum potuit conuersio & o-
 ratio pii regis, ut qui pro se solo orauit, tamen non pro se solo impetrauit,
 sed etiam pro ciuitate & populo. Solus dominus est qui saluū fecit regem,

& qui sapientiam dat filio regis. Ad hūc magistrum confugere oportet, qui quærunt salutem, non ad magos & ariolos. Induimini iustitiam, & timete dominum, uos qui quæritis felicia. Si regni firmitas quæritur, scriptum est: Iusti hæreditabunt terram: In memoria æterna erit iustus, & in æternum nō commouebitur. Si securitas quæritur: Qui timent dominum, ab auditione mala non timebunt, sed & omnes despicient inimicos. Si honor & opes quæruntur: Gloria & diuitiæ in domo eius. Si laus & fauor: Generatio rectorum benedicetur: Si potentia: Potens erit in terra ipse & semen eius: Fortitudo eius exaltabitur in gloria. Si nuptiæ & coniugii prosperitas: Vxor eius sicut uitis habundans in lateribus domus, & filii eius sicut nouellæ oliuarum. Si corporis sanitas & robur: Non dabit dominus sanctos suos uidere corruptionem. In omnibus deniq; beatus est uir qui timet dominum, qui immaculatus in uia, qui non abiit in consilio impiorum, qui miseretur super egenū & pauperem: nam in die mala liberabit eum dominus, & non tradet eum in manu inimicorum eius: peccatores autem uidebunt & irascentur, dentibus frement & tabescent, desiderium eorum peribit. Hęc nūc admonuisse satis. Nolo enim curiosius hanc rem prosequi, ne forte malitia subiectæ materiæ calamum protrudat quo non expedit. Vale ex Lutetia Parisiorum XII. Februarii Anno. M. D. XXVIII. Romano calculo.

HENRICI CORNELII

AGRIPPAE CENSURA SIVE RETRACTATIO De magia ex sua declamatione de Vanitate scientiarum & excellentia Verbi dei.

DE MAGIA IN GENERE.

EXigit etiam hic locus, ut de Magia dicamus, nam & ipsa cum astrologia sic coniuncta atq; cognata est, ut qui magiam sine astrologia profiteatur, is nihil agat, sed tota aberret uia. Suidas magiam à Maguseis, & nomen, & originem traxisse putat. Cōmunis opinio est nomen esse Persicum, cui astipulātur Porphyrius & Apuleius, & significare eorum lingua idem quod sacerdotem, sapientem siue philosophum. Magia itaq; omnem philosophiam, Phisicam, & mathematicā complexa, etiam uires religionum illis adiungit. Hinc & Goetiam & theurgiam in se quoq; continet. Qua de causa magiam pleriq; bifariam diuidunt in naturalem uidelicet & ceremonialem.

DE MAGIA NATURALI.

Naturalem magiam, non aliud putant, q̄ naturalium scientiarū summam potestatem, quam idcirco summum philosophiæ naturalis apicem, eiusq; absolutissimam consummationē uocāt, & quæ sit actiua portio philosophiæ naturalis, quæ naturalium

uirtutū adminiculo, ex mutua earū & opportuna applicatiōe opera edit, su-
pra oēm admiratiōis captū: q̄ magia Aethiopes maxie & Indi utebant, ubi
herbarū & lapidū, ceterorūq; ad id spectantiū facultas suppetebat. Eius me-
minisse uolūt Hieronymū ad Paulinū, ubi ait Apolloniū Tyaneū fuisse ma-
gū, seu philosophū, ut Pythagorici. Eius etiā gn̄is fuisse magos, q̄ Christū
natū muneribus inuisentes adorauerūt, quos euangeliōz interpretes expo-
nūt Chaldeoꝝ philosophos: q̄les fuere Hiarchas apud Bragmanas, Tespion
apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Numa Pōpilius apud Ro-
manos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes
apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi fili° apud Persas. Nā Indi, & Aethiopes
& Chaldaei, & Persæ hac maxime præcelluere magia: qua idcirco (ut narrat
Plato in Alcibiade) imbuunt Persarū regū filii, ut ad mundanæ reipublicæ
imaginē suā & ipsi rēpublicā administrare, distribuereq; cōdiscāt, & Cicero
in Diuinationū libris ait, neminē apud Persas regno potiri, q̄ prius magiā
nō didicerit. Magia itaq; naturalis ea est, quæ rez oīm naturalium atq; cœle-
stiū uires contēplata, earundēq; sympathiā curiosa indagine scrutata, recō-
ditas ac latētes in natura potestates ita in apertū p̄ducit: inferiora superiorū
dotibus, tanq̄ quasdā illecebras, sic copulās, per eoz mutuā applicationem
ad inuicē, ut exinde stupēda sepe cōsurgant miracula, non tā arte q̄ natura,
cui se ars ista ministrā exhibet hęc operanti. Nā magi, ut naturę accuratissi-
mi exploratores, conducentes ea, quæ à natura præparata sunt, applicando
actiua passiuis, sepiissime añ tempus à natura ordinatū effectus producent,
quæ uulgus putat miracula, cū tñ naturalia opera sint, interueniētē sola tē-
poris præuētiōe: ut si qs in mēse Martio rosas producat, & maturas uuas,
aut satas fabas, uel petroselinū intra paucas horas excrescere faciat in perfe-
ctam plantam, & iis maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuersoz generū
aīalia, & rerum transmutationes q̄ plurimas, cuiusmodi multas fecisse se ia-
ctat Rogerius Bachon pura & naturali magia. Scripserūt de illius operibus
Zoroastes, Hermes, Euāthes rex Arabū, Zacharias Babylonius, Ioseph He-
breus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus,
Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomō, Asta-
phon, Hipparchus, Alcmeon, Apollonius, Triphon, & pleriq; alii, quorum
aliqua opera adhuc integra, & pleraq; fragmēta adhuc extant, & ad manus
meas aliquando peruenerunt. Ex recentioribus uero scripserunt in natu-
rali magia pauci, & illi quidem pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua,
Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri, ad Alfonsum, sub
Picatricis nomine editus, qui tamē una cum naturali magia plurimum su-
perstitionis admiscet, quod quidem fecerunt & alii.

DE MAGIA MATHEMATICA.

Sunt præterea alii naturæ sagacissimi æmulatores, inquisitoresq; auda-
cissimi, qui absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis discipli-

nis, adscitis cœlorū influxibus, sese naturę operum similia producere posse pollicentur, ut corpora euntia uel loquentia, quę tamē nō habeant uirtutes animales; qualis fuit colūba Architę lignea, quę uolabat, & statuę Mercurii, quę loquebātur: & caput æneū ab Alberto Magno fabricatū, quod locutū perhibēt. Excelluit in istis Boëthius, uir maximi ingenii, & multiplicis eruditiōis: ad quę de istiusmodi scribens Cassiodorus: Tibi (inquit) ardua cognoscere, & miracula mōstrare propositum est: tuę artis ingenio metalla mugiūt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat, aues simulatę sunt, & quę uocē propriā nesciunt habere, dulcedinē cātilenę p̄bantur emittere, parua de illo referimus, cui cœlū imitari phas est. De istis puto artificiiis dictum est, quod apud Platonē legimus in undecimo de Legibus: Ars data est mortalib⁹, qua res posteriores quas dā generarēt, nō quidē ueritatis & diuinitatis participes, sed simulacra quędā sibiipsis cognata deducerēt: atq; eousq; progressi sunt magi hoīes audacissimi omnia perpetrare, fauente maxime antiquo illo & ualido serpente scientiā pollicitatore, ut similes illi tanquam simiæ, deum & naturam æmulari conarentur.

DE MAGIA VENEFICA.

St præterea naturalis magię species, quā ueneficā, siue pharmaciam uocāt, quę poculis, phyltris, uariisq; ueneficiō; medicamentis perficit: cuiusmodi Democritus cōfecisse legitur, quo boni felices, fortunatiq; filii gignātur: & aliud, quo auiū uoces rite intelligamus, sicut de Apollonio narrant Philostratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibusdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis

Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,

Atq; satas aliō uidi traducere messes.

Et Plinius narrat, quendā Demarchū Parrhasium in sacrificio, quod Arca des Ioui Lyçeo humana hostia faciebāt, immolati pueri exta degustasse, & in lupū se cōuertisse: propter quā hoīm in lupos immutationē, putat Augustinus Pani Lyçeo, & Ioui Lyçeo nomē esse impositū. Narrat idē Augustinus, dū esset in Italia, quas dā fœminas magas, Circes instar, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse: cumq; portassent quę placuissent onera, rursus in hoīes restituisse, idq; patri cuidā Præstantio tunc accidisse. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramēta esse & impossibilia, is recordetur quomodo sacre literę narrant, Nabuchodonosor regē mutatū in bouē, & septem annis fœno uixisse, tandē dei misericordia in hominem reuocasse: cuius corpus post mortem illius filius Euilmerodat in escā dedit uulturibus, ne quādo resurgeret à mortuis, qui iam de bestia redierat in hominē, & eiusmodi plura de magis Pharaōis narrat Exodus. Verū de iis siue magis siue ueneficis loquitur Sapiens, dū dicit: Exhorruisti illos deus, quia horribilia opa tibi faciebant p̄ medicamina. Illud præterea uos scire uolo, nō solū

naturalia scrutari hos magos, uerū etiam ea quæ naturā comitantur, ac quodammodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, sonos, uoces, cōcentus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Pſylli & Marſi conuocabant serpentes, alii aliis deprimētes fugabant: Sic Orpheus Argonautarū tempeſtatem hymno cōpeſcuit: & Homerus narrat Vlyſſi ſanguinē uerbis reſtrictū: & in lege duodecim tabularum iis qui meſſes excantaffent, pœna cōſtituta eſt: ut non dubium ſit, magos etiam ſolis uerbis & affectibus, aliisq; ſimilibus, non in ſeipſos modo, ſed etiam in res extraneas ſæpe mirū aliquem producere effectū: quæ omnia nō ſecus uim inſitā in res alias profundere, illasq; ad ſe trahere, uel ab ſe repellere, ſeu alio quouis modo afficere putant, q̄ magnes ferrum, & ſuccinum paleas trahūt: ſiue adamas, & allium magnetē ligant: ſicq; per hanc rerum gradariam ac concatenatam ſibi ſympathiam, non ſolum dona naturalia & cœleſtia, ſed etiā intellectualia & diuina Iamblichus, Proclus, atq; Syneſius, ex magorum ſententia, de ſuper ſuſcipi poſſe cōfirmant, quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, ſcilicet per huiusmodi rerū conſenſum, magos etiā numina euocare ſolitos. Ad tantā enim quidam eorum deuoluti ſunt inſaniam, ut ex diuerſis ſtellarum conſtellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionū ratione rite obſeruatibus, conſtructā imaginem cœlitum nutu uitæ intellectusq; ſpiritū accepturam putent, quo conſulentiſſimis illam reſpōdeat, & occultę ueritatis arcana reueler. Hinc patet hęc naturalē magiā nonnunq̄ in goetiā & theurgiam reſtatā, ſæpiſſime malorum dæmonum uafraſentis, erroribusq; obretiri.

DE GOETIA ET NECROMANTIA.

Eremonialis autē magiæ partes ſunt goetiā atq; theurgia. Goetiā, immundorum ſpirituum cōmerciis inauſpicata, nefariæ curioſitatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamētis concinnata, omniū legum placitis eſt exterminata & execrata. Huius generis ſunt, quos necromanticos, & maleficos hodie nuncupamus.

Gens inuiſa deis, maculandi callida cœli,

Quas genuit natura mali, qui ſidera mundi,

Iuraq; fixarum poſſunt peruertere rerum.

Nam nunc ſtare polos, & flumina mittere norunt,

Aethera ſub terras adigunt, montesq; reuellunt.

Hi ſunt ergo, qui deſunctorū inſclamant animas, & illi quos ueteres dicebāt epodos, qui excantant pueros, & in eloquium oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circunferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, ſpiritus paſcunt in uitro, per quos ſe prophetare mētuntur. Et hi oēs bifariam procedūt. Nam alii dæmones malos uirtute quadam maxime diuinorum nominum adiuratos, aduocare & cogere ſtudēt: quippe cū omnis creatura timet & reueretur nomen illius, qui fecit eā, non mirum ſi goëtici, & quiq; etiam infideles, pagani, Iudæi, Saraceni, & cuiuſcunq; prophani colle-

gii siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione dæmones astringāt. Alii autem nefandissimi, detestādo & omnibus ignibus plectēdo scelere, se dæmonibus submittentēs, illis sacrificāt & adorant. Idololatræ & uilissimæ deiectioni rei effecti sunt: quibus criminibus, & si priores nō sunt obnoxii, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiam coacti dæmones inuigilant, semper quo errantes nos decipiāt. Ex horum uero goëticorū anagyri, proflexerūt omnes isti tenebrarū libri, quos improbatę lectionis Vlpianus Iuriscōsultus appellat, protinusq; corrumpēdos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidā illicitis artibus deditus, deinde Barnabas quidam Cyprius: & hodie adhuc confictis titulis circumferūtur libri, sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorii, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorū nugas stultē secuti sunt Alphonfus rex Castellę, Robertus Anglicus, Bacon, & Apponus, & pleriq; alii deplorati ingenii homines. Præterea nō homines modo, & sanctos, & patriarchas, & angelos dei tam execrabilium dogmatū fecerunt autores, sed & libros à Razielle & Raphaële, Adami & Tobię, angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti, suorum præceptorū canonem, ritum, consuetudinem, uerborum & characterum genus, extrusionis ordinem, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugas ac imposturas cōtinere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquę magiæ ignaris, perditissimis perditionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdam obseruationibus nostræ religionis ceremoniis permixtis insitisq; ignotis multis nominibus, & signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; tamen propterea patet has artes fabulas esse: nā nisi re uera essent, atq; p̄ illas multa mira ac noxia fierēt, nō tam arctē de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cur autem goëtici istis solis malis utantur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia dei iussum expectant, nec nisi mundis corde & uita sanctis hominibus congregiuntur: mali autem faciles se exhibent ad inuocandum, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præsto, ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorētur: & quia mulieres secretorum audiores sunt, ac minus cautæ, atq; in superstitionem procliuēs, faciliusq; illuduntur, ideo illis se præbent faciliōres, faciuntq; ingentia prodigia: cuiusmodi de Circe, de Medea, de aliis canunt poëtæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alii, tum philosophi, tum catholici doctores & historici, ipse etiam sacræ literæ. Nam in libris regum legimus Phytionissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ, licet pleriq; interpretentur nō fuisse animā prophetæ, sed malignū spiritū, qui illius sumpserit imaginē. Tamen Hebræorū magistri dicunt, quod etiā August. ad Simplicianū fieri potuisse nō negat, q̄a fuerit uerus spiritus Samuëlis, q̄ ante completū annū à discessit.

su ex corpore facile euocari potuit, ut prout docēt Goëtici. Quinetiā magi, necromāntici, illud naturalibus quibusdam uiribus ac uinculis fieri posse autumāt, sicut nos in libris nostris de Occulta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritualium periti, non sine causa ordinauerūt, ut corpora mortuorum sepelirētur in loco sacro, & luminibus socientur, aqua benedicta aspergantur, thure & incenso suffumigētur, & expiētur orationibus quousq; super terram extiterint. Nam ut aiūt magistri Hebræorum, omne corpus nostrū, & carnale animal, & quicquid in nobis super materia carnis male disposita innititur, relinquitur in cibum serpenti, & ut ipsi uocāt Azazel, qui est dominus carnis & sanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genesi: Terram comedes omnib⁹ diebus uitæ tuæ. Et in Esaia: Puluis panis tuus. Hoc est, corp⁹ nostrum creatum ex puluere terræ, q̄ diu non fuerit sanctificatum, & transmutatum in melius, ut non amplius serpentis, sed dei sit effectum, uidelicet ex carnali spirituale, iuxta uerbum Pauli dicētis: Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur, quia multi remansuri sunt in perpetuum cibum serpentis. Hanc itaq; turpem & horridam carnis materiam, ac serpētis cibum morte deponimus, illam aliquando in meliorem sortem, & spirituales trāsmutatam reassumpturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iam factum est in his, qui primitias resurrectionis degustarūt, & multi hoc ipsum uirtute deifici spiritus in hac uita consecuti sunt, Enoch, & Helias, & Moses, quorum corpora transmutata in naturam spirituales, non uiderūt corruptionem: nec sicut cætera cadauera potestati serpētis relictā sunt. Atq; hæc est illa disceptatio diaboli cū Michaële de corpore Moyfi, cuius meminit in epistola sua Iudas, sed de Goëtia & Necromantia hæc satis.

DE THEVRGIA.

Heurgiam uero pleriq; putant haud illicitam, quasi hæc bonis angelis, diuinoq; numine regatur, cum sæpissime tamē sub dei & angelorum nominibus malis dæmonum fallaciis obstringatur: non solum siquidem naturalibus uiribus, sed etiā certis ritibus & ceremoniis cælestes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui magi editis uoluminib⁹ pertractant. Omnium autem ceremoniarum pars maxima, in munditia seruanda consistit, primum quidem animi, deinde etiam corporis, & eorū quæ circa corpus sunt, ut in cute, in uestibus, in habitaculis, in uasis, in utensilibus, oblationibus, hostiis, sacrificiis, quorum munditia ad diuinorum consuetudinem, & contuitum disponit, & in sacris summo perē efflagitur, iuxta uerba Isaia: Lauamini & mundi estote, & auferte malum cogitationum uesterum. Immunditia uero quia aërem frequenter & hominē inficit, mundissimum illum cælestium & diuinorum influxum disturbat, & mūdōs dei spi-

ritus fugat. Verum nonnunquam immundi spiritus, & deceptrices potestates, ut uenerentur & adorantur pro diis, etiam hanc munditiam exquirunt: ideo hic maxima opus est cautela, de quibus late in libris nostris de Occulta philosophia differuimus. Verum de hac theurgia, siue diuinorum magia plura disputas Porphyrius, tandem concludit theurgicis consecrationibus posse quidem animam hominis idoneam reddi, ad susceptionem spirituum & angelorum, ad uidentes deos: reditum uero ad deum hac arte prestari posse inficiat omnino. Eius itaque scholae sunt, ars Almadel, ars notoria, ars Paulina, ars reuelationum, & eiusmodi superstitionum plura, quae eo ipso sunt perniciosiora, quo apparent imperitis diuiniora.

DE CABALA.

Erunt occurrunt hic mihi uerba Plinii, qui, est & alia inquit magices factio, a Mose etiam & Laopea Iudaeis pendens, quae uerba me de cabala Iudaeorum commonefaciunt, quam in monte Sina a deo ipso Mosi datam penes Hebraeos constans opinio est, ac deinceps per successionum gradus citra literarum monumenta, usque in Ezrae tempora posterioribus sola uiua uoce tradita: quemadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lysiade, qui in Graecia Thebis scholas habuere tradebantur, in quibus discipuli memoriter doctorum praecipua tenentes, ingenio & memoria pro libris utebantur: sic & Iudaei quidam literas aspernati, in memoria & obseruatione, ac uocali traditione hanc collocarunt: unde cabala ab Hebraeis, quasi solo auditu unius ab altero receptio, nuncupata est. Ars (ut fertur) peruetusta, nomen autem non nisi recentibus temporibus apud Christianos cognitum. Eius uero duplicem tradunt scientiam, unam de Beseith, quam & cosmologiam uocant, uidelicet rerum creaturarum naturalium & caelestium uires explicantem, & legis biblicaeque arcana philosophicis rationibus exponente: quae profecto hac ratione nihil differt a magia naturali, in qua Salomonem regem praestitisse credimus. Legitur namque in sacris Hebraeorum historiis, illum disputare solitum a cedro Libani, usque ad hyssopum: item de iumentis, uolucris, reptilibus, & piscibus, quae omnia magicas quasdam naturae uires praeseferre possunt. Ipse quoque inter posteriores Moyses Aegyptius, in expositionibus suis super Pentateuchum, & plures thalmudistae hanc insecuti sunt. Altera uero eius scientiam uocant de Mercaua, quae est de sublimioribus diuinarum, angelicarumque uirtutum, ac sacrorum nominum, & signaculorum contemplationibus, quaedam quasi symbolica theologia, in qua literae, numeri, figurae, res & nomina, & elementorum apices, ac lineae, puncta & accentus, omnia sunt profundissimarum rerum, & magnorum arcanorum significatiua. Hanc rursus bifariam secant, in Arithmetiam, uidelicet quae notaria conuocatur, de angelicis uirtutibus, nominibus, signaculisque, etiam daemonum ac animarum conditionibus tractans: atque in theomantiam, quae diuinae maiestatis mysteria, emanationes, sacraque nomina, & pentacula scrutatur: quam qui norit, huc aiunt admirandis pollere uirtutibus, ita quod dum uelit futura omnia praesciat, toti naturae imperet, in de

Cabala duplex.

mones & angelos ius habeat, & miracula faciat. Hac putant Moysen tot signa edidisse: uirgā in colubas, aquas in sanguinē uertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignē cum grādine, uescias & tabes Aegyptiis immisisse: primogenitū omne ab homine usq; ad pecus interemisse: suosq; deducētē, mare aperuisse, fontē de petra, coturnices de cælo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nubes p̄ diē, columnā ignis per noctē, suis p̄mississe: uocē dei uiuētis ad populū, è cælis deuocasse: arrogātes igne, murmurātes lepra, percussisse: male merētes subita strage, alios terrę hiatu absorptos affecisse: populū cælesti cibo pauisse: serpētes placasse: uenenatos curasse: numerosam turbā ab infirmitate, uestes eorū à corrosione cōseruasse: & hostiū uictoricē reddidisse. Hac deniq; miraculorū arte & Iosue stare solē præcepisse, Eliā ignē in aduersarios è cælo deuocasse, puerū mortuū uita restituisse, Danielē leonū ora perstrinxisse, tres pueros in camino astuātis incēdii carminālusisse. Porro hac arte astruūt perfidi Iudēi etiā Christū tā admirāda sæpe fecisse, Salomonē quoq; hāc percaluisse, atq; ex ea artē cōtra dæmones, eorundēq; uincula, & cōiurationū modos, ac cōtra morbos, excātamēta tradidisse, ut autor est Iosephus. Verū ego deū Moysi, ceterisq; prophetis multa, quæ cōtinerent sub cortice uerborū legis, prophano uulgo nō cōicāda mysteria retexuisse, ut nō dubito, sic hāc quā iactāt Hebrēi cabalæ artē, quā ego multo labore aliquādo scrutat⁹ sum, nō nisi merā superstitiōis rapsodiā, ac theurgicā quandā magiā agnosco: quod si (quod Iudēi iactāt) à deo profecta ad uitæ perfectiōnē, ad hoīm salutē, ad dei cultū, ad intelligētiæ ueritatē cōduceret, profecto spūs ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere oēm ueritatē, hanc usq; in hęc postrema tēpora, suā non celasset ecclesiā: quæ profecto oīa nouit quæ sunt dei, cuius benedictio, baptismus, cæteraq; salutis sacramenta reuelata, & perfecta sunt in omni lingua. Vniuscuiusque eī linguæ par est & eadē uirtus, modo par sit & eadē pietas: nec est aliud nomē in cælis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur uirtutē, præter unū nomē Iesu, in quo recapitulant, & cōtinent omnia. Hinc Iudēi in diuinis nominibus peritissimi, parū aut nihil post Christū operari possunt, sicut prisca illorū patres. Quod aut experimur, & uidemus huius artis (ut uocāt) reuolutionibus, sæpe miras magnorū mysteriorū à sacris literis extorqueri sentētiās, totū hoc nihil aliud est, q̄ lusus quidā allegoriarū, q̄s otiosi hoīes, in singulis literis & p̄ctis & numeris occupati, quod hęc lingua & scribēdi ritus facile patiunt, pro eorū arbitrio fingūt, atq; refingūt: quæ etsi nonnunq; magna sonēt mysteria, nihil tamen probare, nec euincere queūt, quin iuxta uerba Gregorii eadē facilitate contēnere liceat, qua afferuntur. Confinxit simili artificio pleraq; Rabanus monachus, sed latinis characteribus & uersibus, insertis uariis imaginibus, qui quaq; uersus lecti, per quēlibet superficiali ac imaginum lineamenta sacrū aliquod denuntiant mysteriū, de pictæ illic historiæ representatiuū: quæ etiam ex prophanis literis extorquet

ri posse nemo ignorat, qui Valeriae Probae ex Virgilio carminibus compositas de Christo centones legerit, quae omnia & eiusmodi sunt speculationes otiosorum hominum. Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem uestrum puto tam stolidae cervicis, qui de iis credat aliquam haberi artem uel scientiam. Est itaque nihil aliud haec Iudaeorum cabala, quam perniciosissima quaedam superstitio, qua uerba, & nomina, & literas, sparsim in scripturae positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterum ex altero facientes, soluunt membra ueritatis, sermones, inductiones & parabolas hinc inde ex propriis fictionibus construunt: aprare illis uolunt eloquia dei, infamantes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumniantur legem dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum tentant uoluntas & blasphemias perfidiae suae inferre probationes. Praeterea iis nugis inflati, ineffabilia dei mysteria, & quae sunt supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant, per quae etiam prophetare, & uirtutes & miracula sese perficere, sine rubore, magnaque audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto, & umbram eius inhians, perdidit escam: sic perfidum hoc & durae cervicis hominum genus, semper in umbris scripturae occupatum, & circa illas uanitates sua artificiosa, sed superstitiosa cabala impetum faciens amittit panem uitae aeternae, & inanibus nominibus depastum perdit uerbum ueritatis. Ex hoc cabalisticae superstitutionis Iudaico fermento prodierunt puto Ophitae, Gnostici, & Valentiniani haeretici, qui ipsi quoque cum discipulis suis Graecam quandam cabalam commutati sunt, omnia Christianae fidei mysteria peruertentes, & haeretica prauitate ad Graecas literas, & numeros protrahentes, ex illis construunt corpus, quod uocant ueritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysteriis non posse in euangelicis literis inueniri ueritatem, quia uariae sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenaeque parabolis scriptae, ut uidentes non uideant, & audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, sed caecis & errantibus iuxta suae caecitatis & erroris capacitatem propositas: latentem uero sub illis synceram ueritatem solis perfectis, non per scripta, sed per uiuae uocis successiuam pronuntiationem esse creditam, atque hanc esse illam alphabetariam arithmanticam theologiam, quam Christus secreto manifestauit apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim haec altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes in abscondito secum illa custodientes. Sapiens autem apud eos nemo, nisi qui maxima haereseos monstrum fabricare nouit.

DE PRAESTIGIIS.

Sed redeamus ad magiam, cuius particula etiam est praestigiorum artificium, hoc est illusionum, quae secundum apparentiam tantum fiunt, quibus magi phantasmata edunt, multaque miracula circulariis

fraudibus ludunt, & somnia ignittunt, quod non tam goëticis incantamen-
 tis, & imprecationibus, dæmonumq; fallaciis, quã etiam certis fumigiorum
 uaporibus, luminibus, phyltris, collyriis, alligationibus, & suspensionibus: præ-
 terea annulis, imaginib⁹, speculis, similibusq; magicæ artis pharmaciis, & in-
 strumentis, naturali cælestiq; uirtute perpetratur. Multa & manuū prom-
 pra subtilitate & industria fiunt, cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus
 quotidie fieri uidemus, quos idcirco chirosofos, hoc est, manusapiētes ap-
 pellamus. Exstant de hoc artificio libri præstigiatorū Hermetis, & quorundam
 aliorum: legimus quoq; Pafeten quendã præstigiatorē refertissimum cõui-
 uū hospiribus mōstrare solitum, idq; cum libuit rursū euanuisse, dis cum
 bētibus omnibus fame ac siti elusis. Numã Pompiliū etiam istiusmodi præ-
 stigiis usum legimus. sed & doctissimum Pythagoram id ridiculū aliquan-
 do factitasse, ut quæ collibuisse, sanguine perscriberet in speculo, quo ad
 pleniluminis lunæ orbem obuerso, stanti à tergo res exaratas in disco lunæ
 commonstrasse. Huc spectat etiam quicquid de hominum transformatio-
 nibus legitur decantatū à poëtis, creditum ab historicis, & à nonnullis Chri-
 stianis theologis, insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asi-
 ni uel equi, uel alia animalia oculis fascinati, aut perturbato medio, idq; ar-
 te naturali. Nonnunq̄ etiam hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bo-
 norum preces ab ipso deo, sicut in sacris literis legimus de Helisæo prophe-
 ta, obsessio ab exercitu regis uallantis Dothain: uerum puris & apertis à deo
 oculis, ista non possunt illudere: sic mulier illa, quæ à uulgo iumentum iudi-
 cabatur, hilarioni non iumentum, sed quod erat mulier uidebatur: ea igitur
 quæ hoc modo secundum apparentiam fiunt præstigia dicuntur: quæ autē
 fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodonosor, aut
 messibus ad alios agros traductis, de his diximus superius: uerū de hac præ-
 stigiatorum arte sic ait Iamblichus: Quæ præstigiati seu fascinati imaginant,
 præter imaginatiua, nullam habent actionis & essentia ueritatem. Eiusmo-
 di nanque artificii finis est, non facere simpliciter, sed usque ad apparentiam
 imaginamētra porrigere, quorum mox nullum compareat uestigium. Iam
 itaque ex his quæ dicta sunt, patet nō aliud esse magiam, quàm complexum
 idololatriæ, astrologiæ, superstitosæque medicinae. Iamque etiam à ma-
 gis magna hæreticorum caterua in ecclesia orta est, qui sicut Iannes & Mati-
 bres restiterunt Moysi, sic illi restiterunt apostolicæ ueritati: horum prin-
 ceptus fuit Simon Samaritanus, qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc
 artem statua donatus est, cum hac inscriptione: Simoni sancto deo. Eius
 blasphemias copiose narrant, Clemens, Eusebius, & Irenæus. Ex hoc Si-
 mone tanquam ex hæresum omnium seminario, per multas successiones
 monstrati Ophitæ, turpes Gnostici, impii Valentiniani, Cerdoniani,
 Martionistæ, Montaniani, & multi alii hæretici prodierunt, propter quæ-
 stum & inanem gloriam, mentientes aduersus Deum, utilitatem nullam,

neq; beneficia hominibus praestantes, sed decipientes, & in perniciem & in errorem mittentes, & qui credunt illis confundentur in iudicio dei. Verum de magicis scripsi ego iuuenis adhuc, libros tres amplo satis uolumine, quos de Occulta philosophia nuncupauit, in quibus quicquid tunc per curiosam adolescentiam erratum est, nunc cautior hac palinodia recantatum uolo: permultum enim temporis & rerum, in his uanitatibus olim contriui. Tandem hoc profeci, quod sciam quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehortari. Quicumq; enim non in ueritate, nec in uirtute dei, sed in elusione demonum, secundum operationem malorum spirituum, diuinare & propheterare praesumunt, & per uanitates magicas exorcismos, incantationes, amatoria, agogima, & caetera opera demoniaca,

& idololatriae fraudes exercetes, praestigia & phantasmata ostentantes mox cessantia, miracula sese operari iactant: omnes hi cum

Ianne & Mambre & Simone

Mago æternis ignibus

cruciandi destinati

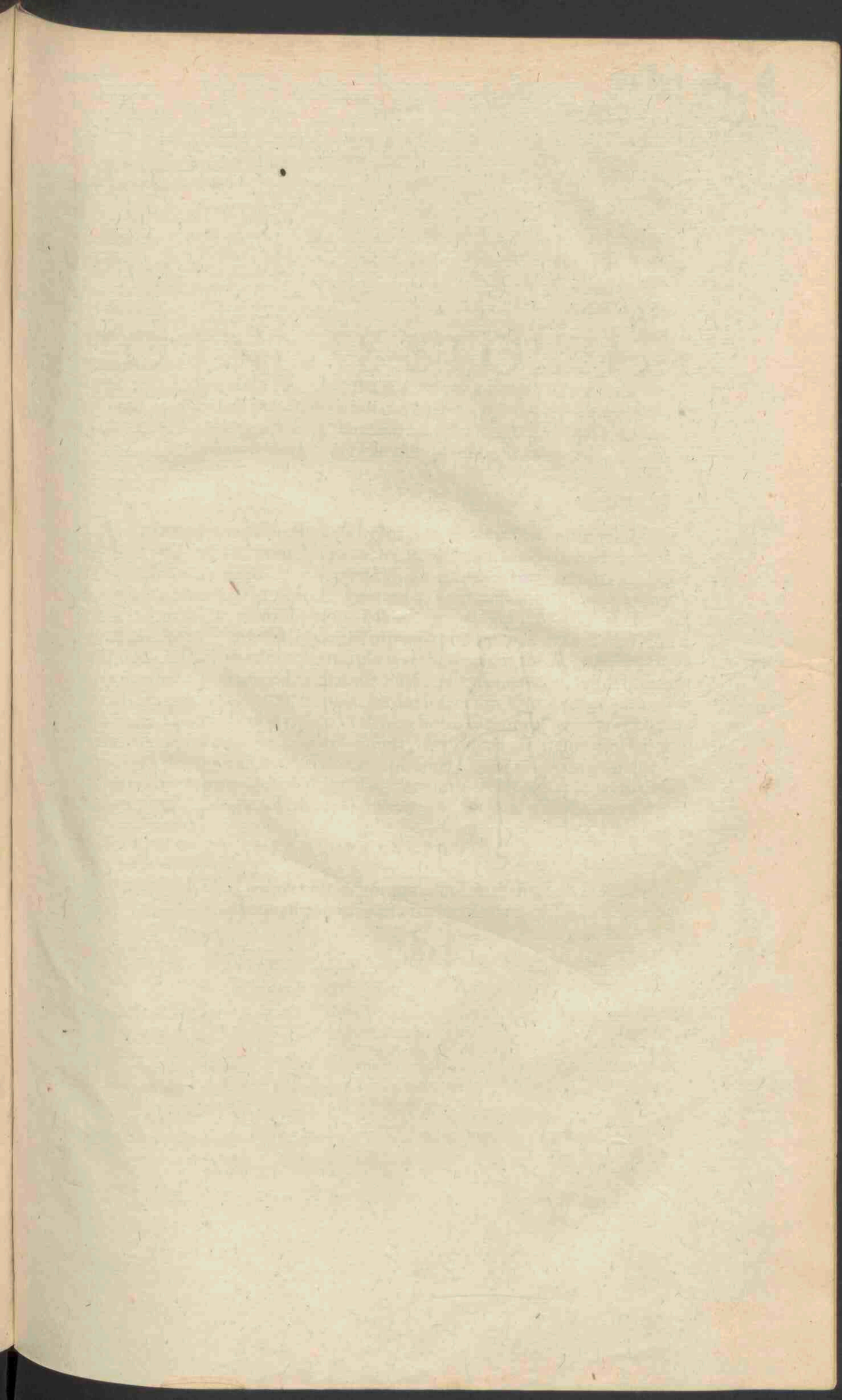
nabuntur.

OCCULTAE PHILOSOPHIAE HEN

rici Cornelii Agrippae, Finis Anno

M. D. XXXIII.

Mense Iulio.

A 160 2984

004 1425136738